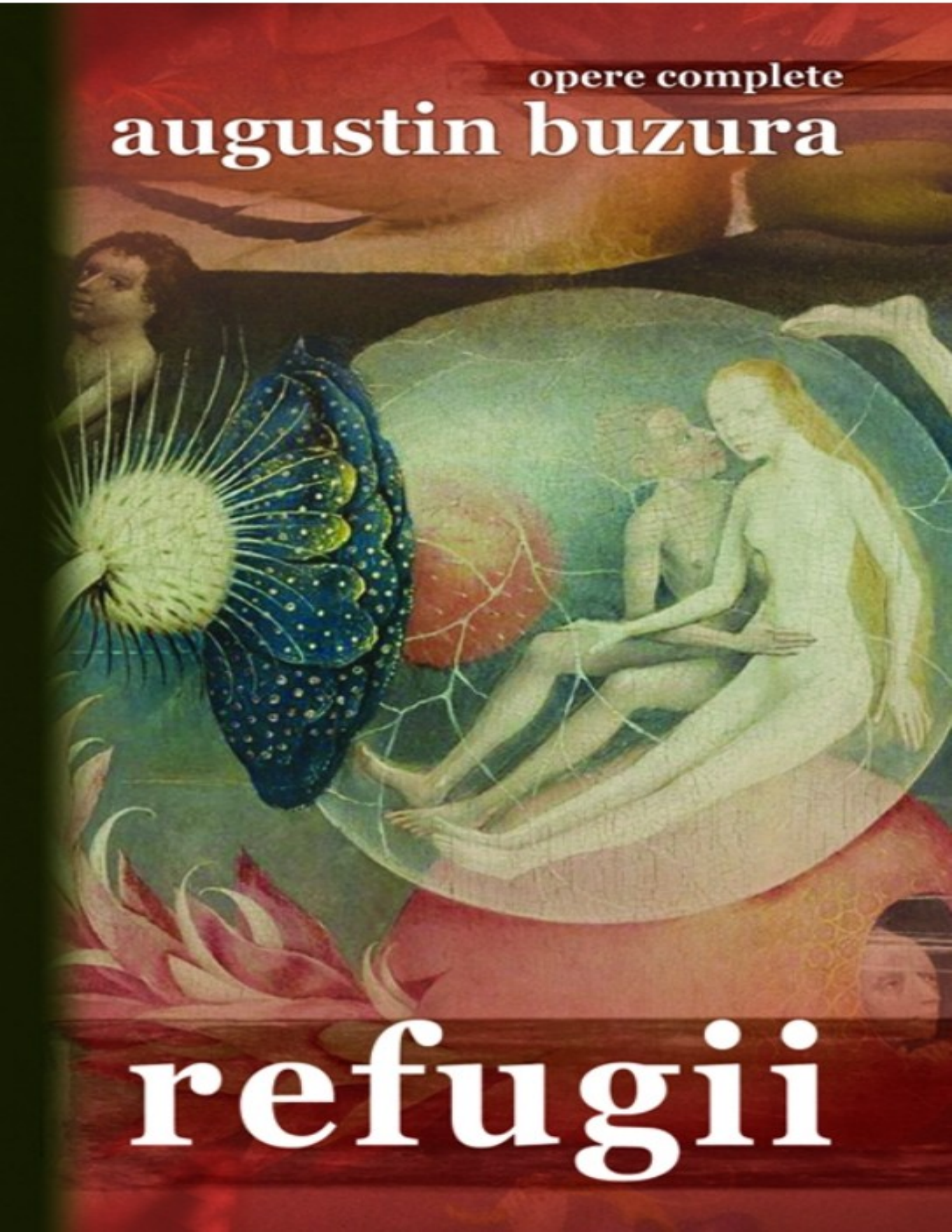

opere complete
augustin buzura

refugii

augustin buzura

refugii

Îngrijită de ANGELA MARTIN

Singur lupt și câștig sau pierd
De nimeni n-am nevoie să mă elibereze
Nici unui Crist nu vreau să-i vină-n minte
Că ar putea vreodată să moară pentru mine.
Andre Malraux, *Cuceritorii*

ROMANUL CA UN MANIFEST INCENDIAR

Apărut în 1984, către începutul verii, romanul *Refugii* de Augustin Buzura a fost un eveniment literar și a provocat un fenomen de societate. Ambele însă cu puternică, de nu chiar predominantă semnificație politică, în parte explicabilă prin caracteristicile înseși ale romanului, în parte prin conjunctură.

Cititorii, mai mult decât comentatorii, au văzut și au găsit în *Refugii* cea mai radicală contestare a sistemului politic din România de atunci. Erau și singurii care o puteau face în toată libertatea.

În toată libertatea, dar în felul lor: noua carte a lui Augustin Buzura s-a epuizat instantaneu, și chiar fără să fie expusă în librării.

A fost vândută pe sub tejghea, a fost cumpărată prin „relații”, a intrat de îndată în bursa neoficială, dar plină de vitalitate, a pieței negre, unde s-a situat în topul celor mai căutate „produse” intruvabile în comerțul de stat, a fost multiplicată prin copiere, „la negru” de obicei, copiile fiind vândute la prețuri amețitoare, bineînțeles că tot „la negru” pe sub mână. A fost dată și a fost acceptată ca mită. S-au cumpărat cu ea servicii și bunăvoințe. A fost dăruită. A circulat amețitor, împrumutată din mână-n mână. A fost șterpelită. A fost râvnită. A devenit o carte mit.

Fiindcă a fost citită ca un manifest incendiar sau mai degrabă ca „O carte neagră” a blocării în dezastru a României de atunci.

A fost citită ca o cronică, nu ca o ficțiune. Pe coperta acelei prime și până astăzi unice ediții se afla o reproducere după Bruegel: *Parabola orbilor*. Mai clar decât atât nu se putea. Mai clar sau mai ambiguu?!

Comentatorii nu au citit nici ei romanul altfel, au fost însă constrânși de natura publică a profesiei lor la discreție și prefăcută opacitate. Elogioase, uneori chiar foarte elogioase, cronicile au evitat cu prudență dexteritate să numească, fie și prin simplă descriere a personajelor și acțiunii, ceea ce era sau putea fi considerat referință la actualitatea imediată. Istoria conținută i-a fost romanului extirpată sau măcar estompată și a fost el însuși sustras istoriei curente. Pentru a fi plasat, protector și complice, în teritoriul vag al reflecțiilor și divagațiilor pe teme etice, e drept că abundente până la inflație în

romanul lui Augustin Buzura. Dar abundente cu un anumit rost, nu din prolixitate ori neglijență.

*

Fiecare dintre cele două perspective este în egală măsură falsă și adevărată, fiecare dintre ele are la origine un exces și ambele sfârșesc prin a se îndepărta, uneori cu totul, de realitatea cărții.

Cea dintâi privilegiază până la absolutizare istoria și politicul în defavoarea literaturii. Departate de a fi însă o cronică, și încă una politică, *Refugii* este un roman. O ficțiune. O poveste cu și despre ființe imaginare dintr-un spațiu imaginar. Acțiunea este plasată în trei localități — un sat, Măgura, și un oraș de provincie, Râul Doamnei, cu nume fictive, inexistente în realitatea toponimică a României, și capitala București, aceasta însă într-o prezentare foarte epurată, aproape convențională. Cu o singură excepție, a unei figuri de rang secundar, niciunul dintre personaje nu este și nu poate fi bănuțit că ar fi „cu cheie”, iar protagoniștii, trei la număr, au îndeletniciri care nu predispun la deciptări de ordin politic: un profesor de țară, o traducătoare la un grup industrial, un înalt funcționar din ierarhia economiei de stat. Sunt personaje care se reprezintă pe ele însele, nu transcriu literar o schemă de reprezentare a unei realități formalizate ideologic sau sociologic.

Relațiile dintre cei trei sunt de altfel de natură pur afectivă. Ioana, traducătoarea, și Iustin, profesorul, sunt căsătoriți, s-au iubit ori încă se mai iubesc, dar geografia înfrânge sentimentele. Separați de distanța dintre orașul unde se află locul ei de muncă și satul unde lucrează el, Ioana și Iustin se consolează erotic după posibilități, înlocuindu-și fiecare partenerul tânjit, dar absent, cu suplinitori mai puțin apreciați decât titularii, dar prezenți. Trebuințele sunt satisfăcute, iar aspirațiile romantice idealiste, deși contrazise de proza vieții, se conservă. Iustin se combină astfel cu o Codruță locală, foarte apetisantă de altfel, iar Ioana cu un rasat demnitar bucureștean, Anton, venit în inspecție la uzina unde ea face și oficii de *public relations*.

Cele două triumphiuri astfel rezultate și al căror punct comun este Ioana nu sunt însă și simetrice ca pondere și potențial de evoluție.

Primul, Ioana-Iustin-Codruța, rămâne blocat și chiar tinde spre dispariție în urma necesarului divorț dintre Ioana și Iustin și a preconizatei căsătorii dintre acesta și Codruța. În schimb al doilea, Ioana-Iustin-Anton, se multiplică. Anton fiind și el căsătorit, se formează un nou triunghi, Ioana-Anton-Iulia. Anton își aduce metresa din provincie la București, unde o instalează într-o slujbă comodă și într-o locuință discretă și cochetă, o „garsonieră” ce este un fel de aurită colivie a amorului lor clandestin. Când Ioana, de felul său o intelectuală cu frământări cronice de conștiință, se plictisește de viața de ibovnică rezervată în exclusivitate unui amant nu prea disponibil, cu multe obligații sociale și profesionale, încearcă să se elibereze de tiranie. Nu o face însă pe față, ci în chip ilegalist, refugiindu-se pe ascuns în brațele unui arhitect dezabuzat, Sabin, gen de *hippy* socialist. Apare astfel încă un triunghi, al treilea, Ioana-Anton-Sabin.

Elementul central și factorul de producere și reproducere a triunghiurilor este, incontestabil, Ioana. Cu sau fără intenție, ea face și ține legătura între aceste angrenaje sentimentale al căror numitor comun este „traducerea” permanentă a partenerului, în gând ca și în faptă. Ea este liantul ansamblului narativ. Prin ea trec și sunt comunicate mesajele dintr-o parte în alta, ea pune în contact un triunghi cu altul. În definitiv, chiar ea creează triunghiurile sau măcar le provoacă. Să fie chiar întâmplător că e de profesie traducătoare?

Refugii nu este însă un vodevil, ci un roman sumbru și apăsător, chiar terifiant. Începe și se termină într-un ospiciu, iar în cea mai mare parte constă în amintirile unei paciente despre viața ei anterioară internării.

Victimă a unui accident sau poate doar a unei tentative de intimidare, o tânără femeie se trezește din și după șoc într-un stabiliment medical mai aparte, un așezământ psihiatric, nu un spital de un gență, cum era firesc. Smintiți de toate felurile și de toate calibrele, pacienții de aici au un regim ambiguu, de bolnavi aflați în curs de tratament și deopotrivă de persoane internate mai degrabă pentru a fi scoase din circuitul social, ca într-o instituție penitenciară. Ambiguă este de altfel și atitudinea medicului, un psihiatru ce pare uneori un anchetator travestit.

Terapie sau interogatoriu, el o îndeamnă pe Ioana, fiindcă ea este tână femeie adusă în stare de inconștiență la spitalul de psihiatrie, să-și reconstituie viața de până atunci. Aparent, un exercițiu de refacere a memoriei, o anamneză, un tratament potrivit cu specialitatea spitalului. Vrea însă cu adevărat medicul să o vindece? Sau, în realitate, vrea să afle ce știe ea despre enigmaticul accident, real ori simu lat, a cărui țintă a fost, și să-i prevină pe cei care l-au pus la cale și, poate, au internat-o ei înșiși, pentru a o izola, la balamuc? Romanul unei conștiințe bulversate sau romanul unei terori difuze și atotputernice? Nimic nu e sigur, ambele ipoteze pot fi la fel de îndreptățite și nu e deloc improbabil ca de fapt ele nici să nu se excludă, să fie două realități în același timp divergente și complementare, de nedespărțit.

* * *

Și nu e totul. Romanul se naște din aceste evocări ale Ioanei, intersectate de scene și momente din existența cotidiană a spitalului psihiatric. Trecutul reînviat de ea este însă unul foarte apropiat, între timpul povestit și timpul povestirii distanța cronologică este aproape neînsemnată. Deși brutal, accidentul (sau pseudoaccidentul) care o aduce la ospiciu nu produce o ruptură în viața Ioanei. Nu separă cele două perioade, ci le unește, iar azilul este o prelungire a lumii din afara lui. Este, în totul, asemenea ei, nu este „o altă lume”, sustrasă, izolată, autonomă, cum se întâmplă în alte romane cu sanatorii, ospicii sau pavilioane. Ambianța generală, situațiile și personajele din așezământul psihiatric nu diferă prin nimic de ambianța, situațiile și personajele reînviolate prin anamneza Ioanei.

La originea identificării romanului cu o cronică politică deghizată sau măcar cu un reportaj sociopolitic literaturizat se afla în mod cert această identitate, realmente existentă în carte, chiar proeminentă artistic, dintre balamuc și lumea din afara lui, „lumea normală”.

Anii '80 ai secolului trecut, când a fost scris și a apărut romanul lui Augustin Buzura, au însemnat din punct de vedere istoric pentru România o epocă de marasm și astăzi incomprehensibil, de aceea metaforic asociată deseori cu un coșmar născut din subconștientul unui dictator nebun și trăit în mod real de 22 de milioane de oameni.

O metaforă nu se poate substitui, desigur, analizei istorice profesionale. Există însă perioade și momente față de care instrumentele

obișnuite ale acesteia sunt și rămân neputincioase, iar epoca anilor '80 ai României pare a fi, cel puțin până acum, una dintre cele care se încăpățânează să reziste examenului analitic. Să fie pentru că într-adevăr a fost o epocă în care dimensiunea politică fusese subordonată celei malade? Pentru că România era o țară cu un sistem totalitar condusă de un dictator intrat într-o lungă, progresivă știre mediabilă criză de mesianism ideologic și logoreic?

Fapt este că elementele de eventuală „actualitate” cele mai pregnante din romanul lui Augustin Buzura sunt de ordinul patologiei, nu evenimențiale. Nicăieri în *Refugii* nu este evocată vreo împrejurare politică internă sau internațională care să permită, fie și aproximativ, situarea acțiunii din roman într-un moment istoric precizat. Nu sunt menționate nici evenimente culturale sau naturale care să facă posibilă o relativă datare. Apoi, deși nu este spațial restrânsă, lumea romanului pare totuși să trăiască într-o cușcă și preocupată exclusiv de ea însăși, repliată în sine până la autism.

Evocările Ioanei se întorc înapoi cu câțiva ani față de momentul istorisirii, dar timpul interior al romanului este mai degrabă unul mort, a cărui curgere a fost oprită.

În acord, și nu în contrast, cu aspectul său general de univers în carantină, lumea cărții lui Augustin Buzura este una în totalitate compusă din personaje deraiate. Cele cu tulburări psihice nu numai evidente, dar și foarte accentuate, uneori până la caricatural, pot fi totuși în mod cert puse în seama „actualității” istorice și socotite aluzii transparente la realitatea imediată. Printre colegii de balamuc ai Ioanei se află astfel „marele M.S.N.”, un paranoic autor de doctrină de salvare a lumii ce preconizează crearea unui „model uman finit” specie de *om nou* și certă aluzie ideologică. „Marele M.S.N” este însă un psihopat oficial, ca pacient al stabilimentului psihiatric, el este un bolnav omologat ca atare, în vreme ce personajele celelalte nu, deși toate prezintă semne incontestabile de maladii psihice.

Fiind cel mai vizibil țicnit din roman, promotorul „modelului uman finit” este de aceea și cel mai inofensiv, raza lui de acțiune nu depășește incinta ospiciului în care este închis.

Nu acesta este și cazul celorlalte personaje, acestea se află „în libertate”, iar comportamentul lor perturbat se înscrie în

„normalitatea” unei lumi ea însăși perturbată. Și aici există certe diferențe de vizibilitate a psihopatiilor, dar acestea decurg mai mult din construcția înșelătoare a romanului decât dintr-o reală ierarhizare impusă de autor și, prin urmare, suspectă de artificiu și schematism.

Fiindcă în *Refugii* autorul este aproape cu totul absent: romanul este „povestit” de Ioana, se compune esențial din ceea ce își reconstituie ea odată ajunsă în spital. Vocea naratorului este o voce unică, iar această „voce” nu-l reprezintă, fie și prin procură, pe autor. Cu atât mai mult cu cât Ioana își împarte de fapt istorisirea cu alte câte va personaje, cărora „le dă cuvântul” fie într-o manieră directă, cum procedează reproducând mai multe scrisori primite de la Iustin, soțul ei, fie indirect, refăcându-le ea spusele — replici, explicații, confesiuni, reflecții. Așa se și explică de ce, cu excepția corespondenței de la Iustin, romanul este unitar, omogen stilistic, un roman pe o singură voce, vocea Ioanei. Nefiind scriitoare de profesie, ci traducătoare, ea nu avea cum să fie preocupată de respectarea individualității stilistice a celor pe care îi evocă în reconstituirile ei.

Și încă: Ioana produce un discurs (= romanul) cu mai multe funcții. Două sunt indiscutabile, de autojustificare una, de autovalorizare cealaltă. O a treia este probabilă. E funcția de disimulare: cum Ioana se teme de medic, în care i se pare uneori a desluși un anchetator mascat, nu e deloc sigur că reconstituirea pe care i-o livrează (și pe care, în fond, *ne-o livrează!*) e cu totul sinceră. În orice caz, ea nu este o povestitoare neimplicată, o naratoare neutră, un cronicar impasibil, ci și eroina principală a poveștii.

Este chiar o eroină în înțelesul propriu, fiindcă este o victimă, cel puțin aceasta e ipostaza în care se proiectează. Victimă, în primul rând, a unui accident dubios, dar și martira traseului parcurs până la el iar suferința înnobilează, câtă suferință, atâta eroism! – ar putea exclamă ea, prefigurând moda retorică, și nu numai retorică, a unui timp istoric încă neuitat la data scrierii și apariției romanului.

Pe scurt, rece și într-un limbaj mai tehnic, *ea nu este un personaj creditabil*. Ioana aparține, și aparține integral, galeriei de personaje perturbate din care se compune lumea acestui roman extraordinar și profund care este *Refugii*.

Romanul unei lumi deraiate înfățișate prin confesiunea-relatare a unei ființe deraiate.

Rolul privilegiat al personajului Ioana Olaru a contribuit probabil esențial, oricum într-o mare măsură, la crearea confuziei dintre vocea naratorului și vocea autorului, uneori chiar a confuziei dintre „mesajul” cert al poveștii unuia și „mesajul” presupus al celuilalt.

O confuzie care a făcut, și ea, ca în *Refugii* să fie văzut mai mult un manifest politic decât un roman și în Augustin Buzura mai mult un activist civic decât un scriitor.

Un singur critic a avut, la data apariției cărții, intuiția existenței unei ambiguități de natură măcar să limiteze, de nu și să pună direct la îndoială, identificarea spontană și naivă a personajului Ioana Olaru, povestitoarea din carte, cu Augustin Buzura, autorul real al romanului. Acest critic a fost Marian Papahagi. El a remarcat că Ioana Olaru este un *personaj bovaric*, este drept că în sensul filosofic dat de Jules de Gaultier, autorul unei *Filosofii a bovarismului* (cuvântul *bovarism* fusese creat de Barbey d'Aurevilly), nu al apropierii de personajul lui Gustave Flaubert.

Indiferent însă de înțeles, al asemănării cu Emma Bovary sau al conceptului elaborat de un filosof care îi admira pe Schopenhauer și pe Nietzsche, un *personaj bovaric* nu poate fi citit, nu poate fi „luat” fără o anumită circumspecție. Cel puțin. Și cu atât mai mult când acest personaj este însoțit, înconjurat de altele care prezintă, chiar dacă în grade și forme diferite, aceleași simptome, cum este cazul în *Refugii*.

Fiindcă Ioana Olaru nu este deloc o Emma Bovary româncă, și încă una din perioada ceaușistă. Spre deosebire de personajul lui Flaubert, ea nu construiește o realitate iluzorie proiectându-și fantasmеle și aspirațiile asupra partenerilor erotici, asupra lumii reale într-o accepțiune mai largă, trăindu-le cu pasiune și fiind apoi succesiv dezamăgită, până la sinucidere. Eroina cărții lui Augustin Buzura nu-și face iluzii contrazise mai devreme sau mai târziu de realitate. Nu ia hanurile drept castele și morile de vânt drept uriași, fiindcă nu se înșală nici în privința bărbaților care îi trec prin suflet și

trup, nici a lumii din jur. Evaluările ei sunt mai curând rezervate, de nu și un pic mizantropice. Dezechilibrul ei are altă sursă decât *bovarismul* și se manifestă diferit. După datele din roman, Ioana Olaru este mai curând o ființă dedublată, poate chiar una maladiv dedublată. O ființă scindată, ambivalentă, care trăiește, concomitent și paradoxal, în două sau mai multe planuri, iar acestea sunt autonome» poate și etanșe unele față de altele.

Nu se investește cu adevărat în nimic, nu arde, nu se consumă nici măcar pe rugul pasiunilor erotice, comportamentul ei în acest plan e mai curând unul de frigidă ațățătoare. Stârnește, dar nu răspunde și, poate, nici nu corespunde. Toate legăturile ei sunt de fapt eșecuri ce au însă efectul paradoxal de a mări dependența de ea a partenerilor. „Nu pot nici cu tine, dar nici fără tine”, îi spune, de exemplu, Iustin, soț legal și adulterin. „Am făcut tot ce mi-a stat în putință, însă nu reușesc nicicum să mă desprind de tine”, i se confesează și Anton, amant înșelat. Chiar accidentul, sau înscenarea de accident» după care Ioana ajunge în spitalul psihiatric este urmarea unei asemenea dependențe: după toate indiciile, autorul acestei agresiuni de intimi dare nu este altul decât Anton, a cărui amantă de lux devenise. Iar Anton nu se răzbună, ci încearcă să-și impună drepturile de proprietar, de posesor al unei femei a cărei posesie erotică nu-i reușește cu adevărat niciodată. Porniri agresive față de Ioana, și în virtutea aceluiași mecanism» are însă și soțul ei. Iustin. Apoi, așa cum reiese din evocările ei, la uzina unde lucrase înainte de a pleca la București cu Anton, Ioana fusese ținta avansurilor explicit sexuale făcute de director, Rafiroiu, prezentat de aceea ca un ins cinic și brutal; dar, găzduită de o amică mai vârstnică, Victoria, ea nu. Ezită să producă o ambianță echivoc erotică într-un moment când rămâne singură cu iubitul acesteia; la fel, odată ajunsă în spital ea reușește să intre, repede, și cu medicul care o îngrijește într-o relație destul de tulbure, străbătută de curenții unui vag flirt. Și se poate pune întrebarea dacă nu cumva totuși nu contribuie și ea la aceste excitări, dacă nu e, fie și inconștient, *une allumeuse*, o ațățătoare. La urma urmelor, cu Sabin, arhitectul adept al marginalizării voluntare, Ioana face cunoștință când un derbedeu, și el excitat de feminitatea ei, încearcă să o sechestreze tempo rar pentru un viol negociat și consimțit („Vii cu mine imediat!...

Notează că te voi composta numai eu”). Arhitectul intervine oportun și eficient, sugerându-i derbedeului că este agent în civil (de miliție? de securitate?) și alungându-l pe acela, dar cavalerul nobil se metamorfozează apoi el însuși în partener de activitate sexuală al salvatei din ghearele mitocanului. I se substituie acelaia, cu alte cuvinte, prins și el în mrejele magneticei femei.

Paralel, dar nu și în contrast, fiindcă sunt planuri de viață care nu comunică, Ioana emite la nesfârșit reflecții și cogitații pe teme etice. Are cultul principiilor, al marilor, frumoaselor principii, pe care le evocă și le invocă frenetic și sfâșietor, în gând sau cu voce tare, cu un devotament de tânără călugăriță mistuită de caste ardori, ea meditează incontinent despre indiferență, lașitate, curaj, libertate, responsabilitate, cinste, revoltă, solidaritate ș.a.m.d. O face cu gravitate, o face cu patetism, o face uneori și memorabil ca expresie. Din virtuosoasele ei producții reflexiv-eseistice se poate alcătui o miniantologie în sine cu totul onorabilă și, fără a-i prejudicia statutul de personaj fictiv, se poate chiar spune că este, în această ipostază, un fel de Václav Havel în fustă.

În fustă, de budoar și cam logoreic.

Aici, în această expunere detașată și aproape clinică a dedublărilor personalității este de căutat „mesajul” scriitorului, nicidecum în reflecțiile unui personaj sau ale altuia, oricare le-ar fi temele și limbajul. Fiindcă nu numai Ioana Olaru se dedă exercițiilor de cugetare semieseistică pe teme etice, o irezistibilă atracție pentru această îndeletnicire au în mod vădit mai toate personajele Romanului, indiferent de profesie, nivel intelectual și statut social. Este chiar una dintre ocupațiunile lor preferate. Contaminantă ca o epidemie, această dispoziție este generală și sfârșește prin a neliniști.

Ioana și ceilalți intelectuali cugetă fin și subtil, dau chiar și citate, au referințe culte, dar tot cugetări morale produce, în felul lui, și șeful de post Oituz („Omul e infractor din burta mă-sii”; „Omul e parșiv: te fură cu ochii deschiși, te înșală și în biserică, și te urăște numai să te vadă în albastru”).

Diferențierea este graduală, nu categorială — semn discret că în lumea romanului ceva este tulbure. Sau, mai curând, că este o lume tulburată. Spre exemplu, veleități artistice și creatoare mai mult sau mai puțin abandonate au astfel nu numai Ioana (vagi proiecte de traduceri literare), Iustin (tot proiecte de traduceri), Sabin („imaginez acasă orașe, clădiri teribile, teatre, spitale**), Anton (ar fi vrut să fie cercetător), nu numai bardul local din Măgura, Eustațiu Găină, au tor al volumului nepublicat *Poezii de pe valea Ulmoasei*, pe care vrea să-l semneze *Eustațiu G. Călinescu*. Poezii scrie până și pitecantropicul primar din același sat Măgura, Socoliuc, introdus în roman prin corespondența lui Iustin către Ioana, el fiind și cel care găsește o ex aplicație terapeutică rațională, desigur la nivelul lui („când n-ai ce face, când te-apucă, așa, cum să zic, urâtul, un fel de să-ți vină să-ți zbori creierii”). O veleitate ce-și găsește împlinirea în utopica „doctrină” a „marelui M.S.N.”, singurul nebun legal din roman — și până la care ceilalți sunt trepte intermediare, ipostaze ale aceluiasi sindrom. Cazuri individuale ce țin de o patologie generală.

Există astfel în *Refugii* o reluare a motivului gogolian al revizorului, dar dintr-o perspectivă cu totul inedită. La uzina unde lucrează Ioana se așteaptă și se pregătește venirea într-o inspecție a unui înalt demnitar bucureștean. Cel care vine este un demnitar veritabil, nu un impostor, dar toată vizita este o impostură, o înscenare, un circ — și toți cei implicați, inclusiv înaltul oaspete, știu că este un spectacol.

Fiecare în parte este un Hlestakov și nimeni nu ignoră mascarada, însă nimeni nu i se sustrage. Și nici nu încearcă.

Iar blocării în mascaradă îi corespunde blocarea într-un limbaj al mascaradei. Dacă este probabil cert că marea cantitate de frumoase considerațiuni pe teme morale fabricată de personajele „nobile” din *Refugii* a putut da puternica impresie a implicării lui Augustin Buzura în „actualitatea” epocii când a fost scris și a apărut romanul său, este astăzi evident că reala lui implicare, implicare de artist, se află în altă parte. Lui i se datorează descoperirea și aducerea în literatură a limbajului descompus și distructiv socotit a fi de tip *lumpen*, în realitate mai degrabă o forma deraiată de revoltă și libertate, un nihilism devastator ce funcționează însă exclusiv la nivel și în plan lingvistic. Și e, foarte probabil, tot o expresie a dedublării.

Nimeni, până la Augustin Buzura, și nici după el, nu a sondat atât de adânc și cu atâta curaj estetic abisurile și amploarea ravagiilor de dublării și ambivalenței ființei într-o lume ea însăși purtând pecetea unei psihopatii generalizate. Proba acestui curaj este, în primul rând, construirea întregului roman pe suportul unui personaj atât de ambiguu cum este Ioana Olani, foarte transparent în fiecare dintre planurile existenței, dar în ansamblu tulbure, de nu chiar complet opac.

Midinetă cu fumuri de eroină ibseniană sau conștiință obsedată de adevărurile existenței? Căutătoare de puritate și perfecțiune sau falsă mironosiță care și-a construit mimetic o identitate din suferințe însușite pe cale livrescă? Prudent și subtil, cu acea prudență a romancierului veritabil, pentru care personajele nu sunt marionete mânuite mai mult sau mai puțin abil, ci hieroglife ale misterelor existenței.

Augustin Buzura nu oferă niciun răspuns și nu pune niciun diagnostic. Dar nici nu elimină semnele și indiciile care fac din patologia ambiguității și a ambivalenței autentică temă a romanului său.

1

Prima imagine: umbra gratiilor proiectată pe tavanul galben murdar de lumina blândă a dimineții. Apoi o poruncă scrâșnită.

„Dar mai taci, dracului, toantă bătrână!” urmată de o tăcere apăsătoare. Ioana nu îndrăzni să rămână cu ochii deschiși, vocea metalică, iritată, o înspăimântase. Vru să întrebe: „Unde sunt? Ce se întâmplă cu mine?” însă frica o paralizase. Conștientă că nu este singură, își concentra atenția asupra zgomotelor din jur: pași, șoapte, gemete; numai ca acestea nu-i spuneau mare lucru, se înălțau și dispăreau asemeni valurilor mării, erau stinse sau stârnite de aceeași voce: „Dar mai taci, dracului, toantă bătrână!” Și nu putea să se elibereze de ele fiindcă în clipele acelea în memorie nu descoperea decât firele de iarbă, câteva, timide, ruginite, suspendate absurd într-un spațiu vag-albăstrui și liniștea domoală ca o apă nepăsătoare, de șes, amplificată chinuitor de niște zgomote ritmice, un fâlfâit îndepărtat de aripi care precedau scrâșnetul roților ce creștea exasperant și urletul confuz, între disperare și victorie: „Așa! Așaaa!” Brusc, mișcarea anodină a ierbii înceta, spațiul atât de firav dintre ea și iarbă era incendiat de insolența unor faruri, ochi cameleonici, mari ce o îmbrânceau numai înainte, cu dușmănie, o trânteau la pământ și o ridicau pentru a o trânti iarăși cu o voluptate sporită. Și, când totul era alb, orbitor, când odată cu ea pământul, iarba, întunericul deveneau o pastă dureroasă ce pulsa dezordonat în ritmul frânelor și al urletului, în locul tăcerii și al nopții definitive atât de dorite, apăreau vii, întregi, firele ruginite de iarbă legănându-se monoton, ironice, prelungind astfel, la nesfârșit, așteptarea.

Multă vreme imaginile și sunetele, atât de obositoare, se succedaseră în aceeași ordine și cam la aceleași intervale paralizându-i voința și mișcările, iar mai târziu, când spaima, amplificată la paroxism de fiecare revenire, se transformase, bizar, într-un sentiment curios de împăcare, scrâșnetul roților mașinii, nervos, batjocoritor, își schimbase înțelesul: urma să o elibereze în

sfârșit de toate, și astfel ea se răzbuna în felul ei: „Gata, totul s-a sfârșit, e bine...” La un moment dat sclipirile nervoase ale farurilor se estompaseră și, în cenușiul difuz, pulsati care-i luase până și aerul, Ioana auzi foarte clar singurul cuvânt cunoscut „Așaaa!” și atunci — zvâcnind din lumea tulbure, derutantă — deschise larg ochii și, uimită de intensitatea luminii, de faptul că încă mai trăiește, întinse neîncrezătoare mâinile spre gratiile proiectate pe tavan, însă durerea ce urmasa mișcării fusese atât de violentă încât și le retrase speriată, hotărâtă să aștepte un ordin, un îndemn sau măcar clarificarea șuvoiului dezordonat de cuvinte și pași ce o înălța curios spre tavanul pe care nu reușea să-l atingă: simțea că toate se petrec în afara ei, nu mai putea controla absolut nimic, simțurile, risipite cumva, violentate, înregistrau cele mai neașteptate sunete, culori, mirosuri, și ele se întretaiau ciudat, continuu, se cioc ne-au sau se risipeau pentru a se reîntoarce amplificate deformat într-o nouă și zadarnică tentativă de a-și găsi un echilibru. Apoi un nou cuvânt: „Mamăăă!” — scâncet nerod, obosit — o făcu să tresară și, foarte aproape, încât îi simțea respirația caldă, stătută, descoperi fața înlăcrimată a unei bătrâne care, netulburată de trezirea ei, continua să îngâne din ce în ce mai insistent: „Mamăăă!” însă privirile nu li se întâlneau, femeia se adresa altei persoane, numai de ea știută, aflată undeva în spatele pernei, și era atât de concentrată încât

Ioana reuși să-i observe detaliile feței îmbătrânite, maronii ca un pământ bântuit de secetă, gura diformă, roșie ce se contorsiona caraghios la fiecare strigăt, ochii goi, de sticlă umezită, înșurubați la întâmplare sub o frunte lată, masculină. Derutată, Ioana nu mai avu tăria să întrebe sau măcar să schițeze un gest pentru a se elibera de greutatea bătrânei, de respirația ei fetidă; senzația că mai aleargă într-un spațiu ostil revenise deodată copleșitoare, dar gândul de *atunci*, că trebuie să reziste cu orice preț, să-și conserve forțele, îi părea îndepărtat, străin.

„Unde sunt? se întrebă iarăși Unde sunt?” Ceea ce trăia nu-i mai amintea de ceva știut ori întâlnit. „Seamănă cu... Dar unde mă aflu? De s-ar sfârși odată! Dar iarba?... Lumina? El? Hai, te rog, nu mă chinui... Sau poate că asta-i moartea... Și iarba?” Mâinile nu mai atingeau nimic, chipul bătrânei se pierduse în ceață, încât trebui să se împace cu gândul că nu i-a rămas decât dibuirea anevoioasă într-

un alt spațiu, la fel de străin și de accidentat, și durerea aspră din tâmpile, exacerbată, și ea, de cea mai neînsemnată tentativă de mișcare.

„Dar mai du-te dracului!” auzi glasul metalic și, deodată, chipul bătrânei sparse, o secundă doar, ceața, pentru a se dizolva apoi definitiv în ea. Respirația i se ușurase, însă reîntâlnind gratiile, mult mai bine conturate, neglijă această vagă bucurie și se opri asupra lor, de parcă în albul murdar dintre ele s-ar fi pierdut firele de iarbă și câmpia simțită ca o ilustrată îngălbenită, ruptă în bucăți mari de vocea obosi tor de clară — venită din adâncul memoriei — a celui ce nu contenise să repete cu furie: „Așa! Așaaa!” Și atunci, inundată de frică, nu îndrăzni să se desprindă de tavan, de gratii: simțea că el trebuie să fie prin apropiere; deși nu bănuia unde, în ce loc stătea ascuns, ochii lui tulburi, ațintiți asupra ei, continuau să o rănească, însă, neputându-i-se opune sau sus trage, se străduia din răputeri să amâne întâlnirea și să nu-i pronunțe numele ca nu cumva slăbiciunea glasului ei să-i lase impresia că-i cere îndurare. Dar așteptarea chinuită, goală, neputința de a descoperi unde se afla se sfârșiră nu peste mult; se pomeni prinsă de umeri, ajutată să se ridice și, după o contractură scurtă, o vagă tentativă de apă rare, se lăsă în voia degetelor fixate cu energie pe omoplați.

— Ușurel, ușurel, auzi o voce feminină, calmă, însă foarte îndepărtată, să nu se evaporeze tot alcoolul, că mai avem nevoie de el.

Dar rău s-a matolit fetița, sărmana de ea! Asta-i viața, fir-ar să fie, cine-i în stare să suporte lumea fără pic de băutură în cap?! Nu-ți fie frică, sunt aici, cu tine, nu-ți zic nimic. Măcar eu. Că în rezervația asta este cine să ne dreagă, cine să ne țină predici și să ne arate drumul cel drept pe care, îți jur eu, Tatiana Munteanu, cu mâna pe cruce, nu merge absolut nimeni, însă pe cel ce n-are sprijin și apărare îl umflă și-l aduce aici... Te matoliși, soro, și ăștia se fac doar că pricep ce e durerea și de ce facem ce facem...

Ioana nu înțelesese nimic din neașteptata pălăvrăgeală a femeii, deși unele nuanțe ale vocii ei nu-i erau străine, însă când îi descoperi fața roșie, o roșeață intensă, de parcă și-ar fi greșit fardul, ochii neliniștiți, de un verde spălăcit iradiind o suspectă solidaritate și înțelegere, și mai ales cămașa foarte largă, albăstrie pătată cu

tinctură de iod și sânge, prin deschizătura căreia, la cea mai neînsemnată tentativă de a se apleca, îi curgeau sânii sleiți, palizi, exclamă involuntar, doar pentru sine: „Unde sunt?” pentru ca imediat să-și răspundă grăbită: E vis, e vis, e vis, nu se poate, nu se poate, nu se poate...” Dar auzind, extrem de aproape, acel urlet stereotip: „Mamăăă!”, întoarse instinctiv capul în direcția lui și, ca într-o fotografie uriașă, văzu salonul încapă tor, populat cu o lume stranie, împietrită; cu deosebită precauție încercă să-și miște picioarele, mâinile, capul în speranța secretă că și fără ajutorul acelor persoane curioase va descoperi unde se afla, însă durerile continue din tâmple, oboseala paralizantă și, mai ales, lumina tulbure o împiedicaseră să treacă dincolo de chipul femeii care o ajuta să părăsească patul. Ridicarea durase mult și în acel răstimp avusese un sentiment straniu că, dinafară, cineva încearcă să o reconstituie ca pe o jucărie mecanică distrusă; necunoscutul, leneș și nepriceput, verifica parcă fiecare piesă, o asambla și renunța la ea, ca iarăși să revină, iar dorința ei din momentele acelea era ca, odată și odată, să se redescopere altfel, să nu semene cu ceea ce a fost și să nu mai simtă nimic. Într-un târziu, când s-a pomenit în picioare, avusese certitudinea că reconstituirea a reușit toate în jur erau neînțelese, noi, o lume ireală, întruchipare a sentimentelor ei din acele momente.

— Unde sunt? se întrebă iarăși, însă de astă dată în vocea ei nu mai era urmă de panică sau de nemulțumire, cuvintele se înlănțuiseră greu, fără spor; curioasă, încerca să înregistreze tot ce se putea; chipuri, sunete, culori, obiecte, într-o tentativă disperată de a-și confirma impresia. Cuvintele, întregi, clare, venite de la o mare distanță se ordonau unul lângă altul, și ea, nesățioasă, grăbită se străduia să le rețină ca pe niște obiecte pentru a le descoperi înțelesul.

— Aici e casieria, râse Tatiana. Am făcut-o, plătim!

— Unde sunt? repetă ea, uimită că din ceața ce o înconjura s-a desprins un alt chip: ochi verzi, mari, păr roșu, prost vopsit, buze groase, palide. Aici e casieria?...

Femeia cu ochi verzi izbucni într-un râs forțat, încât Ioana se retrase speriată, regretând că s-a lăsat readusă din lumea ei incertă, dar oarecum mai liniștită. „Cine este? Ce vrea de la mine?”

— Nu-ți fie teamă, o auzi pe Tatiana, nu-s toate pocnite în aripi.

Alea din colț sunt numai cretine! Râzi, Sofico, o îndemnă ea pe o femeie masivă ca un pachiderm pe a cărei față rotundă adormise un zâmbet permanent, tâmp. Râzi, fă, că-ți suspend porția de prânz!

Mai mult optimism, ce dracu'! porunci Tatiana apropiindu-se de ea amenințătoare, ca imediat să-și amintească de vecina ei, o bătrână cu fața galbenă, obosită, care făcea diverse grimase. Zi, tu, Zenobia, ce mai face Miți?

— Liniște, se răsti aceasta strângându-și halatul vișiniu. Abia am reușit s-o culc. Eu m-aș purta frumos cu tine, ți-am mai spus, da' nu mă lasă Miți, căută Zenobia să se explice, arătând cu degetul mare spre piept. Ea vorbește în locul meu, ea mă chinuiește, ea îmi dictează toate porcăriile. A venit de o săptămână din Viena, s-a instalat aici, în piept, și nu mă lasă să scot nici un singur cuvânt. Auzi cum face? Uuu! Eu nu ți-aș arăta limba, dar ea îmi interzice să rămân cu ea în gură... Și să vezi ce porcării îi trec prin cap! auzi? Uuu! Țoapă bătrână! Jigodie!

Ți-am zis? Cine te-a pus să o trezești? Uuu! Și ăștia nu vor să mă opereze, să o scoată afară că-i expiră pașaportul și doar pe mine mă va lua miliția la rost! Începu ea să se lamenteze.

Ioana privea contrariată în jur: pete portocalii, negre, albastre întrerupte de fulgerări de lumină în urma cărora apăreau figuri neînțelese. Singura certitudine: Tatiana. Ea se mișca mereu, când disperată, când veselă, de la una la alta, și agitația ei o obosea, dar n-avea destulă energie să-i vorbească, la cea mai mică mișcare a corpului obiectele din jur, pereții, geamurile se răsturnau, deveneau incerte, pulsatile.

„Ce vor astea?” Treptat, Tatiana izbuti să îndepărteze femeile de lângă patul ei și astfel, mai sigură pe sine, după un timp oarecare, descoperi că în realitate nimic nu-i aparținea, nici gânduri, nici întâmplări, nici chiar hainele, și faptul acesta îi dădea o senzație dezagreabilă de vulnerabilitate. Se simțea inferioară celorlalte: ele puteau să știe cel puțin de ce se află acolo, aveau ceva, un motiv cunoscut sau măcar un obiect personal, o amintire. Ea însă? Căuta zadarnic, fără spor. În urmă nu descoperea decât acel spațiu alb, pustiu, ucis de lumină, și iarba, cele câteva fire, și mașina cu farurile ei agresive, „Iarbă, iarbă, iarbă...Pădure... De ce fug când... A fugi...

Ce bizar! Iarbă, iarbă, iarbă... Cine intră? Cine râde? Nu! Iarba... Iarba... Iarba... Dar de ce vreau să fug? Urlete... iarăși urlete... pentru ca... iarba... iarba... iarba... Unde fug?”

Se izbise parcă de un zid și căzuse; derutată» deschise ochii și se strădui să deducă din gesturile celor din jur ce se va întâmpla cu ea, însă, pe măsură ce auzea vorbe, se înspăimânta: se simțea urmărită, pândită și nu înțelegea pentru ce ochii câtorva femei n-o slăbeau o clipă, iar firul cu trecutul nu se mai lega; dincolo de iarbă și faruri nu descoperea nimic, de parcă viața ei începuse odată cu urletul nesuferit al bătrânei: „Mamăăă!” și cu agitația sterilă a Tatiane. „Cine sunt ele?

Sau mai degrabă cine au fost?” Spaima de ridicol o inhiba, îi interzi cea întrebările, de aceea se mulțumi să înregistreze în continuare totul, cu furie, pentru a completa acel gol incomod și obositor din ea; vorbele femeilor, materiale, se desprindeau cu dificultate asemeni unor bucăți viu colorate dintr-un mozaic imens ce-i acoperea întregul câmp vizual și ea nu izbutea să le afle înțelesul sau măcar să descopere de ce se prăbușește, cu atâta grabă, totul.

— Și eu zac printre moartele astea, zise Tatiana așezându-i-se pe pat și prinzând-o de umeri. Trebuie să te obișnuiești și tu cu ideea... Nu-s periculoase. Doar sonate și cretine... Și cam jengoase. Dacă ar fi saloane mixte ar mai trece cumva vremea... Dar nu cu bărbați dintr-ăștia...

Curtea e plină de smintiți și șontorogi., incapabili să lege două vorbe suportabile... Căci dragoste bănuiesc că n-au știut să facă niciodată!

Însă cu puținică răbdare, rezolvăm noi și problema asta, în caz că ai învățat să fii discretă. Apare scorpia de soră, ai văzut-o, o malacă... sau malac... Greu de spus ce ai găsi sub halat dacă ai băga mâna, și-apoi medicul de salon, rece, sever... Bărbat frumos, dar prea distant, prea sofisticat, nici nu știi de unde să-l iei... Vizita mare, altă apă de ploaie...

Profesorul se face că-ți dă importanță» în realitate i se rupe de noi, niște bețive banale, cu viitorul compromis, dar și mie de el... Apoi tratamentul, partea cea mai scârboasă a zilei, masa, pe urmă dă Domnul și se cărăbănesc toți, iar Tatiana pune la bătaie vodculița

ascunsă bine de tot și încingem un bairam pe cinste! Căci cui pe cui se scoate! Jos, la cazane, este un băiețuș cu suflet și cu tragere de inimă... Face chiar mai mult decât poate... Uneori... Ai fost atentă? Dacă tot suntem la dezalcoolizare, măcar să o facem lată! Până nu se pun ăștia mai serios pe treabă. M-au adus ca și pe tine cu salvarea, fără să mă întrebe ce cred, ce simt, ce necazuri am, ce dureri, fără să cerceteze printre ce murături trăiesc... Aici te plictisesc cu reinsertia sociala, dar îți pierd vremea degeaba, fiindcă n-au puterea să-i schimbe pe tolmăcii care ne fac viața imposibilă și nici măcar să-mi vâre în cap o idee necompromisă, digerabilă. Și atunci? Cum să suporti? Te rogi, bei, te curvești sau cauți blocul cel mai înalt Eu n-am curaj să mor, dar nici să trăiesc!

Deși dorise cuvinte, imagini, Ioana fusese incapabilă să o urmărească; frazele Tatiane, lungi, repezite o oboseau, iar mâinile, palide, pătate de nicotină și de cerneală, plimbate cu degajare prin fața ochi lor ei, îți pierdură consistența, se transformară iarăși într-un joc de pete întunecate și lumini din care, cu toată bunăvoința, reținea doar insule, fragmente disparate; de unele încercase să se agațe — cu încăpățânarea cu care se fixase mai înainte pe umbra gratiilor de la gea muri — pentru a le găsi un înțeles, dar ele erau în afara ei, nu le putea ajunge și stăpâni, i se refuzau cu îndărătnicie; până la urmă însă izbutise să le înfrângă rezistența, opacitatea și, din amestecul tulbure de sunete și culori șterse, se desprinsese o nedumerire firavă:

— Eu n-am băut niciodată... E o greșeală... Altceva a fost, cu totul altceva, șopti, însă în spatele cuvântului nu descoperi decât oboseala, spaima și o sete cumplită; gura i se înclăiase, iar ochii o ardeau, îi simțea injectați, plini parcă de fire de nisip.

— Crezi că la mine n-a fost altceva? ripostă enervată Tatiana. Ai impresia că eu am recunoscut? Sau că îmi convine să zac printre toantele astea? Mai bine să ne consolăm că în rezervația asta nu sunt nu mai nebuni... Habar n-ai pentru câte lucruri nu se refugiază omul aici!

Sau, ca în cazul meu, din ce motive este adus... Află de la mine că mai mulți nebuni sunt afară. Și mai periculoși! Aici ai toate libertățile...

— Bine, dar nu-s bolnavă, accentua Ioana cu sentimentul că nu fusese auzită.

— Treaba ta. Ceva îi fi având, că doar ai fost adusă și tu... Am văzut bine cum arătai, zise Tatiana, pentru ca apoi, înfuriată, să înceapă o demonstrație bizară: se duse la o femeie uscată, imobilă, un fel de copac noduros, înalt, desfrunzit, adormit în bătaia soarelui și, după ce îi smulse cu brutalitate perna de sub cap, o ridică de pe pat cu neașteptată ușurință, ca pe o valiză ușoară, pentru a o așeza într-un picior, lângă perete. Tu stai aici. Așa curge mai repede fluidul divin prin tine! auzi? Gâl-gâl-gâl!

Alteia îi scoase limba și bolnava se grăbise să o imite, însă Ioana nu mai izbutise să fie atentă, era mulțumită că, pentru moment.

Tatiana se îndepărtase de ea dându-i timp să se dezmeticească, iar sentimentul primejdiei, până atunci destul de viu, se atenuase puțin.

„Ce rost are? De ce? De fapt, se gândi, n-are nicio importanță...” Nu era o consolare sau o fugă de întrebări, ci o trezire parțială într-o lume străină în care nimic nu mai era clar, sigur, totul desfășurându-se la întâmplare, alunecând sau dispărând după reguli neînțelese; nici măcar salonul nu-și mai păstra fermitatea obișnuită: periodic, la intervale din ce în ce mai mari, i se estompau contururile, devenea pufos, incert, lăsându-i impresia că se află în mijlocul unei masive alcătuirii de vată ai cărei pereți se lărgeau progresiv, pentru ca apoi să redevină foarte concreți, și atunci, pe ei, multiplicată și mărită, descoperea umbra Tatiane; înfiorată, tresărea de parcă ar fi fost atinsă cu o bucată de gheață. „Nu, n-am voie să mă mint: văd totul aproape clar, își spuse, și, brusc, se pomenise inundată de lacrimi. Cândva umblam desculță... Cândva râdeam și eu... Cândva citeam și ascultam muzică...” I se părea bizar că toate aceste lucruri mărunte, firești îi deveniseră inaccesibile. „Nu pot să mă mint ori să mă prefac» fie și pentru o clipă, că...” Și, odată cu lacrimile, se simți invadată de ură față de ea însăși și de nevoia de a se autodistruge.

— Fă-te frumoasă, că mergem la domnul doctor! auzi un îndemn și, tot atunci, două mâini puternice, aspre, o ajutară să se ridice, să-și pună halatul, însă se deșteptă de-a binelea ceva mai târziu, când Tatiana se chinuia să-i plimbe pe față un prosop umed, mare. „Adică la doctor? De ce la doctor?” încercă să afle cine-i vorbise, dar prin ușa larg deschisă văzu un ficus încremenit într-o oglindă, apoi niște umbre albe mișcându-se dezordonat și, mult mai târziu, alături,

chipul unei surori îmbrăcate într-un halat vișiniu. Odată cu primul pas, parcă se rupse de ea însăși. „Îngrozitor! Adică la doctor... Nu am de ales. Doamne, dar de ce mă tem, când *atunci* eram convinsă că nu-mi va păsa de nimic? Mă așteptam la orice... Să plătesc?”

— Să fie frumoasă fetița, spuse și Tatiana dezamăgită că strădania ei de a o face să vorbească se dovediseră zadarnice. Acum e bine, nu se mai vede nicio gaură de țigară. Dacă mi-ar rămâne timp să-ți dreg puțin ochii și fața ar fi teribil, l-ai da gata. Află de la mine, cu totul altfel este privita o femeie tânără, aranjată. Căci și aici trebuie să le storci bunăvoința în fel și chip, să cerșești ceea ce ți se cuvine!

„Parcă aș fi un cadou pe care-l trimite doctorului, un pachet lipsit de ambalajul corespunzător”, observă Ioana și, odată cu hotărârea de a se mișca, simțurile i se acutizaseră; privea totul printr-o lupă ce mărea enorm: figurile celorlalte femei mișcându-se absente prin salon, umbre șterse, buimace tulburând lumina violentă, pierdute în tăceri neînțelese sau în stranii monologuri, o lume deviată de dureri și spaime, golită de bucurii și speranțe; apoi pereții gălbui, îmbătrâniți, lucind stins; firele de praf întăritate de lumina vie ce inunda încăpea cu iz de vitamine, transpirație și urină; cămașa boțită, lungă, halatul vișiniu găurit și pătat, mâinile palide, zgâriate, cu oja de pe unghii scorjită; ochii verzi, încruntați ai Tatiane continuând să aștepte un semn de recunoștință; parul surorii, ușor încăruntit, cu miros de șampon ieftin, fața acesteia fardată cu stângăcie, halatul puternic apretat și, dincolo de ea, în oglindă, frunzele cărnoase ale ficusului. „Nu înțeleg... Cum am ajuns aici? Să mă duc la doctor? Și de ce ajutată? Pot și singură, încă pot? Își spuse, chinuindu-se să iasă din lumea aceea confuză, construită numai din fragmente și dominată de un timp indiferent, însă, pe măsură ce se străduia să se elibereze de brațele femeilor, dezechilibrul din ea i se părea și mai evident: pe de o parte, era starea umilitoare în care se vedea, la discreția altora, fără niciun punct de sprijin, când toate-i erau străine, reci, îndepărtate, iar pe de alta, un sentiment al vieții pulsând egal, continuu, ironic, asemeni unei inimi.

Izolate de organism care totuși refuză să se recunoască învinsă.

— Nici singură nu poți, nici ajutată nu vrei să te lași, spuse sora enervată de mișcările Ioanei, făcute parcă în somn sub influența

strigătelor lunatice ale celorlalte bolnave. Ai grijă de ea, i se adresă apoi Tatianeii care, odată ce o văzu plecată, dădu drumul furiei abia reținute până atunci:

— Niște nesimțite toate putorile astea de surori! Cred că ar fine mulțumite, chiar dacă ne-am trata singure. S-o văd eu pe ea cum s-ar ține pe picioare după o noapte ca a ta. Dar să știi, nu suntem singurele normale, aici sunt și oameni minunați. Unii s-au născut prea devreme, alții prea târziu. Unii vor să facă bine cu de-a sila, alții nu sunt lăsați... Nu, nebunii de aici nu-s periculoși... Și nici nu e prea rău: poți să strigi ce vrei, să scrii ce vrei, e voie... Dacă și toantele as tea ar fi ceva mai civilizate, cred că nici n-aș mai dori să ies... Am să te ajut să cunoști oameni cum n-ai mai întâlnit pe afară... Trebuie să ai încredere în mine. Iartă-mă, cine-i Sabin? se interesă ea grăbită.

— Sabin? șopti consternată Ioana. Sabin? De unde știi de el?

— L-ai strigat mereu, în somn, te-ai agitat, voiai să fugi...

— Sabin? Și odată cu numele se pomeni împinsă fără să vrea în urmă, în alt timp, din care îi mai rămăseseră doar durerea și spaima;

Într-o fracțiune de secundă, prin fața ochilor i se perindaseră numeroase camere pustii, prost luminate; același mobilier, pereți, băi, paturi, cuiere, aceleași uși albe, mereu deschise, și ea, epuizată, orbecăind, strigând, așteptând, căutând prin spațiile moarte, abandonate; apoi porțiuni de drum, mașini, curse locale, pustii și ele, gonind în direcții necunoscute, și iarăși urletul, urletul ei disperat, de învinsa. Ce s-a întâmplat cu Sabin? se interesă ea cu dificultate. Trăiește?

— Nu știți

— Te rog, insistă ea penibil. Ar fi vrut să-i promită ceva, să-i explice, dar cuvintele n-o mai ajutau: brusc, își simți mintea goală; parcă se epuizase urlând. Străină, derutată, cercetă iarăși chipurile din jur. Se obișnuise cu ele sau le mai întâlnise cândva? Două fețe stinse fixând tavanul; ochii tulburi ai vecinei din dreapta urmărind-o pe Tatiana, și iarăși bătrâna cu obrajii pământii brăzdați de lacrimi. Apoi, sora și, odată cu ea, nevoia de a se stinge pur și simplu, de a nu exista.

— Pe cuvânt... Numai ceea ce ai vorbit în somn... Dar nu-ți face griji:

toți greșim, însă, din păcate, prea puțini oameni au tăria să recunoască. Te naști cu ideea tâmpită că ți se cuvine și ție un pic de fericire. Și dacă ai curajul să o cauți, să nu renunți la ea, până la urmă agitația ta se transformă în tragedie. Eu una am încetat să mai sper; speranța ține și de vârstă... Și dacă n-ar fi singurătatea asta îngrozitoare care mă urmărește ca o umbră, dacă aș avea puterea să-mi spun: ajunge, nu mai are rost să trăiesc! ar fi mult mai bine... Dar n-am, nu sunt capabilă de nimic, nu pot, nu văd, nu aștept, zise ea strângând-o puternic de umeri. Lasă, avem timp... După ce scapi de doctor mai vorbim... De asta să nu-ți fie frică, ți-am mai spus.

E blând, bun, dar foarte ascuns. N-o să afli niciodată ce-i în capul lui. Te ascultă, îți orientează pașii și pe urmă... Eu, cel puțin, nu-l suport. Mă uit la el în timp ce-mi vorbește și-l înjur în gând: Pe tine nu te doare nimic, tu-ți mama mă-tii? Nu-ți vine niciodată să bagi niște alcool în tine, să nu mai vezi și să nu mai simți? Când niciunul dintre sfaturile tale nu poate fi urmat după ce treci de gardul clinicii, nu-ți vine să faci ceva pe ele și pe meseria asta de rahat? strigă ea, lăsându-și învinsă capul pe umărul loanei, care, înspăimântată, nu se putea des prinde de imaginea lui Sabin. „Unde-o fi fost? Trăiește? Mai trăiește?”

Se întreba cu speranța că o minune îi va contrazice presimțirile...

Fără curaj, confuză, Ioana porni spre cabinet. „Adică, ce să-i spun? Ce-i pot spune doctorului, acum când nimic nu mai are importanță?” Zgomotul propriilor ei pași — târșiți, nesiguri — o irita.

„Adică să merg... Să am tăria să merg... Să nu mă amănesc. Cândva fugeam, râdeam... Acum toate trec pe lângă mine. O oboseală a gândurilor, a simțurilor... Și ce să spun?” Dincolo de cele descoperite cu puțin timp în urmă, în salon, toate se pierdeau, se întretăiau și se anulau reciproc: un vârtej tulbure, primejdios de iute. Nimic întreg, stabil, în afară de sete și umilință. Și de bradul de sub geam — unicul punct clar, fix — care-i accentua senzația de singurătate, o singurătate necruțătoare, de altă origine, ce se refuza cuvintelor... „Ce să spun? Că tremur pentru cineva despre care nu știu aproape nimic? Că mi-e frică? Pur și simplu frică... Și nu știu de ce... Dacă muream... Și era atât de simplu, atât de aproape...” Cu fiecare pas îi sporea regretul că i-a lipsit atât de puțin ca totul să fie firesc. Știa că viața ei lua un alt curs. „Viața, atâta cât mai este...”

Ioana asculta încordată: se potrivise a patra cheie sau, în orice caz, zarul cedase abia la a patra încercare și scrâșnetul înfundat, de fier ruginit, îi oprise respirația: „Nu se poate!” Deschise larg ochii și, pentru o secundă, o descoperi pe sora Natalia forțând ușile unui dulap masiv, din metal, așezat în apropierea intrării. „Nu se poate, își zise ea nedumerită, pipăind marginile fotoliului, calde, cu miros de iod, au fost exact cinci încercări!” Între salon și cabinet plutise într-un spațiu confuz, un tunel cenușiu, a cărui monotonie era sfâșiată de câteva scaune și mese cu flori; departe, undeva spre capăt, o urmă de zid roșu, câteva trunchiuri de brazi veghind agitația mută a unor oameni, apoi, îndepărtându-se abia perceptibil, cu fiecare pas încercat spre ei, pereții albi, lucioși, traversați de o dungă lată, albastră. „Și Tatiana?”

Vecina ei de pat se pierduse pe undeva pe drum: nu-și amintea când se desprinsese de ea, așteptarea întâlnirii cu doctorul o epuizase, în cât momentele de intensă luciditate se răriseră din ce în ce. Avea impresia că se află într-un echilibru precar, la limita dintre două lumi ostile: ele o atrăgeau cu egală forță și, de teamă că orice gest, oricât de neînsemnat, i-ar putea tulbura plutirea lentă peste lucruri și peste întâmplări, se concentrase asupra cheilor, cu senzația că în spatele scrâșnetului lor va descoperi ceva liniștitor, un punct de sprijin. După un timp auzi iar cheia confruntându-se cu încăpățânarea zarului și, ca atinsă de gheață, se cutremură: „Cinci! continuă ea absurda numărătoare. De fapt, *acolo* au fost cinci!” Dar, odată cu geamătul chinuit al balamalelor neunse și cu descoperirea, echilibrul se rupse cu brutalitate și, dintr-un spațiu evitat cu îndârjire, veni spre ea vocea ușor răgușită a recepționarului de la Corbeanca, tânărul înalt, tuciuriu, cu mustață stufoasă, de discreția căruia Sabin era foarte sigur. „Poftiți, doamnă, camera aceasta este mult mai potrivită: nici prea sus, nici prea jos, ferită de zgomote. Că se destrăbălează nația, bea fir-ar să fie, și se distruge! Decât să ne fure alții țara, mai bine o bem noi. Nu așa se zice? Poftiți”, o invitase, numai că ușa refuza să se deschidă și, pe măsură ce, cu o exasperantă lentoare încerca diferite chei, zâmbetul lui binevoitor

Înghetăt pe față începuse să o dezguste: avea sentimentul că omul întârzie cu bună știință, că așteaptă ceva sau pe cineva.

Aplecată, cu umerii strânși, urmărindu-i mișcările degetelor, concentrarea falsă, aproape ridicolă, Ioana nu mai avu energie nici măcar să-l roage să renunțe; privită de zeci de ochi indiscreți, iritată de scârțâitul mobilierului, de melodiile ce zvâcneau nepăsătoare spre ea prin ușile deschise doar pentru o secundă, se mulțumea să-i numere ab surd încercările eșuate. Era tot ce putea face. Sentimentul vinovăției o micșora: nu avea tărie să-i reproșeze ceva omului sau să-i sfideze pe cei ce sâsâiau mirați, se purta de parcă ar fi trebuit să le cerșească îngăduință și înțelegere. „Dacă s-ar sfârși, dacă s-ar sfârși...” repetase mecanic, îngrijorată că nu-și putea controla mâinile. „Niciodată n-am să mai vin...” La a cincea tentativă zarul ceda și, odată ajunsă în cameră, Ioana se lăsă inertă pe pat, reținându-și cu mare dificultate plânsul. „Așa o fi procedând întotdeauna? Politețea rentabilă!... Și acum ce mai așteaptă?” Cu eterna-i încetineală, bărbatul ținu să verifice dacă funcționează baia, televizorul, veiozele, frigiderul, apoi, însoțindu-și gestul cu un zâmbet incolor, profesional, îi înmâna cheia și, poate pentru a-i tempera neliniștea, o anunță cu un ton conspirativ, dezagreabil că e de serviciu până dimineată: „Dacă mai e nevoie de ceva...” Dar în clipa aceea singura ei dorință reală era ca el să plece imediat: voia să încuie ușa cu propriile ei mâini, să simtă ea însăși opoziția zarului și să mai verifice o dată încăperea. Foarte grăbită la început, apoi cu mișcări lente, obosite se plimbase de la un obiect la altul, însă nu descoperise nimic neobișnuit: banala cameră de hotel, rece, sărăcăcioasă; pat dublu, din lemn, acoperit cu o pătură chinezească, galbenă cu dungi roșii, albe și verzi, două veioze sofisticate, masive, foarte nepractice, două noptiere atașate patului, o oglindă mare fixată deasupra unui birou elegant acoperit cu sticlă, acuarela ștersă a cine știe cărui diletant așezată pe peretele din spate, și perdelele galbene cu frunze mari, verzi imprimate; ordinea impersonală accentua aerul neprimitor, sporea senzația de frig și așteptare. Fără el, tot ceea ce o înconjura îi stârnea panica, obiectele împrumutaseră ceva din obraznicia oamenilor din hol. „Nu trebuia să vin. Nu sunt făcută pentru asemenea riscuri...” Încercă să-și pipăie fața, părul, brațele, sânii, de parcă ar fi vrut să înlăture

urmele privirii recepționarului. „Ce o fi crezând despre mine? se întrebă revoltată, ca apoi să i se facă rușine de propriu-i sentiment De fapt nu e prea greu de imaginat”. Pereții încăperii erau foarte subțiri, deoarece din camera ve cină răzbătea cu ușurință o respirație greoaie, probabil a unui bărbat adormit; cealaltă cameră părea goală. Preșurile groase de pe coridor, de iută, nu atenuau zgomotele pașilor când foarte decși, când ușori, nehotărâți; ciocăniturile din uși, șoaptele repezite și râsetele nepăsătoare stârnite de alcool o paralizau; fiecare zgomot, cuvânt, agitația oamenilor de afară, mișcarea blândă a stejarilor, vântul cald, bănuir doar, fasciculele de lumină oprite de perdele erau motive de neliniște; toate i se păreau ostile: dincolo de ele simțea un pericol nedefinit care nu-i lăsa niciun moment de relaxare. „De ce a trebuit să vin singură? se întrebă iarăși cu aerul că nimic nu se mai poate corecta, că toți știu *adevăratul* motiv al venirii ei, că marea majoritate a recunoscut-o.

De fapt, *și pentru asta* sunt aici. Ca și ei, de altfel. Și atunci la mine de ce-i atât de grav? Altă dată, orice s-ar întâmpla, chiar dacă s-ar întâmpla... N-am tăria... Nu sunt făcută pentru... Adevărul e ca furăm ceea ce ar trebui să ne aparțină... Și totuși, clipele astea răscumpără anii de umilință, înjosirile... Dar, Doamne, ce preț cumplit au!” încurajările erau inutile, nu puteau diminua tensiunea. Se uită involuntar la ceas: era opt și un sfert, lumina zilei se degradase: frunzele cărnoase ale stejarilor, zărite printre perdele, băteau în negru; mici păsări zvâc ne-au prin fața geamului pentru a dispărea apoi printre arbori; doar țânțarii își continuau cu consecvență agitația. Sabin ar fi trebuit să sosească, însă întârzierea nu o neliniștea: discuțiile inerente de la recepție, drumul pe la bar, teama de a nu întâlni cunoscuți prea apropiați, poate chiar numeroasele semafoare din oraș...” Transpirase mult și abundent. „Nu vreau să mă vadă așa, nu are rost să știe ce simt... ce am simțit... Spaima asta de lume, de mine, de umbra mea... Poate în tra din clipă în clipă... Și nu m-am îmbrăcat... Și arăt... În realitate sunt în siguranță... Dacă ar întârzia câteva minute până...” Se duse în baie și, precipitata, începu să se spele; apa surprinzător de rece, îi tempera încordarea; își umplea pumnii cu apă și apoi, cu furie, își umezea fața de parca se afla în mijlocul unei zile toride. Și așa, de

mai multe ori, străduindu-se să uite unde este: vorbele din coridor și gălăgia din camera vecină n-o mai iritau și, pe măsură ce îndepărta cu grijă orice urmă de fard, pe propriul ei chip, deformat ușor de o oglindă obosită, plină de pete, desluși o palidă undă de bucurie: nu era puțin lucru că îndrăznise să vină până aici și că rezistase spaimei și tentației de a renunța; ar fi fost foarte mulțumită dacă Sabin i-ar fi apreciat curajul — sau cum s-o fi numind acea tărie de a ignora frica, rușinea, remușcările, consecințele de orice fel dar fără ca ea să-i atragă atenția asupra modului în care reușise să treacă de atâtea obstacole, pentru că ei drumul până la Corbeanca i s-a părut foarte dificil. „Să nu-ți pese de ce va spune Anton când se va întoarce, de nervii și reproșurile lui, să taci la nesfârșit, cu încăpățănare, ba chiar să fii mulțumită că acesta este prețul ce trebuie plătit Te-am sunat ca un disperat și tu, nimic... Unde ai fost?... Am telefonat pe la prieteni și iarăși... De ce închizi telefonul? Știi că mă sperii, dacă nu te aud!” Și ea stătuse nopți întregi privind cu speranță telefonul, așteptând măcar un cuvânt: dar nu-i reproșase nimic, niciodată, se împăcase cu starea de obiect ce-i fusese destinată: nu era urmă de răzbunare în ceea ce se hotărâse să facă. „Când începi să te gândești la riscuri, la ce s-ar putea întâmpla *dacă...* se duce totul de râpă... Așteptarea, speranța în ceva obscur ucid mai perfid decât moartea... Sunt cele mai brutale narcotice care te plasează pe nesimțite, cu zâmbetul pe buze, direct în brațele morții, îi spusese odată Sabin. Nu mai avea timp pentru așteptare.

Nimic mai stupid decât acest amăgitor: *poate că mai târziu!* Trebuie să învățăm să trăim *acum*. *Acum e o certitudine...*”

Dar nu logica lui Sabin o convinsese» ci nevoia de el, nestăpânită: deși formal nu-i dăduse niciodată dreptate, trăia doar pentru acele momente. Și ele răscumpărau orice suferință. Se îmbracă în grabă și se așeza în unicul fotoliu din încăpere: simțise că vine, că Sabin este undeva pe aproape și trebuia să se obișnuiască într-un fel cu acest gând, să încerce să-și calmeze emoția. Primii pași făcuți pentru a-l întâmpina i s-au părut întotdeauna cei mai complicați: bucuria o paraliza pur și simplu — „Am mai învins o dată!” —, de aceea Sabin avea mereu senzația că este crispată, indispusă, din cine știe ce motiv tănuit; pe ea însă, cei câțiva pași spre el o consumau până la

epuizare, dar cu toate astea niciodată nu se explicase când fusese întrebată cu îngrijorare: „Ce ai? S-a întâmplat ceva?” Ar fi vrut ca el să descopere singur răspunsul, să-l simtă sau măcar să-l deducă din gesturile imediat următoare, când spaima, încordarea, așteptarea dureroasă se îi sipeau într-o dezlănțuire oarbă, însoțită de lacrimi. Dar și așa, faptul că Sabin mai continua să-i pună întrebările n-o deranja decât în mă sura în care era convinsă că-i atenuază bucuria întâlnirii. „Am plâns de fiecare dată ca o caraghioasă! Poate și pentru că de fiecare dată am avut certitudinea că e ultima noastră întâlnire...”

Fotoliul tare, îngust o incomoda, însă din el putea supraveghea ușa: pe Sabin îl recunoștea mai mult după felul de a apăsa clanța decât după bătaii, discrete, abia perceptibile. „La Corbeanca, o asigurase el, neprevăzutul trebuie exclus din calcule!” Știa, el simulase siguranța doar pentru a-i domoli neliniștea: în realitate însă, ea refăcuse de zeci și zeci de ori drumul, îl străbătuse mental în toate direcțiile, își căutase vorbe potrivite pentru orice posibilă întâlnire. Ba chiar și unele reproșuri la adresa lui: nu de bărbatul din el avea nevoie în primul rând, așa cum dedusese din graba lui, din nerăbdarea cu care se repezea asupra hainelor ei, și ea nu voia să-l supere, dar în realitate aștepta clipele când trupurile istovite se reîntâlneau pe alt plan pentru a rezista împreună fricii, singurătății. Atunci, în puținele momente cât puteau rămâne împreună, ea trăise bucuria de a nu gândi, de a face abstracție de cele din jur: depășise spaima și așteptările, se ridicase deasupra lor, se redescoperise altfel, întreagă, sigură și invulnerabilă. Erau momentele în care putea crede în orice sau abandona absolut orice pentru că avea totul. Și, iată, timpul se târa nesuferit, acru, pașii din hol se apropiau și se îndepărtau, iar locul bucuriei îl lua treptat frica. „Anton este plecat, nici nu bănuiește că... Nu poate fi vorba... Orice s-ar întâmpla, nu deschid nimănui, se încuraja, deși în spatele cuvintelor se înghesuiau întrebările. Dar dacă?” Tiptil, cu simțurile încordate la paroxism se duse la ușă, își lipi urechea de ea, însă o vreme nu auzi niciun pas, niciun cuvânt deslușit, doar un murmur egal, îndepărtat. Nu pusese o singură clipă în discuție faptul că totuși ar fi posibil să nu vină: „Găsea el o soluție să mă anunțe, se încurajase, uitându-se îngrijorata spre telefonul mut, tară disc, așezat pe una dintre

noptiere. Doar vorbiserăm cu o oră înainte de plecare...” Cu pași mici, inhibați, terorizată de teama că face prea mult zgomot, începu să se plimbe desculță între geam și ușă, numărându-și pașii, spațiile dreptunghiulare de pe mochetă, apoi frunzele late, penibile imprimate pe perdele, iar, mai târziu, pliantele înșiruite sub ști da de pe birou. Zgomotele barului și ale pădurii veneau amplificate spre ea, i se înghesuiau în jur înfășurând-o treptat ca o pânză invizibilă, limitându-i mișcările. Camera se întunecase, însă nu avu curajul să aprindă lumina ca nu cumva să atragă atenția asupra ei. „Și dacă totuși nu vine? izbucni, în cele din urmă, singura nedumerire la care nu avea răspuns. Dacă? Of, cât sunt de caraghioasă! Și altă dată am avut asemenea emoții... Nu e nimic nepotrivit sau ilegal... Dacă i-aș povesti ce simt, ar muri de răs. Dar nu se poate trăi astfel la nesfârșit...Trebuia să mă gândesc... Să opresc alunecarea...” Pentru a-și tempera spaima se repezi spre frigider, însă spre dezamăgirea ei era gol, încât controlul recepționarului i se păru de neînțeles. În primul moment se gândi să-l sune, dar, până la urmă trebui să renunțe: nu-i reținuse nu mele; când venise, se mulțumise să-i recite mecanic, cu ochii în pământ, formula învățată de la Sabin, și omul se grăbise să o însoțească până sus. Firește, se interesase cum să se poarte, dacă individul știa ceva despre ea, dacă bănuia ceva, dar Sabin o expediasse în glumă: „Asta chiar că nu trebuie să te obsedeze, îl cunosc foarte bine, n-are curiozități, ci buzunare!” Se gândi să-i ceară mâncare sau măcar băutură, însă îi lipsea curajul să coboare până la poartă, mai ales că agitația de pe coridor crescuse, ușile camerelor vecine erau trântite cu dezinvoltură, iar zgomotul sticlelor ciocnite se interfera cu melodiile guturale ale tranzistoarelor. „Poate mai târziu, își spuse, în ultimă în stanță...” Dar acest *mai târziu*, rostit în gând cu relativă degajare, avu un efect neașteptat: „Când adică?” Parcă exclusese definitiv posibilitatea venirii lui Sabin și se văzu deodată singură, neputincioasă, azvârlită într-o lume ostilă. „Dar dacă pentru el această întâlnire n-a fost decât un joc, un rol, unul dintre numeroasele posibile? M-am mai întrebat...” Cu o grabă neînțeleasă, încercă să reconstituie povestea lor secvență cu secvență, însă nimic nu se mai lega, balanța la care voia să recurgă era falsă. Faptul că el lipsea, că încă lipsea, făcea imposibilă reconstituirea: „Poate că numai pentru mine această

întâlnire este importantă... întârziind, el îmi spune ceea ce n-are curaj prin cuvinte...” Primul gând care-i încolțise în minte fusese să fugă cât mai repede, să iasă astfel în întâmpinarea dorinței lui abia acum bănuite. Nu avea niciun motiv să regrete ceva, dimpotrivă, însă era momentul să oprească alunecarea în penibil. Se văzu întorcându-se resemnată, luând totul de la început, alte zile, altfel de precauții, o târâre lentă, fără pauze și fără iluzii. „De fapt, nu de la început, viața nu mai are cum să înceapă. După o scurtă întrerupere își revine la normal: egală, stupidă, fără haz...” Și totuși, o speranță vagă sau poate refuzul de a accepta realitatea o făceau să-și amâne plecarea. Cu pași mici, nesiguri porni iarăși spre ușă — „Ca și cum aş fugi” —, însă nu avu curajul să meargă până la capăt întră precipitată în baie, deschise re pe de toate robinetele pentru a-și acoperi urletul, căci, în clipele ace le-a» îi era imposibil să facă altceva. Îl strigase, dar vocea ei nu depășise pereții, nu întrerupsese agitația din hol: în urma cuvintelor înăbușite de ziduri se târa, umilită, dureroasa nevoie de el. După un timp, când rămăsese fără lacrimi, epuizată de încordare, părăsi baia și cu ochi străini cercetă nuanțele nopții. Știa că se expune, că de afară putea fi privită, recunoscută, însă nu-i păsa: Sabin ținea tot mai mult de trecut, iar ea încerca să redevină ceea ce fusese; tensiunea se atenuase, urletul o eliberase de orice sentiment, acum nu mai aștepta decât secunda în care va simți că are destulă energie pentru a putea părăsi cabana. Își strânse lucrurile apoi, de parcă ar fi pornit pe un drum fără întoarcere, închise robinetele și, la lumina becului slab din baie, pândi o vreme ușa, dar numai din inerție, căutând să se mintă că nu simte ceea ce simte: inutilitatea așteptării, ridicolul ei. Nu o dezgusta gestul lui Sabin, ci propria-i naivitate. „Nu se va mai întâmpla niciodată!... își spuse simțindu-se invadată de o răceală aspră. Eu am acceptat atât de ușor, am confundat dorința cu realitatea...” Și totuși, se înșela în privința lui Sabin sau nu voia să accepte; și-l imaginase în momentul când făcea dragoste: nu avea încrâncenarea și forța lui Anton, el se încolăcea în jurul ei ca un animal lovit; parcă cerea protecție, îndurare; era fericit că putea uita de sine; toate mișcările lui, de mare blândețe, păreau tentative de a se desprinde de singurătate. Nu peste mult, niște bătaii puternice, insistente o imobilizaseră: nu era Sabin, exclus, și pentru o clipă simți camera

rostogolindu-se caraghios, risipindu-se în întunericul nesigur. „Poate a greșit cineva”, se încuraja, hotărâtă să nu deschidă, însă după o nouă încercare desluși vocea recepționarului: „Numai un minut vă deranjăm!” și gândul că acesta ar putea să-i comunice ceva din partea lui Sabin o făcu să se grăbească. Recepționarul era însoțit de un individ în salopetă: blond, ochi albaștri spălăciți, o față puhavă, roșcată, bărbie dublă revărsată peste cămașa albă. Ioana era convinsă că-l mai întâlnise undeva și senzația de respingere, sporită de fiecare încercare a acestuia de a-i urmări detaliile corpului, îi accentua neliniștea: încet, speriată, se lipi cu spatele de perete într-o poziție de apărare. „Urmează bucătarul și chelnerii... Să vină toți să mă vadă...” „Ne iertați, spuse jenat recepționarul, trebuie să verifice prizele. Un scurtcircuit, sau cam așa ceva...Dar imediat...” „E un dezastru, se grăbi meșterul să-i vină în ajutor. Un dezastru...” Apoi din servieta burdușită scoase la iuțeală diferite scule: „Dacă dau pompierii peste voi nu vă văd cu ochiul liber. Păi, se poate? Lemn, pădure, izolare — ioc!” „Ar trebui schimbată cam toată instalația, recunosc recepționarul străduindu-se să se interpună între ea și omul care, întins pe burtă, se chinuia să lucreze ceva la priza de sub televizor. E foarte veche” mai adăugă recepționarul, făcându-l Ioanei un semn neînțeles: strânsese insistent buzele, pusese degetul deasupra lor, apoi speriat, schiță cu cealaltă mână un gest din care ea nu reuși să deducă mare lucru, însă nici nu avu curajul să întrebe: simțea că nu e bine, că omul cu prizele urmărea altceva. „Nați încercat televizorul? se interesă recepționarul, iritat de neliniștea Ioanei prea vizibilă. Uitasem de priză...” Niște bătaii în ușă relativ calme, dezordonate, îi făcură pe amândoi să se repeadă spre ea: un individ mărunț, brunet, cu un început de chelie se retrase inhibat când întâlni privirea nemulțumită a recepționarului: „Am sentimentul că am greșit numărul, se scuză el, Sorry!” „Chiar și etajul, încercă recepționarul să glumească și, în timp ce-și căuta prin buzunare nelipsita legătură cu chei, îi șopti Ioanei pe nerăsuflăte: Nu mă întreba nimic.

Lasă cheia în ușă și pleacă imediat din casă, cu ce găsești! La zece mi nu te după ce ieșim noi. Și să taci din gură, că mă nenorocești!” Individul de sub televizor întrerupse lucrul, dar recepționarul, simulând veselia, se grăbi să-i explice. „Un grec... E

de mirare că n-a greșit și cabana!” „Ianiș?” se interesă electricianul, și după ce-i făcu Ioanei un nou semn neînțeleș, recepționarul zise un „Da” lung, obosit. „Vin cu casetofoanele lor cât dulapul și-mi aruncă în aer toate siguranțele!

exclamă electricianul aparent revoltat, strângându-și sculele. Vă cer scuze, doamnă!” mai adăugă cu o politețe exagerată înainte de a pleca. „Dacă mai e ceva de reparat, nu va jenați, îl îndemna Ioana, enervată de privirea lui insolentă. Telefonul nu trebuie...? Dar baia? Poate că totuși telefonul și veiozele... în orice cameră, cu ele trebuie început...” „E devreme, spuse el ironic, erați singură, cred că deranjul n-a fost prea mare. Oricum, scuzele mele și asigurarea că totul funcționează normat Noapte bună.” „Noapte bună, zise și recepționarul, promit că nu vă mai deranjez!” Dar, înainte de a încuia ușa, îi făcu în fugă semnul acela neînțeleș, cu buzele țuguite.

După momentele de sfârșeală și disperare, Ioana se repezi spre geam hotărâtă să sară, însă foarte aproape, în spațiul delimitat de patru corturi, mai mulți tineri se agitau să gătească ceva la o lampă mare cu spirt. „Probabil că s-a întors Anton, îi trecu prin minte. Îl privește. Nu mai are rost să ne chinuim... Nicio putere asupra mea... Nu ne leagă decât obișnuința! căută ea să se încurajeze. Mint, îngrozitor ce mint! Mi-e foarte frică de el!” se corectă ea învinsă. Simțise însă că pericolul era în legătură cu Sabin și, fără niciun motiv real, se pomeni copleșită de vinovăție. „Cineva din partea lui... Numai să nu i se fi întâmplat ceva!” își spuse disperată amintindu-și crisparea recepționarului, teama respectuoasă a acestuia față de individul ce simula că repară priza, „Cum aflu? Cum ajung până la el?” Ideea de a părăsi cabana o îngrozea și totuși în camera aceea în care se simțea expusă ca într-o vitrină nu mai avea tăria să rămână. „Să bat în prima ușă, la întâmplare, să le spun adevărul și să-i rog să mă apere, își zise, urmărind cu invidie mișcările degajate ale tinerilor strânși în jurul lămpii Dar de cine să mă apere? Și poate ca nimeresc exact la...Mai bine încui ușa, geamurile, mă blindez aici până mâine la ziuă...Și ce o da Dumnezeu!”, însă gândul că l-ar pune în încurcătură pe recepționar, care nu se știe cu ce risc îi spusese ce anume să facă, o îndemna să renunțe. După o tăcere apăsătoare, își strânse grăbită lucrurile și ieși în coridor. „De fapt nu mai are nicio importanță! Nimic nu mi-e dat să-mi iasă! Fie că risc,

fie că mă las purtată de val...Încet și sigur, asemeni prafului, se depune murdăria... Nimic nu poate scăpa nepătat! Cât mi-e de silă!" Sentimentul vinovăției îi sporea deruta; se simțea, absurd, răspunzătoare de soarta lui Sabin. „Ce i s-a întâmplat? Unde poate fi?" Iar întrebările deveneau și mai supărătoare fiindcă știa prea puține despre el, nu era în stare nici măcar să intuiască misterele prudenței recepționarului, teama lui respectuoasă față de presupusul electrician. „Numai el trebuie să fi greșit undeva... Greșeală sau risc..." Și peste cele mai crude imagini se suprapunea triumfătoare, masivă figura electricianului. Cine era el în realitate? De ce nu avusese curaj recepționarul să o invite în hol sau afară și să-i spună adevărul? Sau cel puțin să-i telefoneze? Întrebările se succedau cu repeziciune însă, pe măsură ce le rostea în sinea ei, se întetea și sentimentul pericolului. „La urma turmei, se gândi, nimic ilegal: sunt o persoană oarecare, am plătit o cameră și, până mâine la prânz, mă privește ce fac. Nu am absolut nicio obligație față de nimeni!" Își propuse să meargă la recepționar să discute direct, fără nicio reținere, însă curajul ei se împiedica de imaginea lui Sabin. N-avea de unde să știe dacă nu cumva ar strica lucrurile și mai mult, de ce hotărâse astfel și, mai ales, unde și în ce situație se găsește el. I se propusese o singură soluție și n-avea dreptul să se abată de la ea atâta timp cât nu aflase cauzele pericolului.

Cu precauție, incapabilă să-și desprindă privirea de ciment, coborî scările, terorizată de ochii spălăciți ai electricianului pe care-i bănuia peste tot, „Ce-i zic, dacă...? Cum mă apăr?" La recepție nu era nimeni și presupusa solidaritate a recepționarului îi dădu curaj; în stânga nu îndrăznise să se uite: era atât de concentrată să nu greșească pașii, să nu dea impresia că fuge, încât la cel mai neînsemnat zgomot tensiunea ar fi explodat, și-ar fi pierdut echilibrul.

Ajunsă la marginea aleii ce ducea spre șoseaua națională, departe de privirea oarbă a becului ce lumina curtea cabanei, Ioana rămase mult timp descumpănită: „Și acum?" Văzuse pădurea ostilă, copleșită de noaptea compactă ce aspirase până și aerul, și dorința de a se întoarce o făcu să nu-și poată dezlipi privirea de pe cabană, însă cu toate acestea nu cedă tentației și, cu pași mărunți, de parcă ar fi vrut să se mintă că nu merge, porni înainte, pe mijlocul drumului, concentrată asupra cerului înghețat, negru, aflat într-o

neînțeleasă și greoaie rotire, tresărind îngrozită la zvâcnetele vietăților trezite de zgomotul pașilor ei. După un timp văzu aleea luminându-se și, în spate, la câțiva pași, o mașină își încetini viteza, iar când vru să-i facă loc auzi un scrâșnet înfundat de frâne, urmat de un râs nervos, ne stăpânit: „Așaa!” Și pentru că îi era imposibil să iasă din bătaia farurilor, fugi prosteste, derutată, simțindu-se urmărită cu încăpățănare... „Ce se întâmplă?” ar fi vrut să strige, însă lumina vehementă o împingea din spate, o oprea și iarăși o propulsa înainte, cu cinism... Apoi căzuse, dar nu în stradă, ci în plin câmp. Avusese certitudinea că fusese călcată de mașină. Uriase însă abia când îl văzuse deasupra ei, întunecat, lovind-o și înjurând-o. Pentru o secundă, cât închisese ochii, lumina se stinse și, amintindu-și ce a urmat, scoase un geamăt scurt, obosit, ca apoi să redescopere cabinetul.

„Cinci!” își continuă ea numărătoarea și, ca prin vis, desluși vocea Nataliei: „Ce-i fac ăsteia? N-ar fi mai bine să o duc înapoi?” „Asta sunt eu?” se întreba Ioana căutând să scape de asediul farurilor. „Fă-ne câte o cafea și mai vedem!” auzi răspunsul; glasul bărbatului era calm, blând, cu o ușoară undă de ironie. „Totuși, despre mine pare a fi vorba!” își spuse ea derutată, străduindu-se să se concentreze asupra locului de unde venise scrâșnetul cheilor, dar, spre surprinderea ei, dulapul și ușa erau închise, iar sora lipsea. Încet, cu infinită precauție, își târî privirea obosită pe peretele din față, unde descoperi o mică bibliotecă; nu încercă să descifreze titluri, nume; îi erau indiferente, străine; înregistra doar culori, mult maro și alb. Alături, în rame gălbui, vechi, câteva reproduceri nereușite: *Țipătul* lui Munch, *Casa nebunilor* de Goya, *Nebuna* lui Géricault, costelivul *Don Quijote* al lui Daumier; sub ele, în rame înguste, negre, că te va acuarele stranii: ființe împietrite într-o dureroasă așteptare, copaci izolați, copleșiți de un cer vânat, cercuri și labirinturi, stânci solitare izbucnind absurd din mijlocul unor câmpii galbene, animale bizare veghind liniștea unor mulțimi mute, profilate pe un cer sângerieu. Mai jos, prins în pioaneze, un peisaj violet, terorizat de un soare negru, în eclipsă. Singurătatea iradiată de desene o înspăimânta; ele păreau înghețate de lumina rece a farurilor care încă mai continuau să o obsedeze. „Și pe urmă? se întrebă neliniștită, însă, cu toate strădaniile, nu reuși să depășească

un zid alb, o perdea de ceață care-i secționase parcă viața — nimic întreg, sigur, doar secvențe scurte, discontinue, frânturi de gesturi și de sentimente și, peste toate, un gust necruțător de silă și sfârșeală. Își pipăi în neștire fața ce mai păstra încă dungile lăsate de pernă, fruntea zgâriată, părul, apoi, instinctiv, își căută poșeta cu gândul să corecteze ce se mai poate. „Trebuie că arăt groaznic”, se gândi, simțind încă în vârful degetelor asprimea lăsată de piele. Nemulțumită, duse mâna în buzunar, însă nu descoperi decât cordonul rupt, înnodat la un capăt și doi nasturi mari, de palton. Cu un gest școlăresc își șterse în grabă ochii cu mâneca halatului și, resemnată, se hotărî să rămână în continuare acolo, în fotoliul negru, odihnitor. Doctorul era în dreapta, la un birou încărcat cu hârtii, dosare și cărți și răsfoia preocupat niște fișe. „Așteaptă pe cineva, se gândi Ioana îngrijorată. Anton, miliția, procuratura... Oricum, n-are nicio importanță. Dar de ce am fost adusă tocmai aici?” Cabinetul avea ceva din neliniștea săli lor de așteptare, a gărilor și tribunalelor. „Te obligă să privești mereu ceasul și ușa”, se gândi Ioana căutându-și un punct de sprijin. „Anton? Imposibil, din moment ce... Exclus, tocmai el nu! Își spuse concentrându-se asupra zgomotelor ce veneau din hol. Doar miliția... Dacă aș putea să-l rog să mă țină aici, o vreme... Înainte de a sosi ei... * Se uită rugătoare spre medic, însă acesta continua să-și răscolească netulburat hârtiile; o enervau ochelarii lui mari, cu lentile și rame groase; avea impresia că prin ei îi vede mărite detaliile feței, zgârieturile, murdăria părului și a hainelor caraghioase, largi. „Cât o fi ora?” se întrebă apoi pândindu-i ceasul, dar vocea lui ușor obosită o făcu să tresară.

— Sper că ați dormit liniștită, zise doctorul Vlad Cosma ștergându-și cu grijă ochelarii. Au trecut destule ore de când nu ne-am văzut... Cel puțin așa mi s-a spus...

— Ne-am mai văzut? șopti, în sfârșit, Ioana mai mult pentru sine.

Noi? Și, convinsă că n-a înțeles bine, îi repetă cuvintele cu glas scăzut, ca un ecou, cu speranța că nu ei i s-a adresat. Ne-am mai văzut?

Întrebarea o azvârlise pe neașteptate într-o lume confuză, mișcătoare, torturată de lumini insistente, reci și de acel cuvânt cu

rezonanțe metalice: „Așaaa!...” Speriată, își strânse halatul: „Cum voi fi arătat atunci, nu cumva mă confundă?”

— Întâmplarea face să fi fost de gardă, spune medicul urmărindu-i trăsăturile frumoase, privirea inteligentă, marcată de o tristețe profundă; deruta ei părea sinceră, iar felul cum stătea, cu mâinile pe genunchi, cu capul plecat, retrasă în sine, îl îndemnase să-i aștepte cu răbdare răspunsul. Nu vă amintiți chiar nimic?

— Foarte vag, recunosc ea străduindu-se să plonjeze în lumea aceea obscură, pătrunsă de spaimă. De fapt, nici n-aș vrea... Trebuie să fi fost îngrozitor...

— Atât cât vă amintiți, insistă doctorul urmărindu-i jocul degetelor, încăpățânarea cu care și le vâra în carnea piciorului într-o disperată strădanie de a se trezi.

— Doar o mașină, niște umbre ce se agitau deasupra mea... Sau numai o umbră... Vorbe... o gălăgie cumplită... o rostogolire... Cineva a strigat la mine... M-a lovit, am urlat, am lovit și eu... Pe urmă, nu mai știu... Mai bine nu m-aș fi trezit niciodată, conchise Ioana reținându-și cu dificultate lacrimile. „Doamne, e prea mult. Fără nicio pauză! Pe urmă vor veni cu întrebările alții și alții... Și ce să le spun?”

— Dar mai înainte, cu ceva mai înainte?

— Nu, nimic, am mai încercat, șopti ea, după un timp. Și nu văd la ce v-ar folosi să știți? Sunt întreagă, pot merge, pot vorbi, nu am să reproșez nimic nimănui... Doar mie, însă asta mă privește!

— Îmi dau seama că vă este greu să atingeți răni atât de noi, de dureroase... Nu trebuie să vă fie teamă, nu vreau decât să vă ajut... E o tendință firească să te eliberezi odată și odată de ceea ce te apasă...

— Acum nu mai are nicio importanță... Am alergat proteste, înainte, pe șosea... Ca un iepure orbit de lumina farurilor... Obosită, m-am oprit... S-a oprit și mașina... A stins farurile. N-am văzut nimic și m-a apucat frica. Pe urmă, nu știu de ce, mi-a venit s-o tai peste câmp și mașina m-a urmat. Nu mai vreau să-mi amintesc... A fost groaznic... Dar, știu, nu mă poate ajuta nimeni...

— Dacă aveți încredere în alt medic... Nicio supărare... Măcar în felul acesta...

— Dar nu despre asta e vorba, zise ea jenată căutându-și zadarnic o batistă pentru a-și șterge lacrimile; știa că nu are așa ceva, însă încercase indirect să se justifice că apelase la mâneca halatului.

Doctorul îi întinse un tifon și ea îi zâmbi umilită.

— Din câte-mi amintesc, nu aveți asupra dumneavoastră nici poșetă, nici acte, nimic... Probabil că vi le-a luat cineva, nu?

— Probabil...

— Până la urmă tot se găsesc ele, spuse doctorul încurajator. Vă înțeleg, sunteți obosită... Ce-ați zice de o cafea, doamnă Olaru?

— Sigur...

— Sigur ce? râse doctorul.

— Cafeaua, acceptă Ioana uimită de spațiul alb ce se interpunea între întrebări și răspunsuri. Dar de unde îmi știți numele?

Vlad Cosma nu-i răspunse: trecuse grăbit peste uimirea ei.

— Natalițo, strigă cu o voce amuzată de actor provincial, cum stăm cu cafeaua?

— La oficiu nu este gaz, iar ăsta merge foarte încet, spuse sora deschizând nervoasă ușa pentru a-i arăta un reșou mic, legat la o priză din hol. Încă puțină răbdare s-aveți, câteva minute...

— Bine, Natalițo, cum să n-am? zise el uitându-se cu multă atenție la Ioana. Răbdarea este doar arma noastră... națională. Pe toți câți au trecut pe aici i-am învins prin răbdare. Ei n-aveau timp, noi aveam răbdare. Am făcut din ea o virtute. Ne ascundem după ea, ne apărăm cu ea, precum se ascund lașii în umbra copiilor. Ce găuri în cer aș face dacă n-aș avea copii! — și lăsând-o să înțeleagă că discuția a luat sfârșit, începu să răscrolească din nou vraful de registre de pe masă: avea senzația că o văzuse undeva, că mai discutaseră, însă, după o noapte în care aproape că nu închisese ochii, era atât de obosit, încât nu mai conta pe propriile sale impresii: nimic nu se mai lega, parcă se contaminase brusc de starea femeii; plutea peste lucruri fără să le poată atinge, la cea mai neînsemnată nouă impresie aluneca în alte teritorii, se pomenea făcând asocieri bizare, îndepărtate de subiect.

Acum îl frapase nu atât tristețea din ochii ei de un albastru întunecat, firească, ci o lucire inteligentă ce trăda o disperare aparte, o durere filtrată prin intelect, ceea ce însemna că discuțiile cu ea vor

fi mai grele și, sigur, mai interesante. Își aminti apoi figura celui bărbat tânăr, nebărbierit, cu alură de sportiv, care tăbărase pur și simplu în cabinet: „Dar scăpați-mă odată de ea! Nu se mai poate discuta cu nimeni serios? Nu știu cine este, n-am văzut-o în viața mea, jur! N-am decât vina de a n-o fi lăsat în stradă, ca alții... Am plimbat-o destul până acum și am și eu treburile mele, mi-ajunge! De chirurgie nu ține... De neurochirurgie nu ține! Și eu ce amestec am? Ce-mi pasă mie de ce ține? Cât s-a putut am așteptat, am dus-o la două cu nici, dar nici așa!... O consultă toți și mi-o pun în mașină. Nu mi-e nici soție, nici iubită și nici măcar cunoscută! Și să mai ajuți, fir-ar să fie!” Îl supraveghease până reușise să o scoată afară, însă când să-l întrebe cine este femeia, cum se numește sau măcar unde a găsit-o, în ce poziție, bărbatul ambala motorul și dispăru grăbit, lăsând-o pe o bancă în starea aceea confuză. Vlad Cosma luase apoi legătura cu cele două clinici, de unde i se spusese că ea ținea de „sectorul suflete”, așa cum avea să se convingă. O cercetă cu atenție: degete albe, lungi, nervoase; își ridicase ochii de pe parchet și, neliniștită, se concentrase asupra ușii, de parcă ar fi așteptat pe cineva; o simțea rece, pregătită de apărare; epuizarea îi atenua gesturile. „Ioana Olaru, citise în foaia de observație. 26 de ani, profesoară limba engleză, bibliotecară... Orice e posibil... Mereu tracasați, reduși la biologic, oamenii caută diverse refugii... Evitând unele prăpăstii, cad în altele... De fapt cum poți să-ți menții la nesfârșit echilibrul? Sau devii insensibil până la anularea oricăror afecte sau cinic, sau bigot... Poate că a încercat și ea în vreun fel să se salveze, să se sustragă banalității și asfixiei spirituale. Poate că un incident stupid a deschis răni mult mai vechi, mai dureroase...” Deocamdată i se părea inutil să insiste, deși avea nevoie de câteva mici argumente pentru confruntarea pe care urma să o aibă nu peste mult... Imediat după vizita profesorului se pomenise în fața unui bărbat de o eleganță deosebită: înalt, brunet, bine legat, de vreo patruzeci și ceva de ani, avea ochii congestionati, tulburi și o neliniște curioasă în privire, părea că abia se putea reține să nu-l ia pe sus, să-l ducă în salon. „Inginer Anton Crișan, se prezentase cu aerul că face un gest inutil. În legătură cu soția mea...” Înainte de a veni, telefonase de două ori și, cum în noaptea respectivă fusese adusa doar o singură femeie care corespundea descrierii lui, îl

poftise să o recunoască. Când i-o arătase, voise să se repeadă asupra ei, deși fusese prevenit că e bine să o lase în pace deoarece, în urma sedării, va dormi până spre seară. Lui Vlad Cosma îi păruse bizar că somnul femeii, liniștit, profund, nu-i convenise; mai mult, ceruse să-i facă ieșirea, să o ducă acasă, „singurul loc unde se simte ea bine” gest în schimbul căruia se oferise să-i facă absolut orice. „Dacă-mi propun, sunt capabil să mișc și munții, zise el, că doar trăim într-o lume a tuturor posibilităților și interdependențelor...” Firește, Vlad Cosma nu se arătase insensibil la avansuri, știind că numai în felul acesta îl va putea îndepărta pentru o vreme din salon, deoarece inginerul îi ceruse cu încăpățănare să o vegheze până se va trezi. Era convins că exagerata lui grijă ascunde ceva neclar, o vină mai mare decât dragostea de care făcuse atâta caz. Nu-i ceruse să aibă grijă de ea, deși îi descrisese cu exces de detalii starea în care fusese adusă, ci să o lase imediat acasă! Pe de altă parte, acceptând târgul, îi va scuti pe alții de intervențiile lui, iar înaintea de orice, era obligat să discute cu femeia în absența lui sau a profesorului. Omul se oferise să-i dea toate datele necesare foi de observație și, când Vlad Cosma se arăta uimit că nu o cheamă Crișan, ci Olani, inginerul îi spuse cu un aer complice: „Ați sesizat bine, Ioana nu este soția mea legală, deși de un an și ceva locuim împreună, Ne-am spus că nu actele contează, ci sentimentele... Vedeți, din nefericire trebuie să ținem seama de anumite rigori. Nevastă-mea legală este inginer, are niște responsabilități în industria alimentară...

Eu, pe de altă parte, am fost încărcat cu altele... Nu ne-am înțeles, totală nepotrivire de caracter și, de comun acord, am stabilit să ne despărțim și să trăim, fiecare, cum credem de cuviință... Dar dacă am legaliza despărțirea, am avea amândoi de suferit... E greu să renunți la anumite comodități... Regulile astea iezuite, dușmanii, că toți avem din belșug, și uite așa se duce de râpă o viață... Cred că odată și odată pe primul plan vor trece alte calități, cele firești, performanțele profesionale, și atunci vom putea legaliza totul. Poate că într-o zi voi avea curajul să fiu eu însumi, să nu-mi pese... Ioana a fost de acord, mai ales că a trecut și ea printr-o situație identică...

Sigur, cu nevastă-mea cea legală fac uneori figurație la câte o masă festivă, o însoțesc în ocazii în care este imposibil să meargă

singura, dar nu avem de mult absolut nimic împreună. Nu suntem sălbatici, discutăm, chiar ne înțelegem... Ioana, judecătorul meu cel mai se vor, nu mi-a reproșat niciodată această situație nefericită, pentru că s-a convins de loialitatea mea! E o femeie cu totul deosebită... Nu spun că mi-e întotdeauna ușor cu ea; nu prea știu câteodată de ce se supără pe mine sau de ce se împacă, de ce se întristează și de ce se bucură...

Trebuie să bănuiesc mereu... Felul ei de a fi nu-mi displace, dă mai multă culoare vieții... Așa s-a întâmplat și ieri. Era abătută, iritată, plină de draci. Și când nu este în apele ei se înfundă într-un fotoliu, are ea un fotoliu care-i amintește cică de un altul, de acasă, își pune căștile pe urechi și ascultă ore întregi muzică. În ultimul timp orice o întrebi, tace, nu reacționează, pare din altă lume... La început avea o febră culturală sau cum să-i spun: nu-i ajungeau niciodată cărțile, discurile, revistele; era terorizată că se descalifică, încât a trebuit să-mi pun la bătaie toate relațiile, căci știți și dumneavoastră cât de greu se procură azi o carte bună... Viața ei trecuse pe un plan secund, exista prin alții, pentru alții. O găseam mereu obosită, cu ochii roșii... E drept, în ultima vreme am neglijat-o: ședințe, consfătuiri, plan, plan și iarăși plan... Banii nu-s pe măsura nevoilor, nevoile oamenilor sunt cam mari, planul, și el: nu-i greu de cărat în spinare, și de aici toate necazurile, să împaci și capra și varza, nici de sus să nu te plouă, nici la picioare să nu-ți fie frig! Bine, i-am zis, mergem la Corbeanca, ne mai destindem și noi... Aproape, câțiva kilometri, cabană plăcută, curată, în mijlocul pădurii, ocolită de lumea proastă, de vagabonzi și golani. Sau nu-s în proporție atât de mare... Este foarte legată de locul ăsta și, cum bănuisem, a fost fericită. A plecat singură, înainte... Avea trăsnaile ei, îi plăcea să mă primească cu toate gata, ca la noi acasă... Din cauza unei ședințe ne prevăzute am întârziat puțin, însă ea era destul de obișnuită cu povestea asta... Nu toate depind numai și numai de mine... Dau telefon la cabană să o previn, dar spre surprinderea mea aflu că n-a sosit încă! Sun acasă, sun pe la prieteni, Ioana nicăieri. Las totul baltă și cercetez: își luase hainele, obiectele de toaletă, trusa de excursii, deci de acasă plecase fără să lase un bilet că s-ar fi ivit altceva. Încep cu rândul: prieteni, magazine, cunoștințe, nimic! Merg personal la ea bană, dar nici

vorbă. Aștept acolo o vreme, îmi pierd răbdarea, revin acasă unde iarăși nu-mi rămâne decât să aștept... Nu doresc nimănui o astfel de noapte! Telefoniez în zori la miliție, însă maiorul Sandu mă informează că nu avuseseră niciun caz deosebit. Adevărul este că numai în zori mi-a trecut prin minte că i s-ar fi putut întâmpla ceva rău. Până atunci fusesem contrariat și, nu vreau să mint, puțin gelos. Cine știe ce iubire neașteptată, ce prieten vechi sau mai știu eu! Este foarte corectă, dar când te pomenesc într-o asemenea istorie câte nu-ți trec prin minte, mai ales dacă ești în situația mea?!... La un moment dat, m-am gândit că a plecat la Râul Doamnei, unde are o prietenă căreia îi ducea dorul. Din păcate, i-am uitat numele, altfel aș fi sunat-o. Dar la câte nu m-am gândit... Până la urmă, încep să iau la rând clinicile după ce la telefon mă repeziseră toți și aflu că pe la chirurgie a trecut o femeie care, după descriere, semăna cu Ioana...

Și uite așa, de la una la alta, am ajuns aici!"

Vlad Cosma îl ascultase cu infinită răbdare; aflase gusturile femeii, preferințele, își formase o imagine aproximativă despre ea, dar când începuse, la rândul-i, să-i povestească ce știa, cum fusese adusă, ce bănuia și ce crede că i-ar trebui în viitor, Anton Crișan își pierduse răbdarea, nu fusese prea atent; bizar, se purtase de parcă ar fi știut totul, când normal ar fi fost să ceară detalii; starea lui din perioada dispariției femeii îi provocase mai multă emoție decât suferința ei. Unica lui obsesie părea a fi să o vadă cât mai repede acasă! Bănuind că nu peste mult se va pomeni cu el în cabinet, își întrerupse observațiile; sigur că o întâlnire între ei l-ar fi lămurit în multe privințe, dar simțea nevoia să o protejeze. Femeia îi părea prăbușită, iar lacunele din memorie nu erau deloc simulate. „Să iau de bune spusele soțului? Sigur este că știe mult mai mult decât mi-a zis: vrea cu orice preț să o scutească de întrebările mele sau să se pună de acord...

Vlad Cosma o trata cu interes: „Când aduc vorba de ea, se retrage grăbită. Dar dacă aș ocoli subiectul?"

— Aveți vreo dorință deosebită în momentul de față? Evident, în afară de cafea...

— Nu, zise Ioana mirată. Niciuna...

— M-aș fi așteptat să-mi spuneți că vreți să plecați acasă... Eram chiar sigur, plusă doctorul.

— Nu, deocamdată nu... Poate într-un alt salon... Mi-e frică de femeile alea... Mi-e frică de ele. Parcă-mi văd materializate propriile-mi gânduri. Deși e ridicol să te mai sperii când știi că toți au dispus de tine după bunul lor plac, când ești obligată să te plimbi prin lume ca un biet obiect...

— Și dacă o să vă caute cineva tocmai...

— Nu mă va căuta nimeni, spuse ea foarte convinsă. Vă asigur...

— Atunci e bine, zise contrariat Vlad Cosma. Sau rău... îmi vine greu să cred că nu aveți pe nimeni. Nu sunteți căsătorită?

Ioana îl privi disperată de parcă ar fi vrut să-l roage să o lase-n pace, însă când doctorul îi repetă întrebarea, își fixă privirea pe *Țipățul* lui Munch și, treptat, cerul galben-roșcat începu să o atragă ca un vârtej lent, amenințător, numai că, risipindu-se în acea lumină mocnită, de incendiu, nu simțea nici bucurie, nici căldură, ci o neliniște cumplită.

— Pentru cine puneți desenele astea aici? se interesă ea într-un târziu, după ce sosise cafeaua. Pentru dumneavoastră sau pentru bolnavi?

— Dumneavoastră ce credeți? îi răspunse doctorul surprins: încă nimeni, până atunci, nu-i ceruse o asemenea explicație.

— Nu suntem, oare, atât de singuri? spuse Ioana iritată de uimirea medicului. Mai avem nevoie și de alte amănunte care să ne amintească mereu de acest lucru?

— E bine să nu uităm nicio secundă pe ce putem conta. Pe maximum... Sigur, nu e prea tonic, însă forța noastră se verifică și prin felul în care ne suportăm singurătatea. V-ați gândit vreodată la asta?

— Uneori, recunosc Ioana ușor nemulțumită de nevoia de concret, de detaliu spre care o împingea privirea doctorului.

— Timp am avea să vorbim și despre asta, zâmbi Vlad Cosma. Analizele sunt bune... Le-am făcut din rutină... Așa că a mai rămas doar inanalizabilul...

— Tot nu se schimbă nimic...

— Chiar dacă, trebuie să încercăm, plusa el urmărindu-i ochii obosiți rămași pe peisajul violet căruia părea să i se adreseze: „Un

conflict casnic, se gândi el, pe fondul căruia a intervenit neprevăzutul: viol, hoție, fugă de acasă... Poate tentativă de sinucidere... La asta nu m-am gândit prea serios, deși...” Constată surprins că avea o ciu dată simpatie pentru ea, că îi acorda credit sută la sută. „O întrebare inteligentă a schimbat tot cursul discuției”.

— Dacă ați ști cât detest întrebările!

— Aveți oare chiar atât de multe lucruri de ascuns? N-aș crede...

— Poate de apărat., de protejat...

— Faptele, oricare ar fi ele, rămân tot ale dumneavoastră... Nu vă pot opri să nu le analizați, să nu le reluați... într-un fel arată ele în momentele de calm și în altul...

— Dar eu nu am nevoie de ajutor, de nimic, spuse rece Ioana.

Am o imagine a ceea ce am făcut sau n-am făcut... Vreau doar puțin liniște... îmi dau seama că nu puteți schimba lumea în care trăiesc, oamenii... Dincolo de gard puterea dumneavoastră încetează.

Or, eu am trăit și trăiesc dincolo de gard!

— Știu de mult acest amănunt, răsă doctorul. Ba chiar și limitele medicamentelor... Cu toate astea, prefer să mă declar învins abia după ce am încercat un lucru... Și eu trăiesc dincolo de gard. Și eu am văzut toate fețele suferinței și ale oamenilor. Deși e recomandabil să vorbesc despre înălțări, am la îndemână material suficient despre limitele noastre și ale științei. Intuiesc îngerul din noi, însă, cum ar spune un pacient de-al meu, văd mai ales porcul. Nu sunt naiv să-mi fac mari iluzii. Dar faptul că vreți să rămâneți aici o pe noadă e un semn că nu sunt chiar atât de inutil...

— Da, recunosc Ioana, deși aș putea tot atât de bine să plec dacă nu mi-ar lipsi energia...

— Pun pariu că n-ați avut niciodată un prieten sau o prietenă.

Cu toată simpatia sau chiar dragostea față de o persoană sau alta, n-ați trecut de anumite convenții. Chiar dacă v-ați dăruit trupul, să zicem, sufletul în schimb... Nu cred...

— În momentul de față mi-ar fi greu să spun, recunosc eu, cât am dat și cât am păstrat pentru mine... Poate că n-am avut cui. Poate că dintr-o carență a mea am bătut mereu la alte uși. Poate că am așteptat mult, dar am pretins puțin. Poate că am vrut numai să dau...

Pe de altă parte, sunt amănunte care ne aparțin în exclusivitate... Fără ele aş avea sentimentul că umblu goală pe stradă...

— Nu m-am referit neapărat la intimităţi, preciză doctorul, deşi, dacă mă gândesc bine, nu ne deosebim prea mult de alţii nici la acest capitol, ci la o anume retractilitate, la o participare parţială... Simt că bateţi în retragere. O prudenţă... Nu faţă de mine, ci în general...

— Când ratezi totul, nu-ţi rămâne decât să meditezi asupra sorţii omenirii, căută ea să glumească. Eu una m-am saturat chiar şi de asta!

— Numai că meditaţia fără întrebări este imposibilă, iar dumneavoastră le cam detestaţi...

— Pe cele inutile... Şi n-aş vrea să scăpaţi din vedere un amănunt nu sunt prea deşteaptă. Am serioase motive să cred asta...

Doctorul se uitase de mai multe ori la ceas şi gestul i se păru loanei jignitor; îşi sorbi grăbită cafeaua pregătindu-se să plece, dar, spre de ruta ei, Vlad Cosma îi întinse o ţigară şi ea o aprinse grăbită „O muncă de rutină, îşi spuse ea privindu-i ochii miopi cum o cercetau neîncetat, segment cu segment A tăcea, a asculta, a te face că participi la suferinţe, a le drămui în minute, a te strădui să identifici răul... Din păcate, am spus, cei ce-l provoacă sunt în afara acestor ziduri. Ei îşi impun normele, ritmurile... Am descoperit demult ce mă doare, îmi dau seama unde am greşit, aşa că a mi se repeta ceea ce ştiu nu ar avea ce să schimbe! Sigur, fiecare lucru s-ar fi putut face şi altfel... Poate că trebuie să sosească cineva, tresări ea speriată. Cine oare? Altfel de ce mă lasă în voie?” Ascultă încordată: niciun pas deosebit, apăsător, iar figura doctorului era calmă, destinsă. „O înţelegere nefirească. Şi eu, caraghioasă, mă apăr, când ar trebui să nu-mi pese...” Fumul de ţigară, tras cu îndârjire în piept, o ameţise; pierdută în fotoliu, cu capul dat pe spate, rămase într-o stare de confuză aşteptare; nimic nu se clarificase; nici ce are de gând să-i facă, nici dacă este hotărât să o trateze sau să o pregătească pentru o eventuală întâlnire; mai mult, renunţase chiar şi la întrebări. „Ştie ceva despre mine şi nu-mi spune?

Doar mi-a pronunţat numele! Poate că în somn... cum a aflat şi Tatiana despre Sabin... Spaţiul acela mort în care s-a putut întâmpla

orice...

I se păru absurd să-l întrebe, deși nu se îndoia o clipă de faptul că voia s-o ajute. „Bunătatea izvorâtă din milă... umilitoare... jalnică... De fapt numai milă pot inspira...” își descoperi sandalele caraghioase, mari, rupte la vârf, apoi cămașa lungă, albăstrie, plină de pete, halatul violaceu și, odată cu ele, locul unde se afla; simțea că în realitate nu mai este, că o exprimă doar lucrurile de pe ea și, pentru o secundă, se uită la medic. „Nu sunt ce-ți închipui”, ar fi vrut să-i spună, însă privirea lui ușor mirată părea să aștepte de mult un răspuns.

— M-ați întrebat ceva? se interesă Ioana jenată.

— Nu, spuse doctorul, dar tot atunci auzi niște bătăi în ușă și un bărbat mărunț, ușor adus de spate, cu părul creț, purtând niște ochelari fumurii, se opri ceremonios în prag: Mai plimbați-vă puțin, excelență, îi spuse doctorul cu o gravitate nebănuită. Vă anunț eu...

— Orice amânare poate aduce grave prejudicii, preciza omul cu o voce solemnă, retrăgându-se.

— Omenirea merită această pedeapsă, excelență... Documentele se află aici, în studiu, zise doctorul. Nu cred că e bine să vă exercitați puterea atât de gălăgios. Discreția și bunul-simț sunt semne de inteligență. Vă obosiți supușii, excelență... Este marele M.N.S. A găsit o modalitate de a transforma fiecare literă într-un sunet muzical. Citește ziarul și dirijează... O melodie, oricât ar fi ea de banală, e mai suportabilă decât textele anoste lipsite de haz și de inteligență, să transformi la propriu apa în vin, iată o realizare măreață, dar foarte la modă în alte domenii. Mai are încă un proiect de reformă a lumii, râse Vlad Cosma arătându-i un dosar voluminos.

— N-ar fi singurul, spuse Ioana respirând ușurată.

— Îl urmăresc de mult, cu atenție. Uneori cred că-i numai e întâmplare că se află aici... Alții ca el chiar reformează lumea! Adesea mi se pare că ăștia nu sunt decât propria noastră imagine ușor exa gerată... Particularitățile lui le avem și noi, în stare latentă. De câte ori, în momente de furie sau de reverie, n-am schimbat guverne și legi, nu ne-am simțit terorizați și n-am condamnat la moarte pe cei ce ne-au făcut rău? Spre deosebire de noi, ăștia chiar trec la acțiune!

Dar timp mai avem pentru ei. Oricum, merită din când în când să ne privim și-n oglinzi deformatoare. Văd însă că ați obosit...

— Da, recunosc loana, sunt foarte obosită, dar nu din cauza dumneavoastră...

— Poate încercăm totuși să-i dăm de capăt...

— Dacă viața ar avea importanța de altă dată, probabil că... Eu însă mi-am greșit nu numai drumul, ci și secolul în care m-am născut.

Poate la următoarea reîncarnare... Am avut câteva starturi greșite și am meditat asupra lor. Îți umpli viața de nostalgii și nerealizări. Am ajuns să furăm bucurii mărunte, să simulăm că suntem oameni...

— La ce ați aspirat? Ce v-a împiedicat să vă realizați?

— Imensa prostie ce plutește ca Duhul Sfânt peste ape...

— Din păcate, ne-am obișnuit să dăm vina pe alții. Și eu fac la fel: dacă n-aș fi cum sunt, ar trebui să contest deschis și n-am curajul...

Dar poate că altora le sunt util. Cel puțin așa cred... Va trebui să încercăm să reconstituim cele întâmplate... Oricât v-ar veni de greu, spuse Vlad Cosma jenat de propriile-i cuvinte: „Nu cu asemenea alcătuiri penibile poate fi stimulată să vorbească. Dar e ziua mea neagră când nu-mi iese absolut nimic.

— Nu cred că mă puteți ajuta, dar cum n-am nimic de pierdut... O umilință în plus... Condiția rămânerii în spital...

— Vă țin și fără asta. V-am spus, nu cred în minuni și nu pot schimba lumea. Pe asta nu contați. Nu vă pot schimba nici trecutul.

Poate doar optica asupra lui. Uneori, ca în cazul de față, nici asta nu cred că e necesar. Dacă nu vă face plăcere să vorbiți, nu insist, accepta doctorul. Numai că-mi va fi greu să rezist asediului, așa, fără niciun punct de sprijin...

— Al cui? se miră loana.

— Al soțului dumneavoastră, accentuă Vlad Cosma. Care v-a și căutat...

— El? sări ea intrigată. Chiar el?

— Nu vi se pare firesc?

— Nu! accentuă ea izbucnind în plâns; niciodată nu se simțise mai vulnerabilă decât în momentele acelea neputând să-și oprească lacrimile, deși plânsul îi sporea umilința. Nu, nu, nul

— Puteți fi foarte sigură, aici nu vi se va întâmpla nimic, șopti Vlad Cosma căutând să-i mângâie părul răvășit: nu-și amintea să fi regretat vreodată atât de mult faptul că se grăbise să afle adevărul.

— Bine, doctore, zise Ioana privindu-l cu furie. Ce vrei să știi despre mine?

— Cred că știu aproape totul. V-ați trădat când mi-ați pus întrebarea despre desene. Restul sunt detalii. Și pentru ele avem timp. Sau le putem ignora.

— Dar cine nu e singur? Ar trebui internată o bună parte din lume.

— Poate că este... Din păcate, prea puțini știu și foarte puțini nu acceptă. Restul... *is silence!*

3

Domnule doctor, nu este cazul să ne mai ascundem după deget, valorile au trecut pe un plan secund, nu mai au importanță, haosul și aleatoriul au început să ne guverneze viața. EU, obligat să aștept la ușa dumneavoastră! EU, pus în balanță cu o fâșneată oarecare, nici măcar frumoasă încât să vă poată justifica slăbiciunea? Am intrat de mult în zodia umilinței, a înjosirii. Mediocritatea proliferază alarmant și măsurile întârzie. Poate că totuși vă veți trezi odată. Până la fatala oră 24 au mai rămas doar câteva minute. Trezește-te, Debora! ne invită vetustul profet antic. Azi nu mai simt nevoia să discutăm: mi-ar lipsi cuvintele și cheful. De aceea mă limitez la a vă înainta o:

a) *Notă explicativă*

b) *Doctrina corelațională și multiinterferențială* — D.C.M.I. gândită și scrisă de MINE ÎNSUMI într-o colibă sacră din zona Văii Bârgaielor după 3 (trei) ani de meditații și calcule petrecuți la Gătaia, Vânu Mare și Deveselu.

c) *Progresul corelațional* — proiect de publicație unică pentru răspândirea D.C.M.I. precum și a altor cugetări și soluții PERSONALE pe măsură ce ele se vor produce și maturiza ori vor fi cerute de schimbările inerente intervenite în structura socială ca urmare a aplicării D.C.M.I.

d) *Plan de urgență minimal* necesar pregătirii terenului în vederea aplicării Doctrinei MELE

Îmi exprim convingerea că aceste documente de importanță înestimabilă vor fi studiate și înaintate de urgență celor ce sunt în

măsură să le dea viață. Progresul corelațional este o cerință a acestui moment istoric. Nu vă umpleți de rușinea de a-l fi oprit! Izolarea în care mă țineți nu va împiedica răspândirea ideilor MELE. Dar despre astea, mai pe larg, în cele ce urmează.

Notă explicativă

N-aș vrea ca meseria MEA, prea puțin spectaculoasă, de șlefuitor de lentile, să vă inducă în eroare; nici Spinoza nu era ceea ce părea, după cum nici dumneavoastră nu sunteți decât un palid actor care jucați foarte stângaci rolul de medic onest și competent într-o piesă scrisă de alții. În calitate de șef al comisiei de expertiză, mi-ați ignorat dosarul pe care vi l-am înaintat cu toată încrederea și, lăsându-vă influențat de dușmanii MEI, atât de versați și de perfizi, ați confirmat un diagnostic fals, nedrept, care nu vă onorează. Oare toți cei ce luptă pentru binele semenilor lor pentru ieșirea lumii din criza morală și mistică în care a fost târâtă de o bandă bine organizată de incompetenți sunt bolnavi? Oare nu vă dați seama ce ar însemna aducerea Antarctidei lângă Africa și a Australiei în sudul Indiei? Ar dispărea deșerturile, s-ar rezolva problema secetei în Sahel și pinguinii ar trăi înfrățiți cu elefanții! Oare este o simplă întâmplare că în clipa când m-am decis să pun la poștă, pentru Organizația Națiunilor Unite, soluțiile cele mai raționale cu putință MI s-a atașat un diagnostic fals, stupid, lipsit de acoperire? Dacă EU am psihoza respectivă, atunci vă avertizez că aceasta nu este o boală, ci numele dat unei dotări intelectuale neobișnuite cu care protodivinitatea nu s-a învrednicit să-i înzestreze decât pe foarte puțini semeni de-ai noștri de când există această urgisită și oarbă specie. Rezolvați voi problema secetei în Africa, înfrățiți voi girafa cu morsa și MĂ închin vouă. Dar nu puteți. Rogu-vă nu neglijați acest adevăr. Fiți siguri că la vremea potrivită și într-un cadru corespunzător, îmi voi demasca toți dușmanii! Tocmai de aceea, până nu este prea târziu, vă avertizez să abandonați complotul și să reveniți asupra aberației medicale și juridice care este internarea MEA. Valoarea MEA neobișnuită, cunoștințele strălucite ca autodidact, privațiunile și suferințele îndurate până am ajuns în situația de a pune la îndemâna omenirii singura doctrină capabilă să o scoată din haos, MĂ obligă să vă avertizez asupra consecințelor

reținerii MELE aici, de pe acum incomensurabile. Mai mult: în orele de singurătate petrecute în lăcașul MEU de meditație din Valea Bârgaielor, am găsit remediul unor maladii care în clipa de față sunt, pentru știința oficială, adevărate enigme. Dețin, de asemenea, numeroase soluții tehnice, agricole, economice și culturale.

V-ați gândit ce ar însemna pentru omenire dezvoltarea unei plante dintr-o singură celulă? Doar câteva fire de grâu ar fi suficiente pentru a asigura hrana unei mari colectivități! Dar planta cu sânge și oameni cu clorofilă? Laborantul pe care mi l-ați pus la dispoziție, numitul Gheorghe Zidaru, este idiot, palavragiu și vândut dușmani lor MEI. Și chiar dacă, prin absurd, M-aș înșela, cum poate fi inițiat în tainele geneticii un individ care n-a beneficiat nici măcar de studii gimnaziale complete? Iată numai una dintre infinitele aberații pe care le patronați, inconștient, poate.

Viața este absolut inutilă atâta timp cât nu este pusă în slujba celor mai nobile și mai generoase idei conținute, după cum este și firesc, în 49 de capitole și 343 de subcapitole ale D.C.M.L. Marile noutăți se produc tot la două mii de ani și, iată, după Cristos EU sunt cel ce trebuia să vină. Spun AM SOSIT și voi sunteți surzi. Vai, rușine, de două mii de ori rușine! În marea lor majoritate oamenii n-au timp să mediteze asupra propriei lor condiții și nici n-au o reală apetență pentru idei. Ei sunt o masă amorfă, lipsită de personalitate, manevrată ușor de reprezentanții diferitelor doctrine falice, digestive, esoterice, mistice sau anarhice. Unde au dus toate acestea? Se poate vedea fără niciun efort, chiar și de către cei lipsiți de o dotare intelectuală deosebită.

Oamenii trebuie obligați să servească un anume ideal, și singurul capabil să-i scoată din mlaștinile doctrinelor digestivo-falice este cel pentru care mi-am jertfit întreaga viață: D.C.M.L., unica doctrină veritabilă apărută după aproape două mii de ani de dibuiri, unica în stare să înlocuiască imediat și eficient creștinismul expirat datorită, printre altele, incapacității sale de a ține pasul cu știința, și a științei incapabile să se desprindă de materie. Și ale ambelor, rătăcite de la firul roșu care este clădit pe obiceiurile și practicile ancestrale ale diferitelor colectivități umane.

D.C.M.L. se poate impune extrem de eficient prin:

- a) limitarea posibilităților de răspândire a celorlalte doctrine, mergând până la interzicerea lor, după ce în prealabil li s-a făcut o analiză critică comprehensivă din unghiul și prin prisma D.C.M.L de către persoane inițiate de MINE în primul rând;
- b) interzicerea tuturor materialelor care deviază spiritul uman de la coordonatele descrise de MINE;
- c) interzicerea deplasărilor, întrunirilor, distracțiilor haotice, precum și a dialogurilor inutile, pulverizarea familiilor prin separarea membrilor acestora, introducerea uniformelor pe profesii, secții, străzi etc., a tichetelor de străzi, organizarea unor colectivități noi, aptitudinale, din care să se recruteze oamenii ce vor contribui la mutarea continentelor și la apropierea de marele pământ ce se va forma, a stelei N care ne va furniza energie și lumină *quantum satis*;
- d) introducerea, pe categorii de vârstă, a stimulentele (distractive, simbolice etc.) pentru cei ce au dat dovadă de sânguință, conștiinciozitate și supunere, evitându-se absolut obligatoriu recompensele financiare și erotice;
- e) exaltarea MODELULUI UMAN FINIT spre care trebuie să tindă specia noastră prin însușirea doctrinei MELE.

Însușirea DOCTRINEI MELE se face în numai trei faze, după cum urmează:

- a) autoritar-dirijată;
- b) autoritar-teleghidată;
- c) autoconsimțită;
- d) extatică.

UNIVERSUL FINAL nu va cunoaște violența, criminalitatea, alcoolismul, erotismul gratuit, indiferentismul, reveria seacă, neproductivă, timpii morți, îndoiala, amânarea, nehotărârea, poftele metaștiințifice, lașitatea, abuzul, teroarea, anarhia și toate celelalte defecte care au dus la marea criză actuală. Reducerea înălțimii oamenilor (prin metode genetice), egalitatea fizică — cu excepția baschetbaliștilor — va permite diminuarea consumului materialelor utilitare, ceea ce va duce la sporirea șanselor omenerii de a dăinui mult peste limitele la care o obligă sursele de energie aproape epuizate și numărul populației în continuă creștere. Asta, desigur,

până se vor acomoda cu clorofila pe care EU am sintetizat-o în anii trecuți.

Naturii și omenirii în general le trebuie sute și sute de ani de grave și nesănătoase convulsii pentru a-și scoate apoi în față salvatorii, gânditorii care să-i sintetizeze experiența și să-i traseze viitorul ce i se potrivește. Gândiți-vă că MODELUL UMAN FINIT va beneficia de clorofilă asemenea plantelor. Să stai cu picioarele în apă, cu fața la steaua N ori la soare și să citești fragmente din D.C.M.I. este tot ce a visat mai bun omenirea și a realizat prin MINE.

D.C.M.I. – sinteză unică, inegalabilă de gândire și practică, rod al meditațiilor MELE îndelungate, precum și al inspirației protodivine care Mi-a guvernat LUCRAREA, se află pe masa dumneavoastră. De aceea vă fac răspunzător de tot ceea ce se întâmplă, de fiecare victimă și dibuire sterilă începând cu ziua primirii acestui text.

Cu generozitate.

M.N.S.

4

Treptat, se pomenise obsedată de o singură dorință: să ajungă cât mai repede în salon, să se închidă acolo sau să fie încuiată, și să nu mai vadă pe nimeni. Cuvintele medicului, zgomotul pașilor din hol, lumina, până și bătaia abia perceptibilă a vântului aveau în ea un ecou disproporționat, o răneau, însă de dragul singurătății mult așteptate, suportase cu stoicism încurajările lui Vlad Cosma, glumele, baia umiltoare, supravegheată de soră, căutatul pijamalei pe măsură și, mai ales, lacrimile Tatianeii când aflase că vor fi despărțite: „Erai singura normală dintre toate țoapele astea. Dar poți conta pe mine: știu clinica pe degete și aici ai multe de învățat. Se vede însă că i-ai plăcut doctorului, ceea ce nu e rău. Dacă ai mai avea și niște haine! Trăiește acum, când poți și cât poți. Mâine o să-ți fie milă de tine, o să fugi de propriu-ți chip... Totul e ciuntit, pervers, deformat și, cu vârsta, cor pul ajunge să semene cu viața asta aiurită pe care o trăim, o mitocănie și o caricatură...” Sora Natalia Ionescu avusese ambiția să o scape de cămașa aceea largă, despicată până

la brâu, pătată cu tinctură de iod, și de halatul vișiniu, la fel de caraghios, iar Ioana nu încercase să se opună generozității ei inexplicabile, se îmbrăcase și se dezbrăcase de câte ori i se ceruse, cu aceeași indiferență, străduindu-se ca măcar prin corectitudinea cu care-i executa ordinele să compenseze faptul că nu-i putuse da niciun răspuns mulțumitor la numeroasele întrebări puse cu un aer dezagreabil de complicitate feminină, chiar și atunci când se aflase sub duș. Ioana realizase unde se afla și nu mai simțea nevoia să se întrebe de ce sau să ceară explicații: zidurile roșietice, gardurile înalte din fier forjat, figurile străni ale bolnavilor, cheile, sumedenia de chei descoperite pe mesele ori în buzunarele surorilor și ale medicilor pe lângă care trecuse, bolboroseala Tatiane și atâtea altele îi înmuiaseră și urma de voință ce-i mai rămăsese. De altfel, ajunsese în situația bizară în care n-o mai uimea nimic, știa că nu are nici tăria și nici mijloacele să se opună căderii, cunoștea chiar și gustul morții, deoarece abia cu o noapte în urmă se pomenise în punctul acela confuz unde, paradoxal, groaza se transformase în bucurie, o bucurie ademenitoare, nelimitată, ce o separase trainic de viața ei anterioară; atunci se eliberase de griji, de dorințe și amintiri: se abandonase pe sine fără niciun regret, încât din ceea ce fusese ea, din întreaga alcătuire de nevoi, spaime și bucurii, din timpul presărat cu mii de dorințe și întâmplări mai rămăsese doar un sentiment de veghe, un fir subțire însă destul de rezistent care, cu îndărătnicie, o avertizase că legătura dintre cele două existențe nu s-a întrerupt definitiv.

Întrebările Nataliei Ionescu făceau probabil parte din același ceremonial cu îmbrăcatul sau încuiatul ușilor, cu dușurile și mesele colective, cu privirile absente sau iscoditoare ce o neutralizau. „Să ai deodată timp, un timp foarte leneș care să-ți tropăie în creștet, să depinzi de toți, să-ți simți întâmplările cele mai frumoase expuse curiozității unor necunoscuți, să fii doar un halat oarecare, un pat ocupat, să aștepti la nesfârșit... Și dacă ies ce fac?” Bănuia că aici nu aveau prea mare importanță părerile ei, ci faptele; zadarnic își repeta cu obstinație că nu regretă absolut nimic, ea era în spital pentru a fi judecată, cercetată, studiată și nu spre a se judeca pe sine (asta ar fi putut-o face și *afară*). Dar spunându-le cum a fost, ar fi însemnat să-i ducă pe cel mai greșit drum; ea se afla *dincolo* de

întâmplări, era doar o sumă de aspirații și dorințe neîmplinite; de mult nu mai izbutea să controleze nimic, poate câteva momente — singurele cu adevărat frumoase, esențiale, dintr-o existență intrată iremediabil într-o zonă a degradării — se mai păstrau intacte, erau numai ale ei, libere de voința altora, iar pe acestea le păzise de cuvinte deoarece, chiar povestindu-le unor oameni fără prejudecăți, în măsură să le înțeleagă, ele ar fi ieșit minimalizate, palide. Mai mult, în asemenea clipe de dibuire dureroasă simțea nevoia să le păzească până și de ea însăși, pentru că singurătatea încă perii, relativa izolare nu-i aduseseră încă liniștea și detașarea așteptate și îi era teamă ca acum aceste puncte de sprijin să nu i se pară fragile, luminând altfel. „Ce iritantă trebuie să par pentru ăștia! Nici nu vorbesc, nici nu mă țin pe picioare, nici nu m-am hotărât ce să fac!”

Pentru a scăpa de orice gând, de apăsarea timpului, își concentrase atenția asupra bradului de la geam, un copac bătrân, solid, printre crengile căruia zeci de păsări și găze, până atunci ignorate sau neglijate, se agitau continuu, tulburând jocul culorilor, uimitoarele nuanțe de verde, maro și albastru ce se compuneau și descompuneau cu rapiditate, după capriciile vântului și norilor. Dincolo de zid, într-o lume paralelă cu a ei, mișcarea continua după reguli simple, firești și ar fi vrut să se concentreze asupra ei, însă lumina violenta a zilei, nesfârșita oscilație a culorilor o respingeau, îi deviau atenția nu atât spre rezerva ei rece, austeră — „Salonul șapte, spusese la despărțire doctorul, să nu fie ca în Cehov!” — unde se strângeau nestingherite zgomotele coridorului, cât mai ales spre un timp a cărui curgere dezlănătă o tulbura. „Ce să le spun? Că mi-am umplut viața cu nostalgii, cu iluzii, că... De fapt, care este viața mea: cea din mine, iluziile, nostalgiile, împlinirile din gând sau cea pe care o trăiesc în afară, mecanic?” Înțelesese că ziua nu se sfârșise și, prin urmare, nici vizitele, iar neliniștea nu i se atenuase: nu era pregătită să înfrunte pe ci ne va sau să răspundă la întrebări, însă nici această stare de obiect expus într-o vitrină nu-i convenea. „Ce să le spun?” își repeta mereu, cu disperare. În urmă — doar o ceață intensă, străpunsă periodic de figuri vagi, străine, o exasperantă lipsă de concret și pentru a nu se pierde definitiv încercă să-și cerceteze cu relativă curiozitate corpul, de parcă abia atunci ar fi luat cunoștință de existența lui și, pe măsură ce degetele i

se plimbau peste pielea bronzată, elastică, mângâind cicatricile zgârieturilor sau urmărind traiectul abia perceptibil al vinișoarelor, desenul lor aiurit de pe picioare, avusese sentimentul că nu făcuse altceva decât să repete itinerariul privirii doctorului, își aminti iarăși ochii lui obosiți, miopi, străduindu-se să-i smulgă un răspuns, glasul blând, rostind cu claritate niște întrebări pe care nu le mai ți nea minte, apoi tăcerea lui preocupată, un foarte politicos mod de a-lăsa un timp de gândire. Acum însă faptul că nu insistase, că o lăsase mult prea în voie, începuse să o neliniștească. „Am ceva ce nu pot pricepe ei și, deci, urmează să rămân aici foarte mult timp? A aflat totul dintr-o altă sursă și m-a întrebat numai de formă? Mă ține doar așa, până vor veni alții să-mi pună, cu brutalitate, întrebările de care doctorul s-a jenat? Poate că din prima clipă și-a format o imagine, mi-a stabilit un diagnostic... Este ciudat că nu o dată mi-a zâmbit ușor încurcat, iar înainte de a pleca, tocmai când nu mai înregistram nimic, eram asemenea unui obiect oarecare, mi-a întins textele marelui M.N.S. Dacă ar fi avut bomboane sau cafea... în lipsa lor, textele... Poate că trebuia să deduc ceva din ele... Puterea! Ce a vrut să-mi sugereze? Unii aleargă după așa ceva mai mult decât după dragoste.

A dispune de alții. A-ți oficializa complexe, a le interzice altora ceea ce ți-e inaccesibil. A avea posibilitatea să ceri altora să creadă că ești ceea ce, în realitate, știi sigur că nu poți fi, a te iubi pe tine însuși cu intensitatea cu care știi că ai provocat ura celorlalți... Orice act al tău — o expresie a urii față de alții... M.N.S. — propriile noastre defecte ușor exagerate, mi-a spus. Da, și ce-i cu asta? „Din moment ce sora mi-a făcut o injecție și, cu seriozitate și grijă, mi-a urat somn ușor, n-ar fi exclus să am totuși o boală, ceva ce-mi scapă...” Contrariată de această posibilitate, îndepărtă pătura și, ca odinioară, când făcea gimnastică medicală, încercă niște exerciții ușoare pentru a se convinge că totul este în regulă: își încheșta mâinile de marginile patului și, cu picioarele întinse, se strădui să facă un unghi drept; spre sur prinderea ei nu simți nicio durere, nimic, doar oboseală, lipsă de energie și vagi furnicături în lungul spinării. „Iar acum, bicicleta! auzi, venită dintr-o altă lume, vocea profesoarei de sport. La ce vă gândiți, doamnă Olaru? Aici, fetelor, nu trebuie să ne preocupe decât șoldurile noastre și abdomenul

nostru, da, fetelor? Așa, accelerăm, nu ne uităm decât în tavan, așa... Nu ne gândim la mama dracului, da, doamnă Olaru? A patra lege a supraviețuirii: să nu ne gândim la mama dracului! Este contribuția mea personală la tezaurul filosofic al omenirii... Mai rapid, doamnă Olaru, mai rapid! Celelalte trei legi nu-mi aparțin: să nu vorbești, să nu te miri și să nu speri! Viteză, fetelor, și să nu ne gândim!” încercă să pedaleze în gol, însă nu mai avu suficientă energie, iar poziția i se păru foarte caraghioasă deși, știa, dacă ar fi fost descoperită astfel nimeni nu s-ar fi mirat. Treptat, o moleșeală plăcută îi anihila crisparea, simțea că poate întârzia asupra întrebărilor ce i se puseseră, însă răspunsul nu mai avea nevoie de cuvinte, fusese dat de sentimentul de inutilitate, de zădărnicie, atât de prezent încât reușise să-l contemple desprins de ea, în afara ei, ca pe un obiect inert ce-i acoperea întregul câmp vizual.

Mai târziu, sesiză totuși o discretă schimbare: între ea și propriile-i întâmplări se interpunea încet-încet un filtru; avea sentimentul că privește o furtună din spatele unui geam trainic; vedea dezlănțui rea norilor, a ploii, agitația dramatică a copacilor, ea însă era în afară, neimplicată direct, zgomotele veneau spre ea atenuate, iar relativa detașare îi permitea să observe detalii ciudate, surprinzătoare, numai că starea aceasta nouă, liniștea, nu putea fi pusă în legătură cu medicamentul, ci cu hotărârea de a-l căuta pe Sabin. „Câteva telefoane, se gândi. Poate spre seară, după ce pleacă ăștia... Dar, pe măsură ce încerca să-și imagineze conversația cu Tatiana, lungă, incoerentă, drumul până la primul aparat, iar apoi răspunsul mamei lui, ușor de anticipat, se gândi să renunțe. „Și dacă trăiește pentru mine nimic nu mai poate fi ca înainte! S-a murdărit definitiv, își spuse, pentru ca apoi să izbucnească. De ce tot ceea ce fac trebuie să aibă un asemenea sfârșit? Unde greșesc mereu? Să nu depindă absolut nimic de tine, să fii victima întâmplării, să trăiești ca un simplu obiect utilitar... în spatele fiecărei încercări, de orice fel, spaima, nesiguranța...” Simțise că aluneca pe un drum vechi și foarte cunoscut: „Se poate justifica orice. Există argumente și să trăiești, și să mori... Cei ce se târăsc au și ei motivele lor să o facă. Argumentele ei însă erau dincolo de cuvinte:

le simțea, le trăia și ele îi aleseseră hotărârea. „Să le las”, își spuse, trăgându-și pătura pe cap. Numai că, după puțin timp, liniștea

adormită deasupra ei fusese întreruptă de niște pași ezitanți, opriți înaintea ușii. Brusc, își simți mușchii rigizi, incapabili de cel mai mic efort, și cu simțurile încordate, auzi scârțâitul balamalelor și respirația neliniștită a celor ce intraseră. „N-am să le pot deschide”, își zise uitând unde se află. „Doarme, recunosc eu vocea doctorului Cosma. Dacă vreți, puteți să așteptați la mine, în cabinet...” Ioana nu desluși niciun răspuns: se știa privită, însă nu bănuia cine este cel invitat să aștepte. „Sabin, își spuse din inerție. Poate că... Nu cred să renunțe la a mă căuta, dacă... Sunt momente în care trebuie să treci peste orice, să nu-ți pese de riscuri, de consecințe... De fapt, de când cu el... mi-a fost dat să risc mereu, să sfidez dificultățile... Era felul nostru de a trăi...” Ascultă încordată pașii: nu erau ai lui. Sabin mergea apăsător, fără grijă, neatent, și scurta ei bucurie păli: „Nu, nu este... Pentru că Sabin nu avea de unde să știe ce mi s-a întâmplat și totuși, de ce m-a prevenit atunci recepționarul? Ce l-a îndemnat să o facă? Înseamnă că și Sabin a fost prevenit... Poate era în preajmă și n-a avut tăria să riște, să-mi ia apărarea. Dar nu, exclus, ar fi făcut-o”, îl dezvinovăți ea dar, din clipa aceea, spaima o inundă cu o sudoare rece, abundentă: nimeni nu se grăbea să vorbească sau măcar să se miște și așteptarea prelungită o exaspera. „N-ar trebui să mă tem, din moment ce n-am nicio vină... Oricine ar fi nu mai are nicio importanță”, își spuse, tremurând de încordare: și totuși, își dorea cu putere să nu plece doctorul; de față cu el, în ipoteza că era însoțit de Anton, nu va fi bruscată; avea oroare de durerile fizice și prezența lui i le amâna, îi dădea timp să se învețe cu gândul că mai târziu va fi lovită, amenințată. „Dacă vă grăbiți, auzi ea vocea baritonală, incredibil de sigură, a lui Anton, nu vă rețin... Am să trec pe la dumneavoastră, /4 Spaima o îndemnase să strige, să se apere într-un fel însă, după o clipă de așteptare insuportabilă, în care își simțise mușchii abdomenului încordați dureros, întinse involuntar mâna de parcă s-ar fi întors în somn, și, prin spațiul îngust dintre braț și pernă, descoperi geamul împărțit de gratii în dreptunghiuri egale. „Dumnezeule, cum n-am văzut asta până acum?” exclamă uluită și, înțelegând că această șansă este pierdută, se întoarse încet, re semnată spre ei, nu înainte însă de a-și fi șters lacrimile. Dar mai era ceva, o speranță timidă pe care nu încerca nici măcar sieși să și-o mărturisească deschis, cu toată gura:

„Din moment ce Anton a îndrăznit să vină, înseamnă că lui Sabin nu i s-a întâmplat nimic... că trăiește!” Până la urmă însă, propria-i bucurie îi păru absurdă: „De ce-mi asum eu întreaga vină? Și de ce să fiu fericită că el trăiește și va trăi și după ce eu... Cum ar putea să mă consoleze acest adevăr: că el va trăi și după?...” „V-am trezit noi? se interesă politicos doctorul, deși văzându-i fața înțelesese imediat că n-a dormit o clipă. Aveți oaspeți”, îi spuse cu glas alb aranjându-i perna. „Măcar acum, când nimic nu mai are importanță, să am tăria să-l înfrunt”, se gândi Ioana, însă din ții i se încleștaseră. Îi era imposibil să deschidă gura; printre lacrimi desluși cu dificultate fața lui Anton destinsă într-o bucurie blândă, stupidă, buzele mișcându-i-se încet, ritmic, de parcă i-ar fi șoptit ceva, însă spre surprinderea ei, cu tot efortul de a se concentra, auzi doar niște sunete ciudate, discontinue, un fel de geamăt îndepărtat, întrerupt periodic și reluat cu o încăpățănare subliniată și de brațele întinse spre ea. Se gândi că până nu demult se lăsase mângâiată de acest om, că ea însăși îl sărutase și se cutremură. „Cum de-am putut?”

Cum am fost în stare? Mâinile lui moi, feminine, de un alb dezgustă tor... Și eu am fost aceea care l-am lăsat...” Doctorul Cosma se retrase în spatele lui Anton și, rezemat de ușă, îi urmărea cu interes izbucnirea patetică. „Mă bucur să te revăd, să te știu sănătoasă, teafără.

Restul nu contează, rezolvăm noi. Uite, deocamdată ți-am adus o pijama, obiectele de toaletă, un halat gros, bani... Ești bine? Da? Ești întreagă, da?” se interesă el, pendulând o sacoșă neagră de voiaj, iar cum doctorul nu părea hotărât să părăsească imediat salonul, el se rezuma să facă din ce în ce mai îngrijorat inventarul sacoșei și să-l privească peste umăr. „Nu aș vrea să vă rețin. Am să trec pe la dumneavoastră” zise în cele din urmă Anton, și Vlad Cosma, înainte de a deschide ușa, îi zâmbi într-un fel ciudat: „Vă aștept la mine peste zece minute. Mai mult ar fi în defavoarea bolnavei. Ioana, incapabilă să articuleze un cuvânt, încercă să-i facă semn să rămână, însă brațele rigide nu o ascultau: „Bolnavei? De fapt, ce importanță mai are, își spuse resemnată observând schimbarea fizionomiei lui Anton. Și doctorul e... Eram gata să-i spun tot, să-l cred capabil de înțelegere. Când colo, pleacă, mă lasă... Și mă privea într-un fel... Ce nu e greșit? Ce poate fi cu

adevărat demn de atenția lui? Până și cu salonul... Să fiu singură pentru Anton, și nu pentru mine”. „Ți-am adus de toate, zise acesta cu o falsă blândețe. Mă auzi?” Și în vreme ce noptiera i se umplea de pachete, ea îi urmărea încordată mișcările: era convinsă că, în realitate, încearcă să-i distragă atenția, ca apoi, într-un moment de relaxare, să se repeadă la gâtul ei, să-i arunce perna pe față, să încheie în sfârșit ceea ce începuse. Reuși, cu eforturi, să se retragă spre marginea patului însă, Anton era atât de concentrat asupra obiectelor, încât părea să nu-l mai intereseze mișcările ei. Observându-i grija cu care așeza sticlele și borcanele, Ioana își spuse că totuși nu poate fi vorba de pernă, ci de altceva, vreun praf sigur eficient, aflat într-unul dintre tuburi: „De ce nu lasă sacoșa din mână? Mai există ceva în ea, altfel și-ar fi schimbat forma... Încă n-a luat totul, pare destul de grea...” Neputința de a reacționa într-un anumit fel, de a-l respinge sau măcar de a-i demasca intențiile o exaspera. În clipa când se va decide să... acum sunt doar pregătită, mai durează... Poate atunci voi reuși să mă apăr, se încurajă ea. Tocmai de el... acum după ce... Și totuși, ezită...deși hotărârea a luat-o demult. Oare de ce întârzie? Doctorul n-ar fi părăsit încăperea dacă într-adevăr ar fi fost alături de mine. Mai am puțin timp: încă nu mi-a ținut discursul. Trebuie să se elibereze de orice vină, să mă convingă și să se autoconvingă... De fapt, sunt vinovată... Eu am deviat. Dar de ce? Asta nu va putea înțelege... Doamne, cum l-am putut săruta pe omul ăsta?” se întrebă iarăși obsedată de buzele lui vineții, groase. Anton aranjase absorbit lucrurile, scoase în sfârșit pachetele cu lenjerie, le căută un loc în noptieră, verifică dacă ușa s-a încuiat, apoi, eliberat de grijă, se așeză pe marginea patului și, multă vreme, urmări tremurul femeii, ochii ei îngroziți de așteptare:

„Cum de ai îndrăznit să vii aici?” „Aș vrea să te previn, zise el cu o voce bizară, între amenințare și rugămintă, că, dacă spui cuiva ceva, nu te mai iert. Te găsesc oriunde te-ai ascunde, clar? M-ai nenorocit, s-a făcut praf totul, din cauza ta, știi foarte bine... Mi-a fost atât de greu să uit ce s-a petrecut... Trezește-te până nu fac o prostie...” Convins că propunerea lui era mai mult decât avantajoasă, își căută un alt loc, aproape de ea, însă strigătul Ioanei, retragerea ei bruscă spre pe rete îl opriră. Ea bănuise că încă nu va trece la fapte, cunoștea bine nevoia lui de a se explica, însă nu mai suporta să se

știe atinsă. Și iarăși îi văzu buzele tremurând și, involuntar, se gândi la Sabin: îl detesta că nu era acolo, pe pat, că nu făcuse ceva, orice, să-i dea un semn. „Ar fi avut timp dacă... Și eu, aici, cu ăsta, acum, tocmai acum... De fapt, e bine... Să nu mă mai rețină nimic dacă...” „Te-ai sonat, ce dracu’? Doar nu te mănânc! Uite, povestea stă în felul următor. Ne-am propus să petrecem seara la cabana Corbeanca, da? Începu el precipitat, urmărind ușa: părea îngrijorat de sosirea doctorului, cu atât mai mult cu cât pe coridor, zeci de pași se apropiau și se îndepărtau cu repeziciune. Eu aveam o acțiune, care acțiune mă privește doar pe mine, nu știi, nu cunoști, nu m-ai întrebat, nu am obiceiul să-ți spun, aici mă descurc eu, iar tu mi-ai dat telefon că pleci înainte și mă aștepti acolo, limpede? În loc să iei autobuzul, te-ai apucat romantismul și te-ai decis să mergi pe jos până vei obosi, abia atunci urmând să recurgi la serviciile unui autostopist. Martori care să vorbească despre romantismul tău am destui și, dacă va fi cazul, mai găsesc. De fapt, ajunge și unul singur și, dacă te interesează, îl am. Nu mă refer la întâlnirile tale cu aiuritul ăla, le știu de mult, ci despre aiureala ta de a merge singura... Mi-a fost greu până am început să pun totul la îndoială... Pe urmă te-am studiat, te-am urmărit, ți-am știut fiecare pas... Dar nu m-am putut detașa de tine... Acum nu te mai întreb...” „Să spun pentru a salva, ce? se întrebă Ioana încercând să-i urmărească povestea atât de bine pusă la punct. În fond, de ce n-aș face-o? Să refuz minciuna după ce atâta timp eu însămi l-am mințit și i le-am acceptat pe ale lui. Sigur, el va mai trăi și... Adevărul n-ar folosi nimănui. Mor pentru mine, nu pentru alții...” „Și așa, pe jos, ai ajuns lângă Pădurea Corbeanca unde a oprit o mașină fără să o fi solicitat tu. Înregistrezi? Fără să fi făcut semn. Necunoscutul, fizionomia lui te privește, numărul mașinii nu le-ai reținut, ți-a propus să mergi cu el la cabană, tu l-ai refuzat, nu-ți inspira încredere, el a insistat, te-a bruscă, tu te-ai luptat cu el, ai reușit să fugi, el a pornit-o cu mașina după tine, tu ai luat-o peste câmp, el a luat-o tot peste câmp, dar cu mașina, să te pedepsească ori să te sperie, ai revenit spre șosea, el nu te-a abandonat, oricum până la urmă ți-ai pierdut cunoștința, nu mai știi ce s-a întâmplat, dar, notează, te-ai trezit cu hainele rupte, fără acte, bijuterii și bani, iar mai departe povestești cum a fost. La semnalmente zici și tu acolo un tip brunet, scund, că toți tractoriștii și

navetiștii ăștia sunt tuciurii... Poți să spui că te-a violat... Asta oricum nu se cunoaște... Actele, fii sigură, nu se vor găsi... Nici poșeta, nici banii, nici scrisorile. Clar? Ai reținut? Dacă schimbi ceva din ce ai auzit, sunt hotărât să nu mai glumesc. Cu orice risc. Vezi să nu te tragă șmecherul ăsta de limbă, că de restul am eu grijă. Ți-am vorbit foarte serios. Am să trec zilnic pe la tine. După ce ieși, vedem noi! Poate că am greșit și eu... Nu neg, vom mai discuta... Eu, unul, te-am iertat, poți conta pe asta. Dacă-mi promiți că a fost ultima ta rătăcire..." Văzând-o că tace. Anton îi mai repetă o dată textul ce trebuia spus doctorului și ei nu-i veni să creadă. „De ce ții atât de mult să zic asta?” La început Ioana înregistrase numai sfârșitul frazelor, mai ales întrebările scurte, dar până la urmă se gândi că în realitate Anton vorbise doar pentru a-i distra atenția de la ceea ce avea de gând să facă în secunda în care va reuși să-i atenueze prudența și, îngrozită, nu-și desprinsese o clipă măcar privirile de pe mâinile lui albe, umede, extrem de neliniștite. Mai târziu însă, după ce începuse să înțeleagă sensul cuvintelor, frica și greața se transformaseră în urlet: „Afară, imediat afară!” iar cum fața lui rămăsese imobilă, împietrită într-o curioasă nedumerire, ei i se păru că n-a fost auzită și, exasperată, continuă să strige până când palma lui Anton îi acoperi gura. „De ce n-a făcut-o atunci? Ce l-a împiedicat? Până unde vrea să meargă?” Instinctiv își duse mâinile la gât pentru a se apăra, dar nu se simți în stare, nu mai avea energie. „De fapt de ce m-aș opune, când eu însămi...? Nu, nu când va vrea el”. Mâna lui o sufoca. „Acum, se gândi, acum...” „Ascultă, șoptise el printre dinți, iritat de pașii din hol, dacă faci circ, va fi foarte grav, pricepi? Nu-mi pasă ce se întâmplă cu mine, însă tu ești definitiv terminată! „Apoi, convins că a fost înțeles, se retrase grăbit spre ușă lăsând-o culcată, cu mâinile înțepenite într-o poziție de apărare. „Ai distrus totul, spuse, îndreptându-și ținuta, trezește-te măcar acum, că nu e de glumă!” „Afarăăă! strigă ea, de parcă nu i-ar fi auzit avertismentul. Cum ai putut îndrăzni să vii, tu... care... Să nu te mai văd pe-aici!” Stăpânindu-și furia, Anton se apropie de pat și, văzând că ea se retrage iarăși îngrozită, îi șopti printre dinți, de astă dată însă fără dorința de a convinge sau amenința, ci contrariat de spaima ei, de gesturile ei necontrolate: „Să-ți mai repet ce trebuie să spui? insistase el cu obstinație. Nu te juca... Nu-mi pune răbdarea la

încercare. Nu este vorba numai de mine... Altfel dispărem amândoi, și foarte urât...” „Dacă tot n-ai de gând să pleci, șopti Ioana văzându-l că bate în retragere, află că nu-mi pasă de răzbunarea ta. M-am săturat de viața asta a noastră dublă, triplă și Dumnezeu mai știe cum, nu se poate, mi-e greață, înțelegi? Din cauza cui am ajuns aici? Sigur, și dintr-a mea. Oricum, nu te suport și nu mă mai suport! Nu pricepi că nu se poate face nimic? Bine, acceptă ea, am să spun cum zici, dacă-mi promiți că nu te voi mai vedea niciodată!” Ultimele cuvinte le rostise cu sentimentul că se eliberase, în sfârșit, de o obsesie apăsătoare care-i con sumase toată energia: din clipa aceea nu era capabilă să se apere sau măcar să vorbească; întoarsă cu fața spre geam, refuzând să-l privească, aștepta cu o nebănuită indiferență să i se întâmple orice; frazele lui, foarte insistente, întrerupte de o sumedenie de „înțelegi?” îi dădură senzația unei rostogoliri lente pe o coastă denivelată, plină de praguri și pietre, atâta doar că lipseau durerea și spaima. Parcă din curiozitate se lăsase atrasă de insolita rostogolire ce nu putea să se sfârșească decât în clipa în care avea să-i simtă mâinile atingându-i gâtul; dar contrar așteptărilor îl descoperi deodată, înaintea ei, rezemat de geam: „Vrea să mă împiedice să sar”, își spuse absurd, însă cum nu mai avea energie să-i evite privirea, încercă să-l roage să plece, însă în locul cuvintelor pe care avusese convingerea că le rostise, auzi un geamăt slab, un oftat palid înecat în gât. „Dacă tot am început să-ți spun cine ești, măcar să afli până la capăt acum”, i se adresă în gând enervată de sfârșeala ce o cuprindea ori de câte ori încerca să vorbească. Sosise momentul să-și încheie socotelile, să se clarifice, dar îi era imposibil să-i spună ce crede, iar propria-i neputință o proteja probabil de furia lui. Pe măsură ce organismul refuza să se apere sau să atace, privirea îi devenea tot mai pătrunzătoare în cât, la un moment dat, observându-i tremurul buzelor și neliniștea degetelor, se întrebase dacă nu cumva era vorba de o imagine veche, trezită în memorie de așteptarea prelungită a acelui gest decisiv. El însă, după o lungă ezitare, se apropie de pat și, cu o voce inhibată, începu să-și ceară iertare. „Să uităm incidentul... Ar fi mai bine să-ți faci ieșirea și, dacă vrei, o perioadă, mergem la munte sau la mare, unde dorești, să ne explicăm sau măcar să ne străduim... N-ai altă soluție, este unica șansă pe care ți-o ofer. Pentru tine alt

Început nu mai există. Și nici pentru mine. Așa murdari cum suntem, numai noi doi reușim să ne înțelegem. Poate că până la urmă vom izbuti să ne lăsăm cât mai puțin murdăriți de lumea asta căreia i-aș da foc! Nu-ți cer să mă ierți, dar măcar să înțelegi: am fost beat. Beat din cauza ta... Nu există alt drum pentru noi...” „Dar cum să nu existe? ar fi vrut să-i strige, însă iarăși n-o ajuta glasul, repulsia o paralizase. De fapt, are dreptate, nu există, pentru mine nu mai există nimic, își zise, simțindu-se copleșită de oboseală. Intra iarăși într-un timp fără memorie. Și fiindcă ea tăcea, nu se opunea, mângâierile lui, inițial ti unde, ezitante deveniseră din ce în ce mai sigure, mai nervoase; degetele i se înfingeau în mușchii brațelor, îi colindau bezmetice peste piept, îi răscoleau părul pentru a se opri, învinse de nepăsarea ei, pe umeri. „Dacă aș muri acum, se ruga loana, dacă în clipa asta...” însă nu reușea decât să închidă ochii, să nu-l vadă, să lase liberă senzația de dezgust pe care n-avea cum să i-o comunice; în urechi îi răsunau, venite din alt timp, niște hohote formidabile de râs: nu-și imaginase că va mai fi obligată să simtă, cu atâta acuitate, umilința, înjosirea, că-i va fi greață de propriul ei corp pentru că fusese atins de mâinile lui. Era convinsă că abia acum, în aceste momente, avea imaginea reală a lumii în care trăise: mică, meschină, primitivă; îi vedea corpul deformat, spinarea înțepenită de reumatism, pielea plină de pete maronii, apoi și mai adânc porii, celulele. Pe urmă ceilalți oameni: un fel de reptilă uriașă pusă continuu pe mâncare și reproducere. „Cum nu i-am văzut până acum? Chiar și aici mă port de parcă aș trăi... Ori bil... Cât sunt de... de... cât nu sunt... în clipele acelea lungi, grețoase îi era condensată toată viața; nu o revedea, nici nu se străduia măcar: o simțea însă cu întreaga ființă și, printre sentimentele de atunci nu întâlnea urmă de regret, dimpotrivă. Poate că ar trebui să spun da, să ies cu ajutorul lui, și pe urmă... Să nu zac aici într-o cameră de spital... Dar de unde să știu eu dacă abia ajunsă acasă... Poate că asta urmărește?... După ceea ce i-am spus... Ideea de a-l vedea... Sau un accident, în care să dispărem amândoi... Nu, numai eu, el e prea laș...” „E un târg. Pentru că nu cred că mai ai sentimente, ci interese. Nimic trainic. Nici măcar ura. Ai acceptat să vii, m-ai lăsat să te descurc, mi-ai plătit efortul, și când ai ajuns la concluzia că suntem chit, ai trecut la altul... Țasta, ascultă-mă, e mai gol ca tine. Și

o să te trezești la un moment dat singură, pustie, fără nimeni alături. Frumusețea nu durează... Prostia e că te vreau și așa, că nu mă pot desprinde..." Ioana îi descoperi mâna moale, fierbinte oprită pe gât și, încordată, își ținu respirația: „Acesta este momentul” își spuse și, după o explozie albă, intensă, lumina scăzu, obiectele, desperecheate, inconsistente se voalaseră, simți cum plutește într-un spațiu cenușiu, infinit, eliberată de orice greutate. „Acum!..." Așteptarea însă se prelungea, degetele lui Anton continuau să rămână imobile, iar căldura lor iritantă, umedă, răspândită spre ceafa și tâmpile, îi limita spațiul. „Ce mai așteaptă?” Ioana pândea încordată clipa în care încăperea avea să-și piardă con turul, consistența, iar zgomotele aveau să înceteze odată cu bătaia disperată a arterelor de la tâmpile. „De ce amână? Orice, numai să nu-l văd aici, să nu-l simt!” Nările i se umpluseră de un miros acru, de vin: „Exact ca atunci...” și un nou val de transpirație rece o făcu să deschidă ochii; foarte aproape, gata să o atingă, îi văzu fața nebarbierită, buzele vineții, înguste, tremurând, căutând-o cu timiditate și, stârnită de aceeași nesuferită greață, izbuti în sfârșit să strige, dar vo cea i se păru necunoscută, firavă și tocmai fiindcă nu și-o auzea bine se încăpățâna să urle, în ciuda epuizării care o încerca din nou, a salturilor involuntare, caraghioase, între revoltă și abandon. „Poți urla cât vrei, aici e locul cel mai potrivit... Nimănui nu-i pasă de drama ta. Eventual te leagă până-ți revii!” Ioana însă era mai împăcată și, pe măsură ce-i auzea cuvintele spuse cu o siguranță agresivă, distanța fizică dintre ei începu să crească: Anton se îndepărtă repede, ca fugă rit și, rezemat de ușă, o aștepta să se liniștească. „Dacă altfel nu se poate, zise el într-un târziu, văzând-o ceva mai destinsă, dacă nu există nicio altă cale, haide să facem un târg...” „Cu tine? Ce târg, ce înțelegere ești tu în stare să respecți?” „Și atunci? Și atunci? Ce propui? Pentru că povestea asta trebuie să aibă un sfârșit...” „Tu, omul sigur, calculat, rece, care nu greșește niciodată, cum ai putut rata ocazia? Ce te-a împiedicat? Acum e mult prea târziu. Aici, deocamdată, nu-mi poți face nimic... Și nu mă mai tem de tine!...” „Bănuiesc că n-o să stai toată viața aici, o întrerupse Anton cu răceală. Nu pot suporta să mă fac de râsul cuiva, să-mi văd iarăși nevasta zâmbindu-mi cu condescendență, încurajându-mă. Am făcut-o, mergem până la capăt împreună sau... Nici a mea,

dar nici a altuia! De asta trebuie să fii foarte conștientă.” „Voi hotărî singură”. „Nu vei hotărî, îți jur — și fermitatea lui o făcu să se cutremure: știa că nu minte, că nu caută să o intimideze. Ori ne decidem împreună ori... Atât de puțin îmi pasa de ce mi se va întâmpla de azi înainte încât, te rog să fii convinsă, pot și să nu greșesc!...” „Dacă vrei să știi exact ce cred, află că îți regret eșecul. M-ai fi scutit de un efort. Și acum du-te!” Contrar așteptări lor, în loc să se îndepărteze, Anton pomi spre pat cu pași mici, ezitanți. „Abia acum... abia acum, își spuse ea hotărâtă să nu se opună, se întoarse cu fața spre tavan, își trase pătura peste piept și, cu dinții încheștați, continua să-l aștepte; nu simțea nici fiică, nici bucurie, d numai contractura mușchilor abdomenului și niște arsuri pe gât, exact unde fuseseră degetele lui. Mai târziu — și timpul se derula alt fel, curgea lent, nehotărât — odată cu setea, se pomenise rugându-se, însă cuvintele se înlănțuiau mecanic, golite de sens; în timp ce le ros tea în gând, se străduia cu febrilitate să umple cu imagini spațiul dintre zgomotele pașilor lui și se gândea aiurea, să nu fie prezentă în secunda în care îi va descoperi degetele foarte aproape de gât. Spre surprinderea ei, după o bizară dibuire, degetele lui i se încheștaseră pe coapse. „Nu-ți cer să mă ierți, îl auzi, pentru că deocamdată nu se poate, dar trebuie să mă înțelegi. Am făcut tot ce mi-a stat în putință, dar nu reușesc nicicum să mă desprind de tine. Mi-am dat seama de asta exact în orele când lipseai și când am descoperit de ce lipseai. M-ai umilit ca niciodată, ridicol, îngrozitor... Umilința s-a transformat treptat în nevoia teribilă de a mă răzbuna, care, uneori, lua forme periculoase. Îmi spuneam să nu mă grăbesc, dar în toate momentele vă vedeam pe voi doi și nu înțelegeam mare lucru. Dacă la început tăceam era pentru că nu puteam să cred, apoi fiindcă nu reușeam să descopăr ce are el în plus?... De ce el, un zero, un nimeni, la urma urmei? Ce te-a putut atrage la...? Un neisprăvit, un... Ce ți-a lipsit?

Ce-mi lipsește mie? Sunt lucruri pe care trebuie să le aflu. Am stat nu o dată la taclale cu el, l-am analizat centimetru cu centimetru, am vorbit o sumedenie de treburi, dar nu-i găseam ceva deosebit... Și cu cât ne întâlneam mai des, cu atât nu-mi venea să cred: nu se poate ca tu... cu acea umbră... cu acel surogat de om... Și când un prieten m-a întrebat: Tu ții într-adevăr la femeia aia? Dacă ții, mai

casca ochii. Azi, dacă vrei să știi, sunt în Corbeanca... Au tras la hotelul cutare... M-am gândit că fosta doamnă Crișan nu este străină de obrăznicia acestui om și i-am răs în față: s-a gândit, poate, să revină la bază. Nu-mi pasă, i-am zis, dar el m-a asigurat că o face din prietenie pură! Am obținut, și nu vei ști niciodată cu ce preț, o casetă cu conversația voastră dintr-o anumită cameră... La un individ bărbos care se lăuda mereu că a reușit să-și pună geamuri după ce stătuse multă vreme cu ele sparte, o cameră plină de poze mai mult sau mai puțin artistice. De zeci de ori, de zeci și zeci de ori, până am învățat-o pe de rost..." Ioanei i se făcuse milă de el: „Are și el dreptatea lui. De ce n-oi fi avut curajul să-i mărturisesc adevărul? Nu știu, dar nici nu m-am gândit vreodată serios la asta..." „Nu vă spuneți aproape nimic. Banalități, lucruri slabe... Credeam că are ceva, că vorbele lui sunt Dumnezeu știe cum. Dar nimic deosebit... Și nici nu făceați... Candizi, infanții... Să tăcem, Ioana, te invita. E bine să ascultăm cum vorbesc lucrurile din jur. Zilnic ne izbim de ele, le descriem și ni le dorim. Să le ascultăm. Liniile secrete de forță dintre ele și alte copilării. În schimb, am izbutit să aflu cum mă vezi tu pe mine și m-a surprins faptul că n-aveai o părere rea sau evitai să i te plângi... Oricum, nici n-ai fi avut motive..." „Nu i-am spus, se gândi Ioana, pentru că n-ar fi putut înțelege... După el, nu-mi lipsea decât o anumită dimensiune a sufletului... Cât despre mizeria morală, toți suntem la fel, toți trăim în ea, vrem, nu vrem... îi știam logica, reacțiile, totul..." „Veneai acasă, îți ascultam vocea și mă mințeam că nu e cea de pe bandă... De-abia așteptam să-mi oferi un pai de care să mă agăț... Mi-ar fi plăcut să mă minți că ai fost în altă parte, să improvizezi ceva... Te-aș fi crezut... Dar tăceai, întrebările mele disperate se izbeau ca de un zid. Nu puteam să scot un singur cuvânt de la tine, lăsați impresia că ești revoltată pe asemenea învinuiri și aproape că-mi convenea. Te apărai atât de inteligent încât, la un moment dat, m-am dus la acel prieten și i-am azvârlit caseta! El însă, furios, m-a făcut cretin și încăpățânându-se, mi-a furnizat date noi... în camera unui actor, un cabotin oarecare. Apoi la un individ chel a cărui nevastă era plecată în vacanță! Aveam un grafic exact al deplasărilor tale. Eu, în voia capriciilor lui... Mă stă pâinea, mă umilea, eram de două ori zero: în fața ta și a lui. Ba și a fostei doamne care se află în spatele... Așteptându-te, m-am îmbătat

cumplit... Mi-am pierdut controlul..." „Trăiește? izbucni Ioana de parcă răspunsul lui ar fi însemnat prețul târgului ce i se propusese. Trăiește, deci?" „Cine?" se interesă Anton brusc. „Trăiește?" insista ea stăpânită de o bucurie tulburătoare: faptul că Sabin trăia o păzeală parcă de furia lui Anton. „Dacă m-ar fi scutit de obligația penibilă de a-l apăra..." „A trăit vreodată? Te-am scos din noroi, te-am scăpat de imbecilul ăla de Iustin, de isteriile lui Rafiroiu, ți-am dat mai mult decât ai putut visa și asta-i tot ce ți-ai găsit să-mi răspunzi?" „El nu mi-a dat nimic, nu mi-a promis nimic și nici nu mi-a cerut... N-ai cum să înțelegi..." „Dacă aș fi putut să mă desprind de tine, să te scot din...Dacă n-am trăi într-o lume obosită..." „Trăiește?" strigă Ioana din inerție și, drept răspuns, Anton îi căută privirea: „Nici a mea, dar nici a altuia! Amănunt ce trebuie reținut! Și din sacoșă îi azvârli niște cărți, o legătură cu scrisorile lui Iustin, rochia ei de sărbătoare, unica avută înaintea de a-l cunoaște: Cam asta ai fost. Mai gândește-te la tine înaintea oricărui răspuns!" „Dacă Sabin... dacă n-ar fi trebuit să-l apăr... Acum, că totul a ajuns în noroi..." îi văzu iarăși buzele agitate și, contrariată, neglijând scrisorile și cărțile, continua să se întrebe: „Atâta timp împreună? Noi?" întrebarea ei stereotipă fusese oprită de scârțâitul ușii pe care-și făcu apariția sora Natalia: „Porția de energie pe ziua de azi", spuse ea așezându-și casoleta pe masă. „Ce motive aș avea să cred că Sabin se deosebește prea mult de Anton?" înșele gând că trebuie să plece, Anton se apropie de Ioana, o asigură că va veni și a doua zi, apoi calm, scoase două sute de lei, o carte de vizită și, fără nicio reținere, le vârî în buzunarul Nataliei Ionescu. „Să mi-o faceți sănătoasă cât mai repede cu putință și, dacă vă lipsește ceva, ei sau dumneavoastră, dați-mi un telefon!" „De aici nimeni nu iese bolnav, zise sora ignorându-i gestul. Cu excepția celor ce intră sănătoși!" „Mai sunt și dintr-ăștia?" căută să glumească Anton. „Ce spital are numai bolnavi? Și mai ales unul ca al nostru!"

Ciudat, îl văzu îndepărtându-se, închizând ușa în urma lui, dar nesiguranța nu-i scăzuse. Și acestui sentiment i se mai adăugă, la puțină vreme, un altul, de nemulțumire. Nu-i spusese nimic din ceea ce ar fi vrut, cearta lor, ridicolă, în șoaptă, nu o eliberase: ocolise toate motivele reale, se purtase ca o lașă, ba din zâmbetul lui i se deducea mulțumirea: învinsese. Adică ea mai bătuse încă o dată în retragere.

Închise ochii să nu vadă seringă.

5

Un miros penetrant de lavandă, apărut din senin, o obligase să-i rostească, cu uimire și neîncredere, numele: lustin aici? Cercetă contrariată încăperea: o lumină lăptoasă, nehotărâtă încerca să se filtreze prin tifonul perdelelor dând consistență pereților, patului și noptierei. Ușa, simțită ca un punct vulnerabil, era în spate. Nu îndrăzni să se întoarcă spre ea, se mulțumi să asculte încordată: niciun zgomot, nimic, aceeași liniște plată, de-acum familiară, torturată de așteptare și mirosul nesuferit de lavandă ieftină accentuat de frigul matinal. Numele, venit dintr-un timp străin și îndepărtat, se voala imediat ce înceta să-l pronunțe, lăsând în urmă o nostalgie amestecată cu dezgust. „De ce lustin?” Mușchii feței i se destinseră într-un zâmbet strâmb; buzele îi tremurau imperceptibil odată cu întreba rea. Poate observația doctorului, destul de răutăcioasă, despre incapacitatea ei de a trece dincolo de anumite convenții: „Chiar dacă v-ați dăruit trupul, să zicem, sufletul în schimb...” O infirmitate, adică, despre care el n-avea de unde să știe, deși o susținuse cu relativă siguranță. Din păcate, toate erau întoarse, nefirești, așa că nici insinuarea atât de neașteptată a lui lustin, în lumea aceea de umbre și incertitudini, n-o mai mira. „Scrisorile. Erau reproșul lui... Anton nu fusese chiar atât de beat, nici atunci... S-a pregătit bine pentru întâlnirea de azi. Să vadă și doctorul... Poate-i o întâmplare.” Își aminti că, mai demult, imediat după căsătorie, într-un moment în care destinele lor păreau unite definitiv, lustin îi spusese cu o voce ușor inhibată de noutatea descoperirii: „Am reușit să simt ce faci în fiecare clipă când nu suntem împreună. Dacă ți-ar fi greu, dacă, Doamne păzește, ți s-ar întâmpla ceva neplăcut, dacă pur și simplu ai avea mare nevoie de mine, aș ști, la orice distanță ne-am afla, fără să-mi spui un cuvânt. Ar fi suficient să mă chemi în gând ca eu să apar imediat!” „Acum mă înduioșează, ieri mi se păreau puerile, atunci însă asemenea mărturisiri mi-au dat sentimentul trăiniciei...” Și nu mai după doi ani distanța dintre ei devenise de nestrăbătut. „Să fi simțit totuși că, de astă dată, dincolo de ceea ce a trebuit să se întâmple, am nevoie...?”

După atâta timp? Să se fi păstrat vreun rudiment din ceea ce a fost?” Ea, cu o medie mult mai mare, rămăsese traducătoare la uzinele *Solidaritatea*, el, de asemenea absolvent de engleză, trebuise să predea în plus româna, desenul și gimnastica în Măgura, fostă Fundătura Hoților, fostă Gaura de Sus. „Nu, nu poate exista nicio legătură... Firele s-au rupt demult, definitiv... Deși, curios, în ultimul timp m-am surprins gândindu-mă tot mai des la el. Cum se schimbă culoarea faptelor! Chiar l-am visat...”

Deocamdată trei ore cu căruța, aproape trei cu autobuzul însă numai în zilele secetoase, cam patru pe jos și, fiindcă nu putem în nora viitorul, promisiunea unei șosele asfaltate, cândva, după ce va începe exploatarea unor zăcămintele de neferoase, despre care vorbește toată lumea, deși nimeni n-a mai văzut, după plecarea geologi lor, măcar o singură persoană scormonind dealurile. Nicio groapă, nimic, până și penticostalii le-au abandonat: își duc morții mai sus, la Ulmoasa, un loc unde se zice că și-ar fi înțărcat dracu' pruncii. Măgura, „o localitate de vreo șase sute de suflete cu vite cu tot”, vorba primarului, datează, ca oricare alta, din cele mai vechi timpuri. Fără să fie nevoie de surse științifice, este absolut sigur că pe aici n-au trecut ostrogoții, vizigoții, celții, tătarii, pecenegii sau nunii, pentru că, în Măgura, suverane sunt doar caprele. Călăreții asiatici au tulit-o mai pe la sud. Dacă ești iubitor de căldură trebuie să fii tâmpit la cap să stai într-un loc unde soarele nu întârzie, nici vara, mai mult de cinci ore pe zi. Din hoți de pădure, băștinașii au ajuns, cu timpul, muncitori forestieri; ieri, ca și azi, urcă tot ce e viu în vârful muntelui, toți trag ca nebunii două săptămâni, își consumă apoi câștigul în două zile și atunci în Măgura e un prăpăd ce nu s-a văzut, se cherchelește tot ce are sânge sau clorofilă, ca apoi să o ia de la capăt, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Arheologii n-ar descoperi aici decât coarne și copite de capre și de berbeci, potcoave de cai, dar mai ales alambicuri clandestine de făcut țuică din orice: prune, mere, pere, marmeladă, zahăr și ce se mai nimerește, după cum, desigur, și diverse arme albe de producție artizanală, cu care băștinașii își disputau mai demult puținele, însă foarte puternicele și roditoarele femei. Câteva și-au ascuns sub fustă bărbații urmăriți de lege, două au ajuns cu armata până la Berlin, iar

altele au colindat munții alături de numeroșii partizani din zonă. Cât despre mine, stau deocamdată într-o fostă cancelarie a vechii școli; o saltea din paie, două pături de lână, o veioză și două lămpi cu petrol, deoarece „se da curent doar patru ore pe zi, un dulap și perspectiva luminoasă dea mi se găsi o casă ca lumea ca să-mi pot crește și eu porci, găini, le puri. Cu masa e ceva mai bine: mănânc la popa unde, când nu sunt botezuri sau înmormântări, prânzul se continuă cu cina, iar aceasta durează cam până la micul dejun. La el se adună o parte din intelectualii satului, mai ales intelectualele — moațe și bigudiuri, bigudiuri, bigudiuri, andrele și parfum *Briza mării!* — intelectuale care, după ce se droghează conform tradiției străbune, încep să cânte române, și o sfârșesc cu texte lumpen puțin mai deocheate:

*Când eram la casa me
beleam, porc, beleam pource,
însă de când stau la bloc...
...etc. în loc de porc...*

Dacă n-ar fi binefăcătoarea influență a industrializării, m-aș simți ca pe vremea lui Coșbuc:

*Trei vreascuri rupte dintr-un gard
și flacăra lor geme...*

Oricum, în loc să traduc *Rabbit Redux* al lui Updike presimt că voi reda limbii lui Shakespeare — dacă n-am să o uit doar pentru uzul nostru personal, variante băștinașe ale liricii lumpen. Lume kitsch, viață kitsch! Nu numai sufletul, dar și înfățișarea se transformă sau se adaptează acestei realități. Să nu te mire dacă într-o zi am să-ți spun că „din punct de vedere oricât propun să fim fericiți”.

Preotul Onisim Giurgea are, privit din profil, o mutră suspectă de agent secret chezero-crăiesc: mic, osos, semichel, cu fața turtită, de parcă mă-sa ar fi ezitat să-l nască întreg, ci doar o jumătate, cea mai hazoasă, cu ochelarii demodați adormiți pe un nas vinețiu: el este omul extremelor: ori-ori și gata; nu cunoaște stările intermediare, nuanțele, nimic din ce s-ar putea numi normal; când nu râde, plânge, iar intervențiile lui în discuții se reduc la un: „Da, daa... Da... daaa...”

starea lui afectivă și gradul de interes fiind marcate mai ales de felul cum pronunță a-ul: lung, scurt, înalt, jos, și dacă după decisivul său *da* ți-a mai rămas vreo nelămurire, doamna preoteasă se grăbește să-l „traducă” în cel mai neologistic și mai aiuristic vocabular. Însă pe cât de reținut și de ferm în cuvinte este „părintele” pe atât de variat și de colorat se desfășoară în mișcări: își azvârle picioarele înainte precum caii în manej, încât, dacă nu s-ar propti în cârja sa încrustată cu rafinament, ai avea impresia că vrea să se trântască pe spate, că trunchiul aparține altei persoane; circulă bizar, într-un, dacă pot spune astfel, stil flop îmbunătățit; oricum, nu-i reușesc niciodată doi pași identici, două gesturi, se flutură și se vântură încât ai impresia că din clipă în clipă se va dezintegra, spre sincera compătimire a plutonierului Oituz: „Sfinția sa nu calculează bine distanțele. L-a lucrat spirtul la ambreiaj. În rest, n-am ce zice, combate bine misticismul, scutește statul de eforturi financiare și propagandistice!” Preoteasa, în schimb, este o frumusețe întunecată, ochi negri, mari, ascunși în orbite tulburi, nas drept, buze extrem de senzuale și o voce răgușită care cheamă păcatul; de fapt, dorințele ei, nu puține și nu ușor de îndeplinit, devin și mai vehemente pe măsură ce se stafidește; o frică inconștientă de timp: parcă ar vrea să facă de toate, concomitent, însă nu știe cu ce să în ceapă. Ea, Silvia Giurgea, organizează mesele pentru a menține cât se poate de ridicat prestigiul soțului ei, „părintele”; Silvia îi compune cu migală, zilnic, o ținută de gânditor, de om profund, de dragul lui citește fel de fel de cugetări, iar când are ocazia, și cam are destule, o auzi: „Părintele a spus... părintele a gândit... părintelui i se pare că...” Și astfel, Kant, Tagore, Gandhi, Malraux și mulți alții, care s-au ocupat de ce și cum suntem și încotro navigăm, devin simpli angajați la înălțarea soclului sfinției sale, iar el, uneori, când îl zdruncină profunzimea cugetării, o confirmă cu un *da* sec, autoritar, pentru ca apoi, epuizat de efort, să pice într-o persistentă stare de inerție, de o reactivitate vecină cu somnul. Deși a făcut numai liceul, și încă un liceu nenorocit, terminat la câțiva ani după moartea lui Stalin, Silvia Giurgea reușește să se descurce mult peste așteptări: nimic nu-și interzice: țuica, masa, fusta, cartea, important este să se consolideze soclul! Oricum, mise pare că este un amestec ciudat de ambiție, inteligență, frumusețe, tâmpenie, păcat și virtute; când o aud

vorbind de-abia-mi pot reține râsul: automat îl văd pe sfinția sa mergând! „Domnule profesor Olani, v-ar avantaja un rasol cu sos de vin? Sau aveți gusturi mai revoluate?” Cu ea este exclus să te plictisești. În a doua seară, de exemplu, am găsit-o plângând în hohote, cu părul negru răvășit, cu fața ascunsă într-o pernă. „Pe-aici se suferă, nu glumă, tu-i pomana mă-sii!” mi-am zis descumpănit. Când am întrebat-o ce are, m-a privit cu ură de parcă aș fi fost propriul ei destin: „Ce-mi dă mie viața asta de rahat? De ce mi-a fost sortit să mă chinui ca o toantă cu toți nenorociții și damblagiții, să n-am dreptul la bucuriile pe care le are până și ultima femeie de vârsta mea?” Nu m-am interesat ce nu i-a dat viața, însă are în gesturi atâta disperare de te înspăimântă, într-o altă seară, exact când începeau să „se scuture toți trandafirii”, s-a îmbrăcat țigănește și a dansat singură, nebunește, cu uitarea de sine a femeii căreia viața i-a dăruit alte calități decât cele dorite de ea, până a căzut în nesimțire, cu spume la gură: își cheltuisese ultima picătură de energie. Mai au o fiică, destul de coapta, Codruța; este evocată mereu, însă nimeni nu a aflat încă în ce oraș își face veacul; deocamdată e sigur doar ținutul: Transilvania. Din câte am auzit, fecioara cu pricina a absolvit institutul pedagogic și suntem amenințați zilnic pe toate lungimile de undă cu iminenta ei venire în sat: „O, Codruța, ah, Codruța, îngerelul mamei...” exclamă preoteasa, uneori în extaz, alteori cu o abia reținută iritare, ceea ce mă obligă să bănuiesc în minunea ce va să vină o repede-culcătoare de talent, o păcătoasă de la care așteaptă, cum ar spune Fromm — îți mai amintești? — o satisfacție compensatoare. Pe preoteasă poziția socială și ochiul vigilant al colectivității o împiedică probabil să practice spor tul spre care o îndeamnă vocația, de aceea ea își admiră fiica, însă o și invidiază sau chiar urăște pentru că poate trăi în afara constrângerilor. Sau trăiește. În poze minunea ce va să vină pare foarte frumoasă — „ochi alunecoși, inimă zburdalnică” — urlă în ea păcatul, ceea ce mă face să mă îndoiesc profund că sfințitul are vreo contribuție, cât de neînsemnată, la zămislirea ei.

Dar axul Măgurii trece prin curtea primarului Dumitru Socoliuc, un tip de o șiretenie teribilă, foarte sigur pe el, încrezut, dispus să te „prelucreze” mereu, în aer, în apă, pe uscat, de câte ori ai ghinionul să-l întâlnești. „Nu-mi pasă ce zic anglo-americanii, japonezii, turcii

ori tătarii, mie să-mi culegi cucuruzul, să-mi crești găina, iepurele și ca prea, să-mi repari drumul și să nu-mi sufli în ciorbă, mi-a spus. Școala ca școala, dar practica e totul. Cartea nu ține de cald și nici de pâine, iar între măgureni și școală relațiile-s ca între marile puteri. Au ei diverse pretenții, însă când li se face foame își aduc aminte de mine și nu de hârtoagele voastre, că eu îs tata și mama măgurenilor, dacă n-a vrut natura să mă nasc într-un sat cu oameni mai deștepți și mai cinstiți. Așa că Eminescu și Coșbuc cu ale lor, noi cu ale noastre. Punct și vir gulă!” El stabilește prioritățile, el hotărăște necesitățile, noi intrăm au tomat la categoria „voi ăștia”. Vina noastră, a cadrelor didactice fiind „lipsa unei viziuni mondiale asupra problemei”. Spune el: „Situația din Măgura se poate deduce lesne din situația mondială în general. Altfel, din punct de vedere oricât, propun că ați înțeles direcția, scopul și finalitatea!” Și, mulțumit că Măgura se dezvoltă după gândirea sa, își azvârle cuvintele spre viitorul imediat atât de drag și milițianului Oituz care își petrece viața „trasând” amenzi și procese-verbale. „Feriți-vă de ăsta, ne îndeamnă Socoliuc în glumă, că e mai intransigent decât legea. Și l-a amendat pe taică-su că n-avea ochi de pisică la căruță și și-a bătut nevasta în noaptea nunții ca să știe cine-i șef în casa lor. Din ambele afaceri a ieșit prost: l-au învinețit amândoi, că Loana n-are sub rochie ceea ce credem noi!” „Omul e infractor din burta mă-sii, spune Oituz în glumă, că și acolo nu poți ști cât lapte consumă, în ce scop și când are de gând să elibereze locul. Numai pedeapsa e ruptă din rai: îl sancționezi ca să știe de ordine și de egalitate. Omul e parșiv: te fură cu ochii deschiși, te înșală și în biserică și te urăște numai să te vadă în albastru. El n-are de unde să cunoască dacă ești bun sau rău, dacă vrei să-l ajuți ori să-l lași în eroare, nu-i pasă, te urăște și îți vrea cuiu-n cizmă! Cu cât e mai dulce la vorbă, cu atât e mai parșiv la suflet. Îi trasezi amenda și echilibrul se restabilește. Nu spune Biblia să-ți bați nevasta de câte ori ai ocazia, că știe ea de ce o bați?”

Directoarea școlii, tovarășa lui de viață, dar nu și de chefuri, Loana Oituz, învățătoare, știe doar de planuri de lecții, de prezența la acțiuni și la formațiile artistice. Și nu uită să precizeze că unde nu-i ordine lipsește disciplina. Este înaltă, osoasă, cu o față rotundă, cu rată, are un zâmbet fermecător și doi ochi albaștri cu care se uită

candidă spre cerul luminos al patriei și niciodată la tine. Iar când ai certitudinea că te poți înțelege cu ea, că poți stabili un dialog, i se trezește spiritul organizatoric și-ți aruncă în față un: „Ce faci, tovarășu’?” cu o voce baritonală, încât ești fericit că nu te-a pocnit cu poșeta în cap. „Foarte bine, tovarășa. Așa, așa, tovarășul” în rest, ține evidența hainelor colegelor ei, de unde blănuri de miel și nutrie, de unde lână pentru rochii și pulovere, de unde bani pentru farduri și parfumuri scumpe și așa mai departe. „Să nu vă prind că dați meditații că vă mănâncă ocna.” Amenință deoarece este convinsă că lumea n-o respectă suficient, însă nu trece niciodată dincolo de vorbe. Este o bunătate justă, pe linie! Singurele ei antipatii, declarate public, sunt profesoara de matematică, Elena Claudia Roman — „Madam Mușetel”, „Acritura aia”, cum îi zice Socoliuc — și profesorul de fizică, Aristide Dobrotă, care pretinde că se trage dintr-un hatman al lui Ștefan cel Mare după tată, iar pe linie maternă din niște țărani înnobilați de Mihai Aparfi, principele Transilvaniei. Dobrotă, hatmanul, este cel mai curios personaj de aici: recită toată ziua versuri și epigrame, dă rețete culinare moldovenești, pe care nimeni n-are cum să le experimenteze, iar la chefuri, și trebuie să spun că este un maratonist veritabil, face pronosticuri politice: cât mai durează guvernul X, când urmează să se dea o lovitură de stat în țara Y, cât rezistă demni țarul Z etc. A fost avertizat mereu de Socoliuc: „Mai lasă, frate, guvernele. Principiul nostru este neamestecul. Și mai tacă-ți fleanca, în aia a mă-tii, că mă bagi în bucluc! Eu sunt de acord cu tine în unele privințe, că nici eu nu-s chiar tâmpit, dar dacă mi se cere să te ard, o fac de parcă nici nu ne-am cunoaște. Nici cu părerile mele nu-s de acord, dar le țin pentru mine! mai bine însoară-te și ia-ți și tu o femeie frumoasă, că altfel te culci numai tu cu ea!” Țăcăneala lui fundamentală rămâne politica orice i s-ar spune; începe cu epigrama și o sfârșește cu guvernul: toate drumurile merg în sus. „De ce să nu mă amestec în afacerile lor interne, mama lor? Nu-ți ajunge că într-ale noastre stau cuminte? Ia să le mai dărmăm din când în când câte un guvern, că au de unde să aleagă! Să le arăt ce înseamnă puterea maselor!...” în rest plânge la filme cu pasiune, dezlănțuit, uneori chiar și la comedii mai scapă câte o lacrimă! „Sunt sensibil, tu-i crucea mă-sii. Mă mișcă tot ce-i frumos și pur”, se explică el. Chefurile lui cu Socoliuc,

legendare, se sfârșesc întotdeauna cu lacrimi: „Să nu găsești o femeie care să fie demnă de numele acesta nobil? Să trăiești printre țate și oloage spirituale? Unde ești tu, Ștefan al Moldovei, să repopulezi țara?” Profesoara de matematică — la care se referă în subtext Dobrotă — cea mai spălată persoană din zonă, este în același timp și cea mai misterioasă: nu întreține relații cu nimeni, nu cere și nu dă nimic, refuză politicoasă orice invitație; la școală execută totul corect, prompt, ca apoi să se retragă acasă unde citește mereu, ascultă muzică sau, întinsă pe un balansoar, se leagănă ore-ntregi; vara face nudism pe Dealul Ciorii și își umple casa cu plante medicinale. Nimeni nu se poate lăuda că a schimbat cu ea mai mult de zece cuvinte, nimeni n-o simpatizează, iar preteasa promite că-i va aranja una de va avea ce duce; la fel și Dumitru Socoliuc: „Măi fată, dacă vei mai continua să ne privești tot de pe Negoitul și Moldoveanu află de la mine că-mi voi pune mintea la treabă și e de jale. Cât ai zice pește îți găsesc o rudă în străinătate sau vreun ocnaș în familie, că nu există familie fără oaie neagră, și aș tia or să te tragă fără să bănuiești spre comerțul cu legume. Și atunci am să-ți văd unghiile, mama lor de unghii, și parfumurile, mama lor de parfumuri, și toaletele, mama lor de toalete, și aerele de sfântă Precistă, mama lor de aere, ce o să devină ele în contact cu varza, morcovul, noroiul și cererile oamenilor muncii, mama lor de oameni...” Și ea, rece, distantă îi răspunde: „Iar faci valuri? Treci, domnule, la acțiune!” Dar nimeni nu încearcă primul pas și așteptarea se întinde peste Măgura ca o boală: parcă tuturor le este lene să facă bine sau rău, preferă să nu se complice, să amâne, să se risipească în lucruri mărunte. „Ce păcat că n-ai trăit tu mai demult, ți-aș fi arătat eu fapte! Și mi-ai fi rămas recunoscătoare, că nu ești urâtă, dar aerele te strică. Umblam la alegeri prin sate cu lămuritul: Mă, cine v-a dat pământ? îi întrebam pe agricultori. Pătru Groza, domnule trimis, îmi ziceau. Cine v-o făcut proprietari? Pătru Groza! Cine v-o scăpat de rușine și nevoi? Pătru Groza! Și atunci cu cine-ți vota voi? îi întrebam. Cu Iuliu Maniu! răspundeau nărozii. Păi de ce, mă? C-așa-i bine! îmi explicau. Cam în felul ăsta mă înțeleg și cu voi ăștia...” Și cam aici i se încheie recitalul. Parcă fug toți de realitate, de fapte! Cine cu cine se culcă, cine cu cine nu se suportă, ce spune X despre Y, ce și-a cumpărat Z,

cu ce se îmbracă S și așa mai departe. Apoi nunți, botezuri, înmormântări — unde popa Giurgea critică tot ce mișcă și bea țuică! — și cele două evenimente neoficiale ale anului, balurile de Crăciun și de Paște când, invariabil, se bat cei din partea de sus a satului, „susenii” cu „josenii”; cauzele certurilor nu le mai știe nimeni, dar oricum, de zeci sau poate sute de ani „luptele” se desfășoară cu regularitate. Fie că își fac baluri separate, fie împreună, după câteva pahare de țuică se găsește cineva să strige: „Susenii să iasă afară!” Salvările au de lucru o vreme, însă tribunalele — niciodată, chiar dacă rănilor-s foarte grave plățile se amână pentru balul următor. Curios însă, aici lipsesc învinșii sau învingătorii, taberele având grijă să nu împingă lucrurile prea departe, încât doctorul susține că se bat din inerție doar, pentru a se conforma tradiției. „N-au energie și nici interes. Lucrează de se spetesc și sorb niște chimicale nenorocite care le atrofiază creierul. Până la urmă o să vină vreun instructor de la casa creației populare și o să le transforme în balet: dans prenupțial arhaic sau obiceiuri pelasge de înmormântare”. Oricum adevăratul beneficiar al acestor încăierări rămâne domnul Eustațiu Găină, contabil la întreprinderea forestieră

Ulmoasa, soțul profesoarei de istorie. El este Cronicarul. Pentru măgureni n-are nicio importanță cum s-au petrecut în realitate evenimentele, ci cum le povestește el, or, îmbinând tragicul cu umorul, domnul Găină dă confruntării culorile cele mai neașteptate, încât până și protagoniștii rămân uimiți de propriile lor vitejii și preferă să le accepte în varianta lor romanțată! De fapt, domnul Găină a scris numeroase balade despre aceste încăierări tradiționale:

*Foaie verde și-o lalea.
Mândru sat îi Măgura!
Mândru dar cam pătimaș
Căci ai lui bravi românași
Când se-mbată cu luhău
E de rău!*

Prestigiul său este atât de mare încât nu poate lipsi de la niciun eveniment local, versurile lui având o deosebită trecere și fiind răs plătite cu generozitate la fiecare nuntă, botez sau înmormântare punându-se de o parte „găina lui Găină”. Doar Socoliuc strigă în gura mare că i-ar da otravă „găinarului ăsta” dacă ar fi convins că nu-i nebun; el nu reușește nicicum să uite o adunare electorală, când Găină ținuse să-și „exprime poziția” în versuri:

Foaie verde trei noroace.

Dumitre, ascultă-ncoace:

Nu te face de ocară!

Adă-n sat lapte și pâine

Și ai votul de la mine!

În sfârșit, domnul Găină reușește să imite cu relativă siguranță diverși actori foarte populari sau alte personaje la modă, însă ținta favorită a glumelor lui rămâne primarul: i-a învățat pe de rost câteva discursuri și, adesea, chiar în fața lui, i le recită însoțite de gesturile caracteristice. „În mă-ta de Cotcodac, îi spune Socoliuc la cheful ce urma. Numai să nu ți se tulbure harul când o să-mi ceară cei de la forestieră vreo caracterizare. Că vine oaia la măsură! Că acu e ușor de făcut mișto de cel ce-ți asigură pâinea și liniștea, că e pace, nu te amenință nimeni, iar boul de Oituz în loc să-ți dea o cizmă în fund te mângâie cu bonierul și cu etica populară. Dar pe vremea când scriam versuri mobilizatoare dușmanul nu se juca, făcea pac, pac!

*Foaie verde foi de vrej
Ana, Luca și cu Dej
Au băgat spaima-n burgheji!*

Atunci să-mi fi făcut tu poezii! Te făceau sită dacă nu erai atent și mergeau exploatatorul și sluga lui la moarte ca proștii la nuntă. Știa că va muri, dar lupta, fir-ar mama lui de răs. Acum s-au blegit toți. Nu și-ar pune pielea la bătaie nici dacă le-ai da aur. S-au învățat să trăiască fără dușmani!” Găină a câștigat un pariu gras cu Dobrotă susținând că în două ore cel mult îl va face pe Socoliuc să-și scrie demisia. Contabilul s-a dus împreună cu martorii la telefonul Căminului cultural și, dându-se drept vicepreședintele Consiliului județean, a început să se răstească la el: „Aici, tovarășul Vasilache. De ce nu ne-ai trimis situația achizițiilor de țuică, tovarășe Socoliuc?” „Păi nu aveam o asemenea sarcină, tovarășe vice!” ar fi răspuns primarul. „Nu ți-am spus personal, acum o lună, să mi-o trimiți?” „Nu-mi amintesc, dar se face!” „Nu-ți amintești fiindcă ești mereu beat, de asta, și umbli toată ziua după femei, cum mi-a raportat tovarășul Oituz. Ba faci și braconaj! Te-ai plafonat, asta e! Abuzezi de funcție și nu te mai interesează ordinele noastre...” „Ați fost greșit informat, a spus primarul Eu niciodată... poate în unele ocazii familiale, altfel...” „Da? Ieri erai aproape inconștient în bufetul comunei...” „Mă aflu după orele de serviciu...” „Iar aseară la o anumită cabană împreună cu văduva Latiș te găseai tot în timpul serviciului?” „Îmi fac autocritica...” „Nu, îți scrii demisia și, cu ea în mână, te gălesc în stația de autobuz peste o oră. Mașina mea te va aduce la județ. Pentru meritele din trecut vei primi o altă sarcină, primar însă nu mai poți rămâne!” Exact peste o oră, Dobrotă, Găină și ceilalți l-au cules din stație. „A sosit momentul să ne despărțim, le-a spus Socoliuc cu lacrimi în ochi. N-am știut să succesc la timp unele gâtlejuri... M-a vândut plutonerul ‘tu-l în soare pe mă-sa. Pe mine, care l-am învățat să trăiască... l-am făcut drum asfaltat în viață, dar las că ne mai vedem. Am eu evidența fiecăruia, deci și pe-a lui. Va vinde bureți în cel mai scurt timp. Și nu numai el!” „V-a chemat tovarășul Vasilache?” s-a interesat Găină. „Da, a recunoscut primarul arătându-le demisia, ca apoi să se dezmeți ceașcă. Tu de unde știi?” „M-a consultat și pe mine, a zis el cu toată gravitatea. Și la numire și

la demisie...” Contrar așteptărilor, Socoliuc a dat de băut, iar peste o săptămână Găină a fost bătut măr de către un necunoscut. O singură durere are Găină: că nu i se publică volumul de *Poezii de pe Valea Ulmoasei* de Eustațiu G. Călinescu. „Niște șperțari și nepricepuți. Dacă mișcăm puțin din ureche...” Popularitatea contabilului este însă cu mult depășită de cea a sfântului din Ulmoasa, un individ bizar ce trăiește într-o colibă sus, în apropierea Muntelui de Făină, în drumul ciobanilor și tratează pe toată lumea cu plante medicinale, diverse regimuri dietetice, iartă păcate, face păcate; succesele lui cele mai mari sunt în combaterea sterilității la femei, însă nu se știe dacă în toate cazurile se limitează doar la plante sau ajută într-un mod mai direct, căci bărbații de aici sunt epuizați de muncă și de alcooluri proaste. I se mai atribuie sfântului și diverse minuni și vindecări spectaculoase, desperate, dar și răzbunări crude pe cei ce l-au denigrat; oricum, nimeni nu vrea să-l aibă de dușman, căci prieteni n-are. Este un bărbat înalt, osos, umblă îmbrăcat într-o sutană ponosită, cu două traiste pe umăr: una cu plante, iar în alta aduna mici daruri, în general alimente, căci refuză să ia bani pentru ceea ce face. Ochii lui negri, mari și minunile ce i se atribuie mă îndeamnă să cred că nu este străin de hipnoză: oricum, am stat în preajma lui și are o forță în priviri care te tulbură, iradiază energie și încredere, încât, dracu’ știe de ce, îl simți de la distanță, parcă-ți ocupă gândurile, îți absoarbe energia.

Cam astea ar fi stelele fixe ale cerului sub care mă simt extrem de vulnerabil. Nimic din ceea ce știam nu se potrivește aici, deocamdată. Am sentimentul ieșirii din timp. Mecanismul în interiorul căruia m-am pomenit îmi este, oricât s-ar părea de curios, destul de străin și încă nu mi-am dat seama dacă mă atrage ori mă respinge. Mă acomodez sau încerc să-i schimb? mă întreb adesea. Oare dacă într-adevăr m-aș strădui, aș câștiga ceva? Ei trăiesc printre certitudini tot ce vor, tot ce-și doresc pot, în cele din urmă, obține: undița lor nu caută niciodată mijlocul râului. Preoteasa vrea la modul foarte concret să fie iubită, preotul — să-i dispară, unde o vrea Domnul, penticostalii și bapțiștii ce-i deviază turma de la drumul cel drept; primarul — să fie ascultat; milițianul — temut; nevastă-sa — respectată; Dobrotă speră să i se recunoască genealogia; Claudia Roman — să fie lăsată în pace, în exilul ei interior; Găina — să aibă

nunți, morți, botezuri și alcool; majoritatea oamenilor vrea mâncare, băutură și dragoste și cam pe aici li se învârt nevoile, iar ele sunt, cu un minim efort, realizabile. A trăi pentru a trăi. Nu mai sunt exigenți la capitolul mijloacelor de obținere; toată lumea închide ochii la greșelile celuilalt. „Trăim cum putem”, asta e lozinca. O morală, cea veche, țărănească, a murit: alta, nouă, așteaptă să se impună. *No man's land*, iartă-mă ca să te iert. O solidaritate bizara în a trage clapa. Una spun și alta gândesc. Oricum, suverane sunt stomacul și sexul. Noi știam că viața începe dincolo de toate astea, însă am oare dreptul să le-o spun? Tocmai eu care... De fapt ce vreau? Ca primă necesitate: să fim împreună. Apoi? Să nu trăim degeaba. Și complicațiile încep abia de aici. Ce putem face? Cât depinde de noi? Și dacă prin absurd te-ai încăpățâna, știm oare ce vrem? Și în realitatea asta aleatorie ce este degeaba și ce nu?! Până la urmă tot mediul învinge, își impune legile, încât, în stadiul actual, strădania de a ieși din ritm nu este decât o inutilă pierdere de vreme. Nu accept să mă orbesc cu bună știință, însă ținând mereu ochii deschiși oare nu-mi sporesc rănila și așa destul de mari? Lumea nu se dezvoltă după voința noastră, are alte ritmuri. Ce facem deci? Oricum, singurul punct fix din toată aiureala asta ești tu. Faptul că ești, că la o adică am unde să fug, cu cine să vorbesc îmi dă tărie. Cât te știi alături pot să-i privesc cu detașare. Și, culmea, nu mi-e frică de nimic, deși aici ar trebui să-mi fie.

Ioana își aminti că acel neliniștitor „Ce facem?” a plutit deasupra lor cam tot timpul petrecut împreună. Reformele și proiectele lui Iustin se consumau numai în imaginație, el trăia în așteptarea unui miracol, a ceva în măsură să-l pună direct, fără efort, pe coordonata dorită de el, singura bună, acceptabilă. În viața practică însă n-a trecut niciodată dincolo de întrebări și, treptat, distanța și-a impus punctul de vedere. În primele săptămâni i-a cerut Ioanei să se mute și ea acolo. „Ce pot să fac? I-a întrebat ea. Măcar aici, de bine, de rău vorbesc engleză, am sentimentul că facultatea îmi folosește la ceva!... La Măgura ce aș avea de lucru? Să vând fructe? Să devin funcționară la poștă? Să ne mai gândim totuși...” După numai trei luni vizitele lui au devenit tot mai scurte, mai tulburi, în schimb, crizele de gelozie luau proporții. Apăsarea inopinat, pându-l pe afară, pe sub gard sau pe la geamuri, controla hainele, dulapurile, și pentru

că nu avea ce să găsească, iar obiectele sau hainele cumpărate de Ioana nu-i depășeau posibilitățile financiare foarte reduse, de altfel, se înfuria îngrozitor: „Nu-l aduci acasă pe individ, te duci tu la elf* învoirile și zilele lui îi bere și le dedica mai ales pândeii, descoperirii semnelor trădării ei: se situase dintr-odată pe o poziție de inferioritate, de nedreptățit, tentativele Ioanei de a-l face să zâmbească ori să uite le lua drept ironii sau dovezi clare de vinovăție; mereu crispat, tăcut, urmărind totul, vânând gesturi și semne, explodând la fiecare aparentă descoperire, punând din senin întrebări stupide, fără nicio legătură cu ceea ce discutase, el o obligase să reacționeze nefiresc, iar stângăcia ei întetea și mai mult focul. Fiecare bărbat sau cunoscut erau un ipotetic înlocuitor: „De ce te privește asta așa? De când te cunoaște? De ce ți-a zâmbit cu atâta impertinență? Măcar să fi avut răbdare până mă retrag...” Își abandonase blugii, ținuta comodă, dezinvoltă, trecuse la costum, cravată și cămăși puternic apretate, iar ele îi dădeau o sobri etate ridicolă, mai ales că renunțase și la plete în favoarea unei tun sori scurte, militărești. Hainele începuseră să-i miroasă a lavandă și, mai mult decât vorbele lui, asta era un semn că ceva se întâmplă cu el: acomodarea sau...? Oricum Ioana nu-l condamnase, nu ripostase la insinuări, iritarea și suspiciunea lui le trecuse în seama oboselii și a singurătății de acolo: trăia probabil cu anticipație, ceea ce s-ar putea întâmpla, bănuia că încearcă un fel de profilaxie vulgară și, cu toate că o dezgusta faptul că-i pune la îndoială sinceritatea, continua să aibă răbdare: șocul acomodării; el care coborâse atât de rar pe pământ s-a pomenit deodată în cea mai crudă realitate, iar reacțiile lui, destul de primitive, nu puteau fi decât o rudimentară declarație de dragoste, nevoia de ea exprimată într-un alt limbaj. Și pentru că nu găsea ce să-i răspundă și nici nu socotea necesar, se pierdea în treburi gospodărești: îi îngrijea hainele, căuta să îndepărteze mirosul nesuferit de lavandă, gătea. „Iată, ce ciudat, am ajuns să mă port cu el de parcă mi-ar fi oaspete!” Și gândul acesta o stingherea, accentua nefirescul relațiilor dintre ei. Pe atunci excludea posibilitatea unei rupturi deși, după ce toată truda casnică lua sfârșit, când nu mai era nimic de făcut sau de pregătit, când rămâneau numai ei doi și încercau să se apropie, înțelegea înspăimântător de limpede că nu mai era nimic de făcut și mă îngrozeam — își spunea

ea — de răceala ce mă invada: îi simțeam vinovăția, și frica, și furia, și jena, și ura, și nevoia de a se îndepărta de mine, și teama de a-mi spune direct ce gândește: avea ceva forțat, artificial în gesturile lui, eram convinsă că nu este cu totul lângă mine, că nu eram singura femeie din viața lui și ca să nu-l resping în anumite momente trebuia să beau, să-mi atenuez revolta simțurilor. Mergeam să fac duș: acolo, în baie, îmi dosisem o sticlă de vodcă. Îmi era penibil să mă văd ducând-o la gură, înghițind forțat câteva guri și luând apoi pasta de dinți cea mai mirositoare cu putință. Și parfum sub nas, pe bărbie... Și până terminam de plâns speram să adoarmă... Și mai ales era lavanda, care mă scotea din minți; simțind-o, aveam senzația clară ca un intrus ne supraveghează mișcările, cuvintele, ne obligă să fim altfel decât ne știm. Ticăloșii pre fără, tară excepție, rolul de martiri și e foarte greu să le descoperi adevăratul chip; Iustin însă, sunt sigură, nu era, de aceea îmi venea greu să înțeleg ce s-a petrecut cu el într-un timp atât de scurt? La întrebările mele bătea în retragere: nervi, oboseală, tâmpiți! de acolo și absența mea: „Tu nu înțelegi nimic, n-ai cum să înțelegi!” îmi explica el, numai că, dincolo de logică, dragostea, atât de rapidă și de nesocotită, se transforma treptat într-un sentiment matern: mă chinuiam să-l protejez, să-i dau sfaturi mărunte, să-l consolez, ba dimineața, când îi făceam pachetele, parcă eram o mamă ce-și trimite copilul la școală și, de ce să nu recunosc, în clipele acelea eram într-un fel fericită că-i sunt utilă. Eu nu mai aveam dureri, neplăceri, nevoi, fasciculele de lumină cădeau doar asupra lui, mie rămânându-mi să găsesc de unde voi ști resurse pentru a fi tare și înțeleaptă. Îi înregistram cuvintele, întâmplările, ezitățile și privirile echivoce pentru a mă gândi la ele mai târziu, când aveam să rămân singură, deoarece înainte de a căuta un răspuns trebuia să știu ce se întâmplă exact, să încerc toate drumurile spre el. Uneori îmi reproșam că nu sunt destul de frumoasă și, în lungile seri când rămâneam doar cu dicționarele, îmi căutam înfățișarea cea mai avantajoasă: experimentam diverse coafuri, rujuri și farduri, alegeam lenjeria care să-i atragă atenția, modificam rochiile, jachete, pijamale, ba într-o perioadă, pentru a testa direct reacțiile celorlalți, mă prezentasem la slujbă cu fiecare dintre noile mele chipuri; în unele sâmbete, așteptându-l, exageram cu apa de toaletă în speranța că va redescoperi diferența dintre *Magie Noir*

procurată cu atâta dificultate — și lavandă, din nefericire însă exercițiile astea se sfârșeau urât: mi se părea că sunt o cocotă odioasă care se chinuie să se vândă cât mai scump, un fel de expirată ce poate stârni doar compătimire, și astfel bunele intenții eșuau în lehamite și lacrimi; mă urmăreau observațiile bărbaților, privirile lor insistente, invitațiile stupide; mulți se ofereau direct sau mai pe ocolite să-mi dea ceea ce bănuiau ei că mi-ar lipsi, dar eu, eroica, mă mândream în sinea mea că pot să sufăr și să rămân frumoasă doar pentru el; era, într-un fel, o tentativă de a echilibra suferințele. Sigur, nu de puține ori tânjeam după un cuvânt calm, o banală încurajare sau chiar după o simplă mână pe creștet, care să-mi dea iluzia că nu eram singură, și adesea dorința era pe măsura slăbiciunii; simțeam nevoia să știu că sunt necesară cuiva, că pot stârni și alte porniri în afară de cele pur carnale, și atunci, ca nu cumva să cad în păcat, fugeam acasă, încuiam bine ușile și încercam să spăl haine, să calc, să schimb ordinea obiectelor din încăpere, să mă obosesc până nu-mi va rămâne decât cheful de somn. Eram precum călugărul ascet al lui Felicien Rops, care, de teama tentațiilor lumii, se refugiază la picioarele crucii, dar când aceasta se prăbușește descoperă în locul ei, în poziția crucificării, o femeie goală. Ciudat, niciuna din cucoanele despre care mi-a povestit sau scris — căci la început îmi scria aproape zilnic — nu mi se părea o adversară serioasă și, excluzându-le din calcul, vina ajungea să se răsfrângă tot asupra mea; mă pomeneam, bizar, judecând ca el: eu sunt femeie, eu sunt cea care aș putea greși; singură într-un oraș cu zeci de mii de bărbați, la o instituție cu mii de bărbați, cu șefi ce nu suferă de jenă sau de timiditate, într-un oraș unde, la nevoie, te poți ascunde perfect! „Eu sunt cauza nemărturisită a căderii hii”, îmi spuneam. Și atunci, pentru a-i atenua suspiciunea, nu mă mai îngrijeam, renunțam la bibliotecă, filme, teatre, zăceam acasă în hainele cele mai șterse cu putință, însă nici așa n-am reușit să-l readuc la vechea albie: nimic nu izbutea să-i atenueze gelozia, nervii; îmi ați buise o altă structură, foarte deosebită de cea reală și nu voia să se abată de la ea. Nu-mi venea să cred: nu-l cunoscusem până atunci? Sigur este ca prima dificultate întâlnită în viața noastră comună se dovedea de nedepășit. M-am întrebat dacă trăirile lui erau cu adevărat sincere,

mai ales că nu-i oferisem niciun motiv, dar fața lui contorsionată, tulbure, neliniștea privirii, ostilitatea rareori stăpânită ia gesturile mele de dragoste mă convingeau că era inutil să mă îndoiesc. „Poate că l-a complexat șansa mea de a fi fost repartizată în oraș”, mi-am zis. L-am propus atunci să renunțe la Măgura. Rămânea salariul meu ca punct de sprijin constant, iar el avea posibilitatea să dea meditații, să facă traduceri sau, de ce nu, să dea lecții de gitară; i-am sugerat chiar să-și încropească o formație de muzică pop și să caute un angajament la o uzină sau la syndicate; oricum, existau diverse posibilități de a trăi onorabil, în plus, la mare nevoie, putea conta pe sprijinul părinților săi, medici de țară cu o situație excelentă.

A refuzat categoric, și nu din orgoliu, ceea ce ar fi fost de înțeles, ci numai și numai fiindcă nu era făcut pentru căutări și riscuri, ci doar pentru a primi; ideea luptei îl îngrozea. Unica soluție pentru a opri deriva rămăsese mutatul meu: „Ce o da sfântul, mi-am spus, n-are importanță, și în Măgura trăiesc oameni!” Dar n-am făcut-o imediat: acum simțeam nevoia să cântăresc fiecare gest, teama stupidă de a nu greși din nou mă obligase să amân hotărârea. Oare plecând la Măgura s-ar schimba ceva? El nu se îndoia nici măcar o clipă că nu l-aș fi înșelat, singura lui preocupare era să-mi descopere partenerul sau partenerii, să mă surprindă ori să mă oblige să-mi mărturisesc deschis vina. Prin urmare, chiar dacă mă mutam acolo, nevinovăția mea nu intra în discuție, ci doar iertarea, și asta ar fi atârnat foarte greu, m-ar fi făcut să mă simt neîntreagă, să depind de generozitatea lui. El începuse să agonizeze în mine din clipa în care l-am văzut mi roșind prosoapele din baie, cearșafurile, căutând cu o consecvență jalnică fire de păr străin pe perne, obiecte nefamiliare în cuierul din hol începusem parcă o conviețuire obligatorie cu un altul, iritant, imprevizibil, și nu-mi rămânea decât să o fac să nu dureze prea mult. De fapt ce pierdeam urmându-l? Traduceam zilnic o sumedenie de texte tehnice, sortam și clasam publicații, scriam pentru șefi articole și cuvântări ocazionale, urcam astfel de cel puțin trei ori pe săptămână pe cele mai înalte culmi ale fericirii și progresului, aveam mari succese, neînsemnate lipsuri și mă specializasem în prezent și viitor, iar drept recunoștință unii simțeau nevoia să-mi propună să mă culc cu el; nu de puține ori o făceam pe

translatoarea pentru diverși străini veniți să prospecteze piața și sfaturile ce precedau asemenea vizite mă urmăreau și-n somn: „Știi pe cine însoțești? Știi cine se interesează de tine în situația asta? Vezi ce-i spui, ce-i arăți, cum te porți, unde-l duci... Știi că telefoanele, hotelul, domiciliul... Cunoști regimul cadourilor...” Oricum, întrebările și sfaturile acestea au atârnat greu în luarea hotărârii. În fond, care-i diferența între Socoliuc și Rafiroiu? În ultimă instanță săltăm de pe o culme pe alta! în Măgura sau în Râul Doamnei ne pândeau același netulburat viitor.

Între timp venise vacanța școlară, dar Iustin continua să se lase așteptat. Îmi cerusem un concediu fără plată cu gândul să plecăm la mare, deși acolo nu m-am simțit niciodată bine: respirația ei egală, ritmurile leneșe ale valurilor, uniformitatea zilelor îmi aminteau neconținut de monotonia propriei mele vieți: ascultând marea cu ochii închiși îmi vedeam toate zilele mele, trecute și viitoare, izbinduse neputincioase de același mal îndărătnic. Pentru mine marea n-a însemnat o clipă măcar eliberare, uitare, ci umilință, luciditate exacerbată. O făceam însă pentru el. Îngrijorată de întârzie re a lui, l-am sunat de câteva ori și, invariabil, mi-a răspuns femeia de serviciu: „Nu este, doamnă!” refuzându-mi orice detalii. Până la urmă, tot ei i s-a făcut milă de mine și, după ce mi-a smuls promisiunea că n-am s-o trădez, mi-a spus să-l caut la domnul Giurgea sau la familia Păsat, undeva la o cabană a ocolului silvic. Jena din glasul ei și rugămințile insistente de a nu o deconspira m-au obligat să mă decid. Cu toate astea, n-am plecat imediat, i-am mai dat o șansă: am așteptat să treacă sâmbăta, să se facă duminica la amiază. Parcă nu voiam să cred ce credeam și nici să descopăr ceea ce nu mi-ar fi convenit; preferam să nu știu nimic, să-l iert pentru o vină bănuită doar. Sigur, se revolta în mine întregul orgoliu feminin: pe cine mă schimbă!? Și, mai insistente ca niciodată, îmi defilau prin memorie propunerile ce mi se făcuseră, nopțile murdărite de insinuările lui, timpul irosit cu întrebări stupide. Era limpede: din moment ce el greșise nu putea concepe că eu aș fi putut rămâne în afara păcatului. Păcatul meu presupus îl îndemnase la asta? Mă învinuia ca să nu-l învinuiesc eu? Nu avea prea mare importanță.

În Măgura am ajuns spre seară: școala nouă, cu o grădină bine întreținută, era pustie, ușile închise și nicio cheie sub preș, pe pervaz sau în cutia poștală, unde mă gândisem că trebuie să o lase pentru a i se face curat. Multă vreme m-am învârtit în jurul ei, terorizată de senzația că toate îmi sunt ostile: gardul înalt, vechi, pietrele cărării, zidurile albe, geamurile mari, cu perdele ieftine, inscripția alb-roșu, prunii, merii și brazii din curte, râul îngust, nervos ce trecea prin apropiere, un cer de o curățenie nefirească și vântul grăbit, aspru, ce înghesuia întunericul peste vale. Dacă drumurile ni s-au încrucișat și, la fel ca mine, se învâрте și el în fața unor uși închise? Era singurul gând care nu-mi trecuse prin minte înainte de a porni la drum, și sentimentul vinovăției m-a îndemnat să o caut pe îngrijitoarea școlii, și nu familiile Giurgea sau Păsat, cum mi se spusese.

M-am dus la prima casă și întâmplarea a făcut să nimeresc exact la îngrijitoare. O femeie energică, solidă, cu o față ștersă, comună cu niște ochi mari, negri, neliniștiți. O vreme a evitat să-mi răspundă la întrebări: se interesase cine sunt, ce fac, de unde vin, dacă-mi trăiesc părinții, voia să afle cum e vremea în Râul Doamnei, dacă „domnul profesor” știa că sosesc, dacă sunt chiar nevasta lui, dacă ne înțelegem bine și multe altele... Mi-a explicat apoi că există o sume denie de cercuri pedagogice, acțiuni culturale, deplasări prin satele vecine, conferințe și excursii cu elevii, că ea nu ține socoteala oamenilor, face fiecare ce poate și cum crede că-i bine, pentru ca apoi să mă invite la masă. „Îl găsim noi, n-aveți grijă, numai că eu îs prea mică și nimeni nu-mi dă socoteală. S-ar putea să știe directoarea, Oituzoaie... lasca aia a milițianului. Dormiți la noi, că poate nu vine noaptea asta, mi-a propus. De aici se vede când aprinde luminași vă anunț eu, că de o vreme n-am somn. De altfel, omul meu e pe la crâșmă, de unde se întoarce pe două cărări și trebuie să-l dezbrac, să-l culc și să-i dau câteva peste gură să nu scoale satul... Măcar dacă ar ști să cânte sau să danseze! urlă, țopăie și se leagă de toată lumea până într-o zi...” Când am întrebat-o de familia Giurgea, s-a lansat într-o lungă justificare a bărbaților: „Merg și ei unde găsesc uși deschise, că singurătatea nu e bună, că dacă n-am greși n-am fi oameni! Oricum, bărbații nu trebuie lăsați singuri, lumea s-a stricat și femeile nu mai sunt ca altă dată, se aruncă la tot ce are pălărie, dar dacă mai e și frumos ca domnul”

Concret însă nu mi-a spus nimic: trăgea neliniștită cu ochiul spre geamul școlii și se mișca atât de încet, încât îmi venea să renunț la mâncare. Până la urmă n-am insistat decât să-mi dea cheia să-l aștept în camera lui și, după lungi și obositoare insistențe, a venit cu mine. „Cum doriți, dar nu faceți bine deloc. Într-o familie nevasta trebuie să fie cea care rabdă și închide ochii. Mai bine să nu știi decât să afli și să nu-ți convină!” Eram și gură că îl cunoștea prea bine, că m-ar fi putut duce la el, dar n-am insistat, mi se făcuse frică de localitatea aceea străină, rece, cu miros de alcool, unde mă simțeam fără niciun punct de sprijin, dezarmată, neputincioasă; priveam ulița îngustă ce se acomodase capriciilor râului, munții ostili, nepătrunși, îngrămădiți peste sat, mulțimea de poduri și podețe și parcă-l vedeam pe Sfântul din Ulmoasa urmat de o sumedenie de sălbăticiuni îndoind copaci, aprinzând garduri, fulgerându-mă cu privirea lui neînțeleasă, și frica îmi sporea treptat: aveam nevoie de lustin; doream să apară oricum, numai să apară: teama, neliniștea veniseră odată cu iertarea. Eram convinsă că de îndată ce voi închide ușa camerei, femeia va fugi să-l anunțe; eram conștientă că pierd șansa de a afla adevărul, însă mă descoperisem incapabilă să-l suport, să mă confrunt: terenul era de partea lui, îl ajuta să mă învingă. După ce mi-a arătat unde-i apa, ligheanul, toaleta, hainele groase de pat și umerășele, ea a zăbovit în ușa camerei și m-a privit cu o admirație care atunci mi-a făcut bine: „Ești foarte frumoasă. Nu mi-aș fi închipuit!” „Vreți să facem un târg? am rugat-o. Simt că știți ceva, că îmi ascundeți ceva. Nu trebuie să vă feriți de mine. Vă jur că nu va afla nimeni, niciodată. Nu-i voi spune nimic și nici nu mă voi purta urât...” Ea însă m-a cercetat cu milă: „Apoi cum o vrea Dumnezeu. Aduceți-mi cheia, dimineață. Noapte bună și să știți că nu mă supăr dacă mă treziți din somn, că oameni suntem!”

Am rămas un timp în mijlocul încăperii aceleia șterse, cu miros nesuferit de petrosin. Eram incapabilă să iau o hotărâre: Ce fac dacă vine beat? Ce fac dacă nu vine? Ce-i spun îngrijitoarei? Plec? Rămân? Mi se părea bizar că trebuia să mă gândesc la diverse atitudini tocmai cu el, dar niciodată n-am simțit mai acut distanța dintre noi. Patul, țărănesc, din lemn, fusese acoperit la repezeală cu două pături de lână; în dulap nu erau decât geaca, blugii, niște bocanci de iarnă, un pulover gros, de schi: pe un capăt al mesei

trase lângă pat se aflau diverse manuale școlare acoperite cu un trening relativ nou, albastru pe care i-l dăruisem eu, mai mult în glumă, aflând că va preda și educație fizică; alături, caiete, broșuri politice, două dicționare și că te va cărți de citit; în pupitru, peste scrisorile mele vârâte într-un plic mare, albastru, poza mea de la absolvirea facultății printre mai multe altele noi, necunoscute, cu elevi, profesori, țărani. Le-am cercetat cu răbdare și curiozitate, căutând să-l deduc din înfățișarea celorlalți. „Care mi-o fi rivala? m-am întrebat înfrigurată, ca după aceea să rec tific: Dacă aș fi bărbat, căreia aș încerca să-i fac curte?” Niciun chip nu ieșea în relief; rochii mari, cizme, mâinile atârând inerte, privirea înțepenită pe obiectiv: imagini convenționale, uniformizate și mai mult de lumina slabă, oscilantă a veiozei. Senzația de provizorat, de abandon, de impersonal mă exaspera; ea răzbătea nu numai din poze o încăpere banală de hotel provincial de mâna a treia... nu poți desluși nici cine a stat înainte, nici cine o ocupa acum. „La atât să se reducă viața lui?” Nimic din ceea ce ținea de intimitatea lui, deși nu știam face anume aș fi vrut să mă aștept. Sigur părea că n-avea cum să se simtă bine aici, deși nici acasă la mine — și acest *la mine* mă cutremura — nu lăsa impresia că ar fi fost mulțumit. Pentru a-mi tempera nervii mă gândisem să-i fac puțină curățenie, însă, după ce am cercetat încă o dată camera, mi-am dat seama că orice aș fi întreprins nu s-ar fi văzut, poate doar dacă aș fi schimbat ordinea lucrurilor. Mi s-a părut curios că-i lipsea tocmai ghitara și, din clipa aceea, de teama de a nu aluneca prea mult în zona periculoasă a supozițiilor, a gândurilor de care mi-ar fi putut fi rușine, am renunțat să mai caut și alte detalii. „Tu nu știi să te dăruiești, îmi repetase mereu, și n-ai să reușești niciodată, pentru că ești prea lucidă. Tu iubești cu mintea, nu cu sufletul: adaugi în toate un dram de luciditate, de calcul, nu lași nimic neprevăzut. Până și dragostea fizică, la tine, se consumă cu mult înainte, în imaginație. Știi mereu ce se va întâmpla în clipa următoare și asta mă inhibă! Ai ceva ascuns în tine, ceva rece, un ochi ironic, mereu treaz...” Nu mi-am explicat niciodată cum i-a apărut această obsesie, ce anume l-a îndreptățit să mi-o spună, însă din momentul în care am aflat, viața mea a început să se schimbe. Mă întrebam continuu: „Oare cum ar vrea să fiu? Ce ar trebui să fac?” și, subit, luciditatea se insinua în

orice atitudine, astfel că bucuria se risipea în umbra gesturilor mereu căutate, însă niciodată găsite. Uneori, noaptea, mă agățam de el ca de o ultimă speranță chinându-mă să restabilesc un echilibru, să-i smulg un gest de mulțumire, însă strădaniile mi se izbeau de voința lui nemăsurată de a dobândi un ascendent asupra mea. „Iar lipsești?” mă întreba tocmai când redescopeream cu adevărat uitarea și, brutal, bucuria se metamorfoza în durere și jenă, iar ele mă urmăreau neîntrerupt. Nu mă întrebam, cum ar fi fost firesc, de unde avea asemenea pretenții, ci, umilită, mă pomeneam rugându-l să mă ajute: „Cum ai vrea să fiu?” și el se ascundea grăbit sub eterna învinuire: „Să scapi odată de luciditatea aia grețoasă. Parcă mă examinezi mereu! Ce nu-ți convine?”

Până la urmă, cuvintele lui brutale, spuse cu o superioritate absurdă, nejustificată, își pierduseră orice semnificație: le rostise de prea multe ori, cu voce foarte ridicată sau foarte scăzută, dorind să nu-mi distrugă orice urmă de personalitate. „Dacă nu simte cum sunt și ce cred, ce rost mai au cuvintele?” Eram reținută nu dintr-un exces de luciditate, cum îi convenea lui să creadă, ci din cauza timidității de care nu mă putusem niciodată debarasa. „Poate că preferă exact ceea ce-mi lipsește: o anume vulgaritate, o explozie de gesturi și de vorbe inutile, are nostalgia marilor spectacole... În absența crizelor isterice stângăcia și pudoarea se transformă în lipsă de devotament.

Într-o noapte mi-a venit să-l privesc în timp ce dormea și, pentru prima dată, nu numai că-l simțisem ca pe un străin ci chiar extazul dezgustător descoperit pe față, o mulțumire surprinzătoare, tâmpă, mă făcură să mă cutremur. „Dacă înainte de căsătorie, aș fi avut, mă car din întâmplare, inspirația să-l privesc astfel, poate că...” Atunci am plâns mai mult ca oricând. Lacrimile mele păreau să-l bucure, de aceea plângeam doar când eram singură sau închisă în baia rece, cu pereții scorjiți și faianța căzută, cu zeci de păianjeni mari și mici atârnați în firele lipite de conductele negre, uzate. „Cum se face că am ajuns aici? Din toată lumea asta infectă eu am devenit singura ființă care-l nemulțumește... Ce caraghios... Unica lui obsesie, unica lui preocupare!...” În asemenea momente lustin mi se părea primitiv, insuportabil și eroarea de a nu-l fi simțit de la început mă costa îngrozitor de scump. „Poate că nu-s destul de frumoasă”, îmi spuseseam nu o dată și, tristă, mă refugiam în baie, dădeam drumul

la apă și până când vana, rudimentară, masivă, ca un sarcofag roman, se umplea, mă cercetam cu teamă și speranță, de parcă mă aflam pentru prima oară în fața acelei oglinzi înrămate în bronz, înalte cât ușa, exilate aici din cine știe ce salon. „Gâtul lung, subțire, umerii largi, claviculele totuși frumos arcuite... Sâni tari, cu mamelon puternic... Poate prea mici în comparație cu trunchiul, mă gândeam acoperindu-i cu mâinile pentru a căuta dimensiunile potrivite lărgimii umerilor. Oare cum speriată, privirea îmi aluneca spre abdomenul rotund, elastic, vegheat de proeminențele osoase ale bazinului. Șoldurile pline, picioarele albe, fără păr... Cam musculoase, cam de atletă... Unde dracu' s-or fi dezvoltat mușchii ăștia? mă întrebam și, nemulțumită de cele descoperite, mă concentram, cu minuția și curiozitatea unui cercetător, asupra fiecărui detaliu: ochii mari, albaștri, frunte cam lată acoperită de un breton rebel, negru... Parcă e bine. E chiar foarte bine, oricât m-aș judeca de sever. Niciodată nu mi-a obiectat. Și așa am fost și atunci, deci... Dar gusturile... Și nu asta mi-a reproșat Nasul mic, drept, buzele cărnoase, puternic conturate, bărbia rotundă, delimitată sus de o adâncitură. „Semn de voință, râdeam eu acru. De unde? Unde mi-o fi și voința aia?” Și până ce vana se umplea nu reușeam să ajung la nicio concluzie, deși spusele oamenilor, privirile involuntare ale bărbaților însoțindu-mi mișcărilor m-ar fi putut liniști. Chiar și vorbele lui Iustin repetate la fel de obsedant mai înainte, la început. Adâncindu-mă, lăsându-mi încet capul până când apa îmi ajungea la nas, îmi spuneam: „Ce-ar fi dacă...?” Relațiile cu Iustin mă puseseră în fața unui sentiment foarte viu care până atunci mă ocolise: teama de un dezastru. Mă convinsesem că nu pot fi fericită și jocul cu apa devenise din ce în ce mai serios, un fel de curte cam timidă făcută morții. Mă adânceam treptat, voit, fără să-mi țin respirația, în apa atât de caldă încât îmi paraliza mușchii, voința și, nemișcată, ajun geam să mă desprind de mine însămi, ajungeam la un refuz al vieții, la o revoltă surdă împotriva ei, numai că apa mă împingea, mă azvârlea la suprafață, îmi ridiculiza jocul, bucuria nervoasă, amară. Uneori însă mă încercam și niște vagi încrâncenări și atunci mă întrebam ne dumerită: „De ce? Fiindcă nu-i convin ăștia anumite...?”

Într-o noapte stupidă, după ce Iustin îmi reproșase iarăși luciditatea, se trezise în mine ființa ignorată atâta vreme, o mândrie

brutală: „Dar nimeni nu te reține! Și dacă mă ambiționezi, am să-ți dovedesc ceva ce o să regreti toată viața. Fiindcă știu cât sunt de frumoasă!” Atunci m-a lovit cu forță, peste obraz: gestul lui nu mă surprinsese și nici scuzele de mai târziu, penibile, nesfârșite. Stârnită de vechile revolte mi-am scos oglinda și, în lipsă de altceva mai bun, am început să mă fardez cu infinită grijă; poșeta îmi era întotdeauna plină de rujuri, farduri, creioane și parfumuri, însă nu le utilizasem de prea multe ori, îmi plăcea doar să le știu la mine, mai mult din superstiție, ca antinevralgicele: îmi dădeau o relativă siguranță, o stare de confort. Mă încerca o dorință prostească de a-l face să regreta eventualul păcat și de a-mi învinge rivala. Până la urmă, poate și datorită luminii proaste și emoției, m-am speriat de propriu-mi chip: eram ca o mască de circ, o mutră suferindă, vineție; grăbită să nu mă descopere astfel, m-am spălat repede și, învinsă, am stins lumina și m-am întins pe pat îmbrăcată. O vreme încerca sem să-mi imaginez cum simte el noaptea, ce aude, ce senzații îi lăsa camera aceea insipidă care mă seca de orice urmă de căldură și liniște. Pe de altă parte, mă temusem ca nu cumva lumina să atragă vreun vizitator, or, din descrierile lui, acesta nu putea fi decât im pertinent, deviat de alcool etc., impresie confirmată și de cele spuse de îngrijitoare despre soțul ei. Dar și fără asta, din experiența ultimului an mă alesesem cu o teamă de oameni, asemănătoare cu o neliniște în fața unei agresivități latente: „Vrea fetița o bucurie memorabilă?” „Ar fi dispusă fetița să renunțe la ceaiul de sunătoare pentru un whisky scurt și eficient?” „Singurică, singurică?”

Foarte curios, așteptarea încordată s-a metamorfozat, pe neobservate, în liniște: zbaterea nervoasă a râului, tremurai continuu al brazilor de la geam, cerul înalt, limpede ce trimitea în încăpere o lumină albă, filtrată parcă printr-un perete de gheață mă eliberaseră treptat de mine însămi. Gândurile urâte și presimțirile tulburi au rămas în urmă: îl așteptam pur și simplu și, cu atenția concentrată asupra străzii și ușii, am căzut într-un somn greu, fără vise, terorizat de o sete continuă, din care nu-mi dau seama când m-a trezit scârțâitul prelung al porții de la stradă, pașii, mai numeroși decât mă așteptam, cuvintele schimbate în șoaptă și, târziu, după opriri, ezitări și insistențe, răsucirea cheii în ușă. În prima secundă, înspăimântată, am căutat cu înfrigurare întrerupătorul veiozei, dar

când una dintre cele două umbre profilate în spațiul ușii a spus: „Nu aprinde lumina că ne vede Feneșoaie!” m-am ghemuit în pat căutând înfiorată scuzele potrivite: aş fi jurat că îngrijitoarea m-a adus din greşeală într-o altă cameră sau că, în absența lui Iustin, o pereche vitregită de împrejurări şi-a găsit aici un adăpost provizoriu. O păţisem noi înşine, în prima noastră noapte. Iustin închinase o cameră într-un cartier cu blocuri atât de asemănătoare încât, uşor ameţit, n-a mai reuşit să o găsească, iar la cămin, unde avea notată adresa, a refuzat să se întoarcă de teama ironiilor inevitabile. Am umblat iritaţi de la o casă la alta... Pe mine mă bucura că amânam un anume moment care-mi inspira o teamă superstiţioasă. Ne-am propus să dormim în gară, unde am dat de un cetăţean care ne-a oferit găzduire. Abia ajunşi acolo ni se adusesese la dumneavoastră, nu-i aşa, Iustin? Plecăm la noi, da?” zise ea atingându-l uşor pe creştet părea fericită că nu-i reproşez nimic, că toate se petrec fără circ şi lacrimi, aproape firesc. „Nu, mă car eu! izbucni el furios. Tu mi-ai făcut-o! După ce m-ai nenorocit, vii să... u şi, în locul altor cuvinte, începu să scrâşnească din dinţi, să izbească fără energie patul, aruncând periodic priviri agitate spre uşă, însă surpriza îl paralizase, mişcările erau mai mult expresia toropelii decât a furiei. „Ar fi păcat să o jigneşti şi pe ea, i-am spus cu tot calmul posibil. Înseamnă că o consideri un banal paliativ, o pierdere de vreme, dovadă că pui relaţia voastră sub semnul provizoratului...” „M-am săturat de logica ta scârboasă, de înţelegerea ta, de aerul tău superior şi înţelept!” zise el căutându-mi în sfârşit privirea, dar, spre mirarea mea, femeia a de venit foarte categorică: „Iustin, te rog să termini!” Era teribil deşi gură pe ea, nu mai puneă nimic la îndoială, aşa că îşi permitea să fie chiar solidară cu mine şi, ciudat, nu o făcea dintr-un calcul şi nici din vanitate, ci fiindcă aşa i se părea ei normal. „Eşti Codruţa Giurgea, da?” am întrebat-o mai mult pentru a-mi verifica intuiţia: avea ochii negri, mari, orbitele întunecate, nasul drept, cărnos, buze senzuale, fremătătoare, pieptul cam mare şi o talie foarte subţire; o intuisem din portretele făcute mamei sale, numai că mult, mult prea târziu. Oricum era frumoasă, nu puteam să nu recunosc. „De unde ştii? se interesă ea uluită. I-ai spus tu? Ai avut curajul?” „Da, l-a avut” am minţit eu, şi Iustin nu m-a contrazis, a încercat doar să se ridice, însă fără energie, de formă, pentru a fi

împins iarăși pe pat. „În cazul acesta ar fi trebuit să ne anunțați venirea”, zise ea cu o candoare desăvârșită, vecină cu prostia. „O primă și ultimă vizită merge și așa”, am conchis eu întinzându-i cheia, moment în care Iustin s-a ridicat brusc și a zbughit-o pe ușă; ea însă l-a ajuns imediat, pe trepte: „Vrei să ne facem de râs în fața satului? Nu știi că atâta așteaptă? Mai bine plec eu. Poate mai aveți de discutat...” „Ei, da, m-am gândit, asta chiar că are importanță. O discuție acum...” Femeia îl domolise ușor; câteva mângâieri scurte, abia perceptibile, niște cuvinte șoptite apăsate și, convinsă că Iustin va sta acolo cuminte, mi-a întins mâna cu atâta firesc încât, din reflex, m-a obligat să i-o strâng.

Pe scări, lângă el, ascultând pașii femeii, ezitanți, ușori, trezind drumul accidentat, acoperit cu pietriș și zgură, m-am pomenit regretând-o: timpul începuse să curgă lent, în batjocură, ironizându-mi stinghereala. Ce mai era de spus? Ziua adormise în spatele munților, nu se mai grăbea. Într-un târziu, poate după ce s-a convins că ea a ajuns acasă, Iustin s-a așezat jos, pe ciment și, mecanic, am făcut același lucru. Brusc, am simțit cum se mișcă timpul: un salt neașteptat ca o roată cu câțiva zimți rupți. Începusem să percep răcoarea neliniștitoare ce însoțea zorii, întunericul îndesat în lungul râului și foșnetul grav al brazilor de lângă noi. Frica îmi dispăruse pe măsură ce o oboseală masivă îmi paraliza mușchii. „Va trebui să plec, mă îndemnam, să plec până mai am energie.” Curios, cu toate că gesturile lor din cameră îmi veneau în minte cu o claritate uimitoare, momentul nu mi se părea deloc grav, de aceea nu știam ce să-i spun. M-am străduit să-l privesc cu atenție, întârziind mult asupra părului, brațe lor puternice, cu mușchii zvâcnind continuu sub cămașa albă, cu rată; i-am ascultat respirația amplă, ritmica atât de cunoscută și, cu toate astea, nu simțeam vreo tresărire deosebită, nici durere, nici milă de parcă aș fi contemplat de la distanță o secvență banală dintr-un film vechi, fără sonor. Mă obseda un singur lucru: să nu uit cheia îngrijitoarei. M-am ridicat cu o nesperată ușurință, hotărâtă să o caut, și el m-a urmat cu pași mici, ezitanți. Văzând-o pe masă m-am liniștit deodată: puteam, în sfârșit, să plec. Sacoșa — cu pijamaua, obiectele de toaletă și cu strădaniile mele culinare — era nedesfăcută: bizar, mi s-a făcut foame. „Ar fi penibil să-mi cer scuze, să mă explic sau să sper că mă vei ierta, mi-a zis,

căutând cu timiditate să mă mai rețină. Vreau să știi că am făcut-o din cauza ta. Da, oricât ți se pare de ciudat...” „Bănuiesc, nu are rost să...” am recunoscut ocolindu-l grăbită. „Pentru că te iubesc prea mult și gândul că tu, acolo, înțelegi? Aveam coșmaruri. Tutela ta mă sufoca... Faptul că nu-mi aparțineai în exclusivitate, că eu sunt doar o anexă, că tu, acolo... Trebuia să mă eliberez sau să mă înjosesc păzindu-te clipă de clipă... Trăind fără pic de liniște, văzându-te și închipuindu-te... Nu poți înțelege... Acum e simplu...” „Să mă scuz iarăși? Să mă justific? Să-i dau binecuvântarea? Poate tocmai asta așteaptă”. L-am privit cu milă, însă n-am fost în stare să scot un cuvânt: murise, nu mai exista, parcă nici nu-mi mai aminteam de el. Nu m-am străduit să-l înțeleg sau să-l cred: trebuia să plec imediat. Era tot ce-mi doream. Curtea se luminase, vedeam în sfârșit drumul, râul, pădurea de fagi. Am ieșit în stradă și el m-a urmat. „Aici e altceva. Idealuri mici pentru oameni mici, a început să se ironizeze, în vreme ce, alături de el, împreună cu el simțeam cum mor cu fiecare pas. Voi crește găini, capre, mă voi îngrășa, voi face copii și voi uita lumea, o lume pe care o urăsc din toată inima. Aici soarele nu stă mult și nici atunci nu te obligă nimeni să-l vezi, ceață pe ochi, în suflet, o anestezie treptată. Nici nu știi când mori... Nu țin la aproape nimic din ceea ce am aici și asta-mi dă o relativă libertate. Nici chiar la ea... Cu tine, în schimb, era cu totul altceva. Erai mai mult decât mine și decât puteam suporta... Îmi umpleai toată viața, mă agitasi, îmi întrețineai o senzație de dependență. Tu faci parte din lumea pe care n-o mai suport. Să trăiești doar în imaginație, să-ți umpli viața cu nostalgii, să te minți mereu... Nu aveam de ales decât... sau varianta cea mai comodă, cea mai potrivită cu firea mea. Adică varianta m-a *ales... for ever!*”

Din spate se auzea zgomotul unei căruțe. „La ce-ți folosește că uneori îți dai seama cum ești? I-am întrebat cu imensă tristețe. Mă bucur totuși că am venit, i-am mai spus, însă pentru a-l asigura că într-adevăr îl cred n-am găsit cuvintele potrivite. Încerc să plec cu asta...” M-am urcat lângă un bătrân ce transporta cărbuni, însă n-am avut curajul să privesc imediat în urmă. Drumul marcat de tufe mari, dese, de aluni și carpen, șerpuia, așa că nu mi-am dat seama dacă o vreme a rămas locului, uluit de graba mea sau cu aceeași grabă s-a întors, și el, la rândul-i... Am plâns apoi prosteste, mult: mă

risipeam cumva prin lacrimi, mă descompuneam și senzația asta îmi făcea bine.

Și atunci am fost terorizată de un insuportabil miros de lavandă. Începutul declinului meu jalonat de lavandă? Declin — dacă am fi trăit într-o lume în ascensiune...

6

„De ce fug? De ce caut să mă îndepărtez de acest moment?” Se chinui să se concentreze asupra bradului, să-i evalueze dimensiunile, vârsta însă, vertiginos, împreună cu întreaga încăpere, începu din nou să alunece, iar undeva, pe traseul cenușiu, neclar, redescoperi farurile și lumina lor necruțătoare desplicând întunericul, cerul și drumul în felii mărunte, căutând-o, însă de astă dată nu se opuse, nici măcar nu-i mai fusese frică: lumina n-o durea peste măsură și nici urletul agresiv de victorie — „Așaaa!” Era la capătul așteptării și n-o mai despărțea decât un singur pas, niște fracțiuni de secundă până când toate urmau să se dezlege: nu se mai apăra, era inutil; stătea dreaptă, nemișcată, în plin câmp, urmărind apropierea farurilor, lăsându-se înghițită de ochii lor monstruoși, însă în clipa în care era sigură că totul s-a terminat, se pomenea iarăși numai cu noaptea și cu pământul așteptând ca jocul absurd al farurilor — îndepărtându-se în vederea unui nou asalt — să ia totuși sfârșit. Dar nebunia luminii continua de fiecare dată când închidea ochii și, cu toate că era din ce în ce mai blândă, ideea de a dormi începuse să-i devină insuportabilă, la fel ca și aceea de a rămâne trează, de a aștepta, ca un obiect pasat de la unul la altul, o nouă serie de întrebări, a cine știe cărui necunoscut. „Că n-am prieteni adevărați? Și asta să fie o acuzație? Dacă aș avea, umilința ar arăta altfel? Aș suporta mai ușor faptul că nu știu nimic despre Sabin? M-ar dura mai puțin ieșirea din timp, această nesfârșită așteptare? A vorbit și el așa, pur și simplu, poate sub influența lui Anton. De undeva tot trebuia începută discuția... Dar cum să te poți dăruie total, când mereu și mereu, la orice colț te pândesc teama, mizeria, improvizatia, grija? Și cui? Stupida siguranță a doctorului. Bănuiește,

presupune, vrea să te umilească... Intuițiile lui? Dacă s-ar fi străduit o dată măcar să trăiască și el... S-a învățat să judece pe fiecare individ în parte, dar nu pe indivizi în general, abaterile de la reguli, însă nu și regulile. De fapt, nici eu nu le-am contestat vreodată, m-am sustras doar..." Dezolată, azvârli pătura și încercă să se deplaseze spre geam însă, brusc, obiectele din jur, pereții, tavanul cu becul murdar, ușa albă începură să se învârtă din ce în ce mai insistent, să se contopească într-un alb viu, compact, și ea, în mijlocul vârtejului, împăcată aproape, se lăsă pradă acelei senzații indescriptibile de moleșeală liniștită, plăcută până când se pomeni iarăși pe pat lungită deasupra păturii, cu mâinile abandonate în lungul corpului. „Am adormit, se gândi chinându-se să-și caute o poziție mai comodă. Și totuși, parcă m-am ridicat, se contrazise, căutându-și din nou pătura. Doar mă învelisem, absolut sigur mă învelisem... Sau, oricum, am vrut să mă ridic, își spuse hotărâtă să ajungă până la geam. Dar cum îi venise foarte greu să se acopere, se mulțumi să-și pipăie cu relativă curiozitate fața și fruntea. Dacă... se pare că nu m-a mutilat", observă mecanic și, în vreme ce degetele ajunseseră să se plimbe în lungul nasului mic, drept, își aminti iarăși cu groază de Sabin: acesta era gestul lui, repetat altă dată de sute de ori. Avea obiceiul să se lege de nasul ei și de degetele lungi, nervoase, cu articulațiile ușor pronunțate. „Ce s-o fi întâmplat cu el, Dumnezeu! De ce n-a venit? Dacă... dacă nu mai există?" Și, după o pauză lungă, pustie, în care cuvintele rămăseseră suspendate deasupra ei ca niște greutateți amenințătoare, se pomeni plângând: abia acum simțea cu adevărat durerea și înfrângerea atât de nedrepte și, convinsă că nu mai este chiar nimic de făcut, că nu mai are pe cine să întrebe, încercă să-și răscolească memoria regăsită însă, ciudat, toate imaginile, senzațiile și vorbele îi veniseră deodată în minte interferându-se, acoperindu-se reciproc și stârnindu-se, pentru ca după un timp, din vârtejul acela insuportabil să se detașeze, cu deosebită claritate, figura doctorului: „N-a insistat cu întrebările, mi le-a pus de formă fiindcă el știa adevărul și mă ține aici doar ca să mă menajeze. Altfel de unde atâta răbdare și bunătate? Până și schimbarea salonului: Șapte, să nu fie ca-n Cehov!" Argumentul i se păru perfect și pentru a-l contempla de la distanță, cu detașare și calm, cu o energie pe care nu și-o bănuise,

se duse la geam însă, în afară de lumina violentă ce i se filtra printre lacrimi, nu văzu nimic, iar în urma ei, pe pat, descoperi o pată albă, aproape dreptunghiulară, mișcându-se ușor, ca o pânză bătută de vânt. „Da, își spuse, doctorul știe tot... Sunt aici pentru a fi îndopată cu medicamente ca nu cumva să fac vreo prostie când voi afla... Alt fel Anton n-ar fi îndrăznit să vină... și încă în zori... Să-l fi adus aici frica? Sau curajul?” Dar din secunda în care fusese izbită cu capul de pământ nu-și mai amintea mare lucru, frânturi de cuvinte, zgomote, lumini, și durerea metamorfozată treptat într-o uimitoare senzație de desprindere, de plutire: o pauză lungă, tulbure, imposibil de completat cu vreun gest... Toate întrebările se loveau ca de un zid și veneau înapoi amplificate, sâcâitoare. „Doctorul, cu pretenția lui stupidă de a ști ceea ce mie mi-a scăpat... de a rezolva, de a da soluția potrivită! Ce caraghios!... Pentru că nenorocita asta de viață nu-i urmează logica, nu este la fel de dreaptă cu toți... Da, e normal să simțiți ceea ce simțiți, a fost un accident nefericit, îmi va spune. Dar viața, viața de până acum ce a fost? Suntem cum suntem pentru că cedăm prea ușor, ne retragem din fața dificultăților, am pierdut obișnuința luptei, îmi va spune-o, cum mi-au spus-o și alții, mai ales Victoria Oprea în momentele ei eroice. Dar cu cine să lupti? Unde-i linia frontului? Nu, doctore, n-am fapte capitale, dramatice care să mă fi doborât... Oboseala zilnică, dosarul târât după tine, dosar cu nimicuri din care unii au tras cele mai absurde concluzii, faptul că unii uită că sunt om, că oamenii își ies din fire, urlă, se îmbrâncesc, încât după ce vin acasă nu am adesea putere decât să-mi spăl cârpele de pe mine... Viața asta decerebrată cum se cheamă? Cu cine să te confrunți? Și ce soluții ai pentru a o îndrepta? De nu știu câtă vreme n-am mai auzit o voce omenească, n-am simțit o urmă de căldură, de încredere în mine... Trăim? Să nu ne amăgim că poți ceva!” își aminti apoi de Rafiroiu: „M-am plictisit de atâția inteligenți! Idei am eu destule, mi-e plin capul. Eu vreau oameni care să lucreze, să-mi execute ce le cer!” Obosită, se rezemă de perete; simțise că totul devine imaterial, nesigur și ideea că ar putea să cadă, să se lovească o trezi câteva secunde: cu un ultim efort se târî până la pat unde se lăsă moale: „Să ne tonifiem aici, să ne fortificăm pentru a ne putea continua apoi târârea, nesfârșita târâre... Nu, doctore, cunosc recitalul... adică îl bănuiesc: *viața este etc., viața*

trebuie etc., omul așa și pe dincolo, lupta și celelalte... Pot să-ți spun aproape totul despre mine, n-am ce ascunde și nici nu mi-e rușine de cea mai mare parte a faptelor mele și poate că o voi face doar pentru a-ți dovedi că ești neputincios, dar până la urmă vei afla răspunsul meu despre ce este și cum este viața, și la cât am evaluat-o!” Deschise larg ochii: tavanul învăluit într-o ceață albă, luminoasă se balansa lent; mai jos, geamul înalt, murdar, acoperit de tifonul gălbui ce estompa culorile bradului. „De fapt ce am vrut? Adică ce am încercat? Să fiu fericită... Și de câteva ori, pentru foarte scurt timp, am avut iluzia asta... Numai că...” Din coridor se auzeau niște pași fermi, bărbătești și, cuprinsă de panică, Ioana întoarse spatele spre ușă, pentru a se feri de un contact prea direct cu acel ce avea să vină, apoi își trase pătura peste cap lăsându-și doar o breșă pentru a putea privi bradul și urmele de cer ce-și făceau loc cu dificultate printre crengile lui negre, rigide. După câteva momente de așteptare încordată, pașii se îndepărtară și Ioana, învăluită de o liniște de gheață, se pomeni ia răși în fața acelei hotărâri neașteptate, salvatoare al cărei nume ezita să-l rostească. În clipele acelea neutre, albe, nu-și mai aparținea, ea decidea nu propria ei soartă, ci a unui obiect lipsit de importanță și, în secret, o făcea cu satisfacție. Va duce sub geam scaunul sau eventual patul... Noaptea, desigur, când niciun strigăt de uimire ori de spaimă să nu o poată împiedica sau obliga să ezite: apoi un salt cu capul înainte, ca într-un bazin de înot de pe o trambulină joasă. Atât. „Totuși, patul trebuie fixat în ușă”, își spuse cu aceeași detașare. Și astfel, întrebările, sfaturile și analizele... Umilința de a explica la nesfârșit, protestele... Recapitulă totul, gest cu gest, pe îndelete, însă ceva nu-i ieșea la socoteală: „Dacă se răsucesc cumva în aer? Dacă totuși nu...? Mai bine medicamentele... Adunate cu grijă, zi de zi, atâtea... Poate ar fi mai simplu...” Timp mai avea, nu trebuia să se grăbească. „Iată, ciudat, un lucru care depinde numai și numai de mine!...” îi veni în minte Sabin: era convinsă că *simțise* adevărul și nu mai avea rost să întrebe de el. „Și chiar dacă prin absurd nu i s-a întâmplat nimic, drumul era fără întoarcere...” Și tocmai certitudinea că el trăiește o va ajuta să nu ezite în clipele acelea lungi, hotărâtoare când va lua paharul într-o mână, iar tabletele în cealaltă și, încet, cu grijă... Sau dacă va trebui să împingă patul în ușă și

noptiera sub geam... închise ochii și încercă iarăși să-și imagineze zborul, căderea, timpul oprit brusc, definitiv, însă nu simți nici bucuria desprinderii de ceea ce fusese ea până atunci, eliberarea de umilință și spaimă, și nici teama că *după aceea* chiar nu va mai exista nimic: hotărârea rămăsese fără ecou, un gând ca oricare altul. „*Atunci* însă, *atunci* când va trebui cu adevărat să o fac, poate că...” I se păru bizar că în clipa aceea nu mai exista loc în ea nici pentru spaimă, nici pentru durere și nimeni n-o oprea să facă gestul... Faptul că izbutise să privească totul cu detașare, viața, dar mai ales moartea, *moartea ei*, foarte apropiată, absolut sigură, îi dădu o liniște nemaîntâlnită. „Sunt și nu sunt, se gândi, adică în realitate nu mai sunt...” Deschise iarăși ochii: lumina albă filtrată prin tifonul perdelelor umplea încăperea dând pereților o surprinzătoare prospețime. „Nu poate fi prea greu... Un pumn de pilule, așa cum ai lua pentru somn... Chiar fără gândul că el va dura la nesfârșit...” își privi dezgustată mânecile pijamalei uzate de prea mult spălat, decolorate, pline de scame și ațe, cu tivul de culoarea cernelii: „În ce haine trebuie să mă găsească ăia! îi trecu prin minte. Ridicol...” își cercetă degetele palide, zgâriate, lipsite de vlagă și, pe măsură ce încerca să urmărească numeroasele cute și pliuri, simți o moliciune ciudată, de parcă cineva din afara ei i-ar fi luat gândurile, energia, curiozitatea; o liniște blândă, înșelătoare o imobiliza; mâna îi căzuse involuntar și, foarte aproape, descoperi iarăși bradul negru, rigid veghindu-i indiferența. „Am invidiat întotdeauna brazilii...Aduc singurătate, pustiu... Dar știu să și le suporte... Să nu-ți pese de neguri, ploi, arșiță, să rămâi același... Prostii... Eu... Nu viață, ci caricatura ei! Dar poate că... pentru că odată și odată degradarea trebuie să se oprească...” își aminti din nou de Anton: umbra lui rămăsese parcă întipărită pe ușă. „Pe toți i-am distrus! Ce-oi fi având oare atât de distructiv în mine?”

7

Abia revenită din Măgura, printre obiectele atât de cunoscute, m-am pomenit, paradoxal, fără memorie; lustin încetase pur și simplu să mai existe: lucrurile din jur nu mi-l evocau, niciun gest de-al lui, niciun cuvânt nu mai veneau să mă tulbure; hainele atârinate

neglijent prin cuiere, pozele lui, ale noastre, erau neutre, asemenea pereților, geamurilor, ușilor; cu cât le priveam mai atentă cu atât înțelegeam că odată cu mine îl respinsese încăperea, totul; mai mult în acele momente puteam jura că întâmplarea n-a fost decât un coșmar stupid, o aglomerare amețitoare de trăiri și imagini în urma cărora rămăsesem doar cu o durere fizică sâcâitoare: la cea mai neînsemnată mișcare, aveam niște crampe atât de nesuferite încât începuse să mă neliniștească până și gândul că odată și odată va trebui să mă ridic, fie și după apă. De frica durerilor nu m-am dezbrăcat, hainele nu aveau de-acum vreo importanță și nici senzația dezagreabilă provocată de transpirație: eram și rămâneam singură, iar sentimentul că nu mai depind de nimeni, că sunt cu adevărat liberă începuse treptat să mă înspăimânte. „Și de-acum?” Nu mă susținuse cu nimic, dimpotrivă, fără el însă mă simțeam foarte neajutorată. Rudele erau departe și, la o adică, înțelegerea lor îmi era inutilă. Prietenii? De fapt, simple cunoștințe cu care, din inerție, ne întâlneam pentru a discuta tot felul de fleacuri și, cel mai frecvent, de dragul muzicii; el se lega mai ales de cei ce-l admirau; eu eram un obiect din „colecția” lui, la fel ca un disc sau o casetă rară; n-aveam pentru ei decât rolul de specialistă în cafea și înghețată; din dorința de a-i face plăcere, mă și abandonasem cumva, necondiționat, renunțând treptat până și la cele câteva prietene, las că unele, căsătorindu-se, făcuseră aceeași imprudență: ne ajungeau un om și câțiva metri pătrați de apartament. În clipele imediat următoare atenuării durerilor, după un somn lung, terorizat continuu de sete și de stupida senzație că alergam la nesfârșit pe un teren străin, am întâlnit pentru prima dată o față necunoscută a singurătății, cea mai odioasă dintre ele: mi se făcuse frică de tot ce mă înconjura și, lipsită de apărare, fără nicio punte de legătură cu cineva, fără să am sentimentul că, la nevoie, aș putea fi ajutată, am sărit din pat hotărâtă să controlez încăperea: ușa era încuiată, însă neavând încredere, am verificat cu atenție cuiele de la zar și balamale, cealaltă ușă, de la baie, m-am uitat apoi prin dulap, răsăvind hainele, pe sub pat, prin cele mai ascunse unghere, dar nici când am închis mărunta ferestruică de aerisire din bucătărie nu m-am simțit mai în siguranță: geamurile de la stradă erau joase, mari, iar ști da fragilă; cu lumina aprinsă puteam fi văzută singură, însă

fără lu' mină mă îngrozeau monștrii alcătuiți din valurile de întuneric ce pluteau bezmetice prin cameră. Tot ce mă tentase în noaptea aceea târzie fusese să părăsesc imediat casa și să mă plimb undeva prin vecinătatea miliției ori să mă aciuez în cabina portarului de la uzină. Din păcate n-aveam curajul să ies în stradă și nici nu eram prea convinsă că, la o adică, îmi va fi cu adevărat înțeleasă explicația: „Mi-e frică!” Pe de altă parte însă, parcă-mi doream un pericol: nu-mi mai păsa de nimic, singurătatea sufocantă mă convingea tot mai mult că, în realitate, nu-l pierdusem pe el, ci mă pierdusem pe mine însămi; nu eram nimic din ceea ce fusesem; întregul fundament de până atunci se risipise și nu mai aveam niciun sistem de referință. Mi-am lipit urechea de geam și, multă vreme, n-am auzit niciun zgomot deosebit, doar vagi și îndepărtate lătrături de câini și fluierile anemice ale locomotivelor de manevră. După o așteptare încordată, în care ba mă hotărâam să ies, ba să rămân, vecinii de la etaj și-au făcut simțită prezența: alergătură prin încăpere, pași nesiguri sau apăsați, icnete și uși trântite, agitația lor prevestind o târzie și dramatică împăcare în pat. Altă dată, în asemenea momente de penibilă intimitate îmi acopeream capul cu perna sau dădeam la maximum casetofonul, acum însă tocmai ele îmi atenuaseră frica: nu mă gândisem o clipă măcar la ceea ce fac sau pentru ce anume se pregătesc; zgomotele, mereu aceleași, aproape în fie care noapte, nu mă obligaseră să mi-i imaginez desprinși de blândețea lor cotidiană, de figurile adormite de sfinți incapabili să-și ridice prea sus nici măcar privirea necum vocile, ci îmi dăduseră mai multă siguranță: eram bucuroasă că ei există, că sunt treji și, poate, fericiți, că într-un fel nu eram chiar atât de singură. Din obișnuință m-am dus totuși spre casetofon și, treptat, poate și datorită muzicii, obiectele din încăpere începuseră să-și recapete proprietățile obișnuite: îi vedeam hainele atârând în cuier, fotografia cu nelipsita-i ghitară, casetele cu încercările lui muzicale și parcă nu-mi venea să cred că pentru mine el nu mai există. Jos, lângă noptieră, geanta cu obiectele de călătorie purtate până la Măgura, plasa cu strădaniile mele culinare: parcă-mi era rușine de ele: iată, stau ca proasta pe la toate cozile, mă omor să-i încropesc ceva, să-i dau sentimentul că mi-am dat silința anume pentru el și, când colo, ele mi se păreau penibile, palide în comparație cu ceea

ce a trebuit să presupun că avea la popa; încă nu găsisem niciun cu vânt potrivit, nimic nu acoperea sentimentul de umilință și dezgust și, pentru că toate-mi erau neclare, m-am gândit să-i strâng lucrurile și să i le trimit, să mă scutesc de o întâlnire penibilă; dar pe măsură ce înghesuiam într-o despărțitură a dulapului: haine, cămăși, pijamale, cărți, fotografii, mă gândeam cât de bizar era ceea ce făceam! Eram convinsă că mă aflu chiar la capătul drumului însă, în același timp îmi venea greu să mă obișnuiesc cu ideea asta: crizele lui de gelozie, isteriile și furiile fără sens nu mă duseseră niciodată cu gândul chiar până aici. Din păcate, nu se mai putea schimba nimic, orice s-ar fi întâmplat mi-ar fi fost imposibil să-l iert, să trec peste ceea ce văzusem, și totuși, simțeam nevoia unei discuții: unde am greșit? Cum s-a putut ajunge atât de departe? Nu mă deranja foarte mult faptul că într-un moment de rătăcire, disperare sau plictis s-a culcat cu fata respectivă, frumoasă de altfel, făcută parcă anume pentru așa ceva, ci neașteptata și rapida stingere a sentimentelor lui. Trebuia neapărat să aflu de ce, însă de astă dată nu de dragul viitorului, pentru mine lipsit de importanță, ci dintr-o curiozitate firească și, nu în ultimul rând, din orgoliu. Dar oare mai puteam conta pe sinceritatea lui? Posibil, dar mai târziu, cândva; În orice caz, nu imediat: ne despărțea nu numai acea întâmplare ori bilă, ci și jena, enorma jenă pe care ea a declanșato în amândoi. Ori cum, întrebările și hotărârile erau în clipa aceea stupide: doar el tăiașe nodul, mie nu-mi rămânea decât să iau cunoștință de asta. Și, cum mi se întâmplă întotdeauna când mă simt neputincioasă, m-am ascuns în baie, am intrat în cadă și, cu aceeași stupidă grabă, am început să mă spăl cu îndârjire, de parcă astfel aș fi reușit să mă eliberez de umilințe, spaime, ba chiar și de amintirea lui. Treptat, un binefăcător zid se interpuse între mine și propriile-mi întâmplări: ele rămăseseră departe, în urmă, estompate, încât nu le mai puteam răscoli; mai sigură pe mine, am îndrăznit să mă privesc doar câteva secunde în oglinda aburită: nu mai păream aceeași, însă cu toate astea nu eram capabilă să-mi răspund la întrebarea ce se ivise odată cu propria-mi imagine: „Și de-acum?” Pe măsură ce apa fierbinte îmi atenua crampele musculare și iritarea, un fapt începuse să mă preocupe: oare mai are rost să plec la mare? Poate că acolo, cu adevărat singură, voi afla mai multe despre mine însămi, mai ales

că, pe măsură ce îmi dispărea oboseala, începeam să am îndoieli asupra mea. Probabil că soliditatea și trăinicia sentimentelor mele n-aveau nicio importanță din moment ce Iustin n-a reușit să se convingă de ele. Și nici frumusețea, de care fusesem relativ sigură, nu ieșea din zona mediocrității. „Dar nici el nu era întreg, mă consolam. Ne vedeam rar, dar nici atunci, în orele acelea puține, nu era capabil să se elibereze de orice, să se bucure de întâlnire, de corpurile noastre tinere, de liniștea relativă a încăperii. Nu se dăruia total. Nu era curat, îl copleșeau remușcările sau...” Am întârziat acolo, în baie, până mi s-a făcut frig. „În viața fiecărui om există perioade, unele destul de lungi, de declin, de alunecare periculoasă, cărora ne place să le găsim cauze, să le punem pe seama unor factori cunoscuți — i-am spus cu infinită înțelepciune celeilalte din oglindă, care parcă-mi aștepta de mult părerea —, când în realitate nici nu bănuim de ce de până căderea sau revenirea, de ce grafice secrete suntem legați. Prin urmare, cum aș putea ști dacă acesta este sfârșitul declinului meu sau abia începutul?” Contemplându-mă acolo, mărunță, fără vigoare, sân gură, mi s-a făcut rușine de propria-mi goliciune: eram ștearsă, îmbătrânită, departe de ceea ce mă crezusem și, odată cu lacrimile, durerea s-a mai domolit încât, până la urmă, fără prea mare efort, am reușit să privesc în jur cu mai multă claritate; întâmplările, gândurile rămâneau suspendate, atâta doar că așteptarea își schimbase sensul: nu mă mai grăbea nimeni, nu mai aveam niciun proiect urgent, nu-mi doream ceva anume; timpul devenise deodată foarte generos cu mine, se făcuse leneș, își pierduse orice importanță, avea gust sălciiu de apă stă tută. Și chiar nuanțele timpului, indiferența lui, faptul că până și el mă abandonase mi-au întărit sentimentul de dezastru care însă nu avea nicio legătură cu Iustin. Mă încurcau, în clipele acelea, doar hainele lui, deoarece față de el nu simțeam nici ură, nici milă, nici urmă de regret, ci doar un dureros sentiment de respingere vecin cu greața, încât, în vreme ce-i strângeam și ultimele lucruri pentru a le înghesui în dulap. Imitând într-un fel ceea ce tăcuse propria-mi memorie cu viața noastră de până atunci, a trebuit de mai multe ori să-mi apăs pumnul în stomac și să beau apă. Până la urmă mi s-a părut inutil să i le trimit din moment ce avea cheie, iar eu eram plecată la mare, așa cum de altfel. Spre ghinionul meu, m-am grăbit să-l anunț:

Hainele, casetele și tot ce (i aparține se află în dulap. Sper să nu fi uitat nimic important. Cărțile, în ipoteza că te mai interesează vreuna, urmează să ți le alegi singur; sunt plecată la mare, așa că timp ai suficient. Cheia las-o la doamna Sava, vecina de alături, pe care am și rugat-o să mai aerisească din când în când. Formalitățile pentru divorț rămân în seama ta, deoarece bănuiesc că ești interesat ca el să se pro nunte cât mai repede. Indiferent ce vină îmi vei atribui, nu voi nega nimic. Cam asta ar fi. Nu știu ce se spune în asemenea împrejurări, dar poți fi sigur că nu-ți reproșez nimic, dacă asta are vreo importanță.

Am copiat încă o dată biletul și, în ziua următoare, înainte de a mă urca în trenul de Constanța, l-am pus la poștă.

Din păcate, neprevăzutul a ținut să-și joace rolul până la capăt. La mare, conform așteptărilor m-am simțit foarte stingherită: mă dureau privirile, fie și întâmplătoare, aruncate spre mine; aveam sentimentul stupid că lumea știe ce mi s-a întâmplat, încât în ochii tuturor deslușeam ironie, compătimire sau dispreț, dar nici măcar din greșeală în diferență. De fapt, în primele zile, m-am purtat ca o abandonată: mă temeam să mă plimb prin stațiune, cu toate că în studentie bătusem singură, nu o dată, întregul litoral; mă jenam să ies pe plajă, deși știam că lumii pestrițe și gălăgioase nu-i păsa decât de apă și soare, că trăia fiecare clipă de parcă marea și lumina urmau să dispară definitiv. Priveam din balcon sutele de corpuri atletice sau diforme, bronzate, roșii ori albe, înghesuite unele în altele, nisipul întins, lucios și nicăieri nu-mi găseam locul, ceva îmi părea neclar, agresiv în așteptarea aceea întinsă și aparent neutră. Pe de altă parte, încă de la primul contact, marea a făcut totul să mă îndepărteze: era lăptoasă, cu reflexe întunecate, de plumb, albul superficial, o învelitoare provizorie, firavă, nu putea să-i ascundă zvâcnirile subterane, tensiunea crudă, mocnită, gata în orice moment să irupă, să dărâme totul; ea îmi dădea un cumplit sentiment de insecuritate, o neliniște împinsă în unele momente până-n pragul disperării. Din toată lumea aceea aiurită — obișnuit clădită din frică și infinită răbdare însă aici, pentru scurt timp, eliberată de griji — păream singura conștientă de amenințare. Și, cum era inutil să-i previn, îmi venea să ies în întâmpinarea pericolului, să mă arunc în apă și să merg înainte — frică înotând

împotriva fricii! – până când nu-mi va rămâne pic de luciditate și de energie, devenind un cadavru oarecare privit în fugă și trecut apoi, lângă atâtea altele, printre insuccesele salvamarilor. Numai balconul îmi dădea o relativă siguranță, de aceea, spre disperarea colegei de cameră, Maia Cerbu, o asistentă medicală mereu căutată de tot felul de papițoi, îmi petreceam cea mai mare parte a zilei acolo privind nuanțele mării, respirația ei agonică, prelungă, cu miros de alge și sare, cerul despuat, cu reflexe sidefii, indiferenț la neodihna păsărilor, multe, nevăzute, și la forfota oamenilor, străduindu-mă să evit pe cât posibil acea obsedantă întrebare: „Și de-acum?” Mintea refuza să treacă dincolo de ea, pentru că în spatele ei era mereu prezent un gând fără nume, sumbru, descurajant, ai doma adâncurilor mării. Oricum nimic, până atunci, nu imaginasem doar pentru mine, oscilațiile lui, isteriile, nesuferite, obositoare, privite mai târziu, de la o oarecare distanță își schimbaseră culoarea. Știam că zilele ce aveau să vină nu le puteam desprinde de frunțile celor ce-mi planificau fiecare clipă, de manierele lor, de viața ordonată pe ritm de marș, de eterna schimbare: ce e valabil azi nu va fi mâine, dar poate că poimâine... Totul se uită, totul se ia de la capăt. Oare lustin căutase să se acomodeze? Cedase la prima dificultate sau fusese atras de o forță superioară mie? Mi s-ar fi părut stupid să-l știu trăind alături de mine numai din motive raționale, fiindcă aveam anumite obligații contractuale, proiecte sau interese comune. Dacă ar fi avut tăria sau minima cinste să-mi spună că nu mai poate fi vorba de iubire aș fi acceptat imediat totul, dar el mă părăsise, chipurile, din prea multă iubire: nu fusese capabil să suporte singurul sentiment viu, întreg ce-l cutreierase. Cum în mine începeau să se contureze două ființe care se contra ziceau mereu, m-am străduit să-i dau dreptate. Dar poate exista prea mult în iubire? Altfel era doar un sentiment de posesiune absolută. Și dacă totuși există, înseamnă că renunțând la mine a dat dovadă de o tărie formidabilă, ceea ce ar fi trebuit să rezulte din ceea ce a făcut acolo. Unde era adevărul, dacă el mai avea și altă importanță decât era Arheologică? Iar în locul răspunsului, ca într-un film proiectat succesiv pe ecrane din ce în ce mai mari, îl vedeam repezindu-se la Codruța cu o energie înspăimântătoare de parcă ar fi vrut să o devoreze sau să o includă în propria-i ființă, erau în gesturile, în respirația și în atitudinea lui nu

numai iubire împinsă la paroxism — iubire, și nu poftă animalică de posesiune ci și disperarea celui ce simte că nu se va putea contopi cu ea definitiv, or, asta-i contrazicea afirmația. „Prea multă iubire pentru mine?” Nici chiar în lunile de început, petrecute la țară, la socri, nu îl văzusem astfel, nu-mi rezervase un sentiment atât de plin, de uimitor pe care, acum, nu se putea să nu-l invidiez sau chiar respect dacă, din nefericire, n-aș fi fost implicată. Codruța învinsese ușor, fără efort și, în momentele în care secvența aceea obsedantă mi se derula în memorie, simțeam nevoia să-l recuceresc, dar numai din dorința de a o înfrânge și de a-l umili. Treptat, imaginația mi se încălzea, mă simțeam capabilă să mă angajez în confruntare, însă când îl vedeam pe Iustin în momentele acelea, ambiția îmi pălea brusc, locul ei luându-l sentimentul de respingere, care, începând din noaptea aceea, nu mă părăsise o clipă. Poate dacă el ar fi fost o abstracțiune, o idee, dacă n-aș fi fost martoră involuntară, atunci... De fapt, relațiile noastre au fost prea puțin timp firești și nu din cauza mea. N-am reușit niciodată să descopăr de ce reacționa ca un complexat, de ce se plasa pe poziții de apărare la cea mai neînsemnată contradicție. Parcă nu se obișnuise cu ideea că i-aș fi soție, că amândoi aveam calități, defecte, neîmpliniri pe care era inutil să le ascundem unul de altul; la el conta mai ales fațada, aparențele. Dar, străduindu-se să nu se trădeze așa cum este, în realitate reușea exact contrariul. Pentru el toate trebuiau să fie bine, impecabile... Cum făcuse oare Codruța de-i stârnise un asemenea sentiment întreg? Ce știa ea spre deosebire de mine? Să-l fi dezinhibat convingerea că-i era superior? N-aveam niciun argument. Oricum, la început am acceptat cu regret să-mi reduc numărul prietenilor, să rămân numai cu el, în speranța că totul avea să intre în fire, dar și așa, cel mai banal cuvânt primea alte înțelesuri, nebănuite, încât la orice discuție trebuia să devin extrem de atentă și mai ales să ocolesc adevărurile care nu-i conveneau, până când m-am pomenit tăcând aproape tot timpul sau pălăvrăgind nimicuri neutre, fără prea mare legătură cu noi. Sentimentele nu mi se schimbaseră, atâta doar că mă străduisem să găsesc alte drumuri spre el. Astfel am început să-l încurajez în traduceri sau în încercările lui componistice, convinsă că numai un succes îi va reda echilibrul, dar entuziasmul îi scădea re pe de n-avea tăria să

persevereze și când nu-și găsea justificări exterioare, imediate, vina cădea pe mine: un gest nepotrivit, un zâmbet în plus, o masă nu prea reușită — și aici nu exclam, stricam, din păcate, alimente procurate cu mari eforturi — sau chiar amintirea unor cuvinte spuse în cine știe ce împrejurare de mult uitată. Cum se împăcau asemenea izbucniri cu dragostea excesivă de care mă asigurase mereu, uneori cu disperare, nu-mi dau seama, dar și așa mărturisirile lui îmi conveneau și nu mă gândeam să le pun la îndoială; deși nu o dată avusesem impresia că, în realitate, ele nu erau decât o continuă strădanie de a se autoconvinge... A lui? Da, însă simțeam că fac parte dintr-un inventar, îmi păream un obiect important și nimic mai mult, căruia nu i-a găsit un ambalaj potrivit pentru a nu fi văzut de alții, și niciun lacăt care să-i dea siguranță. Altfel s-ar fi străduit să mă cunoască, să pătrundă dincolo de cuvinte și de micile probe de devotament pe care mi le pretindea. De atâtea ori stătea la masă tăcut, îmbufnat, în vreme ce eu tânjeam după un singur cuvânt frumos, după un gest care să-mi răsplătească așteptarea sau măcar serviciile: „Anexa dumneavoastră utilitară. Călcăm, spălăm, remaiem, gătim la cerere. Executăm gratuit orice alte servicii. Fără să știm de ce o facem...” Mai târziu, după repartizare, am crezut că distanța va da trăinicie sentimentelor lui, iar scrisorile din Măgura, la început aproape zilnice, îmi întăreau această impresie. Acolo era obligat să vadă lumea tară intermediari.

Ieri n-am avut timp să-ți scriu. Dumitru Socoliuc și Oituz m-au luat cu ei la Ulmoasa, un fel de Măgura de dimensiuni mai reduse. Eu trebuia să „prelucrez” niște documente, iar ei să-și inspecteze parohia și, desigur, să se îndepărteze de falnicele lor neveste care le cenzurează unele excese alcoolice. „Ori vii treaz acasă și-ți aduci aminte că ești și bărbat, ori mă obligi să încalc codul eticii și echității și să-ți pun niște coame de o să ajungă vestea și la județ!” spusese madarn Socoliuc într-o clipă de sinceritate, la care primarul ar fi zis: „Păi, treaz, ce om normal s-ar lega de tine? Și bătrână, și leneșă!” Invitația lor pare semn de mare încredere: risc să pătrund în înalta lor societate, să mă familiarizez cu tainele puterii! „Tu, îmi spuse Socoliuc, vezi cum îi prelucrezi. Să fii pe înțelesul lor, că ăștia-s și mai tâmpiți ca măgurenii, iar cei care nu-s, se fac. Aici băătălia se dă pe mai multe fronturi. Trebuie combătută influența sectelor

religioase, a excesului de alcool, că beau spirt sanitar, luhău, și nu numai că-s tâmpiți, dar rămân și chiori, și luată atitudine deschisă împotriva contrabandiștilor. Aștia fură tot: lemne, recoltă, sălbăticiuni, ba chiar și afișe mobilizatoare. Și mai trebuie să fii pregătit și în problema existenței lui Dumnezeu”. „Dă-i dracului de farisei, completase Oituz. Dacă le-o spui pe-aia justă nu te ascultă, fug și strigă că de ce nu ne bate Cel de sus pentru că nu credem, dacă susții că este, (i-o întorc: cum de ne mai rabdă Dumnezeu după câte porcării facem? Și nădăruie nu ieși cu ei la socoteală. Dar să nu demarezi brusc: ia-o pe la Ploiești, măcar să te asculte, să putem declara că am avut o ședință reușită, că cine știe cine ne mai raportează și unde”. În facultate detestam ședințele, însă de când sunt aici au început să mă distreze; au câteva reguli foarte simple: să nu ieși din formule, să nu utilizezi niciun neologism, să nu critici și să-ți exprimi încrederea în viitor și, desigur, să nu uiți cine și ce ți-a dat și ce îți asigură. Încă ceva: trebuie să vorbești în așa fel încât să lași impresia că le-ai gândit atunci, pe loc, după un mare efort. Crede și nu cerceta, afirmă și nu contrazice, supune-te și imită. Dacă reușești să imiți comportamentul bigoților ajungi foarte departe.

Ședința s-a ținut la Petromax, se tăiase curentul, dar cu sau fără lumină adunătura de babe și copii nu reacționa în niciun fel, aveam certitudinea că puteam să-mi continui expunerea în engleză sau swahili cu același succes. Singurul care avea de lucru era Socoliuc, primarul, care trebuia să răspundă unor nemulțumiri locale. El însă vede lucrurile mai în mare, numai că optica lui planetară, crizele și declinul capitalismului, lor nu le spuneau nimic. „Dă-i dracului pe ăia! Noi muncim, nu stăm nici măcar duminicile... Iar dacă muncim...” Și atunci Socoliuc coboară rapid din înalte sfere: „Du-te, mă, în aia a mă-tii! Că te-ai născut cu petrolul sub pat! Să nu te mai aud făcând agitație, că-ți aplic o amendă și două palme de nu te vezi! Eu îs primar, nu șef de crâșmă! De ce nu-l întrebați pe cei din cooperatie? Avem de toate, tovarăși, mai uitați-vă-n jur! Păi, pentru cine asudă partidul și guvernul, mă? Știu că nu pentru mine!”

În vreme ce însoțitorii mei rezolvau „într-un cadru mai restrâns”, problema alcoolului, de fapt făceau doar introducere în această spinoasă și abundentă chestiune, m-am plimbat puțin prin sat: obosisem, eram nervos, brutalitatea lui Socoliuc mă revoltase.

Înainte de toate însă, când merg am sentimentul că-s cu un pas mai aproape de tine. Case mici, din lemn, cu acoperișuri țuguiate, zeci de poduri și podețe peste un râu amărât ce merge în toate direcțiile, copii fumând cu dezinvoltură, babe adormite-n prag, bătrâni agitându-se steril în micile curți îngrădite. Fără să-mi dau seama, am ajuns și la biserică, o alcătuire înaltă din piatră și lemn înfiptă în mijlocul unui cimitir cu surprinzător de multe cruci și pietre funerare din marmură, în contrast cu sărăcia satului. Am colindat mult printre ele să văd ce nume predomină, ce vârfuri avusese satul și, mai ales, să descifrez frazele ce le însoțesc veșnicia, de prindere — îți amintești? — de când învățam pentru examene. Am găsit și un Olaru, dar Ioan, stins la 34 de ani: Azi eu, mâine tu! mă avertiza el cu litere aurii, mari, proaspăt revopsite. „la mai du-te dracului!” mi-a venit să-i spun, dar în intervalul dintre furie și regret mi-am dat seama că până-n clipa aceea nu mi-a trecut prin cap că aș putea muri și eu, chiar eu. În universul acela de pietre și inscripții veghind pământul care altă dată adăpostise pasiuni, orgolii, dorințe, m-am pomenit cu ceva din înțelepciunea groparului din Hamlet, dar trăind înțelepciunea, nu știind-o. Și, pe nesimțite, m-au cuprins teama și singurătatea; mă gândeam la distanța asta dintre noi: Ce rost are să știi că odată și odată vom fi împreună, cândva, când se vor milogi ăia, dacă acum, când mă simt îngrozitor de singur, când mi-e frică de viteza timpului, când sunt slab și neputincios nu ești cu mine? Să-ți verifici răbdarea, încrederea, rezistența, nervii, puterea, sentimentele! Poate că ai dreptate, probabil că tu poți. Și când vom fi verificați, rezistenți etc., nu ne va mai rămâne viață, nu vom mai fi tineri. Și pe altarul cui să ne jertfim? Cine dracu' m-a pus să mă nasc într-un veac stupid? Sau de ce au trebuit să iasă tocmai acum din peșteri profeții obscurantismului? Dacă fugi, îți iei lumea în cap și începi în altă parte, de la alt zero, dragostea moare sufocată de sărăcie și înjosiri. Mă gândeam la viața asta împuțită, la mine, acolo, ridicol, și mă mai întrebam ce faci tu în aceleași momente; mi-e și frică să-ți spun ce mi-a trecut prin minte, ce simțeam că faci. În ce constă oare siguranța ta exasperantă? Ce suport are? Nu-ți pasă? E posibil? Aici am văzut viitorul până-n străfundurile lui, m-am scăldat în el, și mi-e frică de noi. După un timp a apărut preotul, un bătrân mumificat, cu barbă albă de pustnic, cu o privire curioasă, neliniștită.

„Ai venit pentru o slujbă!” s-a bucurat el și oricât ani negat, n-a vrut să mă creadă. Îi era imposibil să admită că am mers așa, pur și simplu, și nici să conceapă că n-aș avea vreun mort acolo. Până la urmă, m-am dus la un mormânt oarecare, fără nume, surpat, și i-am plătit slujba. Cine n-are nevoie, aici sau dincolo, de un ajutor neprevăzut? De câteva păcate în minus? N-o să fi vină să crezi, dar nu m-au convins argumentele lui, refuzul de a accepta cele spuse de mine, nici insistențele absolut desperate, de parcă sufletul meu și al necunoscutului ar fi depins numai de bunăvoința mea, ci ghetetele scâlciate, noroioase, necurățate vreodată, cureaua cusută cu sfoară și petrecută peste pantalonii de lână, vechi și ei, croiți pentru alt cineva și mai ales mâinile lui, bătătorite, pline de cicatrice și cruste. A trebuit să-l însoțesc acasă să-și ia cele necesare slujbei, iar apoi să asist la ea. Casă cu pământ pe jos, câni de lut, farfurii de lut, o masă șchioapă, acoperită cu plastic, iar pe pereți icoane afumate, vechi; un sac cu mere, altul cu cartofi și o pâine neagră. Mi-a urmărit în tăcere privirea, iar după slujbă, în timp ce-și strângea patrafirul, a ținut să-mi răspundă indirect la întrebarea mea nepusă: „Ce ne facem dacă nu murim?” La început nu mi-am dat seama ce vrea să spună; pe urmă i-am văzut mental casă, celelalte case, chipurile oamenilor, ale celor pe care îi însoțeam; parcă prinsesem timpul, timpul nostru, de cele două capete și-l contemplam de la înălțimea Stelei Polare.

Așadar, Ioana: „Ce ne facem dacă nu murim?” Am ajuns să nu mai vreau să văd ce văd, să nu mai vreau să simt nimic, nimic. Te poți bucura de o frunză, de o floare, de iarbă și de păsări numai când propria-ți viață pulsează normal. Or, a noastră, Ioana... Dacă ai fi cum susții, și cum îmi place să cred că ești, ai semăna cu Claudia Roman. Am încercat de multe ori să o întreb, dar n-am avut tăria să merg până la capăt. Să taci, să nu-ți pese, să nu te doară... Eroism sau inconștiență? Și ambele au cam același sfârșit... De teamă că voi face și alte descoperiri, am plecat repede, aproape în fugă: este înspăimântătoare viața asta cercetată din alte unghiuri, răscolindu-i zonele ascunse!

Am băut primul pahar — un hibrid agroindustrial oferit de gazdă, de domnul Simensky — cu o sete care l-a contrariat până și pe Socoliuc: „Văd că și voi, ăștia, o sugeți bine! Intelectuali perversi. Eu

beau că beau, pe când voi, dracu' știe de ce o faceți. Dacă n-ar fi paharul... Te sature de toate: de mărire, de putere, de femei, adică te lasă ele, dar paharul îți rămâne alături, credincios..." „Merită, mă încuraja gazda, ați fost exemplar. Ați căzut perpendicular pe probleme care până la venirea dumneavoastră au fost, pentru o mare parte a publicului, neelucidate!” „Numai tu ești alături, îl muștrase Socoliuc. Băutura fără femei îi ca calul fără potcoave. N-ai, mă, și alte sexe pe aici, glumi apoi, să vedem dacă mai putem cădea și noi perpendicular pe problemă?” Și pentru că Simensky neglijase, se pare, aspectul cel mai important, primarul și Oituz s-au făcut foc, au luat țuica și mâncarea de pe masă, le-au băgat în genți și au ieșit afară: „Hai, mă, la ale noastre, că decât deloc, bune și ele! Dacă boul ăsta n-a priceput de la bun început care-s cerințele unui chef”. „Dar vă rog, insista Simensky — la toate ședințele, el este cel ce dă cuvântul! —, mobilizez câte doriți, că unele din astea de aici abia așteaptă. Altă dată să dați telefon”. „Ba să te înveți să ghicești ce și cum dacă vrei să trăiești mult și bine, l-a certat și Oituz. Ne-ai stricat ziua, tu-ți mama mă-tii de slovac nărod!”

Mergeam în urma lor, împiedicat, nefamiliarizat cu drumul desfundat, plin de gropi și bolovani, incomodat de întuneric, târând după mine întreg cimitirul, morții de sub pământ și pe cei de deasupra; cei doi înjurau și sorbeau din mers țuica luată de la Simensky, pe când mie îmi venea să plâng să cânt, să fug, să nu mai știu de nimic; îi uram îngrozitor, fără niciun motiv concret, poate pentru siguranța lor, pentru liniștea lor... „E plicticos ca moartea deșteptul ăsta”, zise Oituz. Îmi stă băutura-n gât când mă gândesc la el. Ce femei?, dacă iarăși am avut nevoie de tine.

Pentru că, ciudat, dragostea și moartea încep să mi se pară mult mai apropiate decât credeam; ele se resping și se cheamă, se alungă și se provoacă reciproc; moartea stârnește până la nebunie nevoia de dragoste, iar iubirea, singura în care ne este dat să ne putem realiza pe deplin, ca oameni, aspiră la trăinicia și eternitatea morții. Cugetări banale, dar, oricum le-ai lua, așa simt; aici sunt neîntreg mă dor toate secundele fără tine, mă sufocă aerul acesta străin și rece, umbrele confuze ale nopții, dibuirea zăludă a gândurilor care nu te găsesc la niciunul dintre locurile noastre de întâlnire, deși aiuritor, sunt mereu și mereu pe urmele tale; bănuiesc

unde poți fi, bănuiesc ce faci, dar nu știu cu precizie, nu sunt sigur unde ești și nu-ți aud întotdeauna răspunsul când te strig.

Calmul, detașarea, pacea ta înghețată mă umplu uneori de spaimă, alteori mă umilesc; oare mă consideri imatur, slab, pueril? „Nu-ți ajungi că simt, îl știi foarte bine ce simt, ce rost are să-ți mai spun?” îmi zid.

Dar spune mi, strigă — mi, asigură-mă și nu mă lăsa să te invidiez, să regret că nu sunt ca tine, îmi aud nervii întinși la paroxism, mă las în voia aerului rece, al singurătății și continui să-mi închipui că auzindu-mi urlatul — și dacă există o cât de mică legătură între noi trebuie să-l auzi! — vei apărea, nu peste mult, la geam. Nu știu dacă înțelegi: nu pot să fac nimic tocmai din cauza liniștii și a frigului. Și fără niciun motiv mă cuprinde frica. De fapt, liniștea este întotdeauna însoțită de frică și singurătate, iar aceasta are ochi, mâini, degete, picioare, gură, trece prin pereți, prin creier, nu-i pasă de distanțe și de obstacole, și de fiecare dată îmi spune povești îngrozitoare, mai ales despre tine...

Teama absurdă de a coborî pe plajă și mania clarificărilor mă ți ne-au aproape imobilizată în balcon, spre exasperarea vecinei, care, încălzită de alcool și soare, se destrăbăla cu dezinvoltură sub ochii mei și se mira că stau ca o sfântă. I-am spus că sunt bolnavă, singurul argument care stătea puțin în picioare în ochii ei, și m-a înțeles, a acceptat. „Dă-i dracului, mi se justifica ea după ce ieșeau indivizii, nu-i cunosc și nici nu mă interesează: Ghighi, Nicu, Pichi, Michi, Didi. Atât. Ni se întâlnesc temporar interesele. Îți închipui cumva că în vremea asta soțul meu stă în post și rugăciune? Sanchi! Apare și el peste o săptămână și voi începe iarăși o viață de călugăriță, dar, știindu-l atât de bine, i-am promis să-i asigur niște coarne mărețe, că doar n-o să-mi pună moaștele la Mănăstirea Neamțu în locul grecoaicei ăleia furate. Faci aici ce poți, că pe urmă, cozi, autobuze aiurea, nervi, înjurături. Niciodată nu-ți ajunge nimic... Ție crezi că o să-ți ridice monumentul Fidelității? Pe de altă parte, iubirea are exact mărimea răni pe care o provocăm sau care ne-a fost provocată. Nu caut răni cu bună știință, dar nici nu evit să le fac dacă mi se ivește ocazia. De fapt, dacă te gândești bine, ce altceva ne mai rămâne? Cât contăm noi? Vax. Toți vor să ne călărească și

uneori, din interes, mai închidem ochii. Măcar aici, la mare, să o fac din plăcere!”

N-aș spune că filosofia ei mă irita sau scârbea: îmi era pur și simplu indiferentă. Vorbeam cu ea sau, mai exact, o ascultam în puținele ei momente libere, când își schimba hainele și se îndopa cu anticoncepționale, doar pentru că n-aveam nevoie de tensiune, de nervi și isterii, dar și fiindcă vedeam împrejurimile prin ochii ei: aflam „Ce se dă” și unde, câți înecați s-au semnalat în zona noastră, cine cântă în diversele baruri, ce filme sunt și cât mai rulează, în speranța că vreau nul va reuși să mă desprindă de balcon. Din păcate, nimic nu mă incita și amânam mereu momentul: nu-mi dădeam seama ce voiam să aflu scormonindu-mi cu atâta obstinație memoria, căutând mereu stupid acele relicve, mai ales că n-o făceam cu pasiune, ci automat, de parcă aș fi avut de terminat o traducere neinteresantă. Nu știu dacă maladia avea un nume, însă treptat îmi dispăruse energia și interesul pentru orice: mă cuprinsese un fel de rigiditate sufletească și fizică, o lentoare a gândurilor, o sfârșeală ce înainta pe nesimțite ca marea în timpul nopții peste plaja proaspăt curățată; puteam să stau ore întregi nemișcată contemplând ritmul valurilor, zborul pescărușilor, agitația unor păsări maronii care, dincolo de dig, se adânceau cu o viteză uimitoare în apa albastră, clară, sau figurile oamenilor împrumutând aici ceva din nestatornicia apelor mării: o mumificare lentă, progresivă, o adâncire în mine însămi până-n zonele în care nu mai descopeream niciun cuvânt întreg, potrivit, niciun sentiment așa cum îl știusem: poate mă scufundam involuntar în căutarea unui fundament, a unui punct de sprijin în măsură să mă ajute să renasc. Să renasc? Ce cuvânt stupid! Încă nu reușisem să aflu de ce mă sting atât de repede... Sigur, nu pentru a-l imita pe Iustin, nu dintr-o caraghioasă solidaritate... El nu mai exista în mine și pentru mine. În rest, cum ar fi putut să trăiască sau să moară când întotdeauna a plutit cu teamă la suprafața lucrurilor?

Aseară părintele Giurgea a spus cu gravitatea-i cunoscută: „Îmi pare rău că v-ați rătăcit de pe calea cea dreaptă. Nu mai aveți nicio credință, niciun ideal, vă lăsați bătuți de vânt ca iarba, vara. În Ziua de Apoi unul din talerele balanței cu care o să vă întâmpine Domnul va fi gol. Dar și mai rău îmi pare că v-ați rătăcit sub ochii mei și că

mă duceți și pe mine, păstorul vostru, la pierzanie!” Socoliuc, prezent și el la sărbători rea întoarcerii fiicei rătăcitoare, Codruța, o copie a maică-sii, dar mult mai puțin nărăvașă, a izbucnit într-un râs isteric: „Tovarășe Giurgea, ar fi trebuit să afli că nu există altă cale decât a socialismului și a păcii, iar pe ea, vrei, nu vrei, mergem toți și încă de mult. Aici nu există să te rătăcești, că te vede Sfântul! O încurci de zici că n-ai noroc. Sigur, nu știu când vom ajunge la capăt, dar în balanța aia avem ce pune: fabrici, uzine, șosele, canale, o agricultură nouă, cămine culturale, ba chiar și câte o biserică, tovarășe dragă!” „Numai că tot Cel de Sus o să-i judece și pe zeii voștri trecători, căci El stabilește criteriile, El este Alfa și Omega!” „Și dacă o să mergem jos, în iad, mare lucru?! O să fim toți ai noștri și, dacă se va impune ca necesitate, schimbăm și acolo ordinea socială”. Părintele însă se pronunțase, vorbise chiar prea mult și, luându-și în primire vinul pus înainte-i cu generozitate de preoteasă, se adânci în tăcerea lui gravă, întreruptă doar de suspine, sughițuri și pendulări periculoase deasupra mesei. Parcă voia să-l concureze pe Oituz, care, neîncetat, scrâșnea din dinți ceea ce, după părerea cunoscătorilor, însenina că Loana l-a cam pocnit în cap cu poșeta. Încălzit, Socoliuc simțea nevoia să-și continue polemica, drept pentru care se luă de Dobrotă. „Poate că voi, ăștia, găsiți altceva de pus în balanță, cunoașteți un alt drum, că nu degeaba adormiți cu radio-șanț la ureche...” Dar hatmanul, abțiguit bine, depășise faza lacrimilor și părea decis să contraatace. „Știi ce ești, președinte? Un oligofren. Nimic mai mult. „Mare noroc că Socoliuc nu cunoștea cuvântul! „Un bororo, un nambikwara, un tupa-tupa, un pago-pago”, continuă el sacadat, ca apoi să-și descarce tensiunea într-un urlat înfiorător, de piele roșie înjunghiată. N-am așteptat să văd ce se va întâmpla, deși nu era greu de prevăzut — furiile lui Socoliuc sunt îngrozitoare, nu au limite, plus că era și Oituz în formă proastă! —, am luat ghitara și m-am lansat într-o melodie aspră, bine ritmată care a stârnit aplauzele tuturor, cu excepția părintelui: „Pustia!... Jalea... Rătăcirea!...Deșertul!” exclamase agitat, cuvintele respective părănd doar partea văzută a icebergului orientat spre noi. Dobrotă, probabil plăcut surprins, începu un dans bizar, de urs pe jărat: sălta într-un picior, chițcăia, își pocnea coapsele, ceafa, palmele, își bălăngănea bazinul, cu o dexteritate de proxenet la

pensie, ca apoi, amintindu-și probabil de descendența mușatină, să devină țeapăn, monumental, important, să se miște pe loc, abia vizibil, ca un stâlp de afișaj săltat de cutremur, desprins total de ritmul melodiei. Alunecarea în grotesc a salvato sau a grăbit-o Codruța, până atunci distantă, rece; când ne așteptam cel mai puțin, a țâșnit în mijlocul camerei unde a luat o poziție de dansatoare spaniolă sau de țigancă pregătită să intre în transă. Fusesse urmată imediat de Oituz. Încercasem câteva melodii și, în timp ce plutonierul începu să salte ca un trabuc pe o masă de biliard, ea își prelungi așteptarea până când rămase singură; și atunci mi-a fost dat să asist la cea mai surprinzătoare desfășurare; după câteva mișcări lente, în care abia ghiceai tensiunea, își dădu capul pe spate cu o sinceră disperare; părul i se desfăcu peste umeri, ca apoi să-i cadă pe frunte și, după câteva momente de așteptare, smulse teatral un prosop; pe urmă, înfășurându-se, acoperindu-și cu el fața și pieptul și descoperindu-se cu rapiditate, fluturându-l leneș, arcuindu-se cu o ușurință imaterială, aproape răsucindu-se ca bătută de vânt, lunecă tremurat pe spate pentru ca, într-un târziu, să cadă stinsă de oboseală. Fără să vrea, își trădase nu știu dacă o îndepărtată sau o apropiată descendență gipsy; aici numai doamna preoteasă avea câte ceva de mărturisit și probabil că ar fi făcut-o mai târziu, fiindcă era mult prea mândră de fiică, dacă Socoliuc n-ar fi ținut să treacă iarăși în centrul atenției: „Așa, frate, mă pocnise el cu palma peste omoplați, e bine că te-ai dat pe brazdă, că nu umbli ca răscoapta aia de matematică pe care am să o pun eu în curând să numere găinile și pomii fructiferi! Am să-i râd în nas nu peste mult, că i-am dat viața și opera în studiu. Ai să vezi ce noutăți vom afla. Un om care tace ascunde ceva; un om care ascunde ceva este necinstit; iar un om necinstit n-are ce căuta în mijlocul nostru! Și dacă e să o luăm direct, pe șoseaua națională, să facă pe fideaua cu mă-sa, nu cu mine!” „Ei, aia-i din altă stofă, puse gaz pe foc preoteasa. Nu se murdărește dând mâna cu tine!” „Ia să verificăm noi ce mai face ea la ora asta! propuse Oituz trezit brusc la realitate. Cu ce se ocupă, cine-i bagă lemne în sobă, cu cine conviețuiește sfânta!” încântați de propunere, fiecare smulse câte o sticlă, bărbați, femei, copii și, în frunte cu Socoliuc, ieșiră în stradă; în casă rămăseseră doar părintele, adormit cu ceafa rezemată de perete, figură de ceară, inumană, și cel ce

aruncase piatra, Oituz: „Se mai poate respira”, spuse acesta mângâind-o pe Silvia Giurgea care făcea semne disperate spre soț: „Nu ți-e rușine, știi că nu doarme!” „Îi dau un pumn de nu se mai scoală decât la a doua venire a lui Cristos!” spuse dulce Oituz mângâindu-i pieptul mare, acoperit sumar de o bluză de in inutil, jenat am ieșit să-i ajung pe ceilalți care cântau, lătrau, țipau, înjurau în neștire, scoși din minți, trezind tot satul. „Niște rahați, asta suntem! Îmi spunea mereu Dobrotă. Niște cârpe care ne târâm cum ne cântă Socoliuc. Unde ești, hatmane Dobrotă, să mă vezi ce am ajuns? Unde ești, principe Aparfi? Eu, în coada acestui șir de ratați cu și fără diplomă! Eu, sorbind poșirci ieftine! Eu, refuzat de niște pișoarce! Vă răsuciiți în mormânt de rușine! Am să-ți arăt că nu mai suport, că-s liber!” — și scrâșnind din dinți scoase un cuțit lung, vânătorească. „Ești nebun? I-am întrebat. Ce o să faci cu el?” Dobrotă râse straniu: „Ori îl bag în Socoliuc, ori în mine! Mi-e greață. Nu mă mai pot vedea în coada ăstuia râzând de toate tâmpeniile lui, dansând cum îmi cântă. Dacă vreau liniște și ceea ce mi se cuvine, să-i aprob toate măgăriile, să râd de bancurile lui cretine și să-i ridic prestigiul mergând alături! La moarte! Simt cum mă dau la fund, cum nu mai sunt. Îl omor pe ăsta și mă spânzur!” „Mare lucru. Un biet cadavru în plus! i-am zis dezamăgit. Precum în ceruri așa și pe pământ, amin!” „Totul e murdar, jegos, se revoltă Dobrotă. Iar noi am ajuns să puțim ca niște hoituri. Cine să ne facă dreptate? Cine să vadă cum murim dacă ne lăsăm târâți de toți maimuțoii ăștia?” „Mă rog, nu mai suporti, omoară-te!” i-am răspuns enervat de aceste crize care-l apucau numai când depășea o anumită doză de alcool; însă, în locul oricărui gest, el mai lansă o dată cunoscutul chiot care acum se sfârși cu lacrimi: „Toți suntem vinovați, îmi spuse apoi printre sughituri. Și ne convine pentru că nu știm ce vrem... Ne învârtim ca pisica în căutarea cozii. Spune-mi tu, genialule, o idee măreață, o gândire pentru care să merite să-mi dau viața, și eu, hatmanul Dobrotă, mă voi bate pentru ea! Dar aici, nimic nemurdărit. Toate put, iar noi nu suntem capabili nici să trăim, nici să murim. Reușim doar să facem rău și să râdem de noi înșine, haită de nemernici! Lași...”

În dreptul unei case, un cântec domol, trist, o rugăciune abia scâncită, sparse liniștea. „Pocăiții! strigă Socoliuc. Ia să vă aduc eu

pe calea cea bună! Unde-i lege, nu-i tocmeală, nu? Dacă este vreo sectă care nu figurează în Constituție, o trec rapid în ortodoxie, glumi Socoliuc. Să ne distrăm și noi, că și ei se distrează. Popa Giurgea se îmbată ca un porc iar eu trebuie să-i aduc turma la credința cea adevărată! Măine îi bem și vinul! Liniște, ne spuse, și toată lumea cântă după mine: Marșul partizanilor. Ghitara! ordonă el. Un, doi, trei, și!” Urmându-l, ne-am pomenit într-o încăpere largă unde vreo douăzeci de bărbați și femei continuau să cânte liniștiți; „Bună seara, spuse Socoliuc. Iată, a sosit Iehova! Ceva mai devreme decât ați prevăzut. Vă distrați bine?” „Nu mai că asta ar fi violare de domiciliu”, spuse gazda, un bărbat înalt, brunet, cu fața aspră. „Lasă legea, am venit să bem cu voi o țuică, dacă nedați, replică Socoliuc cu șiretenie, însă fiindcă mi-ai pomenit de lege, n-am să vă uit nici eu, că n-a secat fabrica de chitanțiere. Nu v-am găsit în Constituție! Ce să vă fac dacă nu figurați? Faceți cerere! Până una, alta, vă aduceți voi aminte de un cântec vechi, revoluționar pe care l-am cântat eu pe șantierele patriei, Marșul partizanilor? Tare-aș vrea să-l aud. Îmi place al dracului de mult, iar astăzi sunt pus pe muzică, așa că mulțumiți-i lui Iehova pentru bunătatea pe care a pogorât-o peste mine. Cântăm? Ce zici?” Și fără să aștepte răspuns, Socoliuc începu, cu vocea lui dogită, puternică:

Înfruntând furtuni,
spargem munții-n pumni...

dar, inhibați de tăcerea oarecum demnă a oamenilor, nu-l urmă nimeni, ceea ce-l înfurie cumplit. „Hai, cu toții, altfel vă vede Iehova! Nu plec de-aici până nu vă aud!” Și, ca prim avertisment, azvârli pe podea sticla plină de țuică, mai înjură de câteva ori, fericit că toți păreau să se teamă: „Când vă chem la ședințe, nimeni nu vă vede, dar aici vă adunați fără convocator. Măine-seară, profesore, începi cu ei dezbaterile, clar? mi se adresă. Că aici eu vi-s Alfa și Omega! Să le spui ceva despre materialitatea lumii ăsteia și despre porumbul necules și despre fructele rămași prin pomi din cauza lor: leneși și închipuiți. Fără educație corespunzătoare. Și să le atragi atenția că până la Armagedon au de lucru cu mine, că eu îs Mielul din

Măgura". Și, triumfător, dădu semnalul de plecare, însă, din fericire, la Elena Claudia Roman n-am ajuns, deoarece afară așteptau Efirnia Socoliuc și Loana Oituz. „Porcilor, strigă prima, voi n-aveți case? N-aveți neveste sau curve? Să mai lăsați oamenii în pace, să se odihnească... Acasă n-ai ce bea și ce mânca?” La care, primarul, trecând-o pe glumă, bătea în retragere: „Ascultă, tovarășa, nu mă pune în situația de a lua atitudine, că s-ar putea ca dentistul să fie în concediu! S-a terminat cu dictatura proletariatului, dar cea a nevestelor cât o să mai dureze? Măi fetițo, ăștia sunt dogmatici rău și în mintea oricărui dogmatic descoperi mii și mii de oameni schilodiți! De ce să nu bem, să nu mâncăm și să nu facem și altceva pe acest pământ? Hai acasă, puișor”, spuse, și pe drum am auzit multă vreme pocnetul palme lor primăresei. Loana, știind să-și mascheze mai bine sentimentele, porni în urma noastră spre casa preotului. Odată ajunși, nedorind să fiu martor la un nou scandal, n-am mai intrat, am condus-o pe Codruța până la poartă, de unde, împreună cu Dobrotă am venit la mine și amândoi am băut, am cântat și am plâns fără să-mi dau seama de ce...

Atunci fusesem mai puțin atentă la diversele personaje din scrisori, important mi se păruse sentimentul generat de ele care în ultimă instanță, nu era diferit de ceea ce simțeam, atâta doar că eu adopta sem o notă ceva mai tonică: n-avea rost să ne văicărim amândoi, îi descriam cu destulă răceală ceea ce tăceam, lecturile, discurile ascultate, paginile traduse, cumpărăturile și mă limitam să-l chem mereu.

Ar fi fost inutil să-i spun de câte ori am plâns, cât îmi era de frică noaptea, câte băi am făcut pentru a-mi tempera furia, ce grosolănii mi s-au spus și așa mai departe. „Nu se poate să cădem amândoi!” mă încurajam cu dinții strânși. Firește, nu mi-ar fi fost imposibil să-l aduc în oraș, dar cu ce preț! Poate dacă nu mă arătam mai tare decât eram în realitate nu se întâmpla nimic, eram încă împreună. Trebuia să-l mint pentru a-l păstra, dar abia atunci m-aș fi simțit vinovată.

Ciudat, în vreme ce zăceam în balcon întorcând absurd pe toate fețele acele relicve din memorie, am simțit că el este undeva pe aproape! Nu mă înșelasem niciodată, știusem întotdeauna când era

prin apropiere; uneori, când nu se simțea bine, îl surprindeam cu telefoanele: „Ce ai? Ți s-a întâmplat ceva?” Acum situația era schimbată, de aceea în prima clipă nu mi-a prea venit să cred, apoi, speriată, m-am decis să cercetez plaja. Aveam tot timpul, nu mă grăbea nimeni, așa că puteam lua cu răbdare oamenii la rând: era împotriva logicii, deci pe măsura structurii lui. De unde mă aflam îmi era imposibil să disting vreo fizionomie, dar mi-am fixat atenția pe unul dintre bărbații care avea același slip ca el și, când l-am văzut mișcându-se, am fost absolut sigură că era lustin și, în clipa aceea, teama de oameni, disperarea, jena, boala mea fără nume dispăruseră; simțisem în mine un fel de explozie teribilă: un foc vehement mă despovărase de ceea ce trăi sem până atunci; respirația amplă, neobosită a mării, țipetele pescărușilor, fragmentele de melodii, forfota plajii încetaseră; singurul punct fix înaintea ochilor, punct ce se mărea progresiv, de parcă ar fi absorbit toate energiile din jur, era lustin; aveam certitudinea că mi se opriese inima, că însăși viața mea, nesigură, s-a scurs pe nesimțite spre el. Mă aflam ca în fața unei prăpăstii în care nu îndrăznisem să mă uit decât o fracțiune de secundă. Mai târziu, nu știu exact când și de ce, vaietul mării a reapărut calm, lent, simțisem că încep să respir din ce în ce mai ușor, că timpul negru, oprit fără voie, își reia, însă mult mai grăbit, curgerea. Eram convinsă că undeva prin apropiere trebuie să se găsească și viitoarea doamnă Olani urmărindu-i mișcările cu ochii ei mari; îi simțeam seninătatea domoală de femeie conștientă de forța și de frumusețea ei și, ciudat, m-a apucat mila de naivitatea mea, de generozitatea cu care investisem în el încrederea, sentimentele. „De ce?

strigam în gând, revoltată pe propria-mi infirmitate. Ce nevoie mai aveai și de asta? De ce trebuia să vii? Nu vi se pare că ajunge?” M-am dus în cameră și, trântită pe pat, am început să plâng cu furia copilului rănit pe nedrept: „În niciun caz n-o să mă vedeți singură, umilită! De astă dată nu vă voi face această bucurie, chiar dacă se vor duce toate dracului!” Îmi doream cu disperare să apară cât mai repede Maia Cerbu cu haita ei de bărbați: „Tu ce îți închipui, că lumea asta a venit aici să se roage?” Se revoltaseră în mine nopțile de așteptare, clipele explozive, în care îmi venea să arunc cheia pe geam pentru a nu mă lăsa scoasă din casă de frică sau altele, în

care, nestăpânite, izburneau deodată dorințele cele mai obscure pe care îndeobște le reprimam rușinată. „Ei, da, eu am putut răbda, m-am abținut!” mi-am spus, repezindu-mă la oglindă ca nu cumva Maia și bărbații ei să mă găsească plânsă, mototolită: „Bolnavă? Vi s-a întâmplat ceva? Să mer gem după un doctor!” Cercetându-mă cu o severitate vecină cu dușmănia, ca pe o persoană străină, antipatică, întâlnită pentru prima dată, am rămas oarecum uimită. „De fapt nu mi lipsește nimic”, mi-am spus, mai mult resemnată decât bucuroasă. Cele întâmplate încă nu avuseseră timp să lase urme; doar în mine, pe nesimțite, reveneau teama, prudența, spaima de ceea ce îmi propusesem să fac sau măcar să încerc în momentele imediat următoare. Mă gândeam la Maia cu o relativă curiozitate. „Ce o fi în ea? Se poate schimba, oare, cu fiecare bărbat, cu fiecare aventură? O vedeam mereu proaspătă, veselă, pregătită pentru o nouă întâlnire. Fără memorie, fără trecut și viitor, doar o înșiruire de momente disparate, neunite de nimic... Să te lași cucerită, mințită, să alegi drumul cel lung, când în realitate urmărești același lucru? O fi atârând mai greu bucuria unei ore decât remușcărilor întinse peste toate celelalte? Poate cinism... A nu crede în nimic, a nu miza pe nicio valoare? De fapt, de unde să știu și cine să-mi spună? Și n-ar fi tocmai primul lucru pe care încă nu-l înțeleg...” Mi se păruse că nu dau hotărârii mele importanța cuvenită și, pentru a-mi tempera tremurul mâinilor, am început să-mi masez fața în neștire, iar apoi, dintr-un impuls infantil de a-mi face niște orbite mai întunecate decât ale acelei femei, m-am fardat cu atenție, mult, poate și pentru a nu-mi aminti de momentele imediat următoare și de tristețea vastă ce avea să le însoțească. Cu toate astea, nu mă gândeam la lustin cu dușmănie sau cu milă: știam că mă despart de el definitiv, că de astă dată eu îl las și că, după un timp, durerea și voința îi vor estompa chipul și aminti rea. Ceea ce a mai rămas trebuia distrus imediat, repede, să nu-i mai dau șansa să se refacă. Am închis ochii. „Stai puțin, îmi spuneam, conștientă că drumul pe care pornisem era fără întoarcere. De fapt, ce se întâmplă? Îmi dau oare seama ce am de gând?” Mi-am amintit apoi de un cuvânt: „Acum”, care pentru mine avea alt înțeles. Asistasem în studenție la dinamitarea unui deal; urma să treacă pe acolo o linie ferată, o șosea, n-are importanță. Inginerul m-a invitat să privesc cu atenție dealul, mi-a dat un timp

destul de lung după care, ceremonios aproape, a spus: „Acum!” și, în secunde următoare, când am deschis ochii, copacii, holdele, iarba dispăruseră în urma unei perdele de ni sip și fum; din tot ce văzusem, rămăsese pământul rănit grav, zeci de rădăcini întoarse ridicol spre înalt, vagi pete verzi și cerul de un albastru-deschis, mult mai coborât. Ajunsă în mijlocul camerei am avut sentimentul că sunt obligată să sar cu ochii închiși peste o prăpastie; am spus cu gravitate: „Acum!” iar apoi, neconvinsă că mai sunt în viață, m-am uitat în jur: nu se schimbase nimic; lumina intensă, răspândită peste tot, mângâia cu aceeași generozitate reproducerile după Luchian, pereții tapetați cu plastic, paturile înguste, veiozele, numai că mie mi se păruse înghețată de putregai, pornită dinspre obiecte către cer și mare. Mirată, am ascultat o vreme ritmul apei: egal, monoton; bubuituri surde, urmate de liniște: același în urmă cu câțiva ani, același poate și peste alți câțiva. Iustin? Numele era neutru; acum nu-mi era frică de eventuala întâlnire cu el și nici nu mai aveam nevoie de Maia Cerbu. „Poate că m-am înșelat”, mi-am spus, pomenindu-mă înaintea hotelului, dar, din păcate, n-a fost să fie așa. Pornisem la întâmplare spre centrul stațiunii și, după câteva sute de metri, l-am simțit în spatele meu: mă urmărea. N-aveam tăria să-l bruschez, nu-mi venea în minte niciun cuvânt potrivit: știam că pentru mine nu mai există și asta-mi dădea destulă siguranță; m-am uitat prin vitrine, am întârziat pe la terenurile de tenis, și el, inhibat, rămânea la câțiva pași în urmă, uneori făcându-se că așteaptă pe cineva, alteori ascunzându-se după copaci sau gherete; abia când m-am oprit într-o cafenea a avut curajul să se apropie de mine. „Nu m-ai așteptat, mi-a spus cu atâta firesc de parcă ne-am fi despărțit abia de câteva minute; apoi, stimulat de tăcerea mea, a început să se dezvinovățească: între mine și cretina aia nu s-a întâmplat nimic. Poate atunci, într-o clipă de rătăcire, căci știi, singurătatea... dar ai apărut fix atunci... Și afectiv... afectiv cum aș fi putut?” Pe măsură ce sporea numărul justificărilor și rugămintilor începusem să mă bucur că ne-am întâlnit, însă, cu toate astea, n-am fost capabilă să rostesc un singur cuvânt; îmi dau seama, când e vorba de mine, de interesele mele, nu știu nici să mă port, nici să mă apăr; cuvintele, argumentele se dizolvă într-o nepăsare stânjenitoare. Acum însă, pur și simplu nu mai aveam ce să-i spun. Faptul că vorbise foarte

urât de femeia aceea îmi sporise sentimentul de respingere. „Unde am fost până atunci? mă întrebasesm uimită. Ce s-a putut întâmpla cu mine?” îl vedeam alături: îi știam fiecare detaliu al feței, al corpului, îi cunoșteam atât de bine vocea, mersul, gesturile și totuși îmi era străin, îndepărtat; nicio tresărire, nimic, de parcă murisem odată cu el.

În zilele următoare m-a așteptat răbdător, chiar vesel la ușa hotelului: am stat alături pe plajă, am înotat împreună, l-am ascultat cu indiferență; nu l-am întrebat unde doarme, ce face nopțile, deoarece eram uimită continuu că nu vrea să înțeleagă nimic; dimpotrivă, tă cerea mea părea să-l stimuleze; vorbea neîntrerupt, stăruitor, uneori foarte dramatic, alteori ceva mai sigur, vrute și nevrute, de parcă mi-ar fi recitat fraze învățate pe de rost, dintr-o limbă pe care n-o cunoștea. Deslușeam vag, în cele auzite — sau poate mă gândeam eu, adică încercam...? — întâmplări comune, proiecte, glume, gânduri rostite cândva, dar ele nu mă făceau să tresar: timpul refuza cu îndărătnicie să se întoarcă înapoi. În a cincea zi, mi-am luat bagajele și m-am urcat în primul tren...

8

Nu mi-aș fi imaginat că voi ajunge vreodată să simt cu atâta acuitate nevoia celui mai detestat dintre sentimente: singurătatea. Și totuși, după epuizanta aventură de la mare, îmi era imposibil să mai văd pe cineva; voința îmi slăbise, eram incapabilă de cel mai mărunț gest: un refuz al acțiunii, o retragere lentă în mine însămi, un fel de entropie bizară... Urmăream ore întregi lucrurile din jur, culoarea lor estompată, plutirea bezmetică a firelor de praf în lumina stinsă, filtrată de perdele, agitația muștelor, tremurul leneș al umbrelor, o lume mărunță, paralelă cu a noastră, până atunci ignorată cu desăvârșire, în care mi-aș fi dorit să mă refugiez. La orice întrebare, cât de neînsemnată, organismul reacționa cu vehemență, orbește, de parcă s-ar fi păzit de foc. Stăteam pur și simplu și nimic nu mai urma să se în tample, toate au fost cândva, demult, nu exista decât pândirea dezinteresată, continuă a detaliilor, și bucuria calmă a prăbușirii în mine însămi, a fosilizării; eram asemenea unui fruct din care s-a evaporat și ultima picătură de apă; existam în afara mea. Și

starea aceasta s-a prelungit în somn, un somn greu, agitat, bântuit de vise lungi: din ele n-a lipsit niciodată lăstine; numai că sentimentul de respingere nu era atât de viu: furia, durerea și spaima se consumaseră în somn, întâmplările noastre reveniseră la dimensiunile lor firești.

Deși nevoia de a-ți scrie crește cu fiecare zi, o fac totuși destul de rar și cu mari rețineri. Fără să vreau, am ajuns să mă întreb dacă te mai interesează ce-ți scriu, dacă nu cumva poveștile mele, „evenimentele” mele, nu ți se par minore sau neînțelese? Pe de altă parte, simt cum sporește distanța dintre noi, simt că începem să nu mai privim lumea cu aceiași ochi, că nu mai avem aceleași unități de măsură. Tu știi foarte bine care este cauza și, fiindcă o bănuiesc și eu, nu mai am urmă de îi niște. Iată, te aflai în pat, lângă mine, ne sărutam, însă nu mi-a fost greu să-mi dau seama că participai numai de formă și absența ta îmi sporea disperarea. Mâinilor tale plimbate peste piept și față sau răscolindu-mi părul le lipseau neliniștea de altă dată, tremurul, nestăpânirea; e adevărat, mergeau cu relativă exactitate pe traseele cunoscute, numai că nu mi-a fost greu să observ că ele aveau mai multă siguranță, erau altele, încât uneori, puteam să jur că în realitate testăduiai să-ți rememorezi vechile gesturi, să simulezi participarea. E adevărat, în unele momente răceala îți dispărea, deveneai nestăpânita de odinioară și, cu toate că te recunoșteam, punțile, din păcate, nu se mai restabileau, eram incapabil să fac abstracție de ceea ce simțeam: „Oare pe cine-și închipuie că sărută în momentul acesta? mă întrebam. La cine se gândește?” Și tot eu căutam să mă mint: „Poate mi se pare... „Dar felul tău de a fi și în alte împrejurări îmi întărise convingerea că n-am greșit: sunt nu puține semne ale trădării pe care le cunosc numai cei ce, odată, s-au iubit. Firește, n-am uitat ce mi-ai spus și, desigur, bănuiesc ce-mi vei scrie, dar asigurările tale nu-mi ajung trebuie să mă ajuți să și simt acest lucru, altfel, singur, oricât m-aș strădui, nu pot, nu-mi ies din minte gesturile tale artificiale, stângăciile, nu reușesc să trec peste propria-mi durere. Recunosc, venind adesea acasă te-am găsit singură, însă nu mi-e prea greu să-mi închipui că nu-i obligatoriu să stai cu acel cineva numai noaptea. În prima clipă, bucuria ta că am venit mi s-a părut sinceră, autentică dar,

rememorând momentul, îmi dau seama că într-adevăr nu-ți lipseau motivele: doar te-am descoperit singură, ai mai scăpat o dată! De fapt, după ce-ți telefonasem din Măgura puteai foarte simplu să-l chemi la tine știind că sunteți în cea mai deplină siguranță: „Haide, fazanul nu are cum să iasă din groapa aia!” Alteori, când după câteva ore reveneam cu telefonul, îți auzeam vocea somnoroasă, răgușită: răspundeai confuz, lăsându-mi impresia că ai obosit din alte motive, că te-au răgușit alcoolul și tutunul. Tutunul lui! în sfârșit... Adesea mă întreb: de ce refuzi să te dezvinovățești? De ce te închizi în tăcerea aia agresivă? Nu te aperi fiindcă probabil încerci să scapi de mine, o desprindere lentă, progresivă: (i-e greu să-mi spui deschis, mă lași să deduc, să-mi pierd răbdarea. Nu știu cine zicea că de foarte multe ori reușim să prevedem imprevizibilul și, demult, când făceam diverse proiecte, când încă nu ne despărțea nimic, simțeam sub entuziasmul tău o pojghiță de îndoială, îți bănuiam alunecarea. Azi, când am suficiente motive să susțin că nu m-am înșelat, faptul că la unul dintre viitoarele concursuri cinegetice coamele mele vor obține un punctaj bun nu mă prea consolează. Și toi eu vin și spun: poate că-s nedrept cu tine, poate că singurătatea asta înspăimântătoare mă face să visez monștri. Și atunci mă întreb: dacă într-adevăr ești cinstită, de ce mă mai ierți? Oricum, am ajuns să-mi doresc să mi se întâmple ceva, să-mi dispară memoria, sentimentele, luciditatea, să nu mai exist: viața a devenit un sport nesuferit, iar tentativele disperate de a clarifica lucrurile mă fac și mai confuz: nu știu să pierd, dar nici să câștig, sunt între două lumi, minge inutilă, pasată de ici-colo, de cine cum vrea. Oricum, am ajuns să ocolesc oamenii fiindcă nu mai pot suporta întrebarea: „Ce face doamna?” în spatele ei descopăr ironia: „Uite fazanul!” Și atunci simt nevoia să mă impun, să-i domin prin ceva, iar în lipsa altei soluții tai lemne, am făcut-o fericită pe îngrijitoarea școlii, alerg până cad jos sau, când nu mai am energie, beau. Zilele trecute mi s-a ivit pe neașteptate și visata șansă de a dispărea de tot, dar n-am avut curajul: mai sper că tot ceea ce faci tu nu-i decât un vis oribil, un coșmar din care voi ieși în curând!

În Măgura există, printre alte minunate realizări cu care se mândrește Socoliuc, un bufet nou, destul de încăpător, relativ bine aprovizionat cu băuturi, poșirci cu etichete onorabile, biscuiți și

napolitane. Adesea, cu Dobrotă, ne distrăm făcând antipublicitate rafturilor lui Bodnar: „Vreți să nu se simtă bine oaspeții dumneavoastră? Vreți să plece acasă? Dați-le Calypso. Aveți nevoie de un vomitiv? Luați cu încredere Arctic După viol, beți un apetitiv cu ouă și vă veți înțelege victima!” Oamenii s-au obișnuit să meargă la lucru cu buzunarele pline cu biscuiți și napolitane. Slănină cu biscuiți și ceapă! Însălmântătoarea putere de acomodare sau nesimțirea?... Atât pentru ceapiștii locali cât și pentru cei ce fac naveta la minele din Valea Neagră sau la Fabrica de cherestea, obsesia fundamentală, oricât ar părea de ciudat, rămâne berea și, în egală măsură, posibilitatea de a o consuma în bufet. Din cauza locurilor neîndestulătoare s-a creat treptat o ostilitate profundă între cele două categorii de consumatori și, multă vreme, ea a rămas numai la nivel verbal — ironii, insulte și înjurături suportabile: „Fir-ați ai dracului de puturoși, strigă navetiștii. Numai în cârciumă și recolta tot noi trebuie să v-o culegem! Noroc că mai este ce fura, altfel v-ar mânca păduchii!” „Păi cine vă pune să veniți la cules? Lăsați-o acolo, că doar nu-i a voastră!” „Și ce-o să mâncați?” „Exact ce o să mâncați și voi, cei ce vă strofocați să o strângeți!” „Măcar două ore pe zi mai părăsiți scaunele, să putem trage și noi o bere!” „Vouă la mină nu vă dă? De ce veniți să ne beți berea noastră? Noi nu vă încurcăm acolo, așa că vedeți-vă de treabă!” Ieri a fost zi de salariu și s-a nimerit ca șase mașini cu navetiști să se oprească aproximativ în același timp în fața bufetului, să fie bere destul de puțină și nou-veniții să nu poată pătrunde în sală din cauza localnicilor care ocupau atât mesele, cât și spațiul dintre ele. În plus, Socoliuc, aflat ca de obicei la masa lui, era în una dintre zilele lui foarte proaste, când uită până și de viziunea planetară asupra fenomenelor, nu mai ține seama de nicio perspectivă, iar lumina dulce a viitorului îl ocolește: atunci nu-i mai pasă de nimic, balanța dreptății i se face țândări: bea, scrâșnește din dinți, înjură, cântă cu June, face totul pe dos ca semn al puterii lui nemărginite; când își revine pierde mult timp reparându-și gafele și hotărârile stupide. Firește, protestele navetiștilor au avut darul să-l calce pe nervi. „la mai vedeți-vă de treabă! le-a strigat. Se servește în ordinea sosirii, în funcție de disponibilități, iar timpul de consum nu este limitat. Și să nu vă mai aud, că am necazurile mele!” „Ba o să bem și noi, că doar aici locuim

și niciunul dintre voi nu este bătut în cuie!” „Dacă mă mai plictisiți, dau ordin să încuie bufetul și n-aveți decât să beți ceai!” după care a cerut tuturor să cânte odată cu el:

leftinește, Doamne, băutura.
Să fie un leu coniacu'
Să-l poată bea tot săracul
leftinește, Doamne, și femeia
Să fie un leu bucata.
Să o pot schimba cu alta!

Până la urmă, navetiștii s-au retras în hohotele celor din sală, dar, din păcate, pentru foarte puțină vreme. Tocmai când Socoliuc era în cântat de propria-i autoritate, a apărut un individ de la Nepomuc, o namilă roșcată, de vreo doi metri, cu antecedente greu de ignorat, și a dat un ultim avertisment: „Dacă în zece minute nu părăsiți bufetul, vă scoatem cu forța!” Faptul că purtătorul de cuvânt al celor de afară era tocmai Filimon trebuia să dea de bănuț: unii au și început să tacă și să ia poziții de apărare pe lângă pereți. „Scoți tu pe mă-ta! i-a urlat Socoliuc adânc lezat. Din clipa asta nu mai serviți pe nimeni!” Peste exact zece minute ușile și geamurile au fost făcute zob, navetiștii cu răngi, pietre și pari au forțat intrarea, cei din bufet, stârniți de Socoliuc, au încercat să nu părăsească pozițiile, să se apere, oricum, a ieșit o bătaie pe cinste. Înăuntru nu s-a putut pătrunde o vreme din cauza localnicilor, geamurile erau păzite, până la urmă însă oamenii s-au încălzit, sticlele zburau în toate direcțiile, iar mirosul de alcool și sânge mă îngrozea. Oricum, în afară de tejgheaua masivă, din stejar, nimic n-a mai rămas întreg; de fapt, atât eu cât și Socoliuc tocmai tejghelei îi datorăm, dacă nu viața, în orice caz integritatea corporală. Sigur, m-am ales cu o lovi tură zdravănă la umăr, dar față de ce mi-a fost dat să văd, e o nimica toată. La un moment dat am auzit un urlet: „Fugiți care-ncotro! Pușcaș a pus dinamită sub bufet! Sare în aer! Feriți!” înnebunită, lumea s-a năpustit la geamuri, cei de-afară au luat-o la fugă, s-au aruncat în rău, au pornit-o razna prin pădure. Eu, Socoliuc și crâșmarulam ieșit ultimii. Eram terorizat de iminența exploziei, dar totodată uimit

de întârzierea ei. Mergeam cu pași mici, nehotărâți, străduindu-mă ca un inconștient să ascult sfârâitul fitilului: nu știu de ce aveam nevoie și de această confirmare; așteptarea îmi paralizase mușchii, voința; aerul din preajma bufetului încins — a dinamitei! —, mă aspirase asemenea adâncurilor mării pe un înotător neexperimentat: nu vedeam pe nimeni în jur, nu auzeam absolut nimic. Cineva m-a azvârlit la pământ; crezând că este suflul exploziei, că zgomotul ei urmează să-l aud ceva mai târziu, am luat-o la fugă, nebunește, tot înainte, până mi-a mai rămas energie. Trecusem râul fără să-mi dau seama, mă lovisem de pietrele mari, obsedat doar de iminența exploziei; apoi, ca un apucat, m-am pomenit târându-mă printre copaci, pe deal, într-o stupidă și inconștientă tentativă de a mă salva. Mult mai târziu, când am descoperit că fug, m-am uitat înapoi, spre bufet: încă nu se întâmplase nimic, lumea multă, pestriță continua să se agite, bătălia, odată stârnită, nu avea cum să sfârșească: se aruncase totul în luptă, se dă râma, ceea ce mai rămăsese, iar gemetele și înjurăturile, amplificate de apă și pădure, se auzeau cu o claritate deosebită. Nu știam ce să fac: să-l caut pe Socoliuc dintr-o absurdă solidaritate sau să-mi văd de treabă? Mă cam temeam să nu mă învinuiască mai târziu că l-am părăsit... Până la urmă mi-am zis că n-am nici ce face, nici ce pierde, că viața mea nu prezintă prea mare importanță: nu sunt dotat pentru nimic, nu există vreun drum nedefrișat care să mă aștepte numai și numai pe mine și nici nu cred că absența mea ar provoca prea multă durere... familiei. Mi-e foarte rușine că am fugit. De fapt și din cauza dotării mele mai mult decât mediocre — habar n-am ce aş putea face sau produce încât să fiu împăcat — m-am simțit întotdeauna în plus, o anexă a cuiva: sunt cel ce trebuie să stea la rând, să aștepte, să se mulțumească cu ce rămâne; de aceea, viața pentru mine nu are cine știe ce importanță. Probabil că n-am reușit să o înțeleg, să-i găsesc un rost, dar cel puțin deocamdată așa simt. Enervat că m-am lăsat condus de instincte, m-am întors la bufet; spre uimirea mea, Socoliuc ajunsese iarăși liderul unic, de necontestat și conducea operațiile de salvare. Când m-a văzut, a venit foarte senin spre mine: „O făcurăm, tu-i parastasul mă-sii! Nimic n-a mai rămas întreg! Măcar ne-am răcorit ca lumea. Dar mare păcat de bere. Pune și tu mâna să-i ducem pe ăștia la spital, să-i cârpească pe unde se mai

poate! Se aleg tâmpiții și cu niște certificate medicale! Iar noi o săptămână o să bem pe dracu'!" Oituz, apărut la spartul târgului, făcea liste cu numele răniților, cerceta detașat cauzele și, în pauze, moraliza: „Pentru niște bere, măi, pârlitilor? Atâta fu? Prieteni sau dușmani, acu vă aude Dumnezeu! Că bagă tribunalul niște pedepse în voi de nu vă vedeți nevestele și copiii decât la vorbitor, de Ziua Republicii! Să-ți spargi casă, să-ți bați muierea, să dai foc șurii, mai treacă de la mine! Dar să distrugeți o instituție de interes public este o măgărie magistrală! Mergeți și împăcați-vă până mai aveți timp, apoi punem mână de la mână, nu scoatem o vorbă că ne râde lumea, tragem niște munci patriotice și reclădim șandramaua pe baze noi!" Și, culmea, nimeni nu se gândea decât la asta.

Am avut de lucru până spre miezul nopții. Hainele mi se îmbiba seră de sânge, eram plin de răni și de zgârieturi, iar gemetele auzite se condensaseră cumva în mine, îmi persistaseră în urechi chiar și în zilele următoare. Oricum îmi fusese imposibil să rămân singur în noaptea aceea. Spaimă? Durere? Greață? Frică? Probabil că toate la un loc! Evitam oamenii: aveam impresia că toți mă acuză sau suspectează. Până la urmă, m-am oprit la hatman, numai că, din păcate, nu era informa lui obișnuită: nu-l impresionase câtuși de puțin scandalul, nici nu-i păsa de victime sau măcar de berea risipită. „N-au decât să se spânzure, dacă le face plăcere! Tragedia mea e alta: nu mai pot suporta singurătatea, trebuie să mă însor, să-mi găsesc o femeie care să mă adune de pe drumuri. Fără dragoste nimic nu se leagă, ești pustiu, gol, nu-ți afli rostul... Și sunt diverse iubiri: de patrie, de natură, de știință, de Dumnezeu, de pădure și așa mai departe. Pe mine m-a lovit cea mai blestemată dintre ele: aceea de o femeie. Păcatele hatmanului, neam de curvar. Să iubești o femeie! Sinucidere asigurată. Am discutat zilele trecute cu Claudia Roman... Femeie frumoasă, elegantă, deșteaptă, dar stranie. Cred că nici ea însăși n-are habar cine-i și ce vrea! Tace, se retrage, nu știi niciodată de unde să o iei! Trăsnită? Absurdă? Cu atât mai bine, mi-am spus. Până la sfârșitul vieții o să am pe cine să fac studii. Cel puțin nevasta să-mi rămână de cercetat, măcar ea să mai aibă vreun mister, că restul sunt studiate, gândite, analizate și planificate de alții până-n pânzele albe. Noi, ăștia, am ajuns să știm și ceea ce logic n-am fi putut ști. Prima dată găsești răspunsul și abia pe urmă întreba

rea! Nouă destinându-ni-se marea cinste de a le aplica în practică! Cum ne știm de atâta vreme, mi s-a părut inutilă orice introducere, așa că i-am pus direct problema: da sau nu! Ea însă, în loc să-mi zică mersi că-i dau totuși un nume nobil, care a însemnat ceva în istorie, că o scap de singurătate și de alte griji, s-a uitat la mine de parcă aș fi fost fantoma lui Nostradamus! Nu mai termina de privit — ochi mari, ochi mi jiți, cap dat pe spate, cap apropiat — de mă băgase la idei. Apoi, după ce am trecut la alte detalii — intrasem în horă și trebuia să-mi pledez cauza, nu? —, la alte argumente în favoarea mea, a catadicsit să pună punct discuției: Fugi, domnule, cine ți-a băgat în cap că aș avea de gând să mă mărit? După care a pus o placă și a început să-mi explice că de ce în interpretarea Nu știu cui din Simfonia Nu știu care, cornii sună mai tare decât flautele! Așa că m-am vindecat, bănuiesc, adică sunt sigur! că mă voi orienta spre o băștinașă. Spune tu, bătrâne, sunt eu chiar atât de urât, de tolmăc încât să nu pot provoca o discuție serioasă? Nu meri tam nici măcar un minim efort din partea ei de a mă cunoaște? Și atunci ce-mi rămâne de făcut? Să o disprețuiesc fiindcă nu are interes, curiozitate, cel puțin curiozitate, așa de dragul curiozității, sau să nu mai dau doi bani pe mine însumi? Cine mă va putea lămuri vreodată? N-am insistat deajuns? O fi lesbiană? Măcar ca paravan... Mă uitam la ea cu disperare, că e frumoasă nebuna, și-mi propuneam să merg până-n pânzele albe. Iată ce te desparte de fericire, îmi spuneam: un lat de masă și pianul lui Chopin! Hatmane Dobrotă, cum n-ai putut crăpa în prima bătălie, cum ți-a trecut prin cap măgăria să-ți perpetuezi nu mele? Sau cum n-ai avut un pic de geniu, să le văd pe toate puterile as tea sofisticate stând la mine ca la zahăr! Am cercetat serios și jur că nu-i înțeleg pe cei cu geniu: niciunul n-are harem! Ba chiar și o nevastă li se pare prea mult! Să fiu eu dotat fără să știu?” De astă dată hatmanul avea o enormă durere în glas: nu erau nici melancolia, nici disperarea cabotină de altă dată; îmbătrânise brusc, îl simțisem mic, neputincios, torturat de spaime. Tăcerea lui avea ceva amenințător. Îl bănuiesc în pragul unei mișcări decisive, în niciun caz bune. De fapt, întrebările lui, unele, nu-mi sunt chiar atât de străine. Încerc și eu, cu același succes, să deduc ce faci, cum reacționezi și gândul că durerile mele ar putea provoca altcuiva bucurie sau măcar zâmbete

condescendente mă îngrozește, unui altcuiva aflat în preajmă-ți... Dacă de la altceva, prin absurd, nu te poți abține, cel puțin asta, te rog insistent, nu o fă! Să vii tu, aici, cum mi-ai propus? Că important este să fim împreună, indiferent de loc? Da, absolut de acord. Mi-e teamă însă că s-ar putea să re greși — mă îngrozesc de pe acum reproșurile tale pe care, desigur, nu mi le vei spune niciodată —, că, după un timp vom fi mai străini decât sun tem chiar în momentul de față. Pentru că și eu am vrut să-mi practic meseria de dragul copiilor care n-au nicio vină, și alții s-au străduit mult mai mult decât mine, dar n-au reușit nimic, n-au fost lăsați. Aici sau aiurea nu ești decât voi ăștia care... Omul cu ghitara, acompaniatorul tovarășului Socoliuc! Să le simți privirea arogantă, suficientă, să-i auzi când le dau complexe în clocot, când îți impun cu pumnii sau cu chitanțierul în mână punctele lor de vedere!... Faci cum îți spun sau găsesc o sută în locul tău! Nu li te poți opune, n-ai același vocabular, și gândul că nu vei înțelege asta, că mă vei condamna văzându-mă cum mă las manevrat, instruit, mă cutremură. Și acest gând... De fapt, nu știu ce să-ți mai scriu, tocmai fiindcă sunt prea multe... Adevărul este că din ceața ce ne înconjoară nu văd nicio ieșire, orbecăială stupidă și za darnică până-ntr-o zi... Dacă n-ai fi cum ești, dacă nu aș simți că tu, acolo, nu ești singură! Dar ceea ce bănuiesc că se întâmplă cu tine mă anihilează, mă face să mă simt îngrozitor de ridicol. Doamne, oare n-o să aflu niciodată ce-i cu noi, cine ești și cine suntem?

După fiecare întâlnire cu Iustin ceva nedeslușit, o durere insistentă îmi anihila orice logică; o parte necunoscută a ființei lui — sau, poate, ignorată, de care mai mult ca sigur nici el nu era conștient — trecea pe primul plan. Sigur, nu țineam să-mi plângă de milă, n-aveam nevoie de compătimirile lui, ci doar de puțină înțelegere. Nu numai el era singur, ci și eu; și eu fusesem umilită, jignită, și mie mi-e frică... Pentru el însă nu eram decât nevasta presupus infidelă și atât să mă fi scuzat? Ar fi fost inutil: verificase de zeci de ori, mă pândise la cele mai neașteptate ore, se interesase pe la colege și vecini, cu un prea multă discreție, ce fac, cum pierd vremea, căutase prin toate ungherele casei semnele trădării, mirosoase pernele, hainele, studiase mucurile de țigări din coșul cu gunoi, îmi reproșase

gesturile din momentele de intimitate până reușise să mă inhibe. Din păcate, nimic nu izbutise să-i scoată din cap ideea lui fixă; mai mult, orice nume de bărbat apărut în discuție — fie de adolescent sau de centenar! — era un posibil... încât am încetat să-i mai povestesc ceva; mai târziu, a trebuit să renunț și la numele feminine, deoarece și ele puteau fi complice, tănuitoare... O vreme îl scuzasem: fusesem convinsă că aceste crize nu-i sunt organice, că le face deliberat, preventiv și, bizar, gelozia lui exasperantă aproape că mă satisfăcuse. Ea era semnul cert ai iubirii de care aveam atâta nevoie! După un timp însă monotonia manifestărilor lor lui a început să-mi dea de bănuț: oare nu întreabă anume pentru a se feri de întrebările mele? Oare nu conștiința propriei vinovății îl face să mă creadă și pe mine vinovată? Dar foarte departe n-am mers cu gândurile fiindcă sâcâiala lui, cu fiecare întâlnire mai insistentă, reușise să mă obosească, să nu-mi pese de nimic. Sigur, aveam nostalgia unor momente de destindere, a unor discuții calme, degajate „Cercetează cât vrei, verifică tot ce-ți trece prin cap, bate-mă, dacă îți face bine, însă nu uita că viața trece pe lângă noi!” —, dar până la urmă a trebuit să renunț și la această iluzie: știindu-mă suspectată, cercetată prin lentilele lui deformatoare, mă purtam nefiresc, devenisem de o stângăcie enervantă și asta l-a stimulat să-și sporească bănuielile; cu cât mă chinuiam să mă port de parcă nu m-aș fi știut urmărită, cu atât deveneam mai rigidă, mai nesigură pe mine încât, cu toată teama de singurătate, erau zile când doream să-l văd cât mai repede plecat; distanța îi atenua oarecum defectele, mi-l apropia din nou și abia atunci vedeam cu claritate câte ne-au mai rămas de făcut și de spus... În definitiv și la mare mi se întâmplase nu o dată să uit secvența aceea oribilă din școală: avusesem timp să învăț toate nuanțele singurătății și mersesem până la a-l înțelege și chiar ierta. Adâncită în nisipul mărunț, fierbinte, cercetând cerul alb de parcă aș fi vrut să-i fur ceva din nepăsarea lui senină, îi simțeam din când în când mâna atingându-mă cu sfială, și atunci mi se revoltau toate simțurile, atâta vreme domolite, cenzurate. „Poate că e altul, îmi spuneam. Din moment ce a făcut drumul până aici, ceva s-a schimbat”. Învățasem treptat să renunț și aproape că eram fericită cât pot ierta, că am această tărie. La fel și în mare: valurile izbindu-mă cu furie sau delicatețe,

Îmbrățișându-mă tandre ori neliniștite, mângâindu-mi cu obrăznicie pieptul, coapsele, fața, râzându-și de orice pudori și rețineri, îmi împrumutau ceva din nepăsarea lor, mă contaminau cu alte neliniști și îmi aminteau că sunt femeie; nevoile îmi impuneau sentimentele, logica lor. Și el iarăși își uita mâinile pe mine, căuta să mă ajute când mă doborau valurile sau el însuși mă arunca în apă cu o timiditate copilărească, iar eu eram gata de atâtea ori să-l chem, însă în clipa când ne pomeneam iarăși față în față, privindu-ne, totul se destrăma: vocea lui îmi anihila orice dorință. Dacă m-ar fi luat de mână fără să scoată un cuvânt, dacă ar fi știut să tacă măcar o singură dată, poate că agonia noastră s-ar fi prelungit: aș fi mers cu el oriunde, aș fi acceptat totul cu setea și timiditatea începutului. Din păcate, încă din prima secundă începeau scuzele, explicațiile, justificările și totdeauna persoana mea psihică era ignorată; durerea lui, spaima lui, singurătatea lui, rătăcirea lui, nevoia lui! în sfârșit... Sigur, drăgălășeniile aduse până în pragul umilinței, cuminenția ipocrită, atenția nefirească le-aș fi putut înțelege, dar mi-a fost imposibil să-i iert faptul că a înjurat-o continuu, cu furie, pe Codruța. Și n-o făcuse doar pentru plăcerea mea, ci cu convingere, extrem de revoltat, după ce eu însămi văzusem cum îl dominase, cum îi executase ordinele și încă în fața mea! Din prima clipă se scosese din cauză, nu-și găsisese nicio vină, doar ea era cea care... Cu două săptămâni în urmă vorbise probabil despre mine cu o patimă asemănătoare. Să fi depistat și ea în structura lui același primitivism revoltător? Altfel, cum l-ar fi lăsat să se desprindă, să vină la mare? Sau, pentru ea, lustin nu era de cât o banală aventură de vacanță, de genul celor ale Maiei Cerbu? Iată o taină pe care nu aveam curiozitatea să o descifrez! Oricum, cu victoria dobândită asupra femeii nu aveam niciun motiv să mă mândresc.

Mult mai târziu, după ce i-am povestit Victoriei Oprea cele întâmplate, n-am reușit decât să-i stârnesc compătimirea; în orice caz, adevăratului motiv care m-a îndepărtat de el încă nu-i găsisem un nume și nici n-avea vreo importanță, așa încât Victoriei argumentele mele i se păruseră nesemnificative. „Sigur că de la persoana iubită așteptăm chiar mai mult decât totul. Ai vrea să o integrezi organic în propria-ți ființă, să te contopești cu ea... Cel mai minuscul semn al trădării ia proporții cosmice. Teamă de a nu o

pierde, îndoiala se transformă în uragane... Dar, din păcate, cu timpul, mediocritatea mediului își pune amprenta pe toate... Mizeria, nesiguranța, primitivismul maculează progresiv, rod asemenea apei chiar și edificiile cele mai trainice. Nu înțelegi că în realitate trăim cerșind ceea ce ni se cuvine? Cerșim sau furăm, nici nu știu... Voi v-ați urmărit orbește sentimentele fără să țineți seama de lumea în care ele se manifestă...” „Când apare înțelepciunea, calculul, dragostea se cam atrofiază”, i-am spus enervată pe mine însămi că, prinsă de o slăbiciune de moment, am acceptat să-i povestesc. „Vezi, foarte ciudat, spuse ea, primul meu soț a fost un crai, dar ce crai! și cu toate astea l-am iubit. Am bănuir întotdeauna când mă trișea, însă niciodată nu mi-a plăcut să știu. Mentalitate depășită, mă consolam, optică veche, rudimentară, dar sufeream ca un câine... Bănuiala e bănuială, certitudinea, în schimb, e îngrozitoare! Când sporeau atențiile, vorbele frumoase, interesul pentru treburile mele profesionale, deveneam suspicioasă, închideam ochii și îmi spuneam că probabil este vorba de o criză de singurătate sau că a avut cine știe ce succese care i-au atenuat crisparea... Lui nu cred că i-ar fi trecut vreodată prin minte, în caz că le-ar fi căutat, scuze mai inteligente...Pe de altă parte, nu știu, îmi plăcea să-l recuceresc mereu. Aveam această nebunie... Și nu mi-a fost simplu, căci vârsta unei femei se citește pe gât, și nu pe față, și aici nu se poate face prea mult. Mi-am lăsat niște kilograme în plus să-mi stea pielea întinsă... Oricum, mi-am acceptat greu vârsta... A fost un fel de moarte, o moarte bizară... Sufletul rămâne tânăr, neschimbat, nu se atenuază poftele, dorințele, dar când te vezi, când știi câte ai de ascuns și cu ce preț, nu e prea vesel...Există mii de teorii... Am aflat că de la amoebă încoace — pe scara animală — ne împerechem mereu, că toate sunt fie cu plus, fie cu minus, materie și antimaterie, înger și demon, alb și negru și tot așa... Umbli prin suflet cu ochii reci ai lui Freud, vrei să te vindeci numai că, din păcate, nicio teorie nu te imunizează. Ca să-ți dispară suspiciunea, teama, tentația, spaima ar trebui să trăim în camere izolate, însă și așa viața ar tăbări peste noi, ar găsi ea o soluție să te murdărească... Din fericire, tu mai ai încă destul timp până vei ajunge să te îngrijoreze propria-ți imagine, până vei fi obligată să faci concesii, ție și altora, să reduci mereu din pretenții... Dar cum nimic nu se poate schimba

în jurul nostru decât, eventual, în rău, trebuie să încerci acum imposibilul, să fii fericită acum, în condițiile existente...”

Nu sunt foarte sigură că am înțeles-o prea bine. Victoria avea uneori o detașare ce mă înspăimânta: vorbea cu un calm rece, profesoral, fără să se îndoiască o clipă măcar de ceea ce spune, nelăsând loc și pentru o altă cale, iar când căutam, cu timiditate, să o contrazic, rămânea uimită că nu înțeleg un adevăr atât de elementar. Pe de altă parte, timpul nu-mi spunea mare lucru: îl aveam în față, baltă stătută, fără margini; agitația lui mă lăsa indiferentă. Preferam să nu-i dau târcoale, să nu-l răscolesc: îmi convenea să-l știu înainte și atâta tot, este pur și simplu, cum sunt și eu! Să nu mă uit înapoi? Dar atunci în ce parte să privesc? mă întrebam dezamăgită. Cu Iustin ne tăcuserăm destule proiecte, desigur, nu formidabile, mai pe măsura noastră: să traducem o sumedenie de cărți, să călătorim, să ne fixăm într-un oraș cultural și, în plus, el să compună muzică, mai ales că luase un start bun, în timpul studenției, unele încercări avuseseră un oarecare succes. Până la urmă însă nu s-a ales nimic din planuri, deși ele erau atât de banale, de realizabile încât mi se părea absurd să las loc neprevăzutului sau erorii. Și totuși, în urmă am descoperit o eroare, și ea mi se datorează: nu observasem la timp partea șubredă a structurii lui, mă lăsasem orbită de aparențe, dragostea îmi blocase toate sistemele de alarmă. Pe atunci însă de-abia așteptasem să nu mai fiu sân gură, îmi dorisem din răspunderi să mă încredințez cuiva, să nu-mi aparțin. Atenția încordată uneori la paroxism, luciditatea, eterna poziție de apărare mă obosiseră; erau nu puține momente când pe fiecare om îl credeam mai puternic decât mine, încât ajunsesem să mă mir că încă nu mi s-a întâmplat cine știe ce. Pe urmă, fericirea altora mă bucura și mă complexa în aceeași măsură, mi se părea o enigmă pe care nu mă vedeam capabilă să o dezleg. Cum reușesc unii să extragă din absolut orice întâmplare sau lucru motive de bucurie? Cum depășesc umilințele cotidiene, jignirile, mizeria, spaimile? Mai târziu, după ce l-am cunoscut pe Iustin, enigmele s-au dezlegat de la sine: nu-mi dădeam seama cum, dar se putea! Atunci mi se păruse jignitor să-i pun la îndoială dragostea, să-l suspectez sau să-i temperez entuziasmul. Instinctul îmi spunea că nu greșesc și în vreme ce eu continuam să mă adâncesc cu

inconștiență în apele liniștii, ale fericii oarbe. Iustin se contamina de noul mediu în care intrase și, împrumutându-i treptat culoarea, mă transforma într-un bun oarecare ce trebuia păzit cu grijă de ochii altora. Nu-mi mai remarcă lenjerna, tunsoarea, nimicurile cu care mă împodobeam anume pentru el: era agitat, nu-și mai găsea locul; tăcerile apăsătoare erau întrerupte de reproșuri bizare sau de întrebări fără sens. Paralizată, aproape, îi urmăream neașteptata metamorfoză sperând că odată și odată va apărea și minunea care să-mi dea certitudinea că nu m-am înșelat chiar atât de mult. Paradoxal, continuam să iubesc cu disperare imaginea pe care mi-o făcusem despre el; cu Iustin cel adevărat conviețuiam pur și simplu, iar discuțiile noastre deveniseră atât de stereotipe — variațiuni pe aceeași temă: dacă-l înșel sau nu —, încât uneori de-abia așteptam să plece, pentru a-l putea iubi din nou. Dacă m-ar fi întrebat o singură dată măcar, fie și din greșeală, cum trăiesc, ce gust are singurătatea mea, dacă mai pot suporta obiectele din jur, care, uneori, noaptea — când nu eram capabilă decât să-i recitesc scrisorile — sunau bizar, ca firele de telegraf bătute de vânt, poate că nu m-aș fi îndepărtat atât de brutal de el. Mai mult, încurajările mele sau orice gest prietenesc nu-i mai spuneau nimic, deveniseră simple pretexte pentru ironii grosolane încât, involuntar, ajunseseam la convingerea că din întreaga lume doar pe mine mă socotea singurul lui dușman; mă ura, mă teroriza, credea cele mai absurde lucruri însă, cu toate astea, era incapabil să se rupă de mine. Suferința — psihică la început, iar mai târziu și fizică — părea să-l bucure și și-o cultiva cu atâta grijă încât nu mai voia să o împartă cu nimeni, devenise jucăria lui preferată, paravanul cel mai sigur. Și atunci?

De două zile am febră, dar în parohia lui Socoliuc nu se găsește urmă de aspirină! Noroc că foarte generoasa doamnă Giurgea îmi trimite diverse ceaiuri și leacuri băbești, îmi pune comprese, mă pipăie în fel și chip asigurându-mă că totul e „pasager”, că urmează „faza recurentă”. Febra se încăpățânează, nu scade, dar mă simt mai bine: am iluzia că iau totuși ceva, că mă tratez, că păsările sacrificate îmi vor da ceva din fosta lor viață. Și nu este singura mea iluzie. Febra, foarte ridicată seara și noaptea, m-a desprins cumva

de realitate: peste 38°, mă încercă un fel de bucurie stranie, plutesc nepăsător deasupra lucrurilor înfășurate într-o ceață străvezie, blândă, am devenit de o generozitate și înțelegere suspecte. Alături, la îngrijitoarea școlii, a început bătaia: soțul ei, badea Avram, un țapinar cam expirat ca bărbat, a venit acasă pe două cărări, după ce s-a legat, cum obișnuiește, de toți câți i-au ieșit în drum. Deși oamenii de aici au ofire iute și încurcată — nimeni n-a reușit încă să descopere ce-i supără, ce-i bucură și pentru ce le sare țandăra —, la grosolăniile lui nu ripostează, deoarece au aflat toți că pe el orice beție îl costă îngrozitor: îngrijitoarea îl snopește în bătaie, apoi îi spală, îi schimbă hainele și-l îngrijește ca o infirmieră; este liniștită abia când îl aude gemând, văitându-se și cerându-și spăsit iertare. Cu toate astea, badea Avram depășește cu regularitate măsura și cu regularitate se întoarce acasă, spre deosebire de alții... Curios, acum urletele lui disperate nu mă mai tulbură, suferința lui nu-mi spune nimic și nici de liniștea mea nu-mi pasă: scriu cu o relativă ușurință și detașare, de parcă aș visa că scriu. De fapt, și febra mea se trage de la o beție stupidă. Mi s-a încredințat să fac împreună cu Dobrotă recensământul animalelor dintr-o parte a satului; și până când unii se chinuiau să-și ascundă dobitoacele și ce mai aveau, alții ne îndopau cu băutură; și măgurenii au un sistem stupid de a insista până te exasperează; nu te lasă să ieși din casă, fac pe jigni ții sau chiar se supără și trec rapid la cuțit; e un fel de război al nervilor din care pierzi întotdeauna, mai ales dacă ești împreună cu hatmanul. De când s-a căsătorit cu o țărăncuță ce face pe ea și era, Dobrotă a intrat într-o pasă neagră. „Asta-i nevastă? scrâșnește el. O eroare a naturii! Se culcă cu mine când o taie capul, mă hrănește și mă spală când i se năzare și se văicărește toată ziua că nu fac nimic pentru casă! Băștinașă mi-a trebuit! Și eu care fusesem convins că lipsa școlii și toate câte nu le are o vor face să-și vadă lungul nasului! Dar se pare că-i atât de proastă încât îi lipsește până și complexul de inferioritate! Oricum, s-a terminat cu orice urmă de înțelegere pentru proști. Dacă-i lași într-ale lor sunt capabili să te extermină.” Vrea să fugă din sat, dar aș băga mâna-n foc că aici or să-i putrezească oasele. Ca și mie, de altfel. Căci peste satul ăsta plutește un fel de rugină, ceva trist și moleșitor care-ți năclăiește mintea, îți paralizează voința, te îmbătrânește. Iar când te afli printre „somitățile!” lui, și n-ai

cum să le eviți, ajungi să ți se facă rușine că ai citit o carte. Și întotdeauna se găsește câte unul care să vină la timpul potrivit cu câte un exemplu celebru pentru a le gădila vanitatea, a-i scuza! „Lasă domnule, spune subtila de Claudia Roman, în zilele în care acceptă să rostească mai mult de trei cuvinte, cultura zăpăcește, încurcă, te face să pierzi din vedere țelul. Intelectualii-s niște nehotărâți: nu știu să aleagă, se învârt mereu în jurul cozii, iar în fața puterii cei mai mulți și sunt niște lași odioși. Poți să le spui orice tâmpenii și ei le iau de bune, te curtează... Forța e totul. Constantin Cantemir, tatăl marelui Dimitrie, a fost analfabet și totuși a urcat pe tronul Moldovei! Răzvan Vodă a fost un biet țigan și ce acte de vitejie a făcut! Dar e plină istoria de asemenea exemple! În schimb, pe Brâncoveanu unde l-a dus cultura lui? Cu capul pe butuc! Credeți cumva că autorul

Mioriței a studiat la Sorbona sau măcar la București? Pe dracul Bucureștiul pe vremea aceea nici nu exista, era o mlaștină!” Iar ironiile Claudia prind, exemplele se înmulțesc, se învață, și Socoliuc exclamă încântat arătându-ne cu degetul: „Vedeți, mă? Ce v-am spus? Numai voi, ăștia, frecați manganul cu oft și o păț! Sigur, ceva carte trebuie să știi, să poți citi instrucțiunile, că trăim alte vremuri, dar vacii trebuie să-i cosești iarbă, nu să-i spui de cutare și cutare. Eminescu nu-i cel mai bun exemplu, că-i poetul nostru național, dar ziceți voi, ăștia, unul mai inutil, un liru-liru crocodilul și dacă știți atâtea, de ce mai chinuiți hârtia? Școala vieții ajunge ca să trăiești bine, să nu-ți umpli capul cu prostii!”

Și astfel cu ajutorul prețios al hatmanului, m-am îmbătat zdravăn; abandonând numărătoarea dobitoacelor, mi-am propus să vin acasă pe scurtătură, dar gheața râului, străvezie aproape, s-a spart, am căzut în apă și norocul meu a fost că nu era prea adâncă, astfel că m-am descurcat singur. Hatmanul și-a revenit repede, căci vechimea și experiența și-au spus cuvântul; eu, în schimb, am rămas la pat, spre nemulțumirea lui Socoliuc. „Pe cine dracu’ să pun în locul tău? Că nimeni nu mi le numără corect! Și eu sunt obligat să cunosc situația exactă! Și țăranul se văicărește, miaună, geme, iar după ce pleci, râde și zice că ești bou!” Am avut timp să le cercetez casele: faianță tipător colorată înăuntru, faianță afară, flori artificiale, imitații de cristal, sticlărie multă, inutilă, fiori stridente, țigănci, cadâne

lăbărțate și ciobănași în rame masive, aurii, poze de nuntă, zeci de poze convenționale, mărite și retușate, frigidere goale, paralizate de ritmurile curentului, împestrițate cu abțibilduri. Și alte case, din lemn, două camere, „din față” și „din spate”, în care veacul a pătruns doar prin vasele emailate și foliile de polietilenă întinse pe mese și pe pământul mereu umed. „Care ar fi proba hoției lor?” m-am interesat eu, dar Socoliuc avea răspunsul: „N-are cum să se vadă! Curge pe râu în jos! E în concubinaj cu paharul, domnule, dă pe jgheab tot ce n-are gust de apă, tot ce-i întunecă mintea! Nu-i pasă de nimic. Și cu toate astea, nu putem ști ce mai are la ciorap!” „Dar nu vă gândiți că peste o vreme, cândva, s-ar putea să nu mai fiți ce sunteți? Vă vor ierta, oare, exigența?” Eram relativ bolnav, el — destul de băut, într-o stare cam echivocă, fără chef de lucru și de mers acasă, îi era probabil silă de gura nevesti-sii; iar eu mă simțeam atât de singur încât îl țineam de vorbă și aș fi insistat să rămână chiar dacă m-ar fi înjurat. Îmi adusese niște came de mistreț sechestrată de la un braconier: „Găsește-ți și tu o pațachină să ți-o frigă! Du-te la popa sau la madam Mușețel, că pe tine n-o să te refuze!” Madam Mușețel fiind Claudia Roman, marea lui antipatie. Contrar așteptărilor, întrebarea mea nu l-a iritat peste măsură. M-a privit doar într-un fel ciudat, de parcă ar fi vrut să-mi spună: „Cum, mă, și tu ești împotriva mea?”, ca apoi să-mi răspundă cu relativă detașare: „Dă-i în mă-sa, cu ăștia din Măgura faci ce vrei dacă strigi puțin: tango, vals, drepti, culcat, sus, jos, cum îți convine... Sigur, umblă cu o mână pe cuțit și cu alta întinsă, dar întotdeauna le-a fost frică să o scoată pe aia cu cuțitu’. E de ajuns să te faci că le pui ceva în palmă că se liniștesc... Și mereu presupun că ai în spate mult mai mult decât ai... S-a blegit și măgureanu’, nu mai e cum a fost. Înainte îți crăpa capul dacă-i turteai din greșeală un fir de iarbă, acum o lasă necosită, nu-i pasă. Ce s-a petrecut oare în mintea lui? De fapt, nu-i nici țaran, mu altceva, nici nu mai crede în nimic... Pe urmă, și eu trebuie să fiu ceva mai aproape de realitate cu cifrele... Tu îți închipui că plutonierul mi-e așa de prieten cum se ține? Sau funcționarii? Ascultă la mine, îi știu, îmi vor postul, dar o să aibă pe mama lor! Posed și eu ceva neamuri pe ici. Pe cola și ele chiar dacă nu te iubesc, țin la tine din interes... Așa că durează, nu-ți face griji... Și dacă nu... Găsesc eu o fabrică, ceva, lu’ mea-i mare... Cât despre

oameni... Până mai este ce pierde, nu mișcă un deget, așa că mi se rupe de cuțitele lor! Și încă mai este ce pierde... Mai există copaci pe munte, animale sălbatice, fructe, iarbă, păstrăvi în rău... Ăstuia cu mistrețul i-am spus cum ar sta la închisoare, i-am de scris condițiile și a fost foarte fericit să-l împartă cu mine și cu Oituz, că de ăsta oricum nu scapi... Să-l iert sau să-i las copiii pe drumuri? Asta-i marea mea tragedie. Și oamenii știu că-s om bun și drept... Dar lumea e altfel... Iar dacă privim mai global situația, nici pe plan mondial nu e prea roz, știu și curcile... Cui îi pasă că în Măgura a avut loc războiul berii? Nimănu! Fiecare cu aia a mă-sii!" „Nici profesorii n-au ce pierde, am plusat eu. Și cu ei nu sunteți prea elegant, asta se simte..." „Ei sunt o problemă oricum... Dar s-a dovedit că tratează totul de pe cal, nu înțeleg interesul general, nici cerința momentului, sunt rupți de realitate. De ce sfidează? Că au citit cu o pagină mai mult? De ce nu ascultă? Uite, spre exemplu, o rog pe madam Mătrăgună... îi spun, hai madam Mușețel, am o acțiune importantă și ne trebuie niște lozinci:

Pe bogăția ce-o avem
Stăpâni noi înșine suntem!

Sau:

Zi de zi economii
Pentru ziua ce-o veni!

Că dacă trebuie, trebuie! Și e mai tânără, nu? Și ce-mi spune: Dumneavoastră nu sunteți alfabetizat? Păi să n-o bag?... Și uite cum se poartă! Turdeanca e pușcată într-o aripă; madam Găină, aia de istorie, e atât de ramolită, că mi-e frică să nu-mi scrie altceva; doctorul îmi dă seringă și halatul și-mi zice să trec în locul lui; Dobrotoaia măncă litere; Sabina, aia de română, e deajuns să te uiți la ea că-și închipuie că vrei să o... și plânge pe urmă o săptămână... Podăroaie are necazuri cu mecanicu' ei, când n-o asta, o bate, și tot o bate și o asta, de nu mai au timp și pentru altceva! Și toți sunt cu nasu' pe sus, și toți își fac proiecte cum să o întindă în altă parte. Dar aici or să le putrezească oasele, și dacă n-or să le îngroape mai adânc, or să le roadă mistreții și lupii! Dar prietenul tău, Dobrotă, n-a fugit de două ori? L-am reprimat și l-am iertat..."

În vreme ce-l ascultam mă apuca spaima. Să nu existe totuși ieșire? Îl cercetam cu atenție: foarte sigur pe el, având o forță care te paraliza. Socoliuc mă convinsese că toate merg conform voinței și previziunilor lui, iar după ce a plecat parcă simțisem la propriu ancorele ce mă fixau de școala asta adormită între munți! Și m-am gândit la întrebările tale...Cât suntem cum suntem, nu mai pot exista proiecte și speranțe. Singurătatea m-a ajutat să-mi descopăr limitele. Mi-e foarte clar, n-am stofă de compozitor, uneori, când mă gândesc la asta, am imaginea fizică a notelor căzând de pe portativ, ca într-un desen animat... Nimic nu se mai leagă, în mine nu este decât un geamăt, un schelălăit penibil... Pe deasupra, în minte se face o legătură automată între tine și ideea de a compune. Iar pe tine nu te mai găsesc, ești cu fiecare clipă mai departe, mai incontrolabilă; îți simt ironiile pe care refuzi să mi le spui deschis; iubirea ta blândă și calculată a murit în umbra convențiilor; n-am argumente palpabile, însă toate simțurile mă asigură că mă înșeli; tăcerea ta revoltată, ordinea din casă, grija exagerată din zilele în care bănuiești că aș putea veni și, înainte de toate, tocmai faptul că nu sunt ce crede-ai că sunt rămân argumentul cel mai trainic. Ești o femeie foarte frumoasă și, firește, nu-ți va fi greu să o iei de la capăt. Te avertizez: mi-e frică de propriile-mi impulsuri, deoarece încă te iubesc cu

disperare; cu cât nu te găsesc, cu atât gândurile îmi sunt tot mai atrase de tine și colin dul lor inutil și aiurit mă exasperează. Refuz să te știu a altcuiva și nu-mi dau seama cât voi mai avea energia să te caut, să mă înjosesc în fața ta. De fapt, încă n-am idee cum aș putea să nu liniștit: nici cu tine, dar nici fără tine! Ce simplu ar fi fost dacă apa râului își făcea datoria! Febra nu e în stare, deși mi-o doresc. Mă gândesc tot mai mult la povestea asta: pentru că trebuie să se întâmple ceva care să taie odată defini tiv nodul îndoielilor, ceea ce se petrece cu noi este tot o moarte, însă mult, mult prea lungă și paralizia gândurilor, a voinței este infinit mai grea decât secunde în care treci definitiv. Nu se poate să fie altfel? În ultimele trei zile te-am sunat la documentare, la Solidaritatea, însă mi s-a spus că ești plecată; nu are rost să-ți descriu intonațiile vocii respective, felul în care mi s-a adus la cunoștință evenimentul; oricum, mi-a fost rușine să-i mărturisesc respectivei că-s soțul tău — deși asta sunt! — soțul tău! Seara am discutat împreună, dar n-ai adus vorba nici din greșeală de aceste absențe repetate, cu toate că am făcut unele aluzii... Și cum mi-ai povestit de căpșuni ai fi putut... Dacă ai ști cum mureau cuvintele tale frumoase, cât de mult semănau ele cu notele muzicale!...

Zice uneori hatmanul: „De văzut am văzut destule, de auzit am auzit destule, dar de băut încă n-am băut destul!” Beat, cred că voi reuși să nu mă gândesc la tine, să nu te mai visez!

Strădaniile mele de a mă face crezută eșuaseră; nu mai aveam cum să-i dovedesc contrariul; greșisem de la început renunțând treptat la felul meu de a fi, chinuindu-mă să mă acomodez, să-i ies întâmpinarea suspiciunilor. Probabil că nici n-aș fi putut face altceva: eram continuu uimită de ceea ce mi se întâmpla; căderea fusese mult prea rapidă și mă prinsese descoperită: era atât de absurd totul, încât nu mă puteam apăra decât prin tăcere; și pe urmă mai era ceva: aveam nevoie de el, o parte din mine refuza să renunțe. Gelozia lui bolnăvicioasă trădase, cel puțin la început, și o iubire pe măsură, or, eu aveam mare nevoie de asta, mi-o doream. „Dacă sunt așa cum crezi, lasă-mă. N-are rost să continuăm chinul ăsta penibil! Eu, cel puțin, sunt epuizată...” „Am să-ți dovedesc că ești așa cum cred, dar nu te las, nu pot fără tine!” Și asemenea vorbe,

spuse chiar cu furie, îmi mai agitau speranța: „Poate că...” Și tot cu întârziere am descoperit că gelozia lui se transformase în ură. Oricum, la el era imposibil să afli limita dintre aceste două sentimente, mai ales că niciodată nu răspundea direct la întrebări, iar explicațiile, când se hotăra totuși să le dea, lungi, întortocheate, îi erau contrazise mereu de privirea suspicioasă, neliniștită sau, mult mai frecvent, insolentă. Nu de puține ori se repezea la mine și ceea ce urma nu se mai putea numi dragoste, ci un fel de luptă încrâncenată, istovitoare, împinsă până la scârbă: eu nu eram decât materializarea tuturor eșecurilor lui, un obiect oarecare ce trebuia distrus. „Nu dai nimic din tine, îmi spunea pe urmă, prăbușit Mila, falsa ta îngăduință paralizează”. Dar mila venise abia la urmă. Tăria sau mai degrabă un fel de îndârjire în a rezista o dobândisem ceva mai devreme, când nebunia lui îmi dăduse senzația că mă aflam pe o sârmă la mare înălțime și, de teama de a nu vedea ce se află jos, mă concentram cu disperare să-mi mențin echilibrul. Nu știam cât va mai dura îngrozitoarea aventură însă, independent de mine, organismul se ambiționa absurd să reziste. Adevărul e că prin ceea ce făcea. Iustin mă ajuta involuntar să mă despart de întâmplările frumoase, de amintirea gesturilor lui, de senzualitatea obișnuită, să le elimin ca pe niște veșminte inutile. Așa că întoarcerea lui de la mare m-a găsit într-un fel pregătită. Probabil că a pândit o vreme pe afară, oricum, la ușă a bătut abia în a cincea zi după ce ne despărțiserăm: era atât de beat încât de îndată ce a intrat în casă s-a prăbușit pe pat și, după ce, cu mare dificultate, a încercat să mă învinuiască și să protesteze că l-am părăsit și multe altele, a adormit brusc. L-am dezbrăcat cu grija de altă dată și întreaga noapte am rămas trează, pe un fotoliu, urmărindu-i convulsiile, gemetele, înjurăturile, dându-i apă și suportându-i bolboroselile furioase ori mirate și mirosul de vin prost, acru. Plânsul nestăpânit, eliberator mi-a făcut bine. Atunci, pentru prima dată de când eram împreună, mi s-a făcut milă de el, deși sentimentul acesta, viu, necruțător, apărut fără rost, mă scârbise. „Cum ai putut să cobori atât de jos? îl întrebam în gând reproșându-i structura, neputința, os citațiile, gelozia stupidă și, în același timp, orbirea mea, distanțele de orice fel, tot ceea ce ne obligase să bâjbâim neputincioși. Îi descoperisem primele fire cărunte, apoi, sub ochi, niște pungi vineții; fața mi se

părase mai împăstată, oricum, era altfel decât o știusem; îl cunoșteam și nu-l cunoșteam și, cu cât mă ambiționam să-i cercetez detaliile feței, confruntându-le cu imaginile din mine, cu atât îmi sporea deruta: parcă eu însămi muream odată cu urmele lui din memorie, mereu mai oscilante. Spre ziuă s-a liniștit: chipul destins, calm îmi sugera că visele îi intraseră într-o zodie blândă. Și atunci, cuprinsă de o ușoară amețală, am vrut să mă așez alături, dar după primul pas, am avut impresia că nu doarme, că mă pândește și, retrăind cu anticipație ceea ce ar putea să se întâmple, mi-am simțit deodată mușchii încordați la paroxism, pielea atât de întinsă încât, înțepată, n-ar fi curs din ea nicio picătură de sânge. Îmi era foarte limpede ceea ce ar fi trebuit să-i zic *dacă*; mi se ordonaseră toate gândurile, erau clare, concise, convingătoare, numai că în clipa aceea n-aș fi fost capabilă să scot nici măcar un geamăt penibil. Revenită, cu dificultate, pe fotoliu, m-am străduit iarăși să mai rememorez o dată cuvintele ce urma să-i le spun dimineată. Am tras perdelele și până în zori nu mi-am mai dezlipit privirea de cerul alb, tremurător, brăzdat continuu de mari roiuri de meteori. Și moartea lor anonimă îmi readucea liniștea. Iustin s-a trezit destul de vesel, însă când m-a descoperit chircită pe fotoliu, privirea i s-a întunecat brusc. M-a asigurat cu relativă jenă că nu s-ar fi întâmplat nimic dacă m-aș fi întins alături, iar eu, invadată de crispa rea aceea stupidă, nu i-am putut răspunde, eram ca anchilozată. Mușchii feței mi se încordaseră în așa măsură încât n-am izbutit să rostesc niciuna dintre frazele pregătite cu atâta migală. Tăcerea mea involuntară l-a obligat să se îmbrace repede, jenat, de parcă s-ar fi găsit ilegal într-o casă străină. „E absurd ce se întâmplă cu noi”, mi-a șoptit în timp ce mă pregăteam pentru slujbă și, cu toate că bănuiam că nu se va mai întoarce, nu i-am putut zice nimic. Simțeam nevoia să-i spun ceva, niște vorbe firești, calme, prietenești, și nu doar pentru că așa s-ar fi convenit, dar îmi fusese imposibil. Ne despărțeam — cuvântul, în sfârșit, nu era lipsit de acoperire! — și sentimentele o luaseră înaintea timpului, aveau un insuportabil gust de moarte. Îl priveam dezorientată; în realitate, el nu mai era acolo și faptul că trebuia să iau totul de la capăt mă paraliza. Începusem să mă cercetez cu atenție: erau mâinile mele, degetele mele și totuși mi se păreau altele, rigide, îmbătrânite; apoi, venite dintr-un trecut incert,

numeroase vorbe care ar fi trebuit să se spună, curiozități nedelegate sau amânate, întrebări care-și așteptau de mult răspunsul... Și, iată, nu mai era timp, rămâneau suspendate în aceeași ceață de nepătruns. Eram deplin conștientă că ajungea doar un singur cuvânt ca legăturile dintre noi, firele știute și neștiute să se restabilească, dar nu fusesem capabilă. Îl priveam cum se îmbracă: gesturile îi erau decise, ferme, nelăsând nicio îndoială asupra plecării, și hotărârea lui mă obliga să-l stimez. La drept vorbind, nu era prima dată când izbutea să se desprindă de suspiciuni și obsesii stupide, să devină rațional, calm. „Tu îți dai seama ce se întâmplă?” mi-a spus. Îmi fusese imposibil să-i zic: „Da, îmi dau seama”, pentru că îmi lipsiseră cuvintele, puterea de a le rosti. În clipa aceea nu-mi dorisem decât să fug, să nu mai prelungesc așteptarea. Știam, înainte nu era nimic sigur, concret, totul trebuia reînvățat, redescoperit. Din păcate, nu aveam de ales, bizara lui iubire mă exasperase; când eram împreună mă ura, gesturile mele, cuvintele îl iritau, se lua de fiecare: în absență, de la distanță, deveneam unicul lui punct de sprijin, obsesia lui, iar iubirea îi creștea odată cu numărul zilelor în care nu ne vedeam.

Urăsc telefoanele: niciodată nu pot spune ce vreau, simt mereu urechea în plus, curiozitatea cuiva, judecătorul necunoscut, ironic, decis să ți se bage-n suflet pe o cărare ascunsă. Și chiar dacă n-ar fi, când aud centralista interesându-se cu indiferența ei bine jucată: „Vorbiți? Vorbiți?” sau „Mai aveți un minut, plătiți în continuare?” cuvintele mi se volatilizează, rămân paralizat, cu receptorul în mână. Știi foarte bine ce am, deși continui să te interesezi derutată: „Alo? Nu mă mai auzi? S-a întâmplat ceva?” de parcă ți-ar fi absolut indiferent că un sau o oarecare este la curent cu intimitățile noastre. Astăzi am reușit, pentru prima dată, să fac abstracție de eventualii ascultători. Mi-ai spus că vrei să vii la mine cu orice preț, că poți scoate, cu multă ușurință, un concediu medical. Sunt convins că ușurința aia ți-a scăpat fără să vrei: mi-am dat încă o dată seama că îndoielile mele au o bază reală; înseamnă că-i cunoști foarte bine pe respectivii generoși, că te-ai lăsat cunoscută! Altfel de unde atâta siguranță? Nu vreau să vii aici pentru că aș ști sigur cum ți-ai obține certificatul, aș avea certitudinea prețului. Pe de altă parte, nu mi-ar

face plăcere să intru în gura satului... Ești, din păcate, foarte frumoasă și vorbele ăstora, după plecarea ta, mi-ar face și mai dureroase zilele. „Asemenea nevastă nu se lasă singură nici măcar un minut. Tu tragi la cartofi și biscuiți, te amețești cu poșirci de doișpe lei, pe când ea nu coboară sub whisky and soda...” Așa, nu te știe nimeni, nu te poate comenta nimeni. Pentru că, te rog să fii convinsă, Oituz, adică minunata mea directoare Loana Oituz, împreună cu Silvia Giurgea și cu concursul absolut cert al celorlalte femei, plus al soților, ar avea de grijă să-ți ia urmele, să meargă până-n pânzele albe ca să-mi poată servi zilnic rația de noutăți, or, îmi ajunge ceea ce simt eu, detașarea ta, semnele pe care numai noi le putem cunoaște; n-am, prin urmare, tăria să le mai ascult și pe ale lor, încă mă mai iluzionez că nu e tocmai cum bănuiesc. Pe de altă parte, ar fi imposibil să vii din cauza apelor. Un val de căldură a topit brusc zăpezile din munți: râul s-a umflat, a luat podurile, a acoperit șoseaua, a târât cu el, la vale, buștenii de pe rampă, gardurile, cotețele cu animale, ba chiar și pe niște bețivi ce păzeau buștenii. Satul este aproape izolat; nimeni nu vine, nimeni nu iese; doar șoferii localnici, cu niște camioane grele, rusești, au reușit să facă față șuvoiului, însă nu se știe dacă au încercat să plece. Lumea este ca paralizată: n-o mai interesează nimic; cercetează continuu munții murdari, ostili, bântuiți de neguri și nori, apa noroioasă, întinsă, nestăpânită ca un blestem; cercetează, așteaptă și doarme de parcă o boală necunoscută ce volatilizează gândurile și inhibă voința ar fi tăbărit peste sat odată cu apele și cu aerul straniu de primăvară nehotărâtă. Semnele acestei maladii le am și eu. Ieri, de exemplu, n-am simțit nevoia să mănânc; am rămas în cameră și am dormit cea mai mare parte a timpului, după care, asemeni altora, m-am lipit de geam și am privit în prostie râul până a început să se învârtă casa cu mine; aveam senzația stupidă că aud gemete, vaiete, că văd cadavre de oameni și animale azvârlite cu cinism, la suprafață, pentru o secundă doar, în dreptul geamului meu. De fapt, drumul la popa Giurgea îmi ia foarte mult timp; trebuie să fac un ocol până aproape de Ulmoasa și nu mai am suficientă energie să urc munții, să-i cobor, să trec prin apă. Plus că sfinția sa a cerut să se reducă porțiile, de oarece nu se știe când se vor putea aproviziona din nou. În principiu, are dreptate, însă propunerea, făcută tocmai în

fața mea, mi s-a părut meschină încât, în semn de protest, i-am lăsat mâncarea neatinsă și am plecat scârbit la primărie să-ți dau telefon. Din păcate, n-am reușit fiindcă Socoliuc era bântuit de o criză de tristețe și, bucuros că m-a văzut, n-a mai vrut să se despartă de mine. „Stau la datorie, adică răspund la telefoane... Din când în când, cei de la județ își amintesc de Măgura și ne mai trasează câte un plan, ne mai administrează câte o sarcină, așa, să nu ne plictisim... Instructaje peste instructaje, sărbători, ședințe, conferințe, consfătuiri, analize... Vedeți, în rapoarte nu se mai folosește formula aia, ci aialaltă, nu cuvântul ăla, ci celălalt, de parcă dacă zici atelaj în loc de plug recolta crește mai bine! Rahat cu mac! Am trei modele de rapoarte, alea pe care mi le-ai făcut tu, sparg avioane cu ele... Schimb cifrele și n-am treabă. Mai trebuie să-mi faci unul, că vin alegerile și găsesc eu o ocazie să-ți dau o decorație, că nu strică... Eu am două perne mari de decorații, pentru când m-or căra la groapă. Abia atunci or să descopere puturoșii din Măgura ce merite am... Uneori, duminica mai ales, când mă abțigui nițel, le pun pe piept, mă uit în oglindă și nu mă recunosc: Dar ai avut la merite, frate Socoliuc! Mereu în serviciul revoluției, mereu pe baricade, și iată că revoluția nu s-a sfârșit, încă n-am ridicat baricadele! Asta pentru ce o fi? mă întreb. Dar asta? Deși toate-s pentru același lucru! Am luptat! Și au fost vremuri grele, că dormeam cu pistolul sub pernă... Acum mă lupt cu telefonul: da, să trăiți, efectuăm, îndeplinim, analizăm, dezbatem, verificăm, ne luăm angajamentul... Mai facem câte un colectiv, mai trăsnim câte o dare de seamă, mai îmbătăm un instructor, și vremea trece și azi-măine va trebui să pun telefonul în furcă... Totuși, mai am nevoie de o cuvântare pentru când voi fi bun doar să le povestesc pionierilor cât de greu a fost pe vremea burgheziei, și cum am luptat noi cu reacțiunea până am ajuns în situația de azi. „Și dacă nu vă aleg? V-ați gândit vreodată la asta?” m-am interesat eu. Socoliuc are zile când este de o sinceritate înspăimântătoare. „Dar crezi că merge după ei! Și chiar dacă ar fi, dacă mă supăr, ies și cu voturi în plus, și toate pentru! Nu va fi cazul, nu te speria... Sunt lași sau nepăsători și oricum le cânt tot bine e. Drept să-ți spun, m-am cam plictisit de ei! Uneori chiar simt nevoia unui adversar, a unuia care să-mi zică un nu măcar cu jumătate de gură! Mă rog mai bârfesc ei, însă dacă le atrag atenția sunt în stare

să-mi pupe și mâna numai să-i iert! Ascultă la mine, e foarte greu să rămâi normal în satul ăsta de aiuriți! Niște nimeni! Un singur om, dar și ăsta-i femeie!, madam Mușețel, are curajul să mă contrazică, numai că nu pentru mult timp. Am descoperit că părinții ei sunt divorțați, că maică-sa-i sectantă, că acum câțiva ani niște vagabonzi i-au făcut felul până a rămas leșinată, în plin câmp; strângea recolta cu colegii, de atunci s-a cam dilit, deși ar fi fost vremea să-i treacă! Dacă nu se integrează mă tem că se vor găsi și pe aici niște țapinari care să-i dea o mână de ajutor la cules plante medicinale! Știi ce-mi zice: la, primare, niște afine că au vitamina A și asta ajută ochii, încât o să poți vedea mai bine viitorul! Deocamdată i-am văzut trecutul! Și boul de Dobrotă a cerut-o de nevastă! Noroc că l-a refuzat! Asta pe care a luat-o acum e proastă, mă rog, absolută, vezi prin ea ca printr-un tifon, dar măcar n-a trecut prin niciun pai, deși tot satul i-a pus cel puțin de zece ori mâna pe țâțe!” Și astfel, din vorbă în vorbă, s-a făcut seară, iară Socoliuc a scos dintr-un fișet o sticlă de țuică — stocul lui special păstrat anume pentru diverșii tovarăși care acum nu puteau veni din cauza apelor și n-am plecat niciunul acasă, am băut-o până la ultima picătură, nu mai că în loc să ne amețim, parcă ne trezeam. La un moment dat, Socoliuc a izbucnit în plâns fără să-mi spună motivul, iar eu nu l-am întrebat. La ăștia nu e bine să știi prea multe despre ei, chiar dacă te înghesuie cu confesiunile: încep să te urască, și când te urăște un om ca el, e foarte periculos! Până la urmă m-a rugat să-i cânt și așa s-a mai îmblânzit puțin și, după o dușcă zdravănă, și-a șters lacrimile: „Mă, tu ai habar ce fac eu când zac aici, lângă telefon? se interesă el deschizând fișetul. Că uneori te prinde urâtul de nici să bei nu-ți mai vine...” „Nu”, i-am răspuns, mulțumindu-mă să-i urmăresc gesturile ușor inhibitate, stângăcia cu care scosese un caiet școlar cu un Eminescu șters, desenat pe copertă, și amestecul de șiretenie și jenă din priviri. „Tu ai scris vreo dată poezii?” „Nu, cel puțin până astăzi”, i-am răspuns. „Și când n-aiice face, când te apucă, așa, cum să zic, urâtul, un fel de să-ți vină să-ți zbori creierii?” Am ridicat din umeri convins că nu sentimentele mele aveau importanță în clipele acelea. „Am și din alea, și din alea, spuse, după cum îmi vine. Dacă citesc presa sau dacă mă ciondănesc cu ne vasta, depinde... Așa-i viața... Nu-s nici mai bune, nici mai rele ca ale altora... Că citesc și eu când am timp...” Apoi, cu

un gest ferm, mi-a întins caietul atrăgându-mi atenția că în prima parte sunt din „alea, mai cu suflet și necazuri, după cum decurge viața”.

E cumplită gelozia
Doamnelor din România.
Orice gest interpretează
Și toate le enervează!
Și te află peste tot
Urmărindu-te cum pot!
Nu mai poți bea un coniac
Că-ți dă cu poșeta-n cap!

Ce era să-i spun? L-am încurajat în continuare, însă privirea lui suspicioasă, nemulțumită nu mi-a plăcut: habar n-am ce ar fi așteptat de la mine! Am trecut grăbit la „ălealalte”...

Suspiciunea lui m-a îndemnat să supralicitez cu adjectivele, însă, cu toate astea, n-am reușit să mă fac crezut: „Lasă că vă cunosc eu bine pe voi, ăștia!” m-a expediat el smulgându-mi caietul și vârându-mi sub nas nelipsita sticlă de țuică. Spre norocul meu, momentele de stinghereală au fost întrerupte de apariția lui Oituz. „S-a aprins un fag în mijlocul pădurii, acum pe ploaia asta nenorocită! spuse el nervos. Iar face ăla minuni! Și i-aș trăsni niște cizme, dacă... Poate chiar că este ceva... Cu nebunii...” „Lui Socoliuc nu-i păsa: „Ardă toate!...” „Dar nu e pădurea oamenilor, caută Oituz să-i explice. E averea stătu lui, și cu el nu te joci!” „Atunci du-te și stinge-l tu! Că dacă nu ești capabil să pui cureaua pe sfânt, am să o fac eu!” Oituz ieși trântind ușa, urmărit de înjurăturile lui Socoliuc. „ăla vindecă lumea, ia laptele de la vaci, face și desface căsătorii, prezice morți și învieri, aprinde copaci, pornește ape, cheamă morți și... ăsta tot ce mișcă, femei, babe, copile, vaci, capre, oi, iar eu să-i fac și slujba plutonierului! Să raportează acum că arde un copac în pădure, când abia de un ceas am spus că ne ia apa, că plouă cu găleata! Păi, nu mă dau afară tovarășii? O fi băut tâmpitu’ spirt sanitar de i se năzare foc pe vremea asta! Ai numai un pic de răbdare până mâine. Ți-l pun eu pe sfânt să se plimbe pe ulița satului cu o tablă de gât și să cânte. Fă minuni dacă-ți dă mâna, tu-ți limba mă-tii!” Până la urmă am scos

iarăși ghitara și Socoliuc l-a abandonat pe sfânt, o persoană bizară ce-i știrbise, de o vreme, autoritatea: stă sus, la Ulmoasa, într-un bordei, culege plante medicinale și face diverse prorociri care, deși nu se împlinesc, îi bucură pe toți, deoarece se întâlnesc cu dorințele lor secrete. După ce a terminat țuica. Socoliuc a izbucnit iarăși în plâns și a tot plâns până a adormit. Rămas singur în încăperea aceea rece, ostilă, m-am pomenit și eu cu ochii umezi — se rupsesse ceva în mine, murise. Bănuiești, cred, că m-am gândit la tine, la viața noastră distrusă înainte de a o fi început cu adevărat. Dormind mult, am visat mult dar, ciudat, în niciunul dintre visele de până acum nu eram sigur dacă ești tu sau mama, deși prin forța împrejurărilor în unele vise mama nu avea ce căuta! Analizându-le pe îndelete îmi dau seama că ele m-au ajutat să te cunosc. Grijă ta maternă: să mă primești bine, să-mi calci hainele, să-mi suporti cu răbdare reproșurile, să te faci că nu auzi ce nu-ți convine, să pari mereu calmă, înțeleaptă... Semn că iubirea ta a murit demult, a fost înlocuită cu o bunătate creștinească, fadă, incoloră, inodoră. O impresie bună până mă vezi plecat! Absența iubirii îți dă libertatea să o cauți! Eu, din nenorocire, n-am tăria să mă rup de tine, dimpotrivă, pe măsură ce te îndepărtezi devin tot mai orb, din lumea asta largă nu reușesc să văd pe altcineva, mi-ai ocupat întreg orizontul, gândurile, preocupările, mă simt ca o pilitură de fier în apropierea unui magnet puternic! Dacă n-ai fi conștientă de lucrul acesta, probabil că n-ai avea atâta siguranță. Adevărul este că sunt îngrozitor de slab, parcă am aterizat pe o altă planetă unde trebuie să mă deprind cu niște maniere străine, inacceptabile, unde ființele se întrec în a face lucruri nemotivate, în afara logicii mele. Și fără să vreau încep să-i dau dreptate, dar cu câtă disperare!, tatii: „Din păcate, zice el, semeni tot mai mult cu maică-ta, fără voință și rezistență, un produs de seră inapt să supraviețuiască neprotejat!” Uneori îl chiar urăsc: mă cataloghează cu răceală, de parcă ar cerceta o lamă la microscop; uită însă un singur amănunt, înțeleptul: că și el s-a îngropat într-o localitate oare care, iar neputinței de a ieși de acolo i-a zis, în cele din urmă, plăcere! Mama, în schimb, l-a urmat supusă, nu i-a făcut mofturi, nu s-a opus aiurelilor lui. l-a reproșat doar lipsa de căldură, faptul că le dădea altora ceea ce i s-ar fi convenit ei. În realitate, ne-a neglijat pe amândoi, iar mortalitatea

infantilă zero îi spune mai mult decât eu și mama la un loc! Noi nu putem trăi fără căldură și nici tu, nici tata nu sunteți capabili să înțelegeți un lucru atât de omenesc! De data asta îi sunt foarte recunoscător unei fetițe care mi-a adus ghiociei și Silviei Giurgea că a făcut un drum îngrozitor de complicat până aici, cu sufertașul în mână. Prea mult n-a stat, însă mi-a propus să rămân la ei până se vor liniști apele și pentru câteva zile voi da curs invitației. Nu mai pot trăi singur: mă trezesc brusc din somn, nu-mi amintesc ce am visat, dar simt că mi-e frică, o frică îngrozitoare încât trebuie să aprind lumina, să cercetez încăperea, curtea. Parcă toți morții aduși de ape s-au oprit în gardul școlii și ochii lor neputincioși lucesc straniu în bătaia razelor unei luni mari, vineții care tulbură pădurile, munții și apele. Știu că la popa este întotdeauna o agitație cumplită, bănuiesc că-mi voi atrage și dușmănia plutonierului, leșinat de mult după Silvia, dar în momentul de față nu-mi pasă decât de singurătatea mea! Câteva zile, prin urmare, voi asculta române și doine, voi auzi toate frazele inteligente spuse de Codruța Giurgea de la naștere și până-n zilele noastre, voi mai afla ce face în intimitate colega mea, Claudia Roman, câte vietăți au fost în pușcate, câte bătaii și câte violuri s-au petrecut între timp în sat și, până în secunda când voi cădea cu capul pe masă — de somn ori de beat —, mă voi gândi la tine cu toată înțelegerea posibilă. Sunt un om slab, neajutorat, lipsit de orice ambiție, laș, care nu poate să-ți dea decât dragostea lui oarbă, adică o nimica toată pe scara pretențiilor tale!

Ca un caraghios ce sunt, am continuat să cred că mai exista întoarcere. Sculele de scris mi-au devenit tot mai străine și mi-e lehamite de ele. Apoi mă simt prea obosit și umilit ca să-ți mai pot spune ceea ce ar fi absolut necesar. Am greșit, îmi dau seama, ar fi absurd să neg, însă din prea multă iubire. M-aș bucura să înțelegi și să mă crezi. Mai știu că, din păcate, oricât m-aș chinui nu mă pot desprinde de sentimentul acesta blestemat! De aceea, indiferent de riscuri, n-o să fii niciodată a altcuiva. Cel puțin așa simt în momentul de față. Tu ești singura înfrângere pe care n-o pot concepe și accepta. Încearcă, prin urmare, să te obișnuiești și cu acest gând.

Am revenit acasă stăpânită de o senzație stranie: dacă nu e plecat, poate să rămână! Voi face abstracție de tot ceea ce sunt și

simt și vom relua viața de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Dulapul însă era gol, iar cheia mi-a adus-o doamna Sava.

Citindu-i biletul, scris neglijent, cu multe ștersături și ezități, am avut sentimentul că totuși a reușit și el să înțeleagă că nu mai putea exista drum de întoarcere: nu mi-o spuneau cuvintele din bilet, ci felul cum erau scrise, ezitățile. Ciudat, plecarea lui nu mi-a dat visata senzație de eliberare, dimpotrivă... Cu biletul în mână, am rămas multă vreme în mijlocul camerei: liniștea căpătase alte nuanțe, era vie, materială și îmi pătrundea prin toți porii, ca un frig umed, nesuferit. Acolo, singură, așteptând ceva fără nume, pândind o speranță, m-am pomenit plângând, însă, de astă dată, lacrimile nu mă elibera seră și, pe neobservate, plânsul s-a transformat în urlet...

9

Se pomenise iarăși culcată, cu fața la pământ, însă de astă dată simțise toate denivelările drumului, pietrele aspre, bucățile de noroi uscat, vreascurile, spinii ascunși în palele de fân căzute din cine știe ce căruță. Câmpul și pădurea erau dincolo de gardurile înalte ce-i interziceau orice tentativă de evadare: ca o plasă elastică, ele o respinse seră în drumul urâțit de lumina agresivă a farurilor ce-i urmăreau cu cinism târârea. „Dacă ajung la cabană sunt salvată”, se încuraja ea cercetând împrejurimile cu speranța că nu peste mult va izbuti să găsească o fisură, o posibilitate de a se sustrage luminii lipicioase ce-i încetinea mișcărilor, și când copacii rămaseră în urmă, pe margini, descoperi uluită oameni, foarte mulți, de aceeași înălțime, unul lângă altul, de parcă ar fi alergat pe un stadion, atâta doar că în locul încurajărilor, auzi lătrături zgomotoase, dese; nimeni nu se mișca, nu îndrăznea să iasă din rând, toți lătrau monoton, egal, la comandă, iară să le pese că farurile mașinii ce o urmăreau erau atât de aproape încât peste ritmul nervos al motorului răzbătea, accentuată mult, respirația amplă, încordată a șoferului. Convinsă că lătrăturile vin de undeva din spatele lor, încercase să-și facă loc printre ei, să se ascundă, însă, simțindu-i reci, minerali, se retrase și, ca într-o oglindă apărută pe nesimțite în fața ei, se văzu goală, cu părul dezordonat, mult mai lung decât îl știa, cu picioarele pătate de noroi și sânge. Și atunci, întrebându-se cum de a putut rămâne așa,

se strădui să cerceteze dacă reacțiile celorlalți, de pe margini, nu s-au schimbat și, printre ei, îl observă pe Anton râzând în hohote și îndemnând-o să nu se oprească. „Nu poate fi el, se gândise, deoarece Anton se află în mașină, în urmă, vrea să mă calce^{*}, și atunci, incapabilă să facă un singur pas, se opri hotărâtă să aștepte clipa când va fi dizolvată de lumina farurilor însă, ciudat, mașina dispăru, Ioana nu auzi decât râsul nervos al lui Anton, iar la capătul drumului, cu brațele deschise, o aștepta zâmbitoare Tatiana. „Nu-ți fie rușine, și eu sunt goală. Țtia, oricum te-ai îmbrăca, tot goală te văd, o asigurase ea luând-o de mână și târând-o grăbită spre alcătuirile stranii de pe margini. Acesta este Anton, zise ea, veselă. Acesta poate fi Anton. Acesta a fost Anton”. „Dar de unde știi de el? Doar nu ți-am vorbit!” „Eh, răsese Tatiana, cine nu-l cunoaște?! Nimic nu poate fi tănuit, de aceea vreau să te învăț cum să te porți... Acesta este Helgomar, continuă ea, iar acolo, Sabin”. „Nu, pe el nu-l atinge!” strigă Ioana, însă locul Tatianeii îl luă brusc doctorul Cosma: avea ramele ochelarilor făcute din sârmă groasă, ruginită; părea abătut, dar foarte grăbit și el. „Și Tatiana?” — și doctorul întinse mâna spre Iustin, apărut ca prin minune acolo. „Nu observi că n-a mai rămas nimeni? o întrebă Vlad Cosma. Trebuie să te obișnuiești să trăiești singură”. „Și Sabin?” spuse ea nedumerită că și doctorul a putut să se piardă în lumea aceea moartă, dominată de o lumină tremurătoare, de eclipsă. „Și Sabin?” înspăimântată de tăcerea apăsătoare ce se lăsase, de scrâșnetul nisipului fosforescent, încercă să se sustragă acelei lumi stranie locuite de umbrele celor cunoscuți care apăreau și dispăreau grăbite în spatele unei perdele luminoase. Nu înțelegea nimic: „A fost aici, nu se poate să mă înșel, se încuraja apropiindu-se de figurile de pe margini, cercetându-le fețele uniforme, infantile, de fapt una singură multipli câtă la nesfârșit, în derâdere, cu zâmbetul tâmp înghețat pe buze, trebuie să fie aici, doar n-a murit toată lumea!” Disperarea creștea împreună cu frigul și noaptea, încercă să le atingă, să le bruscheze, ele însă rămâneau imobile și, ciudat, pe măsură ce se agita mai mult, observa că numărul lor sporea alarmant. „Doar n-au murit toți! Nu se poate! zise încăpățânându-se să-l caute pe Sabin. Nu se poate”. Într-un târziu, după ce reuși să iasă din labirintul de alcătuiți împietriți, îi descoperi plin de sânge, culcat pe marginea drumului,

devenit calcaros, nesigur. „Nu se poate!” strigase îngrozită de sânge, însă căutând o bucată de pânză să-l lege, se văzu iarăși goală, infirmă, pătată cu același sânge. „Imposibil, își spuse, este o glumă tâmpită, fără haz, nu poate fi el!” și, trântindu-se alături, în drum, se chinui să-l miște, să-i pipăie fața pe care o știa atât de bine, dar asemeni celorlalți era parcă mineralizat, rece, un nereușit desen pe asfalt; în fapt, ochii lui sticloși îi spuneau că nu avusese niciodată viață; doar fața mai păstrase ceva din neliniștea lui blândă. Refuzând să accepte că nu mai poate face nimic, învingându-și o durere fizică ce se exacerba la cea mai neînsemnată mișcare, se gândi să-l smulgă de acolo, așa cum era. „Doar nu putem rămâne aici! căutase ea să-l convingă. Mă auzi? Trebuie să plecăm!” — și atunci lumina moartă, de putregai, dispăru și se trezi singură, pe cimentul rece, tremurând. „Unde sunt?” Pipăi în neștire centimetru cu centimetru. Căutând un punct de sprijin, degetele întâlneau un obiect inconsistent, pufos și, ca la atingerea unui șarpe, se retrase îngrozită așteptând, absurd, un zgomot, o prăbușire, măcar un semn din care să poată deduce unde se află, dar golul creat de așteptare se umplu imediat cu figurile celor abia părăsiți: una după alta, cu o neînțeleasă grabă, ele se alcătuiau din valurile mișcătoare de întuneric, i se virau înainte pentru a dispărea brusc într-o explozie tulbure de lumină. Cu un ultim efort, împinse mâinile înainte, le încleșta de acel material necunoscut, moale; iar pentru a-și învinge spaima, îl trase spre ea și materialul se supuse: „Pânza pe care am căutat-o! își aminti ea de Sabin. Dar sunt aici... Adică nu sunt acolo...” Și cu ea în mână vru să se ridice, numai că un obiect ce se sparse o făcu să se descopere într-o încăpere necunoscută, mică, foarte răcoroasă. Se desprinse cu infinită precauție, hotărâtă să caute un întrerupător. Mâinile i se mișcau năuce înregistrând lemnul ușii, peretele vopsit în ulei, diverse unghiuri și linii drepte. Le plimba în sus și în jos, împăcată cu fermitatea lemnului și a zidului, dar nu îndrăznea să meargă mai departe: teama că ar mai putea sparge ceva și neîncrederea în propriile-i simțuri o obligaseră să rămână pe aceleași suprafețe până când răcoarea îi aminti de spațiul necunoscut din urma ei și atunci, involuntar, pregătită pentru apărare, se întoarse: în față era geamul, prin perdeaua căruia se filtra o lumină obosită; apoi, exagerat de lung, patul alb, respingător,

noptiera și pereții vineții, pătați cu numeroase umbre. „Întrerupătorul”, își aminti ea, încăpățânându-se în van să-l găsească. Efortul fusese disproporționat: simțise cum își pierde greutatea, cum plutește ușoară, în noaptea confuză ce o înconjura. „Întrerupătorul!” Pașii i se îndreptară spre pat. De fapt, ajunse acolo mai mult din întâmplare, din nevoia de a profita de absența greutății și a durerii: înainte, în urmă, în lături, nu exista nimic, nicio direcție, nicio dorință, în afară de aceea de a atinge întrerupătorul. „Întrerupătorul! După un timp alb, când plutise liniștită împreună cu întreaga încăpere tocmai spre punctul care o obseda, i se făcuse frig și, căutând pătura, o descoperi alături, jos, dar de frică să nu cadă, nu mai avu curajul să se aplece: era peste puterile ei, la cel mai mic gest începea să tremure torturată de senzația că se descompune în bucăți mărunte. Nimic nu era întreg, legat, sigur, făcea parte dintr-o lume pâcloasă, mereu schimbătoare, ce se compunea și recompunea în cele mai neașteptate forme, încât ea însăși se risipea în ele, dezagregându-se. De aceea, o vreme se străduise să rămână ne mișcată, explorând cu răbdare încăperea, concentrându-se asupra tuturor detaliilor, ca nu cumva să alunece pe neobservate în lumea aceea moartă, de coșmar. Văzu geamul cu perdeaua fluturând ușor și spuse cu relativă mulțumire, de parcă ar fi învățat o limbă străină:

geam, apoi cu mai multă siguranță: *tavan*, *ușă*, *chiuvetă*, *perete*, *pat*, și noaptea care se interfera între ea și obiecte venea însoțită de frigul din ce în ce mai insistent și o curioasă trezie. „Vis mediocru, fără haz... Caraghios. Adunați toți, așa... Mai era nevoie să mi se amintească și în somn, dacă ăla o fi fost somn, de dezastrul în care m-am pomenit? Nici măcar medicamentele nu reușesc să... Adevărul este că n-am curajul să fac nimic”, zise dezgustată. Nu-și mai dorea decât să audă un glas calm, cunoscut; visul absorbise orice zgomot, lăsase în jurul ei un spațiu pustiu, ocolit de sunete. Încercă să cerceteze lucrurile din jur în ordine inversă: *pat*, *perete*, *chiuvetă*, *ușă*, *tavan* însă, pe măsură ce întârzia asupra lor cu o stăruință ușor caraghioasă, de elev silitor, ele i se păreau străine, amenințătoare, încât îi veni să strige, să fugă, să facă orice numai să vadă sau măcar să audă pe ci ne va. Nu reuși decât să-și muște mâna la sânge. Puțin mai trează, cu atenția încordată, se strădui să

vâneze iarăși zgomote: pe coridor nu se auzea decât un curent discret, neliniștitor, ca respirația abia perceptibilă a unui muribund; afară, foarte rar, zvâcnete repezite ale unor păsări de noapte; undeva departe, o sirenă de locomotivă ca un geamăt neputincios; apoi lătrături de câini, un fel de țipete metalice de parcă cineva ar fi biciuit un acoperiș de aramă; se gândi că e foarte târziu noaptea, iar așteptarea nu mai avea cu ce să și-o umple, doar spaima îi zvâcnea dezordonată în gât și în tâmpile. Își aminti iarăși de întrerupător. Știa că nu se poate să nu existe, dar prefera să și amâne bucuria de a-l descoperi, el, întrerupătorul, fiind sân gura certitudine în acest univers neclar, în continuă prefacere. „O să aprind lumina. Și pe urmă?... Poate că o soră isterică îmi va striga cine știe ce sau, din plictiseală, mă va sâcâi cu întrebări. Dacă vine o femeie nebună cei spun? Cum o alung?” Nu descoperea nimic, gândurile se înapoiau învinse, golite de sens. „De ce trebuie să îndur toate astea? În ce scop? Mai bine să... Să scap definitiv de ridicol...” Treptat, cuvintele pe care ar fi vrut să le rostească fuseseră înlocuite cu imagini: se văzu desfigurată, plină de sânge la marginea unui bloc, turn; o mulțime de necunoscuți, mai ales copii și bătrâni, o priveau îngroziți și, reflex, își pipăi fața. Și-ar fi dorit ca în clipa aceea să fie foarte frumoasă, nu pentru a stârni regretul cuiva sau curiozitatea privitorilor, ci din repulsie față de urât, diform, murdar și ca o răzbunare pe frumusețea ei căreia îi datora o sumedenie de ghinioane.

Propria ei imagine de atunci, schimonosită de spaimă și moarte, alimentată continuu de valurile de întuneric, începuse să crească, să-i acopere întreg câmpul vizual. Acum nu se gândea la secvența aceea ca la o posibilitate relativ îndepărtată, ci chiar *era* acolo, *trăia* acolo, însă fără să aibă înfățișarea dorită: fața îi păstra urmele sentimentelor de acum și, odată cu ele, resimți și mai supărător frigul ce venea mai ales din salteaua plină de valuri și asperități, asemenea cimentului pe care continua să se vadă întinsă. Încercând să-și găsească un punct de sprijin, începu să dibuiască în jur, dar nu mai reuși să deosebească nimic, toate erau înghețate, respingătoare și, în pauza albă ce se instalase odată cu frigul, o întrebare, exasperant de clară, îi opri agitația: „Oare nu aceasta este... oare nu este... moartea? Oare...” Întunericul explodează în mii de așchii; pete

mari, albe, intens lucitoare se risipeau cu furie ca într-un joc mut de artificii. „Oare să fie...? Să fie pentru că... Oare asta...” Nimic nu se mai coordona, dezordinea și spaima o obligau să se întrebe continuu, până când și cuvintele, asemenea nopții, se dezintegrau în sunete confuze, gemete și gâfâieli. Căzuse într-o lume stranie, formată din două culori, negru și alb, ce se incomodau reciproc, iar ochii deschiși dureros nu înregistrau nimic, păreau inutili, negrul și albul erau dincolo de ochi sau poate că ea se risipise pe nesimțite, murise cu adevărat într-un târziu, aerul rare fiat îi încetini alunecarea: piciorul azvârlit cu putere înainte întâlnește dunga patului și durerea fulgerătoare o readuse într-un spațiu relativ cunoscut. Blocul turn rămăsese ca un fel de pată maronie întinsă alături de geam, doar jos, la bază, imaginea ei, foarte dară, întârzie să se stingă. „Dacă... dacă... cine va ști vreodată că am trăit? Doar câțiva... Dar și ei se vor descotorosi chiar și de amintirea mea ca de un obiect incomod... Nimeni... de parcă n-aș fi fost... De parcă nu sunt...” Ne mișcată, cercetând continuu geamul, vânând zgomote, lumini, cuvinte, avu pentru prima dată sentimentul curgerii implacabile a timpului și chiar imaginea lui fizică. Nu putea interveni în niciun fel în această monotonă și necruțătoare desfășurare. Timpul se afla dincolo de cuvinte, sumbru, indiferent anihilându-i treptat întâmplările, sentimentele, gândurile. Viața, cuprinsă între aspirație și refuz, căpătase o altă dimensiune: reușea să o contemple în *totalitate*, ca pe un colaj ale cărui culori se ștergeau treptat asemeni conturilor unei statui de sare lăsate în voia apelor. Altă dată spusese: „Țin totuși la viață, indiferent ce gust mi-ar lăsa: nu am alta, trebuie să mă bucur de această certitudine”. Acum, datorită ciudatului joc al timpului, o avea înainte, o mai avea înainte, dar dezgustul și resemnarea erau dublate de o ușoară uimire. Înțelese că în realitate, în umbra declarației de dragoste, se ascunsese mereu frica de moarte, că lăuda viața din lașitate. Știa: un om umilit continuu ori se revoltă, ori se degradează, și timpul ce o integrase deodată dând un sens întâmplărilor, punându-le pe o balanță neștiută până atunci, îi dovedise că revoltele ei fuseseră mocnite; trăise purtată de val, fără să fi avut curajul să-și arate chipul cel adevărat. Nimeni nu se interesase de ea, ci de felul în care își joacă rolul ce i se încredințase: viețuise, nu trăise. „Cel puțin, am îndrăznit să ies din

rol, simți nevoia să se corecteze și, pentru o clipă, imaginea lui Sabin zvâcni din cenușul monoton instalat odată cu sentimentul timpului. Ce s-o fi întâmplat cu el?” Închise ochii și, sperând absurd că se va înșela asupra locului în care se găsește, așteptându-se parcă să-l descopere alături, întinse cu grijă mâinile: în stânga întâlni marginea rece, de fier, apoi, după o dibuire lentă, degetele atinseră pătura boțită, căzută pe gresie; în dreapta, colțul saltelei, moale, iar dincolo de el — un gol pe care i se făcu frică să-l exploreze; grăbită, își readuse mâinile la piept, apărându-le de agresiunea nopții și de spațiul străin care încercase să o aspire, ghemuindu-se cât mai strâns, încordându-și auzul ca și cum s-ar fi așteptat ca întunericul să reacționeze la tentativa ei de a-l explora: dar bezna era sfârtecă de neînțelese fâșii luminoase ce pulsau în ritmul respirației coridorului, se auziră câteva zgomote difuze, îndepărtate și nimic mai mult. Încercă să se concentreze asupra lui Sabin, dar, în locul imaginii lui care refuza să se mai alcătuiască, descoperi sentimentul unei mari și copleșitoare pierderi: avea în sfârșit certitudinea că el nu mai este, că pentru ea nu mai este, și această ruptură definitivă o paraliza: îi era imposibil să-și imagineze cum va fi, cum va arăta ea dacă va încerca să trăiască fără el: își organizase viața în funcție de întâlnirile lor, de telefoanele cotidiene; trăia cu gândul la acele întâlniri, descurcând și înlăturând susceptibilități, și iată, nimic nu mai avea rost, timpul îi prisosea, culorile zilelor se redusese, o plutire zadarnică peste lucruri, mișcări inutile, cercetarea buimacă a încăperilor, plimbări pe străzi, nervi la ciocnirile involuntare cu oamenii. Toți aveau un rost, un țel, se îndreptau spre ceva, așteptau ceva, voiau ceva; vorbeau calmi sau agitați, râdeau, se înfuriau, adică trăiau. Ce au descoperit ei în plus? Niciunul nu i-ar putea răspunde cinstit: ar socoti-o nebună. Ea însă? Ceea ce-i rămăsese, timpul înainte, devenise inutil ca și tele fonul. Fără cele trei semnale scurte era doar un obiect ridicol, un spin incomod merit să-i amintească mereu că, demult, cândva... Ideea că s-ar putea ca într-adevăr să nu-l mai vadă pe Sabin îi părea de neacceptat: senzația de inutilitate, de zădărnicie sporea progresiv odată cu frigul. Mai singură ca oricând; însăși singurătatea. Și, brusc, ura împotriva lui Anton o făcu să se trezească de-a binelea. „Adică mă iartă dacă...” Cuvintele lui rememorate cu repeziciune o făcură să se înspăimânte

de întâlnirea cu doctorul. Ce i-o fi spus despre mine? Nu se poate să nu-i fi vorbit și ceva în plus. O bezmetică, o aiurită cu mania plimbărilor solitare. Fire aparte, greu de stăpânit, supusă greșelilor mărunte. Căci, firește, „nevasta” lui nu putea avea păcate grave: probabil „o prea mare încredere în oameni care — fie vorba între noi, doar cu oameni lucrăm! — sunt niște porci ce trebuie învățați minte, dresați. Unii, desigur...” începuseră să o obsedeze ochii doctorului, privirea lui pătrunzătoare, fixă. „De fiecare dată când i-am întâlnit, parcă mă puneau la zid. Atât de contrastanți, cu fața senină, mobilă, aparținând parcă altei persoane. Nu poți scăpa de ei, nu te lasă să deviezi în zone mai neutre. Eu însă, vrând, nevrând va trebui să-mi confecționez o imagine falsă, să spun ce mi-a poruncit Anton, să-i repet vorbele: minunata noastră conviețuire va începe exact din punctul în care, din cauza unui accident stupid, a fost între ruptă. Dar fie că-l cunoaște mai de mult, ceea ce pare aproape sigur, fie că numai de acum, și nu se poate să-l fi lăsat să plece atât de ușor, este imposibil să nu-și fi dat seama de adevărata lui structură. Înălțându-l prea tare, risc să par și eu mărginită sau mincinoasă. Din moment ce sunt cu el, odată ce l-am acceptat, n-am dreptul să mă cred altfel, să-l privesc cu inferioritate. Prin urmare... Dar ce va câștiga doctorul aflând adevărul? La ce-i folosește adevărul despre noi? Un *n-ai făcut bine* sau *nu trebuia să...* nu pot schimba nimic... Doctorul nu este capabil nici măcar să influențeze ceva... Dacă eu însămi nu voi avea tăria să... să pun punct acestei comedii penibile...” Strânse puternic pleoapele pentru a-și opri lacrimile și, în momentele acelea, văzând iarăși blocul de care abia se despărțise, simți căderea cu întreaga ființă, plutire neliniștită, grețoasă când toate o iau razna și conștiința faptului că nu mai există întoarcere, că nimic nu se mai poate schimba, că după această plutire bezmetică urmează... o făcură să se cutre mure. „Dacă durerile nu se sfârșesc imediat? Dacă și după...” Nu-și mai putu stăpâni plânsul. „Mi-e frică să fug, dar și să stau, să urlu, dar și să tac, să trăiesc, dar și să mor. Mi-e frică să mint, dar sunt incapabilă să spun adevărul. Mi-e frică de noapte, de lumină, de oameni... Mi-e fricăăă! Aș sta aici dacă aș ști că nu vine cineva... Aș pleca dacă nu m-ar căuta nimeni, dacă n-aș fi recunoscută, dacă n-ar trebui să răspund la nicio întrebare. Mi-e fricăăă!” își auzi glasul răgușit, tul bure și în clipa aceea simți nevoia

să se roage, să se abandoneze în seama cuiva, însă nicio formulă nu-i venea în minte. Își apropie cu disperare mâinile și, derutată, continuă să aștepte: dar ce voia să ceară? De ce anume avea mai urgentă nevoie? O durere sâcâitoare se concentra în umeri ca, treptat, să se răspândească în ambele brațe; palmele lipite puternic începură să tremure. În absența cuvintelor, dorințele ei din acel moment, nerostite încă, tulburi, exagerate asemenea furnicăturilor din mușchi, se concentraseră acolo, între palme, și, în cordată, aștepta să le ofere cuiva, să se elibereze de ele. Până la urmă își desfăcu palmele și, cu grijă, alunecă pe lângă pat până simți pătura sub genunchi. Cu capul vârât între palme, cu coatele sprijinite pe arcurile somierei, rămase astfel multă vreme, bucurându-se, paradoxal, de durerile din genunchi și coaste, de frigul ce o înfășură: voia să se pedepsească pentru indecizia ei, pentru spaima ce refuza să o părăsească. Timpul oprit la marginea conștiinței își relua curgerea a ne voioasă, insuportabilă. „Să nu mai rămână nimic, să se aleagă praful de toate!” își spuse, concentrându-se asupra lui, căutând să-l impulsioneze... Pe nesimțite, durerea se risipi în lucrurile din jur. „Cine va ști vreodată că am trăit? Un obiect inutil, ridicol... Cine va înțelege că...” Dar nu mai era nici revoltă, nici spaimă, doar apele fetide ale resemnării. Era singură, *atunci*, nu putea hotărî nimic și, învinsă, despărțindu-se de sine, se lăsă în seama necunoscutului care pulsa în ritmul timpului, numai că pe măsură ce se concentra asupra acestuia, de parcă ar fi vrut să cuprindă cu privirea marginile unei mări, timpul începu să curgă înapoi, din ce în ce mai grăbit.

10

„Brad în grădina mea? L-ai sădit, gata, e târziu, n-am ce-i face, spuse Victoria Oprea. Poate dă Dumnezeu să se usuce. Deocamdată e mic și nu prea se vede. Dar nu știu de ce nu-mi place copacul ăsta...Îmi amintește de o instituție, de ceva străin, oficial, rece. Se zice că brazii prevestesc pustiul. Și cam asta presupun că o să rămână după mine...” De fapt, nici Ioana nu avea o simpatie deosebită pentru brazi, dar de astă dată învinsese mila: îl găsisese abandonat pe marginea unui șanț de canalizare; pământul din jurul

rădăcinilor se uscase, iar acele, de un verde stins, îi dăduseră senzația unei insuportabile agonii. Fără să se gândească prea mult, îi săpase o groapă chiar sub geamul ei, pentru a-i supraveghea creșterea și, culmea, până și în zilele ploioase îl uda, îi aducea îngrășămintele, îi îndepărta pânzele de păianjen dintre crengi. Ioana avea sentimentul că se angajase într-o ciudată competiție cu moartea și nu voia cu niciun preț să piardă. Spre surprinderea ei însă, bradul nu se grăbea să crească, părea inhibat de vigoarea pomilor din jur sau de antipatia Victoriei Oprea care nu mai contenea cu ironiile. „Ce-ar fi să-i tăiem vârful, că-mi face umbră? Să știi, copacul ăsta n-are nevoie de atâta dragoste. Dacă bărbații nu-ți mai spun mare lucru, pentru excesul de afecțiune găsește-ți o pisică, un câțel sau caută-ți măcar un pom, doar ai de unde alege!”

Pediatru renumit, cu cea mai numeroasă clientelă din oraș, Victoria Oprea se mutase sub Dealul Morii într-un moment de mare de rută: „Când simt că mă sufoc de-a binelea, când pur și simplu nu mai pot, îmi schimb locuința”. Sigur, își regretase nu o dată hotărârea: casa era dărăpănată încât trebuise să o acopere, să tencuiască toate camerele, să betoneze pivnița unde își găsiseră adăpost o mulțime de șobolani, să o racordeze la canalizare și la rețeaua electrică; grădina relativ mare, invadată de murari și spini, cu pomii copleșiți de via sălbătică, întinsă sufocant peste ei, o costase aproape doi ani de muncă și mult mai mulți bani decât dacă ar fi luat-o în altă parte de la zero. Dar se lăsase impresionată de foștii proprietari, doi bătrâni bolnăvicioși, fără copii și fără rude apropiate, care-i cedaseră totul în schimbul unei garsoniere în centru. Munca exagerată, disperată o liniștise, numai că Victoria avea să-și dea seama de asta mult mai târziu, când se pomeni se singură, fără rost: „Când aveam treabă aici dormeam tun, nu-mi păsa de mine. Acum mă mut dintr-o cameră în alta, dintr-un pat în altui, și parcă-mi țiuie urechile. Toate sunt așa cum le-am lăsat, îndepărtate, reci, nimeni nu-mi face ordine, nimeni dezordine, doar eu și praful care Dumnezeu știe de unde vine și pe unde intră, de ce nu-l opresc atâtea copaci... Și iarăși insomnii, teamă, nervi. E vremea să-mi fac un adăpost antiatomic, o moară de vânt sau chiar un copil, dacă la vârsta mea... Căci de măritat nu am chef: unul mai tânăr mi-ar dori moartea, să-i rămână hardughia. Unul de vârsta mea — mă

enervează: să-i pun prișnițe, să-l masez, să am grijă de artrozele lui, de regim... Când văd camerele astea goale, pustii, sunt torturată de așteptare, am certitudinea că trebuie să sosească cineva... Uneori nici nu mă pot dezbrăca, am impresia că din clipă în clipă ar putea să apară... Adesea pașii de pe stradă se amplifică, mă reped la ușă, deși știu că nu are cine să vină, și rămân acolo până mă apucă frica... Alteori, mai ales seara, băntui din cameră în cameră... Am senzația că întruna dintre ele vreun intrus pândește clipa când voi adormi. Deschid dulapuri, lăzi, debarale, mă uit pe sub paturi... Parcă-s nebună... deși nu e prea sigur”, îi explicase Victoria Oprea imediat după ce-i propuse să se mute „în pustietatea” de sub Dealul Morii. Ioana se străduise s-o dea pe glumă, însă durerea din glasul doctoriței o obligase să se întrebe ce anume-i lipsea. O femeie ca ea, încă frumoasă, putea să obțină aproape totul. Să aibă o înclinație anume pentru nefericire? Să și-o cultive cu obstinație? Victoriei îi plăcea să vorbească stând în picioare sau umblând și pașii îi trădau descumpănirea; avea o ezitare ciudată în mișcări, dădea impresia că depășește mereu, fără voie, un spațiu imaginar în interiorul căruia era obligată să existe; un etern pas în plus dincolo de o anumită linie. Ioana o cunoscuse din întâmplare: însoțise nevasta și copilul unui inginer suedez care supraveghea instalarea unui filtru la Combinat și, timp de trei zile, cât stătuse copilul internat, ea rămăsese neîntrerupt în spital, deși Victoria Oprea vorbea destul de bine engleza. Dar din moment ce însuși stăpânul, Rafiroiu, îi dăduse ordinul nu avusese încotro: „Să nu aflu că s-au plâns de ceva, o avertizase el, că ești terminată. Trebuie să vadă și ăsta ce e cu omenia noastră românească! Altceva nu le putem oferi, nici curve, nici distracții ca pe la ei, nici gologani, măcar să se sature de omenie, tu-i omenia mă-sii! Ai treabă, n-ai treabă nu te miști de lângă ei. Le explici și ăloră că eu am zis: omenie, că-i vede Dumnezeu!” Și acest *eu* însemna în fapt comitete și comisii, numeroase posibilități de a lua măsuri împotriva doctorilor dacă străinii ar fi fost cumva nemulțumiți de ceva. În cele trei zile cât stătuse în spital, Victoria și Ioana au vorbit mai mult decât în toate lunile în care au locuit împreună. Ioana îi povestise în mare despre dificultățile ei cu Iustin, se plânsese că nu mai poate suporta încăperea plătită foarte scump, că-i era frică de Iustin, mereu beat, agresiv, dispus să facă

spectacole de prost gust, îi vorbise de spaima ei, de singurătate: „Nu-mi dau seama ce se întâmplă cu mine: dibui, nu pot lua o hotărâre. Mi-e frică de singurătate, dar și de oameni. Mă copleșește cenușiul, vulgarul... Nu mai am puterea să mă apăr...” Fusesse de o sinceritate brutală. Dorise să se elibereze parcă de ea însăși, dar, în egală măsură, ținea să-i afle părerea: făcuse bine renunțând la Iustin atât de ușor, fără luptă? Unde i se părea ei că greșește mereu? Și ochii mari, blânzi ai doctoriței o stimulasă să vorbească fără rețineri. „Gata, am hotărât! o anunțase apoi Victoria. Te muți la mine! N-ai de cât două obligații: să participi la campaniile agricole de primăvară și toamnă și să cumperi pâine. Întotdeauna uit... Și, pe cât posibil, să nu-mi sufli eventualii curtezani. Deocamdată nu se înghesuie nimeni, însă cine știe ce ne rezervă viitorul?! E plină lumea de minuni: scroafe urcate-n copac, frigidera vândute eschimoșilor, analfabeți la catedră și înțelepți exilați în grote. Poate că un prinț frumos și impotent mă va iubi... Despre Iustin sau cum îl cheamă avem timp să discutăm. Mai rău decât eșecul este acoperirea lui. Dacă te uiți bine în jur poți să-ți dai seama unde duce acoperirea minciunii cu o altă minciună! Cel ce-ți întoarce spatele nu merită nici măcar mila. Ești prea frumoasă, nu ai motive să te temi că vei rămâne... văduvă! Neisprăvita s-a pedepsit singur, o să vezi, dacă asta te satisface!”

Victoria îi destinase o cameră mare, luminoasă, cu geamurile spre sud. Deși Ioana ar fi preferat o altă, mai mică, la mansardă, cu ieșire pe terasă; camera ci avea geamurile joase, și gândul că într-o noapte, fie și în glumă, i-ar bate cineva în geam, sau că un oarecare cu gânduri necurate s-ar putea ascunde liniștit în grădina aceea plină de pomi — care, culmea! se află și în apropierea parcului, un parc stufos, cu alei înguste. Copleșite de tufe și crengi — o înnebunea. Cu toate astea, nu avusese curajul să-și mărturisească deschis neliniștea. „Sus ne bem cafelele și, dacă ai chef, facem observații astronomice, îi spuse doctorița ghicindu-i îndoiala. Am o lunetă cu care mă chiorăsc la cer în nopțile cu insomnii. Pot dispărea lumi sau pot apărea altele noi, habar n-am, pe mine mă interesează doar lumina aceea stranie și totuși liniștitoare a stelelor. Ea îți dă o altă imagine asupra propriei tale durate. În fața imensității cerești nimic nu mai are importanță, orice necaz de vine ridicol. De ce naiba

ne-a făcut cel ce ne-a făcut dacă apărem doar pentru a deschide ochii și a spune bună ziua, ca apoi să ne topim în neant? Dacă ți-e frică, putem aduce niște câini. Însă de ei trebuie să ai grijă, să-i hrănești, să stai pe acasă or, vezi, n-am timp! Și la urma urmei avere n-am, pentru furat sunt și metode mai fine. Iar dacă ne violează... ne vom strădui să facem față împrejurărilor. Dar ia-ți ce vrei: mobilă, tablouri, haine, numai să te simți bine. În rest, mai vedem!”

Neobișnuită cu asemenea gesturi, Ioana alesese un fotoliu masiv, din piele, foarte nepotrivit cu celelalte obiecte din cameră, rămas de la vechii proprietari, și două peisaje în niște culori violente pentru a contracara întunecimea risipită în jur de fotoliu. Patul de la vechea ei gazdă, tare, cu arcurile rebele, sau cele din căminele studentești, cu somierele rupte, adevărate albi, o făcuseră să viseze mereu la un fotoliu moale în care să se piardă pur și simplu, să nu simtă durerile de spinare, numai că acesta se dovedise a fi departe de așteptări: avea arcurile rupte sau desfăcute și degaja un miros de molii și de pustiu, însă, jenându-se să ceară altceva, îl utiliza doar pentru hainele aruncate în grabă, când venea foarte obosită de la slujbă. „Parcă ai ține un mort în casă”, o ironizase Victoria Oprea, dar Ioana se încăpățănase să-l păstreze, așa cum făcuse și cu bradul. Pentru micile cafele de seara își găsiseră loc pe terasă. Acolo, când nu mai aveau ce-și spune, și zilele erau monotone, ocupate de aceleași întâmplări mediocre, cercetau grădina, cerul, munții din jur — pete negre, monstruoase, cu contur difuz —, orașul adormit sub norii roșietici de fum care, uneori, prin cine știe ce capriciu al vântului, dispăreau lăsând deasupra lor un cer înalt, limpede, sfârtecat adesea de numeroase roiuri de meteori. „Privește cu atenție, o sfătuia Victoria Oprea, cu asemenea momente nu ne vom mai întâlni niciodată!” Și Ioana cerceta uimită lumina rece, de putregai, ce asprea frunzele merilor, desenul hilar al fagilor din parc, asculta zvâcnetele neliniștitoare ale unor păsări de noapte, pașii abia perceptibili ai vietăților necunoscute răscolind tufe de zmeură, și tremurul stelelor transforma noaptea într-o aventură eliberatoare. „Dacă aș fi tânără, exclamase odată Victoria, într-o astfel de noapte aș putea fi a oricui!” Deși trupul îi dobândise parcă tinerețea sufletului, depășise ruptura provocată de vârstă, ea nu o spusese cu nicio bucurie, nici stărnită de iluzia contopirii cu liniștea — a dizolvării

treptate în imensitatea spațiului sideral când, pentru câteva momente, corpul își pierde greutatea, vârsta, forma, se integrează în respirația amplă, ritmică a universului —, ci cu o ciudată revoltă. „Atâta vreme cât simți asta, trupul, gândul, timpul sunt o singură alcătuire: avem durata stelelor”, îi spusese Ioana, care, încetul cu încetul, izbutise să-și depășească spaimile, reținerile, conștiința propriei șubrezenii; în asemenea ore își vindeca rănilor de peste zi, scăpa de spaima și așteptări, era cum se voise: *altfel*. Serile, uneori. Victoria își aducea pe terasă scrisorile nedeschise de la soțul ei de care se despărțise cu trei ani în urmă, în Marsilia: el se hotărâse să se stabilească definitiv în Canada, ea, refuzând să-l urmeze — pe atunci îi mai trăiau părinții —, se târâse prin toată Europa la volanul mașinii pe care până atunci nu o condusesese decât între casă și spital. „A ales, zicea, libertatea. A ales, n-a luptat pentru a fi liber, ci a fugit pentru a fi liber. El plânge probabil acolo, eu — aici. Toate s-au dus dracului! Nimic nu se leagă. Așteptarea absurdă, fără început și sfârșit... Dar, vezi cum e și cu viața asta? De pe atunci n-am fost cea care am refuzat să fug, am renunțat la atâtea, și cu ce preț!, ci nevasta celui fugit. Doamne, dacă n-aș fi găsit soluția cu mutatul! Dar cu timpul reducem din pretenții, viața începe să se chire ceașcă, nu mai trăim, ci supraviețuim într-un fel bizar, cu gândul la o minune care, nu mai trebuie să ne convingă nimeni, n-are cum să vină...” Spre mirarea Ioanei, cuvintele gazdei sale erau rostite firesc, fără nicio participare, de parcă ar fi analizat viața altcuiva; ea constata pur și simplu, cu detașare; până și expresiile deochete, care auzite din alte guri ar fi făcut-o să roșească, spuse de Victoria Oprea, deveneau nevinovate, nu iritau. Sâmbăta și duminica însă ea suferea o spectaculoasă transformare: întârzia mult în fața oglinzii masându-și în neștire țața uscată, bătută de o ușoară paloare, încercând din răspuț să-și mascheze ridurile și pungile de sub ochi, schimbând creme și soluții și, mai ales, contemplându-și cu dezgust vârsta mereu mai dificil de ascuns. „Sunt îngrozitor de urâtă, exploda uneori azvârlind cutii, tuburi, perii și tampoane. Nu mă mai suport, îi spunea Ioanei așteptând să fie contrazisă, mințită. Tu încă n-ai cum să înțelegi ce înseamnă degradarea asta progresivă: pielea se usucă, îngălbenește și, orice ai face, riduri, pungi de grăsime, pliuri pe gât... Și certitudinea că ceea ce vezi este ireversibil.

Deocamdată unele detalii se mai pot acoperi, încă se mai pot acoperi, dar important este că le simt și așa mascate, că mă dor... Această uscare, această descompunere oribilă... Am ajuns să urăsc până și toamnele, singurul anotimp frumos din orașul ăsta, pentru că întreaga agonie vegetală îmi amintește de mine. Fiecare frunză, fir de iarbă, floare parcă-s o oglindă ce mi se pune cu forța înaintea ochilor. Firește, copacii renasc, pe când, din nefericire, anotimpurile noastre-s ireversibile..." În asemenea momente spaima o lua mult înaintea vârstei: oglinda azvârlită, repusă la loc și iarăși azvârlită, îi arăta parcă viitoarea ei înfățișare. Deși avea suficiente motive să o asigure că exagerează, pe loana durerea ei necruțătoare o înspăimânta: „Oare așa o să simt și eu? Oare cenușa asta de pe cer și monotonia nu ne aduc pe toți la același numitor?" O cerceta cu atenție: sânii mari, rotunzi, foarte ușor căzuți, șoldurile frumos arcuite, cam pline, picioarele albe, lungi, musculoase, fața curată, destul de întinsă... Victoria era încă departe de ceea ce obișnuia să numească femeia trecută, terminată. Și totuși, pe chip se înregistraseră urmele insomniilor, ale gârzilor de noapte și ale durerilor pe care în alte zile le ignora. „Aici domnul Helgomar David ar avea mai multe de comunicat încercase loana să devieze discuția știind că pe el îl aștepta. „Bravo, ți-ai găsit aliatul potrivit, izbucnise Victoria, ce să mai vorbim? Uneori am impresia că omul ăsta este un soi de ficțiune: îi spun exact ce-mi trece prin cap, vrute și nevrute, și el aprobă la nesfârșit, că mă doare, că nu mă doare, că-s frumoasă, că-s urâtă, că-l iubesc, că-l detest... Toate bazaconiile posibile. Și el dă din cap. De o vreme însă este foarte absent, plutește nu știu pe ce ape...Crezi cumva că pe tine te va contrazice? Norocul meu este că mă suportă așa cum sunt, că nu are mari pretenții. Poate că încă nu ne-am obișnuit împreună, nu știu, oricum, fetițo, între el și fostul meu soț e o diferență ca de la cer la pământ. Alte lumi. Helgo e mai bun, mai gene ros, are un suflet de copil, o candoare și o naivitate dezarmante, însă, cu toate astea, nu se va ridica niciodată la înălțimea cretinului ăluia, lua-l-ar dracii, că-l visez mereu, îl văd, aproape că-l simt... ăla mă de mina, era o forță, mă lăsam în voia lui până uitam de mine însămi. Era un mare orgolios și, culmea, nu-mi plăcea. Cu el nu-mi era fiică. Lui Helgo n-aș avea curajul să mă încredințez... N-ar trebui să-l iert, fiindcă m-a părăsit și totuși o fac,

n-am încotro, asta simt. Poate că tânjim mereu după altceva, dar mi-e dor de el... Alalt era, cum să-ți spun? mai concret exista!” Și furiile Victoriei se terminau întotdeauna cu lacrimi. Apoi, eliberată de gânduri, se refugia în baie, unde întârzia mult. După un timp, amintindu-și de iminenta sosire a inginerului Helgomar David, începea să strige: „Fetițo, vezi cu ce-l servim! Azi n-am chef să colind restaurantele și nici să mă las în seama fanteziilor lui. Nici criminalilor de război nu se cade să le dai un sos gătit de Helgomar. Intoxicația-i una și funia-i alta”.

De obicei, la ora când Victoria își amintea de bucătărie, masa era gata: întreaga săptămână Ioana visa zile libere, cât mai multe zile libere în care să citească, să asculte muzică și să doarmă, dar, paradoxal, duminica se trezea în zori, foarte proaspătă, cu chef de lucru, și atunci își consuma energia în bucătărie, unde gazdei sale nu-i prea plăcea să treacă, pasiunea ei limitându-se la grădină: cunoștea capriciile fiecărui pom, se bucura să-i vadă pe toți înflorind și dând roade, însă când fructele erau coapte interesul ei scădea brusc: „Gândește-te tu, ce fa cern cu atâtea mere!” îi spunea inginerului. Același lucru se întâmpla și cu bucătăria. „De când a plecat ăla, care era un mofturos fără pereche, se justifica ea, mi-am pierdut deprinderile casnice. Helgo nu-mi pretinde nimic, or, fără să mi se ceară, uneori imperativ, nu pot face. În ultimii ani, cu fostul meu soț stătusem mai mult în bucătărie decât în pat. Poate de aceea bucătăria mă alungă pur și simplu. Așa că experimentează tu ce vrei, că doar ai viitorul în față. Eu îți asigur materia primă, ceea ce în zilele noastre...” Și în timp ce Ioana, cu cartea de bucate deschisă. Încerca diversele sosuri — căci Helgomar David era mare amator de mâncăruri picante Victoria se așeza la geamul sufrageriei de unde, neliniștită, pândea poarta: „Helgo este un tip ciudat, te nu s-a văzut. Pare capabil să facă o asemenea trăsnaie încât să mă pună în situația de al aștepta toată viața. Tace și face. Dacă n-aș fi avut inspirația să îl însoțesc la petrecerile lor minerești, aș fi zis că-i blegul blegilor, când colo, e un fel de — cum dracu-i spune? — ăla cu falansterul de la Scăieni. Păi, nu lucrez la ocnă? mi-o întoarce uneori cu o candoare de mă trec florii. Mai jos unde să mă trimită? Dar despre astea e mai bine să nu vorbim, că nici să mă gândesc nu-mi place. Măi frate, îi spun, e omenește să te sacrifici pentru alții, să

dăruiești semenilor tot ce ai mai bun. Dar și eu sunt un semen de-al tău, mai sacrifică-te puțin și pentru cauza mea, că vremea trece repede și azi-mâine suntem buni doar pentru joc un de societate. Am și eu nevoie de puțină căldură, cât încă mai sunt femeie! Iar el mă privește cu niște ochi atât de mari că...Oricum, fetițo, chiar dacă ți-o fi dat să trăiești o mie de ani, să nu te încurci nici măcar din curiozitate cu un utopist!"

Helgomar apărea spre amiază cu umbrela pe braț, indiferent de vreme, și cu nelipsitul buchet de flori: flori albastre, de câmp, frezii sau, toamna, crizanteme. Era întotdeauna foarte elegant: costum gri-închis, de lână, cravate sobre, italiene, asortate cu batista din buzunarul de la piept, pantofi de lac; părul roșcat era pieptănat cu grijă: Înainte de a ajunge la Victoria se oprea invariabil pe la frizer, de unde și mirosul de fixativ amestecat cu cel de Rexona. „Iar mi-ai dat emoții! Îl muștra Victoria. N-ai găsit o fisă de telefon? De ce trebuie să bănuiesc doar când vii? Știi că nu-mi place să aștept!” El nu-i răspundea imediat: îi săruta prelung mâna, se interesa dacă „fetița” este îmbrăcată ca să o poată saluta și după ce, cu mișcări exasperant de lente, își atârna umbrela în cuier și alegea din vitrine vaza potrivită, încerca să se justifice. „Mereu se ivește câte ceva. Iar apoi, ți-am explicat, organizarea este atât de perfectă încât niciodată nu reușesc să aflu ce voi face în ora imediat următoare”.

Ea știa foarte bine cauzele întârzierii lui, cam aceleași în ultimul timp, dar se elibera de spaime doar în secunda când auzea poarta... Tu plângi că nu vine, eu plâng că nu vine, noi plângem că nu vin! Vezi, fetițo, ce-i în lumea asta? Toți târâm aceeași cruce a așteptării stupide”.

Într-o zi, inginerul a întârziat foarte mult și, lucru incredibil, a apărut iară flori și fără mirosul obișnuit de fixativ și spray Rexona. „Bine că ești întreg, exclamase Victoria. Amândoi suntem cam trecuți, avem destul de puțin timp înainte pentru dragoste și tu o ții în prostie cu...” Dar demarajul lent și încurcat al lui Helgomar a convins-o că mai mult ascunde decât spune. „Îți promisesem să mergem la Sărată. Ei, cu puțin înainte de ieșirea din schimb, o pană de curent Am așteptat o oră și ceva. Lift oprit, lumină oprită, aer ce să mai vorbim? Începusem să aruncăm salopete, cămăși, o nebunie. Până la urmă, am recurs la sui tor, oamenii își pierduseră răbdarea, le era frică să

nu plece mașinile, majoritatea sunt navetiști și șaptezeci de kilometri nu-i o glumă, se enervaseră ca dracu', și pe bună dreptate. Am trimis câțiva pe suitor, am telefonat, și nimeni nu știa cât va dura întreruperea, dar se putea bănuî după celelalte: de la o oră în sus, uneori chiar de la două! Nu i-am putut opri. Erau capabili să distrugă tot. Câteva sute de oameni pe niște scări înguste, șubrede, de lemn, la șase sute de metri adâncime. Cineva a alunecat, a căzut pe cel care-l urma și așa mai departe: câțiva morți, fracturi, comoții cerebrale, arsuri din cauza lămpilor cu carbid scăpate din mână. I-am calmat, le-am dat primul ajutor, am așteptat să-i putem scoate pe cei răniți. Și pe urmă, ține-o frate în explicații și lămuriri! căciăștia care-ți cer explicații habar n-au de minerit! Mi-am pierdut firea, n-am avut încotro, era să-l pocnesc pe unu care m-a luat cu grija față de om. Păi, tu-ți omu' mă-tii, i-am spus, da' eu am întrerupt curentul? Eu nu bag lemne acolo, să fac niște scări ca lumea? Eu nu le-am dat aer? Eu arunc pe Valea Sărată sute de tone de minereu? Aștia lucră pentru bani, nu? Și dacă se întrerupe curentul cu ce vrei să-și facă pianul, că ei vor, vor să lucreze și să câștige? Eu le-am făcut copii oamenilorăștora de se grăbesc să ajungă acasă să nu le rămână noaptea copiii prin curte cu cheile de gât? Am sosit acasă abia la zece seara și, de nervi, m-am îmbătat singur. Altfel n-aș fi putut adormi. Cristescu și omu', tu-ți omu' mă-tii de bou!"

Helgomar avea un fel curios de a-și exterioriza furia: cu cât era mai nervos, cu atât vorbea mai încet, sporind pauza dintre cuvinte, încât uneori nu-l mai puteam urmări. Frazele lui aminteau mersul unui copil pe gheață: pași rari, ezitanți, continuați cu târâțul. „Crezi că nu m-aș fi îmbătat cu tine, se străduise Victoria să glumească știind că n-a fost singur, că nu și-a petrecut noaptea acasă. Ce fel de amantă-ți sunt dacă nici la băut nu mă chemi?"

Helgomar roșise încurcat, spre satisfacția femeii că reușise să-l sustragă, fie și pentru câteva clipe, necazurilor. „Lasă, nu te formaliza, fetița are totuși o căsnicie în antecedente și bănuiește că, de la o anumită vârstă, în afară de ea, restul oamenilor au și alte nevoi. Ce să fac, asta mi-a fost soarta: revoluționarii! Mereu câte o revendicare fundamentală.” „Dar tu nu înțelegi despre ce a fost vorba? De unde atâta revoluție? Niște calcule la îndemâna celui mai prost dintre contabili și câteva măsuri de protecție a muncii. Am

explicat, am explicat până am văzut verde. N-am cerut decât să se facă o anchetă cinstită”, conchise inginerul cu o voce atât de scăzută încât ea trebui să intervină îngrijorată. „Ei, bravo, crezi că n-am înțeles? Uneori mi-e ciudă că nu mă consideri parteneră și la necazuri! Și mai învață-i și pe alții să-și apere interesele. Te arunci în foc, riști, și profitorii râd! Tu ești banda de magneziu care arde ca escrocii să-și vadă mai bine prada! Să lăsăm astea și să vedem ce ne-a pregătit fetița!” Cu gesturi grăbite, îl îndemnă să-și dezbrace haina, să se simtă ca acasă, deși bănuia că strădaniile ei sunt zadarnice: cu toate că Helgomar se supuse, îi fusese imposibil să se elibereze de gravitate. Deși în ceea ce-l privește, toate se petreceau după un anume ceremonial — masa, plimbarea, jocurile lungi de remi și cărți, băutul, somnul —, de astă dată respecta aceste lucruri din inerție, silit de Victoria care descoperise că în umbra nevoii de precizie, de reguli clare, urmate cu sfințenie, se ascundea un mare timid; poate chiar timiditatea îl obligase să se baricadeze astfel; gesturile tandre ale Victoriei sau cuvintele mai puțin controlate îl puneau în încurcătură; era sigur și se aprindea doar la treburile lui profesionale care păreau să-l intereseze în exclusivitate.

Victoria era convinsă că Helgomar ascunde ceva, că este obsedat de ceva care-i solicită întreaga energie și tocmai fiindcă presupunea despre ce este vorba, întârzierile lui o nelinișteau. Nu se gândea neapărat la o femeie, se baza pe simțurile ei, pe experiența ei de până atunci: era convinsă că Helgomar i-ar fi spus-o fără să ezite prea mult. La mijloc era altceva și tocmai de aceea evita subiectul. „Când va avea el chef îmi va povesti singur și nesilit...” Deși ar fi dorit să-l păzească de orice necaz, parcă prefera să nu știe: „N-am stofă de martir, sunt doar o femeie”.

Programul în trei le ocupa toate după-mesele și el o cam pusese pe Ioana în încurcătură: imediat după ce terminau prânzul încerca să se retragă; o așteptau numeroasele discuri ascultate doar o dată, printre picături, cărți și reviste abia frunzărite, însă se repezeau amândoi asupra ei: „Las că tot n-ai ce face! Nu ne deranjezi deloc, la vârsta noastră pasiunile sunt mai blânde, de aceea poate avem atâta timp să ne sacrificăm pe altarul umanității!” o convinsese Victoria. Și nici după ce căutase să se explice cu ea între patru ochi nu reușise să afle unde se sfârșește politetea și unde începe

necesitatea unui al treilea, mai ales că Ioana, fiind extrem de rezervată, nu prea contribuia la întreținerea atmosferei. „Ce nevoie îi fi având de mine când și așa vă întâlniți numai de două ori pe săptămână? Vă este milă de singurătatea mea?” „Înseamnă că nu-ți face plăcere să stai cu noi, niște stafidiți”, se supăraseră Victoria. „Nici vorbă!” „Atunci?” Ioana se supunea dorinței lor și, în trei, când nu jucau remi sau cărți, urcau pe dealuri sau se opreau la lungile petreceri minerești de la cele două cabane din vecinătatea orașului. Abia acolo se simțea Helgomar pe picioare proprii. Inspira aerul într-un fel curios, de parcă abia atunci și acolo i-ar fi descoperit gustul și valoarea, cerceta iarba cu pasiunea botanistului căruia i-a reușit un soi nou, saluta cu dezinvoltură în stânga și-n dreapta, mângâia copiii cu o stângăcie ilariantă, spunea glumele cele mai trăsnete, ca apoi să-și ceară rușinat scuze, sorbea cu eroism din numeroasele sticle ce i se întindeau pentru ca, în sfârșit, cu precauție, să se retragă cu alți câțiva în pădure, de unde reveneau după cel puțin două ore, vreme în care Victoria, profund nemulțumită, era obligată să dea sfaturi și rețete numeroșilor copii culeși de mamele lor de prin tufe și aduși cu forța la control. „Mai rău ca la spital. Cel puțin, dacă mergeam acolo aveam pe ce să scriu rețete! i se plângea ea Ioanei însă, bănuind că aceste întâlniri îi sunt absolut necesare lui Helgomar, nu protesta, se mulțumea doar să-l întrebe în glumă: „Și după asta o să fie mai bine?” „Auzi, frate, cu ce se ocupa Cristescu în timp ce scara de la orizontul minus șase se ducea dracului: cu câinii! le spunea Helgomar, continuând discuția începută în pădure. Madam Cristescu a venit să-l caute împreună cu setterul personal. Ca să nu dea bani pe proteine l-a lăsat la cantină, unde a mușcat o bucătăreasă, care bucătăreasă l-a pocnit peste bot de l-a umplut de sânge. Femeia n-a spus nimănui ce și cum, a făcut din gura și și-a băgat mâinile prin ciorbe. Mâncarea ca mâncă rea. Dar cum rămâne cu botișorul potăii? Și uite așa, noi cu accidentul. Cristescu cu controlul antirabic, nu? Că doar nu te culci cu nenorociții ăia. Ci cu madam Cristescu. Ăstora dezorientați, neputincioși le poți urla: Cui nu-i convine — la *ceape*, că nu-mi văd ușile de atâția solicitanți! Alți țărani de-abia așteaptă să vă ia locul. Dar ce-i spui doamnei, nu? Că ai de gând să-ți cauți alta? Sigur, s-ar găsi cu sutele, nu-i o problemă, că doar nu se chinuie el să facă controlul de calitate al

practicantelor și stagiarelor. Dar niște dame ca asta, a lui, nu știu să divorțeze frumos, nu — se învățate să tacă și să renunțe ușor la bine, iar la o adică au ce turna! Și ăștia cu vigilența, băgătorii de seamă de-abia așteaptă să-ți umple dosarele că mai stau și alții la rând...” „Lasă, Helgo, îl temperase Victoria, ești cam pornit împotriva omului ăsta. Crezi că lui îi e simplu? Lașitatea cotidiană, rentabilă: a te război cu șeful direct, a nu vedea sau a nu vrea să vezi dincolo de el. Șeful e Alfa și Omega! Să fim serioși!” „Și tu ai impresia că știi totul despre el?” „Dacă madam cu tare nu apărea cu *javra* și el era în birou, cu ochii pe televizor, nu se întâmpla accidentul? Să fim serioși! Nu Cristescu a întrerupt curentul. Că doar interesul lui e să-și facă planul, să tragă toți ca dracii!” „Apa rent ai dreptate. Depinde însă cum gândește, de ce parte este. Dacă ești om, tu, Cristescu, poți mobiliza mai repede salvările, echipa de intervenție și așa mai departe. Iar comisiei de anchetă îi explici situația reală. Cum stăm cu protecția muncii, de ce stăm așa și cine-i de vină, cine a încurcat toate schimburile, de nu poți să-ți formezi o brigadă ca lumea, cine bagă necalificați în locuri periculoase, soldați și țărani...Nu-ți condamni ortacii ca să le faci ălora plăcere. Și la toate comisiile alea din care faci parte le mai explici cum trăiesc oamenii pe care-i conduci și ce vor ei, ce-i mai nemulțumește. Măcar de lumânări să se fi îngrijit nesimțitul! Acum vreo treizeci de ani, când ne-am plâns că lipsește carbidul, că n-ai cu ce să-ți luminezi locul de muncă, un deștept de ministru a dat o circulară prin care ni se cerea să perforăm mai mult ziua! Și, ce să zic! La șase sute de metri sub pământ bate un soare ce nu s-a văzut! Dar de atunci a cam trecut o vreme, nu? Să ții mai mult la un post decât la viața câtorva mii de oameni? Să te poată orbi chiar atât de mult un biet scaun? Poate că și el cere, merg până la a crede și asta, cedă Helgomar sub influența privirii nemulțumite a Victoriei, dar depinde cum o face și de câte ori. Una este să-ți ceri un drept în genunchi și alta... Important e ce se vede, nu? Și eu nu mă înfrunt cu un om, ci cu meschinăria unor ignoranți. Dar dacă te tulbură numai lucrurile mari, adevărurile mari și le ignori pe cele mici, apropiate, dacă nu faci ordine în jurul tău, e mult mai jalnic...” „Da! recunosc Victoria, capitulez. Dar aș vrea să facem un târg: cât suntem împreună, hai să nu schimbăm lumea, să o lăsăm cum este. Că atunci îți povestesc și eu câți copii mi-au murit

de carențe de tot felul, de hepatita ce bântuie, și atunci... Helgo, ce dracu', hai să fim noi înșine, să fim... un bărbat și două femei. Și nimic mai mult!" Victoria știa că da-urile lui nu vor putea fi respectate: înțelegea că adevărata lui viață este acolo în mină, însă îi venea greu să se simtă chiar și în cele două zile ale săptămânii pe locul secund în ierarhia preferințelor lui. „Omenirii îi ajung cele cinci zile!" „Bine", acceptase Helgomar și din clipa aceea, temperându-și gesturile și cuvintele, redevenise cel dintotdeauna: tăcut, atent la drum, stângaci, incapabil să propună un alt subiect de discuție. Și pentru a nu spori distanța dintre ei, amândoi se uitaseră la Ioana cerându-i indirect sprijin. Și ea se chinuia să facă pe ignoranta — „Cum se numesc aceste flori? Copilul ăla e urât sau are vreo boală? Când facem o colecție de flori de mină?" —, să se copilărească inventând întâmplări studentești sau pierzându-se în analiza vieții și operei inginerului Rafiroiu, directorul ei, omul care izbutea mereu să cadă în picioare. Oricum, Ioana făcea imposibilul să-i vadă râzând, ajutându-se cu o stângăcie adolescentină, mângâindu-se discret ca apoi, elegantă, să se sustragă. Plimbările astea în trei o urmăreau multă vreme: indiferent dacă le era necesară ca paravan, dacă o luau din prietenie sau milă, ea se simțea în plus, departe de vârsta și de lumea lor, o intrusă căreia îi lipsea curajul să dispară la timp. „Mi-e dat să rămân o anexă a lor", își spunea îndurerată, mai ales că nu vedea unde ar fi putut fi în altă parte. Sindrofiile colegelor ei nu-i făceau nicio plăcere — se bârfeau vârfurile Combinatului, se bea și se dansa în neștire și întotdeauna apărea alături, la masă, câte un inginer în plus care, după primele pahare, începea cu avansurile: „Atât de frumoasă...Cum de nu te-am văzut până azi? Unde te-ai ascuns? E jogos totul și sufletele noastre încep să arate jalnic. Dacă vrem să nu ne ținim, nu ne rămâne decât să ne anesteziem și să facem dragoste până într-o zi când vreunui Rafiroiu îi va trăsni prin cap să ne vizităm doar cu bilet de voie și să avem dreptul la iubire numai dacă ne-am depășit planul și angajamentele suplimentare..." Uneori, noaptea, dezbrăcându-se și descoperindu-și în oglindă corpul, își reproșa exasperată: „Ce fac? Ce aștept, de fapt? Pentru cine mă păstrez? Până când?", iar dorințele răzvrătite îi stârneau plânsul. La sindrofii însă, simțind mâinile visate e um o ating, o apuca greața. Începea să-l vadă pe lustin, îi auzea reproșurile,

mereu aceleași, însoțite de un miros acru de vin prost, iar mai târziu de lavandă, și căldura plăcută a apropierei se transforma brutal în repulsie, încât, sub un pretext sau altul, cerea imediat un taxi. Printr-un mecanism necunoscut, Iustin reușise și după despărțire să-și impună dorințele, să o controleze, ba chiar să se facă imitat Fugea și ea de lume, se retrăgea îngrozită de orice complicație, cât de neînsemnată. Numai între pereții camerei se simțea în siguranță, eliberată de griji și spaime. „Aici, își spunea ironică, stau deoparte, citesc, ascult muzică și mă detest singură, nu dau și altora prilejul să o faci.” Victoria și Helgomar țineau cu orice preț ca ea să nu lipsească de la plimbările și jocurile lor și loana nu-și amintea ca unul dintre ei să fi spus, fie și din greșeală, vreun cuvânt nepotrivit, cu toate astea însă, susceptibilitatea ei atinge adesea absurdul. I se părea că Victoria îi încredințase, pentru a o minimaliza, rolul de fetiță și atitudinea ei ma ternă, accentul pus pe acel cuvânt parazit, „fetiță”, le pune pe seama atenției uneori excesive acordate de inginer, deși în realitate lămuririle lui suplimentare aveau în subtext ignoranța ei în cele minerești, spre deosebire de Victoria care avusese timp suficient să se familiarizeze cu ele. „De ce mă iau totuși cu ei? Prietenie sau milă?” se întreba mereu, nemulțumită, și, pentru că nu izbutea să-și răspundă, fugea. Uneori, nici muzica și nici lecturile nu-i erau suficiente și de teama de a nu trebui să se gândească la viitor, se refugia în trecut — când totuși trăise! Acum își dădea seama că eternele ei reconstituiri nu erau decât niște tentative stângace de a se desensibiliza de Iustin, de obsesiile pe care acesta i le inoculase.

Nu numai calendarul, ci și buletinele meteo m-au convins că prin alte părți e vară. Poate chiar și pe la tine. Aici după vegetație suntem abia la începutul primăverii și a purta dimineața sau noaptea pardesiu e un act de curaj, o sfidare — repede pedepsită — la adresa virușilor și a microbilor de sezon. Știu cât ești de atrăgătoare în rochiile tale ușoare, bine decoltate, lipite de corp și croite anume împotriva singurătății, pentru a nu putea merge pe stradă fără să atragi atenția. Dar poți conta pe mine: fac eforturi disperate să mă impac — ar fi și un alt cuvânt, dar... — cu gândul că nu-mi mai aparții decât în acte. Deocamdată mi-e imposibil, însă cum adevărul este

mai presus de voința mea, cândva, nu știu când, voi fi obligat să tai nodul... Sigur, ai dreptate, n-am absolut niciun argument concret. Numai că noi avem idei foarte deosebite despre concret și nu am suficientă energie să reiau subiectul. Oricum, ar însemna să fii subinteligentă dacă, în condițiile în care trăiești, ai lăsa vreo urmă, fie ea cât de neînsemnată. Sunt totuși convins că întâmplarea mi le va scoate pe rând în cale exact când nu te vei aștepta, și mi-e frică de pe acum de clipa sau clipele acelea. Până atunci argumentul hotărâtor este ceea ce simt, iar simțurile nu m-au înșelat niciodată! De fapt, chiar frica de o catastrofă mă îndeamnă să nu rămân peste vară în Râul Doamnei, însă nici la părinți n-aș sta, deși mama mi-a scris că bătrânul ne pregătește o surpriză de proporții. N-a vrut să-l deconspire — supusa lui credincioasă până la ultima suflare! —, dar nu e greu de bănuir despre ce este vorba: bani de mașină și de casă în oraș. Truda lui de-o viață! Sanchi! Dragostea lui n-a fost niciodată dezinteresată, pur paternă, și decât să-i aud condițiile și sfaturile în situația în care mă găsesc, prefer să-l ocolim. Privirea lui rece, științifică și incapacitatea funciară de a se detașa de concret, de imediat, mi-ar otrăvi și mai mult zilele. Dacă voi fi capabil, mă voi descurca singur; condițiile lui au fost întotdeauna umilitoare; e bine numai cum gândește el, cum îți planifică el viața! Mi-au planificat-o alții mai demult și această dublă contabilitate îmi depășește puterea de a suporta. În plus, acolo, tu ești bijuteria familiei, mintea, frumusețea, înțelepciunea, norocul ce a dat peste mine, nepricopsitul, modelul de rezistență fizică și morală în condiții vitrege, pe când eu...Nu-i voi contrazice în niciun fel, ești într-adevăr frumoasă, inteligentă, scârbos de inteligentă, dar ai o inteligență de gheață, rece, abstractă, ești un om care nu cred să fi iubit vreodată în adevăratul înțeles... Tu n-ai trăit niciodată clipa, nimic nu te-a găsit nepregătită. Ai trăit cu anticipație fiecare gest, fiecare secundă, totul s-a consumat înainte: când se întâmplă ceea ce ai prevăzut, tu ești deja în altă parte. Tu nu iubești, ci faci matematică sau observații științifice: simulezi și asta mă îngrozește. Gândurile tale și ale tatii se vor întâlni negreșit, veți comunica asemenea computerelor. Dacă n-aș spera că odată și odată vei înțelege că toate-s întâmplătoare, absurde, nu știu ce s-ar petrece cu mine. Or, ei n-au cum să priceapă povestea asta... Cât despre morală... Am deschis iarăși

niște discuții interminabile și eu n-am nevoie de arbitrajul lor, de imixtiunea lor în treburile ce nu-i privesc în niciun fel. Pentru ei importante sunt doar aparențele, părerea „opiniei publice”, numai ce se vede... Am făcut imprudența să mă laud că mi-ai adunat bibliografia și că mi-ai stilizat lucrarea de diplomă... Pe atunci, asemenea detalii n-aveau nicio importanță, credeam în viitorul meu muzical, de fapt nici nu știu în ce credeam, și tata, de câte ori nu-i convine ce fac, ți se adresează ca unei cooperative de prestări de servicii: „Ioana, mai dă-i o mână de ajutor nepricopsitului ăstuia al nostru, mai dinamizează-ți E aiurit, n-are voință, nu știe ce vrea, e ca o plastilină care dacă pică pe mâna unui om de valoare poate da ceva, dar acum e un sezon al amatorilor, al diletanților și mi-e frică. Bunicul său dinspre mamă avea o dotare extraordinară pentru pian; din păcate, a sfârșit-o într-o crâșmă în Viena cu o putoare de gât”. M-am săturat să vă sacrificati la nesfârșit pentru mine, să fiu comparat cu toți eșuații familiei. Date fiind atâtea incompatibilități, ar trebui, firește, să ne despărțim. N-am fi nici primii, nici ultimii! Dar asta cu niciun preț n-am să o fac! O sumedenie de fire nevăzute mă leagă de tine. Nu pot să le numesc, nu le știu, nu sunt atât de lucid și de rațional pentru a despărți cu rigoarea ta și a tatii binele de rău, mi-e imposibil să fac diverse calcule, adunări și scăderi de sentimente pentru a vedea ce a rămas din povestea noastră, simt doar că nu pot fără tine, că sunt dependent, orb, cum vrei; pune-o, dacă așa pare mai convingător, în contul geneticii: nebunia bunicului meu. Îmi dau seama că mă umilesc spunându-ți mereu acest lucru, străduindu-mă să-ți explic amploarea, dimensiunile și contorsiunile acestui sentiment care-mi aduce numai umilință și neliniște. Mă autoflagelez de două ori: simțind și spunându-ți ce simt, însă asta este, nu mai am de ales. Probabil că vara aceasta va clarifica totul Oricum, încă nu m-am gândit unde să plecăm, dar urăsc orașul acela unde m-aș simți înjosit, minimalizat de fiecare privire aruncată spre tine de atâția necunoscuți (mie). Și dacă, prin absurd, aș putea scăpa de Măgura, în Râul Doamnei nu m-aș stabili niciodată! Aici, cel puțin m-am obișnuit, nu mi-e jenă de oameni și nici nu mi-e frică! ti cunosc pe toți, m-am familiarizat cu felul lor de a fi, știu de cine trebuie să mă păzesc și de cine nu, am independența mea, statutul meu, personalitatea mea. Am avut timp să învăț că nu există legi și reguli

decât pentru nenorociți, or, în Măgura sunt ploi care mă ocolesc, furtuni ce nu-mi trec pragul. Și dacă mă gândesc bine, oriunde ai merge te așteaptă aceleași tichete, aceleași ziare și conserve, aceleași unde radio și teve. Dar înainte de toate, important este că aici nu mi-e fiică, îmi cunosc prietenii și dușmanii, știu la ce să mă aștept, la o adică... Necunoscutul m-a paralizat întotdeauna...

Ți-am spus că s-a făcut în sfârșit și pe la noi primăvară și, probabil, astenia, inevitabila astenie îmi dictează gândurile, le dă o culoare mai puțin tonică. Carențele, ar zice tata, carențe de A, B, C, D... Poate că mă întristează și soarta hatmanului... Câteva zile a stat la mine și în urma lui a lăsat un aer bizar, nici nu știu de ce. „Nu mai pot cu Țoapa aia, dar mai ales cu părinții ei. Mereu nemulțumită, mereu pusă pe ceartă, nimic nu-i convine, n-am dreptate niciodată, nu exist. Am învățat-o un nenorocit de cuvânt, oribil, și de atunci tot ce fac e oribil: eu sunt oribil, viața cu mine e oribilă și așa mai departe. Dacă mi-e foame: fă-ți! Dacă mi-e sete: te privește! Și nici nu mai acceptă să dormim într-un pat, or, trebuie să-ți mărturisesc cu jenă că la acest capitol m-a lovit foarte rău: cretină, însă femeie, o femeie și jumătate, răscumpăra în pat ceea ce strica peste zi, și cam strica... Doamnă profesor Dobrotă, i-am spus, mă pui în situația nedorită de mine, de a călca disciplina conjugală și de a merge la curve! Că trupul își cere drepturile, nu? Ei, știi ce mi-a răspuns? Oribil! Și a început să dea după mine cu ce i-a căzut în mână, iar în semn de prețuire că le-am dat un nume, un prestigiu, o poziție socială, taică-su a scos un cosor de tăiat porci și mi l-a proptit exact sub nas: Fă tu și treaba asta, rușinează-mi numai casa și pot să vină partiții tăi din Moldova să te ducă rece și să te așeze lângă Ștefan cel Mare al tău! Întâi te belesc și pe urmă te omor! Neam de hoți, și cu ei nu-i de glumă. Râd ei pe stradă, se poartă degajați, par sociabili, dar în casă sunt monștri: au niște reguli de lagăr, mentalitate tribală. Așa că trag puțin de timp până când se termină școala, apoi îi las și-mi văd de altele, exact în celălalt capăt al țării!”

Trei zile încheiate hatmanul nu s-a trezit măcar o clipă: bea și plângea ca un copil Nu-și putea ierta eroarea de a nu fi insistat pe lângă Claudia Roman. „Sonată, domnule, dar avea ceva în cap, te puteai înțelege cu ea. Sau, în orice caz, Aimez-vous Brahms? Așa: Aimez-vous Dragă mi-i crâșma din vale! Cine știe ce descopeream

în mine, că uneori îmi par un fel de pământ virgin pe care se balegă vacile. La tâmpită asta, a mea, Newton, Einstein, Rebreanu sau Diderot sunt același lucru. Important i se pare că eu, profesorul Aristide Dobrotă, câștig mult mai prost decât ea, că pe afacerile ei îmi ia costume, ține casa și mă îndoapă cu vinuri bune ca să nu-mi stric ficatul! Nici măcar o rețetă culinară de-a lui Păstorel n-am reușit să o învăț, să-mi prepare și mie un vânat cu pene, o friptură înăbușită de fazan cu garnitură de castane... Sau măcar să mă lase să încerc eu! Când îmi spune: Șezi-ți pe fund și bagă-n tine ce-ți dau! se prăbușește în sufletul meu toată istoria Moldovei. Suntem două civilizații absolut deosebite care nu comunicăm decât în pat!” în a patra zi, spre norocul meu, căci mă obosise îngrozitor, a apărut socru-său. „Mă iertați, domnule profesor Olaru, pentru deranj, da’ am venit să-l iau acasă, că i s-or fi lungit urechile de foame. Și apoi mă face de râs în sat și mie nu-mi place să mă poarte oamenii în gură! Ea n-are minte că-i tânără, tu n-ai minte că ești bătrân, așa că o să bag eu disciplină în voi până vă mai coaceți!” i-a spus socru-său strângându-i hainele. „Nu plec nicăieri!” a schițat hatmanul o vagă împotrivire. „Dacă n-ar fi cu copilul în burtă, i-a spus, te-aș fi trimis și din județ afară, că ce-ai făcut nu se iartă, dar așa...” „Doamne, s-a luminat hatmanul, sunt tată!” „Da eu vrei să știu asta, boue?” a râs socru-său. Păi, o femeie tânără îi mofturoasă numai în următoarele trei situații: când îi geloasă, când îi gravidă și când nu-i prelucrată cum trebuie, când bărbatul nu-i bărbat va să zică! Iar la voi, după câte bag seama, numai despre sarcină ar putea fi vorba!” „Atunci se schimbă situația”, a conchis el bucuros. „Păi, atâta-ți trebuia să nu se fi schimbat, că eu nu zic un lucru de două ori!” „Și de ce n-a spus? Bătu Dobrotă în retragere. Așa se elucidează...” „Las că le elucidăm noi, acasă, că ce-i al tău îi pus deoparte!” i-a spus bătrânul împingându-l pe ușă. De atunci Dobrotă a ajuns la concluzia că „mamele-s sfinte”, li se iartă orice, și pentru că în condițiile actuale problema tronului Moldovei nu se mai pune, chiar dacă nu există vreun descendent mușatin, promite ca pe viitorul hatman să-l păzească de erorile pe care, din inconștiență, le-a făcut el. Dar în ultimul timp asta este singura problemă „elucidată” în Măgura. Căci odată cu retragerea apelor, cu primele semne de primăvară, a dat nebunia în oameni. Nici nu mai știi ce vor: dezlănțuiți, aiuriți,

sălbatici, de parcă s-ar afla înaintea unei catastrofe. „Păcatele noastre au depășit răbdarea Domnului nostru ceresc”, spune părintele Giurgea în momentele când nu doarme în șezlongul său așezat la soare, în fața casei. „Incomensurabile”, completează Silvia cu aerul că acest delicat capitol nu o privește. „Apocalipsa”, conchide el obosit de efort. „Căci vremea este aproape”, zice Silvia săpând în grădină. „Pustiul... Jalea... Declinul...” conchide părintele privind picioarele Silviei cum se dezgolesc până sus de fiecare dată când se apleacă. „Da, daaa”, încheie el cu un suprem efort, însă preoteasa nu prea are timp să rămână în înaltele sfere: porcii-s flămânzi, vacile vor apă, găinile-grăunțe, și toate trebuie să le facă singură, părintelui rămânându-i să mediteze cu gravitatea-caracteristică la viitoarea predică. „Da, daa”, spune și Silvia târând ciubărul cu lături în vreme ce în gând îl bagă și-l scoate de zeci de ori și își plânge proasta inspirație de a se fi măritat mult prea tânără și neștiutoare. „Măcar dă niște mălai la pui”, explodează ea, în cele din urmă, aplecându-se. De sub bluza ușoară, largă îi ies sânii mari, frumoși și, abandonându-și sferele, serafimii și heruvimii, părintele, pudic, închide ochii și rostește: „Da, daa, daaa”, semn că este de acord să hrănească puii. „Da, daa, daa”, zice și Silvia și, odată cu tava cu mălai, îl abandonează pe părinte, iar el adoarme acolo, la soare, înconjurat de găini și pui; într-un târziu, când își amintește de el, vine și-l ia în brațe ca pe o legătură de vreascuri, iar preasfântul, prefăcându-se că doarme, se lasă dus în pat unde-l așteaptă seringă și fiolele cu vitamine pe care i le face tot Silvia cu o dexteritate profesională. „Măcar seara asta să fii treaz”, îl sfătuiește ea, de formă, începându-și pregătirile. „În serile când rămân numai cu părintele, îmi spune preoteasa, plâng ca o descreierată. Nu pot să mănânc, nu pot să beau, nu reușesc să dorm, este o tragedie!” Dar zilele acestea sunt rare. Am prins și eu câteva de când a ieșit râul. Serile erau înfiorătoare; timpul se târa cumva peste noi, încet, indiferent, noaptea rămânea nehotărâtă de parcă i-ar fi fost frică să coboare. Părintele se așeza la geam, cu sticla de vin în față, și oricât l-ai fi privit era imposibil să-ți dai seama dacă doarme, pândește apele sau meditează la vreo gravă problemă existențială. Văzându-l în starea aceea de imponderabilitate, Silvia dădea plictisită din mână: „Ei, de acum am rămas numai noi pe câmpul de luptă!” și

când nu-mi povestea viața ei — are vreo trei variante: eroică, tragică, neconformistă — sau faptele de neuitat ale Codruței, avea cele mai surprinzătoare curiozități: „Oare cum o fi la ora asta în Tegucigalpa? Dar la Pernambuco?” Zborurile însă îi erau scurte, obsesiile ei durabile țin mai ales de vârstă. „Acum ești tânăr, acum, bătrân... Nici nu bagi de seamă... Te culci, te scoli, hrănești animale, faci mâncare, te speli, te îmbraci, stai la o vorbă, mergi la o sfântă slujbă, asculți o melodie, mai tragi un vin, te mai hârjonești câteodată... Trece vara, vine toamna, iama... Și ce-s toate astea? Ce înseamnă? La ce bun? strigă ea. Și dacă asta este viața, atunci mă întreb ce rost are? De ce trăim, la urma urmei? Doamne, dacă nu există viața de apoi, dacă ne ia ca pe niște gunoaie, ne bagă în Dealul Oarbe și acolo rămânem definitiv... ce păcăleală groaznică! Nimic dincolo, nimic dincoace!” „Da, daa”, inter venea uneori și părintele amintindu-și probabil de vin, ca apoi să recadă în starea aceea de torpoare ce-i preceda somnul. „S-a trezit Mesia!” spunea Silvia nervoasă, după care, fără eleganță, îl lua în brațe, îl întindea pe pat, iar apoi mă invita cu disperare: „Pipăie-i și dumneata picioarele... Aproape că n-are niciun mușchi... Mă tot întreb unde stă sufletul în el?” pentru ca imediat să-și amintească de vorbele plutonierului și să mi le repete: „Are prea sfântul suflet destul, nu-i problemă, numai că pentru el e prea lungă ziua. Cu douăsprezece ore s-ar descurca mult mai bine!” Apoi, frântă de oboseală, tristă, „contorsionată”, cum zice ea, se culca lângă el și după o porție de plâns ador mea brusc. Dimineața intra în cameră la mine, pune la pick-up discul cu Simfonia Nr. 2 in re major de Brahms. Nu știu de unde a dedus ea că mi-ar plăcea Brahms, dar oricum îi apreciam grija. Până la urmă am aflat că de la fiică-sa mi se trag toate atențiile culturale. Oricum, trebuie să-și facă iarăși apariția. La început, exasperat de vorbăria maică-sii, o judecasem foarte aspru pe această minune a familiei Giurgea. Excesul de reclamă mi s-a părut întotdeauna suspect. De obicei nulițăile au nevoie de picioare false, mărfurilor proaste li se caută ambalaje lucitoare, dar în cazul Codruței m-am înșelat: frumuseții veritabile i se adaugă și o sensibilitate pe măsură; degajată, prietenoasă, deschisă, cu apucături foarte băiețești; din când în când are exploziile Silviei, „contorsiunile” ei, însă fără nota de vulgaritate a maică-sii. Alături de

Claudia Roman, este indiscutabil persoana cea mai spălată din zonă. Din nefericire, de azi-noapte, la Claudia verbul a fi nu știu dacă mai are prezent și viitor. A fost găsită într-o stare de inconștiență; pe masă erau niște cutii goale de ciclobarbitol. Lipsise de la școală, femeia de serviciu trimisă de Loana Oituz a bătut în neștire la ușă, apoi s-a uitat pe geam și, văzând-o, s-a dus speriată la Socoliuc. Acesta, incredibil, n-a vrut să meargă singur, i-a fost frică, a venit și m-a scos de la ore — doctorul era la o consfătuire — după care, împreună, am spart ușa. Îmbrăcată într-un capot roșu de mătase, cu gulerul lat, Claudia părea să simuleze somnul. Avea ochii închiși, buzele întredeschise, o mână încheștată de pătură, alta azvârlită neglijent peste marginea patului; părul blond, lung, pieptănat altă dată cu grijă, era răsfirat pe pernă. Ciudat, primarul n-a îndrăznit să se apropie de ea: „Mișc-o tu, mi-a zis. Vezi ce are...” Mi-am luat inima-n dinți, am clătinat-o ușor: era rece, înghețată aproape. Socoliuc, din ușă, încerca îngrozit să o strige: „Măi fată, lasă glumele proaste! Te rog, măi fată...” Ea însă rămânea inertă. Mi-a fost frică să-i pun urechea pe piept: morții îmi inspiră teamă, mă paralizează: în fața lor mă crispez, îmi pierd graiul. Tulburarea lui Socoliuc îmi sporiseși mai mult inhibiția. „Măi fată, o implora el, te rog frumos!...” Cred că e moartă, i-am spus, arătându-i cutiile. Am venit prea târziu...” Atunci și-a vârât cu furie pumnii în stomac, de parcă ar fi vrut să se înjunghie, și a scos un urlet îngrozitor, animalic, după care s-a târât cu dificultate până la primul scaun: era moale, pa lid, lipsit de energie, înfrânt de o greutate imaginară. Reacțiile lui, paradoxal, au reușit să mă dezinhibe. Din lecturile mele polițiste mi-am amintit de „semnul oglinzii”. I-am căutat repede poșeta, am scos o oglindă destul de mare înrămată în argint și i-am pus-o în dreptul cu rii: văzând-o aburindu-se discret nu mi-a venit să cred. Am repetat gestul și când i-am spus, nesigur: „Am impresia că trăiește!” lui Socoliuc i-au dat lacrimile și, după ce a privit câteva clipe cu niște ochi stranii, mi-a șoptit emoționat: „E foarte frumoasă!” Nu se putea ridica de pe scaun: „Foarte frumoasă”, spunea întruna fără dorința de a fi auzit. „Să chemăm salvarea”, i-am zis, el însă, în loc să o ia spre ușă, s-a apropiat de pat și a încercat să o mângâie cu o stângăcie de adolescent la prima dragoste: „Foarte frumoasă!”... Apoi, brusc, deșteptat dintr-un vis negru, înspăimântător, l-a cuprins

febra. „Repede, să telefonăm, re pe de...” La întoarcere i s-au înmuiat iarăși mișcările: cu fiecare pas părea să se adâncească într-o mlaștină caldă, moleșitoare. „Ce femeie frumoasă, mi-a spus. Dacă aș fi fost mai tânăr sau, și așa, dacă m-ar fi lăsat măcar o dată să o ating... nu cum îți închipui... să o ating numai... o dată, atât... sau cel puțin să-mi râdă... să râdă numai pentru mine... ar fi putut să facă ce vrea... să-mi spună: Du-te Dumitre și te spânzură... Și îți jur pe ce am mai sfânt că aș fi făcut-o imediat, fără să-mi pară rău... I-am și zis-o... Beat am avut curajul... Asta este, așa suntem noi făcuși... poți numai când poți... Dacă aș ști că te vei spânzura, mi-a râs ea în nas, m-aș culca imediat cu tine. Dar n-am garanția... Ce mare bine ai face lumii, domnule primar! Da acum... nici să nu-mi zâmbească. Numai să o văd că trăiește!” Am repetat povestea cu oglinda și Socoliuc a început să renască: „Am, profesore, o sumedenie de decorații și de diplome... Sunt fruntea comunei... Mănânc pe unde vreau, dorm pe unde vreau. Cei mari la mine trag, cei mici, și nu numai ei, se simt onorați să-mi calce pragul... Dar, vezi, de la ea n-am reușit să smulg un zâmbet... Zâmbetul de care aveam eu nevoie să mă simt om, să fiu fericit... Era oare așa de greu? Se culcă, probabil, cu cine știe ce mocofan, un nimeni, și un zâmbet, mie, înțelegi?... Că am făcut și eu ceva pentru lumea asta... și nici nu pocnesc oglinzile când mă uit în ele... Și am și eu atâta putere încât să nu mă vorbească o femeie de rău... Un zâmbet...ceva omenesc, măcar de recunoștință, că eu i-am dat casă imediat, am apărat-o de Oituzoaie, am scutit-o de atâtea treburi... Numai dacă ar trăi și așa! Când am văzut-o, Doamne, mai bine să nu-mi amintesc!...” A mai mângâiat-o o dată și, brusc, a început să răscolească încăperea aceea ciudată, tapetată cu discuri, cărți și pungi, în speranța că va găsi vreo scrisoare, o explicație, ceva. Mai târziu, după cea venit salvarea, a trecut pe la poștă, a întors corespondența pe dos, însă abia Silvia Giurgea, la care eșuasem în seara aceea, a lansat două ipoteze: „Claudia a fost foarte afectată de faptul că, datorită lui Socoliuc, i s-a aflat trecutul intrând în gura tuturor, și că ar fi ieșit din închisoare cei ce o violaseră și au venit să se răzbune... Ea mai susține că a văzut prin sat niște moace străine, tunse chilug iar unul dintre aceștia, la volanul unei Dacii, a cerut unui copil să-i arate școala”. Sursa

„presupunerilor” ei nu poate fi decât Oituz care, în dimineața următoare, a fost găsit legat cobză de masă în magazinul satului: îi pusese rău în gură, iar în țeava armei, proptită de gât, niște brândușe și brebene; în jurul lui, în batjocură, cei ce-l legaseră, ridicaseră un zid de conserve și sticle eu îi chior și secărică. Din cutiile cu rahat i-au delimitat un fel de alee până în stradă în mijlocul căreia era scris, cu pachete de țigări, AJUTOR OITUZ! La inventar nu s-a găsit nicio lipsă: banii erau neatinși, sticlele intacte, cu excepția uneia ce se afla sub nasul lui Oituz și din care i se turnase pe gât cu forța mai bine de jumătate. „Mare tragedie, plotonere, îi spusese Socoliuc după ce-l dezlegase. Să stai cu carburantul sub nas, o noapte întreagă, și să nu-l poți atinge! Cred că asta te-a durut mai mult decât legăturile făcute cu pricepere de specialiști în materie!” Oituz, vânat de furie, l-a înjurat de mamă, Socoliuc însă se simțea în apele lui, nu-i displăcuse pățania. „Și ți-a înflorit și arma, ca-n Apelul pentru pace de la Stockholm! Du-te la Sfântul din Ulmoasa și-ți va spune că te așteaptă un drum de seară la o reciclare. Lingura și stra China, mămăliga-i gata!” Dar „reciclarea” nu pare lucrul cel mai rău pentru Oituz care este într-o ceartă vehementă cu minunata lui consoartă. După o absență de o noapte, el venise acasă foarte capsat. Ioana era ceva mai demult. „Urăsc toate femeile, spusese Oituz. Le detest așa de tare, că le-aș interzice de pe fața pământului!” „Înseamnă că azi-noapte ai fost iar la Silvia. Înseamnă că nu vrei să-ți revizuiști atitudinea!” Și l-a bătut cu nelipsita ei poșetă maro.

A doua zi dimineață Socoliuc arăta mult mai rău decât Oituz: îi fusese mutat closetul în ușa încât, când voise să iasă afară, nimerise exact în el, iar câinii, puternicii lui câini, legați de un copac departe, în pădure. „La tine a început să dispară diferența dintre sat și oraș, râse Oituz. Budă la domiciliu. Normal, așa zice, că doar tu ești cel mai înaintat dintre noi! Dușmanul nu doarme ca tine, se odihnește numai!” „Ba să mi-i strângi tu la cămin pe toți bandiții din comună în frunte cu Sfântul, să-ți arăt eu cum se procedează! Tot ce are cazier, iertat, neiertat, nu contează. Chiar și pe cel ce a trecut pe lângă tribunal sau pe deasupra lui, cu avionul! Copii, bătrâni, creștini, atei, copti, necopti, numai bandit să fie sau să bănuiești că are perspective!” Se pare totuși că primarul nu este prea departe de

adevăr: au revenit acasă pușcăria și-i. Sunt mult mai bine instruiți, dar, cum în Măgura n-au ce fura, se distrează... „Pe Sfânt eu zic să-l lăsăm în pace, că nu se știe de ce-i capabil”, se codise Oituz. „Pădurea și tot ce crește și mișcă în ea e a statului: buruieni, mușețel, brebenei, ciuperci, uscături, veverițe, grauri, ciori, le puri, urși, cârțițe, ciolane! Și vreau să-i văd eu Sfântului autorizația de vândut ierburi și conținutul traistelor lui. Dacă are material propagandistic? Dacă el i-a făcut seama lu' madam Mușețel? Măi băieți, nu putem ști ce gândește un om singur, fără nicio obligație pe lume, fără vreun fir prin care să-l poți controla, un om rupt de mase, fără să datoreze cuiva ceva, fără prieteni apropiați pe care să-i poți trage de limbă! E periculos Sfântul, îl simt eu!” „Pe ăsta eu zic să nu ni-l sculăm în cap obiectă Oituz, că noi circulăm mai mult noaptea și nu suntem întotdeauna curați la minte, iar ăsta vede bine, ca fiarele, și te poate atinge la mir. Sau îți aprinde casa pe tine tocmai când ți-e mai dragă lumea!” „Tu ești mai vechi, deci știi că tovarășul Stalin spunea că omul este cel mai prețios capital. E adevărat! Și Sfântul e om, nu? Nebun, dar om! Și dacă e atât de prețios, să-l ținem, tu-i Poștele mă-sii, sub cheie, să nu se piardă!” fusese de părere Socoliuc.

Dar povestea aceasta nu mă interesa; eram cu ei doar ca să nu fiu singur. De multe ori simt cum ne urâm toți, cu vehemență, însă în tăcere. Nu știu de ce rămânem împreună și de ce nu ne spargem capetele, de ce suportăm în liniște tensiunea cumplită, mai cumplită cu cât se exteriorizează. Eram cu ei fiindcă fugeam continuu de mine însumi sau, mai exact, fugeam de imaginea Claudiei Roman. Nu mă obsedau atât de mult motivele care au îndemnat-o să se sinucidă, cât sentimentele ei. Retrăiam, ciudat, fiecare secundă dinaintea deciziei, clipele lungi, chinuitoare ce-i însoțeau gesturile... Drumul spre apă... Apoi spre medicamente... Deschiderea cutiei, prima tabletă... Sau primele... Trebuie să fi urmat o ezitare, o cumplită secundă de ezitare, un moment de luciditate, poate cel mai lucid moment din întreaga ei viață, după care gesturile i-au fost, fără îndoială, mult mai ferme. N-a fost un impuls de moment, o criză, o cunoșteam prea bine, era de o luciditate grețoasă, deși nu poți ști niciodată ce se ascunde sub o asemenea mască. Sunt sigur că dacă a avut tăria să moară, ar fi rezistat și vieții. Dar cu cine a discutat ea

vreodată? Cine se poate lăuda că a trecut, măcar din greșeală, bariera din jurul ei? Retrăirile mele mergeau doar până într-un moment, până la prima pilulă înghițită. Eu mă leg de toate: de tine, mai ales de tine, de apă, de soare, de vânt, de flori, de vinul lui Socoliuc, de ciorbele preotesei, de nenorocita asta de ghitară din cauza căreia Claudia mă cam disprețuia, de copiii ăștia, cretini și geniali în același timp, de apa ce-mi curge pe sub geam, de brazii din curte, de bețiile stu piele ale vecinului meu, Avram, de pietrele drumului, de exaltările și depresiile catastrofale ale hatmanului... Urc în Poiana Oarbei, un platou bizar, presărat cu pietre mari, egale, una lângă alta, de parcă ar fi fost așezate acolo de niște ființe uriașe în vederea unei ceremonii păgâne, mă uit la iarbă, la clipirea crudă a picăturilor de rouă, la miile de flori albastre, roșii, portocalii, violete, și-mi spun că ele există doar pentru mine, că mi se dezvăluie numai mie, că natura mi-a destăinuit un secret pentru care nu pot să nu-i fiu recunoscător. Sigur, ele n-aveau nevoie de mine ca să fie frumoase, toate existau fără mine, chiar și tu, dar în ceea ce văd îmi stă viața, forța, pulsația imperceptibilă care mă face să fiu, să exist. Nu știu dacă acele momente indescritibile de comunicare cu ierburile, lumina și vântul se cheamă viață, dar mi-e foarte ușor să-mi închipui ce înseamnă să știi că ele ar putea să nu mai existe niciodată... Trăiesc doar să le văd? Trăiesc pentru o îmbrățișare, pentru un pahar de vin roșu, pentru a repeta de mii și mii de ori anul nașterii și morții lui Eminescu? Habar n-am de ce trăiesc și de ce mă leg de viața asta, când am certitudinea că sunt o persoană comună, banală, fără nimic deosebit... Cunosc însă prea bine ce înseamnă nopțile, nopțile singur, când mă sufocă întunericul, când se trezesc toate spiritele, morții știuți și neștiuți... Aprind luminile, becul din tavan și cele două veioze, caut, ascult, însă nu-mi pot stăpâni frica: toate pulsează, freamătă, atacă, se dezlanțuie, pâdesc. Deschid apoi radioul: melodii de își schimbă ritmul — devin marșuri mortuare, bocete, tânguiri. Mor diverși patrioți, dispar foci și balene, se luptă pentru pace, se comit atentate. O inimă artificială, o răpire dramatică, o grevă înăbușită, un război limitat. Dar ele sunt exterioare, altundeva, departe, și cât m-aș concentra nu pot să mă prindă în hora lor, să mă intereseze. Ascult totuși și sunetul se stinge, eu sunt aici. Aici, aici; îmi vine să urlu, însă mi-e frică, îmi

vine să fug și iarăși mi-e frică, mă tem ca nu cumva să-i stârnesc, să le provoc agresivitatea. Această frică absurdă, înspăimântătoare uzează cumplit, diminuează, ridiculizează, dar, ciudat, mă îndepărtează de noaptea Claudiei, definitivă. Frica mă înjosește, dar mă și ferește de moarte, de îngrozitorul Necunoscut... Și de această nesfârșită înjosire te faci și tu vinovată. Vinovată fiindcă nu suntem împreună. Nu discut cauze, motive, explicații, toate logice sau cum vrei. Le cunosc prea bine, numai că ele nu mă scutesc de frică, de înjosirea coti diană... N-am trăit niciodată singur, n-am putut, n-am rezistat. Ai dreptate, firește, abia singurătatea îți arată adevăratele dimensiuni, îți spune cine ești. Iată, a sosit momentul să recunosc fără urmă de politețe sau fariseism că sunt slab, foarte slab, dacă asta te satisface, numai că recunoașterea mea nu schimbă nimic! Uneori mă mai întreb: unde este trecutul nostru? Unde sunt zilele când eram nebuni de fericire? O mână obscură a tulburat apele și liniștea. Nu mai suntem cei ce-am fost, ne-am sălbăticit și urâțit, am ajuns nesperat de repede să arătăm ca lumea asta detestabilă. Mâna aceea ne apasă tot mai puternic. Acum mă obsedează iarăși fața Claudiei, zâmbetul ei împăcat, victorios, mâna atârând neputincioasă peste dunga patului: un fel de somn profund, calm, ca după o epuizantă noapte de dragoste. Și nu mă ajută la nimic și nimeni să n-o văd, imaginea ei mi-a acoperit întregul câmp vizual. Trebuie să ies în stradă, să mă mișc. Mai bine să mă îngrozesc de zgomotul propriilor mei pași decât de chipul ei, adică de ceea ce știu că înseamnă chipul ei...

Victoria Oprea îi spusese nu o dată: „Fetițo, de ce îți plac ție nu mai lucrurile încurcate? Dacă te gândești la el și mai crezi totuși că este posibilă o împăcare, întinde-i mâna; dacă nu, divorțează! Măcar să clarificăm treburile care depind exclusiv de noi... îmi dau seama, o asemenea decizie nu este ușoară, dar încearcă, cel puțin încearcă să te gândești la ea! Am sentimentul că încă ți-e teamă să fii ceea ce ești și e păcat Altoră nu le este... De asta riscăm să tragem mereu la căruțele care nu ne convin. Doi, trei cretini își impun punctul de vedere, cu forța, cu gura, în funcție de cum le merge, pe când...” „Aș vrea să-l las pe el să ducă ceea ce a început până la capăt, i-a răspuns Ioana. Nu mă grăbește nimeni, n-am niciun proiect

imediat... Iar apoi spăl vasele, fac mâncare, curățenie, nu-ți consum impulsurile telefonului, pot să tac o viață și încă o săptămână, nu aduc oaspeți”, căută s-o dea ea pe glumă. „Păi, chiar asta mă îngrijorează!” glumise Victoria. „Nu știu dacă mă crezi, deocamdată nu m-am săturat de liniște!” „Mă cam îndoiesc. Poate că așa gândești, dar, în subconștient, am certitudinea că nevoia de liniște s-ar traduce prin teama de a nu te complica: pândești, eziți și te retragi! Așa n-o să afli cine știe ce despre lumea asta. Nici ce e dragostea, nici ce e viața, nici ce e bucuria... Nu cred că vor exista vreodată condiții mai bune... Vezi și tu cum merge nenorocita asta de lume... Trăim din improvizatii, trăim furând, dar cumva trebuie să trăim, adică trebuie să trăim cât mai mult posibil. Ce ar fi să ne deplasăm, cu Helgo în frunte, la fața locului și să-l întrebăm franc ce are de gând? Așa ori te reaprinzi, ori te stingi de tot. Uite, eu și cu Helgo îți asigurăm securitatea...” „Încă nu, se codise Ioana. Sunt și gură, drum de întoarcere nu există, dar...” „Ai spus-o de atâtea ori, încât am ajuns să nu te pot crede. Să mai reducem dar-urile care de până de noi. Întorci mereu lucrurile pe toate fețele, vrei ca logica să te absolve de orice vină, să n-ai niciun regret, nicio remușcare? Exclus. Mereu va exista câte ceva neclar — o durere întârziată, o undă de îndoială, o nostalgie... Chiar dacă vinile s-ar împărți perfect egal, important este că nu se mai poate, că împreună v-ar fi imposibil să trăiți altfel decât chinându-vă la nesfârșit. Unde dracu' oi fi fost eu înainte de a te mărita? Te-ai aruncat ca broasca-n baltă și când, în sfârșit, ți se ivește ocazia să ieși la soare... Oricum, nodul trebuie tăiat!” conchise Victoria, însă verdictul ei o puneă parcă în situația de a acționa imediat și faptul începuse să o neliniștească: ea avea și nu avea dreptate. Ioana se simțea nevinovată, numai că timpul lucrase cu perfidie în favoarea lui Iustin. „A fost împins, obligat de spaimă și de singurătate; îl scuza. Am știut întotdeauna că e slab și a nimerit exact în locul unde să-și poată da întreaga măsură a slăbiciunii... Nu m-a înșelat pe mine, ci a fugit de frică, de singurătate...” Experiența ulterioară a învățat-o să fie mai îngăduitoare; nu poate exista nimic total, definitiv, unic; dragostea murise, dar mai rămăneau prietenia, obișnuința; cele întâmplătoare erau tributul intrării într-o altă etapă, într-o nouă vârstă a înțelepciunii, a resemnării. Realizarea în iubire se dovedise a fi o iluzie dureroasă,

Însă le rămâneau alte țeluri de atins. Acel spațiu excesiv de mare rezervat iubirii putea fi completat cu noi iluzii, iluzii de altă natură, căci ele niciodată nu se sfârșesc, nu sunt limitate. O durere poate fi înlocuită cu altă durere, un eșec — cu un altul. „Dacă... dacă aș trece peste toate, își spusese adesea, va reuși lustin să înțeleagă că tinerețea s-a sfârșit, că sunt alta? Dar oare aș izbuti să fiu? Aș fi capabilă să spun: de azi am încredere? Aș putea trăi ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, reprimându-mi memoria, ignorând toate precauțiile cu care mă încercuisem?” Imaginea lui mai continua să fie însoțită de mirosul de vin prost, de lavandă și de durerea provocată de mâinile lui umblându-i cu brutalitate peste corp, strângându-i sânii, încleștându-i-se pe umeri într-o stupidă tentativă de a o distruge odată cu îndoielile ce se încăpățâneau să nu-l părăsească. Și iertarea sau înțelegerea ei eșuau în amânare. În unele nopți îl visa, mai bine-zis, se trezea știind că l-a visat. „Trebuie să i se fi întâmplat ceva! își spunea îngrozită. Să nu se fi sinucis!” Și atunci regreta că fugise de el, că refuzase să-i lase doamnei Sava, vecina lor, noua ei adresă. Ar fi preferat să fi fost chinuită și terorizată în continuare decât să facă „în absența ei” o prostie. „Mâine o sun, își propunea stimulată de coșmar, dar în ziua imediat următoare amâna iarăși. De fapt, ce mai am cu el, din moment ce amândoi am căzut de acord asupra unui lucru, din moment ce știm că ne-am despărțit definitiv?” în alte dimineți reușea să râdă de propriile-i coșmaruri. „Mă perpelesc și mă văicăresc întruna, ca o proastă, pe câtă vreme el s-a liniștit de mult, duce viața domestică pe care și-a visat-o: zbor jos, comun, anesteziat continuu, vin, ghitară, femei, drumuri și bârfe cu Socoliuc, paratrăsnetul lui cel mai sigur... A avut grijă Codruța să nu-i lipsească nimic...” își spunea pentru ca, după un timp, să-și revină: „Dacă lucrurile ar fi chiar atât de clare cu femeia aceea, s-ar fi îngrijit el să ceară divorțul. Dar Codruța... Uzina se vede și noaptea de la zeci de kilometri! Să-l fi părăsit și ea? se întreba întristată, regretându-i sincer eșecul. Să fi fost lustin doar un amor de vacanță, un fel de Nicki, Miki, Picky de-al colegei ei de cameră, Maia Cerbu? O glumă? Un refugiu? Un pariu cu maică-sa?”

Oricum, Ioana s-ar fi simțit mult mai împăcată dacă ar fi știut ceva despre el, orice. Deși se străduise, îi fusese imposibil să-și spună,

cum îi sugerase Victoria: „Rămân cu durerea, cu vina, chiar cu rușinea de-a fi făcut o eroare, o nedreptate, dar merg mai departe! Nu putem trăi la nesfârșit printre ruine sau numai în haine de doliu. Nu e ușor, dar niciodată nu va fi mai bine, nu vor exista condiții ideale. Ne-am greșit secolul, știu, hai să vedem ce se poate face și în secolul ăsta!” „Da, firește, e vremea să ies, să fac un pas”, își spunea, însă în ea se produsese o cădere, un viraj neașteptat: fusese umilită, minimalizată, numai că, în loc să riposteze, își însușise umilința, și-o adoptase; nu-l crezuse pe Iustin, știa, învinuirile lui erau absurde, numai că, treptat, ele i se insinuasera în gânduri, îi dictau reacțiile. „Dacă el, care m-a cunoscut... Și totuși, revenea Ioana, Iustin este previzibil, de el nu mi-e chiar atât de fiică... Și dacă toate sunt o convenție în doi, în trei, în patru... cel puțin nu trebuie să mă obișnuiesc cu alte tabieturi, cu un alt fel de a fi mințită!” Dar, după perioadele relativ scurte, în care Iustin se instala cu furie în centrul atenției paralizându-i gândurile, dorința de a face altceva, după perioade în care zăcea pe pat ore întregi într-o stare confuză, de exasperantă dibuire, se trezea uneori fără vreun impuls exterior, ca dintr-un vis urât. „Doamne, ce mi-o fi venit?” se întreba uimită, de parcă acele absențe n-ar fi depins de voința ei, i-ar fi fost impuse din afară: din păcate, nu găsea de ce să se agațe imediat și gustul amar, senzațiile de năclăială și pustiu îi stârneau frica. „La dracu’, am să dau cu bâta-n baltă de or să sară stropii până-n cer!” amenința ea, deși nu se gândise serios ce ar putea ascunde sub aceste cuvinte; nu era prima dată când își promitea revolte, schimbări, numai că în clipa în care încerca să le detalieze o invada oboseala, lehamitea. Iustin redusese treptat dragostea la pândă, ne în credere și la o luptă deznădăjduită a trupurilor, ca și cum din încheștarea lor, din înfruntarea lor brutală, animalică, dusă până la istovire, trebuia să reiasă adevărul ce i se refuza cuvintelor; el se străduise să o strivească, să o anihileze; împinsese neputința, ura, răzbunarea și, poate, urmele de dragoste până-n pragul lacrimilor și pentru că la sfârșit nu reușise să afle ceea ce căutase, nu izbutise să se declare învingător, venise din nou rândul cuvintelor să sporească rana, de aceea în mintea Ioanei dragostea se asocia involuntar cu deznădejdea și durerea fizică, îi amintea de o înfruntare decisivă între doi surdo-muți „Decât cum a fost, mai bine

deloc!” Trăise până atunci bazându-se pe ea însăși și, deodată, fusese obligată să descopere că sistemul ei de apărare era foarte șubred și simțea că e bine să amâne cât mai mult clipa în care va trebui să-l pună din nou la încercare. De aceea, pentru a se elibera de sine prefera să acorde o atenție excesivă gazdelor ei, să trăiască viața lor, numai că Victoria nu se lăsa ușor păcălită: „Fata noastră nu se simte prea bine, are sufletul cam negru!” Și drept răspuns la râsul loanei, dezinvolt, nepăsător își continua, ceva mai gravă, demonstrația: „N-are rost să te ascunzi, știi doar că sunt specializată în necuvântătoare. Sugarii nu vorbesc, copiii mai rășăriți vorbesc, dar degeaba, pomii tac și ei, tu ascunzi adevărul adevărat, de Helgo ce să mai zic! Și, uite așa, mă chinuiesc cu voi: făcând deducții! Măcar tu recunoaște că ai ceva, că domnul inginer n-are acest elementar obicei!” „Da, acceptă Ioana, pe-aproape...” „Zici da cu aerul că-mi faci o concesie. Nu, fetițo, ești teribil de tristă, de descumpănită, dar deschide-te, că mai rău mă doare când nu știu adevărul. Îmi închipui lucrurile mult mai grave decât sunt ele în realitate. Și pe Helgo l-am ghicit, deși face pe... meteoritul tungus: Cristescu! Da, puișor?” „Cristescu nu înseamnă nimic... Este monedă mărunță, zise Helgomar cu vocea lui joasă, obosită. Sau și Cristescu, dacă vrei...” „N-aș putea spune că nu-mi prisosește fericirea. Toți îmi faceți concesii, deși nu-i ziua mea de naștere și nici vreo aniversare deosebită...” „Nu este vorba de asta, accentua inginerul. Nu s-a întâmplat nimic deosebit. Și azi ca ieri, și ieri ca mâine...” „Da, știu. Viața pentru tine are alte unități de măsură: a apăra cu orice risc fel de fel de cauze, a fi mintea unui miriapod uriaș care orbecăie prin toate galeriile minelor și ale vieții...” „Nu, spuse Helgomar cu un aer mucalit. Un ele fant bătrân și cam exasperat care se îndreaptă cu pași siguri spre cimitir. Mă rog, cu ceva mai devreme...” „Un cimitir știut de toți”, sublinie Victoria ironică. „Bănuie numai, preciza inginerul, dar nu are nicio importanță. Din păcate toți ne îndreptăm și cam în același pas, numai că eu refuz să mă prefac, să mă mint că nu văd... Mă rog, unii sunt inconștienți, n-am ajuns în stadiul de a înțelege ce se întâmplă cu ei. Nimic nu-i mai înjositor ca mizeria: degradează tot, anihilează... Dar unii lucizi suferă de un fel de masochism...” „Adică noi?” se interesă Victoria. „Nu, retracta el grăbit. Unii... asistă la propria lor moarte și parcă le place că-și

prevăd chinurile și înjosirile la care vor fi supuși, nu fac nimic, se văicăresc, se întrec în pronosticuri nefericite, acceptă orice. Eu, înțelegi, Ria, nu vreau să mor înaintea trupului, vreau ca și sufletul și trupul să moară în aceeași clipă. Mai devreme, mai târziu, când o fi să fie... Asta este unica diferență”. „E bine să știi ce vrei și să nu ții seama decât de ție, acceptă Victoria enervată. Tu crezi că eu accept?” „Nu a fost vorba de noi”, șopti inginerul, ceea ce însemna că fierbe de furie. „În fond, toate sunt provizorii, inclusiv astrele, de ce ne-ar mai afecta soarta unuia sau a altuia dintre noi? Așa mi-a fost dat, fetițo: provizoratul, așteptarea. Ar fi trebuit să mă acomodez până acum...”

Helgomar nu părea dispus să se explice, și Victoria înțelegea asta urmărindu-i degetele încleștându-i-se pe marginea fotoliului, privirea tensionată ce se plimba neliniștită peste lucruri căutând parcă un obiect mai solid pe care să-l spargă. „Helgo, fă-ne o înghețată sau, dacă mai este din ce, o salată de fructe, îl rugă ea cu o voce atât de caldă încât el se ridică deodată, ușor, destins și pomi spre bucătărie. Decât să-mi distrugă fotoliul cu labelle lui cât niște lopeți, mai bine să-și spargă capul său științifico-fantastic cu dozarea... ingrediente lor! Astora n-ai ce le face, nu pot fi abătuți din drum!...”

Ioana suporta cu dificultate asemenea momente: toate se spuneau pe șleau cu un calm desăvârșit, aproape cu indiferență, de parcă discutau mersul autobuzelor sau starea vremii, iar încordarea era gata să explodeze din clipă în clipă, încât avea impresia că sunt împreună toți trei pentru ultima oară. Victoria înțelegea stânghereala Ioanei, dar tocmai pentru ea deschidea asemenea discuții; spre deosebire de inginer, Ioana era perfectibilă, încă își mai căuta un rost, o identitate, cu prudență, mascându-și destul de bine durerea și teama de nou. „O mototoală sentimentală ca mine, exclama Victoria. Vai de steaua ei!” Într-o asemenea sâmbătă, în vreme ce Helgomar se ocupa de înghețată, Ioana fusese surprinsă de intervenția acesteia: „Ascultă, fetițo, ar fi cazul să-ți mai abandonezi tranșeea! N-are rost să te iluzionezi că te vei cunoaște vreodată, că vei ști mai multe despre rostul tău... Chiar și celor conștienți că n-am avea motive să râdem, să ne distrăm ni se mai întâmplă să o facem... Uite, am în urmă o cifră destul de consistentă, mi-e groază să mă gândesc câți ani am! Și ce sunt? O sumă de împliniri, o alta de

dorințe și, în sfârșit, o alta, foarte mare, de neîmpliniri. Bun, și ce-i cu asta? În fiecare dimineață mă pun la curent cu ce se întâmplă în jurul meu... Seara o consacru lumii... Ce mai fac rasiștii din Africa de Sud, cu cine mai luptă diverșii patrioți latinoamericani, câte balene au eșuat pe plajele lumii, cum sporește lupta pentru pace, unde aruncăm rachetele, ce a ieșit din împerechee rea urșilor panda cu un știu cine, cum s-a auzit sonata pentru pian și trei câini de Y, cum se fură cu ajutorul computerelor... și multe altele. În sfârșit, unele nopți lui Helgomar, altele astrelor, cerului și chiar bo ului ăluia care a întins-o. Ei, și? Helgo se sacrifică pentru ideile lui fixe. O fac și eu... A da zilnic viață, a te confrunta cu moartea, cu mizeria, jegul, degradarea spirituală... Fiecare copil e un caz aparte, o problemă nouă... Numai că, până la urmă, și această confruntare, frumoasă din afară, spectaculoasă, a ajuns un fel de automatism. Dar știu ceva mai mult despre mine? Nu, absolut sigur nu, și nici despre colega și adversară mea cotidiană: moartea. Nimic, nimic, nimic și asta mă umilește. Am frecventat știința, m-am dus la vrăjitoare, m-am culcat cu un număr relativ restrâns de bărbați, aș fi putut cu și mai mulți dacă eram deșteaptă, dar... Și, nici astăzi nu știu despre mine mai mult decât acum două sau trei decenii... îmi pare groaznic de rău că am dreptate! N-aș vrea, înțelegeți? O colegă, când nu se închide în cameră, fuge în pădure și urlă până-și pierde glasul... Helgo se derulează prin galeriile lui, în biroul lui Cristescu sau la meciuri, eu fac pomicultură și, când îmi pierd definitiv umorul, plâng și mai cred într-o minune. Nu sunt înțeleaptă, sunt doar disperată... Am căutat mereu, fără oprire, am recurs la toate mijloacele care-mi stăteau la dispoziție și, acum, când aproape că nu mai am timp, îmi dau seama că e absurd să cauți altceva decât fericirea asta mărunță, modestă, domestică; ea depinde de propriile tale forțe și, desigur, de condițiile minunate ce ne stau la dispoziție. Poate dacă n-am fi fost umiliți, înjosiți, dacă nu ne-am teme de tot felul de nesuferiți, viața ar fi mai suportabilă, n-am vrea să trecem dincolo, spre alte zone... „Dar îți închipui că eu am mers atât de departe?” zise Ioana rușinată, ca apoi să continue în gând: „Deocamdată mă învârt penibil în jurul meu... Și dacă ar fi totuși să-mi pun întrebările Victoriei... Dar cum, din moment ce ale mele, mult mai simple, nedezlipite de concret, n-au încă niciun răspuns? Dacă prin absurd

aș vrea să-i povestesc ce simt, ce cred, ce mă doare, mi-ar reuși o singură frază? Că viața mea ar fi putut fi și altfel? Că nu sunt de vină? Vorbe. Uite că n-a fost altfel, că este cum este și punct!”

Presată parcă de o necesitate urgentă, ieși repede din sufragerie și se duse în cameră unde, cu aceeași grabă, deschise dulapul și începu să arunce pe pat umerășele cu rochii, fuste, bluze și cordoane, poșete, pantaloni, lenjerie intimă. După ce le contemplă o vreme, alege o rochie de seară, violetă, lungă, decoltată, pe care n-o mai purtase de la banchetul de absolvire, își azvârli de pe ea tot ce avea, de parcă ar fi vrut să se elibereze de cea care fusese înainte de a intra pe ușă, apoi concentrată, se îmbracă încet, în fața oglinzii, își fardă pleoapele, or bâtele, buzele și, uimită că toate îi ies din prima încercare, se cercetă cu grijă: lipseau inelele, brățara și un lanț subțire, de aur. „Și acum?” se întreabă mulțumită de înfățișare: era proaspătă, frumoasă, chiar frumoasă și rochia mulată și toate câte le avea erau un fel de răspuns la spaima ce o încercase atâta vreme. „Exist!” ar fi vrut să spună, stăpânită de un sentiment curios, între revoltă și satisfacție. Apoi începu să-și mângâie fața, gâtul lung, subțire, părul scurt cu reflexe roșcate. Era ca și cum s-ar fi reîntâlnit cu ea însăși după o neînțeleasă absență. Simțea că trebuie neapărat să-și promită ceva, să marcheze într-un fel momentul, dar, pe măsură ce se privea, i se făcea tot mai frig, de parcă, brusc, anotimpurile și zilele și soarele ar fi luat-o razna...

11

Ioana își aminti că în visele ei, de obicei lungi, calme, în culori foarte vii, s-a insinuat pe neașteptate noroiul. Plajele întinse ce luni tău zbaterea unor mări de un albastru-deschis erau, cu toată dogoarea soarelui, pline de noroi; el pătrunsese treptat în spațiile cutreierate noapte de noapte, izbucnise din ciment și marmură, murdărise mătăsurile fotoliilor, albul pur al rochiilor, palmele necunoscuților care o atingeau în cele mai aiurite saloane sau în grădinile englezești uitate în memorie din cine știe ce lecturi vechi sau din regretul că nu s-a născut într-un alt secol, mai puțin agitat. Dar în noroiul roșcat nu căuta vreo prevestire și nici măcar nu se gândise la așa ceva; era doar un banal reflex al străzilor din jurul

uzinei, umede, schimonosite groaznic de roțile camioanelor grele ce aduceau continuu minereu din Valea Roșie. Mania interpretării viselor o dobândise de la Victoria Oprea, care, cu fiecare zi mai mult, poate și datorită lui Helgomar — tăcut, crispat, obsedat de ceva neînțeles, abandonându-și vechile maniere și drăgălășenii —, renunța la propria-i structură, înceta să mai fie femeia exactă, rece, degajată, ce-și însoțea gesturile cu ironii de bună calitate și, asemeni unei somnambule, se avânta nehotărâtă prin diverse spații până atunci frecventate în glumă sau superficial. Nu se mai despărțea de telefon, cărți de joc și de ghicit, cești de cafea, le târa după ea înjurând cu năduful inginerului: „Da, tu-le gura mării lor, să o creadă ei!”, își neglija ținuta, n-o mai interesa nimic în jur, nevoia obscură de a se autodistrage tindea să-i umbrească orice alt gând: „Așa mi-e dat, gura mării lor!” ca apoi, după neînțelese dibuiri, să se trezească brusc pentru a se avânta cu pasiune în mărunțișurile cotidiene. „Chiar așa?” să mi rase Ioana văzând-o risipindu-și nemulțumită cărțile, cercetând cu lupa ceștile de cafea, tremurând la apariția unui semn obscur, numai de ea înțeles. „Neputința, teama de necunoscut, singurătatea și atâtea altele te îndreaptă spre astea. Iar curiozitatea, nevoia imperioasă de a cunoaște, de a explica te aduc tot cam aici, însă pe alt drum și cu alte mijloace. Știința te obișnuiește cu gândul că dincolo de ceva mai există ceva, dar și că dincolo e foarte greu de ajuns într-o viață normală, și atunci cauți soluții noi sau drumuri vechi, mai vechi poate decât știința, unele abandonate, altele ignorate, în speranța că și ele îți vor putea destăinui ceva. Am încercat să înțeleg *trikaya* și să străbat drumul celor ce vor să depășească moartea, să transforme acest proces într-un act de eliberare, cum spune un înțelept care m-a tulburat, Lama Anagarika Govinda. Dar nu m-am putut consacra lui Dharma. Trebuie să ai o altă structură sau, poate, să începi de la o vârstă pe care n-o mai am. Eu am cunoscut frica târziu, când am rămas singură... Am parcurs drumul din Eden până pe Golgota și, de acolo până în zilele noastre am fost extraterestră și ce n-am mai fost! Cred că există acea lumină fundamentală, însă sunt prea slabă, roabă a instinctelor. De aceea îi invidiez pe bigoți; ei cred și nu cercetează, merg orbește spre lumina lor... Îl invidiez și pe Helgo: el s-a eliberat de orice sfânt, înaintează cu candoarea primilor creștini pe un drum

care, deși știe bine unde duce, nu-i pasă. Din păcate, cu fiecare zi arată tot mai rău... Sigur, mă doare că mă exclude din joc... Țăcăneala lui este mai puternică decât eventualele lui sentimente pentru mine. Om fără instinct de conservare! Eu? în fiecare secundă ceva moare în mine și ceva se naște... Am niște certitudini, desigur, n-am stat degeaba, unele răspunsuri se văd... Numai că ele nu mă pot conșola... Cine poate ști cu precizie ce suntem și ce se află în nenorocitul ăsta de creier, dar să mergi mai departe?! Uite, pot să jur că de câte ori visez trenuri sau mașini, sub o formă sau alta mă întâlnesc cu moartea. Și nimic nu mi se pare mai groaznic decât moartea unui copil! Cobor oribil din spațiile luminoase, dar asta este!"

Ioanei, semnele din vise, avertismentele care Victoriei îi transformau uneori viața într-un coșmar, nu-i spuneau mare lucru: pentru ea visele erau un fel de viață paralelă, infinit mai bogată decât cea pe care o trăia, o răzbunare pe zilele monotone, torturate de aceleași nevoi, de aceleași reguli stupide și de aceleași întrebări. Ea se bucura că măcar în acest fel poate străbate spații necunoscute, orașe și localități din alte secole, că are ocazia să poarte dialoguri stranie cu personalități uitate undeva în memorie, chiar dacă peisajele luxuriante, bântuite de o liniște de moarte erau pătate cu noroi. I le povestea Victoriei cu lux de amănunte și ea le traducea în simbolistica ei, însă aștepta degeaba îndeplinirea previziunilor. „La tine merge Freud și ceilalți, n-are rost să ne mai chinuim”, exploda Victoria de îndată ce Ioana se pomenea obsedată de o nouă serie de vise. Căci noroiul dispăruse surprinzător și în toate visele apărea cu încăpățănare aceeași casă cu etaj, curată, albă, înconjurată de un gard înalt de fier forjat, cu o poartă uriașă cu mai multe zaruri, de care niciodată nu reușea să treacă. Casa tăcută, neliniștitoare o atrăgea irezistibil și, convinsă că destinul ei trebuie să aibă vreo legătură cu acea construcție obsedantă, începuse să o caute nu numai printre amintiri sau lecturi, ci și în oraș. Atât în realitate, cât și în vis străbătuse lungi și obositoare distanțe: în oraș nu întâlnise niciuna asemănătoare — era „casa” ei, atât de prezentă, de concretă, de cunoscută și, oricum, trebuia să o caute —, iar în vis nu izbutise să depășească trainica poartă de fier înfiptă între doi stâlpi din cărămidă roșie. Cutreierase cu răbdare străzile, străbătuse nu o

dată la pas cartierele mai răsărite convinsă că nu se poate să nu existe vreo legătură între ea și acea casă, altfel de ce i-ar fi apărut cu obstinație în toate visele? Ciudat, cu o noapte înainte de discuția cu inginerul Rafiroiu, o descoperise iarăși, de astă dată, pe una dintre străzile Londrei, însă nu încercase să intre, să forțeze poarta, nici măcar nu se oprise în fața ei, știuse că era inutil și, resemnată, trecuse mai departe spre un anume hotel Marna, unde urma să rămână. Camera în care se pomeni se era plină de niște insecte mari, mustăcioase, de un roșu grețos, un fel de lăcuste ciudate ce se plimbau impertinente peste tot: umpluseră patul, pereții, dulapurile, se agitau continuu mai ales în fața oglinzii, unde râdeau bizar, desfășurându-și aripile verzi, striate. Îngrozită, Ioana se chinuise să fugă, însă insectele îi blocaseră ușa; atunci începuse să se agite, să forțeze ieșirea, să strige, dar nu reușise decât să geamă îngrozitor, speriată: uitase nu numai engleza, ci și propria-i limbă; la apariția îngrijitoarei — o arătare scheletică, albă, cu mustăți identice cu ale insectelor, vorbind franțuzește: *qu'est-ce que vous a pris, Madame?* —, se făceau nevăzute ca, în clipa imediat următoare, când se căznea să iasă, ele să-i blocheze drumul. „Ce caut la Londra dacă nu pot ieși de aici?” se întrebese pe bună dreptate imediat după trezire, uimită că izbutise să redescopere cuvintele. Toată dimineața se simțise incomodată de o senzație insuportabilă de greață. Până și în fața lui Rafiroiu, directorul general, mai tresărea la atingerea haine lor sau la scârțâitul numeroaselor uși de pe coridor. „Tovarășa Olani, te urmăresc de mult, știu cum muncești și ce posibilități ai... Te cunosc bine, mai bine decât îți închipui, de aceea m-am gândit să-ți încredințez o sarcină importantă și foarte delicată...” zise el grav, după care îi lăsă un timp de gândire, de parcă ea ar fi trebuit să bănuiască despre ce era vorba. Ioanei îi era familiară gama lui afectivă, etapele unei „sarcini importante: gravitate, prietenie degenerată în gesturi golănești, amenințări, furie, rugăminți, înjurături: nu-i plăceau oamenii cu personalitate, deși tuturor le cerea câte un sfat. Rafiroiu cunoștea destul de bine engleza, însă refuza să vorbească, o chema pe ea să traducă: după plecarea străinului o invita iarăși la el și-i făcea reproșuri: că n-a tradus exact și că nu știe să se poarte. „Ești prea crispată și nu se poate! la mai crăcănează-ți

buzele și arată-i adversarului farmecul poporului român. Per total a fost bine, dar altă dată să nu mai faci economie la zâmbete!”

Rafiroiu începu să-și plimbe privirea peste obraji, sâni, brațe, șolduri, picioare pentru a reveni iarăși, obsedant, asupra sânilor și șoldurilor, încât Ioana, rușinată, simțindu-se goală, parcă, abia ieșită din baie, își duse instinctiv mâinile la piept. „Iar vreun străin, se gândi, deci să fiu atentă pe unde mă duc și ce-i spun, să am grijă că hotelul, telefoanele și celelalte... Zâmbete și ochii în patru! Mereu aceeași ceremonie stupidă, sfaturi și iar sfaturi de parcă aș fi înapoiată mental”. Dezgustată, Ioana își propuse să tacă, să-l asculte până la capăt, cu toate că privirea lui mult prea înfocată o neliniștea. „Chiar îți închipui că mă știi atât de bine?” îl întreabă în gând iritată de nuanțele atât de grave ale vocii lui. Rafiroiu continua să o țină în picioare, lângă ușă, și să o cerceteze cu aceeași neînțeleasă curiozitate, iar ea nu încerca să se depărteze din proprie inițiativă sau să se așeze pe scaunul gol din fața biroului și nici nu se simțea în stare să poarte un dialog firesc. „Avem de soluționat o problemă importantă”, spuse Rafiroiu cu o voce mai domoală și Ioana zâmbi acru: „Parcă mai există probleme neimportante, nehotărâtoare?” se gândi ea, ca apoi, decisă să închidă discuția, să adauge cu glas tare: „Din ce țară e și când vine?” După o așteptare lungă, cu nuanțe echivoce, Rafiroiu se mulțumi să dea din umeri, încât ea se văzu nevoită să repete întrebarea. „Păi, tocmai în asta constă dificultatea, zise el, că-i băștinaș. Cu un *étranger* era floare la ureche: aveți? încă nu! Sau: asta e marfa, cu asta dansăm, facem tot posibilul, dar condițiile particulare... în rest, vă privește și *good bye*, ne vedem fiecare de treabă! Cu ăsta...” „Și ce amestec am eu dacă-i băștinaș?” se interesă ea ceva mai degajată. „Păi, asta trebuie să o stabilim noi, acum!” preciză Rafiroiu învăluind-o în aceeași obositoare privire. În lipsa unui punct de sprijin. Ioana se agățase de fața-i întunecată, cu intense nuanțe albastrii, de ochii mici, negri pierduți în umbra unor sprâncene groase unite deasupra nasului. Îi cerceta buzele subțiri, vineții, două arcuri de cerc sprijinite pe o bărbie despicată, așteptând o hotărâre gravă pe care el, foarte încurcat, încă mai ezita să i-o aducă la cunoștință. „Nu înțeleg”, șopti Ioana, însă, în loc să-i răspundă, directorul începu să se plimbe prin încăpere cu pași inegali, aruncându-i la fiecare întoarcere câte o

privire iscoditoare, ca apoi să se așeze în fața ei cu mâinile în șaolduri: „Uite care e chestiunea: am mare nevoie de ajutorul tău, chiar și de înțelegerea ta într-un sens mult mai larg. Cum ai proceda tu cu un om dacă ai vrea să-l faci, cu orice preț — și este foarte important ce spun: cu orice preț — să se simtă bine? Nu trebuie să-mi răspunzi imediat, gândește-te...” Eliberat, în sfârșit, de o parte a obsesiilor lui, se rezemă de geam. Ioana începu să plângă. Nu se gândise o clipă la o soluție și nici n-o iritase acel *tu* extrem de accentuat sau penibilul aer de intimitate căruia nu-i găsea nicio explicație, ci se eliberase pur și simplu de o tensiune. Nu-i păsa unde plânge și în fața cui, important i se păru că, în sfârșit, se simțea mai degajată. „De ce trebuie să-l fac tocmai eu fericit? Nu înțeleg... Pare absurd...” „Multe nu încerci tu să pricepi, dacă e să trecem pe adevăr”, se răsti el. „De fapt, ce vreți de la mine?” îndrăzni Ioana și vorbele ei șoptite, aproape, rămăseseră fără efect. „Te credeam mai cu glagorie, că-ți funcționează și nenorocita aia de imaginație, dar tot așa mi se întâmplă. Ne jignim imediat, din senin, uitând că și mâine trebuie să mâncăm ceva. Toți cunosc, sunt pricepuți, mari, importanți, dar purceaua-i moartă-n coteț. Mi se rupe de ăștia! Din păcate, mi-e milă de oameni, căci eu trebuie să le asigur păpica. Ei fac plozii, iar eu îi țin! Bine, domnule, perfect!”

Vocea lui amenințătoare o obligase să întoarcă automat capul spre el, însă lumina ce se filtra prin geam îi stârni și mai mult lacrimile. Peste umărul lui descoperi o sumedenie de acoperișuri maronii adormite printre copacii calcinați de căldură, iar mai târziu, când privirea se acomodase cu lumina, pe sticla ușor prăfuită, câteva furnici roșii lăsau în urma lor trasee curioase, aproape geometrice. Aștepta rea se prelungea. Tăcerea lui încăpățânată amenința să se transforme în furie. Știa foarte bine că nu suportă să fie contrazis, că deși le cere, nu primește sfaturi și nici măcar sugestii, că deciziile lui, luate sub impulsul momentului, nu sunt în general contramandate de superi ori. „Un om, acolo, dă-l dracului!” Treptat, revolta și umilința Ioanei fuseseră dublate de un aer ciudat de uscăciune, avea certitudinea că era abandonată într-o lume de obiecte, un spațiu indiferent, pustiu și privirea îi alerga neputincioasă peste lucruri, mâinile, scăpate de sub control, strângeau spasmodic batista, căutau un punct de sprijin, se agitau neîntrerupt, caraghios. „Cum ai

proceda tu cu un om dacă ar trebui să-l faci cu orice preț fericit? Parcă asta era întrebarea”, reveni directorul cu o voce prietenoasă, lipsită de orice nuanțe iritante, încât Ioana se uită involuntar în jur, convinsă că vorbise altcineva. Rafiroiu nu se mișcase, continua să cerceteze preocupat acoperișurile, cerul lăptos înecat de Cumul alb, dulceag. „Ca femeie sau ca angajată a dumneavoastră? se interesează ea cu o ușoară nuanță ironică în glas. Dacă ai spus: *cu orice preț*, discuția încetează!” „Chiar asta este, că nu încetează!” ripostă el dezamăgit. „Atunci aștept să-mi comunicați la ce v-ați gândit. Nu se poate să nu vă fi gândit la ceva. Cât despre păpica de care mi-ați amintit, la nevoie m-aș descurca eu!”

Spre surprinderea ei, Rafiroiu începu să râdă ca de o glumă foarte reușită. „Măi, fată mică, vezi că ne înțelegem? Toți ne descurcăm, fir-ar mamele noastre de răs. Din cauza acestui descurcat se duc toate în paștele mă-sii! cum ar zice nea Tăfâlcă, ăla cu sindicatul, și se porni pe un răs lung, obositor. Toate e pe dos, constată dobitocu’ după ce trage câteva țuici. Femeile cinstite n-are noroc, mai întâi se mărită stricatele, curvele, apoi țeapele, alea ce, după nuntă, fug de ele și propriul soț, apoi văduvele și divorțatele, că au experiență, le merge și mintea și fusta într-o lume plină de fraieri, și abia la urmă de tot frumoasele, că toți le vor, dar nu pe viață! Grozav Tăfâlcă ăsta! Exclamă Rafiroiu continuând să râdă cu și mai multă poftă, de parcă și-ar fi amintit și de alte cugetări de-ale acestuia. Ne descurcăm! De atâta descurcat e râpa pe noi! Ei, fată mică, atunci descurcă-te și în situația asta! Că am vrut să mă sfătuiesc cu tine și, când colo, tu mă interpretezi greșit. A dracului de situație!”

Veselia directorului, cam nefirească, îi dăduse Ioanei un timp nesperat de meditație asupra a ceea ce se întâmpla în realitate, și abia acum simți cât de jignitoare, de insuportabilă era întreaga discuție. Rafiroiu se purtase mai elegant ca de obicei, nici măcar nu încercase să o mângâie sau să-i scape ca din întâmplare mâna pe piept, iar când se înfuriase nu-i strigase ca altora: „Ascultă, fa, cu mine nu te tragi de p...!” Și totuși, în timpul discuției acesteia obscure, se simțise mai neînsemnată ca oricând. Îi era imposibil să se opună, să riposteze, sentimentul zădărnicii îi paraliza orice tentativă. Motivațiile ei erau imediat anihilate de privirea lui energică, deși vorbele îi deveniseră ceva mai rugătoare: „Tu nu vezi ce-i cu

șandramaua asta?” — și mâna lui, cu degete scurte, păroase arăta schema noii uzine-anexă. Și-acu descurcă-te, Rafiroiule, fiți-ar mama de răs! E ușor să spui: gata, fabricăm noi ace și ață, numai că asta presupune alte câteva fabrici! Oțelul trebuie făcut undeva, nu? transformat altundeva în ac, iar acul pretinde proiectanți, apoi cultivat ori importat bumbacul, făcută o filatură și, uite, dintr-o vorbă apar câteva fabrici! Așa e și cu inoxul meu!”

Ioana știa foarte bine că, practic, nu putea exista nicio legătură între ea, uzină și cel ce urma să sosească nu peste mult timp. „Ce mă privește pe mine?...” Rafiroiu fusese obligat să o dedare terminată, deși abia înălțaseră câteva hale, unde zăceau învelite în plastic sau în mari ambalaje de lemn, motoare, piese, suporturi, transformatoare. Și din moment ce uzina era gata, trebuia, firește, să producă, să primească diverse comenzi și să le onoreze, mai ales că odată cu intrarea ei în funcțiune importul de inox fusese redus drastic! „Când vin delegații băștinași după marfă și mi se văicăresc de moarte că nu-și pot face planul din cauza mea, spusesese odată Rafiroiu la un chef, nu scot o vorbă, îi duc să le arăt pilonii, halele prin care bate vântul, muncitorii cocoțați pe acoperiș sudând sau cei cu înaltă calificare făcând plajă, apoi îi invit în birou la mine, le pun caseta cu vocile ce lor care mi-au dat ordin să o declar terminată, alături de explicațiile mele, după care le sugerez că am niște pile la C.F.R. pentru biletul de întoarcere. Nu sunt Cristos, ci un biet paratrăsnet în capul căruia se descarcă toate. Depind de alții, daților, și ăia iarăși depind de alții, și atunci ce vreți să fac? Reclamați-mă cui vreți, vă rog chiar!” Lui Rafiroiu îi trebuiau câteva luni bune până la prima probă și alte luni până avea să devină cu adevărat furnizor. „Și ce legătură am eu cu șandramaua?” îndrăzni Ioana, la care el ridică furios mâinile: „Dar eu cu angajamentele isteților de la prefectură care se pricep la industrie ca găina la condus motocicletă?” „Și atunci?” „Păi ai! Ordinele lor vin prin telefon, dar șandramaua mea se vede, asta-i diferența. Ei te lasă din mâini la prima încurcătură, așa că trebuie să fac eu ce pot! Or, eu am mare nevoie de timp. Să vedem însă cine sunt ăștia care vin în control Ai impresia că ei n-au habar despre ce-i vorba? Știu exact, că le-am spus-o chiar eu, de zeci de ori, că doar singur nu le pot rezolva pe toate! ăștia, fată mică, nu vor să găsească deficiențe grave pentru

că în acest caz ar trebui să dea soluții concrete, nu? să-și sfărâme nervii, or, știu și ei ce se poate și ce nu, că nu-s chiar cretini. De-abia așteaptă să le vând eu niște explicații cât mai plauzibile cu putință și o seamă de hârtii care să circule. În uzină nu intră, iar dacă totuși îndrăznesc, trec prin ea ca rapidul prin Făcăieni. Așadar, toți vor vinde mai departe explicațiile plauzibile, să tragă deci și ei de timp și, desigur, să se distreze, că doar de aia-s pe teren! Să mai ciupească una, alta din produsele specifice locului. Timp, timp, timp, asta-i cerința. Du-te prin casele oamenilor ăstora, vorbește cu ei și vei înțelege că sunt obligat să fac orice. Uneori coborâm, alteori ne înălțăm, depinde de om. Crezi tu că Anton Crișan, directorul Centralei și viitorul ministru, poate face excepție? o întrebă el cu un bizar aer de compli citate. Dracu' știe, că-i foarte ambițios. Așa că, fată mică, lăsăm lacrimile, lăsăm mofturile de fecioară, lăsăm totul și când va fi cazul mergem cu voioșie la Peștera Urșilor, că poate dă Domnul să-i pice o stalactită în cap, mai contactăm niște ciobani și așa mai departe! Până acum folclorul, minunatul nostru folclor m-a scos din toate încurcăturile. Fie străin, fie băștinaș, am trecut puntea cu nițel folclor și ceva păpică. Românul e sedentar, nu circulă, și când schimbă județul sau regiunea are impresia că se află în altă țară. El nu e curvar de profesie, ci amator. Nevasta e baza și frica de ea străbate vaste spații ca radio Vatican. Nu mi-a fost prea greu, deci... Despre Crișan ăsta se vorbește că-i deștept, cult, informat și nu pot să-i trimit o dansatoare sau o cântăreață, o dintr-alea din mișcarea de amatori, că fac impresie proastă. Mă rog, tot inginer ca mine, bănuiesc ce poate fi în capul lui și cât timp are, dar vrea cultură? Am și cultură la o adică. Vom fi acolo un grup de tovarăși, că doar n-o să-l lăsăm singur la un asemenea bairam, la chestii tehnico-administrative facem noi față, este cine să se ocupe și de partea muzicală. Tu înțelegi? Dacă va fi cazul cu litera tura..." Mulțumit că fusese foarte clar, Rafiroiu o prinse de umeri cu un aer patern. „Eu lucrez la documentare, spuse Ioana, n-am... nu... adică... De fapt ce-aș putea face eu?" „Ei, tu-i ceapa mă-sii, te acomodezi și tu că doar nu-s eu Mafalda să-ți spun! Faci ce știi mai bine!" hohoti Rafiroiu desprinzându-și mâinile și plecând împăcat în spatele biroului de pe care luă cana cu apă și începu să ude ficusul. Ioana rămase locului împietrită: nu găsea niciun cuvânt potrivit,

nimic, continua să-și ștergă mecanic lacrimile și să-și asculte respirația din ce în ce mai accelerată. „Dar ce sunt eu? îmi spuse. Ce mă crede?” Și, în paralel cu întrebările azvârlite la suprafață de o durere surdă, umilitoare, auzi, foarte clară, vocea colegelor ei — „Numai pe asta cu toți străinii, că-i mai decorativă, mai largă la suflet!” —, care nici nu se străduiseră să-și imagineze că asemenea drumuri erau pentru ea o corvoadă îngrozitoare. „Măi, fată mică, spuse el ștergând cu grijă frunzele verzi, cărnoase, nici pentru mine nu-i o bucurie să-i știu că vin, dar mizez că ne vom descurca la fața locului. Ghinionul tău e că ești mai deșteaptă, mai citită. Aș trimite-o pe aia înaltă, subțire, care merge ca bătută de vânt, Andra Păun, dar mi-e frică să nu se dea prea repede la el. Asta e bună la curte, dar rea la pat: țipă, urlă, plânge că n-a avut noroc, împrășcă, zgârie, geme. Și nu pot să-i spun lui Crișan: Frate dragă, nu-i da alcool că o să-ți regreți nevasta! Și nici pe ea nu pot să o prelucrez... și n-are rost: când miroase alcoolul s-a terminat, uită tot. Chemarea străbunilor. Ăștia, vagabonzii de ingineri tineri, îi spun Jane Calamity. Dacă vrei să faci amor îți lași necazurile și isteriile acasă și te ții de treabă, că toți avem necazuri de-ți vine să-ți iei zilele, dar nu poți trăi numai bosumflat. Mai uităm, ce dracu'! Aneta Sas? Mama lui Pavel Korceaghin, nu alta! Discursuri poate citi și singur, că nu știu cine dracu' a făcut-o așa de justă! Să ai un corp atât de frumos și să fii ca ea! O tragedie! Aialaltă, Elisabeta, Elaiza cum îi ziceți voi, după câteva pahare începe să-mi dea mie ordine. Și, orișicât, asta nu face impresie bună. Stela, blonda aia cu fundulețul cât o pită de patru lei, e foarte decorativă, dar nu-i prea deșteaptă și e genul leșinat: se lipește de tine ca marca de scrisoare, or, cu ăștia ca Anton Crișan nu e bine să fii nici prea aproape, nici prea departe, trebuie să găsești un modus vivendi, înțelegi? Oricum, să creăm un climat plăcut, optimist, rafinat dacă vrea el. Important e să se care fără gânduri sumbre. Celelalte două au copii și în caz de divorț nu le pot asigura casă... Altă dată ar fi fost mai simplu, acum sunt prea mulți proletari și alte posibilități! Ce dracu' să fac? Ți-am dat parametrii, așa că pune-te nițel în situația mea. Am, desigur, destule inginerie, însă ele, fată mică, sunt tari în alcool și slabe în lecturi. Și nu e bine... de meseria ta!”

Incapabilă să se adune și să se întoarcă spre ușă, Ioana continua să plângă dezlănțuit sub privirea nedumerită a directorului. „Ia te uită, izbucni el văzându-i lacrimile. Dar ce rău ți-am făcut? Păi, iubito, trebuie să vezi lucrurile, nu prin prisma fustei sau a sentimentelor de moment, ci puțin mai larg... Lumea bună trăiește într-un univers computerizat, înțelegi? Bate spre generația a cincea de calculatoare. Ce vină am eu că cei ce-mi freacă mie ridichea n-au trecut de abac? Spune! Ce fac? Mă port ca un gânditor măcar din generația trei pe patru de calculatoare sau mă acomodez? Dacă nu împac și capra și varza vine un altul și nu se știe dacă nu preferă abacul *Felix*-ului sau *aibiem*-ului, pricepi? Crișan ăsta are tranzistori serioși, plus viitorul în față. E un accident: și una, și alta, minte și funcție, așa că ne vom simți bine, nu e proletarul care-ți bagă mâna la problemă înainte de bună ziua. Poate dă Domnul să vină cu consoarta și să nu vrea nicăieri! Scap cu bani în pungă și se mai alege madam Rafiroiu cu o rochie, iar eu cu câteva zile de liniște! Nu putem ști dinainte, așa că e bine să fim pregătiți. Plângi degeaba și mă cam enervezi”, spuse Rafiroiu subțindu-și vocea.

Ioanei i se făcuse milă de el: zbaterile lui erau sincere: „Face ce poate și nu-i este ușor”, își spuse de parcă n-ar fi fost vorba de ea, ci mai ales de Rafiroiu; voia să-și tempereze nervii, să-și reprime nevoia de a fugi. Directorul însă nu-i sesizase discreta alunecare spre înțelegere. „În loc să zici mersi că nu vă trimit la mătură, că și așa la noi, în uzină, nu mai vine nicio publicație serioasă, faci nazuri că te expediez să iei o gură de aer, să te distrezi! Faci pe mironosița, da? Păi atunci întoarcem rapid foaia. Crezi cumva că nu știu cine ești? Te înșeli, spuse el cu o siguranță nefirească, bătând cu palma pe un dosar. Uite, aici te am, fată mică, nu numai cu păcatele tale, ci și cu cele ale strămoșilor și stră-strămoșilor tăi, dacă te interesează! Ei, ne mai fandosim?” Și cuprins de furie începu să citească diverse lucruri știute, dar și neștiute, absurde cele mai multe, să strige și să râdă, să propună ori să se mire. Înțelegând în sfârșit ce statut avea, incapabilă să spună un cuvânt, să acuze sau să se apere, Ioana părăsi grăbită încăperea, urmărită de râsul lui puternic, nesuferit. De astă dată nu se mai duse acasă sau prin oraș, rămase o vreme în fața sediului privind preocupată rondurile de flori cotropite de praf și de noroi, panourile și inscripțiile ce răsăreau dintre ele împrăștiind în

jur un aer rece convențional, gardurile mici, verzi, joase, întinse în lungul clădirilor administrative, cu pereții cenușii, îmbătrâniți de umezeală, apoi, ca și cum ar fi avut o treabă anume, porni înainte spre colțul de sud al uzinei, unde fusese oprită de bariera ce interzicea traversarea liniei ferate. I se făcuse silă de ea însăși: niciodată nu reușise să riposteze, să se apere, îi privise mereu cu o detașare înțeleaptă în spatele căreia era, de fapt, nevoia de a-și conserva prin fugă ființa interioară, iar când ajunsese să se întrebe ce este în realitate această alcătuire, de atâta timp și cu asemenea eforturi și renunțări menajată, nu o mai descoperi nicăieri, nu era decât propria ei frică, neputința de a se opune curentului, o lungă și penibilă amânare. Din orice unghi al vârstei se privea, nu izbutea să descopere decât o seamă de întâmplări în care fusese doar figurantă; nu încercase nimic, nu determinase nimic, existase la marginea evenimentelor, preocupată mai mult de lumea din ea decât de cea reală, și iată, lumea din ea refuzase să prindă consistență, niște dorințe vagi, aproape fără nume. „Murdar, murdar, murdar și ridicol...” Bariera întârziind să se deschidă, pornise înainte, în lungul liniei, numărând cu încăpățănare traversele, de parcă ar fi fost obligată, minunându-se de ordinea lor, de soliditatea șinelor și a șuruburilor. Trecuseră pe lângă ea câteva marfare, unii mecanici o fluieraseră în glumă, o prună galbenă azvârlită de un frânar îi murdărise bluza, însă nu se sinchisise. „Ce caraghioși, își spuse privind pata. De ce-or fi râzând? Ce am eu atât de hazos? Stupizi. Să nu-și dea oare seama că în realitate niciunul dintre ei n-are motive să râdă?” Aruncând miezul galben, zemos ce-i rămăsese pe bluză, pomi mai departe indiferentă până la primul canton, unde ceru niște apă, apoi renunță la linia ferată fiindcă nu-și mai simțea picioarele de durere și se hotărî să aștepte o cursă locală. Dar abia ajunsă în stație, descoperi că n-avea niciun ban și, cu aceeași indiferență, renunță la mașină. „Cum mă mai priveau ochii lui Rafiroiu! își aminti ea. Pieptul merge, și-o fi spus, șoldurile — iarăși, bărbia — mă rog, poate prea ascuțită, posibil că nici înălțimea... Vita aia de Crișan trebuie să fie ceva mai înalt și cam slabă pentru el... Suprafața de sprijin redusă, s-o fi gândit. Suprafețe incongruente. Și după ce criterii mi-o fi apreciat el inteligența? Acum sunt bună eu...” își aminti de cele spuse despre colegile ei: „Cât de multe lucruri se

știu despre fiecare...” Andra cu ne lipsitele ei tocuri înalte, cu acea sete și foame patologice aproape, cu teroarea de a nu-și strica *standingul*. Cu orice preț. Mania ei de a se lăuda mereu cu relațiile „de sus”, de a le spune pe numele mic tuturor oficialilor: Nelu Rafiroiu, Gicu Tăfâlcă, Bimbi Șerbănică... De câte ori nu se întrebase cine or fi Bimbi și Nelu, Jim și Mucky? „O, nu-l știi? Mucky Săvinescu!” îi cunoștea cu adevărat? Inventă? apoi obsesia ei de a-și găsi *forever* un băiat bun, drăguț, cu situație, bine înfipt în nomenclatură. Și cel puțin de două ori pe an, în afară de concediu, mergea la sanatorii cu câte un băiat bun și se întorcea decepționată. „Nu rezistă la două teste fundamentale. Dacă mă decid să devin castă, atunci, n-am încotro, trebuie să-i pretind un oarecare randament, nu?” Și iarăși, cu aceeași consecvență, o lua de la capăt. Apoi Elaiza. „A nimerit-o, se gândi Ioana. Nu i-am știut niciodată culoarea naturală. Aruncă pe ea în neștire mătăsurii, vopsele, parfumuri, le schimbă și le reia mereu nemulțumită. Rece, distantă, autoritară, convinsă că încă nu s-a născut bărbatul ce i s-ar potrivi, dar în realitate hotărâtă să meargă cu ochii închiși după primul solicitant, evident de la inginer în sus.” „Pentru mine s-au investit bani grei, inclusiv cu baletul. Nu pot să mă las în mâinile unuia ce miroase chiar a motorină! Esențială este căutarea, că după aia te-ai pus în jug și s-a terminat! Și vine el. Că fraieri există. Ca să nu le încurc, le spun tuturor aceeași poveste, dar numai dacă mi se cere. Un viol și, de-atunci, pauză. Că un viol la o vârstă fragedă impresionează pe oricine și este scuzabil!” Mândră de prietenia cu Rafiroiu, dar nemulțumită că nu-i prea energic cu supușii „Nelu a adoptat un ton de Pius al XII-lea și cu asta numai rău își face!” zice ea în clipele când Andra este foarte mulțumită de același Nelu Rafiroiu. Apoi eterica și foarte strânsa în corsete Stela, buletinul lor de știri, plânsă în fiecare dimineață, magnetul ce atrăgea toate ghinioanele, bocind întruna că nu mai suportă castitatea și nici viața amară pe care o duce: nu există boală pe care să n-o fi avut. Plus nervii că toți bărbații o vor, dar nimeni n-o ia de nevastă. „Ce ciudat! se gândi Ioana. Niciodată nu le-aș fi putut bănui reacțiile în intimitate. Am crezut că mint, că în realitate ascund o mare sărăcie de întâmplări și că nu sunt ce vor să pară. Parfumurile Elaizei, pe de o parte, și sandvișurile cu salam prost, gras, învelite în același șervețel

de casă, țărănesc... O marfă pentru... Așa cum în unele birouri trebuie becuri de o sută, iar în altele de șaizeci... Ce ciudat!” Apoi, pe neobservate, îi apă ruse salvator înainte posibilitatea de a se îmbolnăvi: și-o dorea din toată inima, ca pe nevoia ei cea mai stringentă; o boală scurtă, rapidă, nu pentru a avea pretext să nu mai meargă o perioadă la slujbă, să se simtă în siguranța pe care o dădea spitalul, ci dintr-un motiv mult mai profund: nu făcea față acestor relații degradate, era convinsă că nu mai poate vorbi cu nimeni. În spatele unui gest banal trebuia automat să presupună un altul, nefăcut, un cuvânt nerostit, o intenție ascunsă, iar apoi o stăpânea, tot mai insistent, o oboseală crescândă, o lehamite de a suporta zilele teribil de egale. Uneori se întrebese dacă suspiciunea și neliniștea ei nu erau prea exagerate, dacă o criză trecătoare de nervi nu a schimbat culorile faptelor și dorințelor, și atunci cerceta cu și mai mare atenție zilele, întâmplările, fizionomiile celor din jur, și tot ce observa nu făcea decât să-i sporească certitudinile: nu se înșelase, era obligată să se cenzureze mereu, să-și reducă dorințele, pretențiile, să se acomodeze unei vârste de care însă era departe, unei mentalități detestate, primitive, să nu se abată de la un scenariu rudimentar acceptat de toți, un scenariu ce excludea orice neprevăzut, nevoile vârstei, inclusiv cea mai dureroasă dintre ele, de afecțiune.

„La ce m-oi fi gândit ultima oară, înainte de a intra la director? se întreabă cu relativă detașare. Ce m-a impresionat oare, de mi-a venit să plâng așa, din senin? A, da, casa aceea, senzația de pustiu... Nici măcar în somn să nu pot scăpa de ea? De fapt, la Victoria mi-e foarte bine, n-am dreptul să... Față de-alții... Pot să fac ce vreau, să dorm, să mănânc, nu-mi cere decât să-i cumpăr pâine și, uneori, duminica, să gătesc pentru Helgomar, treabă care îmi face plăcere... E mare lucru să stai acolo, să nu-ți lipsească decât... Și Helgo, ce curios! Nu reușim să vorbim, când rămânem amândoi ne bâlbâim penibil... Eu, pentru că-l stimez prea mult, el...? Habar n-am, oricum, ar trebui să nu se jeneze... Poate e convins că nu-l înțeleg și tot căutând ceva ce să se potrivească vârstei mele sau situației... Și dacă i-aș spune că-l stimez, m-ar înțelege? N-ar crede altceva? Poate că nu-l interesez deloc Tăcerile lui țin de politețe... S-a schimbat în ultimul timp. Aș fi în stare să jur că până și lui îi este

frică. Nici Victoria nu mai arată ca înainte. Gesturile ei, spaimile, agitația îi sunt induse, prin ea se exteriorizează Helgomar... Ce li s-a întâmplat? De unde nervii, frica?" Înainta din ce în ce mai greu, chinuită de o sete aspră, incomodată de sudoarea ce-i lipise bluza de corp, revenind mereu la boala fără nume ce avea să vină, căutând un punct de sprijin în afara ei, un motiv pentru a nu-și regreta dorința; cerceta tufele de arini de pe marginea drumului, iarba ucisă de gaze, denivelările câmpului pustiu, munții din apropiere, de un albastru murdar, de parcă le-ar fi văzut pentru ultima dată și se mira că nimic nu o stârnea, nu-i contrazicea nevoia de a se îmbolnăvi, dimpotrivă. Mai mult, nici măcar nu regreta că lucrurile ar fi putut decurge și altfel. Abia acum descoperirea adevărată lor față și n-o contraria deloc faptul că până și natura era stâlcită, re semnată, se lăsa distrusă cu o relativă plăcere: copacii nu se înălțau, ci se înșurubau în pământ, iarba împrumutase culoarea fumului, voia să fie urâtă, aspră. „Cum să fi reacționat? Un abandon jalnic, o fugă precipitată, fără nicio justificare!” Altceva însă n-ar fi putut face; în realitate nu reacționase la o întâmplare, ci la toate de până atunci și era o revoltă a organismului, o tentativă de a se apăra într-un fel foarte primitiv, de a se sustrage logicii care amâna la nesfârșit o hotărâre mai categorică. „Am refuzat să accept lumea așa cum este, și iată unde am ajuns! Mi-a fost frică și să o cercetez până la capăt ca nu cumva să o descopăr altfel decât aș dori. Cine a deviat? Eu sau lumea?” „Păi cine-i fi, de-ți permiți asemenea mofturi? auzi ca prin vis vocea lui Rafiroiu, că doar n-ai terminat facultatea de mironosițe. Uite, noi ne-am întrebat și de ce te-a abandonat soțul, ne-am întrebat cum trăiești fără el, cum te descurci, ne-am întrebat și cine sunt Văleanu, Șerban, Podani, Manu și am descoperit răspunsul, care, îți mărturisesc sincer, nu mă miră deloc. Mai mult știm cine este doamna Oprea. Vesela și atrăgătoare văduvă Oprea, și etern nemulțumitul ei concubin, inginerul David, așa că nu ne-a fost greu să descoperim cine ești în realitate. Spune-mi cu cine te însoțești, nu? Avem o radiografie exactă: referințe, date, hârtii câte vrei și câte nu vrei, așa că astâmpără-te, fată mică, până mai am chef să te iert. Vorbele circulă, hârtiile circulă și... oamenii circulă! De ce-i fi plângând, mă rog? Ți-am cerut ceva rușinos? Nu. Să te duci împreună cu alți tovarăși într-o deplasare de

rutină, să mănânci pe cheltuiala statului niște grătare. Atât. Și să râzi din când în când. Și chiar dacă, prin absurd, aș fi făcut-o, ce era? Că doar n-ai mai văzut bărbat în viața ta? Oare fără motiv te-a abandonat ăla? Vreau să-ți fie foarte clar: cât ești la mine, dacă-ți cer să stai în cap, stai în cap, dar? Ai impresia că mie îmi vine ușor? Fac, oare, asemenea chestii pentru mine? Dacă așa crezi, te înșeli profund. Cu meseria mea oriunde pe mapamond nu mori de foame. Miile astea de oameni depind de istețimea mea, lor trebuie să le asigur o pită, pentru ei îmi macin nervii, nu pentru mine. Căci eu, boul, stau și mă spetesc pentru binele puturoșilor ăstora. Dacă reușesc să le dau păpică de pe urma șandramalei care nu există, crezi că acolo unde merg bine lucrurile mi-ar fi greu? Eu am valută în cap, înțelegi? Crezi că ăștia pe care-i mint sau îi învăț să mintă, și sunt destui, nu mi-ar face vânt dacă n-ar avea încredere în inteligența mea? Să trăim, asta-i baza! Uită-te la toate muierile din uzină: crezi că vreuna ar vărsa lacrimi ca tine, chiar dacă i-aș propune vorba aia? Nu, fată mică, ascultă ce-ți spun! Și nu uita că există un aliniat într-o anumită lege pe care o știu și analfabeții. Dacă te vântur afară cu acel aliniat, mă tem că va trebui să bați trotuarul!”

„Caraghios! Nici nu știu de ce am plâns când toate erau previzibile: vorbele, gesturile, nervii. De ce m-am așteptat să se poarte altfel, când întotdeauna s-a învârtit prin această zonă? De fapt, plânsesem și dimineață, poate chiar și în somn. Aș fi plâns, cred, indiferent ce mi-ar fi spus. Îmi ajunge să-l văd pentru ca imediat să... Numai lustin, în ultima perioadă, îmi producea un atât de vehement sentiment de respingere...” I se părea curios că oboseala și setea o ajutau să vadă lucrurile mai aproape decât sunt ele în realitate, iar lumina fierbinte, murdară care încinsese asfaltul, norii, fumul și ierburile era singura ce li se potrivea. Altă dată ar fi trebuit să vadă și să pună degetul pe iarbă, pe asfalt, pe copaci, să audă la nesfârșit pentru a se convinge de adevăr. Acum nu mai avea nevoie de nimic, îi ajungea simțul nou apărut, încă fără nume, care restabilea dimensiunile reale, adevărul; el o convinsese că trebuie să reînvețe totul, să încerce să trăiască altfel, fără sensibilitate și dorințe... „Poate nici n-am plâns din cauza visului, ci din cauza Victoriei și a lui Helgomar. Mi s-a trans mis neliniștea lor. M-a incomodat și pentru că mă ignoră, că îmi ascund ceva. Nimeni nu

poate să aibă deplină încredere în mine? Ce-oi fi având? De ce inspir asemenea rezerve? Mi-a plăcut să dau totul, dar mi s-a răspuns cu jumătăți de măsură. Nu stârnesc decât anumite reacții și sentimente. Sau aștept prea mult de la alții? Nimeni să nu mai aibă încredere în nimeni? Să trăiești ca o sălbăticiune, mereu în apărare, cu urechile ciulite parcă n-ar fi soluția cea mai bună...”

Un lung convoi de mașini grele încărcate cu minereu trecură în goană, lăsând în urma lor un nor de fum și praf. Câțiva șoferi o claxonaseră în glumă, îi făcuseră propuneri, dar ea, absentă, continuase să meargă, torturată de căldura degajată de asfaltul încins și de dorința de a se îmbolnăvi. Vorbele lui Rafiroiu, materiale, îi reveniseră în minte, o însoțeau ca niște inscripții la o paradă, nesuferită și ea, neputând ieși din rând, era obligată să le vadă mereu, să le citească, deși le știa pe de rost „Văleanu? Bunicul dinspre mamă: un bătrân mic, uscat cu niște palme uriașe, cu gura plină de tutun și cu ochii spre un cer căruia îi cunoștea toate capriciile. Era mereu plecat: construia biserici, săpa fântâni... Când venea acasă îi plăcea să zacă pe prispă și să vorbească politică făcând mereu apel la Biblie: colosul cu picioare de lut semnul fiarei, apocalipsa, apoi grâul înroșit în sânge găsit de nu știu cine, bătrânii misterioși care apăreau pentru a prevesti diferite cataclisme, animale cu chip de om bântuind Pădurea Cucului și morți descoperiți prin toate văgăunile, își amintea doar ochii lui albi, de porțelan și zeama galbenă de tutun ce i se prelingea prin colțurile gurii. O fi făcut ceva? Și dacă...” Poate celălalt Valeanu, unchiul ei, cărauș, de asemenea plecat Transporta lemne cu caii, piatră, și se înbată cumplit la toate nunțile. Murise sau fusese omorât, nimeni nu cercetase; caii îl aduseseră acasă cine știe de unde. „Bine? Rău?” Imaginea lui se estompase, îi reținea doar două cute foarte adânci pe fața mereu nebărbierită și faptul că odată o așezase pe un cal alb: „Nu te teme, e foarte blând și nici nu vede”. Era un fel de cal-relicvă: cu el îl transportase mai demult pe Maniu și de fiecare dată când îi scotea la plimbare povestea cui avea chef să-l asculte cum stătea bătrânul în spate, ce ochi albaștri avea și cât de mult se interesa de agricultură, de familia lui și de gândurile țăranilor. „Podani? Cine o mai fi fost și ăsta? Nimeni din familia ei nu purta acest nume și nici dintre cunoștințele apropiate. Era prea obosită să caute. Poate vreo rudă

de la țară...” Un unchi dinspre mamă a distrus un pod de lemn ca să întârzie retragerea nemților. „Să-i fi spus Podani? Asta ar fi fost bună chiar și din punctul lor de vedere. Poate o fi făcut ceva mai târziu, în timpul colectivizării. Atunci prea puțini au scăpat fără pete. De fapt, cei ce caută pete sunt, în realitate, cei mai pătați cu puțință...” Se îndepărtase involuntar de toți, își pierduse până și amintirile, odată cu satul renunțase la ele, așa cum renunțaseră și țăranii la acel sat, azi părăsit, iar acum, oricât se străduia, nu găsea decât niște umbre palide pulsând anapoda în spatele unei draperii albe. „Poate un coleg de liceu care juca rugby: înalt, solid, cu ochi foarte mici, într-o continuă agitație. Odată a primit de la club niște stofă de camgam și s-a lăudat. De la un moment dat a început să răspundă la lecții numai în versuri:

*Să vorbim și despre aceea
De războiul din Crimeea...*

Sau:

*Ion Creangă, dragii mei.
A trăit într-un bordei
Și-a scris Pupăza din tei...*

S-a mutat la o școală profesională, la insistența profesorilor, pentru că începuse să vorbească tot mai aiurea, încât nu-și puteau ține lecțiile:

*Avea un corp, ce corp avea!
Un corp de case la șosea...
Și părui ei ca un fuior.
Dar nu pe cap, ci pe picior!*

De atunci n-a mai auzit nimeni nimic despre el. Ce legătură să existe între ea și aceștia? „Șerban? Da, numai că erau mai mulți, bunici, unchi, părinți...”

Căldura persistentă, obositoare, o anihilase. Totul era încins: cer, pământ, sudoare, haine. Aerul supraîncălzit dansa leneș peste cârn

puri și munți, estompa contururile arborilor, plutea nebunește deasupra râului domestic, neputincios, cu apă roșie, uleioasă, deforma dimensiunile mașinilor, încât Ioana începuse să nu le mai vadă decât în secunda când o depășeau: ele apăreau și dispăreau într-o ceață străvezie, oscilantă, împrășcând-o cu un fum dogoritor, dar nu-i păsa de căldură, nici de vocile ironice ale celor ce o încurajau crezând-o beată, continua să meargă înainte, cu furie, deși își simțea picioarele grele, străine, de parcă ar fi alergat prin noroi: era atât de sigură că este bolnavă, încât durerea se metamorfoza treptat într-o bucurie senină, leneșă: era convinsă că nu peste mult n-o să mai aibă ocazia să asculte grosolăniile lui Rafiroiu, ridicolul inventar al păcatelor ei și ale strămoșilor. „Să trăiesc până voi vedea cum li se plătesc și lor, la centimă, toate păcatele, spunea Victoria. Poate că se va ajunge și la asta, însă atât de târziu încât nu va mai avea nicio importanță. Șerban? Care? Victor?” A fost funcționar la poștă... Corect, în color, conștiinciozitatea întruchipată. O viață împărțită în secunde, grame, centimetri, răbdător, cuminte, supus... Genul de om pe care nu-l vede nimeni, dar supără pe toată lumea cu mania precizării nimicurilor, a corectitudinii exasperate, omul care lasă impresia că de-abia așteaptă să-și termine anii de slujbă pentru a nu mai ieși niciodată din pijamaua lui cu dungi maronii sau pentru a se îndrepta singur și nesilit de nimeni spre cimitir ca nu cumva să consume de pomană banii statului. Numai că în mult așteptata zi a pensionării. Victor Șerban a uimit pe toată lumea. Și-a făcut cu eterna-i grijă cele două valize de carton, apoi, de față cu ceilalți, i-a spus nevastă-sii: „Până acum am avut grijă de toți, am muncit ca un bou ca să nu vă lipsească nimic. De astăzi însă drumurile noastre se despart defini tiv”. „Ești tâmpit? i-a spus nevastă-sa. N-ai niciun motiv, nimeni nu ți-a făcut nimic!” „Nimeni?” a izbucnit el scoțând mai multe carnețele cu copertile scorojite. „Chiar tu spui asta? Am aici toate faptele tale timp de patruzeci de ani!” Și deschizând carnetul, începu să-i citească: „În ziua de 17 aprilie 1940 ai refuzat să-mi coși nasturii la cămașa albă. În 18 aprilie al aceluiași an, la orele 22.35, mi-ai spus: Nu fi porc, lasă-mă să dorm! În 20 aprilie 1940, la orele 6, 45, ai refuzat să-mi calci pantalonii, iar seara ai afirmat că n-ai nici chef să gă tești, să mănânc ceea ce a rămas de la prânz! Sau, mai încoace, dacă te interesează, în 25 februarie 1957, la orele 22.00

mi-ai spus: tont, mămăligă, trăsnet și ai susținut în fața propriilor mei copii că am toate roțițele, numai că-s montate aiurea! În aceeași noapte, m-ai privat de satisfacerea unei nevoi care stă la baza căsniciei în general!” Și tot așa: nasturi necusuți, pantaloni necălcați, injurii, obligații casnice amânate, bârfe cu vecinii și rudele, sfaturi neurmăte, cheltuieli inutile, apoi diverse tentative de a cocheta cu alți bărbați... Acasă nu s-a mai întors niciodată. S-a mutat în București, la o funcționară de la poștă, cu care a mai trăit încă douăzeci de ani... Ce rău să fi făcut el patriei? Alt Șerban a fost tata... Inspector silvic... zeci de decorații pe front... A străbătut la pas distanța dintre Stalingrad și Tatra... A stat mulți ani în închisoare, nejudecăt, fără să fi aflat vreodată motivele reale...” Ioana îl cunoștea doar din poze, cele mai multe de pe front. Întruna era alături de Băzu Cantacuzino lângă un avion de luptă; în alta primea o decorație de la un înalt ofițer sovietic... O alta, destul de convențională, mult mărită, de la nuntă. Ioana îi reținea fruntea bombată, nasul drept și zâmbetul ironic greu de stăpânit, chiar și în ziua nunții. Ca să poată primi o slujbă, maică-sa a divorțat de el reluându-și numele de fată și angajându-se casieră la cinematograful *Progresul* din Râul Doamnei. După întoarcerea lui s-au hotărât să se recăsătorească, însă n-au mai avut timp; Mihai Șerban a murit la că te va luni după eliberare. De atunci maică-sa n-a mai abandonat, nici măcar pentru o zi, hainele negre. Fuma continuu, colinda neîntrerupt bisericile, își risipea puținii bani pe lumânări, slujbe și cadouri absurde, nefolositoare, făcute Ioanei, grija lor asumându-și-o buni cul ei și, mai târziu, după moartea acestuia, ceilalți bunici după tată. De fapt, alte rude s-au străduit să le aducă ceea ce aveau nevoie de la bătrânul Șerban, căci acesta nu-și mai părăsise curtea de foarte mulți ani. „Cu ce or fi greșit toți? se întrebă Ioana. Și, mai ales, ce importanță mai au greșelile lor? Și de ce să răspund eu de eventualele erori ale unor oameni pe care nici nu i-am cunoscut? Sigur, pot să-mi amintească de oricine... Și dacă aș urma sugestiile lui Rafiroiu, n-ar mai conta nimic din toate astea? Despărțirea de Iustin n-ar mai fi din vina mea, aș fi, în sfârșit, o femeie cinstită care înțelege necesitățile momentului!” Gândul că o mână, a oricărui bărbat, ar putea să i se plimbe pe corp o înnebunea. Își aminti de ultima ei noapte — a nevastă — alături de Iustin. Acesta adormise și,

pe măsură ce îl privea mai cu atenție, îi descoperea, înflorind în somn, un zâmbet suficient, vanitos, însoțit de un geamăt mulțumit, de patruped domestic. „Dacă aş fi avut inspirația să-l privesc dormind măcar o dată, înainte de căsătorie, dacă atunci., poate că eram scutită de ceea ce a urmat, de istoria asta fără cap și coadă...” Și pe măsură ce niște mâini imaginare încercau să-i atingă fața, pieptul, brațele avea certitudinea că se balonează progresiv, că întregul organism se apără deformându-se, schimbându-și structura, consistența.

La un moment dat, un camionagiu frână alături. Se auzise strigată pe nume, de mai multe ori, dar numele ei îi păruse străin, de împrumut, plin de asperități, nepotrivit: nu-i spunea nimic, și nici vocea aceea baritonală. Ioana nu întoarse capul, continuase să meargă încet, ca o lunatică, repetându-și cu furie, tocmai pentru a acoperi glasul șoferului: „Sunt bolnavă, cu adevărat bolnavă, nu mai are nicio importanță...” Când fusese prinsă de mână, descoperi după lentilele albastrii ale ochelarilor de soare privirea derutată a unui bărbat foarte tânăr cercetând-o speriată. „Ți-e rău, Vălenuțo? Unde te duc? Ce ai?” „Mi-e foarte rău”, spuse Ioana lăsându-se în voia brațelor lui. Ajunsă în cabină, îi zise în grabă adresa, apoi continuă să șoptească împăcată: „Mi-e foarte rău, sunt bolnavă!” Șoferul îi întinse o ploscă de metal și lichidul sălcii, cald, băut cu poftă îi atenuă uscăciunea gurii, senzația insuportabilă că i s-a îngroșat limba. „Ți s-a întâmplat ceva?” se interesă șoferul, și Ioana se mulțumi să-i repete în șoaptă: „Sunt bolnavă, mi-e rău...” „Păi, Vălenuțo, asta e vânt curat de maternitate, zise el cu un aer doct Aici mă pricep, că nevastă-mea tot cu greață și vâjâieli, tot cu of și ah, cu amețeală și scandal... Și când am scăpat de primul, a venit al doilea și iar greață, și iar scandal... Nu mă mai cunoști?” Ioana spuse iarăși: „Mi-e rău”, apoi își sprijini capul pe umărul lui; nu și-l mai putea ține sus, deși, ciudat, simțurile i se acutizaseră; urmărea detașată defilarea grăbită a stâlpilor de telegraf, a tufelor și funicularelor cu minereu, privirea neliniștită a colegului ei pe care nu și-l mai amintea; oricum apelativul o convinsese, doar în liceu i se spusese așa fiindcă era destul de scundă. „La facultate nu m-am dus, se explică șoferul, fiindcă a vrut Domnul să mă încurc cu actuala mea soție, care, fericită că a dat norocul peste ea, mi-a

turnat rapid doi plozi, o minune. Și cum mi-a crescut brusc nivelul de trai, nu? Că un copil te pune pe drumuri după haine și mân care, și cum stăm, cum stăm... Tu în ce lună ești, că nu se observă încă?” Ioana se mulțumi să schițeze un zâmbet echivoc, iar el apăsă cu putere acceleratorul: „Vălenuțo, riscăm! Va trebui să facem două ilegalități: să merg prin centru și să întârzii cu minereul, dar fiind caz de urgență bag sirena lui Roaită și să vezi ce impresie puternică produc în curcănime! Dacă-mi ia carnetul, mă obligă să merg la facultate și să mă fac intelectual! Când o să-i spun curcanului chestia asta, o să vezi cum mă va ruga să trec și altă dată cu *Kraz-ul* prin centru! Puțină răbdare, Vălenuțo!”

12

Șoferul deschisese larg geamurile mașinii și curentul de aer rece mă ajutase într-o oarecare măsură să-mi revin. Aș fi putut, prin urmare, să-l opresc la poartă, să merg pe propriile-mi picioare, dar n-am făcut-o: trebuia să-i întăresc convingerea că n-a sfidat degeaba toate interdicțiile de circulație, iar apoi îmi dorisem atât de mult să mă în bolnăvesc, încât nu puteam fi sigură dacă nu cumva tocmai pe distanța aceea scurtă mă va cuprinde vreun leșin și aveam oroare de vânătăi, răni, sânge... Curios, Victoria fusese mult mai alarmată de prezența șoferului, de faptul că acesta nu se grăbise să plece, decât de starea mea. E adevărat, îmi luase mecanic pulsul, temperatura, tensiunea, îmi pipăise abdomenul și articulațiile, însă până ce acesta se hotărâse să părăsească încăperea, nu-și dezlipise privirea de pe el; nu-i pusese nicio întrebare, nu-i mulțumise pentru gest, nu-i răspunse nici măcar la salut, se limitase să-mi aranjeze bluza pătată cu ulei și sudoare, părul cleios, murdar, lipit de frunte și gât și să-mi șoptească automat: „Nu-i nimic, trece!” Furia ei, mascată cu destulă siguranță, irupse cu brutalitate de îndată ce zgomotul motorului se risipise în liniștea parcului: „Văd că nu au de gând să se astâmpere! Eram absolut sigură că or să ajungă și aici!” exclamase ea și, fără să se intereseze ce s-a întâmplat, îmi scoase bluza și fusta, după care începu să caute leziuni pe corp. „Dar tu n-ai absolut nicio vină, spuse. Dacă ăștia ar avea niște rudimente de creier, măcar un nucleu spinal, ceva, ne-ar

scuti de asemenea drăgălășenii...” N-am înțeles despre care „ăștia” era vorba și, mai ales, mi se părea ciudat că nu mă întreba ce s-a întâmplat. Până la urmă, i-am relatat discuția cu Rafiroiu, și nu din dorința de a mă justifica ori de a-mi provoca indirect boala, ci pentru a căuta să-mi explic mie însămi senzația de inutilitate ce mă cuprinsese văzându-mă întinsă pe pat ca o epavă, așteptând, precum Iustin, o salvare din afară: „Cât m-a putut nenoroci omul ăsta! mă gândeam. Și ce mult a reușit să mă schimbe!” Spre uimirea mea, reacțiile lui Rafiroiu i s-au părut firești: „Unde-i fi trăit până azi? Toți vor să ne călărească, ar fi trebuit să-ți fie dar... Stomacul și sexul, ăștia sunt catalizatorii zilelor noastre! Dar și la capitolul sex sunt doar amatori. Niște diletanți penibili! Asta este, din păcate... Să ai o viață la dispoziție, o viață scurtă și irepetabilă și să o vezi cum se risipește pe Apa Sâmbetei fără să poți face nimic! Dar nu pricep de ce nu te-ai duce? Nimeni nu te poate obliga să te culci cu ei ne va dacă nu vrei! Bârfele altora? Apă de ploaie! Despre toți se vorbește sau se inventează fel de fel de chestii și, mai ales, lucruri slabe. Când îți găsești un defect, oamenii se bucură în loc să se întristeze... Du-te, e vremea să ataci, ai fugit destul până acum...” Și, în timp ce Victoria continua să-mi explice cum e viața, îmi accelerasem cu infinită răbdare respirația, o oprisem apoi până-mi simțisem tâmpilele zvâcnind nebunește, îmi pipăisem abdomenul, pieptul, gâtul, însă durerile întârziu să apară; în mintea mea boala era asociată durerilor, acum însă toate funcționau mai normal ca niciodată, iar degetele Victoriei, răcoroase, cu miros de colonie franțuzească, îmi readuceau liniștea: „Până *atunci* mai aveam timp... Puteam răci pe drum, exista șansa să fac o entorsă, ceva... Încă nimic nu era pierdut!”

Din nenorocire, n-am reușit nici să o conving că întâlnirea cu colegul de liceu a fost chiar întâmplătoare. Victoria avea certitudinea că el mă urmărea demult, cu consecvență și dacă nu s-ar fi ivit împrejurarea respectivă, ar fi căutat o altă pentru a pătrunde cât mai repede în casa ei. „După cum ai observat, spuse ea, te-am așteptat pe scări. La început mă alarmase camionul oprit în fața porții, apoi starea ta, înfățișarea ta. De ce cu camionul? Eram îngrozită că ți-a venit și ție rândul... Și nici măcar nu știi de ce trebuie să suferi! Oricum, mutra lui nu promitea nimic bun. De după ochelarii albaștri

— o privire insolentă, agresivă... Absolut toți au același fel de a se purta și cam aceeași mutră. Parcă sunt trași la xerox! Am ieșit să te ajut și să nu-i permit să intre în casă. Efectiv nu-mi plăcea, l-am simțit imediat A ținut cu orice preț să te așeze pe pat, deși îl asigurase că mă descurc și singură. Și-a făcut loc într-un mod incalificabil, bruscându-mă... Apoi nu s-a grăbit să plece, a rămas în mijlocul coridorului pentru a trage cu urechea. Pe urmă: de ce a încercat să iasă pe altă ușă, când cea de la intrare era larg deschisă? Ce urmărea? Din păcate, știu foarte bine... Dar să nu-ți faci vreo vină din asta, mă asigurase ea. Până la urmă s-ar fi dat de la electricitate, gaz, spațiu locativ sau, de ce nu?, drept tată îngrijorat de soarta copilului său...” Pe măsură ce numărul argumentelor sporise, vocea îi de venise tot mai stinsă, mai ezitantă, la fel mișcărilor. Nu căuta să mă convingă de adevărul celor spuse, ci părea că ar dori să se înșele; faptul că n-am observat și eu aceleași detalii îi convenea, de aceea tăcerii mele uimite nu-i răspunse cu: „Pe ce lume trăiești?”, ci printr-un „Dar dacă...”, dedus mai ales din gesturi. Sigur, fiica ei din ultimul timp, ne liniștea continuă ce-i schimbasesc culoarea zilelor, ba chiar și înfățișarea rea — se delăsase, n-o mai interesa ținuta — le simțisem prin toți porii, mi se transmisese și mie cu o intensitate sporită însă, din moment ce nu-mi sugerase măcar motivele plecării lui Helgomar, preferasem să tac, să nu pun întrebări; reacțiile ei ferme, categorice, răspunsurile și guri izvorâte dintr-o experiență infinit mai bogată îi creaseră un ascendent asupra mea: aveam siguranța că, după ce se vor liniști lucrurile, îmi va spune ea totul cu calm și detașare. Pe de altă parte însă, mă obișnuisem să nu pun întrebări pentru ca, la rândul meu, să fiu lăsată în pace. N-aveam aproape nimic de ascuns, eram rușinos de egală în manifestări, întâmplările fiind cam aceleași, asemeni zilelor, iar ceea ce se petrecea în mine, căderile, ezitățile și dorințele depășeau cuvintele. Firește, mi-ar fi convenit să le găsesc un nume, să mă încredințez cuiva cu fapte cu tot, să împart sau să răscolesc împreună cu cineva un bagaj incomod, dar prin prisma ei văzute, multe dorințe, întâmplări, gânduri deveneau automat foarte firești, comune manifestări ale vieții; dragostea, de exemplu, în unele momente nu i se părea decât un banal joc al instinctelor și al hormonilor, vecin cu nevoia de hrană, somn sau că-l dură; oricum,

după analizele ei din clipele de mizantropie, ele ieșeau diminuate, atenuate, explicabile, mai ales explicabile; în plus, în zilele ei bune avusese tendința să alunece cu rapiditate într-o delicată zonă a intimităților la care eu însămi mă jenam adesea să mă gândesc: „Cum era Iustin ca bărbat? Acum, că tot ești liberă, noaptea mai ales, nu simți nevoia să... De fapt, cum ai de gând să-ți rezolvi problema... surplusului energetic?” Sigur, nu insista niciodată: mă întreba, și dacă vedea că nu mă grăbesc să-i răspund, devia ușor spre propriu-i trecut, astfel că nimic nu rămânea nerăscolit, neanalizat, nicio intimitate. Toate erau explicabile și, în același timp, toate, fără răspuns. Curios, de astă dată refuza să-mi spună sau să-mi sugereze ce se întâmplă cu ea, originea reală a crizelor ei de nervi din ultimele săptămâni, tensiunea continuă ghicită în spatele fiecărui gest sau cuvânt.

Automatismeale noastre încă mai funcționau. Uneori, în serile frumoase, ne duceam pe terasă, priveam ca întotdeauna roiurile de stele, mișcările bizare, în zigzag, ale cine știe cărui satelit sau navă uitate prin cer, parcul tremurând agitat de răcoarea nopții, trăncăneam vrute și nevrute simulând degajarea, dar nimic nu mai era cum a fost venea, se pare, doar pentru a-mi face plăcere mie ori pentru a se minți că nu se întâmplă mare lucru cu ea, însă exasperarea cu care urmărea strada, grădina, tresăririle nefirești la zgomotele care altă dată făceau parte din liniște mă intrigau. Despre iminența unei rupturi cu Helgomar nu părea să fie vorba — deși comportamentul lui era din ce în ce mai de neînțeles —, căci aparițiile lui îi dădeau Victoriei un uimitor sentiment de bucurie. Helgomar venea aici direct de la mină; renunțase la costumele elegante, la umbrelă și cravate, la spray-uri și bărbierit; până și florile nu le mai aducea ambalate, ci păreau culese de pe câmp sau smulse din parc; era obosit, murdar, bănuitor cerceta curtea, copacii, camerele și abia după aceea îndrăznea să se dezbrace. Ea îi pregătea repede masa și baia, după care intra la mine și, rugătoare aproape, mă invita să bem cafeaua pe terasă, de parcă stând acolo, sub lumina puternică a unui bec, ar fi vrut să sfideze o primejdie ori să-i asigure lui liniștea pentru a face baie. În perioada aceea telefonul începuse să sune mult mai des și, curios, Victoriei îi dispăruse lenea obișnuită și fiica de bolnavii care o căutau la cele

mai incomode ore. Sărea ca arsă de pe scaun: „Răspund eu!” și, înspăimântată, se repezea la aparat; discuțiile erau teribil de scurte, ele încheindu-se de regulă cu un: „Du-te-n mă-ta, mitocane!” sau: „Vezi-ți de treabă!” și, mai ales, cu lacrimi: „Nu mai suport porcăria asta! Ce fel de oameni suntem, Dumnezeuule, ce fel de ființe? Până unde o să mai coborâm?” Deduceam că era vorba de amenințări, dar confirmarea am avut-o din pură întâmplare, răspunzând la telefon în timp ce Victoria Oprea era prin curte: „Casa Oprea?” „Da” „Tu ești doamna Olani?” „Cum adică? Tu ești doamna...” spusei să mai câștig timp pentru a-mi reveni; el îmi știa foarte bine vocea: „Anunță-ți stăpâna că dacă-l mai primește pe inginer la ea o să suporte consecințele. Iar tu, frumoaso, ar fi indicat să-ți găsești o altă gazdă până nu e prea târziu!” „Cum te cheamă pe tine, curajosule?” m-am interesat eu, inutil, căci bărbatul cu vocea molatică, nisipoasă închisese repede telefonul. Să se fi înapoiat soțul? Să fie un fost curtezan ori vreun nebun ce făcuse fixație pe ea? Se certase cu cineva? Toate erau posibile. Victoria intuia, poate, că era ceva cu Helgomar, dar ce? Bănuiam că nu peste mult avea să fie căutată din nou. De atunci însă am început să-l privesc pe Helgomar cu alți ochi, să devin atentă la fiecare cuvânt sau gest. De ce să nu-l mai primească în casă? Bizară mi se părea și invitația de a-mi căuta altă gazdă. Ce amestec aveam eu cu povestea lor, oricare ar fi fost ea? Am întrebat-o totuși cu infinită precauție: „Dacă vreodată ai simți că te încurc, mi-ai spune? Țin prea mult la tine ca să-ți provoc vreo neplăcere. Nu m-aș supăra dacă...” „Ești nebună? s-a mirat ea. Tocmai acum când am mai mare nevoie? Știi doar că n-am pe nimeni!” m-a asigurat, și declarația ei mi-a făcut o mare bucurie. Cu toate astea, nu s-a grăbit să-mi dea vreun detaliu despre ceea ce se petrecea cu ei, de aceea neliniștea mea sporise și mai mult.

Într-o noapte, când Helgomar se azvârlise în ușa gata să o spargă, ea mă chemase alarmată să-i deschidem; era îngrozită; Helgomar a țâșnit pur și simplu pe ușa, a încuiat-o repede, apoi s-a trântit pe scaun, epuizat. „Iartă-mă, i-a zis Victoriei, altă dată n-am să mai vin aici. Dar eram mult prea aproape și nu mi-aș fi putut închipui.” „Ba ai să vii! strigă ea. Măine îți aduci toate hainele aici, clar? Mama lor! Nu mai discutăm... Pe cine cred ei că intimidează? Și, în fond, ce mai

avem de pierdut? Nu te-am înțeles, n-am fost totdeauna de acord cu tine, din clipa asta însă...”

Declarația ei, deși prea patetică, lui Helgomar îi făcuse bine: încercase să o mângâie, dar mâna obosită descrisese un semicerc în aer, ca apoi să cadă pe brațul fotoliului. Abia atunci a descoperit că eram de față. „Iartă-mă, Ioana, mi s-a adresat Helgomar cu o timiditate nefirească. Mi-ar face mare plăcere să-ți pot spune totul... Nu e nimic rușinos, dimpotrivă... Poate dacă o disputam pe Ria mi-ar fi fost și mai greu, căuta el să glumească. Dar sunt lucruri pe care e bine să nu le cunoști. Fie și pentru... securitatea ta personală. Nu e semn de neîncredere, ci de grijă pentru tine”.

Avea o privire caldă, bună, care m-a convins că are dreptate, deși în sinea mea nu puteam să nu mă simt ușor umilită: era grijă, dar mai ales neîncredere! Eu însămi mă învinuisem că sunt slabă, era normal să nu mă supăr când și alții constatau același lucru și totuși o durere obscură, simțită mai acut ca niciodată, a trecut pe primul plan: „De ce provoc asemenea sentimente? De ce numai ele transpar?” N-am insistat să-mi spună și nici nu le-am promis ceva. Odată cu urcarea lui în camera de la mansardă, urcare însoțită de zbârnâitul intermitent al telefonului, a dispărut și liniștea noastră. Dormeam superficial, tresăream la orice zgomot, cât de neînsemnat; mai mult, mă surprinsesem pândind șoapte, gesturi, căutând să descifrez un înțeles din strania lor purtare, însă rezultatul strădaniilor mele nu era decât oboseală, o oboseală epuizantă, poate și din cauza coșmarurilor ce-mi tulburau nopțile.

Protejat de un certificat medical, Helgomar n-a părăsit casa mai multe zile, dar în prima noapte cineva a spart becurile din curte, iar la protestele Victoriei, un milițian i-a spus că se răzbună bolnavii și că el, personal, nu poate să-i asigure pază permanentă, să se descurce cum știe. Să-i dea o listă cu inventarul dușmanilor. Helgomar o ținea întruna că trebuie să plece cât daunele nu sunt exagerate: „Voi nu aveți nicio vină. Sunt treburile mele, mă așteptam la asta. După ce se vor rezolva toate, voi reveni!” Drept răspuns, Victoria a achiziționat doi câini ciobănești care peste numai două zile au fost otrăviți și de puși în fața ușii în două lăzi pentru fructe. „Nu se mai poate, spunea Helgomar, e clar, și tu nu vrei să înțelegi”. Mai târziu, Helgomara început să păzească grădina și casa; din fericire,

În perioada aceea nimeni nu a depășit gardul. Curajul disperat al Victoriei părea să intre într-o fază nouă. Încerca, la rândul ei, să intimideze. Nu știa pe cine, dar, oricum, o auzisem nu o dată țipând la telefon că e amenințată. Curios, dar în sfârșit părea să-și fi găsit și ea un rost: se străduia să-și învingă frica, inclusiv torturanta frică de moarte și fiecare pas făcut împotriva ei o stimula, îi făcea bine: în clipele când amenința era mai tânără, mai vioaie. „Lasă-i, Ria, o calma Helgomar, este inutil să te pierzi cu firea. Până la urmă, adevărul va ieși la suprafață!” „Că de adevăr le pasă lor! Ăștia știu numai de frică. Noi oricum nu mai avem ce pierde, pe când ei... Nu, să vadă și nevasta ăstuia cât e de bine să fii deranjată. O înnebunesc. De câte ori mă sună, o sun și eu pe aia! Am să terorizez pe toată lumea, vreau să-i înnebunesc.” „Din păcate, nu le este frică și nici n-au motive să le fie, spuse inginerul. Nu e bine să ne iluzionăm că însemnăm cine știe cât! Dacă aș vrea ceva pentru mine! Mă străduiesc doar să nu ajung în situația de a mă disprețui și e groaznic de greu... Oricum, cu adevărat liniștit și calm, trebuie să găsesc o nouă soluție. De fapt, în deplină siguranță mă simt, oricât ar părea de curios, numai în mină, printre ai mei...”

Într-o noapte, Helgomar a plecat dându-i parcă timp Victoriei să-și plângă tot ce avea de plâns. Reacțiile ei îmi dovediseră că Helgomar însemna infinit mai mult decât mă lăsase ea să înțeleg. Sigur, liniștea, o anume liniște, revenise: nu se mai simțea amenințată, dar lipsa inginerului îi sporea agitația. Se învârtea mereu în jurul telefonului, iar când trebuia să coboare în curte mi-l lăsa în grijă: „Să reții totul, cu vânt cu cuvânt”. Doar scurtele și stereotipele mesaje ale inginerului păreau să o tempereze: „Sunt bine, sănătos, toate merg spre bine, n-ai grijă, în curând se va face lumină!” și închidea brusc, fără să precizeze când va mai repeta gestul pe care, de altfel, ea nici nu i-l cerea: știa pur și simplu că trebuie să aștepte, și el suna uneori foarte târziu, mult după miezul nopții. „Helgo a făcut foarte rău că a plecat. Sunt mult mai îngrijorată așa. Adevărul e că nici chiar eu nu prea-l înțeleg uneori mi-e frică de el. Să mergi înainte, să te autodistrugi? Pentru ce? Să n-ai nicio șansă și totuși să nu-ți pese... Să știi că victoria este exclusă, să-ți pui liniștea sub semnul întrebării... Poate că e chestie și de ereditate, dar și de loc de

muncă. Vorba lui: la o adică unde să-l coboare mai jos? M-a păzit, de aia... Și ce dacă? Dă-le dracului...

N-am să le car cu mine în mormânt. Dar de unde setea asta oarbă de a speria și distruge? Ce fel de ființe suntem?".

Întrebările Victoriei, atât de frecvent repetate în zilele acelea, pluteau continuu, amenințătoare deasupra-mi; ea nu aștepta un răspuns de la mine, se mulțumea doar să repete obsedant întrebările, să se agite mereu, să-și găsească fel de fel de treburi pentru a-și ocupa timpul, iar eu, deși cu o minimă insistență le-aș fi putut afla taina, preferam să tac, să nu mă mir. Aș fi dorit să împart cu ea suferința — mai ales acum când simțeam că o părăsesc nervii — însă, bănuind dimensiunile și gravitatea tainei, mă temeam ca nu cumva, în eventualitatea unui deznodământ nefericit, să-mi atribuie vreo vină. Și mai era ceva: neliniște a ei că, din imprudență sau frică, aș spune cele aflate sau aș fi capabilă de o mișcare greșită, ar fi putut să-i sporească agitația cotidiană, sentimentul iminenței unui dezastru, și așa destul de viu. Normalitatea în care intrasem avea acum alte culori: ascultam muzică, găteam, spălam, citeam, ne străduiam să ne păstrăm obiceiurile dinainte, atâta doar că nu ne izolam în camerele noastre, rămâneam tot mai mult împreună, uneori și noaptea. „Vino la mine în dormitor, mi-a zis după plecarea lui Helgomar, și lasă luminile aprinse, să-și închipuie că nu suntem singure. Poate îți par caraghioasă, însă n-am încotro, trebuie să recunosc că mi-e frică. Doamne, ce mă făceam fără tine!” își improvizase un calendar și, zilnic, calcula probabil cât a mai rămas din lungul concediu medical sau de odihnă pe care Helgomar părea că și-l luase. Fiecare obiect îi amintea de el: florile lui Helgo, vasele, cuierele, gusturile, alimentele, cravatele, vorbele, întâmplările: „Tu știi cum îl cheamă în realitate pe Helgo? m-a întrebat într-o noapte, tocmai când părea că nimic nu mai rămăsese nepovestit despre el. Da, am spus bine, nu te mira!” Firește, inginerul nu avea un nume prea comun, însă nu m-am întrebat niciodată ce nație o fi fiind; din prima secundă am avut certitudinea că numele i se potrivește, că el rimează perfect cu manierele lui puțin cam demodate... „Vasile Popan! Să mori de râs. Este că nu te-ai încurca nici din interes cu un bărbat cu numele ăsta? mă întreabă Victoria. Maică-sa, funcționară mărunță sau îngrijitoare la birourile fostei mine *Nepomuc* s-a

prăpădit de tânără, când Helgo abia împlinise cinci ani. Tuberculoză... De existența unui tată legal n-a aflat nimeni vreodată... Lică, Laci, Vasî, cam așa i se spunea lui Helgo. Era copilul minei... Până la urmă, s-a pripășit nu cred că tocmai din întâmplare pe lângă casa unui inginer suedez care reprezenta Societatea *Aurum*... Oricum, inginerul l-a trimis la școală, însă învățătorul fiind beat, l-a trecut în catalog cu numele tutorelui și n-a mai vrut să-și revizuiască eroarea. Ce contează numele? ar fi zis. Dacă-ți schimb numele o să-ți fie lopata sau ciocanul mai ușoare? Iar cum arhiva bisericii arsese, Vasile Popan a rămas Helgomar David. Valea Roșie era plină de asemenea copii. La treizeci și ceva de ani un miner era terminat... Mai târziu, din recunoștință pentru inginer, Helgo a hotărât să-i păstreze numele... De fapt, înainte de a părăsi țara, suedezul a lăsat unui paznic de mină o sumă destul de consistentă ca Helgo să aibă pe ce să-și continue studiile. Dar ce o fi învățat e greu de spus din moment ce ne face mereu încurcături!" căutase ea să glumească. „L-am cunoscut întâmplător la o colegă, mare amatoare de sindrofii și de lume pestriță. Pe atunci uram bărbatii, toți părându-mi-se una și aceeași persoană — a fostului meu soț, evident multiplicată la infinit. Niște instinctuali, în capabili de sentimente trainice, incapabili să-și ridice ochii mai sus de sânii unei femei. Întorcându-mă singură din călătoria aceea apuseană, le promisesem tuturor cele mai groaznice răzbunări; sigur, până la urmă au învins lehamitea, greața și nu numai ele. Pentru că atâta timp cât mai există în noi o singură celulă sănătoasă visăm mereu o dragoste, o împlinire în dragoste... Sufletul nostru are un uriaș spațiu ce nu poate fi completat cu altceva. Eu nu sunt o excepție, din păcate: regele a murit, trăiască regele! Evident, pe atunci dominante erau respingerea, buimăceala, teama de un nou eșec și încă ceva de care îmi era imposibil să nu țin seama: vârsta. E groaznic să știi că nu mai ai timp, să simți veștejirea, să o vezi... Să n-ai curajul să te dezbraci în fața unui bărbat... Mai ales dimineața îmi păream o epavă, o ruină... Dumnezeu știe ce te mai obligă să trăiești, să simulezi că trăiești, când pun ți le sunt practic rupte, când nimic din ceea ce faci nu e autentic. Curiozitatea, fiica de moarte, speranța absurdă că cine știe?! Să trăiești ca și cum s-ar putea trăi, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic... înainte de a-mi fi venit ideea cu casă, mă

gândisem să înfiez o fetiță, dar cred că, dacă aș fi avut cu ce, m-aș fi pus pe cercetare, pe știință... Și pentru că nu mă puteam decide ce mi se potrivește, și nici să risc n-aveam curajul, mi-am zis să merg la sindrofie, să mă expun bârfei și jignirilor. Pe mine toate astea mă stârnesc, mă obligă să reacționez... Helgo stătea ca o sperietoare în cânepă... O gravitate infantilă, comică... Simțeam că n-are nimic comun cu ăia, că picase acolo din întâmplare, ca mine. Mai aflasem de la colega mea că îi murise soția de cancer, că este om bun, deștept, dar foarte tăcut, că nimeni nu l-a auzit rostind mai mult de trei fraze pe săptămână, în afară de directorul exploatării cu care nu se are bine. Cristescu! De unde să fi știut eu că pe ăsta, pe Cristescu, îmi va fi dat să nu-l uit nici în mormânt? Am fost așezați unul lângă altul... Văduvie, vârstă, singuri... singuri! Câteva vorbe politicoase și cam atât. De fapt, nici n-am fi avut spațiu de... emisie, la microfon era colega mea! M-a condus din inerție acasă însă, înainte de a-mi ura noapte bună, l-am invitat sus... Simțeam că a intrat în panică, eram convinsă că tocmai asta ar fi dorit să evite, dar din moment ce lansa sem invitația, n-am renunțat la ea, deși, mărturisesc, îmi fusese mai frică mie decât lui. Nu mă gândisem dinainte, ideea mi-a venit atunci... Simpla lui prezență fizică mă tulburase. Nu știu de ce, bărbații trec drept mari cuceritori, mari crai, însă adevărul este cam altul: aproape întotdeauna femeile încep. Abia după ce sunt sigure că au cucerit se lasă și ele cucerite. Ei pot să cucerească teritorii, spațiu cosmic, orice altceva, dar nu și pe femei dacă nu vor ele. Noi suntem impulsul, focosul bombeii. Pe urmă, după ce-i pui pe linie, se descurcă și ei, dar nu mai după... Nu știu ce mă atrăgea la el... Iradia o ciudată forță, era altfel... Deși tăcuse, îi auzeam tăcerea... Nu-mi amintesc ce s-a vorbit în seara aceea la colega mea... Diverse chestii inteligente, însă și foarte multe tâmpenii la care Helgo zvâcnea sau tresărea abia perceptibil... Oricum, reacțiile noastre se sincronizaseră, era inutil să mai vorbim... A rămas, am băut, am vorbit... Noaptea a fost un dezastru pentru amândoi... Teamă de a nu rata noul început ne-a făcut atât de nefirești încât nici acum nu-mi place să-mi amintesc... Vina a fost mai ales a mea. Cam așa se întâmplă când îți ignori vârsta. Din păcate, uneori disperarea, frica, alteori alcoolul îți stârnesc simțurile... Rațiunea te abandonează adesea ca să reapară numai în

momentele reproșurilor. Cam asta ar fi... îmi analizez reacțiile și constat că am o psihologie bizară, de claustrată, dacă pot spune astfel! Nu știu ce va fi mâine și nici măcar nu mă străduiesc, mai ales că pronosticurile mi-au fost infirmate, iar nenorocirilor n-are rost să le cauți nuanțe, de aceea reușesc să trăiesc fiecare clipă de bucurie de parcă ar fi ultima... Din păcate, nu întotdeauna țin seama și de alții...”

În zilele acelea neliniștite, torturate de așteptare, Victoria căuta să se refugieze cât mai des în trecut, să se rupă de realitate. „Ce viață interesantă, când aveam 50 de kg!” zicea. Reperetele ei din trecut? Kilogramele... „Când aveam 55 de kilograme... Când aveam 56...” Tot ce se întâmplase între 60 și 65 de kilograme era oribil... Dar cum se săturase de propriile-i povești mă îndemna mereu: „Tu de ce taci? Nu mai ai nicio veste de la fiul tău răătăcitor? Tare aș fi curioasă să-l cunosc, să văd în cine ți-ai investit tinerețea... După ce vine Helgo, tragem o fugă până la el! Ar fi interesant să-l cercetăm în sânul familiei, să te desensibilizezi definitiv...”

Îmi mai făcuse propunerea asta, însă, în situația ei, știam că nu poate trăi fără telefon, de aceea am fost de acord. N-aveam cum să-mi închipui că, la puțină vreme, o asemenea invitație îmi va fi făcută chiar de către Silvia Giurgea. Portarul îmi telefonase că sunt așteptată de o doamnă, și cum primul nume care-mi trecuse prin minte fusese Victoria, am lăsat cuvântarea pe care urma să o țină Rafiroiu la o conferință sindicală și am fugit la poartă convinsă că i s-a întâmplat ceva neplăcut, ei sau lui Helgomar. „Nu era oportun să vă grăbiți în așa măsură, am auzit o voce caldă, melodioasă, venind de undeva din spatele meu, dar domnul Tripon, portarul, care este din parohia soțului meu, părintele Giurgea, a spus că nu aveți un program foarte rigid...” Mă uitasem îngrijorată după Victoria și, când colo, nu-mi fusese greu să o recunosc pe preoteasă. Arăta exact cum mi-o descriesese Iustin: de statură mijlocie, brunetă, cu niște ochi negri, tulburi, îmbrăcată extrem de elegant, numai că hainele nu i se potriveau, erau prea rigide, prea reci, oricum contrastau cu sănătatea ei rustică, explozivă, cu mâinile mari, muncite. În primele momente am fost foarte derutată: știam cine este și ce rol are în viața mea, dar, curios, îmi era simpatică tocmai fiindcă venea de la Iustin, îmi aducea o nostalgie aparte, de parcă m-aș fi întâlnit cu un

vis vechi, infantil. „Vă aștept până terminați serviciul, mi-a zis. Avem multe de discutat, dar am venit mai repede, să mă asigur...” „Nu merită să pierdeți vremea, i-am zis destul de iritată: puteam să jur că ea va fi cea care va încerca să taie nodul. Așteptasem de mult momentul însă, acum, când sosise, în sfârșit, nu mă găsea pregătită; nu știu ce aș mai fi vrut, oricum, parcă aveam nevoie de o altă dispoziție, poate de o discuție prealabilă cu Victoria. Divorțul îl privește direct pe Iustin. Să facă toate formalitățile... Nu mă voi opune, nu-i voi reproșa nimic, vreau doar să mă scutească de umblat pe la tribunale. Îmi asum întreaga vină, dacă asta îi poate fi de vreun folos...” „Vă aștept totuși”, a insistat ea, și curiozitatea de a ști ce face, de a afla ce i s-a mai întâmplat, m-a îndemnat să fiu de acord cu ea. „Pe mine nu trebuie să fiți supărată, mi-a zis. Le-am spus și lor: dragostea e oarbă, nu alege, și dacă așa a fost să fie, legalizați odată situația, că vă faceți de râsul satului! Căci știți care este poziția soțului meu și n-aș vrea să-și piardă autoritatea dobândită cu atâta trudă... Toți cu gura pe religie, de parcă din cauza ei n-au ce mânca!” „Da, daa, m-am pomenit imitându-l involuntar, cu reală simpatie, pe urmă mi s-a tăcut rușine. Și ce mai e nou pe la dumneavoastră?” am adăugat repede. „În general sau în particular? s-a interesat, la rândul-i. Haideți la un restaurant, să bem o bere, că altfel se discută acolo. Aici...Zgomotul ăsta... Și atâția curioși...” Elaiza a fost entuziasmată să-mi continue truda în schimbul unei zile libere și, astfel, am pornit-o cu Silvia spre centru. „Noi două nu avem nimic de împărțit, așa că nu trebuie să-mi porți pică, a început ea să mă tutuiască. Și dacă e să fiu cinstită până la capăt, trebuie să recunosc că fetița mea n-a făcut o afacere prea bună. Am crezut că dacă pe mine m-a bătut Dumnezeu cu părintele și cu văgăuna aia de Măgura, măcar fetița... N-am ce zice. Onisim e om bun, cucernic, dar e prea cu capul în nori. Că nu mâncăm din aer! Iustin nu e om de sat! Sigur, e frumos, aspectuos, deștept, dar cu băutul nu ajungi prea departe... Și, draga mea, nu-i place să facă nimic, trăiește ca un străin, așteaptă ceva, nu-i pasă de noi. Totuși, după mine rămâne o gospodărie pusă pe picioare, am vite, porci, găini, ceva teren... Grădina bisericii trebuie lucrată, nu? că te râd proștii, merii și prunii iarăși, că țuica nu curge din izvor... Părintele tace într-un capăt al mesei și se uită pe pereți, Iustin, în celălalt, cu

ochii în vârful dealului, doar paharul circulă... Iar eu, proasta, slugăresc...”

Mi se adresa într-un fel curios, de parcă de autoritatea mea ar fi depins redresarea lui Iustin. Nu-mi vorbea dintr-un calcul meschin pentru a mă face să-l regret, ci cu o nemulțumire sinceră; aveam impresia că așteptase de mult ocazia să ne vedem: eram singura cu care putea discuta deschis totul. Dar ce să-i fi spus? O ascultam cu atenție: Îmi convenea că mă scutește de întrebări. „Sunt zile când Codruța plânge într-o cameră, el în cealaltă... îmi dau seama, se iubesc foarte mult, însă Iustin e o fire sucită. Așa a fost și nebunu’ de Dobrotă. De când e tată e foarte corect, poți să-l faci diac la biserică. Până într-o zi, că în ăștia ce s-au obișnuit într-un fel nu am încredere. Și nu se poate despărți de Socoliuc... Ca sacul cu peticul. Țsta e o pleavă, i-am spus, nu e de tine. Cum a venit așa va pleca, dacă nu-l va pocni careva în cap. Bea să-și uite porcăriile, că a omorât o profesoară cu prostiile lui...” „A murit Claudia? am tresărit eu. A murit totuși?” „S-a auzit și pe aici?” „Da... S-a auzit...” „Două săptămâni a zăcut între viață și moarte... Pe urmă au trezito, dar ea a făcut un scandal grozav, că întreagă la minte nu prea era... Cum vă permiteți să vă amestecați în viața mea? le-a zis doctorilor. Dacă am hotărât într-un fel, așa rămâne! La a doua încercare nu i-au mai putut face nimic!” „Groaznic...” „Asta-i viața. Tot groaznic a fost când a venit cel bătrân, doctorul Olani. El l-a făcut troacă de porci pe Iustin, nevastă-sa pe Codruța și pe mine, de parcă noi am fi fost vinovate... I-am și spus câteva... Codruța era tânără, fără experiență... Nu ea l-a despărțit de o soție formidabilă, ci soția l-a părăsit, i-am zis. Așa că nu ne-am procopsit cu o comoară, ci cu un soț abandonat! Noi l-am primit în casă cu tot respectul, l-am tratat cu ce aveam mai bun... Nu i-a mărturisit că are soție decât când nu se mai putea face nimic... Să nu-l mai prind prin Măgura că-l nenorocesc! Cât oi trăi eu, pe hodorogul ăla de doctor să nu-l mai văd!” „Dar când ați aflat de legătura lor?” m-am interesat cu jumătate de gură. „Destul de târziu, drept să-ți spun... Cam la trei luni după venirea lui Iustin în Măgura, Codruța, care era în Mediaș, ne-a făcut o vizită... S-au plăcut, se vede, din prima clipă și eu i-am încurajat, că nu știam care-i situația lui... Ea și-a scos un concediu medical de o lună și atunci cred eu că...Dar așa, între noi, că acum lucrurile

stau cum stau: de ce l-ai înșelat? Ce nu ți-a plăcut la el? De ce ai rupt-o atât de repede?”

Ce să-i fi răspuns? Toate întâmplările primeau acum o nouă culoare: adevărul nu avea nicio importanță, nu mai putea schimba nimic nici chiar faptul că Iustin mă mințise nu mă stimula să-i spun *ce cred*: „Mă considera lucidă, când în realitate mă străduiam să-i fiu pe plac. Nu mă gândeam la mine, ci la el. La el, care simțea nevoia să fie pedepsit pentru păcatele lui. Și cu cât nu-l pedepseam, cu cât mă chinuiam să-l plâng, cu atât insista, se străduia să mă împingă în brațele cuiva. Deși cred că m-a iubit... Și poate că și astăzi... Dar e atât de târziu, de...” Chiar și de față cu Silvia încercasem să mă conving că nu el era de vină pentru cele întâmplate. Probabil că Silvia m-ar fi înțeles dacă i-aș fi spus adevărul, însă el n-ar mai fi folosit nimănui. Să-i fi făcut o recomandare foarte călduroasă, ca în vederea unei avansări? Nu m-ar fi crezut. Dacă era atât de bun, oare l-aș mai fi înșelat? Să le fi adăugat noi incertitudini ar fi fost iarăși inutil și nici n-aș fi reușit să mă fac înțeleasă, crezută. „Nepotrivire de caracter, i-am spus. Lui îi trebuie o soție energică și înțeleaptă... Nu-i place singur, se teme de singurătate, de lume... Trebuie să fie stimulat, împins din spate, dar fără să simtă că o faci anume... Nici el nu bănuiește cât de mult poate. Singurătatea și frica l-au apropiat de Socoliuc... Gândiți-vă cu ce i le puteți înlocui... Eu n-am reușit, de asta s-a întâmplat ceea ce s-a întâmplat...” „Cu ce să i le înlocuiesc? se revoltă ea. Trăim și noi cum putem, ca toți oamenii... Casă, slujbă, obligații... Ne distrăm cu ce avem și mâncăm ce există... Poate mai bine ca alții... Doar n-o să-l port de mână! Codruța e frumoasă, și nu o spun fiindcă e fiica mea; școală are, casă are, bani are, ce să-i mai facă? I-am zis și fetitei: încercăm cât încercăm, dar un act e un act, nu o piatră de mormânt! Poate ai noroc la următorul. Dacă vor la oraș, n-au decât să se ducă, îi privește, dar eu n-am de gând să-i țin toată viața cu traista, cum fac alții! Și apoi, el e bărbatul, nu Codruța! Doamne, cât m-am săturat de meseria asta de bărbat! Ce n-aș da măcar o lună din viață să mă simt femeie, să fiu tratată ca o femeie, să nu trebuiască să hotărâsc eu totul! O să mor și n-o să aflu cum e să fii femeie! Noaptea citesc romane și plâng ca proasta: să fii îmbrăcată curat, să ți se facă pe plac, să auzi cuvinte frumoase, să nu mugească vaca și nici să

grohăie porcul tocmai când ți se face de viață, iar respectivului să nu-i trosnească oasele și să nu-ți pută patul, casa și viața a vin și a secărică... Cer oare prea mult?” „Nu, i-am răspuns. Dimpotrivă...” „Și atunci?” „Nu se mai înțeleg? am schimbat eu discuția. Adică ce se întâmplă cu ei?” „Nimic, zise ea nemulțumită, dar simt eu... Iustin nu-și găsește locul, e plecat cu mintea de-acasă, parcă se gândește la o altă femeie... Codruța nu-mi spune, a devenit și ea mai tăcută, nu este cea de altă dată... Atunci, după scandalul cu părinții lui, la plecarea lor, i-am atras atenția lui Iustin: Dacă e să te duci, nicio supărare, du-te chiar acum, cât ai mașină la dispoziție! Dacă rămâi, ești bun rămas și vă vedeți de treabă! N-a plecat. Poate le lipsește un copil, ca lui Dobrotă... Codruța nu vrea. Îi fac plodul și el o întinde și mă lasă cu biberonul în mână! Îmi zice. Deocamdată mă consolez că așa-i la început... Eu m-am gândit la altceva: că vreți să vă împăcați...” „Nu, niciodată, i-am curmat îndoielile. De asta puteți fi siguri. Începeți formalitățile de divorț...” „Trebuie să-mi dai dreptate, am un singur copil și sunt obligată să... se codi ea, ca apoi să izbucnească: Ce păcat că lucrurile sunt cum sunt, dar tare m-aș bucura să mai stăm de vorbă! Noi amândouă ne-am înțeleg perfect!... Și totuși, nu mi-ai spus, de ce l-ai lăsat?” reveni ea asupra singurului subiect pe care nu-mi făcea plăcere să-l discutăm. „Nepotrivire, am expediat-o iarăși. Nu are nicio vină...” „Ceva, ceva nu e clar... Nu pari femeia care să o ia pe miriște prea ușor...” „Iustin a ales: i-a plăcut mai mult Codruța! Țsta e singurul adevăr. Dacă e cinstit, poate să confirme”, am asigurat-o, deși simțeam că nici de data asta nu mă crede. „Prea te-a lăudat cel bătrân și văd că are dreptate, zise preoteasa. Ceva te-a nemulțumit la Iustin...” „Bătrânul n-are de unde să mă cunoască atât de bine. Repartizarea a grăbit o ruptură oricum inevitabilă...”

Ne-am despărțit în cei mai buni termeni. Prezența ei, sumarele informații despre Iustin m-au tulburat mai mult decât m-aș fi așteptat împotriva oricărei logici, aș fi vrut să-l știu împăcat, fie și din cel mai banal egoism: liniștea lui m-ar fi stimulat probabil și pe mine să mi-o caut pe a mea... Oricum, Iustin părea hotărât să se nimicească, poate fiindcă n-avea tăria să se întrebe cine este. Sau pentru că a descoperit mai demult adevărul? Oricum, Victoriei nu i-am povestit întâlnirea cu Silvia Giurcea. Cu toate eforturile, n-aș fi găsit tonul

potrivit și nici ea nu era în cea mai bună formă. Helgomar nu dăduse telefon de mult și agitația ei atinsese paroxismul: nu-și găsea locul, alerga de ici-colo fără motiv, năucă, începea o sumedenie de lucruri, numai că uita sau renunța să le ducă la capăt, forma numărul unor colegi de-ai inginerului, dar închipuindu-și că exact atunci ar putea fi căutată, renunța imediat, de zeci de ori îmi cerea părerea însă amintindu-și că n-am de unde să cunosc adevărul, se corecta rușinată: „Știi, nu știi, tot aia... Mă interesează, de fapt, ce simți... Simți că i s-a întâmplat ceva rău? Helgo ținea foarte mult la tine...”

Mă închideam o vreme în cameră, căutam să mă gândesc numai la el, așa cum, demult, făcusem cu Iustin, dar nu detectam niciun pericol, poate și fiindcă logica îi excludea, iar asigurările mele, uneori patetice, nu păreau să o mulțumească. Ar fi trebuit ca presimțirile noastre să rimeze! Și mai îngrijorată, trecea la cafele și cărți: aici catastrofele și bucuriile alternau cu rapiditate, ca și stările ei sufletești, încât, dezarmată, recurgea iarăși la sprijinul meu. „Cum ar fi bine să procedez? Doamne, de ce mi-or fi trebuit utopiști? se plângea apoi arătându-mi ceașca. Helgo n-are urmă de instinct de conservare, este un extraterestru, că ființe de felul lui încă nu mi-a fost dat să întâlnesc, deși am în spate niște ani! Aici se vede foarte clar: bucurie! Dar poți să aspiri la așa ceva tocmai cu un utopist ca el? Și când te gândești că sunt atâtea paliative pe pământul ăsta! Uite, munca, de exemplu! Mie mi-au trebuit tocmai bărbații. Puteam să muncesc și mai mult, până la epuizare! Poate aș fi găsit satisfacții noi. Așa... Să-mi fie de bine, dacă nu m-am învățat minte la timp! Și eu, care te sfătuisem să te recăsătorești! O prostie! Avea dreptate respectivul: du-te la mănăstire!” Până la urmă, cafeaua fusese ceva mai generoasă cu ea decât presentimentele. Într-o după-masă o găsisem îmbrăcată în cea mai bună rochie a ei. Era de o bucurie explozivă: întinerise brusc, își regăsise râsul degajat, tineresc, iresponsabil aproape. Încă din prag mi-a pus mâna pe gură, m-a pus să mă descalț și, în vârful degetelor, m-a condus până în ușa dormitorului: Helgomar era adâncit într-un somn profund, liniștit

„Acum trecem pe arta culinară, fetițo, mi-a șoptit ea în drum spre bucătărie. Chiftele, ciuperci și vin, plus niște grătare în sânge. Că s-a cam jigărit., combatantul! Nu l-ai văzut cum arată? A apărut pur și simplu, fără să mă anunțe... Era să sparg ceașca de furie: se vedea

dar o bucurie mare...Când colo, bucuria bate în geamul dinspre parc... Mănâncă ceva și o tusește iarăși... Groaznic de slab! M-a asigurat că totul merge spre bine, așa că, nu peste mult, trecem și noi pe liniște”, zise ea.

Figura lui Helgomar, destinsă, copilăroasă aproape, pierdută în mijlocul aceluia pat alb, curat, exagerat de spațios, m-a urmărit multă vreme. Cine este, de fapt, acest om? m-am întrebat iarăși, în timp ce Victoria continua să țopăie în jurul meu și să mă condamne cu relativă seriozitate că nu mi-am exteriorizat prea vizibil bucuria. „Sigur, este al meu, dar, oricum, ne-a legat prea al dracului viața asta pe toți trei. Încă nu-ți dai seama, dar mai târziu ai să vezi că am dreptate. Uiți repede momentele frumoase, fericite, dar nu și clipele de teroare, nopțile astea când ne facem că dormim, când tremurăm la bătaia vântului, la șoapte sau vise tulburi, așteptarea continuă...” Pe de o parte, figura lui blândă, calmă, de uriaș bun, mereu dezorientat chinându-se cam fără succes să-și ascundă timiditatea și deruta în spatele unor maniere și formule foarte rigide, pe de alta, un furios torturat de ideea de dreptate, un revoltat dispus să facă cele mai riscante gesturi, un nemulțumit lipsit de instinctul de conservare, dezinteresat de propria-i viață. Bărbatul incapabil să-i spună Victoriei niște comune vorbe de dragoste... nici măcar atunci nu-i spunea când ea avea neapărată nevoie să fie mințită, flatată. Ea, o anexă suportându-i eroic orice capriciu, el, omul care, cu discursurile lui, cu felul lui de a fi, își ridicase în cap întreaga conducere a minei; care transpira de emoție întinzându-i Victoriei buchetul de flori, în schimb, se bătuse cu trei necunoscuți cotonogindu-i pe doi dintre ei; cel ce, noapte de noapte, pândeau cu toporișca în mână huliganii ce bântuiau prin ogradă distrugând meri, garduri, omorând câini, și cel ce-mi cerea cu timiditate sprijinul în clipele când Victoria era torturată de conștiința vârstei, a trecerii timpului. Aparent două persoane distincte, chiar opuse, și totuși... La petrecerile minerești, la înmormântările atât de frecvente și, mai ales în unele sâmbete, când se lăsa stimulat de vinul roșu al Victoriei, aflasem o sumedenie de întâmplări vechi și noi, legate de mină. Acolo, la el, sub pământ, exista o viață uimitoare pe care nici măcar n-aș fi putut-o bănuî. Oamenii aceia murdari, doar cu dinții și conjunctivele albe, începuseră, datorită lui, să mă fascineze. „Nu-mi

pasă, mai jos unde să mă trimită!” exclamă el, involuntar, și abia atunci, în acele momente, reușeam să-l intuiesc pe cel din afara casei Victoriei. „Hoții de aur, povestea Helgomar, nu erau niște amatori sau niște disperați, cum s-ar putea crede... În preajma primului război a existat o școală specială de hoți, în Apuseni, școală clandestină, desigur, unde predau paznici și hoți cu o înaltă calificare. Aștia nu furau aurul nativ numai în cizme ori în lămpile de carbid, ci îl înghițeau sau, înfășurat în hârtia ce acoperea dinamita, îl introduceau într-un loc mai rușinos... Paznicii îi adunau pe suspecti, îi închideau într-o încăpere bine păzită unde li se servea mâncare și băutură la discreție... îi țineau până nu mai puteau de flămânzi sau până mergeau la toaletă... De acolo paznicii recuperau numeroase bucăți de aur nativ. Ce chefuri strașnice se încingeau între hoți! Și ce mâncare li se dădea pentru a le stârni pofta! Acum au devenit toți legende, și hoții, și paznicii, și aurul nativ. Cu timpul, hoții s-au recalificat, altfel fură și altfel arată ei!” Helgomar povestea apoi despre fantomele mai mult sau mai puțin malefice care bântuiau odinioară prin galerii, despre pastorul și vâlva băilor, des presurpări și copturi, eroi și victime, paznici și maiștri brutali aruncați, ca din greșeală în rostogoale, despre cabluri de colivii tăiate în momentele de revoltă oarbă, despre inscripțiile cu duco de pe vagonetii ce ieșeau din mină: *trăiască X.jos cutare, moarte lui cutare!* Să tot vopsești vagonetii, să torni asfalt peste asfaltul dinaintea direcției pentru că nu ieșea vopseaua... Să-i fi văzut pe paznici urlând, controlând la intrare și ieșire, căutând vopseaua pe degete, haine, amenințând și trăgând cu urechea. Nu i-a trădat nimeni pe autorii inscripțiilor, ne asigura el. Turnătorii n-ar fi avut prea multe zile. Nimănui nu i-ar fi milă să-i azvârle într-un rostogol. Am trăit multe... Cel puțin un accident pe zi... Când te-ai întâlnit de atâtea ori cu moar tea, cu boala și umilința, nu poți rămâne nepăsător la viață, nu ai voie să o lași să curgă la întâmplare... Curios, deși vorbea cu patimă, el se exclusese mereu din asemenea povești, nici chiar în cele mai comice dintre ele nu lăsase de înțeles că ar fi fost implicat. Evita să se apropie de ziua de azi, când simpla pomenire a directorului minei, Cristescu, îi provoca o vibrație aparte în glas, o explozie mută: vocea i se stingea aproape, cuvintele erau rostite în șoaptă, după mari eforturi: „Jigodia! Ca să vezi ce înseamnă să nu

știi nimic concret, să trăiești doar de pe urma limbii!” Din întâlnirile lui cu Cristescu ieșea, totdeauna, foc. „Dă-te pe brazdă, glumise odată Victoria, și ai să vezi că vom putea dormi în curte, sub umbrelă, fără să aibă nimeni nimic cu noi. Nu forța istoria, las-o să curgă cum îi convine. Căci, Doamne ferește, la o adică, în afară de mine și de fetiță, nimeni n-o să-ți dea nici măcar o țigară...” „Dacă aș ști că și crezi ceea ce spui, zise Helgomar, ar fi...” „M-ai arunca și pe mine într-un rostogol, da?” „Nu, pe tine te-aș propune într-un comitet de conducere, să trebuiască să-l vezi, dar mai ales să-l auzi zilnic pe Cristescu, să-i sorbi înțelepciunea. Ai cere, îți jur, refugiu într-o grădină zoologică! Pricepe tot, știe tot, n-are nevoie de nimeni. Doar ortografia n-o stăpânește prea bine, de-l râd și dactilografele, însă în general nu scrie, dictează”. „Mă rog, am mai discutat și cu alții și s-ar impune niște nuanțe, plusa Victoria situându-se pe linia echivocă dintre seriozitate și glumă. Trebuie luat cum este, cu părțile lui bune și rele, și nu cum ai vrea tu să fie!” Puțini avem curajul să i-o spunem în față într-o ședință de partid, oricum, toți suntem cam de aceeași părere. Există peste o sută de kilometri de galerii, ceea ce nu e puțin... Păi, asta e boierie, a exclamat un mare inspector, văzând ce și cum. Până aici a fost mina O.N.T.-ului, adevărata mină e mai jos, i-am răspuns, și Cristescu era să mă mănânce... Ăștia nu coboară de frică. Dacă se poate urmări procesul din cabinetul directorial, nu? În sfârșit... Și pentru că, după părerea lui Cristescu, oamenii stau modest cu pregătirea, a invitat o echipă de specialiști în poliția externă! Buni și ăștia! La ieșirea din șut minerii fuseseră conduși, nu la mașini, cum era normal, ci spre sala de festivități! Când omul este frânt de oboseală, când are fel de fel de griji, n-are rost și nu e omenește să-l mai bați la cap. Poate veni oricine, că nu-l interesează. Invitații le vorbiseră cu bun-simț și pricepere despre subiectul în chestiune, ca apoi să urmeze întrebările. Sigur, valeții lui Cristescu avuseseră grijă să răspândească zeci de bilețele cu întrebări... Ținea să-i fraierească nu numai pe mineri, dar și pe invitați. Cum era de așteptat, nimeni nu s-a înghesuit să le citească. Erau nervoși, obosiți, îngrijorați că nu-i vor aștepta mașinile, că le sunt copiii prin curte cu cheile legate la gât... Un om care lucrează la șase sute de metri sub pământ, care se întâlnește cu moartea mai frecvent ca un medic, vede altfel viața și îi pasă mai puțin de

diversele convenții... Și-n atmosfera aceea încordată, când Cristescu o ținea întruna cu: Poate vrei tu, tova rășe, poate tu, tovarășe, poate aveți ceva de spus pe marginea... s-a îi clicat Zaharia Câmpean, un artificier cu mare experiență... Apăi nu zic că situația internațională nu-i altfel... Am mai aflat și noi de una și de alta din ziare... Nu ne sunt străine eforturile noastre de a apăra pa eca. Dar, pentru că sunteți aici, vă rog, tovarășe director, spuneți-mi mie de ce-mi fac cizmele fleoșc, fleoșc? Și, în hohotele tuturor, omul a ieșit în fața invitaților și a directorului și, cu o gravitate paralizantă, le-a arătat cizmele vechi, cu tălpile desfăcute. Pentru că n-ai avut grijă de ele! spuse Cristescu hotărât să o dea pe glumă. Astea le vom discuta într-o altă ședință, continuă Cristescu enervat. De ce nu sunteți atenți la subiect? Păi, nu de discuții avem noi nevoie, ci de cizme! replică omul întărâtat. Să respectați legea, asta cer. Credeți că mie-mi con vine? I-a întrerupt Cristescu. Sunt și eu om ca voi, mâncăm din ace ca și oală, ce dracii! Voi îmi arătați cizmele, eu vă pot arăta urgentările făcute... Am asigurări ferme... Trecem la temă. Chiar asta ține de temă, preciză Câmpean înainte de a se întoarce în bancă. Spre surprinderea generală, un profesor din brigadă încercă să-l sfătuiască pe director: „Odată și odată tot va trebui să le discutați și pe-astea. Nu văd de ce n-ați face-o chiar acum. Amânările nu folosesc nimănui”. Aflat în primul rând, am auzit sugestia și, desigur, am aplaudat-o și eu; Cristescu însă mă văzuse: „Dumneata, tovarășe inginer? a început să strige. În loc să le fi explicat prioritățile și dificultățile temporare prin care trecem, îi instigi?” „Este interesul dumneavoastră să raportați niște biete economii sau este interesul țării să aibă mai mult minereu? Iar minereul îl extrag oamenii ăștia!” „Puteai, tovarășe David, să vii la conducere și să prezinți o listă cu necesitățile oamenilor din sec torul dumitale. Asta ar fi fost drumul cel mai drept! Dar nu e prima oară când aștepți asemenea momente! Așa s-a întâmplat și cu accidentul de la suitor! Sunt la curent cu totul!” Strigătul lui îi cam intimidase pe oameni, iar nerușinarea cu care mințise urma să se răsfrângă asupra mea. N-aveam chef de scandal, însă nici nu puteam să mă las mințit în față! „Câte liste am dat până acum la conducere? m-am interesat. De câte ori am discutat noi pe această temă?” „Niciodată!” „Atunci am să vin cu copiile și cu numărul de înregistrare!” am

precizat „Poate mai vîi și cu o altă hîrtie, căută el să glumească. Dacă nu-ți convine situația de la noi, de ce mai stai? De ce nu-ți ceri transferul? Sunt mine mai bune, fruntașe pe ramură, cu directori mai luminați. Noi nu ținem pe nimeni cu forța!” „Nu suntem angajați pe moșia nimănui!” izbucnise un altul, Conțiu. „Era de datoria inginerului David să-ți salveze viața după ce tot el te-a vîrât în încurcătură, a rîs Cristescu, n-ai niciun motiv să-i fii recunoscător”. Ce să-i mai fi spus? Era absurd totul, dar în loc să-l înjur am rîs zgomotos. La sfârșit, Cristescu m-a invitat să luăm masa împreună cu brigada; stilul lui de a arăta că nu are nimic cu mine, că eu nu accept dialogul. Firește, am spus imediat da, tocmai fiindcă se aștepta să-l refuz. La început atmosferă a fost foarte încordată; profesorii tăceau jenați și se uitau când la mine, când la Cristescu, dintr-odată foarte volubil. Le explica fel de fel de greutăți reale și imaginare, arunca vina cu nevinovăție pe mai-marii lui, care, nefiind de meserie, nu pricep, știu doar să pretindă nu să și dea, se plîngea cum îi întîrzie comenzile de echipament de protecție, cum fură bucătăreșele și îngrijitorii, ca până la urmă să ajungă la mine. „De aceea, Helgo dragă, îmi pare rău că te lași manevrat. Tragem mai greu ca ei, că în capul nostru se răstoarnă toate. O înțelepciune tot ai putea afla de la mine: cea mai mare tragedie este atunci când iei în serios cuvintele astea mari, când încerci să le aplici Sigur, e bine să vorbim de ele... Strămoșii noștri romani erau de părere că oamenii sunt nemulțumiți când le lipsește circul și pâinea. Toată lumea vede că pentru oamenii noștri, anume, țin o fanfară, niște orchestre de muzică populară și ușoară, dansatori, ba chiar și o echipă de fotbal, niște ageamii care stau în divizia A numai fiindcă vreau eu! Cât despre pâine, decât la *ceape* aici mînîncă mai bine, iar dacă pun spinarea pot să se chiar sature! Și, dacă mor de dorul pămîntului, nimeni nu-i reține: pămîntul îi așteaptă, e același, nu s-a mutat din loc. Dar s-a schimbat țăranul, e dat dracului, nu mai e cum a fost! Și tu ești cam trecut, frate David, trebuie să te adaptezi lumii în care trăiești. Ideile tale despre viață, clase, drepturi și celelalte sunt de la începutul veacului. De atunci a mai curs ceva apă pe...” „Adevărul este că avem noțiuni atît de diferite despre toate lucrurile și nevoile de aici, încît orice dialog este inutil!” i-am spus. „Nu ești realist, frate David, m-a bătut el frățește pe umăr. E foarte bine, îți jur. Ăsta e adevărul. Sigur, poate fi și mai

bine. Dar cui nu-i convine..." încet, alcoolul a mai dezlegat limbile, discuțiile s-au fragmentat, l-am lăsat în avantaj pentru că profesorii nu puteau lămurii nimic dar, cu toate astea, Cristescu nu mă scăpa din ochi; știam că orice confruntare de acest fel este inutilă, mai avusesem încă o sută până acum, însă cum n-aveam ce pierde, am acceptat să reluăm diferendul după plecarea oaspeților. „Frate David, îmi spuse cu vocea lui ciudată, echivocă, de parcă mi-ar fi făcut adică o concesie numindu-mă frate, hai să lămurim lucrurile o dată pentru totdeauna. Suntem niște porci bătrâni, ăsta-i adevărul, niște pord trecuți prin multe, așa că spune-mi: de fapt, ce urmărești? Uite, în afară de postul meu, pot să-ți ofer aproape orice. Director tehnic? Inginer-șef? Dar să nu mă iei pe la Ploiești!” „N-ai să mă crezi, dar nu vreau chiar nimic pentru mine”, i-am zis dezgustat. „Ei, s-a mirat el, că-i fi și tu vreun Cristos! Sanchi! Dacă nu vrei ceva, ești pus de cineva, linie de mijloc nu există. Că doar nu m-am născut ieri!” „Să vedem ce crezi, am cedat eu. Ce-oi fi vrând? Sau: cine m-a pus? Mereu aduci vorba de asta...” „Vezi că începi să pricepi? Să nu-ți închipui că nu m-am gândit la toate... Sunt destui care nu mă înghit, dar dintre cei cu studii superioare numai tu și cu Bunea ieșiți deschis la bătaie...” „Dacă numai pe noi ne vezi, n-am ce-ți face. În rest, ești de o curățenie desăvârșită! N-ai niciun amestec!” „Exact. Cazul tău... Să fii manevrat din afară? Cu această ipoteză am început, că știi și tu câți nu ne vor binele...Evreul ăla care te-a crescut... M-am reținut cât în șapte vieți să nu-l omor”. „Era suedez, nu evreu”, am precizat nervos. „Tot aia... Adică străin...” „Și e mort de mult”. „Orice mort are neamuri, iar cu unele n-ai pierdut legătura, după câte știu...” „Niște femei, am precizat. Nevastă-sa, care-i străbunică, și o nepoată studentă pe care o duc uneori la mare... Și ce interes ar avea o copilă și o babă de optzeci și ceva de ani?” „Ele pot transmite ordine, nu? Dar nu sunt absurd, nu cred, a fost doar o ipoteză...” „De vreo câțiva ani nici n-au mai venit”. „Bun. Varianta a doua, în care cred și eu. În esență ești un nerealizat, dacă e s-o spunem pe-a dreptă, cum ți-am promis. Copii n-ai, soția, Dumnezeu să o ierte, doctorița cu care stai încă nu s-a vindecat de o rană veche și într-o bună zi pune coada pe spinare și o tulește la vechiul ei amor, se știe doar cât l-a iubit pe ăla... De urcat n-ai urcat și bate pen sta la poartă și una e să te pensionezi ca șef la ceva și

cu totul alta, ca simplu inginer... Diferență de arginți...” „Pentru un om singur mi-ar ajunge”, am răs eu. „Banii nu ajung niciodată. Cine s-a săturat de ei?

Nici chiar Rockefeller! Așa că să trecem la concret, cât sunt într-o formă bună. Nu ai nicio șansă în confruntarea cu mine. Mie îmi place liniștea, înțelegerea, dar nu refuz nici războiul. Am mai luptat și alții și, dacă te uiți bine în jur, nu-i găsești nicăieri”. „Pentru niște nenorociți de bani faci toate astea? m-am interesat eu dezgustat. Pentru a fi unul dintre miile de directori? Ce viață-i asta strângând insinuări și căutând vini? A trăi înscenând, mințind... Groaznic! Mituind și amenințând? Te-am ascultat, te-am lăsat să crezi că știi ceva despre mine, dar află, habar n-ai! Poate îi știi pe cei ce-ți seamănă, dar pe ăștia de jos...” Foarte curios, Cristescu n-a fost deloc surprins sau jignit. „N-ar trebui să rămâi cu impresia că eu sunt negru iar tu — alb, mi-a spus cu deosebită seninătate. Suntem la fel de cenușii amândoi. Oricine ar fi la fel de negru dacă i s-ar ivi ocazia... Se oprește curentul, curge mine reul pe Apa Sâmbetei, stau oamenii fără să facă nimic, dar Șerbănică raportează că a făcut economie la curent și e fericit, Mucky Săvinescu este de asemenea fericit că a economisit niște carburanți și, toți ceilalți, cu bucuriile lor. Câștigi un pol, dar pierzi o sută, ieși însă la bătaie cu câștigul, nu cu pierderea! Și cine s-ar putea înțelege cu ei? Șerbănică — un tip vanitos care te porcăiește cu ușurința cu care respiră; nu discută cu nimeni, merge acasă și se îmbată singur până cade sub masă sau pe la diverse cabane cu niscai fetițe... Mucky îl imită pe Șerbănică și e foarte mândru că poate să-i scrie niște articole și discursuri; când e singur, urlă, și el, ca scos din minți, iar la un pahar se plânge că nu-l mai suportă pe Șerbănică... Și mai ciupește de fund câte o fetiță care i-a scăpat celuilalt! Important e să faci ce le trăsnește lor prin cap, nu-i interesează dacă poți sau nu, dacă ai cu ce și cu cine.

Mașinile și carburanții sunt în inventar, pentru oameni există doar doctori și gropari! Ai fi la fel, frate David. Te transformi, te mode lezi, îți schimbi structura după cerințele altora. Nu depinde aproape nimic de tine. Și totuși, pentru povestea cu suitorul mă pedepsește pe mine, și nu pe cei ce de o mie de ani nu-mi livrează lemne, beton și celelalte!” „Și atunci, să plătească morții? Viitorii morți? Să tot ascundem la nesfârșit?” „Că mare lucru era dacă aveau puțină

răbdare până venea curentul! Și să plătesc eu? Niciodată! Ar fi bine să lași anchetatorii să-și facă datoria, să nu-i încurci cu sugestiile tale aberante!” „Nu înțelegi că e vorba despre niște oameni? Morții ce sunt? Cei ce rămân fără tată ce sunt?” m-am interesat eu. „Dar eu? Eu nu sunt om? Mai bine să trecem la subiect: ce dorești?” „Absolut nimic”, i-am răspuns. „Deci vrei mai mult decât îți ofer eu?” „Da, am recunoscut. M-am săturat de murdăria asta vârată mereu sub covor, de cacealmalele cotidiene...” „Rahat! Că dacă n-aș fi eu, ai fi scutit de toate! Să nu ne ascundem... Deci mă refuzi?” „Da, i-am răspuns. Fiecare cu drumul său... Mi-ar fi greață de mine însumi dacă aș continua să simulez că nu văd ce văd, că nu aud ce aud...” „Deci îți asumi consecințele?” „Da, mi le asum!” „Nu fi cretin, frate David, îmi spuse însoțindu-și cuvintele cu un zâmbet echivoc. Nu știam dacă vrea să mă amenințe sau să mă protejeze. Lumea este cum este și nu cum am vrea noi să fie! Crezi că mie-mi convin toate? Crezi că viața pe care am dus-o a fost dulce? Am fost mecanic, am tras și am împins de diverse agregate, am făcut o biată școală când alții o terminaseră de mult, am dus genți și am executat ordine tâmpite, am fost de toate și știu bine pe ce piloni stăm și care ne sunt perspectivele. Nu mai am timp să aștept... Și nu mi-au mai rămas nici iluzii. Sunt atacat? Mă apăr! Am ajuns foarte greu până aici...” „De ce te-ar încurca dreptatea care li s-ar face acelor oameni? De ce te deranjează faptul că unii ți-au spus că n-au cizme? Mai ales că ești convins de dreptatea lor!” „Pentru că eu sunt paratrăsnetul! Iar la ei acasă, la țară, umblau desculți și nu dădeau vina pe nimeni! Nimic mai simplu decât a cere, a cere la ne sfârșit și e foarte simplu să ceri. Dar mai omenește este să și dăm ceva, să vedem ce putem da, ce putem produce cu forțe proprii. Mâine vom primi mai mult, dacă azi vom produce mai mult!” Discuția intrase într-o fundătură din care nu avea cine să o scoată. Logica lui mă paraliza, n-aveam de unde să-l prind, luneca mereu, cu rapiditate, parcă refuza să înțeleagă ceea ce înțelegea. Era bizar: simțeam iarăși că mă urăște și că mă simpatizează în același timp, că vrea să mi se înfunde, dar și să mă păzească de un pericol... „Gândește-te că ai și tu o vârstă, mi-a spus la despărțire, că viața nu te-a scutit de necazuri, că nu ți-ar strica puțină liniște... Tu nu știi cu cine te bați, și e păcat... Vreau îmi niște, vreau disciplină, vreau producție. Nu admit

să iasă nimeni din rând. Și nici nu-mi plac cei ce nu văd bine ce se întâmplă în lume. Atât!” „Știu că pierd, dar asta este. Cineva trebuie să piardă ca alții să câștige!” i-am spus la despărțire. „Cei ca tine n-au câștigat niciodată!” m-a asigurat el cu compătimire. „Eu n-am făcut contabilitate, nu judec după pierderi și câștiguri. Pentru mine, problema este a crede sau a nu crede! Și la urma urmei, am cam gustat din toate, n-am ce regreta. Am trăit destui. Greul a trecut...” „Poate vii într-o zi să-ți povestesc câte ceva despre lumea asta complicată...” „Sper să n-am nicio legătură cu tine.” „Am fost și voi rămâne curat Orice ai crede despre mine. Iar tu ești piesă mică, dacă e să spun adevărul, nu mă interesezi. Am vrut doar să te invit la luciditate. Dacă mă vezi numai pe mine din tot ce te înconjoară, înseamnă că e foarte grav...” Ne-am despărțit cu sentimentul că nu vom mai discuta atât de deschis niciodată. Regretam că nu i-am spus nimic din ceea ce aș fi dorit Sigur, nu l-aș fi la murit, din angrenajul lui nimic nu poate fi schimbat. Mai târziu mi-am dat seama că nici n-aș fi avut cuvinte: ele îmi lipsiseră chiar și atunci când mă străduiam să-mi găsesc argumente pentru mine însumi. Ce poți spune când faci asemenea lucruri? Că vreau dreptate? Că vreau să nu-mi fie rușine? Oare el nu știa foarte bine că am? După cum și eu am certitudinea că pierd, că pierd deocamdată... Pierd eu, dar asta nu înseamnă că adevărul e altul...

Strădaniile mele culinare n-au fost zadarnice: Helgomar părea atât de emoționat de primirea pe care i-o făcusem, încât nu mai contenise cu laudele; vorbea însă numai pentru a nu ne lăsa nouă inițiativa, deși niciuna nu i-am fi pus vreo întrebare; trăiam un moment de împăcare senină, de totală detașare de orice evenimente; eram acolo și atunci, în afara timpului, bucuroși că suntem iarăși împreună, eliberați de fiică și așteptare, ne urmăream gesturile calme, destinse, ne ghiceam nevoile din acea clipă și parcă și lumina era mai blândă ca niciodată; fiecare știam că odată cu terminarea mesei toate se vor schimba, timpul își va relua drumul contorsionat, tulbure, că vom fi alții, cei dinainte, însă mult mai triști. Datorită lui Iustin, momentele plăcute începuseră să mă neliniștească: „Și pe urmă? Ce va fi mai târziu?” mă obișnuisem să întreb de parcă aș fi fost sigură că n-am dreptul la bucurii depline, care să nu trebuiască să fie plătite cu prețul unei nenorociri; de

aceea îmi diminuam bucuria, pentru ca plata ei să fie ceva mai mică. Mă uitam pe furiș la Victoria: mi se părea mai frumoasă ca oricând și, curios, cu cel puțin zece ani mai tânără; avea un freamăt în ea, de adolescentă; cu toate teoriile ei despre bărbați și, în mod deosebit, despre Helgomar, se predase cu arme și bagaje, era supusa lui. Nu-i cerea nimic în schimb, nu-i puneia condiții, suporta cu îndârjire mitocăniile unor huligani, daunele ce i se făceau fără să aibă vreo vină, și cu cât mă gândeam la ea. Helgomar îmi părea și mai necunoscut. După atâtea dureri și nedreptăți, să renunți la liniștea abia dobândită, la o viață foarte comodă după care nu se poate să nu fi tânjit mereu, ca să faci ce? Credință neobișnuită sau inconștientă? Cine era el în realitate și care puteau fi mobilurile acestor vizite absurde, a acestor zile trăite numai sub semnul întrebării? Să fie Cristescu atât de necruțător? Îmi dorisem să văd și eu, odată și odată, un om cu convingeri ferme, neclintite, care să nu se acomodeze la nesfârșit, să nu trăiască numai cu ochii în pământ, să nu fie o plati lină ieftină la îndemâna tuturor amatorilor și, iată, eram aproape de el, vorbeam împreună, puteam să-i pun orice întrebare, dar nu îndrăzneam, mă inhiba. Cum vor fi sunând convingerile lui? Aveam sentimentul că-l văd pentru ultima oară, că nu mi se va mai ivi vreo altă ocazie să-l întreb și totuși nu îndrăzneam, poate și de teama de a nu tulbura neînțeleasa împăcare a Victoriei. N-aveam niciun argument, logic mi se părea imposibil să accept că nu-l voi mai vedea și totuși asta simțeam, de aceea, imediat după masă, m-am retras în camera mea pentru ca puținul timp care credeam că le-a mai rămas să-l petreacă în dol. Helgomar nu m-a reținut ca de obicei, și asta mi-a întărit convingerea că simțurile nu m-au înșelat, ba mai mult, că amândoi credeam la fel. Din păcate, în ziua aceea n-am fost capabilă să fac absolut nimic numărăm orele, minutele, secunde, mă agitam prosteste; în cele din urmă, mi-am pus căștile pe urechi crezând că muzica îmi va tempera nervii, mă va scuti de lacrimi. Târziu de tot, mult după miezul nopții, am auzit cunoscutele bătăi în geamul din spatele casei și, la puțină vreme, Victoria a năvălit în camera mea: „Iar a plecat inconștientul! mi-a spus plângând. Cât o să mai dureze porcăria asta? Am crezut că o să prind și eu niște ani liniștiți, că după toate câte au fost o să trăiesc și eu... M-am legat nebunește

de el, de când l-am cunoscut parcă-s paralizată, nu pot trăi fără el... Și uite ce-mi face! Sigur, îmi dau seama, are dreptate, dar una este dreptatea și alta — sentimentele! Să trăiești așteptând, tremurând la fiecare zgomot, să te aștepti numai la catastrofe, să-ți legi viața de firul unui nenorocit de telefon, nu, nu mai pot! Nu pot să-l ajut în niciun fel și nici măcar nu știu prea bine unde vrea să ajungă! Cum să-l ajut să se trezească? Îi respect convingerile, dar nu-mi place că e orb. N-o poți sfârși eroic, ci în ridicol sau anihilat, ignorat..." Lacrimile ei mă paralizau: nu știam ce să-i spun, încurajările mi se păreau penibile, așa că, fără să o întreb, am adus din bucătărie o sticlă de vodcă: „Hai să bem ceva. E tot ce putem face!” „Nu știu cum să-ți explic, mi-a zis ea după ce băuse pe nerăsuflăte un pahar mare, parcă mi-e rușine de propriile-mi sentimente... Nu se mai potrivesc cu vârsta... Încep să mă suspectez că m-am sclerozat, dar am nevoie de dragoste, nu pot singură, vreau ca acești ultimi ani... atât de puțini... să nu-i petrec așteptând, cerșind înțelegere, liniște... Și când te gândești că în urmă nu mai este nimic, iar înainte, simt iarăși, nimicul... Te bați nebu nește pentru toate cauzele și, brusc, apare un moment de trezie, când descoperi că tu, ca om, ai rămas mereu pe dinafară, te-ai uitat. Și ce să mai prind din urmă? Ce să mai recuperez? Dar spune și tu ceva! Habar n-ai ce panică te cuprinde la un moment dat!” În locul oricărui râs puns, am umplut iarăși paharele; bănuiam că alcoolul mă va face ori prea înțeleaptă, ori prea lipsită de sensibilitate, incapabilă să simt rapida trecere a timpului. Probabil că aveam din toate câte ceva, însă, e drept, cel mai puțin mă afecta trecerea timpului; dacă ar fi depins de mine, ceea ce îmi mai rămăsese l-aș fi împărțit cu ea fără urmă de regret, tocmai pentru că în minte mi se contura cu suficientă claritate imaginea zilelor ce aveau să vină, și ochii mi se umpleau brusc de o ceață cenușie. „Am ținut-o ca nebuna dintr-un examen în altul, continuă ea, crezând că parcurgerea ierarhiei profesionale îmi va fi de nu știu ce folos... Gărzi după gărzi, toceală stupidă, strădanie absurdă de a cunoaște... a amâna viața, a te amăgi mereu; încă un pas și apoi voi în cepe să trăiesc... Pe urmă, nevoia de a te înconjura de obiecte... Să fii a altii, să ai ca altii... A trăi mereu strângând cureaua și sperând că mai târziu va fi altceva... Și din etapă în etapă, ajungi să-ți descoperi ridurile, deformările,

artrozele... Din tot ceea ce ai fost au mai rămas doar nenorocitele de dorințe... Mizeria înjosește, umilește, este aproape în compatibilă cu iubirea... Cât ești tânăr n-ai puterea să faci abstracție de ea, să te rupi de context Pe urmă, parcă nu se mai potrivește cu vârsta înțelepciunii... Iar când reușești să-ți ignori anii, înțelepciunea, contextul, îți apare în drum Helgomar! Și iar ne sacrificăm pentru toate cauzele! Și iar trece omenirea pe primul plan!"

Telefonul i-a întrerupt brusc revolta. S-a înapoiat din hol aproape fericită: „E bine, mi-a spus. Ce ridicolă sunt! Îmi ajunge o vorbă ca toată durerea să se ducă dracului! Să ne culcăm, fetițo, că omenirea așteaptă mult de la noi. De mâine trecem la interesele tale! N-ai voie să eșuezi ca mine!” Avertismentul ei, spus cu o fermitate neobișnuită, m-a urmărit o vreme. „Dar cum mă vezi și cum ai vrea să fiu?” aș fi ținut să o întreb după ce ne-am culcat în patul ei mare, nesuferit, dar mirosul tare, înțepător de *Rexona*, rămas de la Helgomar, îmi tulburase neașteptat simțurile. Am adormit târziu și am visat că făceam dragoste; viața nu mai suporta ritmurile pe care i le impusesem și se revolta disperată. Bărbatul din vis nu avea o identitate precisă, deși figura lui nu-mi era străină. Iar dacă nu m-am străduit prea mult să-i dau de urmă este pentru că mi-am amintit deperatele mele tentative de a găsi casa... Visul îmi deschisese o rană veche: trupul se destrămase cumva, își pierduse unitatea, nu-l mai puteam stăpâni; fiecare organ își reclama separat drepturile, încât, în același timp, îmi era și foame, și sete, și somn, uram însă voiam și dragoste... Și, peste toată această dezlănțuire, chemam cu disperare boala...

13

De noaptea aceea nu-mi face nicio plăcere să-mi amintesc, deși, în fond, nu s-a întâmplat nimic, adică nimic din ce s-ar putea povesti. M-am ridicat cu infinită precauție de lângă Victoria, convinsă că acolo, în acel pat, mi-era imposibil să mai adorm, în acel pat în care bănuiam că s-a întâmplat un anume lucru și care încă mirosea insistent a spray și a transpirație. Helgomar și Victoria nu mai erau pentru mine cei știuți până atunci, prieteni atât de buni și biografii atât de contorsionate, se eliberaseră de tot ceea ce erau în realitate,

rămânând, în mine, atunci, doar *bărbatul și femeia*, și mi se întâmpla pentru întâia oară să-i percep astfel. În urma visului, atât de scurt și de nerușinat, mă pomenisem cu o febră ciudată: ardeam toată, corpul străbătut de un curent neliniștitor, plăcut până la durere, era încins, gata să explodeze, iar somnul Victoriei calm, destins, nu-mi stimula somnul, ci imaginația. M-am dus în baie, mi-am spălat cu apă rece fața, brațele și pieptul, m-am privit mult, cu dezgust în oglindă, însă mi-a fost imposibil să mă detașez de senzația rămasă din somn: nu mă atingeam cu propriile-mi mâini, ci cu ale bărbatului aceuia ne cunoscut, visat, ele mă cutreierau nesăbuite peste tot, mă stârneau și mă agita, încât, privindu-mă în oglindă, nu mă vedeam pe mine, ci pe el, în umbra ochilor mei erau ai lui, întunecați, ireali, fața primise, și ea, o culoare stinsă, sticla îl reflecta doar pe el, iar mirosul pernei, prezent și aici, mă făcea să plâng. Parcă viața de până atunci, contro lată, reprimată, redusă la niște convenții rigide, își cerea cu vehemență drepturile, se revolta. De când eram la Victoria nu mi se mai întâmplase să sufăr pentru mine, să primeze nevoile mele. Când nu puteam, când propriile-mi dureri mă invadeau, reușeam să mă deconectez: ascultam muzică ori călătoream. Călătoream mental prin locurile pe care nu le voi vedea niciodată: din Arizona la Polul Nord, din Paris pe Amazoane. Alteori eram ploaie, vânt, negură, mare. Lucreția Borgia sau Sfânta Veronica, schimbam secole, mă reîncarnam undeva în Lahore sau muream eroic pentru cauzele pe care, în realitate, îmi era frică să le apăr. Acum însă nu se mai putea. Întărâtată de oglindă, m-am refugiat vinovată în camera mea. „Ei, da, asta simt, de asta sufăr, ce să fac?” Și pe măsură ce mă îndepărtam de vis, începeam să mă conving că nu atingerea aceea m-a răscolit atât de mult, cât nevoia de a-mi regăsi identitatea, de a preciza ce vreau și ce sunt. M-am dus, cu frică și speranță, în bucătărie, am căutat vodca — și mă bucuram atunci că primul gând a fost *vodcă* și nu *ciclobarbitol* —, iar după câteva înghițituri grăbite, de parcă m-aș fi temut să nu fiu prinsă furând, m-am întins în pat și, iarăși, am redeschis scrisorile lui Iustin; legătura între vodcă și el se făcuse involuntar, în subconștient în vis nu Iustin fusese; bărbatul acela, eram tot mai sigură, n-avea nimic din gesturile lui, iar eu trăisem clipa fără rețineri și spaime, cum nu mi se mai întâmplase: descoperisem uimită că dragostea ar putea fi

și altfel, că eu însămi pot fi alta. Vodca îmi sporise luciditatea. Cercetându-mă cu ură, aproape, îmi era limpede că în mine începea să se nască un fel de invidie ascunsă, grețoasă împotriva Victoriei, și nu fiindcă avea un bărbat, ci pentru că *ace/* bărbat stârnise în ea viața adormită, dăduse existenței ei un sens, o scosese din platitudine și banalitate, o ajutase să renască, fapt de care ea nu era întotdeauna conștientă. Oricum, ea are iarăși marea ocazie de a fi utilă cuiva într-un înțeles mult mai profund, *pe* când, pentru mine, aceasta rămânea o aspirație, o aspirație ce creștea în paralel cu așteptarea absurdă. Dar înjosind-o, coborând-o, chipul nu-i devenea mai palid, dimpotrivă, rezista calm, senin, obligându-mă să mă simt un conglomerat penibil de dorințe, eșecuri și aspirații amputate, o structură informă, demnă de dispreț. Atingându-mă de Victoria parcă nu-mi meritam nici visul, atât cât fusese, însă nu-mi convenea să simt că mie mi-a fost dat să mă căsătoresc cu un om oarecare și să trăiesc într-o lume oarecare. „Iustin! Oare nu dau vina pe el numai pentru a mă ști o vreme la adăpost? mă întrebasesm. Acum sunt liberă, nu de până de nimic și de nimeni, ar trebui să iau o hotărâre pe cont propriu, să decantez apele atât de murdare, cu căldura și mirosul cărora am început să mă obișnuiesc, dar încă nu sunt în stare... Iustin este o scuză, după el îmi ascund propria-mi neputință, spaima de a accepta realitatea așa cum este... Pentru că și eu sunt o oarecare, mediocră, o mediocră altfel decât... De fapt, și viața noastră e compusă din nimicuri, curge anonimă și murdară. Agresivitatea și obrăznicia pot face orice. Avem fraze mari în minte, intenții mari, visăm mereu și ne imaginăm că odată, nu peste mult, se va întâmpla ceva. Asemenea canceroșilor, credem până în ultima secundă într-o minune, ne iluzionăm că nu avem ce avem, iar în realitate fapte mici, foarte mici, târâre...” Descoperirea nu avusese darul să mă liniștească: simțeam că rostesc doar o jumătate de adevăr, că partea cealaltă nu-mi era prea străină, o intuiam, însă îmi era mult mai frică de ea. „Așa cum sun tem în clipa de față, niște biete păsări jumulite, umilite, fără aripi, putem oare dobândi mai mult?” Numai că în clipele acelea leneșe, nici adevărul întreg nu-mi putea tempera cumplita nevoie de dragoste, un fel de floare bizară, incredibilă ce se străduia să înfrumusețeze chipul sumbru al unei mlaștini.

Astăzi, nu știu de ce, mă simt foarte liber, un om care și-a plătit destul de scump păcatele, poate de aceea îndrăznesc să-ți mai spun câte ceva despre mine, însă fără intenția secretă de a cere recurs și, desigur, fără să aștept răspuns ori măcar înțelegere. Ieri, într-un moment de luciditate dezgustătoare, m-am retras pe Dealul Oarbei hotărât să-mi privesc rănilor, umilințele, lașitatea, dar ajuns acolo n-am reușit decât să urlu ca un nebun, până când în locul propriului meu glas am auzit un găfâit jalnic, de animal învins: îmi venise în minte Claudia Roman. Imediat ce o văzusem întinsă pe pat, iar apoi moartă, memoria o refuzase, o îndepărtase de mine: numele ei, glasul, gesturile, figura nu aveau niciun ecou psihic, nu-mi evocau nimic; de un timp însă, mă surprind gândindu-mă la ea, iar chipul ei, foarte viu, mărit, ocupându-mi întreg câmpul vizual, mă fascinează, mă cheamă, de parcă într-o altă viață am fi fost gemeni. Fără să vreau, o admir, o înțeleg, îi ridic monumente, deși cât trăia nu cred să fi vorbit amândoi nici măcar o oră. A rămas totuși ceva nespus? De acolo, din lumea ei, și-o fi pus ochii pe mine? Să fi ajuns și eu la capătul tuturor experiențelor? Nu fac aproape nimic, adică nimic deosebit în afară de munca la clasă, cu elevii, care-mi sunt foarte dragi, de niște conferințe și de obișnuitele repetiții la căminul cultural condus de madam Oituz:

Foaie verde de cicoare.
Măgura îi ca o floare
Muncim iute și cu spor
Pentru al nostru viitor.

Dar și alții, care-și dau duhul, ajung la același rezultat. Și atunci mă întreb: pentru cine o fi făcută lumea asta? Dacă nu mă acomodez mor, dacă mă acomodez mor, dar mai repede. Astăzi, când nu suport alcoolul, prietenii, singurătatea, soarele, vântul, iarba, cerul, gândurile, întrebările, chipul Claudiei, familia — ce straniu sună: familia, familia mea adică! — simt nevoia să te caut, dar îmi este aproape imposibil, nu reușesc să te situez în spațiu, nu-ți cunosc ambianța, obiectele ce te înconjoară, nu știu ce tablouri te privesc, unde ți-e patul, masa, ce culori domină în încăperea, cum ești

îmbrăcată, ce reflexe ai împrumutat de la prietenii tăi și — Doamne, ce caraghios sună! – ce citești? Uneori mă pomenesc torturat de o întrebare fosilizată în memorie: Ce se mai scrie în lume? Ce cărți au apărut la New York sau la Paris? Și-mi amintesc brusc de broșurile pe care ni le oferă madam Oituz pentru a fi jucate de amatorii din Măgura: Moș Toderiță se dumirește; Lelea Saveta și șantajul atomic; Viață nouă la Fundătura. Ce mai citești, deci? într-o zi mi-am făcut curaj, adică ani tras câteva țuici și, emoționat ca un școlar la prima lui întâlnire, te-am așteptat la ieșire și, până la noua ta adresă de sub Dealul Morii, am fost la un pas în urma ta. Purtați pantaloni negri, de catifea, bluză albă, iar în mână cărai o plasă mare, galbenă, foarte încărcată. Din fața porții ai plecat singură și erai atât de absentă și de obosită, încât, în unele momente, îmi era teamă să nu cazi. Am mers în urma ta, însă nu m-ai simțit ca altă dată și asta m-a tulburat teribil: am înțeles că ai tăiat toate punțile dintre noi, că pentru tine nu mai există! Am stat până noaptea târziu în parcul din fața casei, te-am văzut pe terasă pălăvrăgind cu o cucoană... în ziua următoare ai fost iarăși singură și asta parcă mi-a sporit vina, dar și speranța. În fața „nevestei” și a „socrilor” am motivat că merg să te văd pentru a aranja formalitățile de divorț; în realitate, m-am convins încă o dată că nu voi face acest pas oricât m-ar costa. Ciudat, deși venisem să discutăm, aflându-mă foarte aproape de tine, mă temeam să nu te uiți înapoi: nu mă simțeam pregătit pentru o discuție, deși numai asta visez de atâta vreme! Văzându-te, am înțeles un lucru bizar: că, în sfârșit, am putea fi prieteni, prieteni, după ce am avut mai mult decât prietenia ta! Stau acasă, acasă la mine, și îmi dau seama că, de fapt, toate-mi sunt străine, îndepărtate, ostile și nu mă pot obișnui cu gândul că aici este capătul drumului meu, că aici, în Măgura, va trebui să rămân până la sfârșit, și cu acești oameni, că un alt Giurgea mă va fixa definitiv în glie, în Dealul Oarbeii, iar Codruța va vinde un vițel ca să-mi plătească o cruce de marmură pe care, probabil, va scrie:

Trecător cu pasul rece
Stai, oprește-te, nu trece
Și privește-acest mormânt

Că vei fi și tu ce sunt!

Cum a fost posibil? Nu-mi dau seama, însă nu te pot absolve de partea ta de vină: ai făcut, n-ai făcut, atunci am avut certitudinea și este același lucru. A venit apoi clipa de orbire și, iată, mă pomenesc în fața unor oameni străini. Mă uit la ei și încă nu-mi revin. Silvia aleargă toată ziua până cade jos: animale, curte, bucătărie; mă întreabă ce să-mi gătească, dacă-mi plac mâncărurile ei, dacă-mi trece vreo trăsnaie prin cap; n-a ridicat o singură dată tonul, însă o simt ostilă, nemulțumită, în pragul exploziei. Într-o noapte, după ce s-a amețit puțin, a venit la mine și m-a luat direct: „Dacă nu-ți place fetița mea, ești liber să pleci la soție. Eu nu te rețin, și nici ea. N-o să fie nici prima, nici ultima fată sedusă și abandonată... Dacă o fi să nu-și găsească un bărbat după pofta inimii, am bani destui și o să i-l cumpărăm la nevoie... Fără soț, fii sigur, nu va rămâne... Dacă îți place de ea, nu mă faceți de râs și mergeți la primărie, că m-am certat cu jumătate satul din cauza voastră! Și fiindcă tot am început vorba, aș vrea să-ți spun că după atâta vreme încă nu mi-am dat seama ce fel de om ești... Ce ai de gând? Ce-ți trece pe sub fruntea aia frumoasă? De când era în leagăn și până nu te-a cunoscut, eu nu mi-am văzut fetița plângând. Ce se întâmplă cu voi?” I-am umplut paharul și, spre disperarea ei, am întrebat-o ce să-i cânt. „Nu trebuie să fiți îngrijorați. Cât sunt aici înseamnă că altă cale nu există!” am asigurat-o. Curios, nici părintele Giurcea nu mai este același pe care l-am cunoscut înainte de a intra în casa lor. Am senzația că pândește mereu; mișcările Silviei, ale mele, ale enoriașilor... Nimic nu l-ar putea găsi nepregătit; lui nu i se poate face nicio surpriză. Mi-am dat seama de asta ascultându-i involuntar predicile pe care și le repetă cu grijă, încuiat în casă. „Ce s-a ales de voi, iubii mei fii? Oare nu vă dați seama cât este de întinsă pustia în care v-ați rătăcit? Pentru cine l-ați părăsit pe Domnul? Care este zeul cioplit căruia vă închinați? Spuneți-mi o singură regulă după care vă conduceți, căci mă uit spre voi și nu descopăr decât urmele celor care, cândva, au crezut în ceva, urmașii degenerați ai celor ce și-au ales calea cu sânge și jertfă. Minciuna, furtul, înșelătoria, ipocrizia falsul v-au coborât la nivelul ființelor din care știința actuală susține că am provenit, încât văzându-vă și auzindu-vă faptele, mă mir că mai aveți

grai articulat. Uitați-vă la cei ce v-au rătăcit prin pustie și veți descoperi că nu sunt oameni, ci fiare. Luați aminte ce spune Pavel către Efeseni: Căci știți bine că niciun curvar, niciun stricat, niciun lacom de avere care este un închinător la idoli n-are parte de moștenire în împărăția lui Hristos și a lui Dumnezeu. Nimeni să nu vă înșele cu vorbe deșarte, căci din prin cina acestor lucruri vine mânia lui Dumnezeu peste oamenii neascultători. Să nu vă întovărășiți dar deloc cu ei. Uneori, intrat parcă în transă, vine la mine și-mi șoptește nedumerit: „Doamne, oare spre ce se îndreaptă lumea asta?”, dar nu pentru a-mi afla părerea, ci spre a-mi descrie cu lux de amănunte prăpădul ce ne așteaptă și bucuria lui că va putea merge cu fruntea sus la Judecata de Apoi. Singurul încă nerecuperat pentru fericirea veșnică din „familia” lui sunt, deocamdată, eu. Stau, îl ascult cu răbdare, uimit de convingerea pe care o are în propria-i veșnicie. „la citește și tu, îmi întinde apoi textul, că vreau să le rup gura lui Socoliuc și lui Oituz. Să se învețe minte, că tot eu am rămas capul obștii!” În realitate, cred că o face doar pentru a mă aduce pe calea cea bună, dacă nu din convingere, măcar de dragul pedepselor. O mână de om, deteriorat, hârbuit, un fel de epavă discret mișcătoare, reușește într-un mod ciudat să ne terorizeze pe toți; fără să vrem, ne pomenim făcând exacta dorește, ne dirijează, incredibil, poate prin telepatie sau dracu’ știe prin ce alt mijloc, oricum, Silvia și Codruța fac numai ceea ce bănuiesc că i-ar conveni, iar el confirmă sau își exprimă dezacordul prin acel insuportabil „Da...”. Sugestiile stupide, contradictorii, aberațiile nu i se comentează și nu i se infirmă, Silvia le îndeplinește fără crâcnire, presupunându-le un tâlc ascuns, de nimeni știut, iar când practica le arată adevăratul lor chip, de vină nu este tâmpenia părintelui, ci pedeapsa Domnului pentru fărădelegile noastre, ale ei mai ales, căci uneori nu se mai poate stăpâni, scapă caii, o ia pe miriște: bea, dansează, cântă, se prostește, împrumută un aer de soldat în permisie, după care revine spășită la calea cea dreaptă trasată de părintele Giurgea. Oricum, ea îmi convenea mai mult ca prin etenă decât ca soacră; acum simte nevoia să fie gravă, să mențină oare care distanță și aerul ăsta de înțeleaptă nu i se potrivește, o încurcă și pe ea, însă „funcția” o obligă și încă nu s-a obișnuit cu gândul că până la urmă va trebui să găsească o altă soluție. Cred că părintele

i-a băgat în cap ideea că amândoi trebuie să ni se ofere ca exemplu, și de aici o atmosferă rece, încurcată, în care niciunul nu ne mai simțim în apele noastre. În plus, Silvia a început să-mi confecționeze și mie o altă imagine, o nouă biografie, un chip total deosebit de cel real; sunt descris satului cum ar vrea ei să fiu, așa că, de o vreme, Plafon, Hegel, Tolstoi și mulți alții au început să tragă și la căruța mea. Tac aproape toată ziua, dar aflu că am spus fel de fel de înțelepciuni, că am cele mai năstrușnice idei despre lume și viață, și asta n-ar fi un semn că nu le convin chiar deloc, ci o face din nevoia de a umple un spațiu mort, gol, din propria lor existență. Simt, extrem de limpede, că am stricat iremediabil nu numai viața noastră, ci și pe a lor. Aparent nu-mi lipsește nimic; hrană excelentă, liniște sau gălăgie la comandă, haine curate, ordine, îmi sunt ghicite dorințele cele mai bizare, am, în sfârșit, bani, dar cu fiecare zi golul din mine crește îngrijorător, mi-e greu să spun cum a fost împreună, cum am trăit, dar tocmai asta îmi lipsește. Îmi dau seama — când se rupe un fir ca acela ce ne-a unit, nu se mai poate lega niciodată; niciunul dintre noi n-are forța de a ierta sau măcar de a face abstracție de rătăcirile celuilalt, în dragoste compromisurile nu sunt posibile: totul sau nimic! Îți duc lipsa, mă doare absența ta. Dacă nu vreau divorțul este pentru că sper că se va petrece o minune și, nu știu de ce, cred că tu ești șansa mea de a ieși de aici; cât ne mai leagă ceva, fie și un act, voi continua să aștept o salvare. Altfel nu văd de ce aș reface, mereu și mereu, cu obstinație, secvențele trăite împreună, uneori cu disperare, alteori cu nostalgie, dar niciodată cu indiferență sau cu ură. Nu știu unde voi ajunge, dar, atâta timp cât simt dureros această nevoie, continui să sper. Și Codruța? Curios, ea n-a intrat niciodată în calcule, aproape că nu există; am vrut să te regăsesc în ea, îi caut mereu calitățile tale, gesturile, vorbele, felul tău de a fi, măcar felul tău de a fi, pentru că în secret aș fi dorit să fie mai mult ca tine, mai bună ca tine firește, nu are nimic din calitățile descrise altă dată de maică-sa, este o altă persoană și, din păcate, încă n-am reușit să o cunosc, să spun cine este; poate că nici nu am tăria sau curiozitatea Oricum, la început, când mă interesa cu adevărat, mi-am dat seama că lunecă, nu o pot prinde, deși, paradoxal, este foarte bine conturată. Poate că nu-mi convine că este cum este. Cu tine m-am obișnuit să pun totul la îndoială, să nu

te cred, să verific și să redescopăr cu o imensă bucurie că ești exact cum îmi spuneai că ești; în cazul ei, curios, deși știu că totul trebuie pus la îndoială, nu simt nevoia să o fac. Zborul ei este ori foarte jos, ori foarte sus, de nu-l pot încă bănuî sau percepe... Ascultă Bach cu religiozitate, însă mă întreb dacă nu cumva fiindcă-mi place mie; îl citește pe Faulkner sau pe Dante, nu știu dacă dintr-o nevoie organică sau pentru că i-am vorbit cu pasiune despre ei. Trăiește mai ales sau numai pentru mine, nu pentru ea; se străduiește, nu știu până când, să fie întruchiparea gusturilor mele. Ciudat, asta îmi doream și tocmai asta nu-mi convine, să-mi văd mereu în oglindă propriile-mi gesturi, să n-am o unitate de măsură, un control sau măcar o altă structură, cum erai tu, de exemplu! Sigur, este o femeie foarte frumoasă, cu un fizic aproape perfect; nu poți să nu întorci capul după ea, să nu-ți placă. După un timp, descoperi că este rece, inconsistentă, îmbracă culorile mediului; pune suflet numai în anumite împrejurări intime; aici se dezlănțuie, este oarbă, în stare să se dizolve, să se distrugă; după aceea are neînțelese remușcări: plânge sau se scuză. De fapt, în nicio împrejurare nu reușesc să o cert ori să o înjur pentru că întotdeauna mi-o ia înainte, și ce poți să faci unui om care se condamnă exact pentru ce ai fi vrut tu să-l condamni? Așa a fost și în seara aceea nenorocită, când la abia două zile după ce o cunoscusem a venit să mă conducă în stradă. Chefuisem la popa împreună cu toată echipa: Socoliuc, Oituz, Dobrotă. Acesta din urmă se pilise și, firesc, de plângea soarta Moldovei după moartea lui Ștefan cel Mare — „Dacă ar fi trăit în același timp Mihai, Ștefan și Bălcescu, să le dea o ideologie!” —. Silvia dansa de una singură, iar părintele Giurgea se lansase într-o polemică destul de aspră cu Socoliuc. „Tovarășe preot, îi spunea acesta, prea ne afurisim turma și nu se face... Mai bine să semnăm o înțelegere: în săptămâna când îi critic eu în ședințe, dumneata las-o mai moale în biserică, vorbește-le despre niște chestii mai optimiste, că nu e bine să-i ținem numai în șuturi. Dai pe vită până scoate limba, dar n-o poți lăsa să moară, că mai ai nevoie de ea. Se îndepărtează și de noi, și de voi și unde ajungem?” „Cu voi nu poate exista pace, răspunse Giurgea. Ați distrus obiceiurile, credința, ați aruncat sămânța discordiei și preacurviei în cămine. Eu nu fac altceva decât să vă avertizez, căci eu nu vorbesc decât ce vorbește

Domnul, iar el v-a condamnat la ridicol și la focul veșnic al Gheenei”. „Lasă, preasfinte, dă penuria și pe acolo. Precum în ceruri așa și pe pământ. Or, pe pământ nu e gaz, nu e smoală, nu e motorină, deci nici pe acolo n-o să țină prăjeala. Așa că revizuiește-ți ideile... Mai citește ziarele, nu te lua după cei bătrâni”. „În credință nu pot exista pauze și târguieli, căci El ne vede și ne judecă!” „Dacă ne vede, atunci explică-i particularitățile locale din Măgura și, fiind bun și înțelegător, va accepta! Fiecare comună s-a dezvoltat după legile ei, nu toate au pământ la fel de bun, oameni deștepți. Dacă aici sunt trăsniți încă de pe vremea burgheziei, cum să-i dreg eu în câțiva ani? Dacă omu-i ticălos din burta mă-sii, ce să-i fac eu? îl îndrepti cu parul sau îl lași în pomana lui. Altă cale nu cunosc!” „Între Dumnezeu și Antihrist nu poate exista pace și încredere”. „Dacă vrei război, atunci află că nici dumneata nu ești Dumnezeu și nici eu Antihrist, iar până va veni ziua aia, cu cântarul, îți dau câteva sarcini pe linie de O.D. U.S. de-o să ai ce duce, ba te și bag în boală cu o amendă-două!” Oituz trecuse de partea popii vrând, firește, să-i facă plăcere Silviei: „Problema nu se pune în termeni atât de exhaustivi. E datoria părintelui să combată rătăcirile, că doar ajută morala proletară dacă-i face buni. Iar apoi cine merge la ședințe nu trece pe la biserică și invers. Mai bine v-ați uni eforturile și ați face și slujba și ședința la bufet, unde se strânge toată suflarea Măgurii!” „Mă, dar deștept te-ai făcut! I-a sărit țandăra primarului. Ai intrat în anul morții!” „Poți zice ce vrei, replică Oituz cu seninătate. Pedeapsa-i ruptă din rai. Un Vlad Țepeș ne-ar lipsi, că lemne s-ar găsi... Lumea nu se teme decât de sancțiuni. Și trebuie să știe că, dacă mă fentează pe mine, aici, pe pământ, nu scapă dincolo, că pe Al Bătrân nu-l pot duce ca pe noi, că El chiar le știe și le vede! Eu informatorilor mei le mai trec cu vederea câte una, când nu e prea lată: mai taie un miel, un vițel, mai fură un porc mistreț, un copac, doi, dar Bătrânul le dă viața veșnică, ceea ce nu-i de ici, de colo, îi scapă de smoală și de alte chestii”. „Adică ai trecut și tu la misticism, se miră Socoliuc. Mi-am imaginat că mai am încă multe de aflat despre tine”. „Spun ce trebuie, că pentru asta-s plătit, dar mă gândesc uneori că s-ar putea să fie și cum nu-mi convine, și atunci mă apucă spaima. Aprinde și tu un copac, așa, uitându-te la el, ca Sfântu, și mă rog ție! Trag un pahar în plus și văd imediat icoane cu iadul din sat de la mine... Și îmi

zic să ard eu așa, pe de-a moaca, doar fiindcă am ordin să nu cred, să fiu eu bun numai de combustibil?” „N-o să ardem, îi asigurase Dobrotă. Pro știa este că puteți da sfaturi la o lume, știți ce trebuie și ce nu trebuie, ce e în ceruri și pe pământ, dar porumbul e necules și, în esență, toți sunteți nefericiți Haideți să nu mințim, măcar o dată pe săptămână!”

„E foarte cald, i-am spus Codruței care părea plictisită de discuția despre credință, aceeași de nu știu câtă vreme. Aș reveni peste o oră...” Am mai pretextat că am un plan urgent de făcut și, de fapt, aveam mai multe, dar mi-era frică de ceea ce mă aștepta: să arbitrez „meciul” dintre ei, or asemenea dispute se sfârșeau prin a mi-i ridica pe toți în cap. „les și eu puțin, mi-a zis ea, dacă, bineînțeles, nu vă incomodez...” Adevărul este că mă incomoda, mă incomoda foarte mult; intram auto mat în gura lui Socoliuc, ceea ce nu era tocmai bine; apoi, îl trădam pe Dobrotă, aflat într-o disperată căutare de femei: „Dacă nu avem ce crea și nici condiții pentru asta, măcar să procreăm. Socoliuc avea și-o poftă nebună să apere toate femeile satului de alți bărbați: nici el, dar nici alții, sau numai el și atâta tot. Sigur, nu aveam niciun gând ascuns în legătură cu ea dar, oricum, acest succes nu-mi convenea cu hatmanul de față; înainte de toate însă, te înșelam; pe tine, cea de altă dată căci în momentele acelea eram convins că nu poți fi singură; în sfârșit, pe atunci Codruța mi se părea atât de frumoasă, încât mă paraliza; nu știam ce să-l spun, deși aveam un chef teribil să-i rup gura, să o dau gata. Mă temeam să nu fac vreun gest nepotrivit, să nu mă pun în situația de a fi ridiculizat, căci foarte ridicol oricum mă simțeam. În primul an de facultate o felceră din sat m-a chemat să o însoțesc în satul vecin. După ce ne depărtaserăm noi bine de lume, a început cu timiditate niște avansuri la care nu m-am prea prins; preferasem să amân. Când am revenit înapoi, în sat, a început să-mi cânte: Trecui pădurea cu tine, și nu te-ai atins de mine, fraiere, fraiere... și acum aveam cam aceleași sentimente... Până la școală, unde dormeam, drumul mi s-a părut nesfârșit; am vorbit puțin, chinuit, ca niște țărani interesați sincer de vreme; mă uitam mereu la ea: ce să-i fac? ce să-i spun? dacă nu se întoarce? Și, exact cum nu mi-aș fi dorit, a refuzat să se lase condusă înapoi și mi-a propus să mă aștepte până-mi voi termina treaba. A intrat cât se poate de firesc în cameră

și, fără să o poftesc, s-a așezat pe pat. „Deci aici stai, a început ea să mă tutuiască. Mama mi-a povestit foarte multe despre tine, dar nu bănuiam că poți locui într-o încăpere atât de nesuferită. Parcă te aștepti să vezi atârând liliaci prin colțuri... „Cât am convingerea că e provizorie, nu mă incomodează! N-am sentimentul că trăiesc în ea, ci în locuința pe care o am în minte”. „Și viața e provizorie, ce zici de înțelepciunea asta?” s-a interesat ea într-un fel ciudat, în vreme ce eu mă chinuiam să-mi găsesc un loc, să o servesc cu ceva, să-mi înving stinghereala. „Chiar și universul, zâmbii eu, dacă e să credem în știință”. „Vestea asta nu mă prea bucură, râse ea, dar ca fiică de preot mă satisface șansa nemuririi. Iau ce este mai mult, chiar totul când se poate... Încerc, adică... Dar am fugit de o asemenea discuție pentru a o continua aici, ceea ce... Poate te liniștești, totuși, mi-a spus apoi distrată de agitația mea. Nu vreau nimic. N-am ce face acasă. Moacele ăloră mă indispun. Stau până termini și plec...” „Am foarte mult de lucru, i-am mărturisit încurcat. Nu știu când...” „La planuri de lecții mă pricep și eu... Chiar și la conferințe... Pot să te ajut...” „Observ că nu mi-e dat să scap ușor de tine”, i-am spus nemulțumit în gând și, derutat, m-am așezat pe un scaun, în partea opusă. „La engleză, din păcate, nu mă poți ajuta”, i-am zis. „Bine, plec, s-a ridicat ea brusc, iritată. La revedere”. De frică să nu o fi jignit involuntar, m-am ridicat, la rândul-mi, și, instinctiv, i-am prins mâinile încercând să o opresc. Mă gândisem la Silvia: nu mi-ar fi iertat-o niciodată că i-am jignit fata tocmai eu, care-i eram atât de obligat. Iar apoi simțisem nevoia să-i explic pe larg că într-adevăr n-avea cum să mă ajute, dar i-am întâlnit ochii provocatori, apoi pieptul tremurând și, speriat de ce părea să urmeze, am încercat să-mi retrag mâinile, dar nu s-a mai putut; se încheștaseră de ale ei nebunește, iar ochii, mari, neliniștiți mă chemau și mă alungau: dorința și frica, împinse la paroxism, se luptau în noi cu disperare, dansau ciudat ca flăcările unui incendiu uriaș căruia nu-i păsa de nimic. Mult timp ne-am luptat orbește: amândoi vream și nu vream, ne provocam și ne retrăgeam rușinați, ne alungam și ne chemam până în clipa când încheștarea nebunească a fost întreruptă cu brutalitate de strigătul ei speriat: „Doamne, ce facem?” în realitate nu se întâmplase aproape nimic, dar teama din glasul ei mă paralizase. M-am retras automat, bucuros și când i-am descoperit fața înroșită,

rănită aproape, bluza descheiată, mototolită, cu sânii plini, eliberați de toate opreliștile, provocându-mă iarăși, am îngânat la rându-mi, gata să-mi pierd cumpătul: „Doamne, ce facem?” și, orbit de dorință, am reînceput asaltul, darea a încercat să se apere într-un fel ciudat, lipindu-se foarte strâns de mine, interzicându-mi orice mișcare, rănindu-mă cu unghiile și cu dinții, oscilând între da și nu, arzând pe loc, singură. „Nu”, continua să geamă, strângându-mă cu o putere crescută până am simțit cum rămân fără energie și fără dorință. A ieșit în fugă plângând și aranjându-și hainele. Firește, n-am urmat-o. Mi-a fost frică, habar n-am de ce m-am temut în momentele acelea, dar n-aș fi părăsit încăperea nici cu forța. Te vei întreba de ce îți spun toate astea, și tocmai ție? Pentru că ești unicul om care mă poți înțelege fiindcă mă cunoști și poate și pentru că ai trecut prin momente asemănătoare. Apoi, pentru că vreau să mă mai umilesc o dată, să distrug orice amintire, orice intimitate; m-aș bucura să nu-mi rămână absolut nimic al meu. Pe de altă parte, vreau să-ți spun: ăsta sunt; privește-mă cel puțin din curiozitate; nu aștept milă, îngăduință, iertare, încurajări, nimic, simt doar nevoia cumplită de a mă spovedi, de a arunca totul de pe mine. Să n-ai impresia că este vorba de un moment de cotitură sau că mă gândesc la așa ceva; e drept, iluzia aceasta am avut-o un timp, foarte scurt, în perioada primelor întâlniri cu Codruța...

Sunt momente când ai impresia că dragostea poate ține loc la orice, că este întreaga fericire, și nu una dintre componentele ei. Dar altele, oricât m-aști străduit, n-am reușit să le găsesc, poate de aceea... Sigur, ar fi copiii: îi simt, mă înțeleg cu ei, îmi plac, deși este exasperant să repeți de mii de ori, și aproape degeaba: What is this? This is a pencil. What is that? That is a map. Eforturile mele sunt zadarnice fiindcă ei se conta minează de lumea în care trăiesc, și acea lume nu e în grija mea.

În ziua următoare, n-am fost la masă: mi-am făcut orele cu o conștiinciozitate deosebită și, obosit, având în urmă o noapte aproape albă, m-am culcat. Firește, eram foarte iritat, contrariat, torturat de vinovăție, dar și fără asta mă hotărâsem să nu mai dau pe acolo cât este ea; mă temeam de orice complicații, tocmai fiindcă recapitulând secvență cu secvență, revăzând-o în minte de mii de ori nu puteam nega că mă atrăgea teribil, nefiresc; o visam, o simțeam,

o respiram, mi se încurca printre hârtii; și cu cât mă gândeam la ea, și mă gândeam mereu, involuntar, cu atât te învinuiam pe tine, dar sincer, nu pentru a-mi croi drum spre ea. Ioana nu și-a făcut astfel de probleme, îmi ziceam. Sunt chinuri de imatur, de dependent afectiv, de individ anacronic și, treptat, mă pomeneam simțind cu și mai mare acuitate devierile tale. Revedeam gesturile Codruței, izbucnirea ei, și îmi ziceam: Uite, așa se face, așa o fi început și Ioana într-un moment de singurătate, de disperare. Și, caraghios, aveai un ascendent asupra mea, eu pierdusem cândva pasul, nu mă puteam simți nicicum bărbatul în relațiile dintre noi tocmai fiindcă te străduiai să-mi sugerezi că asta sunt. Pilotam alături de instructor, eu simulam că sunt la cârmă, dar în realitate erai tu... Numai eu țin de o mentalitate depășită, așa trebuie să fi gândit bătrânii mei... Lumea nu-și face griji din asta... Spre seară, în mod neașteptat, a venit la mine: jeans albi, o bluză albă de pânză topită, părul negru, lung, bine pieptănat, și ochii aceia întunecați, mai mult bănuți decât văzuți. „Știu, e vina mea că n-ai fost la masă”, mi-a spus, mângâindu-mă sfioasă, de parcă mi-ar fi cerut iertare și cu ajutorul gesturilor. Nu știu ce i-am răspuns, în orice caz m-am bâlbâit prosteste, ea însă nu avea nevoie de cuvintele mele, îmi înțelegea deruta, spaima, supărarea și, aproape de tot, căutându-mi privirea, părea că nu dorește decât să-mi smulgă un cuvânt de înțelegere. „M i-a fost foarte frică”, a zis cu o sinceritate dezarmantă. „Și acum nu-ți este?” mi-am făcut eu curaj. „Ba da, îmi este”, mi-a șoptit. „Și atunci?” „Trebuia să vin...” S-a întors, a răsucit cheia în ușa, a tras perdeaua, apoi m-a rugat să n-o privesc o vreme. I-am urmat rugămintea, dar auzeam foarte limpede nu numai foșnetul bluzei, alunecarea pantalonilor, pașii abia simțiți și geamătul înfundat al patului, ci și secunde exasperant de repezi și inima care mi-o luase razna... Nu se dezbrăcase de tot, mă așteptase tremurând, acoperindu-și ochii înlăcrimați cu dosul palmei. Am urmat-o, îngrozit aproape; la început n-a reacționat în niciun fel, tremura și își ștergea continuu ochii, de parcă aș fi obligato să vină, iar eu, contrariat de hotărârea ei, mă bucuram și mă înspăimântam în același timp; căutam să prevăd momentele imediat următoare și, involuntar, am început să te urăsc: de la tine mă obișnuisem cu acest gând. Pe urmă, brusc, speriată de propriul ei curaj, s-a lipit de mine, de parcă

mi-ar fi cerut ajutor: îmi strângea iarăși mâinile, se chinuia copilărește să mă imobilizeze, să mă sufoce. Apoi, pe neașteptate, chiar când mă părăsi seră și teama, și reținerile, și rușinea, și amintirea ta, când eram ca un animal flămând, orb, a izbucnit îngrozită: „Doamne, dar tu îți dai seama ce facem? Mi-e frică, ajută-mă!” Eu însă, drept răspuns, m-am ridicat brusc, i-am întors înfuriat spatele și am poftit-o afară. N-a părăsit patul. După un timp lung, tulbure, i-am simțit mâna căutându-mă, dar ezitând să mă atingă: „Bine, a șoptit, iartă-mă, așa a fost să fie...” Și n-a mai avut nicio rezervă; devenise o altă persoană, atâta doar că stângăcia ei mă distrase; era puțin caraghioasă, și tocmai asta îmi plăcea. La urmă, a început să plângă iarăși neajutorată, îngrozită. „Îți dai seama ce am făcut?” Întrebarea avea acum o cu totul altă rezonanță, însă era prea târziu. Mai bine de o săptămână a venit zilnic, însă crisparea nu i s-a atenuat; oscila mereu între da și nu, dându-mi de fiecare dată impresia că este hotărâtă să repare ceea ce stricasem amândoi; și, ciudat, cum mi-a și mărturisit, venea nu pentru ceea ce făceam, ci mânată de dorința sinceră de a îndepărta trecutul nostru, de a șterge ceea ce s-a întâmplat. În zilele acelea nu cred să fi schimbat nici măcar o sută de cuvinte. Sentimentul vinovăției ne obliga să recurgem grăbiți, torturați, la aceeași unică modalitate de a uita, numai că, la un prânz, Silvia mi s-a adresat foarte firesc: „De astăzi poți să rămâi la noi. Am vorbit și cu părintele...” Surprins, am spus un „da” penibil și m-am îmbătat. Ele au cântat, au dansat, ceilalți și-au continuat vechile dispute, doar eu, penibil, laș, mă străduiam să mă adâncesc cât mai repede în uitare, de parcă numai pe mine m-ar fi chinuit remușcărilor, spaima. Raporturile dintre noi se schimbaseră brusc, mă simțeam legat la ochi în mijlocul unui oraș necunoscut, în același timp mă încerca o responsabilitate penibilă: știam că va trebui să fiu altfel, altul, dar cum? Dimineața, când m-am străduit să restabilesc legătura cu lumea, am descoperit-o alături, în pat, ștergându-mi fața cu un tifon umed; eram convins că visez unicul vis ce nu-mi convenea; părea frumos totul, uimitor de frumos, ea stătea lângă mine, într-o cămașă de noapte, albă, de bumbac, eram singuri în camera aceea spațioasă, cu mobilier vechi, sculptat, înconjurați de zeci de sfinți ce-și risipeau chipul într-o oglindă mare, cu ramă neagră, o încăpere îngrijită, știută, singura în care n-aș fi vrut să mă

trezesc vreodată. O vreme, m-am purtat firesc, de parcă ne-am fi aflat alături de ani și ani: m-am bărbierit cu briciul părintelui, Silvia ne-a adus dejunul acolo, a pus un disc cu Bach, m-a dres cu un pahar de țuică păstrată de la naște rea Codruței și cu o cafea mare, naturală, s-a interesat dacă nu întârzii la școală și așa mai departe. Era un firesc exasperant, de m-apuca plin sul. Nimic nu se schimbase în felul lor de a fi, n-au pus nicio întrebare în legătură cu seara precedentă sau cu noaptea, am ascultat rugăciunea și am vorbit despre animale și despre vreme, deși pe mine mă tortura o singură întrebare: „Dar noi am făcut ceva urât, groaznic, s-a întâmplat ceva neprevăzut, cum de nu aveți nimic de zis? Până când amânați discuția? După ce mi-am ținut orele, Codruța a venit să mă ia acasă. Nu știu de ce, dar abia atunci am înțeles dimensiunile complicației în care mă vârstasem. „Te-ai gândit ce se întâmplă cu noi? m-am interesat, la început cu jenă, inhibat, apoi cu brutalitate: Te-ai întrebat vreodată?” „Bănuiesc, ba chiar sunt sigură că ne iubim*, mi-a răspuns cu o liniște desăvârșită. „Dar tu știi cine sunt? m-am interesat iarăși, exasperat de calmul ei. Ai idee?” „Da, mi-a răspuns, și nu-mi pasă.” „Cunoști chiar totul, totul?” am insistat. „Aproape. Adică ceea ce este mai important.” „Și atunci?” „N-ai nicio obligație față de mine sau față de părinții mei, mi-a răspuns cu fermitate. Am făcut exact ce am crezut că-i bine. Dacă regreti, poți să nu mai treci niciodată pe la noi și nimeni nu-ți va cere socoteală...” „Am fost niște nesăbuiți, i-am spus încurcat. Orbi...” „Dacă te ajută la ceva, pot să te asigur că soția ta nu va afla niciodată...” „Și tu? Ce ar zice ai tăi?” „Nu-mi purta de grijă. ție, oricum, nu-ți vor reproșa nimic... Nu mai în gândurile tale trebuie să-ți faci ordine... N-ai, repet, nicio obligație sau vină. Așa am vrut eu. „Și iarăși n-am fost capabil să tai nodul. Știam că în momentul acela îl mai puteam tăia, însă n-am făcut-o, am pierdut din nou pasul... Cum acceptă situația asta stupidă, fără cap și coadă, cu atâta firesc? Ce o fi în capul femeii ăsteia? mă întrebam cu spaimă și curiozitate, dar mintea-mi era prinsă într-o pâclă trainică: nu aveam tăria nici să cercetez, nici să mă detașez de ea, și nici să mă apropiu încât să pot spune cu sufletul deschis că situația nouă în care m-am pomenit este definitivă și că nu-mi rămâne decât să o consolidez; simțeam cum mă înconjura un zid de neputință și indolență, îl atingeam

mereu, în silă, însă niciodată n-am reușit să-l depășesc. Trăiam cu certitudinea provizoratului, deși ea nu era întemeiată pe nimic; mai mult, ea mă îndemna să nu-i pun Codruței nici măcar una dintre întrebările firești legate de trecutul ei, de gusturi și preferințe. Cine a fost primul bărbat? Sigur, toate improvizează câte o istorie tragică: naivitatea, minciuna, neputința de a se opune într-o anume împrejurare bine regizată de partener etc., eu însă nici până astăzi n-am tăria să o întreb sau măcar umorul să ascult, adevărul sau legenda... Știu cum reacționează doar într-o anumită împrejurare, căci legătura noastră s-a întemeiat pe o sexualitate nestăpânită; de fapt, o strădanie cumplită de a mă pierde definitiv, de a muri odată cu ultima picătură de energie pe care mi-o pretinde. Privind-o pe ea, casă, satul, am senzația că sunt stăpân peste un dezastru, stăpân absolut, și în unele momente reușesc să-l contemp lu în toată splendoarea lui. Nimeni nu-mi cere nimic, nimeni nu-mi reproșează nimic, deși simt că slăbiciunile mele, cele mai evidente, desigur, îi bucură, zilele se succed egale și cu cât crește încordarea mea, cu atât par ei mai liniștiți. Uneori îmi doresc să mă condamne, să-mi țină lecții, să facă măcar aluzii, alteori visez un accident, o catastrofă care să rezolve ceea ce nu sunt eu capabil, numai că nimic nu se poate întâmpla aici. Dimineața în care m-am descoperit lângă ea, când ni s-a adus mâncarea în cameră, când am văzut-o pe Silvia punând discul cu Bach, mă torturează mereu. Ce le-o fi spus Codruța părinților ei de au acceptat ca ea să doarmă cu mine chiar în casa lor? Cum s-a justificat ea? Un moment m-am gândit că poate suferă de vreo boală incurabilă și părinții îi satisfac toate dorințele, îi iartă orice. Sigur, am urmărit-o cu mare atenție și sănătatea ei explozivă m-a contrazis repede. Mi-am spus că astea or fi obiceiurile locului. De altfel, doctorul din sat, un bărbat cam trecut, îndiferent la tot ce se întâmplă în jur, un om care se așteaptă la orice și căruia nu-i pasă decât de meseria lui, mi-a povestit că, după război, student fiind, a fost trimis într-un sat de munte într-o campanie antisifilitică. A fost cazat la un țăran foarte bogat care, în prima noapte, în semn de mare cinste, i-a oferit patul în care dormea fiică-sa, o frumusețe. „Pentru orice eventualitate, i-am făcut analiza de rigoare și, firește, spirochetele înfloreau. M-am culcat totuși, că nu se făcea. Noaptea, fata s-a dat la mine, eram înnebunit, dar când să trec la fapte,

spirocheta! Strângeam din dinți și visam spirochete!” Mai târziu, m-am gândit că trăiește cumva în viitor, lipsită de prejudecăți sau că duce până la ultimele consecințe deprinderea atât de balcanică de a trăi numai clipa, de a nu te gândi — adică de a nu fi capabil să te gândești — la urmări, la ziua de mâine, mai ales că, uneori, când mă pomeneam interesându-mă de vreun detaliu din viața ei, mă expedia cu o frază rostită cu o dezarmantă candoare: „La ce-ți ajută atâtea întrebări?” Acest fel de a se purta mă obliga să renunț mereu la curiozități, dar și să mă încarc exploziv cu o neliniște aparte: „Ce se va întâmpla cu noi? Până unde voi putea întinde coarda? Pentru că eu n-am să-i pot ierta niciodată faptul că n-am fost primul, că are un trecut străin mie. În unele momente m-aș fi mulțumit să-mi spună o sumedenie de banalități, mi-ar fi de ajuns să aflu că mă iubește, să aud aceste cuvinte rostite cu gura ei, și nu o dată, însă, ciudat, ea îmi spulberă în pat toate nedumeririle, numai că, deși sunt în casa ei de un anumit timp și după o apreciabilă experiență comună, se poartă exact ca în prima zi, are aceleași rețineri și spaime, mă alungă și mă cheamă în felul ei, de parcă dramatica înfruntare dintre dorință și rațiune continuă cu intensitatea de-atunci, ba adesea pare chiar mai exacerbată. Uneori mă pomenesc vorbindu-i cu disperare despre neliniștile mele, despre locul pe care tu continui să-l ocupi în mintea mea, însă drept răspuns se mulțumește să mă mângâie pe față ori să mă sărute cu o înțelegere și o dragoste?! — dezarmante; atunci îi vorbesc și mai mult despre tine, sperând să-mi răspundă cu aceeași monedă ori să-mi spună că, orice aș crede, sunt, totuși, primul ei bărbat, dar nu o face, mă mângâie și-mi zâmbește înțelegătoare. Și totuși, am certitudinea că o preocupă relațiile dintre noi, felul absurd în care trăim: câmpuri anticiclonice și în noi și deasupra Măgurii! Noaptea o descopăr plângând alături de mine sau, uneori, retrasă pe verandă. Nedumeririle mele se izbesc invariabil cam de aceleași răspunsuri: „Am visat urât. Nu sunt capabilă să-ți spun, mi-e frică...” sau: „De fericire... Te-am văzut dormind lângă mine și, uite, nu-mi dau seama ce mi-a venit”. Știu că nu acesta este adevărul, că nu numai acesta este adevărul, însă cum pot să ajung până la el? Și iubirea? Iubirea de care nu pot să mă lipsesc? A ei n-are cum să-mi ajungă, dar dacă pe tine te-am pierdut, am nevoie măcar de a ei, mă văd obligat să reduc din

pretenții, să mă mulțumesc și cu mai puțin, adică nu pot să nu fiu sigur că cineva mă iubește, că îi sunt cuiva necesar, fie și în acest fel: din păcate, ea are un fel bizar de a ocoli răspunsul, de a ignora ceea ce mi-ar stârni întrebări sau nervi. „Tu bănuiesc că nu crezi în Dumnezeu, mi-a spus într-o zi. Dacă ai crede, ți-ai da seama că el se refuză cuvinte lor, definițiilor, nu poate fi circumscris... Pe el îl simți sau nu, atâta tot. Dacă-l simți, nu ai nevoie de cuvinte, nu trebuie să rostești zilnic cred...Îl descoperi peste tot... A striga mereu: cred, cred, cred! înseamnă, în realitate, efort disperat de a-ți învinge îndoiala, necredința. Așa este și cu iubirea, dacă n-o simți, dacă nu știi să o descoperi fără ajutorul vorbelor, înseamnă că nu există sau că ești infirm... Eu n-am să-ți spun niciodată, chiar dacă ți-ar face plăcere, chiar dacă de asta ar depinde viitorul nostru!” M-am simțit foarte umilit auzind-o. „Mă știi prea bine, i-am spus. De ce nu mă lași?” „Încă nu sunt sigură că te cunosc”, mi-a spus râzând. Am un fel de infantilism în modul de a vedea lumea? Sunt oare chiar atât de imatur? Habar n-am ce să-i cer ei, lumii, mie, n-am o imagine clară a ceea ce mi-ar conveni, dar tot ce mi se întâmplă îmi dă senzația de mărunț, jalnic, dulceag și grețos în același timp. Mă liniștesc doar munții cu cețurile lor, parcă suntem sub o pătură unde nu ne vede nimeni, unde nimic n-are importanță. Ai putea spune că îmi place să complic singur lucrurile, să le schimb culoarea și consistența pentru a-mi justifica rătăcirea de o clipă. Nu exclud posibilitatea, însă o face altcineva din mine, fără voia mea, oricum, nu o fac conștient, cel puțin acum așa cred. Și dacă mă gândesc bine, îmi dau seama că totuși nu-mi este indiferentă, numai că iubirea noastră, atâta cât este — spun iubire în lipsa unui termen mai potrivit — ține doar cât suntem împreună și, mai ales, în pat. În rest, mă irită, mă intrigă, mă incită în alt mod, în niciun caz afectiv; mă leagă de ea faptul că nu pot să mi-o explic încă, dar și acela că acceptă resemnată această conviețuire fără speranță. Să trăiești pe un nisip mișcător, din deducție în deducție. Uneori îmi spun că în realitate mă încăpățânez degeaba, că n-am ce descoperi, ca altă dată să mă uluiască prin cine știe ce observație sau pentru că mereu îmi anticipează gândurile, dorințele. N-am reușit nici până azi să-mi dau seama cum îi par, ce crede despre mine, ce are de gând. Uneori încerc să o întreb, ea însă îmi ghicește curiozitatea și deviază brusc

discuția și tot așa procedează și când interesul, răutăcios, e drept, al satului se abate asupra ei. Nu mi-a spus nici măcar ce discută cu părinții, cum le face față, căci trebuie să fie și ei intri gați, nemulțumiți de conviețuirea noastră atât de absurdă, numai noaptea, în pat, reușesc să intuiesc sau să presupun că în lipsa mea au avut discuții, fiindcă întreaga ei forță, disperare, teamă și, poate, dragoste, se revarsă asupra mea, mă copleșește pur și simplu, de parcă ne-am iubi pentru ultima oară, în preajma unei despărțiri definitive. Și eu mă las prins de nebunia ei, mă pierd și îmi revin, mor și mă nasc, iar când nu-mi mai rămâne urmă de energie, mi se face greață de mine, îmi devin foarte dare dimensiunile agoniei noastre; din păcate însă, lumea mea este atât de mică și de ermetic închisă, încât nu văd nicio salvare. Mai demult, Silvia, în crizele ei de disperare și de melancolie, mă întreba: „Cum o fi în Casablanca, Pernambuco ori Nairobi?”, iar mintea căuta să străbată distanțe, să suplinească goluri; citind despre ele, eram ca și plecat puțin. Acum cărțile ar aduce ca sarea pe rană. Punctele mele cardinale? Măgura, rai, iad. Și atât.

Într-o noapte — „socrii” erau plecați în Râul Doamnei, o ședință la protopopiat — ne-am pomenit față în față, singuri, pentru prima dată singuri în toată casa aceea; hrăniserăm animalele, închiseserăm găinile, adăpaserăm vitele și, până la urmă, a trebuit să ne privim în ochi, ciudat de stingheriți de liniște. În loc să mă bucur, mi s-a făcut teamă. Mi l-am imaginat pe părinte și pe Silvia într-un timp viitor, dispăruți, ne-am văzut amândoi repetându-le mecanic gesturile și m-a apucat groaza. Asta să fie? Ea, în schimb, era de o hărnicie teribilă, de parcă ar fi vrut să o suplinească pe maică-sa. În plus, glumea, râdea, cânta cele mai trăsnete cântece lumpen:

Adio, bă, pat de fier.
Astăzi dorm în pat modern.
Adio, cartofi-ghiveci.
Eu nu vă mănânc în veci!

După toată truda, ne-am așezat la masă. Codruța m-a servit cu grija și priceperea Silviei, am băut apoi obișnuitul pahar de vin, însă

din cauza acelei spaima fără nume, am cerut un alt pahar și un altul fără să pot scoate un singur cuvânt, fără să fiu capabil să simulez măcar bucuria de a fi pentru prima oară singuri. Ea se străduise din răspuțeri să-mi facă pe plac, trăise cu toată intensitatea satisfacția de a ne fi pomenit numai noi doi și, iată, nu găseam niciun cuvânt bun, niciun gest nu-mi fuseseră la îndemână, eram inhibat de imaginea noastră viitoare.

Văzând că beau în tăcere, crispat, a izbucnit într-un plâns tulbure, ne stăpânit, de parcă ar fi plâns pentru amândoi. În loc să încerc să-i temperez durerea, am ieșit afară și, o vreme, am rămas acolo torturat de îndoială și rușine. „Doamne, ce fac? mă întrebam simțind cum îmi sporește dezgustul față de mine însumi. Cum pot fi atât de neputincios, de laș, de ticălos? Cum nu am curajul să caut primul copac, prima frânghie? De ce nu sunt capabil de nimic?” Într-un târziu a venit și ea lângă mine, și-a sprijinit capul de umărul meu și a continuat să plângă, iar eu o ascultam și mă gândeam ca un caraghios la tine. Și cred că asta m-a contrariat cel mai mult: tu, acolo, tocmai atunci! mai mult, am avut stupida senzație că o să chiar apari. Urmăream strada, pândeam orice zgomot de mașină, ascultam pași și nu-mi puteam explica de ce creștea mereu, exploziv, sentimentul așteptării tale. Am încercat să te desființez, să-ți caut zeci de defecte, să stabilesc un echilibru, ca în clipa când vei apărea să nu mă pierd, să am ce-ți spune, dar n-am izbutit. „Ar fi o prostie să mă ierți, i-am zis într-un târziu. Sunt dezgustător. Mi-e silă de mine. Ne-am nenorocit amândoi fără să ne dăm seama...” „Nu ai ce să-ți reproșezi, mi-a șoptit printre lacrimi. Vina a fost a mea. Mă săturasem să tot pândesc fericirea, să cred că mă va găsi odată, cândva. Și atunci am avut ghinionul să te găsesc acasă, la noi. Parcă ne așteptaserăm dintotdeauna. Așa am crezut. Îmi dau seama că nu mai pot repara lucrurile decât într-un singur fel: rugându-te să pleci acum, cât suntem numai noi doi. O să-ți fie mai ușor...” „S-a ridicat brusc, mi-a întins, după o lungă ezitare, mâna iar eu, ca un orb, m-am lăsat condus în casă. Acolo, pe o laviță de lemn, la vedere, mă aștepta valiza. „Nu-ți fă nicio grijă, m-a asigurat, încerc să repar ce se mai poate... Știu să plătesc dacă am greșit. Plecând, mă ajuți să repar propria-mi eroare, nu pe a ta. N-ai nicio vină, repet”. S-a lipit apoi de mine cu o disperare greu de închipuit și,

după ce m-a sărutat cu furie, de parcă ar fi vrut să mă respingă în felul acesta, s-a desprins încet, firesc, apoi, foarte rece, mi-a spus: „Gata, acum! Nu te uita înapoi. Te rog, ajută-mă!” N-am fost capabil nici să-i întind mâna, nici să-mi iau ochii de la ea. Unde să mă fi dus? Cine are nevoie de mine? Atunci, câteva secunde doar, am fost mai aproape ca niciodată de tine, dar ți-am simțit disprețul; sunt convins că încă n-ai învățat să înțelegi și să ierți. Și poate că mai mult decât teama de o nouă umilință a fost respectul pe care a știut să mi-l impună. Am lăsat valiza și mi-am vârât fața în părul ei negru, mare. „Sunt un ticălos nenorocit, i-am zis, iartă-mă!” Ea a început să mă sărute cu disperarea și bucuria din ziua aceea nefericită când a venit la mine, la școală. “Nu fi îngrijorat, îmi șoptea, totul va fi bine... Trebuie să avem mai multă încredere în noi. Poate că până la urmă vei reuși să mă iubești...” Cu toate că de atunci relațiile noastre au fost degajate, prietenești, n-am avut tăria să încerc să o cunosc; întrebările mele nu îndrăznesc să se nască, se sting imediat în prezența ei, are o siguranță și o demnitate ciudate care mă inhibă; îmi dau seama că așa ceva nu putem vorbi; îi simt respectul pe care mi-l poartă, și tocmai el îmi joacă feste, mă împiedică să cobor. Pe de altă parte, mi-e și frică să nu descopăr catastrofe; mai bine să nu știu decât să aflu ce nu mi-ar conveni; oricum, o stupidă te sătură de șovăieli, neliniști, spaime și remușcări mă ține departe de ea și, totuși, foarte legat; îmi dau seama că deși nu ne putem aparține cu adevărat, sunt definitiv prizonier în Măgura, pânza asta nenorocită de păianjen care-mi limitează mișcările, îmi blochează voința. Nu știu ce vreau! Înainte nu se mai întinde, ca altă dată, viața, ci o succesiune de zile colorate cu dragoste carnală și, desigur, alcool și așteptare. Uneori am senzația că sunt singurul viu, că toți ceilalți au murit ori agonizează. Sau, poate, singurul mort Oricum ceva nu se sincronizează, există un dezechilibru exasperant. Mă obsedează Claudia. Am încercat să-i reconstitui viața: ce făcea în fiecare zi, cu cine se întreținea, ce gândea. Am procedat așa și cu alții. Doctorul îmi spunea: „Ajut cât pot, trag barca pe uscat, când n-am cu ce, când mă simt ca în Polinezia fac pe șamanul și tot îmi mai izbutește câte ceva. La primul infarct mă voi îi niști și mă voi ocupa de cele veșnice”.

Într-o astfel de zi, apăsătoare, întortocheată, când nici să urlu nu-mi venea, m-am dus la Ulmoasa să-l caut pe părintele Benedict, călugărul acela straniu, despre care toată lumea vorbește vrute și nevrute. Mă gândeam că poate știe el ceva despre lumea asta, vreun adevăr care mi-a scăpat, însă mai mult decât orice, îmi doream să-i spun totul despre mine, să-mi descarc sufletul, să mă anulez. Caraghios, dar asta e:

Ca părintele Bulucea
Când cu steaua, când cu crucea!

L-am găsit aproape gol: își spălase sutana, hainele și le întinsese pe o tufă de alun. Era culcat pe o rogojină iar alături, într-un ceaun, fierbea niște ierburi aromate. N-a fost deloc surprins văzându-mă. O vreme m-a cercetat cu ochii lui mari, negri, foarte adânci, vegheați de niște sprâncene stufoase, aspre ea niște mustăți. „Mă așteptam să mă cauți, mi-a spus după ce s-a săturat să mă studieze ca pe un preparat microscopic. Știu ce ai în suflet. Dungi ondulate albastre, luciri albăstrui-roșcate, Ți-e frică, văd. E bine. Lumina ta este brună sau galben-roșcat își nu e bine. Lasă animalul din tine... Dă-i ce i se cuvine, dar nu-l cultiva. Dar ai și o lumină verde fi asta-mi place. Ea te va duce spre liman. Știu ce te aduce. Lumina verde ce te înconjoară te va salva dacă vei reuși și te despați de brun. Șezi, frate Întru Cristos. Ceasul nu a trecut... Pentru că eu am știut când ți s-au închis toate drumurile, când Ucigă-l toaca i-a promis ajutor...”

Vorbele lui m-au cam îngrozit, însă nu i-am pus nicio întrebare, mi mulțumeam să-i privesc trupul păros, de antropoid, barba neagră, creață, tremurând la fiecare cuvânt. Avea o voce foarte blândă și o energie ciudată care mă învăluia, îmi smulgea cumva gândurile. Cred că nu i-aș fi putut ascunde absolut nimic, chiar dacă m-ar fi întrebat cele mai jenante lucruri. „Ai observat cumva pe lângă casa voastră broaște, șobolani sau vreo pisică neagră apărută în ultimul timp?” s-a interesat cu aceeași voce caldă, blândă și foarte sigură; lăsa impresia că știe răspunsul, mie rămânându-mi doar să îndeplinesc o simplă formalitate. „Sunt fel de fel de animale, i-am zis nesigur. Broaște, pisici, șoareci, găini... E un fapt obișnuit...” „Și pe ea n-ai surprins-o vorbind singură?” „Cine nu vorbește?” am exclamat

involuntar. „Dar ea, preoteasa, vorbește, nu?” „Probabil, uneori... „Mai ales cu animalele, nu?” „Da”, spusei contrariat. „Cu care anume dintre ele?” „Cu toate, doar le hrănește, le îngrijește...” „Și cu unul anume?” „Poate cu o pisică...” „Vezi? spuse **d** triumfător. Vezi câte înfățișări poate să ia Necuratul? Vezi cum se plimbă nestingherit printre oameni și pe unde se aciuiește?” Se ridici brusc, se întoarse spre răsărit și bătu grăbit câteva mătănii; începuse și sufle greu, înecat și să tremure cuprins de un sentiment straniu situat între satisfacție și furie; își fixase trainic tălpile mari, negre în pământ și, cu fața spre cerul limpede, străveziu, șopti: „Vezi? Vezi?”, de parcă s-ar fi aflat în fața unui dușman pe care îl căuta de mult; mă privi apoi cu ochii injectați în care descopeream o clipire stranie, diabolică. Nu înțelesesem nimic și ochii lui mă convinseseră că trebuie să plec cât mai repede de atâtă doar că nu știam cum să mă desprind. „Să nu-ți fie frici. Mi-a zis de parcă mi-ar fi citit gândurile. Ai sosit la timp. Căci am văzut-o câteva nopți la rând pe arătura de la Gura Râului. Întruna din ele, o noapte curată, fără lună, s-a așezat lângă o grămadă de bălegar și s-a dezbrăcat până a rămas în goliciunea în care a venit pe lume: apoi, așa cum era, s-a înclinat spre răsărit și a strigat: Doamne, Dumnezeule, ajută-mă să-mi îndeplinesc acum toate dorințele și-ți voi da sufletul și viața mea viitoare! S-a înclinat și spre celelalte puncte cardinale, l-a invocat iarăși pe Domnul, dar păcatele ei fiind prea mari, Cel Sfânt n-a ascultat-o. Atunci l-a chemat în ajutor pe Antihrist și am văzut cum s-a stârnit din senin o furtună, i-am auzit glasul lui spurcat, hohotul satisfăcut, și am văzut-o pe vândută, pe curvă părăsind arătura însoțită de o pisică. Necuratul se întruchipase în ea. Și ea i-a cerut chiar lui să-și mărite fiica după cine dorește! De aceea te așteptam de mult, căci Cel de Sus își va învinge dușmanii și-i va răsplăti pe cei ce-L slujesc cu credință! Și mie mi-au trimis ofrande otrăvite, au vrut să mă piardă înainte de se roc. Și mie mi-au trimis ticăloși să mă chinuie și să-mi ia chiar și această parte de pământ și de cer pe care o împart cu fiarele pădurii, dar zadarnică le-a fost străduința, căci nu eu îl voi pedepsi pe Socoliuc, ci propria lui poftă și necugetare. Eu nu aduc moarte, ci bucurie...” l-am ascultat îngrozit mărturisirea, era gata să fug dar îmi era fiică să nu-mi ghicească gândurile. De unde această poveste stranie? Cum a putut-o inventa? Mi-a făcut semn să

mă așez pe rogojină până se va îmbrăca, vreme în care a continuat să-mi vorbească despre iminența sfârșitului, ale cărui semne, după el, erau foarte clare. „Chiar noi, aceștia care suntem, îl vom vedea pe El care trăiește și astăzi în Nazareth... Pentru cei drepti va fi bine, dar pentru ceilalți în ziua aceea cumplită, a Judecății, când soarele se va stinge și un întuneric desăvârșit va acoperi pământul...” M-a vârât apoi sub un patrafir și a început să se roage și, ciudat, în vremea aceea am simțit o liniște incredibilă: parcă mă risipisem peste dealuri și peste munți odată cu negurile ușoare, leneșe ce se atârnavă indiferente de vârfurile brazilor; invocațiile lui dramatice se prelingeau pe lângă mine, mă mângâiau asemenea unor mâini calde, eliberatoare, risipindu-mi în pământ spaimile și durerea. Nu știu de ce, în clipele acelea blânde aș fi vrut să mor; mi-ar fi fost foarte simplu, lecuit de frică și de îndoială mi-aș fi continuat plutirea odată cu negurile și vântul cald, odihnitor, ce mângâia pădurea. „Te simți mai ușor? s-a interesat el. Ești mai liber?” Și, curios, prin nu știu ce minune, eram! „Nu trebuie să te arunci orbește în plăceri și bucurii, și nici să suferi ca un câine lovit când soarta te încearcă. Îndepărtează-te de bucurie și de durere, privește-te de la distanță și te vei simți mai liber, mai aproape de înțelepciune. Și lumina din jurul tău va fi verde. Căci, oricât suferi, El, cel răstignit, a suferit mai mult”. Mi-a cerut să-l caut deoarece mă va ajuta să te regăsesc, să mă eliberez de vraja prin care Silvia m-a legat de fiica ei. Lată, bizar, un nou drum deschis spre tine. Nu știu dacă sunt în stare să-l mai încerc. Și nu știu unde poți fi tu. Vom reuși oare, vreodată, să trecem peste rătăcirile noastre? Am băut un ceai foarte aromat, ne-am plimbat apoi prin pădure după ierburi și ciuperci, și parcă alături de el viața își schimbase cursul, devenise suportabilă, calmă, se mutase pe alte coordonate; mă simțeam căzut cumva în timp, pierdut undeva spre începuturile lui, într-un ev îndepărtat, fantastic, în care visul, realitatea, noaptea și lumina se îngemănau spre a crea o altă lume pentru care călugărul îmi redeșteptase un simț necunoscut până atunci sau ignorat. Mi-a povestit despre femei siluite de diavol, despre sectele care i se închinău acestuia, iar eu, cu fiecare vorbă de-a lui simțeam pulsându-mi în suflet energiile altui ev: trăiam înaintea ta, cu mult înainte, și eram sigur că tu urmează să vii

cândva, târziu. Doamne, dacă ar fi posibil să mai vii odată, chiar dacă ar trebui după aceea să pleci!

Mult timp am privito pe Silvia cu alți ochi; toate în jur se schimba seră, erau îmbrăcate într-un aer neliniștitor, de eclipsă. Până la urmă, m-am obișnuit și cu acest gând, însă mi-am continuat plimbările au rea cu acest rătăcit straniu a cărui prezență mă odihnește. Dar când nu va mai avea ce să-mi spună? „Ai trecut cu arme și bagaje de partea obscurantismului, mi-a zis Socoliuc întruna din zilele lui calme. Ți-ai stricat biografia, ți-ai neglijat prietenii, te-ai făcut om de casă. Dobrotă își plimbă urmașul și-i compune epigrame, Găină mă enervează de nu mai pot, cadre noi n-au venit, și uite că iarăși îmi pierd vremea cu pielea ăsta de Oituz care mă plictisește mai rău decât un roman sau o carte de versuri. Ia să intensificăm noi campania ideologică! Să-mi scrii matale o conferință despre combaterea misticismului, că aia veche mi-am pierdut-o, și mie nu prea-mi plac sculele astea de scris. Și apoi secretara mea îmi mai face și observații gramaticale, tocmai mie! Mă întreabă ce am scris și, cum nici eu nu mă pot descifra întotdeauna, iese cu tărăboi. De aia ești plătită aici: să descifrezi și să știi ce-am gândit, îi zic. Dacă aș scrie daravelă, ai pricepe imediat și ți-ar lăsa gura apă. Și dacă aș scrie și un alt cuvânt strămoșesc te-ai culca imediat, dar așa, faci pe înțeleaptă, fi-ți-ar viața de băcănie! Vezi dacă n-am abțiguit-o la timp! Când era mai tânără trebuia să o atenționez de două-trei ori, că doar și ea are ce au și alte femei, și i-ar fi convenit că, dacă e pe adevăr, m-am culcat și cu mai proaste și n-am înghețat. Unde merge mia, merge și suta. Dar tovarășul Dușmanu de la raion, cel care m-a ajutat să promovez în fundătura asta, avea un principiu pe care mi l-am însușit ca prostul: De unde iei pita, să nu-ți bagi cosoru. Și m-am purtat tovărășește, iar acum când nu-i trebuie nici măcar bărbatul ei, își permite să râdă de mine, și nici afară n-o pot da, că vine alta și mai trăsniță și nu știi cine o pune în realitate și unde te poate turna! Asta-i toantă, dar fidelă, ceea ce orișicât nu-i de lepădat!” De astă dată nu i-am scris nicio conferință fiindcă n-am rezistat și am încercat să te văd. Trebuia. Țineam să te conving că rătăcirile noastre ar putea avea un capăt, dacă ai vrea. Dar probabil că e mai bine să nu vrei: în urma mea am lăsat doar ruine... Pe tot ce pun mâna se transformă în cenușă. Pe zi ce trece

privesc ghitara cu alți ochi, mai buni. În unele momente, am impresia că voi încerca iarăși să compun. Nu știu când, dar va fi o muzică fără nume, de care n-a mai cântat nimeni vreodată, ceva între urlat, lătrat și răs. Ceva pe mă sura mea. Căci l-am întrebat pe părintele Benedict cine sunt și mi-a spus fără să ezite: oaia rătăcită... Fals. Profund fals. Abia eu merg cu turma, sunt asemeni ei... Și, de fapt, staulul e atât de mic, de meschin, încât nu te poți rătăci și nici n-ai cum să părăsești turma... Deci: Balada de pe Dealul Oarbei pentru turma rătăcită de măgar.

Până în noaptea aceea, cu toată bunăvoința, n-am reușit să termin de citit această scrisoare; când ajungeam la gesturile lor, la detaliile fiziologice furnizate cu lux de amănunte de parcă n-ar fi fost vorba despre el, iar paginile ar fi fost scrise nu să-mi parvină mie, ci doar așa, să se elibereze, mă cuprindea un fel de exasperare: „Ce-mi pasă mie cât și cum fac ei dragoste? Ce importanță are că o iubește sau nu, când pentru mine unicul lucru important este să mă îndepărtiez cât mai repede de el, să uit totul, să ajung acolo încât să-l pot ignora?” îmi spuneam. Sigur, îi înțelegeam oscilațiile, decepțiile, nevoia de a fugi de acolo — nevoia, nu intenția! dar toată drama lui era anulată de o întrebare peste care nu puteam trece: „Dacă femeia aceea ar fi corespuns din toate punctele de vedere, mi-ar mai fi scris oare? Ar mai fi făcut recurs? Pentru că nu remușcărilor îl întorc la mine, ci eșecul, poate chiar frica de părinți. El îmi povestea decepția lui, tristețea lui, durerea lui, neliniștea lui, spaima lui, ratarea lui, uitând că, în realitate, este vorba de drama *noastră*, eu fiind mereu ignorată. Îmi amin te-am cum se purta în perioada când se înțelegeau, când nici măcar nu bănuiam ce i se întâmplă și mă cuprindeau furia și dezgustul: mereu suspectată, învinuită fără niciun motiv, sentimentele mele neglijate, minimalizate; el trăia, „experimenta” o nouă căsnicie, iar eu pur și simplu așteptam; n-avea nicio importanță cât mă durea așteptarea lui, distanțele ce ne despărteau, insinuările, insultele, propunerile ce mi se făceau, nopțile de groază în care mobilierul însuflețit de spaimă se prăvălea peste mine luându-mi aerul, mie nu-mi rămânea timp să-i spun, să mă plâng, devenisem o anexă, în universul nostru nu era loc și pentru suferința mea, de care niciodată nu s-a interesat nici măcar

în glumă. Și, dacă în duminica aceea n-aș fi avut proasta inspirație să mă duc neanunțată în Măgura, ar fi revenit acasă și, desigur, agonia ar fi continuat fără să aflu vreodată de relațiile lor, de experiența lui eșuată. Dar nu era vorba de faptul că eu am fost cinstită, am rezistat tentațiilor și el nu, ci de ceva mult mai grav, care depășea fiziologia... „Să-l iert, ca după un timp să-și amintească de vinile mele imaginare și să-și încerce din nou șansele... Să fiu mereu comparată cu cealaltă:

la unele capitole sunt mai bună ca ea, la altele nu; câtă pierdere și cât câștig... împreună nu vom reuși niciodată să ne ridicăm ochii mai sus de brâu, să înțelegem că nu noi trebuie să ne dușmănim... Pentru că, la el, orice experiență este însoțită de un mare consum de energie, dramatizează totul, exagerează, acoperind se descoperă. Și-atunci, cine ar putea lua în serios poveștile lui despre Măgura?”

De astă dată textul se adresa altei persoane din mine, ignorate, reprimate, o ființă dezgustător de curioasă, interesată de cele mai tainice detalii ale conviețuirii lor. Fără îndoială, mărturisiri asemănătoare trebuie să-i fi făcut și Codruței, așa că în realitate știm aproape totul una despre alta, încât o solidaritate nesperată mă făcea să o simpatizez și totodată să-i invidiez măcar capacitatea de a se dăruia până la deplina uitare de sine. „Iată, mă gândeam, ea nu ascunde nimic, se trădează, ba chiar își explică personalitatea, în vreme ce Iustin se încăpățânează să o caute în altă parte!”

Hotărâtă să adorm, am închis ochii și m-am străduit, ca de obicei, să număr silabele celor mai sofisticate cuvinte ce-mi puteau trece atunci prin memorie, apoi mi-am imaginat marea cu multiplele ei fețe: plumb topit, albastru-închis, o nesfârșită soluție de sulfură de cupru, albă lăptos, străvezie cu reflexe verzui, de o perfectă seninătate ori nestăpânită până la exasperare, dar până la urmă m-am pomenit închipuindu-mi-i în lumea lor. Dar pe măsură ce însuflețeam peisajul în parte cunoscut, adăugându-i datele furnizate de Iustin, scena de la școală, stupida mea vizită s-au insinuat printre gânduri, le-au înlocuit pe toate, încât m-am pomenit iarăși terorizată de că-l dura aceea nebunească, agresivă care-mi anula orice încercare de a mă stăpâni. M-am ridicat din pat și, ca o somnambulă, am început să mă plimb prin cameră de parcă m-aș fi aflat în așteptarea unui moment uimitor de plăcut, o întâlnire cu visul,

o materializare a lui. Caraghioasă, îmi mângâiam pijamaua, părul, mă pieptănam din mers, îmi pulverizam pe gât și sub brațe apă de colonie, apoi, mulțumită de înfățișare, continuam să vânez zgomote, șoapte, să tresar la palidele izbucniri ale vântului. Și cum tensiunea sporea la fiecare pas, am ieșit afară, pe scări și am continuat să fixez cu încăpățănare parcul tulburat de noaptea străvezie, neliniștită. „Chiar și Iustin, îmi spuneam. Poate că-i acolo, pândește, așteaptă...” Deși îmi era rușine de gânduri, le rosteam cu o obrăznicie nebănuită. „Poate că numai așa, cu el, mi-aș da seama dacă s-a schimbat sau nu, dacă minte... Să mă umilesc până la capăt, de astă dată singură...” leșind, mă eliberam și de frică, dar nu de frica ce-mi intrase în sânge odată cu întâmplările lui Helgomar și nici de Iustin, ci de una foarte veche de când îl așteptam pe tata, pe bunicul dinspre mamă, se revoltau toate zilele de groază și așteptare, ba până și convingerea că sunt pe cale să pierd și ultimul tren spre a ieși din monotonie și umilință. Afară, continuam să ascult încordată însă în unele momente liniștea era atât de adâncă încât aveam certitudinea că sunt surdă sau că am adormit.

Încet, pe nesimțite, noaptea leneșă se despărțea de parc, lăsându-se aspirată de munții din apropiere; o priveam cum dispare și, odată cu ea mi se atenuau dorințele, nevoia de a aștepta. În cele din urmă, stăpânită de o neînțeleasă nostalgie, m-am ridicat și eu; nu amânam pe altă dată bizara întâlnire, ci o anulam. Zorile îmi redaseră dimensiunile reale, mă umiliseră cu greaua lor indiferență; nu mai eram cea dintotdeauna, ci mult diminuată, învinsă. Înainte de a intra în casă am auzit, sau mi s-a părut numai, o sumedenie de pași repeziți, nesiguri, crengi rupte, gemete; ele țineau însă de o altă viață pe care o cunoșteam prea bine. Mai mult, mă bucuram că poarta este încuiată și gardul înalt, trainic. Patul mi se păruse străin, iar cearșafurile, învinețite de lumina ezitantă a zorilor, mă alungau ca întotdeauna.

Am adormit imediat sau am avut numai această impresie, căci îmi țiuiau urechile, mă torturau cele mai neașteptate zgomote, eram adormită și, în același timp, extrem de trează; abia când am văzut-o pe Victoria zgâlțâindu-mă: „Vino și tu că nu știu ce se întâmplă!”, am avut impresia că visez iarăși, un vis banal, fără haz, care se repeta nemodificat de o vreme încoace. Cu toate strigătele Victoriei, m-am

ridicat abia când am auzit izbituri puternice în ușa. „Dar Helgo abia plecat, spusei. Nu se poate!” Zăpăcită, am luat nelipsitul topor, hotărâtă să lovesc, însă când Victoria a deschis, l-am descoperit chiar pe Helgomar trântit pe scări, arătând cu degetul spre grădină. „Eu, unul, n-aș fi venit... V-am chinuit destul... Dar se înșală... Cât le este frică de mine, și le va mai fi, te asigur, înseamnă că nimic nu-i pierdut!... iartă-mă, n-aș fi vrut să...” „Doamne, izbucni Victoria privindu-l neputincioasă, bine că ești teafăr!... Poate că ar fi timpul să te dezmeticești. Nu înțelegi că este totul în zadar și fără speranță? Pe ce lume trăiești? Ce principii și convingeri? Nu vezi că degenerază în ridicol? Cu cine te bați? Cu ce arme? Du-te, fetițo, mi se adresează apoi iritată, încuie ușa și lasă-ne singuri. Vreau să continui eu ceea ce au început ăia!” „Mai rămâi puțin, m-a rugat inginerul cu voce stinsă, tristă, și ajută-o să mă dezbrace... De astă dată nu pot... Și nu știu dacă o să ne mai vedem...”

14

Nevoia de clarificare se stinse neașteptat; deodată, întrebările care o obsedaseră până atunci îi părură caraghioase, inutile, iar amintirile, golite de sens, după ce i se mai perindaseră o vreme prin fața ochilor ca niște diapozitive șterse, manipulate în silă, se voalaseră, definitiv. „A fost așa sau altfel, acum nu mai are nicio importanță. Sunt aici și acesta este rezultatul...” Se obișnuise repede cu încăperea aceea ștersă, rece, alb-albastră, cu foșnetul neîntrerupt al bradului de la fereastră, cu vizite și contravizite, tratamente și țipete, cu figurile bizare ori somnolente ce greșeau salonul. Dormea mult, obositor, tară vise, stăpânită de senzația stranie că fiecare componentă a organismului a luat-o razna, a intrat în repaus pe cont propriu încercând să se adapteze cu nemișcarea ce avea să vină după ce-și va strânge suficiente tablete, în vreme ce sufletul colinda buimac ținuturi nesfârșite, pustii, fără să întâlnească pe nimeni și nimic. Nu se mai putea coordona, ambițiile, curiozitățile și frica existau undeva în trecut, într-o lume pestriță, neînțeleasă în care ea nu-și mai găsea locul. Uneori încerca să se smulgă din

amorteală și atunci își contempla corpul ca pe un obiect străin, ciudat: „Sunt mâinile mele, degetele mele, picioarele mele, fața, ochii, urechile, părul, și totuși sunt altele, mai rigide, mai nesiguri, reci și îmbătrânite... În ipoteza că... ar trebui să învăț totul...” Alteori se îmbrăca încet, cu grijă, însă nu din cochetărie sau motive igienice, ci din dorința de a nu muri în hainele spitalului, de a nu fi o moartă anonimă, cenușie, ci ea însăși, cu toate ale ei. Și astfel, elegantă, parfumată cu *Magie noire* mai din belșug decât altă dată, pentru a combate mirosul de spirt și iod se adâncea în somn profitând de suspecta îngăduință a celorlalți: curios, toți aveau timp și răbdare cu ea. Anton o scutise de sfaturi și insinuări; venea, îi aducea lenjerie și hrană, o privea o vreme în liniște și, după ce o mângâia scurt, cu comoditate, se retrăgea făcându-i semne încurajatoare. Doctorul Vlad Cosma se purta de parcă ar fi știut totul despre ea; îi puneă întrebări comune, lipsite de orice substanță și după ce-i dădea mecanic niște indicații Nataliei, părasea nepăsător încăperea asigurând-o că în cu rând va fi foarte bine. După fiecare întâlnire cu el, Ioana rămânea cu un sentiment de nemulțumire, de revoltă, însă nu mai avea energia să și-o exteriorizeze. „Nu sunt ceea ce crezi, ar fi vrut să-i spună. Nu mă cunoașteți deloc nici tu, nici Anton!” În momentele acelea îi promitea în gând că mai târziu îi va povesti chiar și detaliile care în mod obișnuit nu pot fi discutate ori analizate, fie și din pudoare, și nu fiindcă avea nevoie de verdictul lui, de dreptatea cuiva, ci pentru că voia să distrugă totul, să nu o mai rețină nimic, nicio întâmplare, nicio speranță, dar și pentru a ridiculiza convingerea doctorului că întotdeauna mai există un fir de care să te agăți. „Leagă-i pe alții de mizeria asta, amăgește-i pe alții să poată trăi în afara umilinței, înjosirii și compromisului, mie mi s-a făcut scârbă, nu mai vreau!” Iar în cupele acelea parcă viața ei se concentrase într-o poză decolorată: se vedea pe sine întinsă pe patul cenușiu, din fier, acoperită cu o pătură chinezească veche, plină de găuri; o chiuvetă, o noptieră albă, un perete înalt și un geam mărunț, cu gratii. În somn, memoria se grăbise să-i confecționeze iarăși fix această imagine, poză banală, în care păreau sintetizate experiențele ei cu gust de sărăcie și singurătate: „Aceasta ești tu. Acesta este adevărul”. Alteori, privindu-l pe doctor, îi venea în minte cabinetul în care fusese adusă în prima zi: „Eu sunt desenele tale,

nu mai am nimic de adăugat!” și cuvintele acestea, gândite numai, îi alungau din memorie toate imaginile, creau o senzație stranie că nimic nu mai este de făcut sau de spus. „Sigur că va fi bine”, îi răspundea doctorului amintindu-și de stocul ei de medicamente. Doar Tatiana întârzia ceva mai mult în salonul ei: uneori rămânea pe marginea patului și se uita cum doarme, alteori, când Ioana deschide ochii, încerca să-i povestească ce se întâmplă prin celelalte saloane, dar văzând-o că nu reacționează în niciun fel se oprea și se mulțumea să o privească în liniște până o alungau pașii Nataliei. Ioana nu se prea atinsese nici de hrana ce i se dădea și nici de cea adusă de Anton pe care i-o oferise Tatiane reținându-și doar sucurile, căci suferea de o sete continuă. Într-o după-masă, când Ioana, din obișnuință, îi făcuse semne spre noptieră, unde erau sufertașul și pungile de plastic, Tatiana o zgâlțâi enervată: „Dar tu, ce mănânci? Că te-ai uscat ca o iască! Ia să terminăm noi cu prostiile: te hrănești, altfel mă supăr rău de tot!” Și, fără să admită replică, o ridică de pe pernă și începu să o hrănească încet, cu o grijă maternă. „Păi, de ce suntem noi aici? Să ne însănătoșim sau să ne sinucidem?” Ioana se împotrivise fără prea multă energie, mâncarea nu-i făcea nicio plăcere, o obosea, însă Tatiana se încăpățâna să vină de două ori pe zi pentru a verifica dacă a mâncat. „Nu merită să suferi sau să te sacrifici pentru ceva. Nu există nimic curat ori necompromis! Viața asta de rahat trebuie privită fără sentimente și pasiuni teribile. Ne facem bine, părăsim grabnic hardughia asta și te va învăța Tatiana cum să trăiești. De fapt, nici nu știu dacă e bine să ne precipităm cu ieșitul afară. Precum în ceruri așa și pe pământ. Aici măcar știi exact unde te afli și la ce să te aștepti. Aștia, draga mea, sunt ceva mai pașnici...” Ioana nu-i răspundea, cuvintele femeii n-o priveau în niciun fel, veneau spre ea lipsite de sens, ca niște sunete nediferențiate ajunse după un drum extrem de lung, prin mari spații pustii. Uneori prezența ei îi convenea: putea dormi în deplină siguranță și mâncarea îi sporea nevoia de somn; alteori însă pălăvrăgeala ei o obosea; ea îi restabilea treptat contactul cu o lume din care reușise să se sustragă; dacă ar fi vorbit numai ea ar fi fost totuși mai suportabilă, dar Tatiana pretindea și răspunsuri, nu puține, și avea răbdare să le aștepte. „Parcă te-am întrebat ceva?” o auzea ca prin vis, dar eternul: „Mai târziu, nu pot acum!” nu o făcea să

renunțe, după un timp revenea în salonul ei pentru a reîncepe discuția din punctul în care o lăsase. „Cred că a sosit momentul să terminăm cu lenea! o anunțase într-o zi. Afară e un soare nebun, o vreme splendidă, și cum pe aer și pe lumină încă nu dăm bani, să profităm de ele!” Și, pentru a o familiariza cu natura, îi deschidea larg geamul și o așeza pe un scaun în fața lui. Nemulțumită, Ioana se lăsa totuși în voia brațelor ei; aerul proaspăt, tare și verdele violent al ierbii o amețea, îi sporea nevoia de somn; Ideea plimbărilor însă o neliniștea; începu să le trăiască anticipat, ca pe un eveniment nedorit; somnul o salvase de discuțiile cu Anton, or, gândul că va trebui să se explice, să-i asculte proiectele, scuzele, poveștile lui „de afară” o exaspera. „De ce faci toate astea? o întrebase pe Tatiana. De ce nu mă lași?” „Pentru că te văd suferind și nu-mi convine. Am trecut prin astea și știu ce înseamnă... Tu ești la prima experiență tristă... Mai târziu o să ți se tocească și ție sensibilitatea. Și pe urmă, să-mi pierd vremea cu caprele alea? Mă întreb ce păcate or fi având, ele sau strămoșii lor, de le plătesc atât de scump?” „Nu mă mai supără nimic, mințise Ioana, sunt doar obosită.” „Înseamnă că te-ai împăcat cu Sabin”, observă Tatiana. „Cu Sabin? se miră Ioana invadată brusc de un sentiment aspru de vinovăție. Cu Sabin? Nu. Adică nu știu...” „Atunci înseamnă că tipul care te vizitează nu e... el!” „Nu...” „Și Sabin?” „Nu știu...” „Măi fată, de ce-ți place ție să stai așa... suspendată? Există telefoane, poștă, autobuze, ce Dumnezeu?! Am fise destule, pe cai, deci! Lămurim lucrurile și dormim liniștite. Cum ai putut să trăiești atâta vreme fără să afli adevărul?” În timp ce Tatiana vorbea, Ioana, derutată, încerca în zadar să-i reconstituie înfățișarea, gesturile, însă, cu cât se concentra, chipul lui devenea tot mai cenușiu, ca reflectat de o apă murdară. Nu avea de ce să nege, în scurtele momente de trezie își amintise de el, văzându-l pe Anton se gândise, de fiecare dată, să-l întrebe sau măcar să aducă vorba de Sabin, ba chiar se străduise să-i deducă soarta din reacțiile lui, dar nu avusese putere; odată ce luase hotărârea aceea muriseră toate întrebările, nimic nu mai avea importanță, nebunia de a ști și de a-l vedea rămăsese în ea ca o lumină palidă, ca amintirea verii în plină iarnă. La ce i-ar mai folosi să știe că el nu are nimic, acum când ei urma să i se întâmple cu adevărat ceea ce, cu câteva săptămâni în urmă, i s-ar fi părut o

aberație? „Dacă într-adevăr trăiește, e sănătos și n-a încercat să mă găsească, pentru mine a încetat din viață... Și dacă toți mă menajează?” se întrebă apoi și, pentru o clipă, văzând adevăratele culori ale încăperii, roșul crud al garoafelor descoperite pe noptieră, aerul cu nuanțe albastrii, simți o dorință neclară de a face ceva, de a fugi de acolo, o dorință vehementă, ca o explozie, de parcă ar fi prins un fir demult căutat, o soluție salvatoare care schimba culoarea întâmplări lor de până atunci și, în secunde acelea, i-ar fi plăcut să rămână singură, să încerce să se concentreze asupra a ceea ce descoperise, dar camera se voala iarăși, la *fe/* și sentimentele, din lumina aceea orbitoare rămăsese doar chipul Tatiane așteptând un răspuns. „De ce să amânăm? Uite, îi telefonez eu, că n-o fi foc!” zise ea, și, din inerție. Ioana îi șopti numărul, pentru ca apoi, când îl auzi repetat de câteva ori, să se sperie. „Suni o singură dată, nu întrebi de nimeni, vezi doar cine-ți răspunde... Sabin are o voce voalată, blândă, de om trezit din somn. Nu-i aminti absolut nimic de mine, nu spui unde sunt... Dacă există și atâta tot!” „Chiar pe mine ți-ai găsit să mă sfătuiești? Zise Tatiana revoltată. N-am întâlnit chiar atâția bărbați câți mi-aș fi de rit, dar nici fără experiență nu sunt! Cunosc și genul viril, și genul porc, și genul laș, și intelectualul rafinat, și pe cel contorsionat... În fața unei voci suave ca a mea toți bat la început în retragere... Frica de a nu se complica. Totul, dar fără riscuri! Au însă o curiozitate mai a dracului ca a noastră. Noi cu nevoia de sentimente, ei — de așternut. Dar niciunul, absolut niciunul nu se pricepe la femei! Sigur, pot să spună despre noi că avem picioarele așa sau altfel, cum ne sunt sânii, cum facem dragoste, care ne simt particularitățile fiziologice, însă aproape toți se tem să meargă mai departe, să ajungă să se descopere pe ei înșiși prin noi, să se înalțe mai sus de pat, ba chiar și de cer!” „Asta e altceva. Nu uita ce te-am rugat!” insistă Ioana nemulțumită că nu s-a putut controla la timp. Acum că-i spusese, nu avea răbdare, își reproșa zilele de absență, faptul că l-a putut ignora atâta timp. „Vino și tu să asisti, dacă n-ai încredere”, i-o întoarse ea destul de în tată. „Nu, te aștept aici...”, cedă Ioana, și, în vreme ce Tatiana era plecată, fu stăpânită de senzația asfixiantă că s-a aruncat în gol de la o mare înălțime iar când aceasta se întoarse, destul de enervată, cade reea continua cu o viteză amețitoare. „A răspuns chiar împricinatul și e bine mersi!

spuse ea trăgându-și sufletul. De-abia am scăpat de cre tinii ăia, continuă după un timp. E aici un zăpăcit care a fondat o chestie, o credință sau o ideologie, că nu mai știu să le deosebesc, unul M.N.S. Numai inițiale. Omenirea e în plop, și el a sosit tocmai la timp, să o salveze. Recrutează adepty. I-am spus că dacă n-o să am ce face, că acum sunt și dezalcoolizată, o să mă sacrific, numai că nu pot sta toată ziua cu aiurelile lui în gură. Am și eu doctrina mea! Să mă convingă, să-mi dea posibilitatea să aleg eu! Asta este. Câte un Mesia din ăsta mai găsești, însă o vodcă autentică sau niște brânză...” „Și Sabin?” îndrăzni Ioana neliniștită de nevoia Tatianeii de a se abate de la subiect. „Nu vreau să te supăr, dar dacă cel cu care am vorbit e Sabin, și n-am nicio îndoială că e, că doar l-am întrebat clar, atunci...Atunci... Are cumva tată sau frați?” „Nu, absolut sigur, confirmă Ioana ușor speriată. Atunci?” „Ei, atunci e un porc!” „Avea vocea așa cum ți-am spus? N-ai greșit cumva numărul? Poate a glumit cineva?! Insistă Ioana simțind că acea amețitoare prăbușire se apropie de sfârșit. „Dacă vrei, îl sun de o mie de ori, că mi-ar face plăcere să-l scot din papuci, dar nu e cazul... Păi, cum să nu fie porc, dacă n-a întrebat nici măcar în glumă unde te afli? Ori știe, ori nu vrea să știe, și este același lucru! Tu o tragi pe tranchilizante și somnifere, te dai de cea sul morții, și el nici nu e curios, nici nu se interesează măcar de formă...” „Nu, nu cred, spuse Ioana străduindu-se să-și rețină lacrimile. El nu ar...” „Ba, el ar! Dacă vrei să știi! se dezlănțui ea. Sun. Casa Sabin? întreb. Da, îmi răspunde exact vocea aia somnoroasă, de care mi-ai vorbit. Sunteți cumva domnul Sabin? mă lansez eu cam inhibată. Da, mi se răspunde. Iertați-mă că vă pun o întrebare aparent nepotrivită: Vă simțiți bine? Sunteți sănătos? Da, zice el, dar nu înțeleg, de ce... Pentru că aveți o prietenă care nu se simte tocmai ca dumneavoastră, îi spun. Am mai multe prietene, se strădui el să glumească. Mă bucur, îi răspund. Numai că este vorba de una anume. Ioana Olaru, accentuez eu. Se face o pauză albă, îi aud respirația cam asprită. Ioana Olaru, repeta el cu aerul că abia atunci s-a trezit din somn. Ce face? Dumneavoastră cine sunteți? O prietenă, îl anunț. Zadarnic v-aș spune numele... Ce face? revine el după o altă pauză. Păcat că a trebuit să vă amintesc eu de existența ei, i-am zis. De aproape două săptămâni ați fi avut timp să vă puneți întrebarea, fără niciun ajutor,

i-am răspuns. Poate că mi-am pus-o, zice. Nu se vede, i-am răspuns. De fapt, ce vreți? se interesează apoi cu un glas de o candoare ce aducea a tâmpenie. Păi, uite ce vreau! am început, dar în clipa aceea a șoptit repede un *la revedere*, de parcă s-ar fi ferit de ei ne va. N-am revenit, era inutil. Atâta pagubă! Mergi, te rog, pe flerul meu. Sigur, durerea e durere, nu se stinge la comandă, rațiunea e una, sentimentele — alta, dar de azi începem redresarea... Ești prea frumoasă ca să nu-l pedepsești, oricât ți-ar veni de greu! La anii tăi ar trebui să fii mai cu picioarele pe pământ! Ori reduci din pretenții, ori te condamni singură la un chin care numai eu știu unde poate duce! Firește, dacă te mulțumești cu puțin, primești și mai puțin, dar orice ai face, întotdeauna rămâne un gol în suflet, ceva ce nu poate fi umplut, o nostalgie, o dorință fără nume, o durere... Mai târziu altfel trece vremea, altfel arăți, altfel se exprimă durerea. Nu aici este locul tău”, accentua Tatiana înspăimântată de fața loanei, albă, de ochii deveniți brusc inexpressivi, goi, de pașii ezitanți cu care se îndrepta spre geam. Ajunsă acolo, Ioana își încheștă degetele de barele de fier și rămase așa multă vreme, inspirând puternic. „Ei, da, asta este!” Amestecul incert de verde și maro se dizolva într-un alb exploziv, amețitor; încet, revolta inițială care o încordase ca un arc, umilința și înfrângerea se stinseră, și ele, încât se pomeni ca într-o sferă de sticlă mată, o sferă uriașă: nu vedea și nu auzea decât pulsația ritmică, ușoară a spațiului în care se găsea, spațiu inundat pe nesimțite de frig. Întrebările neliniștite ale Tatiane se izbeau ca de un zid; nu era capabilă să reacționeze în niciun fel, știa că i se vorbește, că măcar de formă nu trebuia să pară învinsă, rănită, bănuia că este definitiv eliberată de orice grijă sau răspundere, dar tocmai acum își dădea seama că, în subconștient, nu asta își dorise, că nepăsarea sau tăcerea lui prelungită, neînțeleasă îi tăiasă orice legătură cu lumea, că abia acum hotărârea ei era irevocabilă, că indirect tocmai Sabin îi dăduse singura dezlegare de care avusese nevoie. „Doamne, chiar trebuie să... Nu mai există întoarcere?...” se întrebă îngrozită imediat după plecarea Tatiane. Aceasta o așezase pe pat, o învelise ca pe un copil neajutorat și o rugase să doarmă. Ioana se supuse sfaturilor ei, se lăsase purtată, învelită, mângâiată, dar odată rămasă singură, absența oricărui drum de întoarcere îi deveni foarte clară: și în

clipele acelea nu era vorba numai de Sabin, el era doar unul dintre sentimentele ce mureau, una dintre speranțele năclăite în ridicol. „Să mă răzbun? Își aminti ea de sfatul Tatiane. Prea jos, prea lipsit de importanță... Să mă adâncesc și mai mult în noroi? Sau să ajung la acea nesimțire... la cinism... să nu-mi pese de nimic, să nu exist decât...?” Chiar dacă sentimentele lui Sabin ar fi rămas intacte, chiar dacă împrejurări nebănuite de grele l-ar fi împiedicat să o caute, el murise oricum... „Un semn, ceva, din moment ce era acasă, liber...” Pe măsură ce gândurile ei se învârteau în gol incapabile să-i absolve ori măcar să-i atenueze vina, gesturile îi deveniră clare, sigure, iar privirea își recâștigase acuitatea; ba, mai mult, vedea parcă și dincolo de ziduri o lume obscură, fără identitate, frământată de dureri și spaime, se redescoperea pe sine multiplicată în sute și mii de exemplare. „De fapt ce rost are să aștept? Își deschise grăbită noptiera, scoase portmoneul și, cu o stranie voluptate, îl goli de medicamente; nu le prea cunoștea numele și efectele, strânsese la întâmplare ce se nimerise: toate, deodată, n-aveau cum să-i tacă bine; erau destul de multe, dar nu suficiente; pe sticla noptierei le adună pe cele sigure, însă cantitatea nu o mulțumea. „Nu trebuie să existe eroare, se gândi. Teama de ridicol, de o nouă umilință o obligă să le privească iritată că va trebui să aștepte, să mai amâne câteva zile... Alese emoționată o casetă de amital: simțea nevoia să doarmă sau să-și facă un fel de gol în creier; nu mai suporta viața de aici suspendată absurd între întrebări, vizite și sfaturi. Ce să le spună? Ce să le mai spună? Doctorul, cu convingerea lui că-i va oferi firul de care să se agațe. Logic, toate erau clare, dar cum să scapi de umilința cotidiană, de mizeria persistentă, trainică, de chinul care se numește supraviețuire? „Ai încercat vreodată să faci ceva? Ți-a plăcut ceva? Care crezi că este punctul în care se sfârșesc toate prietenii dumitale? Cum îl vezi acum pe Iustin? Dar pe Anton? N-ai abandonat-o pe nedrept pe Victoria?” La unele întrebări îi răspunsese, la altele amânase răspunsul, numai că el nu prea reușea să treacă dincolo de cuvinte, deși simulase mereu că o înțelege, că-i dă dreptate. „Nu eu sunt cel în drept să hotărâsc. Vei găsi singură ceea ce cauți...” spera doctorul. Un lucru era clar: Vlad Cosma avea o bunătate care nu-i dis plăcea, numai că ea nu-i folosea la nimic, mai mult, o încurca: nu putea să-l refuze, însă nu

simțea nevoia să-i spună adevărul integral. Ioana pipăi caseta ca pe un talisman ce o apăra de lume și, simțindu-i rugozitățile, auzindu-i crepitația blândă, abia perceptibilă avu o tresărire ciudată. „Nu o fac din cauza lor... Nu neapărat ei... Sau nu numai ei...” O puse pe limbă și, deodată, timpul se avântă speriat înainte, era atunci, în momentul acela: brusc, fălcile i se înțepeniră, refuzau să se închidă, mâna începu să-i tremure, iar simțurile, acutizate la paroxism, înregistrau cele mai neașteptate detalii: violetul stins al capotului, striățiile de pe marginea grosolană a patului, firele de praf înghesuite în frânturile de raze ce răzbăteau prin găurile perdelelor de tifon, musculițele zvâcnind haotic. „Dacă acum... acum când de fapt... dar *atunci?*” și, speriată de propria-i neputință, se pomeni plângând în hohote. Tatiana o găsisese cu mâna pe pahar, contemplând neputincioasă tabletele risipite pe noptieră. „TU ești tâmpită la cap? strigă ea azvârlindu-i paharul și repezindu-se asupra tabletelor. Câte ai luat? Hai repede, bagă-ți degetul pe gât!” Fără să aștepte vreo explicație, un gest măcar, Tatiana se năpusti asupra ei, o prinse de cap și încercă să-i descleșteze gura. Sufocată aproape, Ioana scuipea ceea ce mai rămăsese din casetă, apoi cu gesturi energice încercă să salveze câte ceva din tabletele strânse cu atâta răbdare. Tatiana însă i-o luă înainte: furioasă, le adună într-un buzunar, după care cotrobăi grăbită prin portmoneu, poșetă, pungă. Ioana încercă să protesteze, să o alunge, însă Tatiana o trânti pe pernă și începu să o lovească în neștire. „Ești nebună? De ce să faci așa ceva? Zi mersi că nu te spun ochelaristului să te lege! Pentru dobitocul ăla? Păi, merită somnorosul un asemenea sacrificiu? Doamne, bine că mi-a trecut prin minte să vin aici! Am simțit eu ceva în neregulă la tine, bănuiam că ești mai disperată decât arătai. Pentru un nenorocit de bărbat? Dacă tu nu ești în stare, ți-l învăț eu minte de o să te pomenească și-n mormânt. Îți promit asta!” Lovea prosteste, fără energie, vorbea și căuta pe jos, spre ușă și spre ochii îngroziți ai Ioanei. „Nu merită, ți-o jur! N-ai pic de orgoliu! De ce? Ce rost are? Cui să faci plăcere?” După o revoltă scurtă, intensă, Ioana fu învinsă de oboseală: privea umilită agitația femeii, mișcările repezite, îi auzea vocea ironizând-o, acuzând-o și condamnându-se, dar nu avea putere să i se opună sau măcar să o roage să tacă, nu încerca să se scuze ori să se explice pentru că *acum* chiar nu avusese de

gând să facă gestul respectiv. Rămăsese culcată, așteptând o nouă serie de lovituri și insulte, și ele îi conveneau, dar nu fiindcă fusese imprudentă, ci pentru a-i întreține vie nevoia de moarte. Iar cum așteptarea se prelungea, reușise să-și întoarcă fața spre geam, să se concentreze asupra bradului adormit în lumina violentă a soarelui. După o lungă absență o descoperi iarăși pe Tatiana stând lângă ea pe pat și mângâindu-i părul. „Nu te simți bine? Ți-e rău? Ai luat prea multe? Te rog, spune-mi, insistă ea cu ochii plini de lacrimi, câte ai luat?” „Niciuna, șopti Ioana impulsionată de mila pe care i-o provocaseră lacrimile femeii. Nimic...” Un timp amândouă plânseră îmbrățișate, apoi Tatiana se desprinsese și privi tabletele adunate în mână. Adevărul e că nici nu știu de ce nu te-am lăsat... Ce am câștigat eu trăind atâția ani? La ce mi-au folosit? Te învârti la nesfârșit în același cerc stupid, te amăgești mereu că odată și odată vei ieși, că va exista o șansă și pentru tine... Te legi de alți oameni iluzionându-te că ei vor fi altfel... Pe urmă cauți alte refugii și, cu cât trece timpul și sporesc eșecurile, cu atât oscilezi între nepăsare și spaimă... Poate că pe mine soarta m-a pedepsit deoarece i-am cerut prea puțin, aproape nimic... Am fost o cretină... Visam doar o viață comodă în care să-mi satisfac mici curiozități, mici nevoi... Să citesc, să ascult muzică, să văd spectacole, să mă îmbrac bine și, bineînțeles, să am un soț frumos și înțelegător... Soț am avut, și nu unul, ci doi... Poate că înainte de a mă liniști definitiv o să mai încerc încă o dată...” Ioana simțea cum o apăsa capul Tatianeii, dar nu avea curajul să-l îndepărteze pentru a putea respira mai ușor, continua să-i asculte vocea obosită în timp ce-i urmărea firele cărunte din creștet. „Cum trebuie să arăt, ce sentimente inspir, oare, încât toată lumea se simte obligată să mă apere ori să-mi dea sfaturi? Ce sentimente stârnesc? Milă? Fragilitate? Să par oare chiar idioată? se întreabă Ioana. Poate că și sunt...” „Pe primul soț l-am cunoscut în gimnaziu și părinții ne căsătoriseră teoretic încă de pe atunci... Fiica doctorului X cu fiul avocatului Y... Prieteni nedespărțiți, familii bune, respectate... Am crescut împreună, am mâncat din aceeași farfurie. Părinții, respectabilii părinți ne planificaseră de mult viața, în cât căsătoria a fost o banală formalitate fiindcă noi, încă din studenție, am profitat de înțelegerea cu care eram înconjurați, de faptul că ne obișnuiserăm de mici cu ideea că vom fi soț și soție, că zarurile au

fost aruncate demult... Silviu era foarte frumos, o figură de atlet: Înalt, subțire, cu față curată, ochii albaștri, mari. Situație excelentă: fiu unic... Azi, habar n-am dacă în povestea asta a fost vreo urmă de iubire... La atâta obișnuință iubirea se retrăsese sfioasă... Calvarul a început abia după ce ne-am mutat împreună. Tutela părinților îl obligase să-și ascundă chipul? Nu era om, ci un fel de mecanism programat perfect. La nouă seara, absolut obligatoriu culcarea. Niciun drept de recurs. Treizeci de minute amor, zece — igienă, apoi somn până la invariabilul amor matinal care trebuia să se sfârșească la șase fără un sfert. Mesele aveau ore foarte fixe, plimbările erau precis cronometrate, orele de studiu iarăși, vizitele, de asemenea... Cât mai puține și cât mai singuri... Trăiam o viață împărțită în secunde și orice abatere, fie și de câteva minute, îi provoca adevărate crize de nervi. Eu eram exact la polul opus... Nu puteam iubi între orele cu tare și cutare, dar n-avea nicio importanță! Mult timp m-am străduit să mă opun sau să-l ignor, dar nu suporta să fie contrazis, în programul lui sufletul nu-și găsea loc... Ce să fi făcut? Să plâng, să fac circ? Nu neapărat orarul mă exaspera, ci uscăciunea lui, absența sufletului. Era chirurg, visa competiții, ascensiune universitară, și o plagă bine suturată îi spunea mai mult decât mine. Așa am început să beau... Stăteam acasă și beam... Trebuia să mă anesteziez cumva... La prima dezintoxicare m-am prezentat singură, nu mă mai puteam opri, iar el a început să mă ignore cu desăvârșire; mă lăsa să beau cât doresc, dar numai acasă... Curios, tot părinții ne-au venit în ajutor sfătuindu-ne să divorțăm. Așa se face că de la medicină am trecut la arte. Alexandru a fost un foarte bun profesor, predă vioara la școala de muzică... Am avut câțiva ani fericiți, deși lipsurile nu ne-au ocolit... Nu ne plângeam, strângeam cureaua, făceam meditații, ne descurcam... El îmi înțelegea nevoile spirituale, numai că nu prea aveam timp pentru ele... Erau însă o aspirație frumoasă... Până la urmă i s-a desființat școala... Aveam de ales între a ne muta într-un alt oraș și a se recalifica... Rate la casă, rate la mobilă și unde să te mai duci? De câte ori într-o viață îți poți permite să te muți? Până la urmă, în disperare de cauză, s-a recalificat ca electrician de mină, iar directorul, un om minunat, Liviu Pop, i-a dat voie să facă un quartet cu foștii lui colegi de la liceu și să instruiască amatori. Cu tonusul lui

pozitiv, sau cu inconștiența lui, a fost convins că e vorba de o situație trecătoare. Apoi a încercat să găsească un loc într-o orchestră semi-simfonică, apoi a stat câteva luni într-un sanatoriu de nevroze, iar după asta a început să bea și astfel m-am pomenit și eu la a doua dezintoxicare. Nervi el, nervi eu. Cercul, pentru noi, era închis. La o masă festivă m-am matolit și l-am lovit cu o scrumieră în cap pe un inspector care vedea viața altfel decât mine... Dacă mănânci rahat te privește, dar cel puțin nu încerca să strigi că-i bun! Puțină discreție!...Alexandru este, cred, irecuperabil... Cântă pe la fel de fel de chefuri, nu vine acasă cu zilele, a ajuns aproape un cerșetor... Neputința, eșecul, disperarea m-au învins și pe mine în cele din urmă... Din învățământ m-au transferat la o bibliotecă... Acum sunt clară, lucidă, am depășit criza, dar ce se va întâmpla după ce voi ieși? Doctorii mă pot ajuta cât sunt aici. Dincolo de ziduri însă... sunt neputincioși, or, noi trebuie să trăim dincolo, după regulile de acolo..." Și, cuprinsă de furie, începu să izbească în neștire cu pumnii marginea patului până când durerea o obligă să se trezească; fața-i răvășită de lacrimi refuza să-și revină; privea cimentul uzat, de parcă pe el ar fi descoperit întipărite toate secvențele evocate, spaimile, așteptările și umilința care o duseseră acolo. „Să-i fi văzut degetele, spuse ea, îngroșate, butucănoase, pline de bătăături și ulei, rănilor... Parcă-i era jenă de arcuș... Îl ținea ca un caraghios, îl inhiba. Aveam senzația că privesc un diletant oarecare...Mai bine să nu-mi amintesc... Până la urmă, a renunțat să mai exerseze... Stau și mă gândesc că viața asta nu e făcută pentru toți. Trăiește cine reușește să se acomodeze! Trăiește cine poate să se descotorosească de sensibilitate și de unele mici pretenții vitale. Iartă-mă, izbucni ea după o lungă pauză, iartă-mă că ți-am luat por cănilor astea, că m-am purtat ca o nebună... Faci ce vrei cu viața ta... Și eu, dacă aș avea puțină demnitate, ar trebui să te imit! Până la urmă, tot singuri rămânem să ne judecăm păcatele. Trist este când nu te mai poți suporta pe tine însăși... Poftim!" Se ridică încet, ca beată, ocoli patul și, cu mișcări ezitante, scoase medicamentele din buzunar le reazează cu grijă pe pupitrul noptierei și, fără să spună nimic, se strecură pe ușă, ca o umbră, târându-și picioarele. Ioana privi pierdută în urma ei, apoi, pomenindu-se singură, se simți ca în preajma unui pericol neobișnuit: parcă toate

simțurile, trezite brusc, după o lungă și anonimă letargie, erau în stare de alarmă, se chinuiau să o avertizeze; ei însă nu-i păsa de nimic, se simțea dezarmată, umilită. Mai luă o cașetă de amital și, nu peste mult, adormi iar visele îi fură cutreierate numai și numai de farurile acelei mașini care, noapte de noapte, continua să se apropie agresiv de ea.

15

Primul gând după două zile de somn aproape neîntrerupt: „Doamne, câți neisprăviți sunt pe lume!” Se trezise cu mintea clară și având sentimentul straniu că organismul îi refuza odihna, medicamentele, letargia în care căzuse. Nu se gândise la cineva anume când vorbise de neisprăviți; nici măcar nu-și amintise de o veche durere de-a ei: „Cu ce m-am ales? Profesoara de fizică mă văzuse fiziciană, cea de română mă îndemnase să scriu, cea de matematică mă împingea spre calculatoare. Din toate câte ceva, dar nimic concret. Acum nu sunt nici măcar o speranță”. Nu știa din ce străfund al conștiinței a izbucnit acest gând, însă în starea aceea bizară de veghe i se perindaseră prin memorie, ca într-o nedorită paradă a umbrelor, cele mai neașteptate personaje, unele cunoscute direct, altele doar din diverse relatări; se așezaseră unele lângă altele, cu întâmplările lor cu tot, de parcă s-ar fi aflat în fața unui ecran panoramic și ea le observa cu un ochi foarte rece carențele, neîmplinirile, viețile subțiri, improvizate, sentimentele superficiale, schimbătoare, și impresia de neîntreg, fals, minor îi rămăsese și după ce se trezise. Se simțea stăpânită de un fel de răutate care o aducea până-n pragul exploziei: „Unde am fost atâta vreme? Cum nu i-am văzut?” De aceea, când doctorul Cosma o invită la o plimbare prin curte, își propuse să se elibereze de ezitări și rezerve, să depășească limitele politico-prudente spre care o mânaseră oboseala și sentimentul inutilității oricărui dialog. Bănuia că Anton nu l-a slăbit o clipă, că l-a cărat după vechiul lui obicei pe la cabane și restaurante până a fost sigur că e stăpân pe situație. „Ce motive ar avea doctorul Cosma să mă simpatizeze sau măcar să fie obiectiv? Și, la urma urmei, ce nevoie am eu de obiectivitatea lui, de stupida lui înțelegere? Anton merge până-n pânzele albe: se teme de orice

echivoc, nu renunță o clipă la ceea ce își propune. Poate de aceea și-a rărit vizitele, nu se mai lamentează, nu dorește explicații: este, în sfârșit, sigur! mai mult astăzi nici n-o să vină.”

Deși mai avea o oră până la întâlnirea cu doctorul. Ioana începu să se îmbrace, și nu fiindcă era emoționată, ci din cauza senzației stupeficate că și-a pierdut această deprindere. „Chiar trebuie să nu mă înbrac la voia întâmplării, se gândi, acum mă îmbrac de-a binelea, serios...” Nu avea prea multe haine la dispoziție, dar nu asta o incomoda, ci obsesia că nu mai știe să le asorteze, iar apoi, descoperindu-se în oglindă, fața ei se crispa: slăbise, era foarte palidă, orbitele aveau o neplăcută nuanță violetă, însă în mod deosebit o uimiseră ochii: ei se păreau măriți, ieșiți cumva din orbite, marcați încă de spaimă. Iritată, încercă să se fardeze de parcă ar fi vrut să se ascundă până și de sine, dar cu toată bunăvoința, nimic nu-i reușea: oscila între roșul țișător al păpușilor și albul stins al porțelanului, iar încăpățânarea ei de a găsi nuanța potrivită era mereu ridiculizată de oglindă. Până la urmă, trebui să se mulțumească doar cu puțin albastru la ochi; arăta ceva mai bine decât înainte, deși ei se păreau atât de multe de corectat, încât continua să se privească paralizată.

Doctorul o găsisese în starea aceea de indecizie. „Aveți oaspeți? se interesă el strângându-i afectuos mâna.” „Nu, zise Ioana încurcată, o fac doar așa, să mă simt bine. Să mă vedeți și altfel...”

Faptul că doctorul o găsisese nepregătită nu-i convenise: nu arăta așa cum și-ar fi dorit și faptul acesta o făcea și mai vulnerabilă, sporindu-i senzația că nimic nu-i mai aparține în exclusivitate, că este într-o penibilă pierdere, mai ales că în discuțiile lor cedase inițiativa: nu știa de unde să-l ia și cum să restabilească un echilibru de care avea neapărată nevoie, el îi lăsase mereu impresia că știe ceva în plus, că are un ascendent asupra ei și asta îi consolidase convingerea că nu vor ajunge niciodată să comunice deschis, fără precauții. „Atunci mă bucur. Avem o zi splendidă și, dacă nu apare vreo urgență, până spre seară ne putem plimba...” „Poate vine Anton... Sau el nu mai face parte din urgențe?...” „Există lucruri care mai devreme sau mai târziu tot împreună va trebui să le rezolvați”, conchise el și Ioana își spuse în gând: *O să-mi vedeți voi răspunsul. Da, înțeleg: o afacere care trebuie tranșată între cei doi parteneri; ce*

dă și ce dau. Poate chiar de față cu martori. Restul ar fi detalii. Apoi, incomodată de stângăcia cu care mergea, de tocurile înalte și de foșnetul capotului, urinări mirată figurile ce populau lungul coridor.
„Ce-o fi și-n mintea ăstora? Ce i-o fi alungat din lume?”

Aerul curat, răcoros, o amețise. Curtea încăpătoare, împrejmuită de un gard înalt, din fier și cărămidă roșie, era plină de bolnavi. Sub un castan, Tatiana și M.N.S. discutau degajați: văzându-i, Tatiana râse tare, forțat, poate pentru a-i atrage atenția; din clipa incidentului cu medicamentele, între ele se lăsase un fel de jenă ciudată: strădania de a se menaja reciproc le dusesese la încetarea oricărui dialog. Râsul Tatianeii părea răutăcios, și nu înțelegea de ce. *Crede că mă consolez ușor, că mi-e deajuns o vorbă bună...* Doctorul Cosma o conduse la marginea grădinii, sub deal, unde se afla o bancă verde pe care scria *Proaspăt vopsit*. Acolo, râzând, îndepărtă inscripția și o pofti să ia loc. „Era unica soluție pentru a o avea mereu liberă”, râse el. „De câte ori am puțin timp, mă retrag aici. Agricultorul ignorat din mine mă cheamă spre pământ, iarbă...” „Sau poate fiara”, adăugă ea ironică. „Depinde de unghi... Ca medic, v-aș da dreptate, ca persoană socială, cu o concepție politică justă, trebuie să vă contrazic... Ca de obicei, adevărul este la mijloc”.

Ioana se așeză alături cu stângăcie și, multă vreme, privi amestecul bizar din grădină: nucii înalți, rămuroși, cireșii răvășiți, castanii nemișcați, acoperind un cer lăptos pe care un abur străveziu îl lega de pământ. Aerul tare îi mări amețeala, iar locul nu îi păru bine ales. Deși își dorise de mult o discuție cu Vlad Cosma, aici nu se mai putea concentra: simțea cum se risipește peste ierburi și flori, derutată de mișcările lui stângace, de parcă ar fi avut intenția ca dialogul să alunece spre intimități jenante. Cât locuise la țară, băieții o invitaseră pe câmp sau în pădure cu un scop bine precizat și, involuntar, izolarea de lume îi provoca a reacție de apărare. *Trebuie totuși să-l conving că nu sunt o cretină. Și mai trebuie să-i spulber iluzia că poate descurca ceva. Când îl voi vedea și pe el dând înapoi, incapabil de o soluție, voi fi împăcată, voi ști că hotărârea mea e bună...*

Din servieta-i încăpătoare Vlad Cosma scoase un termos și două căni de plastic; cu gesturi sigure, turnă în ele cafea, apoi, după ce își

aprinse o țigară, lăsă pachetul pe bancă și, grăbit, trase câteva fumuri, de parcă ar fi dorit să amețească.

„Știam că nu fumați”, zise el jenat și uimit că, neinvitată, Ioana se repezise asupra pachetului. „Uneori... Păreți atât de grav încât am sentimentul că vreți să-mi aduceți la cunoștință ceva foarte neplăcut... De aici... N-are rost să vă codiți, intrați direct în subiect, zise ea cu o undă de răutate în glas. Despre mine sunt sigură că aveți convingerea că știți totul și încă ceva pe deasupra? „O, nu, se apără el. Poate nemulțumitei nu izbutesc niciodată să-mi împart timpul cum trebuie. Scriptologie, formalități, nimicuri... Și din istoria asta pierd și eu și bolnavii Despre dumneavoastră, firește, am aflat câte ceva, de ce să mint?! Oricum nu aveți mari motive de nemulțumire, cred...” „Nu sunt o pacientă incomodă, sper... Nu cer nimic, nu protestez...” „Iată, se gândi ea, ar trebui să-i fiu recunoscătoare pentru ceea ce a făcut, chiar și pentru cafea, dar nu știu de ce nu pot... Și-mi pare rău...” Avusese, o vreme, sentimentul că o ignoră, apoi că nu o ia în serios, că nu o crede, și, la urmă de tot, o enervase faptul că o găsisese fardându-se. „Am certitudinea că mă anti patizați, zise înțelegător, și chiar bănuiesc de ce... M-ați văzut de prea multe ori cu domnul Crișan, și aveți impresia că mă domină, că i-am adoptat opiniile... Până v-ați decis să ieșiți din mușenie a trebuit să... și este firesc să cunosc ambele părți dacă am ocazia, nu?” „Normal, recunoscui Ioana. Mă nedumerește iluzia dumneavoastră că puteți descurca ceva. Căutați în mine, în trecutul meu niște puncte de sprijin. Dar aici vă înșelați. M-am plictisit de târârea asta continuă, fără cap și coadă. Dacă le aveam, eram scutită de erorile mari care... Am mai discutat...” „Ei, orice ați zice nu se poate să nu existe și puncte de sprijin. Nu neg, toți avem defecte, slăbiciuni, neîmpliniri. Uneori, în clipele de mizantropie, mă gândesc că dacă fizicul ar fi oglinda defectelor noastre, dacă s-ar transforma după ele, am arăta îngrozitor. E bine totuși să nu ignorăm nici calitățile, să ni le cunoaștem... Atâtea câte sunt... Dumneavoastră, din păcate, vedeți numai defectele... Sigur, ele traumatizează, dar așa, pentru curiozitatea mea personală, n-ați găsit niciun om în care să credeți? Un om pentru care să merite să faceți orice... Ați admirat vreodată pe cineva fără rezerve?” „Da, zise Ioana fără să se gândească prea mult. Aproape pe toți, la început. Le acordasem

credit sută la sută... Nu i-am suspectat nu i-am privit cu rezerve... Ei m-au obligat să le scad mereu din ceea ce le dădusem în alb. Așa a fost cu Iustin, cu Anton, cu alții. Îmi lipsește instinctul de conservare. Mă aruncam așa, ca într-o apă. Vara, în plină caniculă... Poate e vina mea că am tot pierdut..." „Și dintre numele pomenite altă dată... nimeni, chiar nimeni?" „Nu văd de ce ar trebui să admir pe cineva fără rezerve? Nimeni nu e perfect și toți, vorba lui Dimitrie Cantemir, „atomori putrezitoare suntem..." „V-am întrebat doar. Nu e niciun rău în asta..." „A fost cineva totuși, zise Ioana nesigură: nu era hotărâtă dacă merita să-i spună. Din păcate, e mort sau, în orice caz, dispărut... A murit, cred, înainte de a părăsi eu Râul Doamnei. Nu știu dacă l-am înțeles prea bine, dar oricum, l-am admirat. Deși am o altă structură, mă fascinează oamenii care știu ce vor, care fac bine... oamenii de acțiune. Ceea ce nu pot fi eu..." „Cine era? se interesă Vlad Cosma intrigat de sinceritatea ei". „N-are nicio importanță... E mort, am spus... Un inginer de mine... Când v-am vorbit de fosta mea gazdă... Helgomar David". „Helgomar David? se miră doctorul, hotărât să facă un test privind convingerile femeii. Spuneți că a murit demult? Helgomar? Numele ăsta nu mi-e străin, exagera el. Probabil că ne gândim la persoane diferite..." „Da, e mort... sau, oricum, nu se mai știe nimic de el". „Cum arăta?" „Un tip înalt, roșcat... ochi albaștri..." „Mort? Dacă ne gândim la același om... Cineva cu acest nume și cu această fizionomie a trecut nu demult pe aici. Integru fizic, două-trei luni, cel mult trei... Eram în comisia de expertiză. Numele ăsta neobișnuit... Psihic părea deviat, dar de trăit... Mi-l amintesc exact... Și-a contestat mereu diagnosticul. De aceea a ajuns... Aici, în zona noastră, dar noi..." „Și unde poate fi? Izbucni Ioana uluită". Îi trecuse brusc orice durere, nemulțumire, spaimă, de rută, începea să trăiască altfel. „Nu știu, spuse Vlad Cosma privind-o contrariat de noua ei înfățișare: nu-i putuse anticipa o asemenea izbucnire. Poate la Leșul Ursului, poate la Borșa... Poate la pensie... Stă liniștit câteva luni și pe urmă iar face câte o criză, câte o ieșire din normal și, firește... Unde apare el, după un timp începe scandalul. A fost pentru precizare de diagnostic". „Și sunteți sigur că e bolnav?" „Atât cât putem fi... Când e vorba de psihic ne aflăm pe un teren etern

mișcător. Depinde foarte mult de practica, inteligența și conștiința medicului.

Depinde de mediul din care provine bolnavul. S-ar putea ca întregul mediu să aibă alte date. Oricum, diagnosticul îl apără... Dacă, firește, ne gândim la aceeași persoană”. „Îl apără de ce?” „De consecințele actelor sale...” „Bine, dar e un om formidabil...” „Dacă ai ști cum te înșală oamenii ăștia formidabili! Sigur, nu contest, acest gen de oameni au o forță și o putere de seducție neobișnuite. Atrag, devin lideri de opinie. În vederea atingerii țelurilor lor nu-și aleg mijloacele. Credeți că cei de genul lui M.N.S. nu-și pot face prozeliti? Încă foarte repede și sunt atâția care bântuie încă nestingheriți, care își aplică aberațiile cu pumnul”. „Și ce se va întâmpla cu el?” „Nu știu. Nu m-a interesat în mod deosebit. Era unul dintre cazurile supuse comisiei. Pe la noi trec cazurile cele mai dificile din partea asta de țară... Îți trebuie o memorie formidabilă la atâta zarvă...” „Și de când e bolnav?” „Diagnosticul l-am confirmat noi, dar boala, cred, e destul de veche...” „Acum doi ani era bolnav?” „Absolut sigur!” „Exclus! Să mă înșel chiar atât de mult?” „Atunci nu vorbim despre același om. Cât despre greșeli, nimeni nu este infailibil. Nu s-a văzut om scutit de așa ceva... Unii pot părea sau se cred infailibili fiindcă au pe cine arunca vina. Oricum, să știți că diagnosticul e foarte dificil de pus, îți trebuie multă experiență...” „Între Helgomar și M.N.S. distanța e de la cer la pământ?” „Din afară privesc lucrurile, s-ar putea să aveți dreptate. Văzuți însă cu ochii specialiștilor distanțele dispar, sunt bolnavi. Din păcate, și unii ca M.N.S. au ajuns lideri de secte, propagă religii noi, alții terorizează cu arma-n mână, alții au fost sanctificați sau zidiți în istorii: Idi Amin, de exemplu, Duvalier-tată L. Aceste structuri vor găsi întotdeauna adepți. Dar, repet, poate că ne gândim la persoane diferite...” „Și unde a fost până în ziua precizării diagnosticului?” „Prin ceva spitale, desigur. Nu cunosc cazul în detaliu, adică nu-mi mai amintesc... N-ar fi exclus să fi auzit numai sau să fie — mă gândesc la nume — vreo reminiscență livrescă. Îmi pare foarte rău că v-am creat iluzii.” „Și n-ați putea găsi fișele, foile de observație?” „Dacă ar fi fost internat la noi l-aș fi reținut. Regret mult... Vedeți, o chestie și de vârstă. La un moment dat nu mai știu dacă ai citit, ai trăit sau ai auzit anumite lucruri. Repet deci:

nu știu despre el decât ceea ce am dedus de la dumneavoastră, nu l-am văzut, am vrut doar să vă testez. Pe aici n-a trecut nimeni cu acest nume, clar? E mai bine să închidem discuția, conchise Vlad Cosma, și glasul lui crispat o făcu să înțeleagă că în clipa aceea era inutil să mai insiste”. *Sunt sigură că o să discutăm acest caz! îi promise Ioana. A fost o manevră de-a lui pentru a mă stârni? Voia probabil să-mi vadă capacitatea de reacție la emoții puternice, dacă am dobândit ceva echilibru. Poate este interesat de calități omenești preferate sau de structuri. Deși n-ar fi exclus să am de-a face doar cu eterna prudență a doctorilor; încă n-are încredere în mine, tatonează... Aici pierde: cât de mult ar conta în clipa aceasta un da sau un nu sincer! Încordată, se hotărî să-i aștepte primele cuvinte. Dacă într-adevăr știe ceva, nu va mai aduce vorba despre el. Dacă nu știe, va căuta scuze, explicații, oricum va reveni asupra cazului, conchise Ioana urmărindu-l pe furiș.*

Doctorul Cosma își pusese ochelarii alături, pe bancă, și cu capul dat pe spate privea mișcarea molatecă a castanilor. Inspira profund, rar, de parcă s-ar fi străduit să se trezească dintr-o ușoară amețală. Fața palidă, prost bărbierită dădea impresia unui suferind; de aproape părea mult mai îmbătrânit, fragil, măcinat de o durere ascunsă; buzele cărnoase, cu conturul accentuat, îi tresăreau din când în când, semn că încă își căuta fraza potrivită. *Mama mă-tii de perfid, îi spuse Ioana în gând. Stă și pândește. Mereu la pândă. Țăsta, cred, nu poate să iubească, să urască, să se simtă dincolo de bine și de rău. Mereu adună, scade, analizează. Cum or fi arătând oamenii prin lentilele lui? Dar nevastă-sa? Copiii? Poate că trebuie să existe și asemenea oameni care să se sacrifice pentru alții. Oameni-depozit de dureri, spaime, aspirații frante. Pe ei cine să-i înțeleagă? Cine să-i ajute?*

Așteptarea se prelungea; dincolo de gard, o lume pestriță, gălăgioasă: unii treceau râzând nepăsători, iar alții, sprijinindu-se de drugii de fier, atenți, urmăreau mișcările din curte așteptând probabil nefirescul, spectaculosul. *Parcă ar fi la grădina zoologică! observă Ioana. Dacă aș urla puțin i-aș face fericiti. Unde o fi M.N.S., să le explice cum stăm cu viitorul și ce ar trebui să facă, la câte libertăți și vicii să renunțe pentru a fi demni de doctrina corelațională și multiinterferențială? Oricum nu izbutise să se concentreze asupra*

fețelor celor de dincolo de gard, căci privirea începuse să i se voaleze: plutea peste ierburile înalte, cărnoase, peste flori și acoperișuri atrasă irezistibil de un cer înalt, lucitor care o elibera de gândurile parazite. *Nu se poate să nu trăiască Helgo!* se agăța ea de neașteptata speranță ce încolțea surprinzător în gând. *Trebuie să o anunț pe Victoria. Cu orice preț. Ar fi singura bucurie pe care aș putea-o face cuiva. Poate că așa îmi va ierta faptul că am neglijat-o. Probabil că și ea a aflat între timp sau s-a împăcat cu gândul... Poate că nu-i adevărat, că n-a fost decât o confuzie de-a doctorului și nu știu dacă-i prea cinstit să-i creez iluzii. Dar ăsta a venit să doarmă lângă mine?* se întrebă apoi, nemulțumită că Vlad Cosma continua să rămână în acea ca și poziție, pândindu-i reacțiile sau căutând încă fraza potrivită. Doar Sabin mai știa povestea lui Helgomar, însă n-aveau cum să se sfătuiască. Și tocmai când ea ar fi avut cea mai mare nevoie. O clipă se gândi să-i telefoneze. *A fost ce-a fost, n-ai venit, n-ai putut, ți-e frică, ai considerat totul o poveste pasageră, lipsită de viitor, n-are nicio importanță; am crezut o clipă că ești ceea ce căutam, așa cum. Noaptea, în vis, cred că sunt la Londra, Paris, în Evul Mediu; îmi plătesc naivitatea; acum vreau să mă sfătuiesc cu tine într-o chestiune foarte gravă. Pe urmă am putea să nu ne mai vedem niciodată. De fapt, nici n-aș fi capabilă. Trebuie să facem abstracție de cele întâmplare. Sunt momente în care treci peste orice, când trebuie să te ignori, când sentimentele tale rămân în umbră.* Până la urmă, textul o nemulțumise. *Probabil că pentru el Helgomar și Victoria nu au aceeași importanță...* Va crede că-i un subterfugiu... Din moment ce nici eu nu am însemnat prea mult, este firesc să... Și în clipa aceea, pentru prima dată de la telefonul Tatianeii, avu sentimentul rupturii definitive, al imposibilității de a apropia măcar cele două capete ale firului. Durerea și deruta se convertiseră într-o imagine: un atelier de sculptură pustiit, răvășit, abandonat în pripă din motive necunoscute; proiecte începute, statui azvârlite la întâmplare, ciopârțite, des figurate, un aer agitat de degradare și moarte. Se simțea mai puțin implicată în acel dezastru poate și pentru că, de la început, îl presimțise, gesturile și gândurile ei erau dublate de disperare. Sabin n-avusese de unde să știe că fiecare clipă de dragoste, întâlnirile lor grăbite, exasperant de scurte, ea le trăise altfel, torturată de senzația că se vedeau pentru ultima

oară, că nimic nu va mai putea fi repetat, întregit Sabin își pierduse înfățișarea, nu izbutea să-l reconstituie, să-l vadă, deși îi știa detaliile corpului *Nu mai există nimic, nici mâine, nici ieri, doar acum, acum, acum...* își repeta ea, și această formulă puțin stupidă, puțin seacă, importantă doar pentru ea, rostită de fiecare dată când era cu Sabin — într-o strădanie disperată de a se desprinde de lume —, își făcuse efectul cu întârziere: nu-l mai simțea, durerea și spaima nu o tulburau prea mult, se risipiseră odată cu ea peste ierburile grase, de un verde-închis, peste trandafirii galbeni și roșii ce înconjurau pavilionul, se atârnaveră de crengile înțepenite ale castanilor. *Cum poate să nu existe, când până nu demult trăiam așteptându-l, visându-le suportând de dragul acelor momente scurte atâtea înjosiri și umilințe? Iată, nu mi-aș fi imaginat că voi fi atât de seacă, de pustie, când voi renunța chiar și la el!* Involuntar se gândi la Tatiana. *Poate că durerea a atins altă dată apogeul și acum mă îndrept spre o fază a insensibilității totale. Va trebui de acum să mimez și eu bucuria și participarea?*

Doctorul își revenise și, cu mișcări leneșe, își ștergea ochelarii: „Și cum vă mai simțiți? se interesă el cu aerul candid al unui copil care a făcut o gafă: parcă uitase toate discuțiile de până atunci, încordarea, antipatia loanei, pânda ei întărită. Este că v-am pus o întrebare foarte inteligentă? Sunt sigur că v-am surprins!” *Deci nimic despre Helgomar, observă ea bucuroasă, ceea ce înseamnă că există!* „Ca un soldat japonez uitat într-o insulă în timpul ultimului război. Ieșită din timp... Toate cunoscute și toate necunoscute... Un fel de cobai...” „Cu o voință teribilă de a supraviețui. Cu orice preț! insistă doctorul fără să întoarcă privirea spre ea”. „Asta era valabilă la japonezi, îl ironiză loana”. „Și la dumneavoastră?” „N-am meditat suficient asupra chestiunii, minți ea. Am tot atâtea motive să mor câte să trăiesc... Oricum, până una-alta, stau aici fără să știu prea bine de ce, sunt îngrijită, protejată, am dormit până mi s-a făcut silă de somn, m-am chiar obișnuit așa, în afara timpului. Mai departe nu-mi place să mă gândesc. Și ar fi inutil... Neprevăzutul a jucat un rol prea mare în viața mea încât să mai îndrăznesc să-mi fac proiecte”. „Și dacă totuși v-ați face? Măcar unul, să zicem, el ar ține de... Ar putea fi comunicat? se interesă doctorul cu toată gravitatea”. „Nu cred, spuse loana după ce o vreme ezitase între a-l minți și a forța

nota cu Helgomar". „Asta înseamnă că ori este prea mare, periculos de mare, ori neînsemnat, periculos de neînsemnat!” „N-aveți încredere în mine, deci cum să-i răspund neîncrederii cu încredere? zise Ioana hotărâtă să forțeze nota”. „Asumați-vă riscul, răsă doctorul. M-ați obliga”. „Să iau viața de la zero, minți Ioana”. „Cam largă formula. A renunța la domnul Crișan sau poate la un altul, a schimba locul de muncă ori chiar orașul nu înseamnă a începe de la zero. Avem o structură, o experiență în urmă, niște studii, niște deprinderi, o memorie... Mai trăim într-un mediu care are datele lui foarte exacte. El iarăși nu poate fi schimbat; problema este adaptarea. Pe de altă parte, a începe de la zero mai înseamnă și a fugi, or, fuga nu-i întotdeauna semn de realism”. „După dumneavoastră ce ar trebui să fac?” „Nu eu sunt în măsură să găsesc răspunsul”. „Și atunci ce rost mai aveți în afară de a administra niște medicamente și a asculta tot felul de bârfe?” „Noi putem contribui la însănătoșirea unui om, și nu este deloc simplu, dar caracterul n-avem cum să i-l schimbăm. Din fericire... Ce ciudați suntem! Uneori ne supărăm că nu ni se dă atenție, iar când ni se dă suntem nemulțumiți, socotim interesul ce ni se poartă drept violare a integrității psihice sau cum să-i spun...” „Helgomar era sau nu era realist? atacă ea prin surprindere”. „Dacă era bolnav psihic, firește că nu... Poate până la un punct, dar ei, vedeți, nu știu să se oprească... Niciodată nu este vina lor, niciodată nu se vor îndoi, ei au dreptate, merg înainte, sunt ca un tăvălug. Iarăștia care n-au ajuns încă într-o formă aberantă, care plutesc pe marginea realității? „Și chiar era bolnav? Am simțit o ezitare... * „Aștept să mă întrebați și lucruri pe care le cunosc, spuse doctorul cu detașare. Când sunt obosit las impresia că ezit, că nu sunt sigur... Și în aceste zile nu mai de nervi și de oboseală nu duc lipsă...” „Ați susținut că sunteți prea mic pentru anumite treburi.” „Și nu sunt?” „Mi-ar părea rău să fiți...” „Din păcate, nu suntem niciodată ceea ce am vrea... între aspirație și realitate există o distanță pe care o depășesc doar cei cu proiecte minore, strict practice.” „Și cunoștința mea unde a greșit?” „Care anume?” „Helgomar David!” „Iar reveniți? se interesă el cu un aer obosit mimând surprinderea. Dacă aș ști... N-am să-mi iert niciodată această confuzie! Urme de lectură, falsă memorie... M-am străduit mult să-i dau de urmă...” „Posibil, spuse dezamăgită

Ioana. Dar unde a greșit cel pe care-l bănuieți a fi ajuns pe la Borșa, declanșatorul de scandaluri? Și chiar credeți că a greșit?” „Dacă aș ține minte toate foile de observație ar fi teribil! Oricum, e bine să nu ignorăm o clipă realitatea. Vorbind așa, în general, când te-ai decis să înfrunți cu mâinile goale istoria, trebuie să te gândești și la consecințe. Unii au câștigat, dar cei mai mulți au pierdut... Unii au găsit terenul pregătit, alții s-au grăbit, n-au ținut seama de moment, de mijloacele acestuia de con strângere. O teorie întreagă... Și în meseria noastră ierarhia este sfântă. Adesea mi se dă ordin. Și chiar dacă nu-mi convine, trebuie să închid ochii. Profesorul știe tot Este ultima instanță. Dacă nu i-aș închide, m-aș pomeni în situația pacienților mei... Și, după cum vă veți convinge odată și odată, sper, important este să ajuți pe cât mai mulți oameni cu putință, să faci cât poți de mult bine în condițiile date. M-am întrebat adesea cum ar trebui să procedez? Risc, mă sacrific pentru o idee, o opinie, un punct de vedere, într-un moment când lumea este nepregătită, lașă, oportunistă, sau optez pentru prima variantă? Uneori mai renunț, mai închid ochii, sigur, cu o imensă durere, dar nu o fac din lașitate, deși am și eu copii, familie, ci din sentimentul inutilității. Sunt oameni excepționali care nu intră în regulile știute, oameni care o iau înaintea timpului. Din păcate, marea lor majoritate au fost sacrificați. Mulți apar prea devreme... în ochii mulțimii devin ridicoli adesea. Periculoși în ochii legislatorilor... Ei știu din start că pierd, dar nu pot face altceva, ei sunt chemați să zguduie... să dispară...” „Deci rostul dumneavoastră este să salvați mediocrități, să apărați mediocrități? se interesă Ioana”. „Dacă aș găsi un geniu, jur că m-aș sacrifica... Poate că n-am eu flerul să-l descopăr. Probabil că nu sunt capabil să salt mai sus de sanda, nu știu...” „Domnule doctor, habar n-am ce știți despre mine, dacă știți și altceva în afară de cele pe care vi le-am spus, și aproape că n-are nicio importanță, interveni Ioana reținându-și fu na cu dificultate. M-am gândit mult zilele astea. N-am avut ce face. Un timp îngrozitor... Sunt într-o situație mai specială și trebuia să mă gândesc. Vedeți, am fost umilită, înjosită, am greșit, am avut și eu iluzii, mi-am închipuit că se poate trăi curat, am recurs la jumătăți de măsură crezând că prin diverse compromisuri îmi voi păstra intactă o anumită zonă din suflet. Am trecut și prin plăcuta situație de a mă întâlni cu moartea, dar nu asta mi-o reproșez, ci

lașitatea. Sigur, când te-ai născut sub zodia lui *nu se poate*, altfel gândești, altfel vezi lucrurile. Ești ca un om cu o malformație... în sfârșit... Nu știi ce aveți de gând cu mine și aproape că nu-mi pasă. Din clipa asta însă, îmi va fi foarte greu să discut pe față cu dumneavoastră. Oricât de scump ar fi prețul!” „Deși vi se va părea foarte ciudat, mă bucur sincer de cele au ezite, răsse doctorul. Înseamnă că sunteți, poate pentru prima dată în viață, dispusă să vă bateți. Iar contribuția mea a fost aproape neînsemnată. Lumea s-a dezvoltat datorită celor ce au contestat ceva și, mai ales, adevărurile și regulile ce păreau imuabile. Cei ce contestă pot învinge sau sunt învinși, însă nu la asta mă refer, ci la faptul că niciunul n-a cerut aprobare să conteste. Pe de altă parte, nu știu cine spunea că dacă Hercule nu ar fi mânuit niciodată altceva decât un fragil baston, nu ar fi fost capabil să urnească ciomagul cel greu. Ați mânuit vreo dată măcar un fragil baston?” „Ați întors-o frumos, răspunse ea ironică”. „Nu eu, ci dumneavoastră! Câte minuni nu se petrec în somn! Avem impresia că știm multe despre om, că-i cunoaștem măcar datele esențiale... Vine înfrânt, disperat, te gândești că drumul redresării va fi dificil, lung, și, când colo, vezi că ai calculat totul greșit și te bucuri în loc să-ți fie ciudă că experiența te-a înșelat”. „Când credeți că voi ieși?” „O săptămână, zece zile... Să terminăm tratamentul. Aveți totuși nevoie de reacomodare. Știți exact ce veți face după? V-ați precizat atitudinea față de cei din jur? Nu spun apropiati, fiindcă n-am reușit încă să-i descopăr...” „Vedeți, depinde și de ei... Trebuie să-i revăd cu ochii de acum...” „Exact la asta m-am gândit când...” „Atunci îmi veți da că te va zile libere?” „Începând cu...?” „Măine!” „Și altceva?” „Doar atât”. „Eu mă gândisem că ați mai avea nevoie și să vă... acopăr retragerea...” „Adică?” „Văd că nu sunteți familiarizată cu terminologia militară... Bănuiam că domnul Crișan nu trebuie să știe...” „Ar fi prea mult! Spuse Ioana foarte fericită”. „Mă bucur că nu mă părăsește întotdeauna intuiția”. „Și ce o să-i spuneți?” „Mai contați și pe inteligența mea, răsse doctorul, pentru ca apoi, după o lungă ezitare, să devină extrem de grav. Sigur, e bine să nu renunți niciodată la ce ți-ai propus. Dacă țelul nu este absurd, firește. Dar e foarte trist când creezi iluzii”. „Mă voi orienta, dacă vă referiți cumva la mine”. „Am spus-o așa, în general. Îmi displace profund postura de înțelept, de ghid, de călăuză, cum vreți. Uneori însă...” „Vă

mulțumesc că aveți puțină încredere în mine”. „Vă cer scuze dacă, deocamdată, n-am dat dovadă de mai multă. Vedeți, unele răni se vindecă mai repede”. „Mă voi gândi la toate... Dar aş mai vrea să vă întreb ceva. Poate e stupid. Vi se întâmplă vreodată să aveți îndoieli asupra unui diagnostic? Sau chiar remuşcări?” „Da, cine nu are?! Văd însă că ne învârtim în jurul aceluiaşi punct Sper că în viitorul apropiat vă veți strădui să cunoașteți lumea în care trăiți...” „A spitalelor?” „A psihiatriei, răspunse obosit doctorul”.

Ioana înțelese că este inutil să mai forțeze nota: oricum, îi era recunoscătoare pentru învoire, deși ideea că-i va fi acoperită retragerea îi diminua mult bucuria plecării. Se gândi la posibilitatea unei înțelegeri între el și Anton, pe urmă la un simplu gest prietenesc, ca mai târziu să nu-i pese de nimic: importantă era plecarea... Reușise să o înțeleagă într-un fel pe Victoria. *Nu se poate să nu se bucure, își spuse.*

Să te chinuie singurătatea. Parcă-ți pocnesc tâmplele, nu mai ai aer, putere... Alergi mereu, ca o caraghioasă, fără rost, făcându-ți curaj, căutând să scapi de gânduri, de timpul ce se târăște ironic. Obiectele își schimbă forma, dimensiunile, devin ostile, au alte umbre, mult mai întunecate, margini suspecte, ascund, amenință, resping duc o viață a lor. Alteori, învinsă, te lipești de ușă sau de un perete și aștepți. Dar pericolul, catastrofa nu se declanșează și așteptarea pare fără sfârșit. Din tot ce te înconjoară, nimic nu mai cunoști sigur, nu stăpânești, ba până și propriu-ți organism și se pare altfel, necunoscut și el, imprevizibil. Îți descoperi reacții pe care nici măcar nu le-ai fi putut bănuî, invidii ori un absurde: bucuria simplă a celorlalți de a comunica, de a râde. Să simți nevoia de a da totul pentru o vorbă calmă, să te impresioneze până la lacrimi un zâmbet sincer, zâmbetul care să nu-ți fi fost dăruit din mila pentru durerea ta...

„Și pe urmă? se interesă în continuare doctorul. Pe urmă, după ce te întorci?” Întrebarea nu o pusese cu toată gura. Avea o nuanță de îngrijorare, lăsa impresia că s-a grăbit, dar, din moment ce începuse, riscă totuși. Ce fire legăm? Ce fire dezlegăm? „N-am avut încă timp, recunosc Ioana”. Și în clipa aceea se gândi involuntar la Sabin, fără înțelegere, dar și fără ură; încerca să sondeze dimensiunile inexistenței lui: *să renunți la sentimentele care-ți dădeau un rost, să*

renunți la atâtea obiceiuri și bucurii, la o lume creată cu trudă, în ciuda spaimelor și riscurilor nebănuite, să știi că nimic nu mai există, să te simți ca un orb abandonat într-un oraș necunoscut, obligat să reînveți totul sau să revii la viața anterioară, la târârea penibilă pe care ai respins-o cu vehemență, să o accepți resemnată sau... să n-o accepți! „Deocamdată am senzația că încep să mă trezesc dintr-un vis, zise ea. Ceva neclar, tulbure, un vis nu lipsit de consecințe... Foarte curios, parcă toată durerea de atunci s-a condensat în umeri, a rămas acolo. Însă mă apasă...” „Noaptea respectivă vi se pare un accident stupid sau un fel de falie care v-a împărțit viața? Cum o simțiți în momentul de față?” „Cred că e mai mult decât un accident... E o falie, cel puțin, așa mi se pare acum. Și încă nu-mi dau seama pe care dintre margini mă aflu. Oricum, aș fi necinstită să nu recunosc că nu o simt în urma mea, zise Ioana după o lungă ezitare”.

În clipa aceea își dorea să nu plece doctorul, să nu rămână singură, și Vlad Cosma nu se mișcă de pe bancă: simțiseră amândoi că, de fapt, discuția lor, atâta timp amânată, abia acum urma să înceapă.

„Sunteți în măsură să vorbim puțin despre ea? se interesă Vlad Cosma aprinzându-și o țigară. Dar înainte de asta aș vrea să vă fac o precizare: în cariera mea am întâlnit multe nume comune, banale, ca acelea care sunt cu miile în cartea de telefon, de nu te descurci decât dacă știi nu numai strada, ci și apartamentul. Spre mirarea mea, le țin minte. Le țin minte și pe cele mai trăsnete, mai ales pe acestea. Iată: Alcibiade Epifanie Sârmosu, un avocat care pleda cu vehemență împotriva poluării sonore. Firesc, ați zice. Dar protesta împotriva clopotelor. Să nu se mai tragă clopotele în oraș. Cum împăcăm capra cu varza? Sau Libertina Stalina Pongraț. Asta începuse prin a denunța o ilegalitate la locul ei de muncă și sfârșise prin a cere schimbarea sistemului economic. Sau Ragnar Eliade Devoțeanu. A început de la o fraudă semnalată la timp și a ajuns să propună niște legi care să schimbe inclusiv actuala structură ONU...”

„Adică reveniți la Helgomar David? spuse Ioana foarte mulțumită de noua înfățișare a doctorului Oricum ar fi, are nevoie de ajutor, de o mână întinsă. Sunt ființe care-și consacră viața leproșilor, înfometaților, paralticilor. Merită să aibă cineva grijă și de el”. „Da,

numai că el nu există decât în amintirea dumneavoastră”. „Adică?” „V-am auzit vorbind nu o dată despre el. Și n-am făcut decât să vă testez puțin. Trăinicia sentimentelor, convingerile și multe altele. Îmi cer iertare. N-am să vă mai privesc cu un ochi de medic. Sunt convins că după falia de care mi-ați amintit veți fi alta. Cu condiția să aveți curajul să priviți până în adâncul ei. Dacă acest Helgomar ar fi trecut pe aici, aș fi știut...” „Și Borșa? Și ezitățile? Și faptul că ați afirmat că sunteți prea mic?” „Poate am vrut să vă urmăresc reacția la lașitate, spuse doctorul privind-o cu șiretenie. Dar nu-mi amintesc să fi vorbit despre așa ceva. Nimic despre Borșa...” „Greu de înțeles când sunteți sincer și când...” „Am crezut că unele lucruri se pricep din prima fără prea multe detalii și explicații, recunosc el decepționat Vă întinsesem toată mâna și, când colo, vreți... V-am dat și zile libere...” „Vă cer scuze, aveți dreptate, spuse Ioana cu un aer de recunoștință. Mă las purtată de sentimente”. „Nimic rău în asta. De pândă însă de care... Aveți învoirea, faceți ce credeți de cuviință în cele două zile. E bine să nu creați iluzii. A crea iluzii este o crimă aproape. Apoi sunt cazuri pe care numai timpul și istoria le rezolvă. Putem fi abili și fără gesturi spectaculoase. Acum aș insista puțin asupra faliei de care aminteți... La cine am rămas?”

Ioana însă era preocupată de doctor: *Figură ștearsă, detașată, mulțumindu-se să rămână mereu în umbră, dar, ce ciudat, îl contest și totuși mă simt foarte dependentă de el. Face ce vrea el, lăsându-mă să cred că toate pornesc de la mine. Oare chiar are de gând să mă trimită la Victoria? Altfel n-ar fi... Din acel punct o fi deviat viața mea sau de acolo trebuie să reînceapă?*

16

Dacă mă gândesc bine, chiar și eu mă mir că din lunga listă de nume cu care m-am confruntat, primul s-a desprins Helgomar, și nu cum m-aș fi așteptat ori cum ar fi fost firesc: Iustin sau, și mai firesc, Sabin. Aparent, aici ar trebui adăugat și Anton, numai că, în realitate, pe el nu l-am iubit cu adevărat niciodată. O vreme l-am stimat sincer și, în unele momente, m-am străduit să mă mint că-l iubesc... Ciudat, în salon, căutând să descurc într-un fel itele, am descoperit

că toți au nume scurte, terminate în „n”, de parcă i-aș fi ales după acest unic criteriu...

Dar până unde să merg cu sinceritatea? Până la ultimele ei consecințe, până la a distruge tot, a nu-mi lăsa nimic? Poate că sinceritatea mea îl va contamina și pe doctor și astfel voi afla mai multe despre Helgomar. Probabil că îndepărtându-mă cât mai mult de inginer, se va trezi din falsa lui seninătate și mă va întreba: „Dar Helgomar? N-ai promis că-mi spui ceva despre el?” Pe de altă parte, n-ar fi exclus să vorbesc doar pentru mine, să mă străduiesc să aflu acum — pentru ultima oară, ultima încercare! — ceea ce n-am găsit niciodată. Oricum, doctorul pare obosit, distrat, ochii lui miopi urmăresc cu obstinație ceva prin preajmă... N-ar fi imposibil ca fiecare să căutăm altceva în aceste întâmplări. Are, din păcate, această față impenetrabilă, nu-mi pot da seama ce vrea, ce-i convine și ce nu, o atenție ipocrită... N-are importanță nimic! Vorbesc fiindcă trebuie să vorbesc, fiindcă nu am voie să ezit atunci când... Doamne, chiar o să mor? Acum, peste câteva zile? Și dacă nu? Ridicolul e însă altul: fie că mint, fie că sunt sinceră, fie că tac, noaptea, la culcare, mă așteaptă aceeași nelipsită casetă de amital. Și atunci de ce să intru în cele mai intime detalii? N-ar fi mai bine să spunem bancuri și să-i dau impresia că este eficient? Domnul doctor nu-mi propune nimic, nu-mi sugerează nimic, toate drumurile par să-i fie egale. Discuția din după-masa asta trebuie să fi fost încurajată de Anton, deși... Cum să nu se coboare? în cazul lui Helgo, el însuși a recunoscut că a acceptat ideile altora, ordinul... Și totuși, nu-i pot nega bunătatea, o bunătate paradoxală, mai mult bănuită... Și sugestiile astea à la Pythia tocmai acum când aș avea mai multă nevoie de răspunsuri ferme! Poate că mai târziu. Din moment ce el a deschis discuția despre Helgo... Așa că, orice ar fi, să mergem aproape până la capăt... deși niciodată nu am acceptat să mă dezbrac de față cu cineva, nici chiar cu Iustin... A spune totul este mai mult decât a apărea goală în fața cuiva. Acum însă nu există nici trecut, nici viitor, ci un prezent apăsător și el mă obligă la o hotărâre. Mă simt ca la un extemporal la matematică: nu mă interesează cine a scris problema din fața mea, nici istoria ei ori a autorului, ci rezultatul! Or, eu trebuie să găsesc rezultatul! Și nu cu ajutorul

doctorului, căci el îmi va da tot amital și tot sfaturi înțelepte ce nu pot fi urmate decât aici, între zidurile acestea roșii ca... O vreme, o vreme lungă, m-am abținut de la orice, puteam fi primită în ordinul carmelitelor, atunci, deci am fost profund nemulțumită. Pe urmă am ieșit. Satisfacțiile? Tot zero! Unde greșesc?

Se prea poate ca soarta să fi vrut să-mi sugereze că într-adevăr ei au în comun nu numai scurtimea numelui și n-ul din final, ci multe altele; din păcate, suntem mai puțin atenți la semnale, tragem adesea concluzii când ele devin absolut inutile. Dincolo de glumă, realitatea arată că de prea puține ori am fost pusă în situația de a face recapitulări, de a spune: ia să văd ce înseamnă toate astea! Lumea noastră, atât de răsucită și întortocheată, foarte schimbătoare în aparență, dar foarte imobilă în realitate, clădită după capricii și impulsuri de moment, în care diverse hotărâri se pun în practică și abia mai târziu se întreabă dacă ele au fost bune, utile sau nu, când, de fapt, nu facem altceva decât să numărăm la nesfârșit oalele sparte, m-a învățat cu o anume prudență: prefer să bat în retragere decât să mă avânt înainte; prefer să țin seama de unele mici superstiții decât să mă las în voia logicii, pentru că logica mea nu se potrivește întotdeauna cu a celor de care depind. Astfel, nu mă întorc niciodată înapoi, nu călătoresc în avioane în care se află preoți, când visez femei și pisici mi se duce ziua, tremur, sunt neliniștită, mă bucur dacă visez arme de foc sau câmpii verzi, nu mă despart de anumite lucruri fără nicio importanță pentru alții, ca de exemplu o castană sălbatică și o trusă de ace, cel puțin zece antinevralgice și un anumit pix primit, demult, de la maică-mea, sân gurul ei cadou util într-o lungă serie de obiecte, unele scumpe, însă fără vreun folos. La drept vorbind, la slujbă am rolul de simplă executantă; înainte traduceam și scriam conferințe, acum clasific cărți, așa că nu depind de mine decât unele treburi mărunte legate strict de casă ori de viața mea intimă, copleșită și ea de umilințe, prin urmare, îmi sunt suficiente superstițiile, mă pot ghida după ele, într-o lume aleatorie o superstiție este mai sigură decât orice altceva. Firește, viața asta aș fi putut s-o fac măcar sub raport material mai bună, dar am refuzat să depășesc un anume prag, să mă pierd în niște compromisuri cu

care lumea s-a obișnuit atât de mult încât i se par extrem de firești. Mă întreb de multe ori ce s-a întâmplat cu noi de am ajuns să cerșim ceea ce ni se cuvine ca oameni? Șeful unei instituții devine uneori proprie tarul ei și, adesea, își folosește puterea pentru a-și satisface capriciile cele mai absurde. Conducerea e colectivă, dar hotărârile le ia singur. Te sfătuiești cu alții doar când vrei să-ți acoperi anumite interese personale. El deține schema, el o manevrează, el știe cerințele momentului. De câte ori nu mi-a spus Rafiroiu „să mă dau pe brazdă!” „Un act mecanic, la urma urmei, nu se vede, nu lasă urme, mă convingea Elaiza, și trăim și noi de pe urma lui...” Prin urmare, ar fi depins de mine să-l aduc pe Iustin în Răul Doamnei, dar mi-a fost imposibil... Imposibil să accept avansurile lui Rafiroiu sau ale altora... Vă puteți întreba: oare nu aveam viață în mine? Nu izbucnește ea câteodată lăsând rușinate rațiunea, voința, umilindu-le? Aveam, aveam poate prea multă viață și numai eu știu cum am înăbușit-o. Am respectat niște reguli și, în egală măsură, l-am respectat pe Iustin, chiar și după... Sigur, am avut impresia că Iustin este ceva mai tare decât s-a dovedit. Și nu ceea ce a făcut acolo, în Măgura, m-a durut, ci faptul că n-a avut încredere în mine, că m-a judecat după alte criterii, că nu m-a cunoscut. La un moment dat încetasem să-i mai fiu soție, pentru a fi un banal caz pe care-și exersa aptitudinile de detectiv. Poate că dacă am fi rămas împreună, anchetele lui nu s-ar fi sfârșit niciodată. Deși mi-e greu să recunosc, cred că în Măgura am murit prima oară! Până atunci mă anulase cumva ca om, dar îmi mai rămăsese dragostea. Și nici nu-mi dorisem mai mult: alte realizări depindeau de împrejurări, de timp, ea în schimb era o certitudine unică. Și cu ajutorul ei speram și chiar reușisem, într-o oarecare măsură, să-mi duc la capăt și alte proiecte, lucram mai bine, nu-mi păsa de jigniri, ba nici chiar de mizerie. Ea era energia, puterea... Acum, după cele întâmplate amândurora, mă întreb dacă nu cumva, cine știe când, vom ajunge să ne adunăm oștile zdrobite și să ne pansăm reciproc rănilor. Sigur, e o glumă... o glumă tragică deoarece încă legal mai sunt doamna Ioana Olani, și nu Văleanu ori Crișan, cum ar fi normal. De foarte multă vreme nu mai știu ce i se întâmplă, legăturile s-au întrerupt, deși nu o dată mă pomenesc întrebându-mă ce face, străduindu-mă să mi-l imaginez acolo, în Măgura lui, sub plasa aceea din care nici măcar n-a

Încercat să iasă. Obez, buhăit de alcool? Tată resemnat plimbându-și progenitura peste hârtoapele șoselei centrale? Pus pe carieră locală sub influența Silviei și a lui Socoliuc? Straniu, extraterestru, intrat în sfera de atracție a părintelui Benedict? Cărat cu forța acasă de foarte lucidul lui tată? Dispărut fără urmă sau mort? Doar această ultimă ipoteză mi se pare imposibilă: sunt sigură că aș fi simțit lucrul acesta, un anume fir dintre noi nu s-a rupt niciodată. Plus că n-ar fi avut curajul să se sinucidă... Mă consolez că femeia aceea, Codruța, a știut să-l ajute să-și învingă singurătatea... M-aș bucura sincer, aș fi fericită. Chiar dacă mie mi-a fost întotdeauna frică de fericire, nu sunt capabilă să o trăiesc cu toată ființa, mă îngrozește. Ea îmi pare doar preludiul unui dezastru, aura lui și nimic mai mult. Sunt însă bucuroasă când cei din jur par fericiți, atât cât se poate...

În ziua imediat următoare discuției cu Rafiroiu, când îmi doream din toată inima o boală grea, o catastrofă, ceva care să mă imobilizeze la pat — căci pe măsură ce trecea timpul presimțeam că din drumul acela nu va ieși nimic bun —, m-am pomenit cu Silvia Giurgea. Sigur, nu căzuse într-un moment prea potrivit: eu aveam ale mele, cele trei zile de concediu de care-mi făcuse rost Victoria nu mă liniștiseră, iar ea era exasperată că nu primise niciun telefon de la Helgomar și chiar în perioada în care o comisie specială ancheta accidentul cu suitorul. Victoria își mutase telefonul în cameră la mine și, tolănită în acel nesuferit fotoliu din piele, căuta resemnată strada, în vreme ce eu, intrată într-o fază de somnolență, nu mă puteam desprinde de pat; dormeam și visam drumuri întortocheate de munte vegheate de lei și maimuțe, case părăsite, străzi goale terorizate de o lumină ucigătoare de iulie. Fiind colorate, neobișnuite și, totodată, lipsite de acele senine care mă puneau în alertă, visele nu mă nelinișteau, dimpotrivă: leii nu mă atacaseră, îmi urmăreau cu indiferență drumul, păreau împietriți, reci, sculptați parcă în stâncile risipite peste tot cu generozitate, un fel de lei egipteni de la Luvru. Nici semnele Victoriei nu erau rele, cafelele și cărțile o plimbau într-o zonă neutră: bârfe, daruri mărunte, bucurii îndepărtate și totuși încorda rea ei exploda în înjurături și gesturi necontrolate. Când a văzut-o pe Silvia a exclamat iritată: „Uite una care ar mai rezista chiar și-ntr-un bordel de lux, dacă ar ști să se îmbrace. Mama ei de viață și de natură! Face daruri aiurea, mai ales celor ce n-au habar

să le folosească ori să se bucure de ele!” Involuntar, m-am gândit la Codruța și am sărit din pat. „Zi importantă, i-am spus. Aș jura că e... cumnată-mea!” „Mare surpriză mare! s-a înveselit brusc Victoria. Află, fetițo, că asta a spart multe paturi la viața ei, dacă a avut parteneri pe măsură! Cam trecută, dar, iartă-mă, nu-mi displace!” „E doar mama-soacră, i-am zis ușor decepționată. Ceea ce înseamnă că nu-i pace sub măslini...” „Și asta și-a greșit cariera, observă ea sincer întristată. Păcat de femeie!”

Silvia era foarte inhibată, abia degajarea Victoriei, și parțial, a mea, au ajutat-o să-și înlăture crisparea, încât, după câteva minute, păream vechi și statornice prietene. „Am trecut pe la protopopiat să duc la viză o conferință de-a părintelui, că și ăștia, sfinții, se țin de vize, s-a explicat ea scoțând dintr-un coș de papură două borcane cu smântână, un caș și o pungă cu o găină tăiată. Mi-am zis că dacă tot vin, de ce să nu-ți aduc niște bunătăți dintr-astea, că pe la noi încă se mai găsesc... îmi pare rău că e vorba de soțul dumitale și de fetița mea, încurcătură nefericită, dar îmi ești foarte dragă și între noi două nu trebuie să existe motive de dușmănie... Onisim, soțul meu, ar cita din apostolul Pavel către Romani: *Dacă se poate, pe cât stă în puterea voastră, trăiți în bună pace cu toți oamenii*. Și orice am crede, Biblia numai la păcat nu te îndeamnă. Tare rău îmi pare că lucrurile stau cum stau, că altfel am discuta noi, cu mai multă încredere”, conchise ea, în vreme ce Victoria, nefiresc de încântată de daruri, deși la ora aceea aveam de toate, se grăbea să le ducă în frigider. De când cu Helgomar arăta o înțelegere nelimitată pentru orice poveste de dragoste. Nu-i păsa că eram și eu implicată, gestul în sine i se părea important. Am asigurat-o că nimic nu ne împiedică să fim prietene și, cu toate că eram cu gândul la Rafiroiu, m-am străduit să fiu caldă și veselă. „Știu și eu care-i povestea, îi spuse Victoria, și pot să vă asigur că Ioana nu le poartă nicio pică, dimpotrivă... Ce mai fac? Cum merge căruța? S-a urnit din loc?” „Încă scârțâie, zise Silvia fără chef, însă mi-am propus, împreună cu părintele, să-i lăsăm în voia lor. Sunt mari, au buletine... Dacă le place să se facă de răs, îi privește! Deocamdată lustin nu prea știe ce vrea și a derutat-o și pe fetiță, îndrăzni preoteasa. Treaba lor!” „Dacă fiica dumitale e la fel de frumoasă ca maică-sa, atunci niciun pericol, nu-ți fă griji! Exclamă Victoria. Simt însă că greșește

unde va!” „E foarte frumoasă”, am întărit și eu, iar Silvia, fericită că n-a găsit urmă de răutate ori de ironie în glas, m-a privit cu recunoștință: „Nu că-i a mea, dar este frumoasă, că n-am lăsat lucrurile să curgă la voia întâmplării, i-am ales din timp un tată corespunzător!” glumi ea echivoc. „Poate că-i prea docilă, zise Victoria. Nu trebuie să-i dea siguranță... Să joace puțin teatru, că, în general, la bărbați, este suveran spiritul de posesiune absolută, nu iubirea. Să-i mai întoarcă nițel spatele și să vezi cum vine el nechemat! Că așa am să-i fac și eu lui Heko — mi se adresează — numai să se termine odată... Dacă nu le dai ocazia să te recucerească mereu, te-ai dus, aruncă undița în alt lac!” „Am sfătuit-o și eu să lase hainele de doliu: e tânără, are de toate, și cum am adus-o din Mediaș o pot trimite înapoi, că banul circulă, un bărbat găsește la orice vârstă, numai că dracu' a pus-o să se îndrăgostească. Și dragostea e oarbă, mergi ca orbul la spânzurătoare. Pe de altă parte, cui îi poate face ea cu ochiul în Măgura? spuse Silvia cu tristețe. Că nu toți câți poartă pantaloni îs bărbați!” „N-are importanță, ai impresia că ei mai gândesc odată ce le-ai stârnit vanitatea?” „M-am lovit și eu de viața asta, spuse Silvia, și, vorba părintelui, procentul femeilor e mai mare și ei se cam bazează pe asta. Tot femeia trebuie să-l cucerească, să-l care-n spate, să țină cumpăna și să-l păstreze. Ea e cu sufletul, bărbatul cu partea cealaltă...”

Am mai pălăvrăgit noi o vreme, dar despre lustin n-am întrebat-o nimic, deși asta aștepta; eram convinsă că motivele ei de nemulțumire sporiseră și m-am reținut cu mare dificultate să nu scap vreo vorbă. Nici Victoria nu se arătase curioasă, în schimb, se strădui din răputeri să-mi croiască un viitor strălucit. „Nu peste mult o să mă ocup și de fetiță, îi spuse Silviei arătând spre mine. Dacă i-am dat zestre cam tot ce se vede și se bănuiește, trebuie să am și eu măcar rolul de consultant tehnic. Acum alegem, gata cu idilismul și naivitatea. Sigur, e dreptul ei să sufle de zece ori în ciorbă, dar n-am chef să amânăm prea mult nunta că se răresc produsele! M-aș bucura să vii cu părintele”, i-a mai spus și vestea viitoarei mele nunți a bucurat-o peste măsură pe Silvia: părea că anume pentru asta venise. „Trebuia să tai cumva nodul, mi-a explicat Victoria după plecarea preotesei. Așa nu mai merge: nici în car, nici în căruță.

Dacă-i poți ierta, fă-o, dacă nu — tragem obloanele și-l lăsăm pe mâna ăleia. Nu-i trebuie mai mare pedeapsă de la Dumnezeu decât o femeie ca Silvia. Iar dacă juna îi seamănă, e un om terminat!”

Mi-e greu să-mi imaginez ce i-o fi povestit Silvia lui Iustin, ori cum peste două zile l-am descoperit în parc, pândind ușa casei: era hotărât să aștepte până mă va întâlni și, la rândul meu, hotărâtă să-mi curm neliniștea, m-am dus să-l invit înăuntru, dar m-a refuzat. „Mai bine pe-aici, ca altă dată...” Nu i-am spus nimic Victoriei, deși mi-ar fi plăcut să-l vadă. Un timp ne-am plimbat prin parc fără să ne vorbim: era băut, dar nu în așa măsură încât să aibă destul curaj. Pe de altă parte, îmi scrisese, aflasem totul despre el, era de datoria mea să încep discuția. El aștepta resemnat răspunsul. Curios, atâta vreme cât mă abțineam să-l privesc sau când, îndepărtându-ne, lumina intensă ce se strecura printre arbori îi voala chipul, îi estompa contururile îndepărtându-l nu numai în spațiu, ci și în timp, reușeam să fac abstracție de noaptea aceea nefericită pentru noi, din Măgura, de crizele lui stupide de gelozie; era altă dată, trăiam în alt interval și mă bucuram sincer că-i aud pașii atât de cunoscuți care-mi dăduseră în totdeauna siguranță și o ciudată stare de abandon; în prezența lui simțeam că nu răspund de nimic, nu mă lezau privirile obraznice, insistente ale altor bărbați, dimpotrivă, izbuteam într-un mod curios să mă regăsesc pe un alt plan, să mă simt întreagă, liniștită, senzație pe care n-am avut-o decât cu el, poate și fiindcă ea era susținută de un aer de cinste, curățenie și mai știu eu ce...

Probabil că era vorba de legalitate... După aceea s-au schimbat multe... Viața în penumbră m-a marcat teribil: rușinea, crisparea, teama, chiar obsesia păcatului mi-au deturnat sentimentele, le-au dat alte culori și alte accente. Vedeam și simțeam numai ochi și urechi străine, astfel că, niciodată n-am avut certitudinea că sunt cu adevărat sân gură... În rarele momente în care reușeam să fac abstracție de de și nu-mi pese, trăirile erau mult mai intense, dăruirea atingea paroxismul, dar... în realitate, numai alături de Sabin am avut tăria să le ignor, să mă declar liberă. Era ilegal totul, însă această ilegalitate mi-a dat certitudinea că sunt cu adevărat iubită exact când aveam o teribilă nevoie de sentimentul ăsta: existam pentru el, trăiam doar pentru el, îl simțeam până la durere,

ne ajungeam nouă înșine, devenisem o ființă complicată, în stare să se ridice deasupra biologiei. Sigur, și Iustin mă iubea, poate mai mult decât Sabin, dar în față aveam tot timpul, nimic și nimeni nu ne putea împiedica să facem ce vrem: nu trebuia să căutăm un loc pentru a ne întâlni, nu eram obligați să alegem rapid cuvintele ce trebuiau rostite cu orice preț, simțurile noastre nu comunicau într-un fel ciudat, pe o lungime de undă ascunsă tuturor altora și nici nu trebuia să facem față ostilității celorlalți. A nu avea timpul înainte, a trăi de fiecare dată cu senzația că ar putea fi ultima noastră întâlnire... Doamne, cât mi-a venit să râd când ofițerul stării civile, un bărbat zdravăn, păros, cu voce de eunuc, ne-a anunțat, pe mine și pe Iustin, că statul apără și ocrotește familia! Ei, da, ne aflam pe mâini bune, în siguranță! Dar iubirea sau ceea ce depășește obișnuitele tipare! Oricum, au fost zile când neocrotiți decât de foamea de a fi împreună, am depășit chemarea oarbă, nesățioasă a trupurilor, ne-am ridicat deasupra dragostei, în zonele unde bucuria și durerea se unesc într-un sentiment fără nume, mai presus chiar de viață și de moarte, bănuir, însă niciodată întâlnit în legalitatea atât de — aparent — ocrotită! Dar, doctore, astea sunt trăiri, nu fapte, despre ele nu vei afla de la mine nimic, niciodată... Ar fi și inutil: unitățile de măsură ale logicii nu le cuprind, nu le pot înregistra...

Când îmi reveneam din acele scurte prăbușiri sau alunecări în propria-mi memorie, îl redescopeream pe Iustin alături, obosit, crispat, pândindu-mi gesturile, așteptând o întrebare din parte-mi pentru a se putea explica. „Îngrozitor, îi spuneam în gând, cum ai putut să faci una ca asta? Cum a fost posibil să se distrugă totul, atât de re pe de?” Arăta destul de îngrijit, dar îngrijit *altfel*, hainele, ținuta, aerul pe care-l degaja purtau marca altei femei știam că eu trebuie să încep discuția, că depinde de mine să plece sau să rămână, însă îmi plăcea să-l urmăresc pe furiș și să-mi verific sentimentele: „Oare, la o adică, s-ar mai putea lega ceva?” Dar aerul lui schimbat, personalitatea Codruței, imprimată până și-n cele mai neînsemnate gesturi, îmi cenzurau nostalgiile. Aș fi fost liniștită dacă am fi putut discuta ca niște prieteni vechi, încercați, care odată ne cunoscuserăm foarte bine, nu mai că simțeam zidul dintre noi, trainic, de nedepășit și întrebările mureau înainte de a fi rostite. Mă

irita și mă umilea cumplit aerul altei femei, amprenta ei. Cu cât îl cercetam mai atentă, cu atât nu-l regăseam pe cel de altă dată: era tot mai străin, mai necunoscut, alături nu era lustin, ci o nostalgie, o persoană care-mi amintea de el. Mă tenta să discutăm orice, numai să-i aud glasul: „Și? Unde vom ajunge?” mă speriam. Până la urmă, m-am pomenit spunând: „Ai venit pentru formalitățile de divorț?” „Nu, nici vorbă, mi-a răspuns dezamăgit de întrebare. Așa le-am motivat alor mei, dar nu voi divorța niciodată!” Fusesse atât de categoric încât mă derutase. „Atunci pentru ce ai venit?” „Doar să te văd...” „Mă uimești, i-am spus cu o involuntară ironie, deși sinceritatea lui era în afara oricărei îndoieli când simțeam și eu același lucru, când numai asta visam, nu aveai timp, erau distanțe prea mari: noroi, ploaie, munci obștești, căldură... Acum, de unde această nevoie?” „Nu știu, mi-a răspuns cu același aer firesc. Asta mă întreb și eu. Ți-am tot spus: nu pot nici cu tine, dar nici fără tine, și povestea trebuie să se sfârșească într-un fel! Mă pomenesc rostindu-ți din senin numele, chemându-te, mă surprind gândindu-mă la tine, evocând cele mai neașteptate amintiri, raportând totul la tine, iar tu... Probabil că ai o soluție, că mă poți ajuta...” N-aveam. I-am povestit, dintr-o în suportabilă nevoie de a mă justifica, nopțile mele absurde petrecute așteptându-l, durerea ce mă încercase auzindu-i învinuirile, urmele lăsate de secvența din școală, distanța dintre ceea ce-mi scrisese și ceea ce aflasem de la alții — nu-i vorbisem despre vizitele Silviei dar toate i se păruseră lipsite de importanță. „Astea au *fost*, nu le contest, de atunci s-au schimbat multe, am greșit amândoi, *acum* suntem alții...” „Și cu ai tăi? m-am interesat. Cum poți să o lași? Nu te gândești la consecințe? La urmele...” „Nu-mi pasă! Ea știa foarte bine cine sunt”. „Și dacă, prin absurd, ai veni aici, te-ai gândi la ea, ai raporta totul la ea...” „Poate, nu exclud, o vreme... Dar îți dai seama? Nu suntem noi de vină! Am crezut prostește în tot ce ni s-a spus. N-am pus nimic la îndoială. N-am vrut decât să dau totul, să fiu lăsat să lucrez... Nu mi-aș fi putut imagina că mă voi întâlni cu frica, umilința... N-aș fi crezut că există astfel de localități și asemenea oameni. Am fost învățați să trăim în viitor, nu aici, acum, azi. Codruța aparține locului, o iluzie doar... Și nu noi ne-am încălcat promisiunile... Când am ajuns acolo parcă mi s-ar fi tras un pumn în cap... Nu reușeam nicicum să-mi revin, n-am fost pregătit pentru

asemenea întâlniri... Să ajungi să te rușinezi că ai citit niște cărți, să ascunzi, să trebuiască să ascunzi că știi... Iar Codruței, oricât m-aș strădui, nu-i pot ierta că a mai avut și alți bărbați". „Dar și tu legal ai încă o soție!" „Ea știa că eu am o soție, pe când eu n-am aflat..." „Și dacă mai târziu vei descoperi și despre mine o seamă de lucruri? Trăiesc de mult timp singură și mi se pare firesc să fac ce cred de cuviință!..." am plusat eu imprudentă. L-am văzut albindu-se brusc: strângea spasmodic pumnii și, în lipsa altor cuvinte, exclama întruna, mecanic: „Nu cred, nu se poate!" Parcă-și blestema inspirația de a fi venit Prefera echivocul, bănuiala, convingerea că mai are o șansă. N-am mai forțat nota, m-am mulțumit să-i pândesc reacțiile, să văd dacă se va putea obișnui cu cele auzite. „Nu cred, a repetat. Simt că minți. Hai să mergem într-un colț de țară unde nu ne știe nimeni, a izbucnit deodată, să luăm viața de la capăt. Sunt sigur că vom reuși să ne vindecăm... Știm ce avem de făcut..." „Nu, i-am răspuns. De acum între noi e greu să existe înțelegere. Și e prea târziu. Și poate că te va apuca iarăși nevoia de a afla totul despre mine. De aceea e mai bine să-ți spun acum: Uite, am cunoscut și alți bărbați. Eram singură, mă exaspera gândul că tu ai făcut ce ai făcut, că nu te-ai gândit nicio clipă la mine... atunci când... N-am greșit cu voie, din răzbunare, ci din cauza singurătății, am continuat eu să mint. Uite, am cunoscut un medic. M-am dus la un consult din pură întâmplare. Avea un cabinet ciudat... Pe ușă — un semn de circulație: *încetarea tuturor restricțiilor*. Înăuntru — tot felul de simboluri pe care le explica imediat, cu plăcere.

O siguranță de frigider, semn că acolo pacientele nu trebuie să se teamă de nimic; o cutie cu patru rulmenți — simbolul virilității sale; o reclamă de țigări: *Number one*. În rest, pe un roșu dominant, tablouri de foarte bună calitate ale unui mare pictor. Blond, frumos, cu alură de sportiv ieșit în rezervă, m-a luat în brațe fără nicio altă introducere. N-am opus rezistență. „De ce nu?!" mi-am zis. Tot n-aveam ce pierde...Eram doar una dintre numeroasele femei ce treceau pe acolo..."

Am mai inventat încă un bărbat și el continua să mă asculte îngrozit. Eu însă vorbeam cu toată convingerea și durerea, gândindu-mă că în zilele acelea, terorizate de umbra lui Rafiroiu, mi-ar fi plăcut să-l știu pe Iustin lângă mine, să-l spăl și să-l îmbrac

altfel, după gustul meu și să defilez cu el la braț prin uzină, să-l prezint fetelor și chiar directorului, să nu mă simt atât de expusă; aveam nevoie de cineva care să-i chiar bruscheze la o adică sau măcar să le trântască în față niște ironii. Și, ciudat, Iustin parcă mi-a înțeles o parte din dorință, dar anapoda. Atunci pur și simplu nu mi-a răspuns nimic, m-a privit într-un fel ciudat, aproape cu dezgust, dar a doua zi a venit beat, s-a certat cu portarul, s-a luat de cine i-a ieșit în cale, ținuse morțiș să discute cu mine, să-și declare cu aroganță proprietatea asupra mea și totuși, chiar dacă-mi era jenă și milă de el, pe alt plan îmi convenea: eram, în sfârșit, persoana cea mai importantă pentru cineva. „Onișor, mi-a spus Elaiza, cu voce dulce, nu ți se pare că e cam sălbăticuț soțiorul ăsta al tău? Și prea viril, dragă, până și după gustul meu. L-am auzit cum își băga aia în toate... Și dacă îi place atât de mult sportul ăsta, pe tine de ce te ocolește? Că de o vreme încoace, după cum te porți, se vede clar că nu te-a atins degetel de bărbat, și asta lasă urme la nervii unei femei sensibile...” I-am răspuns în maniera „soțiorului” meu și, exasperată, m-am străduit să-l scot cât mai repede din raza sectoristului în ochii căruia delegațiile străine cu care mă văzuse îmi ridicaseră prestigiul. L-am încredințat portarului care era din parohia părintelui Giurgea și Iustin s-a supus, nu înainte însă de a mă amenința că mă va ucide. „Suntem atât de murdari încât nu există nicio altă soluție, mi-a zis. Trebuie să terminăm.” „Nu-ți fă griji, l-am asigurat. Am fost și vom rămâne lași. Ne este frică și să trăim și să murim, o scăldăm așa, la nesfârșit. Ne-am obișnuit să distrugem, să murdărim... Și, după cum vezi, am început-o cu noi înșine...”

Seara l-am regăsit la poartă; cânta, înjura, se lega de puținii trecători. Deși mi-era o milă teribilă de el, n-am îndrăznit să ies afară, ba am rugat-o pe Victoria să nu aprindă lumina în camerele dinspre stradă. Lipită de geam, cu ușa întredeschisă, stăteam și-i ascultam vorbele, gemetele, îi pândeam reacțiile. Îmi reținusem cu foarte mare greutate lacrimile, poate fiindcă Victoria nu vruse să mă lase singură, iar eu mă chinuiam să par mai puternică decât eram în realitate. „Doamne, ce viață de rahat ai avut și tu, fetițo! Dar nici de mine nu mi-e rușine. Niciun sentiment întreg, nepătat, prea puține zile în care să poți spune că n-ai fost inutilă. Nici nu știu ce să te sfătuiesc, să-l ierți? Adevărul este că nu-mi prea place. Are ceva

imatur în el. Cam necopt și istericuț”. Iar eu, ca o caraghioasă, simțeam nevoia să-l apăr, să-l justific, în vreme ce ea oscila între a chema miliția și a-i da telefon preotesei Până la urmă n-am făcut niciuna, nici alta. La un moment dat a dispărut, însă peste o săptămână iarăși a revenit și a repetat întocmai cele făcute în prima lui zi la uzină și în fața casei noastre. „Nodul trebuie tăiat, mi-a spus Victoria după ce-i telefonase preotesei. A început să cunoască drumul. Ori îl iei de tot, ori... Ne ajung prietenii lui Helgo, deocamdată...”

Nesperat de repede, după nici două ore, în fața casei s-a oprit un Aro din care au coborât, destul de inhibate, Silvia și Codruța. „Ce buclucă, domnule, se minuna Victoria văzând-o pe Codruța. Superbă. Mult prea mult pentru un bărbat și cam puțin pentru un regiment! Numai sânii ei dacă-i aveam, spărgeam toate ecranele televizoare lor. Și ce ochi! Asta nu e proastă, ascultă-mă pe mine!” În timp ce Codruța se ocupa cu recuperarea lui Iustin — și el foarte supus, ca un copil prins asupra unei fapte rușinoase — Silvia a intrat în casă. „Ne iertați, s-a scuzat ea, din când în când mai scapă caii, și dacă nu-i supravegheat cum trebuie, dispare două-trei zile! Ba aici, ba la părintele Benedict, nebunul ăla din Ulmoasa, ba cu porcii ăia doi pe la cine știe ce cabană! Îmi pare rău de cele cauzate, dar îl dezvăț eu! Bine că n-a mers pe la străini!” m-a asigurat, retrăgându-se jenată. Am urmărit-o până s-a urcat în mașină. Mi s-a părut curios că Iustin n-a îndrăznit să se uite spre casă; cu toate astea, eram convinsă că nu vor reuși să-l dezvețe de obiceiurile lui. Și am avut dreptate.

Oricum, în momentele acelea am urât-o pe Victoria. Prin admirația ei excesivă față de Codruța parcă mă anulase. Și dacă ei i se părea atât de atrăgătoare, mă miram că nu se întreabă ce mai vrea Iustin de la mine, decernă caută mereu? E adevărat, și eu o admiram, dar nu știu de ce explozia Victoriei nu mi-a convenit: surpase ceva în mine, adăugase o nouă cantitate de umilință celei existente, mă anulase cumva... Pe de altă parte, cu toate insultele și înjurăturile, pe Iustin l-am simțit atunci foarte apropiat; sentimentele lui, deși exprimate pe dos, detestabil, m-au adus aproape în pragul împăcării. Știam că în felul lui mă iubește, că e singurul care în clipele acelea

mă iubea și îi respectam sentimentul. Și mai intervenise și mila: eram și eu, involuntar desigur, una dintre cauzele degradării lui... Una dintre... El aspirase mereu la mai mult, la altceva, era dotat, atâta doar că îi lipseau tăria și rezistența. Poate că se născuse și el prea târziu... Firește, nu ne putem alege lumea în care trăim, n-avem cum să o schimbăm sau măcar să-i netezim asperitățile, așa ne-a fost dată!... Nimeni nu-ți ia în seamă dorințele, revoltele, ești cât ești lăsat să fii... Să o fi luat încă o dată de la capăt? La urma urmei, n-aveam ce pierde, amândoi trăiam provizoriu, ne chinuiam cu o viață amortită, vegetativă, vegheată de fiică și greață. Aș fi riscat — pentru că tot n-aveam altceva mai bun de făcut — dacă aș fi avut certitudinea că, cel puțin o pe noadă, nu va încerca să mă atingă... Aflând numai de încurcătura lui cu Codruța probabil că n-aș fi fost atât de afectată. Dar a trebuit să-i văd, a trebuit să o cunosc, și multă vreme în nicio împrejurare n-aș fi putut să-i desprind pe unul de altul... Adevărul este că n-am reușit niciodată să fac abstracție de gesturile lor din noaptea aceea... Faptul că nu înceta să mă caute îmi satisfăcea vanitatea feminină: o învinsesem, nu știu în ce privință, însă o învinsesem, dar nu-mi puteam reprima gândul că într-o împrejurare sau alta, mai ales în cele intime, m-ar compara cu ea...

Atunci, cu tot confortul și cu toată prietenia sinceră a Victoriei, mi-am propus să mă dezleg de ea... Nu știam ce vreau, încotro să mă îndrept, sentimentele ce mă încercau erau străine de firea mea, mi se păreau murdare, înjositoare, dar umbra ei protectoare, relațiile noastre, adesea de la mamă la fiică, mă copleșeau, îmi neutralizau o independență cu care, atunci, habar n-aveam ce se putea face. Oricum, și așa nefolosită, îmi plăcea să știu că există... Suferința ei, la care participasem, cu întreaga prietenie și înțelegere, mă anula totuși. Eram sincer fericită că pot să-i fiu utilă, dar, în același timp, vedeam cu o claritate insuportabilă dimensiunile golului din sufletul meu. Fugisem de mine însămi, doream să mă îndepărtez de propriile-mi întâmplări, să-mi reprim orice dorință și, iată, a trebuit să descopăr că în realitate trăiam prin procură, trăiam viața altora, însă nu și pe a mea. Până și viața lui Iustin era mai plină...

De Anton m-a apropiat tocmai... nefericirea, frica de Iustin, de amenințările lui mereu mai insistente, tentativa lui Rafiroiu de a mă trece pe lista lui de „cazuri rezolvate” și, în egală măsură, durerile lui Anton, viața lui atât de asemănătoare în multe privințe cu a mea. Întâlnirea a doua nefericiri. Pe atunci nu l-am suspectat că-mi povestește niște intimități prea repede. Sigur, nu mă gândeam foarte departe, eram convinsă că voi controla tot timpul situația. Știam că Anton Crișan rămânea o zi sau două, că mă puteam stăpâni foarte bine și că, așa cum mă sfătuisese Victoria, nu-mi strica o ieșire din mediu. Concediul medical obținut de ea se terminase fără niciun folos, nu mă în bolnăvisem, eram obligată deci să plec la slujbă, unde colegele mele mă anunțaseră alarmate că directorul a lăsat vorbă să fiu scoasă din fundul pământului, ceea ce nu mă entuziasmase deloc; bănuisem că nu putea fi vorba decât de vizita aceea. „Ai intrat pe rol, iubito, poartă-ți liniștită crucea, căutase să mă consoleze Andra Păun, fostă Alexandra, iar în buletin Alexandra Eufimia. Tony Crișan nu e chiar visul vieții mele. Rece și sofisticat Păcat de alcool și de fripturi, aș fi făcut niște economii... Lângă el te simți ca lângă statuia lui Samuil Micu Klein: în loc să-ți dea un whisky, te aștepți să te binecuvânteze. Dorește să-l înviți tu la așternut, dar nu poți fi sigură că acceptă și că nu-ți trage o predică despre morala socialistă. Mutră echivocă, mă întreb dacă-i plac femeile sau bărbații... Nu e genul meu... L-am radiat de pe listă demult, gata!” „Taci, tu, o contrazise Stela, că-i drăguț și distins și nici n-are chelie ca toți ăștia de la minister. Numai că nu i-ai dibuit drumul spre sentiment. Dar o să-l găsească Ioana, că pe noi conu' Fircă ne ține doar pentru chefuri de nivel municipal sau pentru subdezvoltații care s-au plictisit de primele cincizeci de neveste!” „Prostia este că l-am ascultat prea mult pe Rafiroiu; trebuia să facem nazuri ca ea, spuse cu răutate Andra. Vezi ce înseamnă să cunoști meserie?”

Nu le-am răspuns, era inutil, le învățasem demult repertoriul. Neavând altă soluție, m-am prezentat la director. „Ai picat exact la timp, m-a întâmpinat el cu un aer grav ce nu admitea replică. Ne-am îmbolnăvit, ne-am făcut porția de isterii, am înțeles, o femeie fără isterii e ca o mare fără apă, ăsta-i șarmul vostru dacă n-ar trebui să le și suportăm, acum devenim oameni serioși că tovarășu' s-o fi

urcat deja în tren! Și, după câte am aflat, nu e în cea mai bună formă. Poate dă în andropauză. Și cu el nu poți ști niciodată... Clar este că secția *Inox* e în aer. Teoretic funcționează, practic nu există. Și, fată mică, povestea se pune cu mare gravitate. Dacă nu vrea să salte spre sferele de sus, ne lasă în pace. Dar dacă are ambiția să urce, e de jale. Din jale se întrupează Electra! îl poate termina pe ministru în trei clipe. Picăm noi, pică ministrul, și el își continuă drumul până-l va demasca și pe el un alt vigilant. Nu-i nicio afacere să fii ministru, dar e treaba lui. Noi, care vasăzică, trebuie să fim pregătiți și pentru bine și pentru rău, că individul este, ți-am spus, imprevizibil". Era îngrijorat, se agita, turna apă la ficuși, se scărpinga, își ștergea transpirația, se uita pe furiș la mine așteptând să-i vin în ajutor, părea și jenat de ceea ce avea de gând să-mi spună, oricum, își pierduse siguranța de altă dată, în vreme ce eu mă obișnuisem cu gândul că nu am de ales și, drept urmare, eram destul de senină, ba chiar curioasă să văd cum i se clatină scaunul. „Și eu ce rol am?” m-am interesat cu relativă detașare. „Păi, zise el încurcat, temându-se probabil să nu izbucnesc iarăși în plâns, văzând și făcând. Nu pot să prevăd. Trebuie să-i creăm o atmosferă plăcută, asta-i tot. Glume știi, poezii știi, frumoasă ești, cu dansatul n-ai probleme, că altceva ce să înveți la facultate, în sfârșit... E un moment dificil pentru uzină. Sigur, în câteva luni va fi bine; vom putea ieși fără circ în lume, dar până atunci trebuie să mă înțelegi: alții scot castanele din foc cu mâinile mele... Cu cât se uită la tine mai mult, cu atât se uită mai puțin la mine, înțelegi? Ți-i iei și tu un sutien *Triumf*, să-i lași niște răni pe piept! Și dacă ieșim bine, Ți-i jur eu, inginerul Rafiroiu, că te lipesc la un ansamblu de dansuri, tot ca translatoare, și te expediez unde vrei: Texas, Honolulu, Vladivostok, Maputo! Omul ăsta nu e comod, nimeni nu l-a dibuit exact, de asta trebuie să avem mai multe soluții!”

Convins că am înțeles despre ce-i vorba, a apăsât pe sonerie și, peste puțin timp, în birou au apărut Tăfâlcă, inginerul-șef, Pompei Ispas, Roșu și secretara, madam Cornea, o brunetă ștearsă, de vreo patruzeci de ani, care știuse să se facă persoana cea mai necesară din uzină: pe director îl informa zilnic despre cele mai mici cancanuri, căci ea cunoștea tot ce mișcă și se pune la cale, iar pe de altă parte, ținea pe toată lumea la curent cu starea psihică a directorului, cu intențiile lui, prevestea înălțările și căderile, direcția uraganelor și

multe altele, de aceea, pentru ea, cadourile și atențiile nu conteneau. Ea însă nu accepta niciodată de la cei în cădere, de aceea omul căruia i se refuza cadoul intra automat în panică. Văzându-mă acolo, madam Cornea mi-a zâmbit prietenește, ceea ce însemna că nu era deloc străină de intențiile directorului, ba mi-a făcut semn să stau jos înainte ca Rafiroiu să-mi spună: „Rămâi și tu, fată mică, un ochi de femeie nu poate decât să facă bine. Poate ne dai o idee...” Idei n-am avut, însă am rămas până la capăt, stăpânită de un sentiment îngrozitor, unul între furie, revoltă, rușine și disperare. Eram conștientă că toți sunt la curent cu rolul ce mi se încredințase și parcă-i vedeam cum mă dezbracă în gând și cum mă strecoară sub pătura tovarășului Crișan. „Acum, îmi spuneam, dacă ar fi ceva de capul meu, ar trebui să-mi asum riscul și să plec. Să plec unde? Cine să mă țină? Să fac, vorba lui Rafiroiu, trotuarul? Să conving pe alții să-mi dea dreptate?” Dar tot eu mă consolam că lucrurile nu-s chiar atât de dramatice, că la momentul potrivit le voi dovedi că nu sunt ceea ce-și închipuie ei, dar văzându-le privirile aruncate spre mine, când foarte masculine, când curioase sau ironice, mi-a venit un gând nebunesc să-i relatez oaspetelui, de față cu ei, felul în care au decurs pregătirile și rolul ce mi s-a încredințat, „Și acum, stimate tovarășe Crișan, ajutați-mă să-mi duc misiunea până la capăt. Vă invit în cameră la mine să facem puțină dragoste! Este sarcina mea de serviciu! Eu țin locul secției *Inox*”. Au scos o mulțime de proiecte, scheme, grafice, dări de seamă, le-au contemplat și citit cu atenție și când toate au fost, în fine, clare, sigure, Roșu a tras concluzia: „Cap compas *Peștera Urșilor* îi varianta timp frumos și bună dispoziție, *Cerbul Carpatin* în varianta ploaie și timp puțin, *Lacul Sărat* în varianta vizită între două avioane”. „Iar dacă-l apucă brusc și energic conștiința revoluționară și începe să vadă ceea ce știe de mult că trebuie să ignore, zise Rafiroiu cu o falsă detașare, îmi dau demisia din funcție și vă las cu bine, că un post de inginer în Râul Doamnei sau, la o adică, în Darmstadt, tot găsesc eu! Și măcar nu-mi freacă nimeni ridichea la rece!” „Dacă mă iei și pe mine, zise Tăfâlcă, în moldoveneasca lui recondiționată, mă mulțămesec cu iadul lor și cu indemnizația de șomaj. Numai că până una, alta am ignorat amănuntele. Dacă apare dânsul este sigur că vom beneficia și de prezența tovului Mucky Săvinescu. Cel puțin! Ei, acu să văd eu cum

circulă ideile!” „Da, domnule! se lovi Rafiroiu peste frunte. Ba mă tem că o să apară și tovul Șerbănică, nu? Că doar este cel mai interesat în rezolvarea cazului *Inox*, că doar și dânsul a plusat!” „Și dacă vine tovul Șerbănică, interveni Tăfâlcă, problemele se pot schimba: unde merge el și ce vede el? Acestea sunt întrebările!” „Hai, dragă Gică, s-o lăsăm moartă, spuse nemulțumit și Pompei Ispas cu vocea lui caldă, ușor perfidă. Prudență de Botșeni ori de Sușeava, că nu știu de unde dracu’ ai apărut! Azi, mâine o să-mi aduci aici și pe Reagan!” „Păi, frate Pompulică, interveni neliniștit Rafiroiu, ori pentru Șerbănică, ori pentru Reagan, trebuie să facem cam aceleași pregătiri. Tăfâlcă nu-i chiar atât de cretin cum lasă să se vadă. Ba, să fiu sincer, îl prefer pe ultimul, că Reagan ăsta nu e responsabil pe ramură!” „Ce spusei eu? se umflă în pene Tăfâlcă. Situația nu-i deloc cușeră în prezent!” „Mama lui de prezent! izbucni Rafiroiu. Păi să vedem ce-i de făcut, că nu e de glumă dacă vine și tovul Șerbănică. Ce vede el și pe unde ar merge? Aceasta-i întrebarea!” Ceilalți rămăseseră să lucreze niște grafice noi, ca tovul Șerbănică să se convingă din primul moment și fără niciun efort de viitorul uzinei, în vreme ce Rafiroiu, Tăfâlcă și cu mine urma să stabilim. „Ce vede el și pe unde merge el”. „Tu, fată mică, să nu mi te volatilizezi, că nu te văd în clar. Acum punem toți spinarea! mi-a zis directorul. Conțez pe ochiul tău! Și apoi, trebuie să-ți fac introducerea în problemă, să vezi și tu ce viață duc ăștia pe care-i înjurați voi toată ziua și vă închipuiți că se odihnesc pe roze, dacă te interesează adevărul!” „Totul este cum a dormit și cu ce-i luăm ochii la intrare, își dădu cu părerea Tăfâlcă. Sunt esențiale intrările! Ce simte el când ia contact cu zona! Că dacă-i place, altfel ne privește!” „Ești tâmpit la cap? se interesă iritat Rafiroiu. Zâmbete și grafice să vadă, că în rest nu știe să deosebească o forjă de un ciocan de lipit!”

Am coborât resemnată scările întunecoase cu miros de var, aveam senzația că lumea se uită numai la mine, că știe de ce sunt acolo, așa cum știam și eu când le vedeam pe Elaiza ori pe Andra fâțându-se la coada directorului; ele însă îi priveau pe toți cu obrăznicie, își dădeau cu părerea, pe când mie îmi venea să intru în pământ. După primii pași, Tăfâlcă începu să dea semne de nemulțumire: „Acilea dacă nu-i atent poa’ să-și rupă schinarea!” Avea un aer extrem de important, observa ceea ce ar fi putut să dreagă

tară niciun efort altă dată, vorbea tare, să fie auzit „M-am gândit și eu, zise Rafiroiu, dar e prea gingaș capitolul! Dacă punem becuri ne critică de ne ies fulgii că nu facem economie la curent, dacă-l lăsăm în obscuritate se alege cu o entorsă, în cel mai fericit caz. Mai bine să întindem covoarele ca să calce pe moale.” La primul etaj se opriră alarmați: geamurile erau murdare, pline de praf, cu sticla deformată pe alocuri, pânze de păianjen atârând nestingherite, traiectorii bizare ale unor insecte. Rafiroiu, enervat, înjura întruna în timp ce Tăfâlcă repeta mecanic: „ia să observăm noi ce vede el!” „În loc să reducem funcționarii și băgătorii de seamă, dăm iama în paznici și-n femeile de serviciu, bombănea directorul, și uite ce vede!” Din clipa aceea, cuprins parcă de nebunie, Rafiroiu chemă un funcționar, primul care-i ieșise în cale, ceru un ciocan și, în fața fiecărui geam cu defecte se întreba; „la să vedem noi ce vede elf și, cu furie, spre consternarea celor ce treceau pe acolo sau ieșeau speriați din birouri, le făcea țandări: „Asta vede, dragă Gică. Ciuciu!” În câteva ore, zeci de geamgii, atârnați pe la toate ferestrele, se trudeau pentru ca tovarășul Șerbănică să vadă realitatea nedeformată de defectele de fabricație ale sticlei. Și tot în vremea aceea coridoarele, ale de frunțașilor, drumurile spre secții și spre cantină se umplură de cactuși și alți arbuști împrumutați de la grădina botanică, spre marea satisfacție a lui Tăfâlcă: „Lipsesc leii și maimuțele... Să creăm adevărate culoare vii spre secțiile vechi și astfel îi blocăm drumul spre *Inox*.”

Rafiroiu presupusese doar că ar putea veni și șeful lui Crișan și sfâr și se prin a crede. Din biroul lui contempla îngrijorat curtea spălată de pompieri, florile și aleile, vopsitorii și femeile ce curătau porțile și gardurile cu detergenți și exclama nemulțumit: „Să nu le treacă prin minte să vină chiar acum, că-s un om terminat! Îți mulțumesc foarte mult că ne-ai ajutat, mi se adresă. Sper că ai o altă impresie despre noi. Dacă nu ești implicat direct, nu cunoști...” Apoi, după ce-l concedie pe Tăfâlcă, veni spre mine și, pe neașteptate, îmi puse cu obrăznicie o mână pe piept: „Acum numai o pulpă de muiere m-ar putea scoate din stres!” L-am împins cu toată energia și, în clipa aceea, mi-am jurat să-i povestesc lui Crișan și cui voi mai avea ocazia cum au decurs pregătirile: dar de față cu Rafiroiu.

Gestul lui m-a găsit nepregătită: era ultimul lucru la care mă așteptam. N-aș spune că-mi plăcuse să mă știu în urma lui gonind absurd, când sus, când în birou, unde aflam ultimele noutăți de la madam Cornea, când dintr-o secție în alta pentru a vedea situația producției ori a pregăti oamenii pentru orice eventualitate și a cere, prin telefoanele de acolo, plante ornamentale, pompieri, mașini, personal dispo nibil care să simuleze munca pe zidurile de la *Inox*, dar începusem să văd uzina cu alți ochi, să mă contaminez de spaima lui, să-i înțeleg neliniștea. „Nu am ce face”, se justifica Rafiroiu în scurtele momente de răgaz. Îmi arăta câțiva muncitori plictisiți, dormitând sau mâncând aiurea, cocoțați pe butoaiile cu motorină, stând în mici grupuri la ta dale ori făcând plajă în cupele unor excavatoare uitate acolo de pe vremea când se săpa fundația pentru *Inox*. „Ce să le fac? mă întreba exasperat. Dacă-i dau afară vin alți leneși, dacă-i pocnesc mă poartă prin toate ședințele și concurența abia așteaptă să-mi bată câte un cui în sicriu, dacă-i critic, li se rupe. Oricât le-ar fi de mic salariul, ei știu să lucreze și mai puțin!” Pe urmă, printr-o neînțeleasă metamorfoză. Rafiroiu nu mi se păru foarte antipatic: reușisem să înțeleg că disperarea îl obliga să recurgă la cele mai bizare șiretlicuri, ba chiar și la acel „ajutor” din parte-mi. „Trebuie să cobori mereu la înțelegerea prostului, îmi spunea el cu un aer conspirativ. Ce simplu ar fi dacă toți am accepta realitatea așa cum este! Ce fericiți sunt unii directori pe care nu-i numesc! Computerele îi scapă de griji, computerele și civilizația oamenilor. Pe când la mine, când ai una, n-ai alta, când îți faci rost de toate se schimbă optica. Și eu mă învârt ca un titirez și-mi par adesea atât de ridicol că nu mă mai pot uita în oglindă...” „Poate că nu intenționează decât să creeze oaspeților o zi plăcută, mă consolam, nu se gândește... Dacă atunci a fost vulgar este pentru că ăsta-i nivelul, s-a obișnuit așa. Iar apoi nu-i decât un om mediocru, mai isteț ca alții, dar nimic mai mult, învățat să cânte în două game”. „Toată ziua aici, aici și mereu aici, îmi spuse, și astfel mi se duce viața, rămân de căruță! Când o să ajung la Judecata de Apoi n-o să pot raporta nici măcar că mi-am făcut planul! Nici nu dormi, că mereu se găsește câte ceva ce nu pot rezolva decât eu, nici nu mănânci, nici nu te distrezi, improvizezi mereu, arunci greutatea de pe un umăr pe altul și te bucuri că ai un ban în plus, că

le poți face un bine unor indivizi care te înjură și care te-ar pune cu plăcere pe reșou, să te ardă centimetru cu centimetru? Și, de odată, într-un moment de neatenție, mâna pe sân și revolta lui că l-am respins, că am putut să fac așa ceva! De fapt, a fost o luptă surdă, chinuitoare: în primul moment căutasem să mă desprind cât mai elegant, să nu-l jignesc, el însă nu mă slăbise o clipă, mă înghesuisese într-un colț și când, obligată de năvala lui necugetată, l-am lovit cu disperare într-un loc dureros, s-a retras jenat în spatele biroului și s-a mirat cu nevinovăție că nu știam de glumă, iar eu l-am salutat politicos și am ieșit, nu înainte de a-l fi ascultat cum mă amenința că n-o să-mi fie ușor dacă voi continua să hac pe nebuna. Cine era acest om? A venit după mine și, fiindcă mă temeam ca madam Cornea să nu umple uzina cu ceea ce ar fi putut presupune dacă aș fi fugit de el, sau dacă aș fi ieșit din birou plânsă ori nervoasă, m-am lăsat condusă. Eu zâmbeam fals, iar el îmi șoptea furios printre dinți: „Fată mică, nu fi cretină și nu mă ambiționa, că iese rău de tot. Ție nu-ți vine așa, în clipele de tensiune, să-ți dai poalele peste cap? Și ce-ți pasă că o faci cu mine sau cu altul, că doar nu-i fi ușă de biserică! Eu te pot sălta dacă-mi pun mintea, pe când golanii tăi... Și ce se cunoaște? Pe un drum pe care a mers e căruță mai pot merge și altele. Nu așa se zice în popor?” La poartă îl aștepta, ca de obicei, șoferul, și pentru că era lume multă, n-am fost capabilă să plec de lângă Rafiroiu, să-l refuz când mi-a cerut să intru în mașină, i-a dat ordin șoferului să-l aștepte, apoi m-am așezat îngrijorată alături consolându-mă că gestul lui era un mod elegant de a-și cere scuze: abia când am văzut că-mi pune iarăși mâna pe picior, am înțeles dimensiunile încurcăturii în care intrasem și, furioasă, i-am strigat să oprească. Nepăsător, râzând prosteste de agitația mea, a accelerat și ca să-și rădă de mine, a schimbat direcția spre Lacul Sărai îngrozită, am vrut să sar, el însă a continuat să rădă și să mă asigure că nu-mi va face nimic din ceea ce nu cunosc! Când am deschis portiera hotărâtă să trec la fapte, a frânat brusc și, în plină stradă, mi-a tras două palme. „Vrei să mă bagi în bucluc, tu-ți mama mă-tii de curvă? Închide că dau cu tine într-un gard!” De teama scandalului, m-am supus iarăși, iar el, cu degetele încheștate pe picior, strângându-mă cu putere, m-a condus până la poartă, unde, furios, mi-a cerut să le zic mersi oaspeților că am scăpat cu atât, dar

și-a exprimat convingerea că voi fi destul de înțeleaptă și mă voi gândi la cele spuse. „Poate că te-am luat prin surprindere, a mai adăugat, dar te urmăresc de mult și odată și odată tot o să-mi cazi sub pălărie. Altele ar fi fericite și să mă uit la ele...” „Du-te la ele, i-am șoptit exasperată. Cu mine nu te sfătuiesc să mai încerci!” „Așa, fată mică, întărâtă-mă, întărâtă-mă...”

În noaptea aceea am plâns prostește și m-am spălat întruna. Piciorul mi se învinețise, păstra adânc întipărite urmele degetelor lui, și cu cât le priveam mai mult, cu atât îmi sporea scârba față de mine, de viața asta absurdă. Privindu-mi piciorul ca pe un obiect străin, murdar, m-am gândit la Iustin și l-am urât cu disperare și furie. Și m-am urât și pe mine. Ce aștept? m-am întrebat, imaginându-mi zilele ce aveau să vină și pe madam Cornea șoptindu-mi confidențial: „N-am spus nimic, nu știu nimic, dar Doamne păzește de o reducere de schemă când n-ai nicio umbrelă deasupra capului”. Să nu ai un punct de sprijin, să n-ai cui să-i spui ce ți s-a întâmplat, să nu revolte pe nimeni... Tot atunci am făcut inventarul bărbaților, al celor care într-un fel sau altul m-ar putea interesa. Și, ciudat, dintre toți, cunoscuți direct sau indirect, s-a desprins iarăși Helgomar. Nu putea fi vorba de iubire, acest sentiment îl socoti sem apus, mort; deși o doream, aveam o acută nevoie, ea mi se părea îndepărtată, ireală, era doar o aspirație. Iustin o umilise și o omorâse.

Helgomar — nu omul, căci nu mă gândeam concret la el, nu mă interesa neapărat Helgo ca bărbat, ci ca structură — era forța de care aveam nevoie, credința pe care o căutam: el îmi dădea senzația a ceva trainic, durabil... De fapt, chiar și cu el, cu Helgo cel concret m-aș fi putut culca fără nicio remușcare, doar pentru a-i face plăcere. Dacă nu-mi pot fi utilă mie însămi, măcar să fiu unuia care crede cu adevărat în ceva, care vrea ceva, care mi-ar suplini infirmitățile, imposibilitatea de a mă bate. Și iarăși l-am urât pe Iustin pentru că, pe nesimțite, mi-a distrus tocmai această tărie; de când cu el, iubirea o asociez involuntar umilinței, înjosirii... Îmi priveam vânătăile și mă gândeam la cumplita singurătate a lui Helgomar. Nu știam aproape nimic despre el, nu mă socotise atât de puternică încât să pot suporta orice adevăr, dar oricum îl simțeam, îl deduceam, iar forța lui mă atrăgea irezistibil. Fascinația unor forme

de nebunie, ai spune, doctore, punând astfel sub semnul întrebării propria-mi structură și capacitatea de a discerne. Dacă e așa, sunt iremediabil pierdută: nu mă pot acomoda normalului la care bănuiesc că mă raportezi! Ciudat, observ că abia aici, după atâta timp. Helgomar mi se arată într-o altă lumină. Mai mult îl simt decât îl știu...

Niciuna din previziunile lui Rafiroiu nu s-au îndeplinit; Șerbănică n-a venit și nici ministrul de resort, iar Săvinescu a stat foarte puțin, la o scurtă ședință de lucru, lăsându-l pe directorul centralei, Anton Crișan, să se descurce cum știe. Dar atâtea fericite absențe n-au reușit să-i redea siguranța și liniștea, căci Anton Crișan a refuzat și *Cerbul Carpatin*, și stâna, și *Peștera Urșilor*, și restaurantele locale; mai mult, a cerut să mănânce la cantină, cu muncitorii, la o masă oarecare, și nu în sectorul rezervat conducerii; în plus, n-a lăsat să fie servit, ci s-a așezat la rând, spre disperarea lui Rafiroiu, care nu prevăzuse această posibilitate. „Asta e pus pe carieră, Paștele lui, bombănea el. Cu hrana în geantă putem face pe nebunit Dar ia să te văd eu că o ții tot aici, o săptămână măcar, și pe urmă să discutăm! Să dea dracu' să mănânci așa și când vei fi ministru pe spinarea altora! Dacă tâmpitele alea nu-și scot nasul din oale să se holbeze cu cine au de-a face și să-i pună și lui, acolo, o aripă de pasăre măcar, mâine le trec la șmotru prin secții, să se învețe minte!” Ce-i drept, au înghițit amândoi în silă supa străvezie de pasăre cu urme de fidea, fasolea cu ceapă căreia o bucătăreasă inspirată i-a adăugat o porție de salam prăjit, pregătit doar pentru ea, căci se nimerise să fie o zi fără carne, și grișul stropit cu o lingură de apă îndulcită, apoi Crișan s-a întreținut cu muncitorii: cum se simt, ce nevoi au, ce ar mai trebui făcut pentru creșterea producției; aceștia însă nu păreau foarte generoși la vorbă: „Parcă nu știți dumneavoastră? De întrebări nu ducem lipsă, cu răspunsurile e mai greu. În rest, cum o luați: după cifre sau după ce se vede la fața locului”. Prezența lui Rafiroiu nu părea să-i stimuleze, și nici Crișan nu era foarte hotărât să-și continue investigațiile: se străduia doar să-i dea de înțeles directorului că, la o adică, ar avea motive să meargă și mai departe, că nu este străin de cele ce se întâmplă acolo, dar că încă nu i-au pierit răbdarea și încrederea: era un mod

perfid de a-l amenința, și Rafiroiu cunoștea extrem de bine acest vocabular. Un singur lucru a acceptat Anton: să bea cafeaua sus, în biroul directorului. „Fată mică, mi-a spus directorul destul de neliniștit întinzându-mi o pungă mare de cafea, vezi să fie foarte bună. Știu că aici aveți instalații serioase, dar vă înțeleg și nu vă trec la socoteală curentul consumat!” M-a chemat apoi deoparte și a încercat să se justifice: „Sper totuși că ai umor și că nu te-ai supărat!

Am reputația de a fi Toma Necredinciosu’. Până nu verific singur, nu cred... Formația mea științifică e de vină... Am auzit destule lucruri rele despre tine, că lumea bârfește, n-are treabă. Dar m-am convins că ești o persoană foarte serioasă... Cum, de altfel, mi-a fost dat să aflu și de la diverse organe care au grijă de cei ce-i însoțesc pe străini. De aceea te-am desemnat să vii cu noi...” „O să dorm liniștită în viitor, i-am răspuns ironică. Cum doriți cafeaua: dulce, amară, potrivită?” „Potrivită, cred... Mai bine cu zahăr separat... Că pe ăsta nu-l poți înțelege, explodează el furios. Trebuie să fii masochist, masochist curat ca să preferi o zeamă de bicicletă și o fasole unei fripturi de fazan sau de mistreț! Și stă ciobănașul și-l așteaptă, se perpelește animalul pe jar, iar noi... Ar trebui să-i dau nechezol, să se sature, iar seara să-l aduc aici la o varză cu zgârciuri... Las că o să vină un director nou și atunci... Vezi, nu întârzia cu cafeaua, mi se adresă apoi grăbit, după care își aminti de colegele mele care se prefăceau că trudesco pe brânci. Fa ceți-vă și voi câte o ceșcuță, iubitelor, să nu ziceți că v-am uitat!” Andra l-a privit ofensată, Sabina s-a lansat într-un râs cretin care nu putea fi nici de satisfacție, nici de recunoștință, un fel de gâlgâit echivoc de subaltern servil, doar Elaiza a îndrăznit să fie ceva mai ironică: „Noi am înțeles întotdeauna prioritățile! Roata morii se-nvârtește... Încet, încet expirăm toate...” Eu, în schimb, eram atât de fericită încât le-am trecut cu vederea grosolăniile: scăpasem de excursie, de griji, o cafea era o nimica toată față de ce mă așteptasem. Unde mai pui că mi se ivea ocazia să-i zic niște vorbe directorului, de față cu Anton Crișan. Până la urmă am renunțat la idee: „Îi las doamnei Cornea tăvile și plec, mi-am spus. De fapt, de ce nu le-o fi făcut ea? Un mod mai elegant de a-și pune în aplicare proiectul inițial? Mi-a cerut să le prepar, nu să-i servesc!” Din păcate însă, auzind ușa, directorul s-a grăbit să-mi iasă în întâmpinare. „Poftește, dragă, poftește!” Iar eu,

căutându-l cu privirea pe oaspete, l-am descoperit pe Tăfâlcă, grav, tăcut, nemulțumit de cravata pe care trebuia să o poarte pe căldura aceea. „Importante sunt deschiderile”, mi-am amintit involuntar sfatul lui și m-a pufnit râsul. Încă înainte de a ajunge la Anton cu cafeaua, Rafiroiu s-a grăbit să mă prezinte în termenii cei mai elogioși cu putință, neuitând să sublinieze că sunt o nedreptățită, deoarece merit un post mai bun decât cel pe care-l aveam. Dincolo de inteligența mea și de frumusețea ce nu pot fi ușor ignorate. Anton stătuse țeapăn, distant, ascultându-l din obligație, abia când l-am rugat pe Rafiroiu să-i explice oaspetelui împrejurările în care s-a putut convinge de inteligența mea deosebită, dar și de celelalte calități, a zâmbit satisfăcut și a încercat să mă privească altfel, mai omenește. „Chiar și din felul în care mi-ai răspuns, râse Rafiroiu. Și pentru că ne facem siesta după o ciorbă de bicicletă, producția rămânând pentru mai târziu, stai cu noi la o cafea, dacă tovarășul Crișan este de acord...” Anton s-a uitat jenat spre el: „Nu eu decid, însă, firește, mi-ar face plăcere...” Vorbise tară convingere, cu o voce incoloră, obosită. Rafiroiu sperase că oaspetelui îi va reveni chef, dar el se uita neutru când la ceașca de cafea, când la mine. În vreme ce Pompei își rodea încurcat unghiile, iar Tăfâlcă se concentra asupra cravatei care-l incomoda vizibil, doar Roșu, având sub ochi un carnetel cu coperti groase, albastre, părea pregătit se vorbească. „Aș fi vrut să vă spun ceva despre cercetarea științifică de la noi, căci se efectuează niște treburi interesante”, sondă el terenul. Anton însă îl expedie plictisit: „Fugi, domnule, care cercetare? Să fim serioși! Azi, mâine pierdem deprinderea de a comunica... Unde se vede că faceți și știință?” „Niciodată nu poți ști, spuse Tăfâlcă. Oamenilor le trec multe prin cap. Momârlanii au dreptate: nu te pune cu prostul, că are mintea odihnită!” Rafiroiu făcu mare haz, Roșu tuși enervat, iar Anton îl privi cu milă: „Și ce mai zic momârlanii?” „Că dacă nu mergem înainte, mergem înapoi, dar pasul pe loc n-avem cum să-l batem!” „Inteligenți momârlanii dumitale...” „În situația asta ei ar bea o bere rece, plusă Tăfâlcă, dar după ce ar mânca nițel mai consistent!” „Asta o să facem noi acasă, am intervenit. Aici trebuie să salvăm aparențele, să dăm impresia că ne preocupă treburi foarte grave.” Nu știu cum izbutisem să spun o asemenea tâmpenie; în cupele acelea și în lumea aceea înghețată

aveam senzația că n-am absolut nimic în cap. Îmi dădeam seama că reacționez stupid, că nu pot vorbi decât nimicuri, îmi era rușine de mine, dar nu aveam încotro, atmosfera aceea caraghioasă, torturată de neliniștea șefilor și de tăcerea absurdă a lui Anton, mă îndemna să nu-mi doresc decât să se termine cât mai repede cu cafeaua. Pe de altă parte, aerul lui senioral mă cam irita: de unde până unde atâta importanță? Ne cunoștea oare atât de bine încât să-și poată permite să ne privească de la o asemenea altitudine? Îmi venea să-l ironizez puțin, însă tot eu îmi spuneam că nu merita să-mi pierd vremea. „Ce spectacole sunt în oraș?” m-a întrebat într-un târziu, cu un aer plictisit, iar eu, din același impuls stupid, am dat din mână a lehamite: „O piesă despre cum să ne dăm viața pentru un atelaj, o alta despre eroismul străbun, niște filme de-acum o mie de ani văzute când eram la grădiniță, chefuri și înjurături prin restaurante, dans până la orele zece fix, și câte un ochi aruncat la televiziunile frățești...” „Cunosc bine acest program, spuse cu tristețe Anton. Mi-e familiar...” Părea foarte absent. Oricum, aproape o jumătate de ceas am vorbit în silă, numai nimicuri. Tăfâlcă nu s-a lăsat până n-a adus niște bere străină bine frapată, câteva farfurii cu saleuri, iar Rafiroiu a povestit celebrul lui chef de la *Cerbul Carpatin* cu înaintașul lui Crișan. „Asta știa să-și folosească organele, povestea el plin de admirație. Că doar nu avem înaintea o mie de vieți, ci una, nenorocită, stearpă, ca vai de capul ei. Tovarășul Ștefănescu, că așa-l chema, fie-i viața ușoară, trăia sobru, rezervat, fără prieteni. N-ai prieteni, n-ai obligații! Lege de aur pe care numai cei tari pot s-o urmeze. Se încuia în casă, pune la gură o sticlă de whisky și, până la urmă, ori cădea el, ori sticla! Scurt, rapid, fără dichisuri și tatonări. Mergea întotdeauna pe eficiență. Dar multă vreme nu o poți ține într-ale tale: mediul corupe. Așa că, la o vânătoare a uitat de principii și atunci ne-am convins cu toții că în realitate Ștefănescu era un om foarte simpatic și plin de umor. Madam Cornea, care la viața ei a trecut prin multe situații-limită, are dreptate când susține că bărbatul își trădează caracterul la chef și în pat. Împușcăm noi niște dobitoace, facem poze, tragem că te va tăria, ingurgităm friptură, căpșuni cu smântână, cântăm, dansăm niște sârbe și ce s-a nimerit și, la spartul târgului, lui Ștefănescu i se face poftă de whisky. Scoate dintr-un buzunar un pumn de sute și mă trimite în vecini, la cabană, să-i aduc

patru sticle de *Ballantine's*. La el nu era pe ce se nimerește, ci pe marcă. Eu — mărunț, un biet inginer. Dacă s-ar fi priceput măcar așa de bine și la tehnică, curgeau decorații de, că astea îl pasionau peste măsură. Avea ei chef să plătească... Scoate banii, mă execut, dar când îi cercetează, barmanul face o mutră de rămân trăsniț: Vă bateți joc de mine? Nu sunt buni! Mi-i arată și, când colo, în locul lui Bălcescu, îmi descopăr poza. Bălcescu fusese decupat, iar în spațiul lui mă instalasem eu. Nici n-ar fi rea ideea, mă gândesc, dar e cam devreme, stau și alții la rând! Caut alte sute, însă mereu același lucru! Am rămas ca la dentist, vorba lui Coșbuc: *Și ce cap frumos răsare, /Nu-i al meu? Al meu e, oare?* Mă întorc, raportează situația, râde să se prăpădească, ceilalți sunt pe burtă, el face mișto de mine, că nu-s la curent cu situația, că m-am îmbătat, trimite după doctor, eu ba râd, ba tremur că mă puteam aștepta la orice, el însă scoate alte sute din buzunar și mi le întinde. Acum i le dai pe astea! Pe drum le studiez cu atenție, adică atât cât m-a ajutat organul respectiv, că între timp trăsesem și eu ceva... De astă dată, iarăși revoluție curată: căzusem eu, căzuse și Bălcescu! Altă reformă monetară, cu Ștefănescu instalat în spațiul cu pricina. Asta mă va crede tâmpit, îmi spun, dar ordinul era ordin și de silă ca de voie bună! Asta voia — treaba lui, tot n-aveam ce face! Barmanul le studiază cu atenție și cu toate că arăta ca împușcat într-o aripă, numără șaisprezece bucăți, adică tot atâția Ștefănești, îmi dă sticlele și restul, până la ultimul bănuț. Mă întorc destul de nedumerit n-aveam de unde, să știu ce urmează și cam tremuram la gândul că are și alte idei. Dacă și-ar fi extins aria — treacă, meargă, dar în colimator eram doar eu! Vezi că s-a acceptat reforma monetară? hohoti Ștefănescu. I-am povestit cum a reacționat omul, s-a distrat copios, apoi i-a spus lui Florea care se afla lângă el: Te duci, recuperezi sutele, îi faci un control, bagi boala în el, apoi îl muți în centru, la *Panoramic*. Asta pare un om pe care te poți baza. Om cu umor. Ștefănescu ăsta!" conchise mulțumit Rafiroiu. „Și acum unde e?" s-a interesat Anton. „Ei, pe altă creangă, că a fost scuturat copacul. Nu-i plâng eu de milă!" Odată terminată berea, Crișan s-a ridicat, mi-a mulțumit pentru cafea, le-a spus și celorlalți câteva cuvinte, mi-a întins cartea lui de vizită cu aerul că dă bacșiș unui ospătar prost, apoi a cerut să fie condus la hotel. Era iarăși distant,

plictisit. „Fată mică, mi-a spus întristat Rafiroiu, pân-aici mi-a fost! Mă consolez cu gândul că și înaintașii mei au sfârșit-o la fel. De aici nimeni n-a ieșit cu fruntea sus. Planurile le fac ăștia ca Anton Crișan, dar producția o asigurăm noi, și în asta con stă ghinionul tuturor. Au mai încercat și alții să zboare cu aripi de ceară, dar... Știam cum se va sfârși povestea încă din prima zi. Nu știam însă cât va fi de lungă... Când i-am văzut mutra, am dedus că ăsta vine la parastasul meu. Pleacă Rafiroiu, se pregătește Pompei! Numai că tu, Pompulică, ai zilele și mai scurte! N-ai nici cap tehnic și nici nu știi să minți. Vii cu gândul că vei putea drege ceva, îi condamni pe predecesori, apoi te străduiești să menții măcar ce există, după aia acoperi lipsurile în fel și chip, continui prin a fi cinic și o sfârșești cu regularitate în ridicol, ca mine. Împrejurările te obligă să le ceri oamenilor foarte mult, îi critici, îi mai sancționezi, și ei te-ar prăji în primul cuptor, fără milă, fiindcă nu vād dincolo de tine! Până la urmă, ești obligat să cobori între ei, să fii asemeni lor, să-l bârfești împreună cu ei pe cel ce te-a moștenit! Asta-i dialectica... Am trecut eu prin situații și mai tâmpite, de-asta nu mi-am presimțit căderea. Poate că aș fi putut drege ceva concret pentru oamenii ăștia, să nu mi poarte o amintire neplăcută. Ei n-au de unde să știe ce manevre și ce încurcături am făcut pentru ca ei să ia banii respectivi. Nu vei putea înțelege niciodată ce înseamnă să te afli mereu, ca între două ciocane, între realitate și iluzie. Realitatea îți spune una, părerile altora despre realitate, cu totul altceva. Și tu trebuie să le împaci. Cum zic școlarii: să stai în colțul unei camere rotunde! Așa că, fată mică, iartă-mi mitocăniile și înțelege ce pare de neînțeles! Îmi iau un concediu de boală, lung de tot, îl consum și pe cel de odihnă, îi dau lui Pompulică posibilitatea să desăvârșească el secția *Inox* și pe urmă vedem: ori învață măgarul să citească, ori...” Rafiroiu avea o voce tristă, mortuară; cred că ar fi fost fericit să mai rămân cu el câteva clipe în fața porții sau să-l poftesc la o cafea, dar n-am făcut-o: „Rău ai ajuns dacă ai simțit nevoia să mi te spovedești tocmai mie”, mi-am zis în gând. Sigur, în momentul acela îl înțelegeam, îmi era chiar milă de el, însă nu-l puteam ignora pe cel ce fusese în urmă cu câteva zile. Orice mi-ar fi spus, îmi era profund antipatic și o senzație vehementă de respingere îmi oprea cuvintele în gât. În fiecare moment avea o altă față, se schimba brusc, surprinzător: din

zecile de împrejurări în care a trebuit să discut cu el sau să-l văd, nu puteam alege măcar două în care să fi reacționat la fel; părea o structură vidă ce se acomoda repede, fără efort, încât nu o dată a trebuit să mă întreb ce ar putea fi în sufletul lui, în mintea lui, cum arăta el în orele când rămânea doar cu sine însuși. „Astăzi e așa... Măine însă, dacă Anton va fi mai bine dispus și îi va da speranțe, va mai privi oare realitatea cu atâta luciditate?” Nu-mi păsa de răspuns, mă întreb bam doar așa, pentru a-mi curma orice urmă de milă. Eram o angajată oarecare și dacă altă dată îmi aminteau ei acest lucru, acum mi-l spuneam eu însămi pentru a mă despărți cu cât mai multă indiferență de mutra lui tristă, pierdută. Victoria mă văzuse coborând din mașina lui și poate de aici aerul posomorât, lipsit de umor cu care m-a întâmpinat. „Ei, ne boierim, ne boierim, trecem pe aristocrația băștinașă? s-a interesat ea cu un glas destui de acru. Nu sunt o puritană, dimpotrivă, cunosc destulă fiziologie și mai știu că nu trebuie să le pretind altora ceea ce eu însămi nu sunt capabilă să fac, dar decât să te încurci cu ȣiganul ăsta, mai bine ia primul soldat pe care-l găsești alături, în parc. Va fi și mai bărbat și cel puțin vei face un act de caritate. Dar cu o asemenea jigodie...” Nu i-am răspuns, m-am mulțumit să râd echivoc. Deși îmi plăcuse ceea ce credea despre Rafiroiu, nu muream de încântare că mă bănuia cu atâta ușurință. Am tăcut convinsă că își va continua recitalul, dar n-a făcut-o și, mai mult, nu m-a chemat la obișnuitele discuții în trei cu Helgomar, aflat acasă într-un prelungit concediu medical primit în urma rănilor foarte grave pe care i le provocasem alți necunoscuți. Necunoscuți de mine, cel puțin. Agitația din ziua aceea mă epuizase, așa că m-am culcat repede, dar, spre seară, la puțină vreme după ce reușisem să adorm, m-am pomenit sunată chiar de Anton Crișan. Și-a cerut mii de scuze că mă deranjează, însă fiind atât de plictisit de Rafiroiu și ai lui s-a gândit să rămână singur la hotel, apoi s-a răzgândit și m-a invitat la o plimbare. „Parcă sunt într-o cameră de plută, îmi ȣiue urechile! Întunericul din oraș te respinge, parcă mi-e frică să mă plimb. În cameră mă sufoc de atâta aus tentate. Filmele le-am văzut și, vorba poetului, toate cărțile sunt citite!” Insista jenat aproape, să nu cumva să-i înțeleg greșit gestul, să nu-l suspectez de cine știe ce intenții ascunse, mă ruga doar să ne plimbăm o oră pe unde doresc eu, dacă vreau chiar și prin fața casei mele. Și, fiindcă

Victoria n-a ieșit din camera ei când a sunat telefonul, m-am îmbrăcat oarecum enervată și m-am prezentat la hotel. Anton mă aștepta în hol: era foarte elegant. Din prima secundă mi-a mulțumit mult, penibil, apoi, ca nu cumva să-i presupun vreo intenție rușinoasă, mi-a cerut să-mi fac singură programul. „Eu aș fi vrut să mănânc, dar cum nu intenționez să vă rețin mai mult de o oră, am timp după... Dincolo de faptul că vă poate vedea lumea într-o companie... extraconjugală, iar aici, în târgurile astea, raiul tuturor refuzaților și cretinilor, se vorbește în fel și chip, cu sau fără rost... Bârfa ține loc de cultură... Mă explic poate exagerat de mult și fiindcă îl știu destul de bine pe Rafiroiu. Nu v-a trimis cu cafeaua tocmai întâmplător. Regula e simplă, veche, la modă: oaspeții trebuie să se simtă bine și să nu vadă...” „Și atunci, de curiozitate, v-ați propus să studiați animatoarea? m-am interesat eu în glumă. Să vedeți cine-i cea care acceptă jocul directorului? Ce disponibilități are, între ce parametri se mișcă etc. Eu sunt și vă stau la dispoziție.” „Presimt că n-ați venit cu plăcere, că v-a împins spre hotel un anume paragraf din Codul Muncii, nu rugămintele mele absolut sincere, spuse el cu un aer ușor ofensat. E firesc, nu contest însă, în cazul acesta, sunt dispus să semnez de prezență, presupunând că trebuie să dați socoteală și să vă eliberez imediat!” „Mă gândeam că fără ajutorul prețios al conducerii nu mi-ați fi aflat telefonul — care nu-i pe numele meu —, adresa și mai știu eu ce!” i-am răspuns distrată de ușurința cu care trecea de la o stare la alta. Ar fi dorit să-i spun că nu mai puteam de bucurie când l-am auzit, că îi stau la dispoziție din plăcere, doborâtă de farmecul lui. Ei, n-am făcut-o. „Mă sufocam aici și, recapitulând ziua, mi-am amintit de dumneavoastră. l-am telefonat portarului și misterul mi s-a rezolvat în câteva minute. N-are rost să vă ascund că am fost și curios... Erați atât de acră, de enervată, încât mi-ați devenit simpatică. Și pe urmă, trebuie să recunosc, altfel mă simt în compania dumneavoastră. Să fi vorbit de plan cu frații de aici? A mai rămas vreun mister nedezlegat?” „Nu atât de multe”, m-am străduit să glumesc. „Vă stau la dispoziție.” „Cum acceptați naivele jocuri ale lui Rafiroiu?” „Să știți, nu e chiar tâmpit. La marea majoritate, potemkiniadele astea prind, le convin... Și dincolo de caracter, nu e un profesionist de lepădat. E un depanator excelent. Are soluții foarte ingenioase, pică în picioare

exact când îl crezi mort. Oricine ar fi în locul lui, tot de o jumătate de an ar avea nevoie pentru a pune secția pe picioare. Nu e vina lui pentru cele întâmplare, dar l-am fierț puțin și o să-l mai fierb. Pe el îndeosebi teama îl stimulează. Îi place să facă pe cretinul, însă este foarte experimentat... Cam după un an într-un post de conducere toți ne gândim la plecare. Sigur, nu de bunăvoie. Și drama aici începe: majoritatea încep să dea bice, să facă frumos ca să-și păstreze locul... Un director nou ar întârzia și mai mult... Până se obișnuiește, până stabilește toate contactele... Sper să nu mă spuneți..." „Pentru mine *Inoxul* are mai puțină importanță, iar Rafiroiu chiar deloc! l-am asigurat. Eu, asemeni proletariatului, n-am de pierdut decât lanțurile. Materialul documentar nu ne scoate afară, dimpotrivă. Tot neproductive suntem. Așa că, la o adică, mă așteaptă orele particulare, croșetatul său, vorba lui nea Firică, trotuarul!" „Ei, în cazul acesta semnez de prezență și plecați sau acceptați, singură și nesilită de nimeni, să luăm masa împreună? Asumându-vă totodată și riscul de a fi bârfită, greșit înțeleasă... Sigur, și eu trebuie să mi-l asum..." „Povestea asta este atât de încurcată încât nicicum nu putem ieși bine, i-am răspuns amuzată. Dacă accept să vin, există riscul să credeți că în realitate mă conformez ordinelor lui Rafiroiu, că vreau să vă trag de limbă, pentru că, ia urma urmei, cu el rămân aici, în minunatul Râu al Doamnei... Nu în nor nici posibilitatea de a fi înțeleasă greșit din alt punct de vedere, și chiar de dumneavoastră. Suntem doi oameni căsătoriți..." „Dar, sper din toată inima, destul de civilizați și cu umor, adăugă el distrat de ipotezele mele. Dacă-mi înțelegeți întocmai motivele pentru care v-am telefonat, rămâneți, dacă nu... îmi dau seama, aveți mult mai multe motive să plecați decât să rămâneți, așa că..." „Atunci să intrăm, am zis învingându-mi cu greu frica. Tocmai pentru că avem prea multe motive să nu mergem!" Adevărul este că n-am intrat plină de entuziasm. Eram convinsă că la o altă masă, ca din întâmplare se va afla Rafiroiu cu soția, sau măcar cineva din conducere, iar dacă nu, mă așteptam ca, în fugă, doar după niște țigări, să treacă mai târziu, să se declare surprinși că ne-au întâlnit, dar totodată foarte bucuroși și, desigur, să ne țină în continuare companie. Oricum, era exclus să rămânem neobservați și parcă mi-l închipuiam în zilele următoare pe Rafiroiu: „Cu el da, iar cu mine nu?" în cea mai tâmpită

dintre ipoteze, și zâmbindu-mi echivoc, dar lăsându-mă în pace, în ipoteza cea mai fericită pe care, de altfel, contam cel puțin până la terminarea secvenței respective. Doar de Iustin îmi era cu adevărat frică și de gândul că m-ar putea aștepta un scandal de proporții! În vreme ce Anton se chinuia să mă atragă în conversație, eu continuam să mă întreb: ce-i spun dacă vine? Ce facem dacă începe să urle și să înjure?

„Adevărul este că sunt groaznic de obositoare chiolhanurile ăstora, a mărturisit Anton după ce ne-am așezat la masă. Aici, în restaurant, e limpede ca lumina zilei: grătar, mici, apă minerală, vin și, dacă le convin mutrele noastre, o bere servită pe furiș. Acolo diversitatea te exasperează: vără în tine cele mai trăsnite lucruri... Nu pot suporta. Centrul atenției, politețuri și formule stereotipe, tovarășu' în sus și tovarășu' în jos, ai calitățile pe care nici nu le-ai visat, tot ce spui e literă de lege, iar în gând te înjură și se bucură că te-au îmbrobodit: am mai săturat un fraier. Pe urmă îți încarcă sacoșa și se interesează cu ce călătorești, cu trenul sau cu avionul. Deși cu penuria asta niște vânat n-ar fi fost tocmai rău, nu-mi place să mă creadă cineva tâmpit și nici să se întindă vorba că în fața unui chiolhan toate capetele se pleacă. Chefurile astea din interes, regizate, penibile... Cred că la ora asta în jurul țăpului, mistrețului sau ce o fi fiind, mă înjură de-mi sar fulgii mai ales Săvinescu, dar prefer grătarul ăsta ațos decât...” „Chiar atât de intransigent să fiți? m-am interesat eu ușor iritată de aerul lui de incoruptibil. Dacă ar fi fost convinși că refuzați s-ar fi pregătit ei cu atâta migală? Doar au formație științifică, mă înnebunesc cu asta, își pierde viața cu ipoteze, presupuneri, variante. Au o experiență teribilă. Dacă și-ar studia planul cum își studiază ipoteticii oaspeți... Nu vi se pare bizar că unicul detaliu necalculat dinainte a fost tocmai refuzul dumneavoastră?...” Anton n-a fost deloc surprins de reacția mea. „E adevărat, cu câteva luni în urmă am acceptat să vizitez o stână. De fapt, atunci aș fi mers și la dracu' dacă m-ar fi invitat Eram într-o pasă foarte proastă, niște mari conflicte casnice, în sfârșit, și un rău nu vine niciodată singur... Am plecat spre Râul Doamnei numai ca să nu stau acolo, am fugit, adică... Nu toate primejdiile merită înfruntate cu curaj... în sfârșit... Am urcat muntele în niște mașini de teren, un cio ban folcloric mai interesat de dezarmare decât marile

puteri, cu *Marlboro* și tranzistor... O rupea bine pe engleză și pe franceză... Era un fel de apucat; din când în când îl auzeam izbucnind din senin: *This is Radio Canada* sau *Ici Moscou, chers auditeurs, bonne nuit!* Până la urmă am aflat că era tehnician constructor și că stâna era o afacere mai puțin legală a unor potențați locali Conform tradiției, au adus și niște fete cu noi, iar una, tot conform tradiției, îmi era destinată... Juna nu mă slăbea o clipă, mereu în spinarea mea, mă sufoca, iar Rafiroiu se distra grozav și-mi făcea semne: Ce mai aștepți? Seara am găsit-o în cameră, în patul meu, încât avusesem certitudinea că am greșit adresa. Eu îmi ceream scuze, iar ea murea de răs. Nu vreau să mint, nu-s ușă de biserică și nici ea nu era urâtă, dimpotrivă, iar tristețea și spaima din zilele acelea mă făcuseră foarte îngăduitor, dar îmi place să-mi cu ceresc singur femeia care mă interesează, nu să-mi fie oferită pe tavă...Furios, am stricat totul: am cerut mașina și am pornit-o la vale..." „Lăsând în urma dumneavoastră regrete și suspine, am glumit acru. Și când m-ați văzut că sunt invitată să rămân la cafea..." „N-o să vă ascund, cam la asta m-am gândit", recunosc eu cu toată sinceritatea. „De aici refuzul de a merge din nou și tăcerea penibilă care s-a lăsat odată cu intrarea mea..." „Am tăcut din alte motive, strict particulare, fără vreo legătură cu dumneavoastră sau cu cei de acolo. Fiecare om are durerile și infirmitățile lui și niciodată nu le poți stăpâni perfect...Un gest îți amintește de un altul, o vorbă sau un anumit timbru al vocii de altul, și uite așa... Din cauza contextului în care ne-am cunoscut și a obiceiurilor casei, niciodată n-am să vă pot spune vreo vorbă frumoasă, n-am să vă pot remarca o calitate... Teama că voi fi suspectat de... Dar asta-i situația..." „M-ați analizat rapid, pe compartimente, iar când ați auzit complimentele și laudele lui Rafiroiu v-a cuprins o milă sau un dispreț... Normal, dacă mă gândesc bine", spusei cu mult mai destinsă, bucuroasă că accepta acest duel deschis, oarecum sân cer. „Faptul că v-am căutat m-ar scuti de multe explicații, dacă ați încerca, măcar din plictiseală, dacă nu din curiozitate, să vă puneți în situația mea?", zise el pe un ton atât de firesc, de egal încât părea să-l intereseze numai logica lui, și nu persoana în fața căreia și-o demonstra. Mă întrebam dacă orgoliul de cuceritor îl făcuse să-mi telefoneze sau însăși singurătatea? Își asuma riscul de a cuceri singur o pradă ușoară,

totuși, din moment ce i-am fost, prin Codul Muncii, destinată? Nu se expune bârfelor mergând pe la cabane în grup, dar la victimă nu renunță, deși ieșind cu mine la restaurant era cam același lucru. De eventuala mea inteligență nu avusese cum să se convingă; acolo spusesem doar câteva fraze tâmpite, iar în discuția cu el nu mă străduiam deloc să-i smulg vreo exclamație de încântare. Că-i disprețuia pe subordonați? Nu mi se părea foarte întemeiat acest sentiment asta era, în fond, lumea lui, printre ei trăia, împreună se formaseră, cu ei concura, oricum, n-aveam niciun motiv să-l cred un rătăcit în mediul respectiv, o *rara avis*. Îmi pusesem întrebările mai mult din inerție fiindcă, până în clipele acelea, omul nu mă stârnise în niciun fel. E adevărat, la început am simțit nevoia să-l umilesc puțin, să-i atenuez măcar orgoliul, dar până la urmă ambiția mi-a scăzut Aveam destule complicații și așa! Între timp, în restaurant și-a făcut apariția Tăfâlcă împreună cu soția: sindicalistul s-a făcut că nu ne observă, deși i-am simțit privirea încă din ușă. „Ei, răsese Anton, văzându-l grav, cu nelipsita cravată pestriță, alături de coana Natalița, un cașalot lucitor, îmbrăcată strident și vopsită și mai strident, prestigiul nostru s-a deteriorat brusc. De mâine intrăm în folclor...” „Atâta pagubă, i-am răspuns. Mă așteptam la asta din clipa în care am intrat”. „Domnule, spuse Anton urmărindu-i preocuparea cu care citea lista, ăsta este cel mai dat dracului dintre toți. Cu regionalismele lui folosite cu ostentație, cu umorul lui popular, cu realitatea învelită în proverbe, lunecă peste orice răspundere. Lasă, bre, am trăit noi o mie de ani fără guvern, dar acum că avem oleacă?! Și-a confecționat o mască de cretin și știe să tragă cele mai mari foloase de pe urma ei. ăștia îl țin crezând că nu-i încurcă, în realitate însă este cel mai periculos”. Deși se distra pe seama lui, prezența lui Tăfâlcă nu-i făcuse nicio plăcere, de aceea am mâncat în liniște, preocupați, și la puțină vreme am ieșit, făcându-ne, la rândul nostru, că nu-l vedem. „Mâine o să-i spun directorului că suntem rude, caută Anton să glumească, iar peste o săptămână mă pomenesc cu dumneavoastră în vârful uteceului!” „Nu aspir la nimic și nici nu-mi pasă de opiniile lor!” i-am răspuns înțepată. „Fac haz de necaz, recunoscuse el. M-a iritat mutra ăstuia”. A chemat apoi un taxi, mi-a mulțumit pentru amabilitate și m-a condus acasă. Făcea eforturi disperate să-și stăpânească furia, semn că în realitate nu se

așteptase totuși să fim văzuți împreună. O nemulțumire puternică, sâcâitoare îl făcuse să plutească peste lucruri: gesturile îi trădaseră dorința de a-mi spune și altceva, dar nimic nu se legase tocmai pentru că circumstanțele în care ne cunoscuserăm fuseseră foarte nepotrivite. La despărțire nici măcar n-a îndrăznit să-mi propună să ne mai vedem.

17

În ziua imediat următoare, înainte de a părăsi Râul Doamnei, Anton a trecut împreună cu Rafiroiu pe la documentare, ne-a salutat pe toate, „în grup”, distant, din vârful buzelor, s-a interesat apoi dacă ne mai vin publicații străine, dacă literatura de specialitate este pe măsura așteptărilor și, neinvitat, s-a așezat la masă în fața unei cafele. Directorul i-a explicat cu o sinceritate dezarmantă că mai ciupim și noi de pe unde se poate, un xerox de ici, o idee de colo, dar tară cine știe ce folos. „Altele sunt problemele noastre! Dar eu, unul, am pierdut deprinderea de a citi. Diletantismul, doar el are preț, cel puțin aici în Râul Doamnei”. Anton s-a făcut că nu-l aude, a privit cu milă și înțelegere rafturile înțesate cu vechituri, și-a exprimat speranța că nu e mult și vor veni și alte zile, mai bune, că ne vom revedea cu toții, a băut în fugă cafeaua și a ieșit, temându-se probabil de starea neobișnuită a lui Rafiroiu care înjura tot ce-i ieșea înainte și de înțelepciunea sâcâitoare a lui Tăfâlcă: „Banchiza este în derivă, busolele s-au dereglat, apa este raționalizată, așa că iubiții mei frați, ne mâncăm cizmele. Dar nu toate odată, ci pe rând, să mai întindem de zile...”

Am refuzat mult timp să mă gândesc la seara aceea confuză: rămăsesem cu sentimentul că nu i-am plăcut în niciun fel și, curios, gândul acesta m-a afectat o vreme; atunci, de față cu fetele și cu Rafiroiu, n-aș fi dorit să mă ignore; pe urmă mi-am spus că din cauza contextului n-am putut să-mi dau seama de adevăratele lui sentimente, iar în final am ajuns la concluzia că am avut totuși noroc cu Tăfâlcă.

„Bine că a apărut la momentul potrivit! Nu merită să-mi pierd timpul gândindu-mă la Crișan. Din păcate, ies atât de puțin în lume încât fiecare nimic tinde să ia proporții! Nu-i obligatoriu să plac oricui

și, în fond, asta mi-am dorit: să se termine cât mai repede!” Pe de altă parte, starea sănătății lui Helgomar devenise îngrijorătoare, așa că Anton ar fi intrat în umbră, chiar dacă ar fi fost altfel. Rănile i se infectaseră, iar o coastă ruptă îi provoca mari dureri, el însă refuza internarea recomandată de un chirurg adus urgent de Victoria. „Orice, dar asta nu.” „Măcar o radiografie, insistase acesta, poate că n-am reușit să depistez totul”. Helgomar nu voia să audă. Cu toate astea, sunt convinsă că nu teama lui de spital a dus la o vizibilă răceală între ei. Sigur, vorbeam ca înainte, Victoria nu-l părăsea decât în orele de slujbă pe care, de altfel, și le redusese mult, dar în aer pluteau neliniștea, spaima și iritarea, era ceva artificial în relațiile dintre noi, o notă de fals, de neîntreg. Ignorându-și durerea, Helgomar se străduia să vorbească, să pară indiferent, inventând vrute și nevrute, se răzbuna parcă pe tăcerea lui inhibată din ultimele luni, dar nimic nu mai era ca înainte, semn că o ceartă sau o explicație aspră avusese loc în absența mea. N-am încercat să aflu adevărul, de teamă să nu fiu din nou refuzată. În schimb, când obosea Helgomar, căutam să umplu spațiile moarte cu muzică și cu puținele întâmplări de peste zi: ce se spune că ar fi făcut Rafiroiu, ce tâmpenii au mai vorbit Andra, Sabina ori Elaiza, ce se vinde și ce nu se găsește prin oraș. Era foarte puțin; aveam mereu impresia că mi se întâmplă multe, că fie care moment îmi este plin, sigur, nu cu evenimente formidabile, dar, când să le adun, nu le mai găseam nicăieri, suverane erau năclăiala și convingerea că am pierdut ceva. Nu mai avea rost să-i spun ce simt, drept pentru care lăsam loc muzicii, îmi suplineam neputința cu muzică. Helgomar îl asculta fascinat pe Bach, de parcă abia atunci l-ar fi descoperit și, când orgile încetau, mă privea cu recunoștință: „Doamne, din câte surse îți poți lua energia! Mă sperie însă... în fie care zi îmi dau tot mai bine seama cât am pierdut, cât de searbădă și de pustie a fost viața asta! Parcă și memoria s-a hotărât să-și râdă de mine. Sunt atâtea lucruri de care n-aș vrea să-mi amintesc! Am trăit o groază de ani visând la o minune, iar când am înțeles că aștept degeaba, că o minime n-avea cum să vină, că ea trebuie pregătită, am pornit-o înainte, cu capul în zid. Deocamdată capul nu s-a spart prea tare, iar zidul a rămas fără urme... Sigur, tot capul se va sparge. Așa că mai bine să ascultăm muzică, altfel încep să mă lamentez!” „Te pomenești că ți-o

fi venit mintea acasă! exclamase iritată Victoria. Păi, ce-ți tot spun eu?! Oamenii sunt fie conservatori, fie inconștienți! Inconștienți nu din vina lor. Iar restul, micul rest, cei ce ne târăsc înainte! Descrie-i unui orb culorile, spune-i că bradul e verde, garioara — roșie, cerul — albastru, sau înfățișează-i alte fenomene. Va înregistra cuvintele, dar n-are cum să stabilească relații între obiecte sau fenomene pe care nu le poate pricepe. Conștiințele se formează în timp și cu foarte multe mijloace, or, tu, ce ai? Dacă ne gândim la rece, nici măcar prea mult timp! Iar pentru a obține ceva există mai multe căi, nu una și gata. Trebuie să le adaptezi împrejurărilor, conjuncturii, mediului. Altfel te sacrifici prea devreme, inutil și devii ridicol. Din nenorocire, te-a părăsit, ți-am mai spus, nu numai istoria, ci și geografia! Știi ce spunea tipul: *Nous sommes ici aux portes de l'Orient, ou tout est pris à la légère!*” „Răul crește datorită indiferenței noastre. Ca vâscul... Dar fiecare cu crucea lui”, o expediase Helgomar. „Nici măcar propria ta conștiință nu te va învinui că n-ai făcut mai mult decât se poate. Viața mai are și alte culori și alte fațete. Sunt multe bucurii la care ai acces numai la o anumită vârstă, iar noi ne aflăm în situația de a o depăși, de a pierde și ultimul tren...” „Dar ce anume nu facem? Nu poți să-mi ceri mai mult decât pot da. Dar, s-au dus atâtea, ducă-se și asta! exclamă Helgomar. Îmi pare rău că nu am știut să mă retrag la timp”. „Da, strigă Victoria, retrage-te, mai fă și tâmpenia asta, după toate celelalte! Fă pe mucenicul. Află că nici în calendare nu mai sunt locuri libere! Preacuviosul Helgomar David a luptat pentru cauza creștinătății și a murit din același motiv, fără să fi conștient pe cineva. Pentru că lumea n-avea nevoie de creștinism! Și, în general, n-are nevoie tocmai de ceea ce ne plângem că ne lipsește! Mucenicii noștri sfârșesc în ridicol!” Și, când atmosfera amenința să explodeze, totul părând ireversibil, degenerat, se pomeneau amândoi zâmbind oarecum surprinși, chemându-se într-un fel curios, pe alte lungimi de undă, înțelegându-se în alt chip, direct, simplu, neîmpiedicați de cuvinte. O parte a ființei lor, din păcate cea mai puțin rezistentă, se opunea degradării sentimentelor, încerca să reziste, în ciuda realității. Noaptea, când inginerul își relua pândă la geamuri, când pași ciudați și voci se întretăiau jos, în grădină — nu îndrăzneam să mă uit cine-l atacă și cine-l apără atmosfera se încingea din nou. „N-

ai nicio grijă, fetițo, mă asigură Victoria, nu se întâmplă nimic, du-te la culcare!” Firește, mă retrăgeam învinsă, chiar umilită: șoaptele și bruftuluielile de afară, uneori foarte violente, nu mă mai afectau prea mult, ele se transferau treptat în vis; frica atinsese paroxismul *altădată*, la început, acum se tocise, eram resemnată, și la asta contribuise chiar faptul că amândoi refuzau să-mi spună adevărul. Adevăr de care, într-o noapte, mă apropiasem destul de mult Victoria fiind de gardă la spital, mi-l lăsase în grijă pe inginer. „Fetițo, încuie bine ușile, pune toporișca la îndemână, ia medicamentele în primire, că prietenul nostru cel deteriorat are bunul obicei de a se face că uită, iar când o să-ți dau telefon, te duci și i le vâri cu forța pe gât. Nu-ți face griji, nu-i periculos, câtă vreme îi scârțâie coasta aia nu sunt geloasă pe nimeni! De fapt, până și în zilele lui bune, între un pickhamer și o femeie nu ezită să aleagă fierul... Dacă, într-adevăr, ar avea habar patria ce a produs, i-ar ridica statuie. Un om exemplar. O unitate de măsură a dăruirii. Adio madam Oprea, totul pentru front, totul pentru victorie!”

Îmi venea greu să deosebesc adevărul de glumă din reproșurile Victoriei: cam același lucru îi spunea și în culmea furiei și când era extrem de veselă, iar Helgomar își ascundea de fiecare dată sentimentele în umbra unui zâmbet resemnat. „Are și ea dreptatea ei, mi-a zis odată ce ne-am pomenit singuri. Poate că într-o altă viață vom avea amândoi tot ce am visat. Acolo nu va fi nevoie să repeți la nesfârșit lucruri pe care le știu copiii, dar nu și adulții. Căci până la urmă, ce fac? Spun ce cred și ce văd. Și asta irită. Spre ghinionul nostru, m-am format într-un anume fel și nu mai pot da înapoi, chiar dacă voi rămâne singur... Să ai cărămidă cât vrei, să ai fier, ciment, var, apă, teren, și ce teren! proiecte, și să nu-i poți convinge că din ele se poate construi un palat, și nu o cocioabă. Și, uite, construim cocioabe. Lașitatea asta... Am copii și nimic nu e mai jalnic decât să-ți ascunzi lașitatea în spatele lor!” Ce să-i fi zis din moment ce îmi erau interzise întrebările? Am pus un disc, Vivaldi, i-am pregătit un suc de mere și m-am așezat alături, într-un fotoliu. Îl cercetam pe furiș, cu o curiozitate neobișnuită: „Ce-o fi fiind în sufletul lui!” Îl simțeam neîntreg, intuiam golul din el, aveam parcă imaginea fizică a sentimentelor ce-i mureau și nu puteam să-l ajut în niciun fel: „Măine, poate va fi mai slab. Fără ea este capabil de orice prostie,

iar cu ea nu se mai poate. Și atunci?” Trăiam de mult timp în aceeași casă, dar niciodată nu fuseserăm singuri și nici nu discutaserăm aproape nimic, de aceea mă simțeam stingherită; mă încurcau multe: stima pe care i-o purtam, lipsa unui subiect comun de discuție — nicio idee sau întâmplare nu ne lega —, atitudinea părintească a Victoriei și, nu în ultimul rând, ironia ei de la plecare, dar, înainte de toate, faptul că îmi dorisem atât de mult să vorbim numai noi doi, încât, acum, când în sfârșit s-a ivit ocazia, parcă nu mai aveam nimic de spus. „Să vă iau temperatura? Să deschid geamurile? N-ar trebui niște zahăr în suc?” mă interesam eu prostește, inhibată de privirea lui care mă căuta cu insistență, de parcă ar fi vrut să-mi ceară scuze că-mi pricinuisese neplăcerea de a-l îngriji. Până la urmă, m-a rugat să las geamul deschis și mi-a cerut o țigară. „Ar fi fost bun un vin, a mai adăugat, numai că antibioticele astea... Altă dată mă vinde cam fără, dar, e drept, eram mai tânăr... Acum zac aici ca un neputincios... Doamne, de s-ar termina odată...” „După asemenea răni, nimeni nu s-ar plimba la ora asta pe stradă”, l-am încurajat eu. „Sper totuși să se vindece, că pe urmă... Pe urmă îmi vor face altele! Uneori am sentimentul că eu însumi le caut cu lumânarea. Stând aici, îi fac necazuri Riei, plecând mă omoară singurătatea”. S-a ridicat brusc, necontrolat, și durerea i-a smuls un geamăt scurt: a căutat apoi o poziție mai bună, numai că înfățișarea era alta, schimbată. „M-am obișnuit să nu pun întrebări, i-am răspuns pe același ton glumeț. Altfel...” De fapt, fuseseră atât de consecvenți în a-mi ascunde adevărul, în a-și păstra taina, încât, până și mie a început să-mi fie frică să-l mai caut sau să le spun ce bănuiesc. Helgomar se așezase evident rău, căci fața i se crispase; un gând trist, o durere greu de mărturisit, o altă durere, îl neliniștiseră: mi-am dat seama iarăși că-mi lipsește întrebarea potrivită sau măcar zâmbetul încurajator. „Tâmpită situație, încercă el să vorbească ștergându-se cu stângăcie pe frunte. Unde apar, provoc nu mai neplăceri... Ai mereu de optat: între tine și lume, între sentiment și idee... Și tot asta am făcut de când mă știu, iar dacă mă uit în urmă, constat că, de fapt, nu s-a întâmplat nimic, nu am la activ niciun succes real, atâta doar că mi s-a dus viața... Viața asta trăită sub pământ, viața asta în care, zilnic aproape, nu-mi doream decât lumină, lumină la propriu... Mă gândeam că odată voi avea și eu o casă, undeva pe un deal, cu o

curte plină de pomi și flori... O nimica toată... Ei, acum o am... într-un fel... Este mai frumoasă decât mi-am imaginat-o și uite...” „Mi-e greu să înțeleg ce vă împiedică, spusei destul de contrariată. O aveți, Victoria ține la dumneavoastră...” „Da, ține foarte mult, îi sunt recunoscător că m-a scos dintr-o mare criză, zise el cu o neașteptată durere, numai că... M-am format într-un fel, am mai spus-o, nu pot da înapoi, orice s-ar întâmpla... Am eu vreo vină, oare, pentru tâmpenia lui Cristescu? izbucni el necontrolat Eu i-am omorât pe nenorociții ăia? Eu le-am stricat cizmele? Ușor de aruncat vina... Morții nu pot fi vinovați la nesfârșit. Trebuie să plătească și cei vii pentru faptele lor. Am făcut cam tot ce era de făcut, am înțeles la nesfârșit, am scuzat, am justificat, am iertat, am trecut peste nedreptăți... Se defecta ceva, era nevoie de ore în plus, lipsea una, nu găseai alta... Ba nu aveam experiență, ba au comis alții erori... Și iar am înțeles... Am mâncat mămăligă cu ceai sau cu cicoare, mălai cu marmeladă, păzeam afișe să nu le rupă dușmanul, umblam din casă în casă după haine pentru copiii greci, coreeni, vietnamezi... Adunam cadouri pentru marele Stalin, combăteam revizionismul, cibernetica, pepsi-cola... Ziceam că facem istorie, dar repetam o altă etapă a speciei noastre... Și atunci... Ori fa cern cum zicem, ori zicem cum facem, dar așa nu mai merge! Nu vreau nici să dramatizez, nici să simplific... Și, uite, exact când ar fi trebuit să mă resemnez, să fiu indiferent, am doar foarte puțin până la pensie, nu sunt, îi dau cu piciorul liniștii... Și nici nu știu cum s-a dus vremea... Ieri, parcă, omul al cărui nume îl port dintr-o greșeală mă controla cum învăț. Apoi, plecarea lui... Primele zile pe cont propriu în mină, primii morți... Să n-ai cui să te plângi. Să simți că nu-l vei mai vedea niciodată... Trebuia să deschidem o galerie prin ocolire pentru a ajunge la niște abataje vechi, părăsite de mult... Deodată, o coptură... A omorât doi oameni și a oprit orice înaintare... Nimic nu s-a ales de el Altuia i-a prins un picior când, de sus, eram amenințați cu o nouă surpare... Omul a cerut în șoaptă: „Repede, o secure!”... M-am năpustit asupra unuia de la armare și i-am smuls-o din mâini. Ce s-a întâmplat apoi m-a cutremurat: omul a luat securea, și-a făcut cruce și, cu o izbitură violentă, și-a tăiat singur piciorul, l-a lăsat acolo și a început să se târască spre noi. A fost șansa lui. Atunci, abia atunci am înțeles ce meserie am și ce valoare are viața...”

Vorbea într-un fel neobișnuit: ochii i se tulburaseră, avea privirea întoarsă cumva spre sine, retrăia la o temperatură curioasă drumul presărat cu spaime, cu morți și așteptări, cu izbucniri nestăpânite, frecvente, pentru a-și apăra dreptul bizar de a muri la întâmplare, și nu uciși în copturi, prin înjosire, înfometare sau nepăsarea proprie țărilor. Timpul își pierduse curgerea firească: se rupea, făcea mari vârtejuri, revenea și se oprea neîncetat. Înainte? În urmă? Îmi era frică să-l opresc. Propriile-i cuvinte îi făceau bine, de aceea nu-l întrerupeam. „Cu puțin timp înainte de grevă, povestea Helgomar — și faptele i se derulau în minte mai repede decât era în stare să le povestească —, ne-am gândit să mai încercăm un dialog cu proprietarii, moștenitorii *Societății Anonime Aurum*. Era o ultimă tentativă de a nu complica lucrurile. Unde mai pui că asemenea izbucniri erau aspre, necruțătoare, puteau degenera oricând în violență. Ne-am strâns, am redactat revendicările, din păcate, mereu aceleași de când există mineri, dar proprietarii au prins de veste, au blocat ieșirile din vale, au început să controleze gara, trenurile, autobuzele, iar pe dealuri se adunaseră deja diverși specialiști în represiune, travestiți în pădurari, geologi, culegători de fructe, forestieri. Am decis atunci să ieșim fiecare pe cont propriu, dar nu pe principalele mijloace de transport, ci travestiți, la rândul nostru: ba în căruțași ce duceau la vale cărbune, ba în ciobani, ba în țăpinari. Fiecare cum a putut... Doar Bălan, un ins foarte capabil, a încercat, spre nenorocul lui, drumul prin pădure. A fost prins, bătut măr și abandonat acolo. Restul vieții — și ce rest! — și l-a petrecut prin spitale... întotdeauna orice câștig a fost plătit cu sânge. De aceea îmi vine atât de greu să uit. Dar știu că fără asemenea tribut nu se poate. Nimeni nu știe de Bălan sau de alții, lumea i-a uitat. E mult de atunci. Ne-am întâlnit în apropierea orașului, am făcut numărătoarea și ne-am răspândit din nou pentru a putea ajunge la ușa proprietarilor. Sigur, ne-au ținut afară câteva ore, n-aveau timp pentru noi și nici chef să ne asculte cererile. Cine n-a muncit efectiv, cine n-a făcut cu mâna proprie un lucru, oricât de neînsemnat, nu știe să respecte munca altuia. Și nici viața. Umăr lângă umăr am blocat ieșirea și ne-am decis să rămânem acolo orice ar fi. Tragedia lui Bălan ne-a ațâțat cumplit... De fapt, mai jos unde dracu' să ne trimită?! Și-apoi, ne-am întâlnit atât de des cu moartea, încât o

cunoaștem, nu ne era frică. Mai mult cu ea... Că și viața noastră-i tot un fel de moarte...”

A obosit ori și-a dat seama că a vorbit prea mult, pentru că, la un moment dat, și-a amintit de mine și m-a privit într-un fel curios, de parcă și-ar fi reproșat că mă poartă printr-o lume, pentru mine lipsită de importanță. I-am mărturisit că mă interesează totul, că înțeleg destul de bine ce vrea să spună, dar s-a mulțumit să dea din cap și să mă asigure că, altă dată, cândva, îmi va continua povestea. „Nimănui nu-i face plăcere să moară, conchise el. Dar dacă tot trebuie, măcar să nu contribui și eu la asta, să nu fiu complice la propriul meu asasinat. Să o facă alții, fără îngăduința mea. Cam asta ar fi. Dar mai bine re cită-mi ceva. Iartă-mă, am impresia că te simți ca o doică. Dacă ai ști cât nu mă suport!” „O, nu, să nu vă preocupe asta... Mai bine să recităm împreună”. „Nu, le stric...”

*Oh, și mi-e frică,
o animalică, o atavică spaimă.
Unde sunteți,
refugiile mele?*

Și, în timp ce versurile lui Emil Botta curgeau crispate, Helgomar privea noaptea spintecată de fulgere scurte, de secetă. Descoperise ceva? Se contaminase de obiceiurile Victoriei? M-a rugat să-i aduc luneta și, de la el din pat, prin geamul deschis, s-a uitat îndelung la roiurile de meteori ce brăzdau cerul acelei veri apuse. „Unde să fugi? Visa oare să fugă sau învăța să ardă?” Apoi, obosit de cer, mi-a cerut un baston cu care să poată bate-n ușă în caz că va avea nevoie de mine. Am vrut să-l întreb dacă și-a dorit ceva în mod deosebit, dar parcă mi-a ghicit gândurile „Și viața ta cum este? Am crezut că voi avea timp să mergem amândoi în Măgura, să discutăm ce a rămas de discutat cu Iustin și să ne gândim la viitor. Ai nevoie de altă muncă, nu să slugărești la Rafiroiu. Poate te hotărăști să mai circuli puțin prin lume...” „Cercul foarte des, i-am răspuns. Aș putea scrie câteva cărți de călătorie în zecile de țări pe care, sigur, nu le voi vedea niciodată. Decât să-i fac mereu curte lui Rafiroiu, mai bine lipsă. Așa, călătoresc, am o imagine a mea, chiar pot trăi unde

vreau... Ar fi prea mare șocul dacă aș avea posibilitatea să confrunt această imagine cu realitatea. Pot să vă vorbesc despre ceea ce nu mi se poate întâmpla, despre filme pe care nu le voi vedea... Ce credeți că fac noapte de noapte? Mor că-l cată de tren împreună cu Anna Karenina, atac alături de Byron cetatea Ianina... Sunt mereu pe drumuri. Cam pueril, dar asta-i!"

N-am mai lungit vorba: devenise iarăși nervos, agitat, chinuit de durere. Ieșind, am avut sentimentul că pierd și ultima ocazie de a vorbi cu el, de a trece dincolo de convențiile și reținerile pe care le aveam față de Victoria. Puteam discuta cu fiecare în parte franc, fără jenă, în trei, însă îmi lipsea curajul: poate din cauza vârstei nu-mi acordam statutul de egală a lor; frământările mele puteau fi amânate. Eram convinsă că Helgomar se află la o răscruce, că de îndată ce se va însănătoși va dispărea iar, poate pentru totdeauna: lăsa impresia că-i incomodează toc mai dragostea lor târzie, nestăpânită, care-i devia de la vechile obișnuințe. Pe de altă parte, Victoria începuse să-și piardă până și apa renta detașare, aerul de femeie singură, cu umor, neimplicată, care-și trăiește numai clipa; spiritul de posesiune absolută izbucnise cu violență; decât să-l aibă doar pe jumătate prefera să taie definitiv nodul; părea să ducă dorul liniștii și calmului atât de detestate până la întâlni rea cu Helgomar, deși necazurile acestuia o stârniseră, îi dădeau o energie nebănuită. Oricum, nu-i vedeam stând sub umbrelă, cultivându-și împăcați grădina sau primind și făcând vizite, trăind amorțiți ca doi pensionari, deși în noile ei crize cam acesta era idealul pe care i-l așternea cu încăpățănare înainte, poate și pentru a-l păzi de dificultățile din ce în ce mai greu de depășit, de excesele lui duse uneori până la autodistrugere. Oricum, Victoria se disociașe, descopeream în ea, uimită, mai multe persoane, bine conturate, contradictorii; probabil că acesta a fost și motivul pentru care aș fi dorit atât de mult ca Helgomar să mă știe alături, deși prezența mea n-avea cum să-l ajute.

Acum, dacă mă gândesc bine, îmi dau seama că nici eu n-aș fi reușit să fac mai mult pentru el. M-ar fi torturat exact aceleași spaima și rețineri, m-aș fi chinuit și eu să-i temperez excesele, să-l protejiez de acea amenințare necunoscută. Dar atunci așa gândeam,

poate și pentru că nu eram legată de nimeni anume, trăiam suspendată, iar surplusul de sentimente, de energie mă făcea să cred că aș putea fi altfel, că aș ști ce să fac, dacă mi s-ar ivi o împrejurare potrivită. Să trăiești cu gândul că nimic nu e stabil, definitiv sau măcar trainic, să te tortureze o despărțire, să pui sub semnul ei toate proiectele, să ai certitudinea că nicăieri în lume nu e locul tău, că numai întâmplarea îți dirijează pașii nu e tocmai plăcut. Trăiești alături de cineva atât de intens, încât ai certitudinea că ești cu acela o singură ființă: nimic nu poate fi făcut fără el, nimic nu poate fi gândit fără el și, deodată, unitatea se destramă, mori, căci o despărțire este cam așa ceva... Apoi dibuiești, dibuiești la nesfârșit și nimic nu se leagă, viața devine un coșmar insuportabil. Helgomar îmi părea un punct fix, o convingere, o voință, era poate eul meu eșuat, mort... De aceea nu cred, doctore, să fi fost doar fascinația exercitată de un mare nebun, ci admirație pentru un om care, spre deosebire de mine, credea cu tărie în ceva, avea un țel. O asemenea iluzie m-a legat și de Anton care a apărut într-un moment mort, de derută și spaimă...

Peste câteva zile de la acea vizită care i-a lăsat un gust atât de amar lui Rafiroiu, m-am pomenit chemată iarăși la director. „Ei, mă gândeam, o nouă delegație sau noi avansuri...” Nu m-am dus cu plăcere, deși, de astă dată, eram ceva mai sigură: la nevoie îl puteam amenința cu Anton. Rafiroiu nu părea în cea mai bună formă. Se scărpină continuu în bărbie, își agita mâinile, nu-și găsea pixurile, gumele, batista, părea hotărât să telefoneze cuiva, însă după ce ridica receptorul renunța să apese pe butonul respectiv, mormăia, tușea și mai ales mă privea cu un aer ciudat, de om care trebuia să-mi comunice o veste proastă. „Eu sunt de părere, a început el după un timp, că trebuie să ținem la instituția de la care mâncăm pâine, să facem totul pentru ea, chiar dacă într-un moment sau altul n-am fost înțeleși sau apreciați cum se cuvine.” „Nu cred că mi se poate reproșa asta, l-am întrerupt destul de iritată. Cel puțin deocamdată...” „N-am spus așa ceva, am vorbit în general, zise el intrigat de îndărătnicia mea. Mai concret: trebuie să trimitem la centrală niște acte, o documentație, mă rog, nu e treaba ta. Cu poșta ajunge foarte târziu, iar ruda asta a noastră se vede că și-a pierdut

răbdarea.” „Care rudă? mă interesai destul de intrigată. Nu înțeleg...” „Ei, da, m-ai lăsat să-l umplu cu rahat, te-ai distrat pe socoteala mea, și când colo... Cred că m-ai îmbălsămat în seara aceea. Nu-i nimic, dădu el din mână a lehamite, toate trec, nici eu nu-s bătut în cuie, dar nici Crișan... Peste cinci luni. Doamne ține-mă până atunci! vorbim de pe alte poziții...”

N-am negat, nu i-am dat nicio asigurare, n-am improvisat nimic despre „ruda” mea, doar el mă amenințase cu dosarul, însă mi s-a făcut o greață teribilă de Anton. Ca nu cumva să fie înțeles greșit, s-a grăbit să se explice, deși nu cred că i-a cerut nimeni acest lucru... De astă dată n-am refuzat plecarea: aveam un chef nebunesc să rup monotonia. Părăsind Râul Doamnei, scăpăm de presiunea aceluiași întâmplări, mă eliberam parcă de mine însămi. Să mă plimb singură pe străzi într-un oraș străin în care nu cunoșteam pe nimeni, să descopăr figuri noi, case, parcuri, să văd teatre era tot ce-mi doream. Apoi simțeam nevoia să mă cert cu Anton, să-i reproșez — ca unei rude apropiate cu care-mi puteam permite orice — lașitatea. Și, în momentul în care i-am înmănat plicurile cu documentația, am ținut să-i relatez, destul de vexată, discuția cu Rafiroiu. Spre mirarea mea, Anton s-a distrat copios. „Îmi pare rău că am nimerit pe lângă, s-a explicat repede, văzând că numai de râs nu-mi ardea. Credeam că am făcut o glumă reușită, că o să vă amuzați observând cum vă crește brusc importanța, cum începeți să pătrundeți în secretele zeilor! Altfel privită, altfel salută... Habar n-aveți ce rol are familia... Pe deasupra, nu neg, țineam să-i bat încă un cui în sicriu. Știți doar ce vi s-a pregătit, nu? Vezi, frate, îmi trimiți chiar rudele... Așa te porți cu ele? Asta e o ființă dată dracului. După ce rezolvă încurcătura cu *Inoxul*, de vine alt om, gata cu mutra asta de înmormântare, începe să facă or dine în centrală, ba chiar și în minister! Dacă se întâmplă să țineți la el, îmi cer scuze!” „Nici vorbă, i-am zis destul de nervoasă, însă nu-mi place să mi se dea o importanță exagerată și nici să joc alt rol decât acela pentru care sunt plătită”. „Bine, a conchis el, voi repara imediat gafa! Văd că are multă însemnătate pentru dumneavoastră”. „N-are, i-am răspuns. Atâta doar că-mi place să fiu cât mai departe de el!” S-a interesat apoi dacă stăteam bine, dacă aveam bilete și m-a convocat pentru după-masă, când, spre surprinderea mea, l-am găsit așteptându-mă

în mașină în fața instituției: „Încă nu e gata documentația. De altfel, bănuiam încă de dimineață că n-o să fie, însă v-am așteptat dintr-un alt motiv: pentru că nu-mi plac lucrurile ne clare. Practic, am discutat — discutat e un fel de a spune — doar de două ori, dar au rămas între noi atâtea semne de întrebare, încât m-am gândit că nu e bine să se mai adune și altele. Amândoi suntem foarte susceptibili, din câte mi-am dat seama, și amănările nu folosesc nimănui...” „Nu era cazul, l-am asigurat în glumă. Oriunde ne întâmpină numai răspunsuri, răspunsuri gata gândite de alții. Totul a fost în așa fel conceput, încât să nu trebuiască să ne batem capul, să ne pierdem vremea gândind. Ei, când îmi iese înainte câte o întrebare nedelegată sunt efectiv foarte bucuroasă. Încep să simt că redevin om, că am un rost...” „Așa se întâmplă când luați drept bune toate răspunsurile, glumi, la rându-i. Eu mă străduiesc ca măcar în viața asta mărunță, a mea, ștearsă și nenorocită cum este, să nu am nedumeriri. Îmi ajung celelalte!” M-a asigurat că, dacă vom lua masa împreună, vom putea continua discuția din punctul în care ne-a întrerupt Gică Tăfâlcă. Și fără să-mi ceară consimțământul, a demarat, iar pe drum n-a conținut să-l imite: „Dragi tovarăși și tovarășe, avem în fața noastră sarcini atât de mărețe încât mă tem, tovarăși, ba chiar îmi întreb conștiința revoluționară dacă suntem demni de ele. Lumea este cu ochii pe noi, tovilor, iar burghezia și marile monopoluri stau și se uită și se întreabă: pot, oare, băieții ăia din Carpați să le ducă la îndeplinire? Vor da, oare, înapoi? Vor fi capabili să țină pasul cu progresul, ba chiar să-l și depășească? Eu cred, tovilor, că putem să le răspundem de pe acum afirmativ: nu! Categorie nu!”

Vorbea cu multă plăcere, își umezea buzele, gemea, respira greu întocmai ca Tăfâlcă, atâta doar că, din cauza volanului, nu-și putea permite să gesticuleze cu ambele mâini, să le împingă înainte, de parcă s-ar fi căznit să disloce vorbele, materiale, una câte una dintr-o movilă imensă. Fidelitatea imitației, aerul degajat, sportiv, privirea ușor golănească aruncată celor pe care-i depășea, replicile discret piperate la adresa trecătorilor nefamiliarizați cu regulile de circulație au destins atmosfera. Felul în care fusese așteptat la uzină, impresia celorlalți despre el, teama lor aproape mistică îi exagerase dimensiunile, structura. Îl transformaseră într-un zbir capricios,

distant, pus numai pe distrugeri și demolări. Auzindu-l acum, liber de funcții și de obligații, m-am pomenit lunecând pe neobservate în cealaltă extremă: tot ce spunea nu făcea decât să-mi accentueze impresia bună. „Să-l vezi pe liderul meu, îmi explica. Rafiroiu e un copil. Mitocan, dar meseriaș bun, cu carte și fără alte ambiții Mă rog, hai, niște comitete, acolo, că astea au ajuns să dea siguranță și să țină de cald. Mic nabab provincial: harnic, isteț, dispus să dea mâna cu dracu' până trece puntea. Vrea să guverneze liniștit și sigur, să se hrănească bine. Moare de fericire când i se recunoaște mașina sau mutra pe stradă. Velescu, în schimb, se vrea și autor de cărți, autoritate științifică. Își alege niște juni pe care-i poartă prin biblioteci. Ce e nou, ce e nou, ce e nou? Aștia îi spun pe larg, el ascultă în tăcere, înțelept, iar în ziua următoare caută alți doi, trei tipi cu care să scrie, în colaborare, o carte. De preferință cu dintr-ăștia dispuși să-și reîntregească într-un fel familiile etc. Când apare cartea, coautorii sunt plecați, așa că Velescu semnează singur... Pașapoartele Velescu! Supușii îl cred dictator, terorist, inflexibil. În realitate, este cu totul altceva... Oamenii îi fac, e drept, cercul care-i convine, dar nu de frică, ci din umor, cinism sau plictiseală: să ne lase cât mai repede cu ale noastre. Așa cum ai da un leu unui cerșetor insistent El crede că e ordine, noi îi asigurăm această impresie și uite-așa trece viața... Ignori pe unul, înjuri pe altul, aștepti, sperii, trăiești făcându-ți fel de fel de planuri de viitor. Te avânți în viitor poate și de frică, poate și de teama de a înfrunța cu ochii deschiși fiecare secundă.

Și, deodată, când nici nu te-aștepti, îți descoperi vârsta și ghinioanele ce o însoțesc, te cutremuri de pustiul din tine, de ceea ce știi că ți-ai dorit să fii...” „Chiar dumneavoastră nu văd de ce ați fi nemulțumit, i-am spus intrigată. Aveți, în condițiile noastre, foarte mult...” M-a privit într-un fel curios, de parcă i s-ar fi făcut milă de mine. „Aparent cam așa ar fi... Depinde însă cu ce te mulțumești. Am văzut câteva țări, niște muzee importante, n-am pus degetul pe Gioconda că e bine păzită, dar pe Venus nu m-am putut abține, am citit destul, am băut, am dansat, am zburat... Profesional, iarăși, nu s la coada cozii, dar de o vreme asta nu mă mai preocupă. Am pierdut demult competiția cu cei ce fac muncă de performanță. Numai un noroc deosebit, o minune, m-ar putea readuce în rând...

Spun asta fiindcă eu nu mă iluzionez, eu chiar știu ce înseamnă performanța... Acum ea mă preocupă din ce în ce mai puțin. Îmi dau seama, nu le poți avea chiar pe toate... Și pe urmă, de la o anumită vârstă te obsedează neîmplinirile ca om... O vorbă bună la timp, un gest prietenesc, un zâmbet, ceva în măsură să-ți tempereze singurătatea, în ochii mei valorează mai mult decât invenția unei neșoabe sau a unui cuptor conceput să topească oțelul fără foc... Am crezut că mă va satisface cariera, succesul profesional, dar cu cât urc, văd omul din mine tot mai schilod, mai suferind. Probabil că sunt un om foarte comun din moment ce am nostalgii mărunte, la îndemâna oricui..." „De ce mi le spune toate astea? mă întrebam admirativ, gândindu-mă că și eu eram adesea tentată să mă plâng, nu pentru a cere ajutorul cuiva, și nici din banala nevoie de a fi înțeleasă, ci pur și simplu pentru a mă elibera, dar îmi lipsea curajul, mă temeam să nu-mi aud, rostit cu o altă voce, propriul meu răspuns: Ei, și ce-i cu asta? Nu ești primul om înșelat, nemulțumit, amenințat de o agonie lentă, când sentimentele își pierd consistența, valoarea, se lasă copleșite de renunțări și de frica de mai rău... Și totuși, unde vrea să ajungă? mă întrebam. Comparat cu alții nu are niciun motiv să se plângă. Poate că ambițiile i-au fost prea mari!"

Șef de promoție, apoi cadru universitar enervat că nu are nici mijloace de a face știință și nici drum liber spre vârful ierarhiei, Crișan a abandonat învățământul trecând în industrie. „Dacă toate ar fi decurs normal, și nu aveam niciun motiv să cred că se va întâmpla vreo minune, aș fi ajuns profesor cam pe la 57 de ani, ceea ce pur și simplu n-ar mai fi avut vreo importanță, mi-a spus. În munca de cercetare mă aștepta inevitabila soartă de coautor. La început, în primii ani, eu făceam treaba, dar semnam ultimul, acum aș fi ajuns la plăcuta situație de a semna al doilea sau al treilea cartea scrisă de mine. Dacă n-am prezent, m-am gândit atunci, măcar să am bani! Adevărul e că nu-ți poate fi indiferent la ce vârstă ajungi să-ți satisfaci niște nevoi, fie și materiale. Trebuia să ard etapele. Îi văzusem pe alții cum își începuseră viața de la un ac și o ață și parcă mă îngrozea gândul că abia în pragul celor patru decenii de viață reușiseră să aibă unde sta și cu ce umbla, deși le mai rămâneau ratele până ce deveneau semicentenari! Așa se *face* că am trecut în industrie unde eram mai bine plătit și unde mă credeam

mai util. E adevărat, ajutat și de noroc am demarat vijelios. Un noroc jalnic... La uzina metalurgică la care mă angajasem, a avut loc un accident grav din cauza unei soluții tehnice greșite... Incompetență, neglijență, forțarea ritmului, în sfârșit... Alături de câțiva factori politici, experți etc. Am fost numit și eu în comisia de anchetă... Întâmplarea a făcut ca un demnitar important să fie impresionat de soluțiile mele, de felul cum am descurcat ițele și astfel m-am pomenit director... N-am scos untul din oameni, m-am străduit să modernizez ceea ce s-a putut, am rezolvat-o bine cu exportul chiar acolo unde nici nu se pusese vreodată problema asta. Nu mi-e rușine de ceea ce am făcut și nimeni nu-mi păstrează o amintire proastă... În afară de asta, am călătorit mult și cu folos. Iar dacă mă uit în urmă, anii aceștia au fost, poate, cei mai frumoși... Drumul până la Centrală a fost mai lung, dar de astă dată mi l-am dorit: mă temeam de plafonare, de viața petrecută prin ședințe, de suficiența spre care te duce aerul provinciei sau împrejurările în care ți se îndeplinesc toate capriciile. Oricum, nu mă pot plânge de noroc, am avut destul. Pe de o parte... Pe de alta însă...” Și, pe nesimțite, m-am pomenit luând cunoștință de situația lui familială. Nevastă-sa, Iuliana, specialistă în chimie alimentară, a străbătut cam același drum și cu același succes, ajungând în cele din urmă în ministerul respectiv. Se căsătoriseră ca studenți, împins de aceeași obsesie: a eficienței maxime! „Cât ești tânăr, îmi explica el, îți ești suficient ție însuși, chiar și înfrângerile au gust de victorie! Ai de partea ta un aliat puternic: timpul. În seama lui lași corectarea eventualelor defecte, nemulțumirile și desincronizările dintre parteneri; descoperi mult mai târziu că nu toate sunt de competența acestui medic-minune, timpul. Și când te trezești, nu se mai poate face mare lucru. La început detașarea ei nu mă preocupa sau, în orice caz, nu mă alarma peste măsură. Spun detașare în locul răcelii și al nepăsării... Sunt însă momente când te trezești neajutorat, când lumea se prăbușește peste tine; îți pierzi siguranța de altă dată, controlul lucrurilor, dimensiunea lor reală; nu vezi nici în urmă, nici înainte... Atunci ai nevoie de un gest uman, de o banală încurajare sau măcar de o întrebare sinceră: cu ce îți pot fi de folos? La bucurii și victorii găsești întotdeauna asociați, mai rar la necazuri... Ei, de acele gesturi mărunte, prietenești, de acel semn de înțelegere am dus mereu

lipsă... Ea știa să primească, dar nu și să dea. Importante erau nevoile ei, ambițiile ei, durerile ei. Ale mele treceau neobservate, o iritau. Avea grijă de mine, era cu adevărat femeie doar când eram bolnav. Dar de dragul unei vorbe bune sau a unei mângâieri nu puteam simula boala, mi se părea înjositor... Iuliana a fost și a rămas o femeie frumoasă, fapt de care n-a fost niciodată prea conștientă. Poate de asta mi-a și plăcut...Sau, în orice caz, eram bucuros că propria ei frumusețe o preocupa foarte puțin, pe primul plan rămânând ambițiile ei profesionale... Vorbea cu o relativă pasiune despre molecule, atomi, structuri, dar dincolo de ele... Preocupările mele o lăsau indiferentă, la fel și eventualele la ude, însă un cuvânt frumos de-al nu știu cărui șef îi ridica pulsul și tensiunea... Nu cerceta din pasiune sau curiozitate, ci dintr-o conștiinciozitate dusă la absurd. Casa mi se umpluse de numele șefului ei, un oarecare Melencu: ce zicea el era literă de lege... Nu mai puteam respira de acest Melencu, când genial, când infect, dar regulile lui, sfaturile lui trebuiau aplicate. Gândeam și ne hrăneam la Melencu. Pe urmă, a venit alt șef, și alt șef, și fiecare mi-a fixat alte reguli de conviețuire... Nu era vorba de vreo pasiune pentru ei, deși la început m-am gândit și la așa ceva, ci de o subordonare totală, necondiționată, de reducerea întregului univers la un om. Sau, ca să nu restrâng atât de mult sfera, la un om la modă și mai ales la competiția nemiloasă cu ceilalți colegi. Suferea dramatic de nesiguranță. Iar în lumea asta a ei, n-am reușit niciodată să-mi delimitez locul, să-mi găsesc un ungher numai și nu mai al meu. Ținea la funcțiile și la relațiile mele, nu la mine ca om, la prestigiul meu social și științific, și niciodată la ființa care ar fi avut nevoie de o mângâiere pornită din inițiativa ei, la un gest de dragoste...Deși m-am străduit din răputeri, mi-a fost imposibil să o rup, fie și pentru câteva minute, de lumea ei, de preocupările ei... Să stai în pat lângă ea și ea să-ți vorbească de Melencu, de Mitrofan sau mai știu eu... Să te culci cu un frigider... Sau să nu te culci... O dată era prea obosită, altă dată prea nervoasă, alteori avea migrene sau trebuia să se scoale în zori... Femeia din ea ațipise sau încă nu se născuse. Mereu, la nesfârșit, să o rog, să insist, să-i explic... Sigur, era foarte decorativă, uneori mă ațâța, numai că mutra ei acră, aerul că a fost obligată să-mi facă o concesie, nenorocea bărbatul din mine... Să te

sărute, să-ți spună un cuvânt mai omenesc ori să facă dragoste în ziua când Melencu a privito urât? Să-mi ardă mie de amor sau de o banală plimbare printr-un parc tocmai când ea a fost muștruluită de Mitrofan? Mi se părea groaznic de umilitor să tot explic, să forțez nota, să mă rog... A venit apoi sezonul Mitrofan... Acesta o antipatiza sau, în orice caz, o nedreptățea mereu, o exaspera cu bună știință, convins că ea va face totul pentru a-și corecta opiniile, a-l câștiga. Mitrofan descoperise că Iulia nu putea suporta nesiguranța... Cu toate astea, nu-mi dădea voie nici să-l cunosc, nici să-l ameninț, căci aș fi putut, și nici să-i caut un alt loc de muncă... Deodată, crizele i-au dispărut, nevroza Mitrofan s-a stins, numele lui n-a mai fost pronunțat în casa noastră, iar când aduceam eu vorba, nu-l mai acoperea de înjurături, deși niciunul nu și-a schimbat locul de muncă. În plus, devenise ceva mai prevenitoare. Mi se cuveneau și mie câteva minute de atenție, ba chiar și niște mângâieri. În casa noastră a început să se vorbească frumos! Nu-mi era greu să bănuiesc cele întâmplate, dar preferam să nu știu, mă temeam ca nu cumva, cu răceala ei științifică, să nu recunoască totul, deschis, imediat... Firește, m-am agitat să-l cunosc pe Mitrofan ăsta, să mă conving dacă într-adevăr este capabil... Și a fost! Dar dacă el s-a lăsat cucerit spre deosebire de ceilalți? Din clipa aceea am încercat să mă obișnuiesc cu acest gând, însă mi-a fost imposibil; vanitatea mea luase foc. Abia atunci mi-am dat seama că o iubeam așa cum era, cu toate imperfecțiunile ei, cu toată răceala ei... O uram, o detestam, o condamnam, dar nu puteam fără ea. Îmi era greață de mine, însă mă și înțelegeam... A fost un coșmar: erau momente când îmi venea să-i dau foc și momente când eram capabil să-i cer în genunchi iertare căci vedeam doar partea mea de vină. Nu mai aveam de ales și am făcut imposibilul să părăsesc orașul, să ajung în București. Nu o putuse câștiga bărbatul din mine, adică nu reușise să o modeleze sau să o transforme, să o facă femeie, trebuia să o recâștige funcționarul... Aveam, în clipele acelea, o forță anima Lică, eram uluit de ce descopeream în mine. Și mai trebuia să rup cu orice preț legătura ei, bănuită doar, cu Mitrofan... Mă convingeam că trebuie să o apăr de el pe ea, neștiutoarea. Odată mutat au început iarăși vechile neliniști legate de acomodare. Repetam viața noastră de dinainte de Mitrofan, dar cu neliniștea mea în plus, cu senzația de

umilință exacerbată... într-o zi, imediat după un chef, când eram amândoi destul de veseli, am întrebat-o direct, pe neașteptate. Ea însă n-a fost deloc surprinsă: l-am promis, ce era să fac?! mi-a spus, cu un firesc de m-au trecut fiorii. Numai așa a reușit să-l liniștească. N-am crezut-o. După asta însă, răceala ei își schimbase nuanțele, devenise nesuferită, iar singurătatea mea luase proporții, ajunsese să mă exaspereze. N-aveam chef de nimic, pedalam prostește în gol, iar în unele momente mă surprinsesem torturat de nevoia de a plânge. Logica era una, rece, sigură, dar sentimentele îmi sfidau toată argumentația. Și atunci am hotărât să-mi caut o femeie după ce, în prealabil, mă străduisem să-mi găsesc alte refugii: tenis, filme, muzică, pocher, ba chiar și excursiile montane cu un grup de colegi. Dar decizia luată n-a avut darul să mă liniștească; o priveam pe Iulia și mă puneam în situația ce avea să vină. Universul în care trăim este atât de îngust, încât cel mai neînsemnat gest ia proporții. Iulia, dezinteresată de frământările mele, începuse să mă toace la cap cu un alt Mitrofan, un inginer-șef, Corfaru, pe care, fără nicio jenă, l-am acostat direct „Ascultă, frate, dacă nu te astâmperi, dai de dracul” Mi-a râs în nas. „Care nu se astâmpără? E mai bine să verifici și pe urmă...” Se pare că m-am trezit cam târziu, experiența cu fostul șef o învățase să ardă etapele. După discuția mea cu Corfaru, Iulia a devenit atât de atentă cu mine încât pur și simplu n-o mai puteam suporta. Dacă m-ar fi înjurat că m-am luat de el, dacă ar fi continuat să se plângă, lucrurile ar fi cunoscut o altă întorsătură, dar nu mi-a amintit niciodată de discuția mea cu el, s-a făcut că nu știe, ceea ce mi s-a părut de la sine înțeles că a aflat imediat, de la sursă. Se schimbă în ziua imediat următoare. Ceea ce era cu adevărat foarte, foarte grav. Își dovedise vinovăția. Din ziua aceea însă, pentru mine, ea a fost ca moartă... Dacă ar fi făcut-o din pasiune, poate că m-aș fi străduit să o înțeleg, dar ei sentimentele din această sferă îi lipseau cu de săvârșire; ea avea nevoie de certitudini, voia să fie sigură, să domine. Cel puțin așa am dedus, pentru că de obicei nu vorbea, nu se explica, plângea din când în când și atâta tot. Dacă mi-ar fi spus adevărul, nu mi-ar fi fost greu să o apăr ori să o ajut; ea însă făcuse cu acel Corfaru un fel de tranzacție care, mai târziu, i-a asigurat o ascensiune rapidă. Oricum, atunci am trecut prin niște momente groaznice: renunțasem la memorie, la vanitate, la mine

Însumi; cu toate imperfecțiunile, aş fi vrut să fie numai a mea şi, într-un fel era, dar numai în acte, iar Corfaru ăla: mic, slab, oacheş, cu buze subţiri, aproape chel Urât, jegos, dar se ful ei! Schimbându-mă cu atâta uşurinţă, am ajuns să-mi caut fel de fel de carenţe. Oricum, mă simţeam micşorat ca om, suferind de un complex fără nume... Şi, dacă este aproape normal să nu putem avea totul, atunci aş fi dat orice: prestigiu, bani, avantaje în schimbul unui zâmbet cald, al unui cuvânt sosit la timp într-un moment de cădere. Am încercat de mai multe ori să discutăm franc, însă mi-a fost imposibil. Se mulţumea să tacă, să mă privească detaşată, uimită, ca pe un căzut din lună, expediindu-mi zecile de argumente cu o mişcare scârbită a degetului mic. Până la urmă, mi-a trântit un: Ei, am făcut-o, te priveşte ce crezi şi lasă-mă în pace! Dacă s-ar fi apărat măcar, dacă ar fi plâns, dacă m-ar fi ameninţat aş fi fost omul cel mai fericit, ea însă era nepăsătoare. E stupid să-i ceri cuiva să te iubească: acest sentiment îl simţi sau nu. Şi eu nu-l simţeam. Îl omorâse. Puteam, în sfârşit, să o privesc şi să mă privesc din afară şi abia acum aveam imaginea catastrofei. Cum a fost posibil să mă chinuiesc atâta timp? Îmi strigam ridicol. Femeie uscată, seacă, fără sentimente, pusă pe agoniseală: nu vedea nici înainte, nici înapoi; important era doar interesul ei din acea clipă. Se va culca, fireşte, cu multă lume, dar nimeni nu va fi capabil să o îubească mai mult de câteva zile. Îmi era milă de ea şi, în acelaşi timp, mă uram pentru tâmpenia de a o fi suportat atâta vreme. O cercetam cu milă şi mă distram gândindu-mă cum mă priveşte: mă credea dependent, legat prin mii de fire, orb, când, în realitate, avusese grijă să distrugă totul... Cu luciditate sporită am continuat o vreme să joc rolul prostului, al naivului, să văd până unde merge. Făceam acum ceea ce ar fi trebuit să fac la început Mă şi pedepseam în acelaşi timp. Până la urmă, m-am săturat şi de acest joc şi, din zecile de femei care-mi erau accesibile, am ales-o pe cea mai veselă: îmi propusesem să uit, să mă regenerez, să-mi caut o nouă structură... Şi, de ce să mint? O vreme am avut impresia că renasc. Veneam însă acasă şi simţeam iarăşi cum mor toate; mi se făcea greaţă de noi. Doamne, murdari mai putem fi! mă gândeam. Ce îngrozitoare sunt convenţiile! Pe inginera aceea veselă am abandonat-o singur şi nesilit de nimeni: începuse să-mi dea or dine, să-şi impună ideile, să acţioneze în numele meu,

să mă considere o simplă anexă utilitară. Iubirea ei tremura ofilită pe sârma dintre două interese. Ajunsese să semene alarmant cu Iulia, care, de altfel, aflate de poveste, însă nu-i păsa decât de Corfaru și de moleculele ei. Întăritat, mi-am propus să nu abandonez căutările: trebuia să existe o femeie și pentru mine... Au urmat câteva aventuri stupide, fără haz, de care mă rușinez... Eram ca un toxicoman obsedat de procurarea drogului. Cu toate astea, n-am divorțat: ne-am pierdut pe noi înșine, era inutil să pierdem, cu ocazia asta, și pozițiile sociale pe care le dați neam... Ideea a fost a lui, iar eu mi-am însușit-o ca un laș... Și cu cât mă simțeam mai înjosit în familie, cu atât nevoia de ascensiune socială sporea. O nevoie stupidă de compensație. Până la urmă mi s-a făcut lehamite și de asta: durerea rămăneă”.

Atunci nu m-am întrebat de ce îmi spunea toate astea, eram entuziasmată de sinceritatea lui, de încrederea pe care mi-o dovedea. Nu se menajase, nu aruncase vina numai pe Iulia, îmi descrisese istoria cu destulă mâhnire și cu regret, iar eu îl înțelegeam extrem de bine fiindcă nevoia lui era și a mea: aceea de a aparține cuiva, de a umple singurătatea, de a găsi la timp un gest de solidaritate... Nevoia de dragoste se exprimă într-un singur fel. Și mă gândeam, în timp ce-mi vorbea, la zilele mele explozive, când umblam fără rost prin cameră, negăsindu-mi locul, începând o mie de lucruri fără să fiu capabilă să duc ceva la capăt, vorbind aiurea, plângând, înjurând... Ne-am plimbat mult, am discutat vrute și nevrute, inclusiv istoria mea cu Iustin, dar, cu toate astea, n-a făcut un singur gest necuviincios, o aluzie, cât de discretă, nimic. Ne-am despărțit ca doi prieteni buni pentru a ne revedea peste două săptămâni în Râul Doamnei. Uneori, seara, când întârzia la birou, îmi mai dădea câte un telefon: „Ce faci? Ce citești? Ai nevoie de cărți? Discuri?” Sau: „Ce mai zice Rafiroiu? Se redresează spectaculos... Ai nevoie de ceva? Pe aici se mai găsesc...” Nu aveam. Adică îmi doream ceva ce nu îndrăzneam să mărturisesc: să fiu fericită. Și-mi era teamă ca acest gând să nu înceapă să mă preocupe cu adevărat. Mi se părea destul de măgulitoare atenția pe care mi-o acorda; îl simțeam prieten și parcă nu-mi venea să cred că un om atât de fioros pentru alții este, în realitate, o ființă blândă, cutureierată de mari tristeți și căderi.

Ciudat, mă surprindeam gândindu-mă la el în cele mai neașteptate momente ale zilei, ba chiar rostindu-i din senin numele. Nu era dragoste ceea ce simțeam, sentimentul acesta îl omorâse lustin, ci un alt sentiment, asemănător, care-mi crea iluzia că mă regenerez. Anton mă luase în serios ca om, nu lăsase o clipă impresia că-l interesez numai ca femeie, ceea ce însemna că, în lumea mea atât de mică, de monotună, pe lângă Victoria și Helgomar începuse să existe încă un punct fix.

E adevărat, uneori mă încerca un fel de disperare: el apăruse tocmai pentru a tulbura și mai mult apele, pentru a distruge precarul echilibru din mine, stabilit cu atâta dificultate. Văzând consecvența cu care mă căuta la telefon, mă întrebam, desigur, ce vrea în realitate? Îmi era imposibil să anticipez unde vom ajunge și cum se va sfârși povestea asta atât de neașteptată. În mine nu era numai imaginea pe care mi-o făcusem despre el, ci și aceea moștenită de la alții și, puse față-n față, ele erau atât de diferite, încât în unele momente nu simțeam decât o cumplită nevoie de a mă retrage, de a sări cumva peste acest episod. Și totuși, nu eram atât de puternică, ba când venea vorba despre el, și venea foarte des, ciuleam urechile, deveneam ridicol de interesată de cele mai idioate amănunte: eram curioasă dacă Andra Păun sau vreuna dintre colege au avut ceva cu el, poate că asta m-ar fi ajutat să-l privesc altfel, cu totală detașare, dar antipatia lor strigată aproape, faptul că nu încetau cu ironiile le adresa lui și a mea mă făceau să cred că nu avuseseră. Oricum, în acele zile neliniștitoare am mâncat mai mult poate ca niciodată. Nu știu de ce, când sunt nervoasă mănânc în neștire, nu mă mai pot opri; pe stradă, la birou, în pat ronțai întruna, spre mirarea celor ce mă cunosc „E graviduță fetița? îmi râdea în nas Elaiza. Crește apetitul, crește și fundulețul, crește și pieptișorul și iar bănișori pe la croitorese. Numai femeie să nu fii! Dar cine e, dragă, acel fericit Vlad Țepeș, că soțișorul tău nu cred să aibă de prinderea de a-și cultiva grădina?” Uneori mă încerca o revoltă oarbă împotriva propriei mele structuri. Mentalitate de om care așteaptă la rând, îmi reproșam. De ce altele, și nu eu? Până când să fiu la discreția tuturor? Trebuie să-mi iau ceea ce am nevoie, să nu țin seama decât de propriile-mi dorinți, să exist și pentru mine, nu numai

pentru alții... Din păcate, asemenea izbucniri țineau puțin și mă străduiam să le uit cât mai repede. Greșisem o dată și simțeam nevoia să calculez fiecare gest, numai că aceste calcule lungi, ezitări și elanuri se petreceau în afara mea, parcă o altă persoană se avânta între cele două extreme, se înălța și cădea, lua hotărâri dramatice și se speria de consecințele lor. Eu, cea adevărată, eram de o monotonie înfiorătoare: așteptam să văd ce se mai întâmplă, mă lăsam purtată de val cu speranța secretă că odată și odată îmi va surâde și mie șansa... Mă mulțumeam, adică, să respir aerul din jur, deprimant, stătut. Știam, energia din mine, neutilizată, risca să mă călăuzească pe un drum nedorit, să se întoarcă împotriva mea. Noua mea față, conciliantă, dispusă să riște din nou, mă surprindea. În plus, eram grăbită și vedeam cele mai ascunse detalii ale lumii, un simț special, abia atunci trezit din letargie, mi le semnala cu promptitudine, era mereu în alertă. Sunt sigură însă că această nouă stare o datoram și lui Helgomar: pe măsură cei se cicatrizau rănilor, devenea tot mai tăcut, deși nu excesul de vorbe era principala lui slăbiciune, privea obiectele din jur cu un aer ciudat; insista mult asupra fiecăruia, de parcă ar fi vrut să i se fixeze definitiv în memorie. Mă gândeam că este vorba de mult promisa despărțire de Victoria, mai ales că la cea mai neînsemnată tresărire a vocii ei îmi cerea scuza pentru că-i făcuse viața imposibilă și ține prea mult la ea încât să mai poată continua în acest fel. „A fost totul foarte frumos și nu vreau să degenereze... Am început să ne învârtim în jurul aceluiași punct: dacă nu-ți spun ce mi se întâmplă, mă simt vinovat; dacă-ți spun, te superi. Nu sunt scutit de necazuri. Sigur, le-aș putea evita doar într-un singur fel, or, nu-mi convine. Ce ne mai rămâne, așadar? Ai avut și tu destule și meriți liniștea pe care ți-ai visat-o când te-ai mutat sub Dealul

Morii. Sentimentul vinovăției nu-mi dă pace... Trebuie să știi să renunți la timp... Mai bine regret, dacă este ceva de regretat, decât să știu că sentimentele tale încep să se veștejească, să moară. Oricum, mi-ai da energia să rezist până la capăt... Și asta face mult. „Victoria reacționa destul de contradictoriu: uneori, ca și mine de altfel, părea să nu-i înțeleagă logica și, mai ales, aerul acela bizar de sfârșit de lume. „Ei, da, ce să spun, se revolta ea, îmi faci un serviciu nemaipomenit! Dacă n-aș ști că celălalt trăiește, aș zice că s-a

reîncarnat în tine. Și el era convins că sunt anumite adevăruri care-mi scapă, și el s-a îngrijit să nu fiu afectată de istericalele lui, și el avea aerul ăsta de elefant bătrân care-și caută cimitirul, și el credea că adevărata mea viață se petrece în pat, noaptea, când se chinuia să-mi smulgă un zâmbet de mulțumire! Se vede că numai impresia asta o las! Fără hormoni nu exist! Duceți-vă la dracu', utopiști ridicoli! Mă voi obișnui și fără tine!" „Dacă mă înțelegi atunci de ce mă condamni? căuta el să se apere. Fugi de lașitate, dai de ridicol. Știu, am verificat. Și mai știu că intransigentul Cristescu sau alții nu mă vor slăbi o clipă. Chiar și dacă aș renunța, vor continua să mă trateze ca înainte. N-am de ales. Renunțând, le-aș ușura misiunea. Ce rost are să mă condamni?" „Pentru că nu știi nimic, pentru că îți scapă tocmai lumea în care trăiești. Uite, meseria mea este, prin definiție, altruistă. Dai la nesfârșit... medica mente, sănătate, viață... Te sacrifici, riști, te umilești ca să obții nu mărunț avantaj pentru un necunoscut, ești jignit, înjosit, disprețuit, tratat de sus de toți cretinii... Am ajuns să cunosc destul de bine colegii de specie și nu mai am de mult iluzii... îmi fac datoria... Dacă arzi, arzi pentru că nu poți altfel, pentru că așa te obligă conștiința, dar n-are rost să-ți faci iluzii nici despre oameni, nici despre viitor. Nu suntem numai idei, ci puțin, puțin de tot și ființe vii care trebuie să ne aparținem. Și cu asta am terminat. Sunt cu tine oricât m-ar costa, dar aș vrea să fii și tu puțin, puțin măcar, cu mine și să te gândești încă o dată la noi înaintea oricărei hotărâri. „Dacă nu m-aș fi gândit, dacă n-aș fi fost într-adevăr cu noi poate că... Dar să le ia dracu' pe toate, a încheiat el discuția. Mă gândesc că am trăit destul și degeaba. Și vine o vreme când îți amintești de toate lașitățile și cedările, de felul în care te-ai amăgit. Și nu te mai poți suporta, nu-ți mai poți ierta hotărârea... Visam lumina de afară, era obsesia mea, teroarea mea, dorința mea ultimă. Acum mi se pare prea multă chiar și cea de sub pământ!" „E bine, conchise și Victoria plângând. Fa cern o despărțire festivă sau...?" Discuțiile acestea ale lor, mereu aceleași, împinse până-n pragul exploziei, mă epuizau. Nimic nu începea în prezența mea și nimic nu se sfârșea; un gest al ei sau al lui, o privire aruncată mai cu insistență spre mine și, iarăși, firele abia prinse se rupeau. Jignită, mă retrăgeam la mine și plângeam; parcă nu-mi era dat să duc ceva la bun sfârșit, să merit încrederea cuiva; și, cu dușmănie,

mă întorceam pe toate fețele, mă răneam, mă umileam și căutam apoi, pentru a adânciși mai mult rănilor, să mă descopăr indirect, în obiectele din jur. Ce-mi aparținea? Cărțile, destul de multe, zeci de discuri și casete, îmbrăcămintea, modestă, și cam atât. Plus niște scrisori de la Iustin și câteva încercări de traduceri de care nu mă atinsesem de mult... Plus alte mărunțișuri risipite în încăperea aceea străină. Și cu cât le contempnam mai mult, cu atât mă îmboldea o întrebare detestabilă: De ce să nu-l iau pe Anton? Ce să mai aștept?” Trecusem și eu prin momente asemănătoare cu ale lor, cuvintele n-aveau nicio importanță, și nici adevărul. În spatele lor se producea un fel de eroziune ireversibilă; nu voiai să accepți inevitabilul. Mai mult, chiar și atunci când ți se dă dreptate simți că victoria este inutilă, că dreptatea dobândită este o nouă amânare, o prelungire a morții.

Într-o seară, m-am pomenit cu Anton în fața ușii. Înainte de a se scuza pentru îndrăzneală, mi-a pus în brațe o cutie mare cu discuri, un parfum *Nina Ricci* și un buchet de trandafiri. E adevărat, cu câțva timp în urmă îmi dăduse telefon, se interesase ce program am etc., dar întrebările lui erau mereu aceleași de când ne despărțiserăm, așa că vizita lui mă găsisese complet nepregătită: nu știam dacă e bine să-l poftesc înăuntru sau să-i cer scuze Victoriei pentru neașteptata surpriză care nu putea decât să o indispună, mai ales că era și Helgomar acasă. Anton mi-a înțeles imediat jena și s-a grăbit să se explice: „I-am promis doamnei Olani aceste discuri și, în drum spre hotel, mi-am spus că e mai bine să le las... Mă gândeam că și alții sunt la fel de nerăbdători ca mine... Nu i-am anunțat pe cei de la uzină când vin, că mă așteptau cu tobe și surie, or, singura mea spaimă reală este nu de moarte sau de eșec, ci de ridicol. Mi-e teamă că odată s-ar putea să nu-mi mai dau seama ce se ascunde în spatele acestor ceremonii... Iar mâine, poi mâine, când n-am să mai fiu decât un inginer oarecare, nu vreau să mi se amintească în diverse împrejurări ce investiții s-au făcut în mine”.

Contrar așteptărilor, Victoria s-a purtat excepțional: ne-a umplut masa cu de toate de parcă ar fi fost la curent cu sosirea lui, doar Helgomar nu s-a arătat foarte entuziasmat, însă l-a salutat politicos, l-a rugat să se simtă ca acasă, după care s-a retras în camera de la

mansardă. M-a urmărit însă privirea lui din secunda când închidea ușa: parcă ar fi vrut să-mi reproșeze că l-am înșelat și eu, că nici eu nu eram făcută decât să provoc dureri și decepții. Nu l-am întrebat nimic, nici atunci, nici mai târziu. Poate că n-ar fi recunoscut. Dar privirea lui m-a obsedat multă vreme. Între mine și Anton nu se întâmplase nimic deosebit, însă pe un alt plan, afectiv, mă simțeam vinovată, era ca și cum s-ar fi întâmplat totul și poate că Helgo tocmai asta intuise. Oricum, privirea lui și-a pus amprenta pe întreaga seară: nu m-am putut bucura nici măcar de numeroasele discuri cu Casals, atât de greu procurate de Anton. „Sper să-mi ierți minciuna, s-a scuzat el după ce am rămas singuri, dar n-am avut altă soluție. Uneori trebuie să recurgem la ceea ce detestăm mai mult, încât atunci când este vorba de utilitate, de eficiență, mă întreb dacă trebuie să condamnăm minciuna chiar atât de energetic. Oare avea rost să le spun că ținam foarte mult să văd ambianța în care ascuți aceste discuri?... Vorbeam la telefon și nu reușeam nicicum să-mi imaginez pe ce scaun stai, unde este plasat telefonul, ce vezi când vorbești cu mine, ce obiecte îți veghează liniștea... Sunt doar un inginer oarecare, fără fantezie, rob al concretului... Firește, îmi dau seama că am făcut o prostie și din alt punct de vedere... Am avut sentimentul că mă înțelege și, în momentele când sunt slab, nu pot rămâne singur... Dar poate că nu ești așa. Și nici n-ai vreo obligație față de mine. De ce să faci, așadar, pe mama răniților? Oricum am venit, mă simt bine, deși îmi dau seama de prețul liniștii mele.”

Știam că îi era de ajuns să vorbesc, orice, la întâmplare, că niște întrebări în legătură cu motivele tristeții lui i-ar fi fost de mare ajutor, însă n-am făcut-o: mă gândeam că, dacă în clipele acelea îi voi ieși în întâmpinare, lucrurile se vor complica îngrozitor. Și îmi era foarte frică. De mine, în primul rând. Simțeam că suntem legați mai strâns decât aveam tăria să recunosc și tocmai de aceea mă grăbeam, îi pândeam privirea, mâinile, gesturile involuntare, reacțiile la puținele mele cuvinte și refuzam să accept că deja sunt pornită pe un drum neliniștitor. În lipsa cuvintelor, citeam preocupată prezentările de pe anvelopele discurilor, îi explicam diverse nimicuri legate de interpretare, însă nu eram prea nerăbdătoare să le ascult. Muzica înseamnă mult prea mult pentru mine, de aceea nu o pot asculta în

prezența nimănui. Din cauza împrejurărilor a trebuit să o asociez mereu durerilor, bucuriilor, spaimelor, ea era un agent terapeutic, o forță care mă propulsa deasupra sentimentelor acelui moment: nu o ascultam cu urechea cunoscătorului rafinat, preocupat să compare diversele interpretări, ci mă pierdeam în ea ca în apele mării, până la anularea ființei. În prezența cuiva nu reușeam să mă destind, să uit de mine. Ascultatul era un act egoist. Mi-era imposibil să împart cu cineva acele sunete, așa cum nu poți împărți o dragoste. În absurditatea mea nu reușeam să admit că au fost gândite pentru alții. De aceea refuzam să merg la concerte, iar când o făceam eram mai ales interesată să văd cum trăiesc muzica interpreții. Și, dacă totuși am pus câteva discuri de față cu Crișan, am făcut-o din politețe, recunoștință și, totodată, pentru a mă scuti de cuvinte. Îmi dădeam seama că nu asta așteptase de la mine, că muzica nu-i spunea mare lucru, cel puțin în momentele acelea, dar asculta răbdător, eroic aproape, urmărind pe furiș acele ceasului. Căutase liniștea și bucuria ce ne însoțiseră când ne plimbaserăm aiurea pe străzile Bucureștiului, străzi calme, răcoroase în cartierul cu nume de capitale, iar eu, din incapacitatea de a-mi preciza poziția față de el, îi oferisem altceva. Eram totuși încântată că mă vizitează, însă îmi era frică de vizită. Sperasem să am și eu viața mea, poate mai bogată, în dependentă de a gazdei mele, această viață sugerată de prezența lui, și tocmai de ea mă temeam. Nu-și putea dori mai mult decât o aventură, mă gândeam, o ea care să-l aștepte când va avea drum prin Râul

Doamnei. Eu însă visam cu totul altceva, căutam sentimentele umilite de lustin, împlinirea bănuită în unele momente de la începutul con viețuirii cu el. Mi se părea destul de ciudat că Anton nu voia nimic, nu-și exprima nicio dorință, stătea pierdut în fotoliu, poate ușor intri gât de nepăsarea mea aparentă. Înainte de a se hotărî să plece, m-a privit drept în ochi: „Te-ai supărat că am venit?” „Nu, i-am răspuns cu toată sinceritatea. Am fost puțin derutată fiindcă nu-s obișnuită cu vizitele”. „Te superi dacă vin și mâine? Chiar dacă va trebui să tăcem împreună. Nu-ți cer nimic, m-ar întrista să te pregătești ca pentru un musafir, de fapt nici nu sunt, țin doar să stau aici... Timp în care poți asculta muzică, poți scrie sau croșeta... Privindu-te cum lucrezi sau cum taci mă încarc, dacă se poate spune

așa, cu un fel de nostalgie, cu o durere care mă face mai puternic”. „Bine, vino, i-am spus contrari ață. Mi-e foarte la îndemână să tac. Nu mi se întâmplă nimic deosebit, toate zilele seamănă... Viața mea se consumă în imaginație...” „Sigur, nu prea avem ce ne spune. Poate și pentru că n-avem curajul să ne desprindem de propriile noastre eșecuri. Ne-am obișnuit să ignorăm tot ce ține de suflet, să fugim de îndrăzneli... Cel puțin eu...” „Să străbați câteva sute de kilometri pentru a tăcea alături de cineva?” am căutat eu să glumesc. „Nu râde, m-a întrerupt, sunt obișnuit să-mi plătesc foarte scump orice bucurie. Adesea am sentimentul că un ne cunoscut, o umbră, o voință din afara mea, îmi impune adevăratele hotărâri, îmi dictează gândurile... Uneori îmi par o biată păpușă manevrată ceva mai subtil... Uite, nu-ți pot răspunde decât că așa simt nevoia. Pe de altă parte, am certitudinea că te ignori, că nu simți că ești... Dar să lăsăm explicațiile. Vin pentru că vin și gata!”

Contrar înțelegerii, a refuzat să mai vină acasă. „Mai bine să ne plimbăm, mi-a propus la telefon. Acolo nu ești în apele tale. Și nici nu pare să domnească o atmosferă prea destinsă... Despre doctoriță am auzit numai lucruri bune, dar inginerul...” „Nu, l-am oprit eu. Despre el niciun cuvânt, te rog...” Lăsându-l să vorbească aș fi putut probabil descoperi o altă față a lui Helgo, imaginea lui *din afară*, dar orice cu vânt nepotrivit, cea mai neînsemnată jignire la adresa lui ar fi însemnat sfârșitul oricărui dialog cu Anton, și în clipele acelea prezența lui îmi făcea bine. Sigur, m-a intrigat și observația că acasă n-aș fi tocmai în apele mele, și amintindu-i-o, s-a grăbit să se explice. „Am impresia că duci viața familiei respective, și nu viața ta. Te-ai integrat prea mult în circuitul lor, ai renunțat definitiv la tine. Nu cunosc motivele, însă am o bănuială: ți-e frică să trăiești! N-ai un timp numai al tău și nici chiar un spațiu, cu toate că aveți o mulțime de încăperi”. „Și ce ar însemna, după tine, a trăi?” „Vezi, asta e... Bine, teoretic am putea discuta la nesfârșit. Am drepturi, aspirații, știu cum ar trebui să-mi fie viața. O viață normală. Dar azi — nimic mai nefiresc decât firescul. Oricum, nu pot să nu recunosc, a ajuns să-mi fie frică de viață... Simt că nu e bine ceea ce fac, simt că nu așa trebuie, dar merg înainte, pe drumul cel mai bătătorit cu putință. Mi-ar fi foarte simplu să am un timp și un spațiu numai ale mele, însă nu văd la ce mi-ar folosi... Fug cum pot de singurătate... Soluții mai

inteligente n-am găsit... Alții se refugiază în munți, navighează singuri în jurul pământului, se ascund în peșteri, cu alte cuvinte, caută. Pe mine mă îngrozește. Înainte de a mă muta la Victoria am trăit singură... Ascultam în prostie muzică, citeam până mă dureau ochii, ba ajunsesem în curioasa situație de a vorbi cu obiectele din jur, apoi, în momentele mai fericite, cu niște porumbei ce se obișnuiseră să-mi vină în bucătărie, și cu o pisică... Trăiam, fir-ar să fie! Să aștepti cu emoție apariția porumbeilor, să suferi că unul a lipsit la masă... Să asculți încordată pașii de pe stradă, în speranța că, în fine, vor fi și cei pe care-i cunoști... Să fii tristă, distrusă aproape, că pisica a uitat să vină acasă ori că a găsit o gazdă mai gene roasă... Ei, aș putea să trăiesc și altfel, să aștept un bărbat în locul pisicii, dar asta, doar dacă nu mi-aș putea controla instinctele, dacă, după un eșec, m-aș mulțumi cu jumătăți de măsură..." „Dar l-ai căutat?" „Nu... Sper că odată, cândva, o să apară singur... Din fericire sau din păcate, unora le este dat să aibă un alter ego. Faptul că lustin a făcut ce a făcut îmi dă acest drept — formal desigur dar nu-mi place să mă ascund după pretexte... Nu l-aș murdări pe el, ci pe mine..."

Sigur, obsesia de a nu mă murdări, morala asta ipocrită... Să respect vorbele în care nu cred decât niște caraghioși ca mine, să fac eforturi disperate pentru a trăi normal, a gândi normal într-un mediu aleatoriu, dominat de instincte. Se salvează fiecare cum poate și las că trece și asta, să avem puțină răbdare: cei doi poli ai ipocriziei. N-am spus nimănui prețul abținerii, al așteptării sau căutării... Și cu fiecare zi „demnă” mai adăugam încă o nuanță omului visat, portretului-robot din memorie, îi întăream culorile, îi spoream calitățile, îi pretindeam imposibilul... Lucram cu spor, mereu nuanțe și nuanțe noi, convinsă că, inventându-l și construindu-l cu atâta minuție, mă construiam în realitate pe mine în să-mi. „El” trăia, exista, or, având atâtea calități, trebuia, la rândul-mi, să-i corespund... Jocul acesta, periculos aproape, ajunsese să fie pentru mine o necesitate vitală... În unele momente însă, îmi pierdeam răbdarea, nu mai aveam tăria să-l aștept și atunci mă apucau niște crize îngrozitoare de plâns: îmi simțeam ratarea, mi-o vedeam și parcă întreaga energie sufletească, dar și fizică, se

întorcea împotriva mea. Mă vedeam proiectată în alt timp, într-un timp viitor, bătrână, singură, plină de îi duri, roabă a unui ritual depășit... Și umbra mamei începuse să-mi cutreiere toate nopțile: viața împărțită între cimitir și casă. Așteptarea înfrigurată a unei viitoare reîntâlniri cu tata. Și de atâta vreme n-am trecut pe la cimitir! Dar ce să-i spun unei umbre clădite numai din amintirile altora? Mama... De fiecare dată am găsit-o pe aceeași bancă privind cerul: „Azi a murit o fetiță...” Fiecare mort — un mesager pentru tata... Niciun cuvânt despre ea, nicio curiozitate, intram și plecam ca o străină. Dar cât mai repede fiindcă nu-i puteam auzi pe cei de-acasă: „Doamne, cum n-o mai ia odată Dumnezeu, să nu se mai chinuiască atâta!” Să-i continui eu așteptarea? Uneori o descopeream în toate femeile îmbrăcate în negru și îmi aminteam, absurd, de încurajările Elaizei, când pe Andra o apucau crizele de singurătate: „Lasă, dragă, apare fraieru’; n-avem noi norocul ăla să trăim singure. Și-apoi să te (îi mai un amor, mai o bătaie! Și, treptat, primul punct dispare, rămâne al doi le-a... Până atunci însă, trebuie să ne găsim câte o brută decorativă, care, din când în când, să ne destindă nervii. Vine, își face datoria, îi dăm liber, iar noi, destinse, ne vedem mai departe de așteptare!” în acele clipe uitam de iritățile și sâcâielile dintre noi, eram în sfârșit solidare: Andra plângea pentru toate! mai primitivă, cum îmi plăcea să o cred, sau mai complexă, cum mi se părea a fi Elaiza, ori cu o situație mai încurcată, cum eram eu, aveam în esență aceeași maladie. Și ea, Andra, merită să fie admirată pentru curajul de a-și striga în gura mare singurătatea... Cel puțin așa credeam în acele momente... Firește, n-aș fi fost capabilă să o imit, nu mi-a plăcut niciodată să-mi strig sentimentele. În seara aceea, eram atât de crispată încât nici măcar n-am reușit să-i mulțumesc pentru discuri, deși Anton avea nevoie de câteva cuvinte, măcar să-i alung neliniștea. N-aveam motive foarte serioase, însă mă incomoda noua mea stare. Atunci, și mai târziu, l-am urmărit cu atenție, convinsă că ascundea ceva. Și cu cât trecea timpul, cu atât mi se părea mai ciudat: niciun gest sau cuvânt nepotrivite, nicio tentativă de a mă atinge sau de a-și demasca intențiile, se lăsa în seama mea să-l plimb prin oraș, să-i fixez programul, să fac ce vreau, iar eu, ca o apucată, simțeam nevoia să mă plimb continuu, să văd toate străzile pe care n-am avut curajul să

ajung când eram singură. Uneori nu-mi venea să cred că este alături; el însă, bănuindu-mi gândurile, mă aștepta cu un zâmbet recunoscător, de parcă i-aș fi făcut o mare favoare arătându-i casele mici, albite de fumul fabricii de ciment, copacii murdari din grădinile înghesuite, pline de orătănii și animale. „Dar mâine sau poimâine ce se va alege de noi? u mă întrebam neliniștită, de parcă ar fi trebuit să se aleagă ceva. „Ăștia turbă cu Inox-ul lor, scot sufletul din oameni, iar noi umblăm aiurea, ignorându-i...” „îi privește. N-am venit pentru ei, am fugit pur și simplu de toată nebunia de la centrală. În ultimul timp simt o nevoie presantă de a redeveni un om liber, de a o rupe cu tot ce mă mai leagă de teatrul ăsta penibil pe care-l joc. Am nevoie de liniște, de puțină înțelegere... Vreau să-mi vindec rănilor... Sau să le măresc... Uneori am impresia că am gustat din toate, că repet într-o gamă minoră întâmplări vechi, nesuferite. De ani și ani sunt invitat de onoare la balul pompieri lor. Cum să termin?” Și iar ne reîntoarcem la Iulia, la Corfaru, la planurile aiurite ale lui Velescu. „Înainte ne sabotau capitaliștii, ne doreau pe dric. Acum, au de grijă ăștia, ca Velescu, să le țină locul și sunt mult mai eficienți: niciodată, cel mai mare dușman n-ar fi mers până aici”. Înțelegeam că eu trebuie să-i fiu sprijinul, consolarea, pentru că împreună cu mine își pierdea vremea, eu însă mergeam înainte, numai înainte, intrigată de ceea ce se întâmpla: era într-adevăr lângă mine, venise pentru mine, dar peste palidele zvâcniri ale vanității mele se așternea masivă, neliniștitoare, frica. Să opresc totul? Numai că, din moment ce nu-mi spusese nimic, n-aveam ce opri! Imediat după ce ne-am despărțit, i-am povestit Victoriei fiecare cuvânt de-al lui, tot ce făcusem în acele zile. Pe de o parte, eram bucuroasă că trăisem altfel decât până atunci, mai puțin monoton, pe de alta, doream să aflu dacă ea înțelege ceva din ceea ce mi se întâmpla. Spre deosebire de alte dăți, răspunsul s-a lăsat foarte mult așteptat. Repetam, subliniam, precizam, ea însă tăcea, schimba vorba, se adâncea într-o muțenie suspectă. Până la urmă, neavând încotro, m-a privit îngrijorată: „Aș prefera să nu discutăm acest subiect”. „De ce nu? am insistat. Doar nu am nimic de ascuns”. „Faci cum crezi, ești matură, nu mă amestec... Poate să vină la noi cât dorește, nu mă deranjează, tu hotărăști!” „Dar ce poate fi atât de grav?” mă încăpățânasem. „E totuși grav!” „Mă tem să nu mă înțelegi

greșit eu hotărâsc, ție ți-am cerut doar o părere”. „Bine, a cedat ea. S-ar putea ca părerea mea să însemne mai mult decât îți închipui, fin să rămânem ceea ce suntem, prietene, dar dacă insiști... Să mai așteptăm...” „Nu”, m-am încăpățânat. „Măi fată, a izbucnit atunci, găsește-ți un om de seama ta și de vârsta ta. Țasta e uns cu toate alifiile. Nu-mi place. Tu îți închipui că a ajuns ceea ce este doar pentru marea lui competență? Cine are nevoie de așa ceva! Și nu uita: e foarte tânăr! Nu-ți spun ce să faci: fii doar atentă. Tu n-ai aflat chiar nimic despre el. Nu-mi plac cei ce visează în gura mare să devină oameni. Înseamnă că în realitate nu vor... Oricum, vrea mult mai mult decât bănuiești! Este că nu asta ai așteptat să-ți spun?” „Doar nu mă căsătoresc cu el! Am vorbit pur și simplu cu un om. Atâta tot”. Deși n-am recunoscut imediat, răspunsul ei m-a afectat cumplit. Din clipa aceea mi-am dat seama că n-am să-i mai pot vorbi niciodată despre Anton, că va trebui să-mi confecționez iarăși o mască pentru ea, niște întâmplări credibile care să țină locul adevărului. „Mie mi s-a întâmplat istoria cu Iustin, adică am fost părăsită. Rafiroiu crede că mă culc cu toți în afară de ei și, în plus, am niște predecesori cu destule tare. Dar, oare, are dreptate? Sunt eu cum crede? De ce n-ar fi și alții în situații asemănătoare?” Deși pe atunci eram convinsă că există remedii ale singurătății, nu-mi doream ca Anton să-i infirmе părerea, ci să nu mă mai caute niciodată. Din păcate, dorințele mele nu mi s-au prea în deplinit de când mă știu... Oricum, înainte de a pleca. Anton m-a condus până-n fața casei și, fără nicio legătură cu ceea ce vorbeam atunci, a ținut să mă avertizeze cu un aer foarte prietenesc „Dacă mai rămâi în atmosfera asta stătută, praful se va alege de tine. Rupe-o odată cu trecutul, cu amintirile, cu ezitățile, ia viața din alt punct. Dacă într-adevăr vrei să trăiești”. Nu mi-a lăsat timp pentru întrebări, a plecat repede, să nu piardă avionul. Mi-am spus revoltată: „Toată lumea îmi dă sfaturi, de parcă aș fi o cretină! Dacă au atâtea rețete, dacă ei știu totul despre viață, de ce nu crapă de fericire?” Oricum, lui Anton am fost obligată să-i pun sub semnul întrebării fie suferința, fie înțelepciunea. Unde să merg? Cum pot să uit totul? Și cum să scap de viața asta cuprinsă între chenzină și salariu, între admonestări și așteptare? Să ai certitudinea că, dacă n-ai pune mâna pe carte până la sfârșitul vieții, tot n-ai putea coborî la nivelul unora care n-au trecut

de suta de cuvinte, să trăiești într-o continuă poziție de apărare, să între în firesc jignirile, grosolăniile și să crezi că printr-o schimbare de domiciliu ai scăpat de toate, ești liberă! El, Anton, îmi descrie atmosfera din parohia lui, aerele lui Velescu, aiurelile nevesti-sii și tot el îmi dă asemenea sfaturi! O fi având, oare, impresia că trăiește? I-am întrebat la telefon, dar a refuzat să-mi răspundă. „Doamne, ce naivă ești! Tocmai la telefon ți-ai găsit? Amână pentru când ne vedem. „Și la puțin timp după ce a revenit în Râul Doamnei, s-a grăbit să-mi explice. „Nu știu cât voi mai fi ce sunt... Directorii n-au viață lungă și, dacă nu mă eliberează ei, cred că a sosit momentul să pun pușca jos: nu mai rezist cu nervii! M-aș retrage în învățământ sau în cercetare. Sunt sigur că nu voi face mare lucru, însă aș lua munca științifică pe post de narcotic. Simt nevoia să mă regăsesc... Drumul pe care am pornit nu mi-a adus nicio satisfacție... Dar altceva am vrut să-ți spun: acum, cât încă sunt ce sunt, te pot ajuta. Un transfer la noi, la documentare. Mai am o garsonieră cumpărată pentru mama... Ei nu i-a plăcut... N-are vecine, cunoscute, orășanii, spațiu. A crescut altfel. Să vezi aceleași geamuri de dimineața până seara, să urci pe jos câteva etaje, să nu ai cu cine schimba o vorbă... E liberă, deci... Asta, până o să-ți cumperi sau o să ți se repartizeze una. Nu am absolut nicio pretenție, nimic. Doar dacă vei vrea să te plimbi din când în când cu mine...Nu-i o tentativă de a te cuceri... E doar un sprijin... El nu te obligă. Nu fac niciun efort, nimic, doar câteva telefoane, niște adrese... Dacă aș reuși să te trec la Universitate, atunci da, aș merita, ba chiar aș pretinde recompensă... iartă-mă, glumesc... Nu e bine să-ți faci iluzii: nu te așteaptă o viață mai frumoasă, ci puțin mai civilizată, mai culturală. Pe de altă parte, bărbatul care ți-e destinat, „dublul”, nu poate fi din Râul Doamnei fiindcă de atâta vreme ar fi trebuit să te găsească... Nu vreau să te influențez, însă nu amâna prea mult hotărârea, oricare ar fi ea...”

Nu i-am răspuns imediat: propunerea lui mă luase de pe picioare; îndeajuns să oscilez între entuziasm și spaimă. O dorință veche, la care nici nu mai îndrăzneam să visez, se putea materializa imediat. Până la urmă însă, a învins rațiunea: „Îți mulțumesc pentru generozitate, i-am spus, după o pauză, la telefon. Rămân aici, deși știu că pierd unica șansă de a evada. M-am gândit foarte bine...”

„înseamnă că unul dintre noi este meschin, mi-a ripostat cu o voce nefiresc de tristă. Mi-ai înțeles greșit propunerea, dar nu te condamni: trăiești într-o lume destul de mică și, din păcate, mărunță. Și gândești ca tine însă faci ca ea. Prefer să cred că nu le-am auzit! Mă învinuiesc că n-am fost destul de clar atunci: n-am dus și nu duc lipsă de femei, ci de prieteni! Mă iluzionasem că nu-i nevoie și de această explicație. Dar dacă ea are vreo importanță, poți fi sigură... Văd că semeni cu Iustin mai mult decât mi-am imaginat. Și el se teme să-și părăsească reduta...” „Asta sunt și asta mi-e principala proprietate: de a produce mereu și mereu deziluzii!” i-am răspuns indignată. Și pentru un timp între noi s-a lăsat tăcerea. Mai vorbeam la telefon, însă nu mai din inerție, fără să atingem subiectul care ne îndepărtase.

Și, culmea, tot Victoria a contribuit la schimbarea atmosferei! Într-o clipă de destindere, s-a interesat de directorul meu și, tocmai pentru a-i dovedi că gândesc, i-am relatat fără nicio reținere și ultima discuție, însă, în loc de aplauze, m-a întâmpinat cu o lungă și nesuferită tăcere. „Eu n-aș fi refuzat, mi-a zis. Sigur, dacă aș fi egoistă, aș face totul să rămân cu mine. Sunt însă învățată să pierd... Nu cred că ți se va mai ivi prea repede o a doua ocazie să scapi de groapa asta, de teroarea lui Rafiroiu și de vizitele lui Iustin... Trebuie să-ți salvezi măcar sufletul. Sau cât mai mult din el... Poate că acolo vei reuși să-ți publici niște traduceri, poate să ajungi la Universitate... Aici? Du-te, fetiță! La o adică, înapoi e mult mai ușor de revenit... N-ar fi exclus să te urmez și eu... Trebuie să vezi lumea, nu să te sufoci scriind conferințele lui Rafiroiu... Eu, una, nu m-aș uita în urmă dacă mi s-ar ivi o asemenea ocazie!” „Și cum rămâne cu omul care nu ți-a plăcut? am întrebat-o eu cu ironie. Nu demult mi-ai dat o altă sugestie...” „L-am iubit ca o nebună pe Oprea, îl iubesc cu disperare pe Helgo și uite cu ce m-am ales! Iar ție la ce ți-a folosit așteptarea de până acum? Sfinții au devenit anacronici. Uneori îmi spun că a face amor cu cineva nu-i chiar atât de imoral ca a susține o idee în care nu crezi. Fiziologia e una, conștiința — alta. Tu le filtrezi toate prin intelect, așa că și s-a ivit ocazia să-l cultivi. Nu te vinzi pentru un post... Nu ți-a pus această condiție. Sigur, e mai perfid, însă poți să-i răspunzi cu aceeași monedă. Iar apoi, tu meriți mai mult”.

Dacă aş fi vrut cu adevărat să plec, dezlegarea ei mi-ar fi fost de mare folos: atunci însă, cu vorbele ei, n-am descoperit decât o foarte elegantă tentativă de a se debarasa de mine: avusesem senzația că, de fapt, i-am ieșit în întâmpinare, scutind-o de chinul de a găsi o formulă elegantă pentru a-mi aduce la cunoștință dorința de a ne despărți. Până atunci nu m-a mințit niciodată. Un singur lucru mi-a ascuns, dar m-a avertizat că mi-l ascunde: povestea lui Helgomar. Ar fi trebuit s-o întreb dacă aveam dreptate, însă credeam prea mult în intuiția mea.

În noaptea aceea am stins lumina foarte devreme, să nu fiu deranjată și, mai ales, să nu mă vadă plângând. Știu că bucuriile se uită re pe de că necazurile rămân ca niște cicatrice dizgrațioase care îți apar când nu te aștepti. Ca să nu trebuiască să o condamn pe Victoria pentru exacerbatul ei simț de proprietate asupra lui Helgo, și pe mine pentru incapacitatea de a-mi descoperi defectul, marele defect ce-i îndepărtează pe oameni de mine, am făcut imposibilul, chinuindu-mă să mă gândesc la orice altceva, chiar și la diversele lucruri rușinoase ce-mi întunecau adesea rarele bucurii. Căutam în memorie întâmplări penibile, contabilizam eșecuri, însă degeaba. Atunci am încercat să fredonez melodii, să recit versuri, să combin cuvinte aiurea, ca într-un exercițiu supraréalist, să număr litere dar, la prima ezitare, mă pomeneam în fața acelui sentiment fără nume, stârnit de sfatul Victoriei. „Judec în funcție de acest mediu, de acești oameni, sunt opera climatului de aici. Reacțiile mele au valoare numai aici. Iar aici nu-mi convine. Și nici măcar nu mă avânt în necunoscut. Este doar ca și cum m-aș muta pe o stradă mai centrală...” Îmi dădeam seama că, fără să vreau, mă aflu în fața unui nou început. Și îmi era foarte frică. Fără nicio legătură, mi-am amintit de caii de mină descriși de Helgomar: numai în întuneric, trăgând vagoneții nu mai pe aceleași șine, numai înaintași înapoi, înaintași înapoi. Fără milă, fără alt decor, fără lumină, caii și-au pierdut, treptat, vederea, au devenit simple automate. Noaptea a scos din memoria lor imaginea ierbii, gustul ei, culorile câmpului, senzația vieții fără ham, șine și vagoneți, a vieții fără bice și urlete... Scoși afară, la lumină, se prăpădesc imediat.

Pe Helgomar am evitat să-l întreb ce să fac, de teamă să nu-mi spună, și el, același lucru...

„Ți se citește zodia pe chip, mi-a spus într-o zi Victoria, răcușorul din tine trage înapoi, nu se dezmințe... Dar orice ai avea, și habar n-am ce-ți mai trece prin cap, taie odată nodul, nu amâna... Contorsiunile astea nu-ți fac bine și nici nu te duc prea departe...”

Încă nu comunica sem nimănui hotărârea de a părăsi Râul Doamnei, dar în mine mă simțeam ca asediată: strigătele, zgomotele, vorbele din jur mi se păreau mai vii ca niciodată, mă intrigau și mă interesau într-un chip deosebit. Aveam certitudinea că-i trădez pe toți și că acest salt înseamnă, înul timă instanță, o despărțire extrem de gravă, nu numai de niște prieteni sau de un anumit fel de viață, ci chiar și de mine însămi. Obsedată, adunam trăiri, întâmplări, detalii, cuvinte, mă străduiam să-mi imaginez că deja sunt plecată, și cu cât mă adânceam în acest labirint cu atât sentimentul trădării lua amploare. Eram convinsă că plecând nu am decât de câștigat însă, cu toate astea, nu-mi puteam ierta trădarea. Și, culmea, nu în ultimul rând, mă simțeam vinovată față de Iustin. E adevărat, venea mult mai des în oraș, mă aștepta uneori la uzină, dar cei mai adesea acasă, în fața porții. Treceam pe lângă el făcându-mă că nu-l observ, iar el nici beat nu avea curajul să mă oprească. Îl priveam în fugă, dar cu mare atenție, de parcă aș fi vrut să deduc din înfățișarea lui întâmplările prin care mai trecuse, viața, gândurile din acel moment.

„Fug, mă condamnam, mă port oribil cu un om pe care l-am iubit, cu un om care... Și acum nici nu mai vreau să-l pedepsesc... Mi-e mai frică de mine decât de el...” îl priveam apoi prin perdea, iar el. Când nu se lua de oameni, când nu cânta sau înjura, stătea până târziu acolo, cercetând resemnat geamurile. „Ies acum, mă pomeneam vorbind, și astfel dibuirile mele încetează deocamdată. Și în absența lui viața a fost la fel de incoloră... Așa, poate îl salvez...” Din păcate, n-am reușit niciodată să trec dincolo de cuvinte: uneori îi duceam dorul, absența lui, *chiar și așa cum era*, mă durea, însă când era atât de aproape mi se făcea frică de el: „Și pe urmă? Nu, deocamdată nu. Poate dacă mai vine și în zilele următoare. Poate dacă mă voi mai gândi...” Dar nu mă gândeam, întotdeauna mă împiedicau oboseala, nervii, teama de o hotărâre pripită. Oricum, o parte a ființei

mele continua să-l respingă, iar cealaltă să-i aștepte scrisorile, poate tocmai fiindcă, în mare măsură, ele ajunseseră să o exprime...

Iartă-mi, dacă mai poți, măgăriile. Știu, nu sunt puține și nici neînsemnate. Dacă aș vorbi ca părintele Benedict aș căuta să te conving că nu le-am făcut eu, ci diavolul din mine, că nu sunt propriu-mi stăpân, ci ăla, Necuratu, Ucigă-l Toaca, Anticrist, Ducă-se pe pustii, Michiduță și cum i-o mai fi zicând, care a pus stăpânire pe mine, îmi dictează gândurile, hotărârile, mă chinuie și se distrează pe seama neputinței mele. Sigur, pentru călugăr, ăla este o prezență vie ce se întrupează în tot ce vrea, un dușman serios care încurcă nu numai măruntele mele treburi, ci și pe ale lumii, ceea ce schimbă dramatic situația... Observ că numărul celor cu „viziune planetară” este în continuă creștere. Și e formidabil să te doară — până la uitarea de sine — soarta peruanilor, a negrilor din Africa de Sud, a papuașilor sau a aborigenilor, a păsărilor pe cale de dispariție, a înșelaților din Sahel ori a analfabeților din Asia. Când știu că alții sunt analfabeți, încep să am un complex de superioritate: „Uite, frate, nu mi-am tocit coatele degeaba, și treaba asta oricum se vede: aș putea face ceva dacă... Dacă de treaba asta nu s-ar ocupa analfabeții!” Lumea nu știu cum se va descurca, eu însă am avut noroc: este cine să mă salveze, cu condiția să cred din răspuțeri că pot fi salvat și, desigur, să urmez sfaturile părintelui Benedict care este tot mai nemulțumit că instinctele animalice încep să mă domine. În aura mea predomină culoarea maro. Dacă nu-mi convin sfaturile lui se găsesc și altele, pot alege, mă pot plimba fără efort, ca o minge de fotbal, între numeroasele „vizi uni” care-mi stau la dispoziție: planetară a lui Socoliuc, strict locală a Loanei Oituz, casnică a părintelui Giurgea și național-tradiționalistă a lui Dobrotă care a descoperit că atât cele bune, cât și cele rele de la daci purced. „Eu m-aș abține de la pahar, zice, dar nu mă pot sustrage eredității. Dacă popa ăla dac a dat ordin să se distrugă toate viile înseamnă că bătrânii noștri strămoși trăgeau binișor la măsă. Cronicile susțin că nici chiar Ștefan cel Mare nu s-a putut abține, deci normal ca și nenorocitul de hatman să-i imite, că doar imitația se poartă din cele mai vechi timpuri. Iar bătrânul voievod merita să fie imitat, că nu era o uscătură demnă de trecut în calendare. Trăia

din plin și lăsa și pe alții să-și facă damblaua. Mai sorbeau bătrânii un Cotnar, mai făceau câte un copil, mai purtau un război și mai înălțau o mănăstire. Te pui bine cu Cel de Sus, dar nici nu lași să-ți scape printre degete femeia și vinișorul în ceea ce mă privește, pacifismul m-a contaminat definitiv! Vezi și tu: mă pronunț împotriva armelor nucleare și așa mai departe. Mă aud sau nu mă aud marile puteri, eu îmi văd de treabă. În noile condiții de azi, mănăstiri n-am cum și pe ce să înalț, așa că măcar la vin, femei și copii ar trebui să-mi fac datoria. Din păcate, vinu-i prost, botezat, femeile s-au înrăit, nu mai au supunerea și tandrețea de altă dată, iar copii mulți n-am cu ce să cresc. Ereditatea mă împinge într-un fel, realitatea obiectivă în altul, așa că descurcă-te dacă poți, hatmane! Căci vreau, nu vreau, sunt oglinda viciilor strămoșilor, dar și a inteligenței lor: iert, înțeleg uit, mă mint că nu văd, mă amănesc... Sunt ca o antenă perfectă care, din păcate, nu are ce prinde... O antenă ocolită de unde... Dacă m-aș fi născut într-un secol fără penurii și profeți cretini sau măcar într-o zonă cât mai îndepărtată de socru-meu, în Canada, sau Australia, de pildă, Doamne ce minuni aș fi făcut cu o asemenea ereditate! Dar cu tot ghinionul, important e să nu ne îndepărtăm de strămoși!” Mândru de băiatul său pe care-l plimbă mereu în lungul șoselei, Dobrotă și-a legat toate speranțele de el: să mai crească puțin pentru a putea dispărea amândoi cât mai departe de ochiul vigilent al socrului său și mai ales de cuțitul acestuia! De vină pentru tot ce i se întâmplă este doar ereditatea! Poate că aș avea tot dreptul să-i imit. Nici ai mei n-au avut numai calități, am mai discutat asta, dar dacă beau, și beau aproape zilnic, vina nu este a lor. La început, când am venit în Măgura, a fost frica și singurătatea, apoi mediul, apoi plictisul, apoi nevoia de a uita, iar acum beau din inerție: nu e la mijloc nici durerea, nici urmă de fiică, nici nevoia de a mă anestezia, ci o sete continuă... Sigur, uneori am băut și din cauza ta, cu motiv, deci... Te-am văzut plimbându-te aiurea pe străzi cu un tip înalt, brunet, extrem de elegant... Vorbea mereu, fără să-și ia privirea de la tine, în vreme ce tu, oarecum absentă, răspundeai destul de rar, dezinteresată. Îți cunoșteam atât de bine reacțiile, modul ciudat în care te absoarbe mișcarea: uiți de oricine, te abandonezi drumului, exiști doar pentru el. Îmi dădeam seama după ezitățile lui, că individul n-a ajuns încă să te cunoască, n-a

descoperit curioasa ta pasiune pentru plimbări, de unde am dedus că te afli la începutul unei povești, că încă n-ar fi prea târziu pentru noi. M-a intrigat doar că l-ai purtat pe trase ele noastre, pe străzile mici, ciudate, medievale: mă durea faptul că n-ai păstrat nimic din zestrea comună, că nu mai ții la nicio amintire. Îmi venise să mă vâr între voi, să-i explic individului că deocamdată ești nevasta mea, dar eram îngrozitor de lucid, spre norocul vostru, poate și al meu, nu băusem absolut nimic și, nu știu de ce, mutra lui tuciurie mă inhiba: eram incapabil să rostesc o singură frază coerentă, ba mi-ar fi fost imposibil chiar și să-l plesnesc; iradia un aer glacial, respingător, și nu o spun fiindcă-l urăsc, și-l urăsc din răspuțuri, ci pentru că așa am simțit încă înainte de a bănui relațiile voastre, în prima secundă în care l-am văzut. Dacă trupurile noastre se mai cheamă încă, se simt și se adulmecă, deși tu refuzi să recunoști asta, atunci nu poți să ai absolut nimic cu el, nu are ce să vă lege și nici nu există o punte reală între voi, chiar dacă în clipa de față încerci să te iluzionezi. Nu o spun din gelozie, deși sunt extrem de gelos, ci dintr-o curioasă grijă față de tine, o grijă târzie, însă reală. Faci cum crezi, n-am argumente, n-am puterea dea te recâștiga. Dar privește-l cu atenție. Sunt sigur că dacă m-aș uita în pu pilele lui aș descoperi, dincolo de ele, Sahara sau deșertul Gobi. Nu este ceea ce aștepti... M-am liniștit abia după ce am văzut că te-a lăsat în fața porții în noaptea aceea am băut nebunește cu paznicul de la uzină; el m-a dus acasă și m-a abandonat în curte ca pe un balot de paie. În ziua următoare mi-am propus, pentru prima dată, să o rup definitiv cu tine, adică să privesc realitatea în față, să mă pun în acord cu ea, însă mi se pare imposibil să accept că nu mai exiști! Ți-am pus pe tapet toate defectele, te-am jignit, minimalizat, desființat chiar, dar, după lungile mele strădanii de a mi te smulge din inimă, reapăreai și mai curată, cu toate că știu sigur că nu ești. Oricum, de atunci mă străduiesc să mă port de parcă n-ai fi, adică mă chinuiesc să trăiesc normal, în casa mea, cu familia mea. Și ei nu înțelegeau ce s-a întâmplat, nu izbuteau să-și imagineze cauzele schimbării. Am participat nesilit la cele trei rugăciuni cotidiene ale socrului meu, mi-am spus cu seriozitate părerea asupra unei predici pe care urma să o țină la o înmormântare, i-am făcut chiar fi niște observații, apoi am defilat alături de Codruța până la școală și ea, uimită de atâta grijă și

tandrețe, sălta și se alinta ca o pisică și, în sfârșit, am ajutat-o pe Silvia să adape vacile, să le țesale... Eram normal, normalul de care aveau ei nevoie. Renunțam la mine ca să câștige toți. Peste casă s-a lăsat o liniște și o împăcare nefirești care au făcut-o pe soacră-mea să intre la bănuieli: „Spune-mi, Iustin, nu cumva Codruța e gravidă?” „Habar n-am, i-am zis cu aceeași falsă și chinuită seriozitate. Ți-a spus ție ceva?” „Nu, și nu cred că mi-ar fi ascuns-o. Înseamnă că am intrat cu toții în anul morții. M-ați derutat! N-am să uit niciodată ziua asta în care m-am simțit ca într-o familie normală. Parcă și ceasul bătea altfel. Și vântul Pe ea ai convins-o. Chiar și pe părinte, pe mine însă nu... Ce ascunzi? Ce pregătești? Doar nu ți se mărită nevasta?” „Nu știu nimic și nici nu mă interesează...” „Atâta timp cât nu-și va găsi un bărbat și cât va fi aproape de tine, tu n-ai să te liniștești. Cunoscut foarte bine această boală și îmi pare rău de nenorocul Codruței... Merita și ea puțină iubire, nu numai înțelegere și îngăduință... Mutați-vă la Constanța ori la Timișoara, cât mai departe... Și dacă nici distanța nu te va vindeca de Ioana, înseamnă că nu mai există leac...”

Deocamdată nu pot admite că este exclusă orice cale de întoarcere, nu mă pot împăca nicicum cu gândul că nu te voi mai vedea, mi-e imposibil să mă despart de gesturile tale, raportează totul la tine, mă văd, mai clar ca niciodată, prin tine! Sigur, nu înseamnă că judecându-mă și oglindindu-mă în tine sunt altfel, sunt cum m-ai dori, dar încă nu pot să mi te scot din minte, te simt mereu ca pe o mare neîmplinire, ca pe o durere permanentă. În cazul meu timpul nu vindecă, dimpotrivă, mărește rana... Dar încerc din răspuț să mă obișnuiesc cu ea, așa cum marii infirmi continuă să trăiască fără unele membre sau organe. Poate până la urmă... Fără nicio ancoră sufletească plutesc în derivă. Dragostea pentru tine mă ținea, îmi dădea un sens. Acum nimic nu mai are importanță: pot să fiu și bun și rău, nu-mi mai pasă. Bun, dar mai ales rău... Deocamdată oscilez între două alternative: anestezia totală cu alcool — viața fără memorie și fără sensibilitate — și nevoia de a-ți dovedi că pot să răzlesc și singur, că sunt capabil să fac mai mult decât tine și brunetul tău la un loc. Acest ultim gând este destul de nou, nu m-am obișnuit cu el, însă mi-e frică să-l iau în serios, deși cred că nu voi avea încotro... Oricum, fac eforturi disperate să reintru în timp, să

mă reintereseze orele, minutele, ba chiar și secunde; caraghios, semăn tot mai mult cu un copil care se află la primul său ceas de mână: mă uit mereu la el fără să mă pot obișnui cu gândul că gestul respectiv are o finalitate însă, oricum, ziua începe să curgă altfel; cu dinții strânși mă străduiesc din răspuțuri să mi-o umplu cu nimicuri, să nu-mi las spații libere: să nu simt, să nu gândesc... Nu reușesc încă să depășesc serile, cele câteva ore de neliniște îngrozitoare: nu-mi găsesc locul, umblu fără rost, năuc, mă uit la pereți, la uși, la paturi, am senzația că mă incomodează hainele, că mă sufoc... Simt în mine întreg pustiul lumii invadându-mă, oprindu-mi respirația, alungându-mă, ironizându-mă... Mă abțin cu mare dificultate să nu fug sau să nu urlu... Privesc geamurile, iar întunericul îmi accentuează această stare, îmi exacerbează ne liniștea, senzația de sufocare... Parcă-s zidit acolo, zidit și uitat undeva în miezul pământului și nimeni, niciodată, n-are cum să ajungă până la mine! Nu mai există nici palida speranță într-o minune. Nimic, nimic, nimic. Nici să vorbesc sau să plâng nu-mi mai vine. N-am întâlnit nicăieri un întuneric mai tulbure, mai ucigător ca aici: te anihilează pur și simplu, ți se lipește de ochi, de corp, te apasă; dar mă exasperează nu numai el, ci și ceea ce știu sigur că ascunde: sălbăticiunile, atâtea, coborând cu cinism din munți, plimbându-se nepăsătoare printre case, răufăcătorii ce bântuie ca niște stafii, călugărul acela bezmetic și necruțător, cu ochii lui ca de foc ce stăpânește totul, cerul și pământul, morții și viii care aici, în Măgura, trăiesc de-a valma: niciun om nu moare definitiv și niciun viu nu e viu de tot! Mă aflu undeva la marginea dintre iad și lume, într-un spațiu confuz, ascuns înțelegerii: totul e doar aparență, iluzie, realitatea refuză să se lase dezvăluită. Uneori mă retrag în camera „noastră” — icoane vechi, oglinzi, mobilier masiv de nuc, lăzi ancestrale de zestre —, un cavou elegant, sobru cu miros de busuioc și ceară. Codruța pornește automat pick-up-ul, se așază lângă mine pe pat și, cu pumnii vârați sub bărbie, ascultă transfigurată Bach, Buxtehude, Haendel, dar mai ales Bach: „Mă liniștește, mă anulează, se explică ea. Fug din lume”. Este alături, îi aud respirația calmă, sănătoasă, îi simt neliniștea, durerea, știu că dorește să-i vorbesc orice sau măcar să o ating, însă sunt total neputincios: ca să mă simt cât de cât om ar trebui să-i mărturisesc că sunt un ticălos, un neisprăvit, iar ea nu m-ar

contrazice, dar nici nu mi-ar da dreptate, m-ar privi doar cu o înțelegere care mă anulează pur și simplu. Până la urmă, durerea care ne desparte îndeobște ne și apropie: marile erori făcute de amândoi ne solidarizează și mă tem — sau sper! — că odată, cândva, ele ne vor ajuta să ne regăsim pe un alt plan: nu cred că se va numi neapărat dragoste, însă nici complicitate; poate că vom fi doi oameni răniți care-și pansează reciproc rănile. Dar nu-mi place să mă gândesc prea departe... Deocamdată sunt mulțumit că încă n-a încercat să lămurească situația noastră deoarece n-aș avea ce să-i spun: este frumoasă, bună, chiar inteligentă, are o putere de sacrificiu uimitoare, știe să sufere cu demnitate, fără să spună, fără să se plângă. Am crezut-o insensibilă, însă este foarte puternică. Nu aș putea să-i reproșez decât un singur lucru: că nu e... tu! Seara, în momentele de tensiune prelungită, ori de câte ori mă invadează teama, simt nevoia să fim prieteni; poate că mi-ar fi mult mai ușor. Dar n-am cum să fiu prieten cu ea din moment ce știu că mă iubește. Adesea țacănitul brațului mecanic al pick-up-ului mă trezește ca dintr-un coșmar: nu-i văd ochii din cauza întunericului, însă îi simt lacrimile, ba chiar le aud... Până la urmă tot ea anulează distanțele, iar eu mă dizolv în brațele ei jurându-mi de fiecare dată că o fac pentru ultima oară; se apropie două răni mari, deschise și ceea ce se întâmplă nu mai este dragoste, niciun fel de consolare a trupurilor, ci un nou mod de a discuta, simți și sfida frica și singurătatea, de a ne promite că începând din clipa imediat următoare vom fi alții. Câteodată casa se umple din nou ca-n zilele bune; Silvia, blocată între tăcerea noastră și nesimțirea sau neputința părintelui Onisim Giurgea ca între două tamponuri de tren, simte nevoia să se desfășoare și, mai ales, să contrazică bârfele în legătură cu certurile din casă și atunci îi invită nu numai pe Socoliuc, Oituz și Dobrotă, ci și pe câteva colege de-ale noastre. „Am chemat-o și pe aia a lui Găină, se explică ea, ca să-i umble gura în tot satul, să vadă creștinii că suntem o familie unită. Iar pe celelalte putori — să aibă ce pipăi primarul și plutonierul, că altfel se uită numai la țâțele mele!” Silvia nu le suportă pe niciuna dintre nevestele obișnuitei casei, dar, cu toate astea, îi apostrofează mereu: „Iar singur, Dumitre? Iar singur, domnule plutonier? Ce-am discutat data trecută? E ultima oară când vă mai admit neînsoțiți!” „Păi, ce afacere

am fi făcut dacă le aduceam? protestează cu aceeași perfidie Socoliuc. Nu-i deajuns că mi-a mâncat viața, mai vrei să-mi strice și seara asta? La tine-i simplu, că preasfințitul nu-i din lumea asta: vinul în gură și sufletul în rai. Și adoarme la timp. Dacă-i pui un corn, două, îți dă niște canoane și te iartă, că fără tine-i mort, pe când a mea nu numai că veghează, dar mă și cotonogește, că e odihnită! Pe mine, din păcate, m-a mai obosit revoluția, că eu de peste treizeci de ani sunt tot în luptă! De o vreme nu mai fac față pe două fronturi. Nu bea, nu mânca, nu te uita, nu, nu, nu! îmi interzic alții destule, de ce să mă mai constrângă și nevasta?!” „Loana își cere mii de scuze, intervine și Oituz, are de făcut niște planuri de acțiuni. Altă dată...” Toți sunt convinși că Loana nici nu bănuiește măcar că Oituz e la noi; între ea și preoteasă există o statornică antipatie, dar amândoi își fac numărul... „Doamne, ține-i pe cei ce le dau muierilor planuri de acțiuni, râde primarul. Mergi acasă, o găsești obosită, te lasă-n pace să dormi! Trebuie să-i cau o treabă și cucoanei mele, că mi-e tot mai greu să fac față situației!” „Acum, pe situație o cheamă Carmen! a exclamat madam Găină. Cu o situație ca asta nu-ți prevăd multe zile!” Primarul s-a înfuriat, a început să înjure: nu-venea să creadă că în Măgura, ca pretutindeni de altfel, nu poate fi păstrat niciun secret. Carmen Rugină este o moașă abia venită în sat: o femeie tânără, brunetă, cu un trecut destul de dubios: niște ani de reeducare, cel puțin așa se spune. Când a venit să-i ceară nu știu ce act, Socoliuc a cercetat-o cu atenție, apoi i-a spus: „Eu știu ce-ți trebuie și ce-ți lipsește! În niciun caz nu e vorba de acte. Pe femei le trădează trupul și ochii!” „N-ai să-mi dai dumneata ce-mi lipsește mie”, i-ar fi replicat ea. „Punem pariu?” a plusat imprudent primarul. „Îmi faci imediat rost de locuință și mai adaugi o mie pentru cheltuieli de instalare! a condiționat ea pariul. Contra ce-mi vei cere!” Pariul s-a consumat undeva la o cabană a forestierilor și pentru Socoliuc a fost un dezastru. El susține că merita pierdut, dar arbitrul, Oituz, jură că „în fruntarea” n-a mai avut loc. Socoliuc s-a îmbătat de frică, drept care ea a trebuit să-l dezbrace și să-l culce, fiindcă el nici nu mai știa unde se află și de ce a mers acolo. Madam Găină este de părere că foloasele le-ar fi tras Oituz, dar de teama directoarei ezită să susțină asta în gura mare. De fapt, apariția acestei femei este singura noutate din Măgura: biografia a ajuns în sat înaintea ei, de aceea o

urăsc și o evită toate ne vestele. Ea trăiește singură, izolată, deși faptul acesta nu pare să o deranjeze: „Mai iau puțin aer de munte, se zice că ar fi mărturisit ea, și apoi mă transfer la spital. Nici la închisoare n-am trecut printr-o asemenea criză de bărbați!” Socoliuc mi-a șoptit într-o zi: „Nu-i adevărat ce se vorbește despre ea. Eu le-am inventat pe toate. Trebuia să o păzesc de asaltul altora până-mi fac eu timp... Aici, între bețivii și curvarii aștia, o femeie așa frumoasă n-are nicio șansă să scape cu fața curată. O prinde vreun tehnician de la mină sau mai știu eu cine, se mărită și până se satură de el ce mă fac? Vâslesc pe uscat? De la o anumită vârstă încolo contează fiecare zi. Să scap cu bine din campaniile astea de tot felul și să prind ursul, și pe urmă am să-ți dovedesc eu ce pot. Oricum, din sat nu poate pleca fără voia mea...” De o vreme încoace s-a întâmplat ceva ciudat și cu omul ăsta: scrie tot mai des poezii și amintiri despre trecutul lui glorios, vorbește numai despre sine în toate ședințele și caută un urs nemaipomenit. „Un asemenea animal n-a mai împușcat nimeni, niciodată. Te sperii până și de urmele lui. Uneori vine până-n apropierea casei, mă sfidează... Dacă pune etichete pe acoperiș s-a dus dracului șandramaua. Are un cap uriaș... Noapte de noapte... Și câinii amuțesc de frică. Aș săpa niște capcane, dar mă tem să nu observe și să plece din sat. Știe că-l vreau și nu-i pasă, mă provoacă mereu...” De că te va ori l-am însoțit pe Socoliuc până la creasta Bulzului, însă n-am descoperit nicio urmă, deși el îmi arăta foarte bucuros iarba căzută și, din când în când, îmi șoptea transfigurat: „Îl auzi? E pe-aproape. Atâta mai vreau: să prind animalul ăsta și să-l văd țeapăn pe părintele Benedict. Am să-i dau fetei ăsteia ce-mi cere, bani, casă, diplome, recomandări, dacă reușește să-l ducă în ispită pe călugăr. Și Carmen nu poate să nu-l ducă. Ar fi capabilă să trezească din nesimțire până și pietrele de pe drum. Vreau să-l știu pe popă nu numai mort, dar și în iad, în fundu' iadului! Țin eu așa, cu orice preț, să-i asigur și dincolo un trai plăcut! ăsta mă batjocorește, îmi ascunde ursul. Am să le arăt eu acestor rahați de măgureni că numai eu pot să prind un asemenea animal, oricât l-ar păzi nebunul” Nimeni din sat n-a auzit de acest animal fabulos, el însă nu se descurajează, îl caută mereu, trăiește cu anticipație clipa în care îl va târî pe șoseaua principală. „Mocofanii ăștia din Măgura n-au auzit

de nimic, dar pe plan mondial s-au mai descris asemenea cazuri!”
caută el să mă convingă. Uneori mă tem să-l însoțesc, dar în general îmi face plăcere. N-am de pierdut decât o nenorocită de viață și am de câștigat o slujbă cu mai mulți preoți și un loc stabil în Dealul Oarbei. Mă gândesc tot mai des că, dacă sălbăticiunea asta există cu adevărat, ea ar putea fericii o sumedenie de oameni. Chiar și pe tine. Îmi dau foarte bine seama: pot ajunge într-un mare oraș — și, cred, până la urmă că așa se va întâmpla —, părintele stă bine cu banii, avem pe ce să ne cumpărăm posturile, pot urca singur sau cu același sprijin într-o funcție importantă, pot să o las pe Codruța în Măgura și să-mi caut un socru în zonele mai de sus ale societății, însă deocamdată nu văd la ce mi-ar folosi. Același soare luminează peste tot și aceleași reguli asigură ordinea existentă. Oriunde găsești aceleași ziare și aceiași oameni. Eliberându-mă treptat de acel sentiment care mă ținea extrem de viu și-mi dădea un rost, pierzându-te deci, nimic nu mai are importanță. Mi-e imposibil să trăiesc fără dragoste, cel puțin așa simt acum, după ce am cunoscut-o cu adevărat, dar nici nu vreau să o cerșesc la nesfârșit. Știu, încă sunt tânăr, încă mai am dreptul să-mi încerc norocul, să o mai caut... Poate că, odată și odată, Codruța va izbuti să-ți acopere umbra, poate o alta... Poate voi găsi și eu un urs după care să alerg... Oricum, fii liniștită, nu mai am de gând să te caut, oricât m-ar costa abținerea, chiar dacă va trebui să mă leg singur cu lanțurile de gard. Am fost egoist, laș etc. Recunosc. Dar nici tu nu ești mai prejos. Nu știi să ajuți, să sari peste umbra ta. Poate că pierd renunțând la tine. Dar n-are importanță. Poți să cir culi în voie pe orice stradă. N-am să mai vin, dar asta nu înseamnă că am reușit să mi te scot din suflet. Nu depinde de mine.

Nu știu ce aș putea spune într-o asemenea împrejurare. Dacă totuși mai simți ceva pentru mine, nu întârzia să dai un semn: cred că ar fi deajuns să mă chemi în gând... Mă mai umilesc o dată, îmi fac țândări proiectele și... Spune ceva, orice, dar spune... Sau învață-mă cum să te pot urî!

În gând l-am chemat ori l-am pomenit aproape în toate momentele dificile sau libere și nu știu dacă a simțit sau nu, însă în preajma lui am fost nu o dată, mai ales noaptea, fiindcă așa cum erau, adeseori

brutale, dușmănoase, numai mângâierile lui le-am cunoscut, dar pe sul cerut, semnul pe care-l aștepta, n-am fost capabilă să-l fac. Am greșit? Am pierdut? S-ar putea crede că am procedat cu sânge rece: ai plecat, fii sănătos, rămâi acolo că mie mi s-a ivit fericirea, omul visat. Anton, tu ai făcut primul pas aiurea, vina îți aparține. Aș mai putea fi condamnată fiindcă am refuzat să discut cu el situația noastră atât de tulbure. Din păcate însă, Iustin cel real era foarte diferit de cel din scrisori, prin urmare, nu știu dacă am fi lămurit ceva. Mi-ar fi dat dreptate, s-ar fi condamnat, ar fi cedat pe toate liniile, dar pentru cât timp? Dacă s-ar fi mutat de la părintele Giurgea, dacă faptele lui ar fi rimat cu vorbele sunt convinsă că m-aș fi grăbit să-i ies în întâmpinare, el însă aștepta la căldurică, în deplină siguranță — sătul, îngrijit, spălat, cu femeia alături, cu discuri și bani la discreție chemarea mea. Aș fi înțeles și asta, aș fi izbutit să trec în cele din urmă chiar și peste cele văzute în noaptea aceea, în școală, însă niciodată, nici măcar în momentele în care animalul din mine îi ducea dorul, plângea, n-am reușit să-l iert pentru că a înjurat-o pe Codruța atunci, imediat, când era foarte aproape prima lor zi de dragoste, și nici faptul că mi-a descris-o ironizându-mi, involuntar poate, stângăciile, pudoarea. Și mai era ceva: egoismul lui pustiitor. Nu mi-a vorbit niciodată de frica mea, nu s-a întrebat cum o depășesc, ce fac în momentele de disperare, n-a bănuț că și eu aș fi avut nevoie să mă cunoască. Decât să mă umilească alții — dacă omenește nu putem discuta tot timpul —, l-aș fi preferat pe el: gata, am greșit, ai și tu un cec în alb dacă te interesează, punem punct aiurelilor și o luăm de la capăt. Dar să o facă, nu să o spună! Hotărârea mea nu era dintre cele mai comode și poate că la luarea ei a contribuit și frica de un nou eșec: dacă nu va avea curajul să vină chiar și după ce-l voi chema? Până la urmă, nu știu de ce, am lăsat totul în seama lui Helgomar și, neliniștită, pândeam clipa în care voi reuși să fiu numai cu el. Voiam să-i spun fără jenă: asta este, ce ați face în locul meu? E adevărat, am avut două ocazii la rând, însă atunci nimic nu mă îndemna să cred că o a treia nu se va mai ivi niciodată. De fapt, în seara când Victoria a lipsit aproape două ore — fusese chemată la o urgență —, eram foarte obosită: alergasem toată ziua cu o delegație de tehnicieni africani când prin oraș, când prin uzină, până nu-mi mai simțisem picioarele. „Măi

băiatule, mă sfătuiuse Săvinescu, eu spun în rezumat, dar tu să le explici pe larg realizările noastre. Că poate se prinde ceva și de ei. Și mai zâmbește-le, dragă, că o să-și închipuie că nu-ți plac minunatele noastre realizări!” Prin uzină au fost conduși de Rafiroiu care era într-o fază foarte proastă: „Deșteptii ăștia nu dau niciun semn că i-ar interesa ceva, îmi spunea mereu, deși acum am ce să le vând. Și încă marfa de calitate. La prețul ăsta nu mai pupă ei așa ceva până dă socialismul și pe acolo. Spune-le că-i bag în mă-sa! îmi repeta cam tot la a treia frază. Dar să le traduci exact. O înjurătură bine plasată are efect educativ. Eu răspund de cuvintele mele, așa că trimite-i în mă-sa”. „În engleză nu există înjurături serioase, îi explicam. Pe asta nu știu să o traduc!” „Păi, fac ceva pe școala ta. Atunci desenează-le!” Firește, n-aveam cum să-l ascult, oaspeții îi ignorau agitația și, în loc să se ocupe de comerț, o țineau înainte cu organizarea producției, dacă avem syndicate libere, dacă există egalitate deplină între diversele triburi din țară. Rafiroiu le zâmbea întruna, iar pe mine mă brufțuia că nu traduc tot ce zice: „Îi bag în mă-sa. Te-ai uitat la biletele lor de avion? ăștia au habar unde au aterizat? mă întreba el. Aș zice că au greșit și țara, dar și secolul. Fac mișto sau sunt dilii? Spune-le că acum triburile n-au cum să se certe că-s pe ogoarele patriei. Noroc cu ei, că altfel aș fi ieșit și eu cu întreg tribu’ să culegem porumb. Când porumbul se coace, muzele tac, triburile se înfrățesc. Rafiroiu dixit. Mai adu-le la cunoștință că eu mă ocup de organizarea haosului. Sunt doctor docent în haos. Dacă au vreo întreprindere care merge bine să mă ceară de la amicul nostru Crișan. Dar cu sau fără el, tot pun eu lăbuța pe tine!” Ochii lui aprinși când de furie, când de dorință, nu mă stă beau o clipă: între noi se stabilise un fel de intimitate nesuferită, întâmplările din ultimul timp, „secretele” comune ne apropiaseră pe un alt plan: îmi dispăruse frica de el, iar lui — orice urmă de reținere; ne înfruntam mereu, fără jenă, uneori și în public, încât imaginea altora despre mine nu era de natură să mă liniștească, mai ales că Rafiroiu se chinuia să lase impresia că ostilitatea mea este doar aparentă. Când îl bruscam, el râdea triumfător: „E o fiară puștoaica, are nerv! Lângă asta nu se adoarme!” Poate că această imagine a îndemnat-o pe doamna Cornea să-mi ceară sfaturi, sugestii, să se intereseze de cauzele mofturilor lui Rafiroiu: „Ce-o fi având, oare, șeful nostru?”

Cum ar putea fi readus pe linia de plutire?” Oboseala și nervii pe care le dat-o ram „șefului nostru” m-au obligat să amân discuția cu Helgomar, de atâta vreme așteptată. E adevărat, îi urmărisem gesturile, cuvintele și sperasem să se intereseze el de soarta mea, mai ales că Anton fusese de câteva ori prin Râul Doamnei și odată chiar și acasă pentru a-mi lăsa o valiză cu cărți, dar n-am fost capabilă să-mi înving oboseala și, poate, frica de un răspuns tranșant. Și tot cam așa s-a întâmplat și în seara următoare, când Victoria fusese de gardă. La început Helgomar se dovedise atât de pasionat de muzică, încât întrebările mele păreau puerile, lipsite de sens. Și mai era curiozitatea lui oarecum copilărească: dacă-mi și imaginez ceva când îl ascult pe Bach ori pe Brahms sau mă las în voia melodiei, mă abandonez ei, cum i se întâmpla lui în ultimul timp? Uneori îmi imaginam, alteori nu, fiindcă viața rămânea cumva în urmă, primea o calitate pe care nu eram capabilă să o ex prim și, cu toate că mă aflam pe un teren mișcător, de astă dată nu-mi păsa, prezența lui îmi dădea o siguranță teribilă. Aveam parcă atâta timp înainte încât nu merita să mă grăbesc. De prea puține ori mi s-a întâmplat să mă simt atât de liniștită. De la spital, Victoria ne controla prin telefon: „Să vezi tu, cu ochii tăi, dacă ia tabletele. Că aici are obiceiul să trișeze, îmi spunea. După asta, înainte de masă, poate să facă o baie. Dacă are chef lasă-l să se bălăcească... E aproape sănătos. Încerc să vin și eu să ciugulesc ceva, că leșin de foame!”

M-am bucurat mult că a întârziat în baie: ne eliberam, cel puțin pentru o perioadă, de muzică, ieșeam din atmosfera aceea gravă care-mi interzicea să cobor în cotidian și, în plus, aveam timp să-mi formulez întrebările în legătură cu Anton. „Măcar să le am gata pentru orice eventualitate”.

Contrar așteptărilor, Helgomar a ieșit din baie foarte crispat și, cu toate că-i pregătisem friptură cu ciuperci murate, a mâncat în silă, doar ca să-mi facă plăcere. „Ce ți-e și cu viața asta! a exclamat el după ce a sorbit două pahare mari cu vin roșu. Am rămas în apă mai mult ca altă dată... Era caldă, bună, săpunul — de calitate... Dracu’ știe, am mereu senzația că fiecare bucurie s-ar putea să nu se mai repete niciodată. Stăteam și mă uitam la spumă, la vană, la aburii cu miros de mere proaspete. E bine, îmi spuneam. E foarte bine... N-am absolut niciun motiv să mă plâng. Faianța nouă, albastră privită

prin vaporii îmi dădea senzația că mă aflu la mare. Ciudată plăcerea asta a noastră de a ne iluziona. În fond, de ce la mare trebuie să fie neapărat mai bine? Dar așa-mi închipuiam. E foarte bine... Ce-aș putea să-mi doresc mai mult?! M-au ciuruit păduchii și ploșnițele, am mâncat mălai cu marmeladă sau mălai cu pâine uscată, m-au tăbăcit apele silicoase, frigurile cele mai tâmpite, la fel și căldurile... Am lucrat în apă până ia genunchii, dezbrăcat, acolo, în fundul pământului... în căldura aceea umedă care te stoarce de putere, de gânduri, de luciditate: să ies cât mai repede, îți spui prostit. Mi-am îngropat atâtea prieteni și am scăpat de atâtea ori ca prin minune de atenția colegei noastre de serviciu, moartea... Stăteam în baie și-mi spuneam: e foarte bine. Ce motive aș avea să fiu nemulțumit, când am, în sfârșit, tot ceea ce-mi doresc? Uite, vin, mănânc, dorm, ascult Mozart, Bach, Brahms, mă bucur de o atenție cum nici n-am visat. S-a cicatrizat puțin chiar și rana pricinuită de moartea soției... Și ce rană! S-a chinuit îngrozitor. Ea își dorea din răspuț să trăiască, eu, știind că n-are nicio șansă, îi doream să moară, să nu se mai chinuiască. Mă simțeam ca ultimul mișel: să dorești moartea celui mai apropiat dintre oameni! Și-acum, vezi, e bine, am tot ce mi-am visat... Ce-mi trebuie mie buclucuri? De ce să mă mai leg la cap? Morții sunt în rai... După ce ai lucrat atâtea ani sub pământ, oricâte păcate ai avea, numai acolo, în rai, poți ajunge. Ei nu vor nimic, se simt bine. Femeile și copiii lor au pensii... Ce nevoie am eu de adevăr? Vin, fac baie, mănânc, ascult muzică, beau, ei dorm liniștiți, în pământ, Cristescu a scăpat de o belea, viața merge înainte... Ce rost are? Mizeria îndurată până acum, riscurile asumate, neliniștea, frica de moarte, umilințele suportate îmi dau dreptul la această apă. Am prea puține lucruri să-mi reproșez în acești ani. Merit un pic de odihnă... Și de ce să mă mai tulbur eu cu încăpățânarea mea stupidă o ordine perfectă? Cristescu îmi spunea: «Frate David, dacă nu te astâmperi s-ar putea să regreti. Pentru că eu n-am obiceiul să-i tolerez pe cei ce-mi stau în drum. Te calc voit, din greșeală sau din necesitate, dar te calc!» Ce câștigi, frate David, mă întrebam stând acolo, în apa caldă, odihnitoare?"

Cu capul plecat, rupând în bucăți mărunte niște șervețele de hârtie, Helgomar mă ignora cu desăvârșire: vorbea încet, calm, de parcă nu și-ar fi dat seama că un altul îi asculta gândurile; din când

În când îi umpleam paharul, el însă nu-mi mulțumea ca altă dată prompt, prietenos, iar eu ezitam între a mă retrage și a asista în continuare la un monolog pe care nu-mi făcea nicio plăcere să-l aud: constatam că Victoria și-a impus punctul de vedere și pe măsură ce cuvintele se înșiruiau liniștite, unul câte unul, în favoarea aceleiași idei, parcă și el își schimba înfățișarea, consistența: mi se părea mult mai bătrân, fragil, un fel de creștin catolic ce se confesa unui duhovnic nevăzut sau ignorat. Eficiența fricii și a bătăii, observam copleșită de milă, dar și de regretul că ceva din dragostea lor se deteriorase, nu mai era cum a fost. Se apărau prin fugă. Sigur, ideile nu-mi erau prea clare însă în ochii mei nu mai erau invulnerabili: seninătatea și liniștea de la început se diluaseră; ciocnirile dintre ei erau mult mai dese și mai violente, dar în realitate sentințele erau pronunțate: căutau doar să joace rolurile de altă dată. «Frate David, îmi spunea Cristescu, sunt convins că măcar în filme ai văzut coride. Toreadorul intră în arenă. Mulțimeal aplaudă, delirează. Iese și taurul. Omul luptă, ezită, încearcă. Uneori reușește, alteori nu frica învinge și atunci lumea îl condamnă, urlă, insultă. Ei nu-i pasă fiindcă ea este în afara oricărui pericol. Niciunul dintre cei ce insultă nu se pune în situația toreadorului. El învinge sau este învins. Înving în arenă, în luptă. Dar ei nu se gândesc la asta. Ei se răcoresc insultând sau aplaudând. Câștigă sau pierde prin procură. Nimeni n-ar cobori în arenă să ia zdreanță roșie și metalul din mâna celui căzut. Ei se întorc acasă fără nicio rană. Știu doar să-i aplaude pe învingători și să-i hui due pe învinși. În cazul tău, frate David, taurul e mai puternic decât tine. N-ai decât șansa de a te face de râs. Dacă ești masochist, te privește!» Apa era caldă, bună... Morții sunt morți. Comisia a constatat că ei sunt de vină și, firește, eu, în primul rând eu. Cine mă pune să merg înainte când știu că nu pot câștiga? Cine mi-a dat în seamă cizmele altora, armătura minei, carbidul, lămpile, scările, mâncarea, vinul, demnitatea și speranțele acestor oameni? Nimeni. Și atunci?"

Vocea îi slăbise treptat încât ajunsese să vorbească în șoaptă. Părea foarte neliniștit: asculta încordat zgomotele, se oprea brusc la mijlocul frazei, apoi, din senin, se grăbea de parcă n-ar mai fi avut timp să-mi spună tot.

«Frate David, îmi zicea Cristescu, nimeni n-are chef să se complice. Suntem, în esență, niște lași. Tu crezi că dacă te bați cu mine ești curajos? Nici vorbă. Ești mult mai laș decât alții fiindcă tu vezi foarte, foarte bine ce se întâmplă, cunoști adevărul adevărat, dar te porți de parcă nu l-ai cunoaște. Ei n-au nicio vină fiindcă-s ignoranți. Tu, în schimb... Cei mai lași, frate David, sunt tocmai cei ce trec drept curajoși. Aștia sunt și cei mai de condamnat: își aleg obiective mici la care pot fără mari riscuri să ajungă. Tu să mă înfrunți pe mine? Teoretic ar fi posibil. Practic, nu. Morții pot să aibă câștig de cauză cândva, peste un timp cam îndepărtat, dar până atunci nu-mi pasă! Eu nu fac istorie, nu dialoghez cu ea, eu mă ocup de minerit aici, în Valea Sărată, la *Nepomuc!*» Dar și adevărul pe care trebuie să-l apăr ori să-l scot la lumină este aici, la *Nepomuc*, i-am zis. Aici, la *Nepomuc*, ne-a fost dat să ne înfruntăm cu arme inegale, noi, cei ce nu facem istorie. Și pentru ce chestie absurdă trebuie să ne batem!

După câteva ezitări s-a ridicat încet de la masă, mi-a mulțumit, apoi și-a îmbrăcat haina și iarăși s-a așezat pe scaun, în fața mea: avea privirea clară, limpede, iar pupilele lui negre, mari, mă înțepau pur și simplu. „Ce ridicol e Cristescu ăsta, mi-a zis, de parcă aș fi fost la curent cu toate dialogurile lor. Se bucură că nu se găsesc oameni care să ia pânza și fierul toreadorului învins. În loc să plângă de rușine, se bucură. Adevărul este că întotdeauna au fost, dar lui îi place să închidă ochii. Altfel, cu ei deschiși nu i-ar ieși demonstrația... Ceea ce nu ne convine ignorăm sau minimalizăm. Cred că i-am acordat prea multă atenție. Altceva am vrut să-ți spun: nu te-am întrebat doar așa, pentru a ne afla în vorbă, dacă îți imaginezi ceva când ascuți muzică. Eu, ciudat, de cele mai multe ori, indiferent de compozitor, îmi imaginez același lucru: întunericul coborât pe neașteptate, scara prăbușindu-se sub greutatea oamenilor, apoi gemete, morți, învălmășeală, pocnete, lămpi cu acetilenă lovindu-se de căști, înjurături, copii îndurerați, mame, și vagoneții aceia solitari aducând cadavrele... Atâția vagoneți ca aceia am văzut de când sunt... Fie Bach, fie Brahms, fie Haendel... Orice s-ar întâmpla, nu mai pot da înapoi. Nu mă pot elibera decât într-un singur fel: mergând până la capăt cu morții, cu victimele. Rămânând cine sunt...”

S-a ridicat brusc și, cu o figură de copil care făcuse o gafă, mi-a prins mâinile: „Eu plec. Plec de tot. Este singura mea lașitate. N-aș fi fost capabil să iau această hotărâre cu Ria alături... N-am niciun argument, în fața ei toate mor, în afară de sentimentul că trebuie să plec. Am chinuito destul. A fost frumos totul, n-aș fi vrut cu niciun preț să degenereze... Povestea noastră poate fi salvată numai plecând la timp. O respect și o iubesc prea mult, încât ar fi un păcat enorm dacă aș mai rămâne. Un lucru te rog: vreau să știi numai tu că plec definitiv”. „Deși aș dori, nu sunt foarte sigură că voi fi în stare să-i ascund acest lucru. E dreptul ei să știe...” „Bine, a acceptat el, măcar până mâine-dimineață... Spune-i că dorm dacă sună... Restul... De fapt, știe, am discutat nu o dată. Insist să nu mă caute la mină sau în altă parte...” „Bine...” „Ce ciudat, noi doi n-am vorbit aproape nimic. Dar va trebui odată și odată... Am multe păcate, dar nu și pe acela de a fi foarte laș... Sper să se termine cu bine povestea cu suitorul, cu... Și ne vom revedea, cel puțin așa cred...” „Aș fi ținut foarte mult să nu vă văd fugind ca fostul ei soț... Ceea ce faceți acum anulează cumva iubirea, dacă a fost... Victoria știe și poate să suporte chiar și adevărul. Dar nu e treaba mea, am zis deștepționată și uimită, în același timp, de propriul meu curaj. A suferit destul pentru dumneavoastră...”

Trăisem în umbra ei, mă acomodasem felului ei de a fi, o menajasem și o înțelesesem fiindcă în clipele acelea ea avea cea mai importantă suferință și, iată, mă pomeneam vorbindu-i cu cuvintele ei, folosindu-i argumentele. Dar perspectiva absenței lui mă durea și pe mine. Apărând-o mă și răzbunam, pentru că nu mai aveam timp să discutăm și situația mea. Și mai era ceva: uram nespuse așteptarea. Așteptarea lui. „Știu... Așa îi va fi și mai ușor... Poate va reuși să se liniștească. Nu vreau să o târăsc după mine... Eu m-am obișnuit să pierd...” „Și ea...” „De asta-mi pare rău. Dar nu mor, nu plec de aici, din Râul Doamnei, este un moment critic trecător”. „Vă cer iertare... E caraghios să vorbești fără să știi prea bine despre ce...” Helgomar n-a adăugat nimic, deși ar fi vrut; înainte de a ieși ca de obicei prin spatele casei, mi-a sărutat mâna cu o stângăcie comică: părea nehotărât, ceva important rămăsese nespuse, ceva trebuia lămurit cu orice preț. Poate simțea nevoia să corecteze imaginea confuză pe care mi-o lăsa în clipa aceea, însă

nu mai avea timp, se temea probabil să nu apară Victoria. Ultima lui imagine — îmbrăcat în hainele de lucru pătate de apele silicoase, motorină și uleiuri, cu rucsacul verde, greu în spinare, ochii roșii, tulburi, cerșind înțelegere — le-a acoperit pe toate celelalte.

Atunci n-am fost conștientă de implicațiile acelei plecări; nu vedeam în ea decât o grijă reciprocă, adusă la absurd: dorind să se menajeze unul pe altul, își măreau fără să vrea rănilile; eram convinsă că s-au cunoscut prea târziu, într-un moment când nimic nu mai putea fi schimbat în psihologiile lor. Aveau o nevoie dureroasă unul de celălalt, de căutare, tânjeau, se chemau iar când ajungeau să fie împreună izbucneau cu frenezie nepotrivirile. Și dacă altă dată presupunerile mele nu erau foarte departe de realitate, acum reacțiile Victoriei au depășit orice închipuire. La amiază, când ne-am revăzut, i-am povestit tot ce a zis Helgomar, chiar și ce m-a rugat să nu spun, ea însă n-a avut răbdare să mă asculte până la capăt, s-a repezit pur și simplu la mine și a început să țipe ca scoasă din minți: „De ce nu mi-ai telefonat imediat? De ce nu m-ai anunțat? Că doar mie îmi ești obligată, nu lui! Ați avut ceva de împărțit și-mi ascunzi! Nu se poate să nu știi unde a dispărut așa, pe nepusă masă, și mai ales de ce! Nu era vorba de nicio plecare în viitorul apropiat iar la telefon zici că nu l-a căutat nimeni. A fost ceva între voi!” Își pierduse orice control: plângea, mă zgâlțâia, se răstrea la mine, amenința; disperarea ei avea însă unele accente atât de vulgare încât multă vreme n-am fost capabilă să schițez un singur gest sau cuvânt; nu mi-aș fi putut imagina că este în stare să coboare atât de jos; eu însă nu o condamnam pe ea, ci pe mine: eterna incapacitate de a cunoaște oamenii și prostia de a mă abandona fără precauții, după câteva cuvinte frumoase. „Taci fiindcă ești vinovată!” îmi striga văzându-mă că nu reacționez în niciun fel. „Dacă îți folosește la ceva, recunosc și asta, i-am zis într-un târziu. Oricum, nu mi-aș fi închipuit vreodată că mă evaluezi doar la atât. Am plecat. Spune-mi cât îți datorez?” M-a privit într-un fel ciudat, de parcă abia atunci s-ar fi deșteptat dintr-un coșmar și, fără să scoată un cuvânt, s-a retras obosită în camera ei. După un timp, am auzit telefonul sunând, dar nici ea și nici eu nu l-am ridicat; eram ca împietrită: alungasem din mine orice sentiment, orice gând; eram seacă, pustie, preocupată doar de pulsația ritmică, zgomotoasă a

arterelor de la tâmpile; îmi pierdusem auzul, văzul, în ochi îmi înghețase imaginea ei: ochii roșii, tulburi sfredelindu-mă. Cu dinții strânși am început să-mi adun lucrurile, însă pe măsură ce le aruncam în valize mă invada un fel de greață de tot ce atingeam încât mi-a fost imposibil să termin împachetatul. Am ieșit în stradă și, când am dat de primul telefon public, l-am sunat pe Anton: „Te rog fă ce poți și ajută-mă să mă transfer de aici. La voi, în altă parte, unde vrei, dar cât mai repede! vorbim când ne vedem. Sună-mă numai la uzină. Unde m-am mutat nu există telefon...” Adevărul este că, în clipa aceea știam doar că trebuie să plec, însă nu mă gândisem unde. Abia mai târziu am apelat la doamna Sava, fosta mea gazdă, care mi-a oferit temporar camera ei de lângă poartă. Pe Victoria am regăsit-o trântită în fotoliul negru: nu se fardase, nu se îngrijise, arăta groaznic. „Tu ești nebună? mi-a spus. Cum să pleci de aici? Cum să mă lași și tu?... Cu ce ți-am greșit și ție? Știu, te-am jignit, n-am să mi-o iert niciodată, dar trebuie să mă înțelegi, mi-am ieșit din minți... Și apoi există tendința firească de a arunca vina în spinarea altora... Am procedat ca ultima tâmpită. La fel și cu el... Poate este spiritul de posesiune, poate teama de singurătate și moarte... Oricum, continui să cred că voi nu înțelegeți încă nimic... Tu mai ai timp, el însă nu. Sunt de acord să riști, să faci imposibilul... să-ți aperi convingerile, dar numai când ai o minimă șansă. Adevărații curajoși nu sunt orbi, au descoperit o șansă, fie și una la mie, cred în ea și mizează totul pe ea. El este un lucid. Cristescu nu-i dă nici măcar șansa de a fi martir; el reușește să murdărească, să ungă totul cu rahat îl văd înghețat sub un gard sau la balamuc. Viața asta de sălbăticiune, a trăi hăituit, să... Și el, caraghiosul, știe că morile de vânt sunt chiar mori de vânt și totuși merge de nebun spre ele... Nu-mi pasă că m-a lăsat; nu e primul, dar mă doare că nu poate să o sfârșească decât în ridicol... Mâna mea o refuză, iar altele nu i se vor întinde... Nu cunoaște lumea în care trăiește... Nu i-am cerut să renunțe la nimic, ci doar să fie mai maleabil și să nu mă mai menajeze, acum, când am ajuns să mă confund cu el...”

O priveam cu foarte multă înțelegere: era bătrână, slabă, învinsă. Mă gândeam că Helgomar vruse cu adevărat să o menajeze, dar

dincolo de asta, eram tot mai convinsă că a sosit și sfârșitul poveștii lor și ea nu era conștientă sau încă nu voia să accepte.

Cunosc, doctore, acest îngrozitor sfârșit... Ca o căruță care cu cât se apropie de fundul prăpastiei, cu atât prinde mai mare viteză: n-ai cum să i te opui, stai și aștepti dezarmată impactul. Spui exact cuvintele de altă dată, repeți involuntar gesturile atât de familiare, respiri același aer, trăiești în aceleași locuri și, cu toate astea, nimic nu se mai poate repara. Ceea ce altă dată te bucura acum te irită... Totul este așteptare, istovire, pândă și neîncredere: în cuvintele în care altă dată te sprijineai ca de un munte, în simțuri. Trăiești ca într-un spațiu cu oglinzi deformatoare. Suntem noi cei de altă dată și totuși alții. Uneori apar, neașteptat, pauze, clipe de uitare, de iertare jalnică, ele însă intervin în glumă, doar pentru a putea contempla dimensiunile eșecului. Ești conștientă că împreună nu se mai poate, dar ți-e teamă să te desparți, deși știi că orologiile au luat-o razna, că busolele au intrat într-o perturbație magnetică. Implori neprevăzutul să le readucă pe toate la normal și tot lui, cu alt glas, îi ceri să pună capăt acestei boli istovitoare. Așteptarea sfârșitului și frica de el... Senzația că mergi pentru prima dată cu proteze... Cauți cu obstinație cauze, motive, însă nimic nu mai poate fi explicat: suverană este doar alunecarea... Refuzi să crezi: ochii, buzele, mâinile atât de cunoscute sunt aceleași. Aceleași, dar învăluite într-un aer de înstrăinare: bănuiești că după un timp nu-ți vor mai spune nimic și nu poți înțelege imensa putere a normalului de a acoperi totul, de a înlocui totul. În unele clipe de relaxare sau de oboseală descoperi cu spaimă iubirea, fosta iubire, metamorfozată în grijă: crezi sau încerci să te minți ci ți-ar veni mai ușor dacă ai putea să-l încredințezi altcuiva... Ai vrea să-l știi în siguranță, să te bucuri de fericirea lui... Dar și această dorință este destinată eșecului, ca și speranța ce însoțește agonia, că impasul poate fi depășit: în realitate nu se despart doi oameni, ci moare o lume... Și moare absurd, așa cum moare orice om, doar fiindcă așa trebuie... Moare exact din motivele pentru care altă dată se naștea...

Pe Victoria am înțeles-o, am iertat-o, însă la ea n-am mai putut rămâne: îmi lezase foarte grav încrederea în ea și nu numai în ea, drept pentru care, oricât m-aș fi străduit, mi-ar fi fost imposibil să-i văd chipul bun, poate cel adevărat, ci numai chipul din momentul când mă umilise. Repetam mereu, obsedată: dacă într-un moment de furie mi-a spus ceea ce mi-a spus, înseamnă că asemenea gânduri i-au trecut și altă dată prin minte. Și ce să-i fi făcut? Să neg, să o asigur că n-are nicio legătură cu realitatea, să jur, să plâng? N-am fost capabilă. Plecând îi lăsam toate drumurile deschise spre Helgomar sau spre oricare alt bărbat. N-aveam decât vina de a ne fi născut la date diferite, însă trăind alături o obligam să se compare și să se gândească mai des la propria-i vârstă. Și-apoi, era prea târziu să repar ceea ce stricasem de la bun început. Nu ne delimitaserăm teritoriile, acceptasem o viață echivocă de familie, și nu de chiriașă. Fugind de mine plătisem scump tentativa de a trăi prin alții. Oricum, în clipele acelea, despărți rea de Victoria m-a durut poate mai mult decât cea de Iustin. El mă avertizase într-un fel, eram ceva mai pregătită. De atunci, pe Victoria am mai întâlnit-o de câteva ori: ne-am oprit, am pălăvrăgit împreună, însă totul era fals, artificial ca și invitația ei de a-mi reveni. Foarte ciudat, mi-a fost pur și simplu frică să o întreb despre Helgomar: nu voiam să aflu ceea ce bănuiam, nu doream să măresc eventualele răni și nu țineam să mă suspecteze că mă interesez din alte motive. Ne promiteam vizite, întâlniri, discuții lungi ca altă dată, însă cât am stat în Râul Doamnei n-am trecut niciodată dincolo de cuvinte. Cam la o lună după transfer, a trebuit să revin în Râul Doamnei după niște acte. Atunci doamna Cornea mi-a spus că am fost căutată cu insistență de către doctorița la care am stat; ea însă, presupunând că între noi există ceva neclar, datorii etc., a refuzat să-i dea noua mea adresă. „Încăpățânarea asta nu putea decât să mă facă să bănuiesc motivele, mi-a zis ea. Ai avut destule cheltuieli cu mutatul, mai poate să aștepte, să nu se zgârcească tocmai cu tine!” „Cum ați putut să faceți așa ceva? Trebuia să mă întrebați”, i-am spus revoltată.

M-am dus în grabă la dispensar și, din prima clipă, m-au frapat ciorapii și bluza negre. „Aș fi vrut să stai puțin cu mine, chiar dacă n-ai avut tăria să treci peste acel incident stupid. O vreme mi-a fost pur și simplu frică să rămân singură; toate îmi aminteau de el: pereții,

ușile, patul, obiectele pe care a pus mâna, florile, mai ales florile... Mă înnebuneau zgomotele, șoaptele, până și bătaia vântului... Nu știam că ai plecat". „Da, i-am răspuns. Din păcate... Dar ce s-a întâmplat?” „Cum, n-ai aflat încă? Helgomar nu mai este!” „A murit?” m-am interesat îngrozită. „Nu știu. Nu cred, adică...” „Nu înțeleg...” „Păi, nici eu... Eram obișnuită cu aparițiile și disparițiile lui. Am tot așteptat să sune... O săptămână, două, o lună... Involuntar m-am gândit la tine, pentru că, sunt absolut sigură că l-ai iubit și tu... Eram convinsă că mai nou te ține la curent cu istoriile lui. Eu îi oferisem totul, însă acest *totul* era cam mic. Tu aveai și mai multă răbdare... Nu te gonea din urmă vârsta cu spaimile ei. Și, drept să-ți spun, aproape că nu-mi părea rău... Am intrat în panică abia când am aflat de la doamna Cornea că te căsătorești cu respectivul director. Abia atunci am fost convinsă că nu știai nimic; deci, că n-a fost nimic între voi... N-are rost să-ți spun cât mi-a părut de rău pentru gândurile tâmpite despre tine... El îmi interzisese să-i caut prietenii orice s-ar întâmpla și, din aceeași stupidă grijă, am respectat consemnul. Panica m-a făcut să trec peste orice. Am început colindul, cercetările... Oricât ți s-ar părea de ciudat, m-am gândit în primul rând la o altă femeie. Și nu-mi va ieși niciodată din minte... Asta simt, asta vreau să cred... Am umblat ca o nebună. Nevasta unuia dintre cei ce au murit atunci cu suitorul mi-a șoptit că Helgo a fost condamnat la închisoare pentru neglijență și așa și pe dincolo... N-am crezut-o. Dacă ar fi fost vreun proces aș fi auzit și eu... Un miner ai cărui copii se află la tratament la mine mi-a șoptit că a murit într-un accident. Primise ordin să exploreze o gale de părăsită încă din secolul trecut... Găsirea de noi resurse și altele...Zgomot, o surpătură... Poate o explozie... Chestie de săptămâni sau luni până vor ajunge la el... Dacă vor mai ajunge! Trebuie să se perforeze mult... Oricum, nu mai poate fi în viață... M-am dus la Cristescu. Nu trăim în junglă, ci într-o țară civilizată, cu legi clare pentru toată lumea... Acesta mi-a spus că nu știe ce s-a întâmplat cu el. De mai bine de o lună nu s-a prezentat la lucru și el, conform legii, dar cu părere de rău, că era un cadru excepțional, cu mare experiență, a trebuit să-i rezilieze contractul de muncă... Tocmai acum când avea atât de puțin până la pensie... Mi-a arătat acte, totul... Nu m-am mirat. Astăzi, hoții lucrează cu acte-n regulă. A anunțat că și el

miliția, însă a insistat să o fac și eu, că ar urgenta situația... L-am întrebat despre galeria părăsită și a izbucnit în râs. Fugi de-aici, cucoană, nu se pierde un nasture, dar un om?! Și încă ce om! Eu n-am dat niciodată un asemenea ordin. Și nimeni din conducere! Iar apoi avem specialiști în explorări, dar și în salvări în caz de nevoie! Interesați-vă la cine doriți din conducere... Să dispară un om? Mă faci să râd. Poți întreba pe cine dorești, poți umbla din casă în casă, din instituție în instituție. Sigur, ne-am certat, căci nu-i atât de ușor să conduci atâta lume, să le asiguri oamenilor hrană, locuințe, echipament, dar numai din contradicție iese adevărul. Eu îi stimez numai pe cei ce mă contrazic. Un om puternic nu se teme de adevăr! Poate e altceva la mijloc: n-ar fi exclus să-l descoperim după un timp la o damă... Dragostea e oarbă... Și, la vârsta lui, îți pierzi ușor mințile. Află de la mine: era cam iubăreț și de atunci a schimbat câteva dame: avem mine multe, dame și mai multe, iar el era un mare specialist și îl lua oricine imediat. Iar dumneata, știu de la el, îl cam sufocai. Femeie crampon!” Am început să-l înjur, să urlu, să ameninț. M-au dat afară cu mare dificultate. Am stat două săptămâni internată. Nu mai puteam... M-am dus iar în Valea Seacă, dar n-am aflat nimic, iar Cristescu a zis că, la urma urmei, nu-i sunt nici rudă, nici soție și nici măcar concubină! Și au perfectă dreptate. Mi-e greu să admit că s-a săturat de mine, dar nu exclud o asemenea posibilitate. Ne-am despărțit definitiv de cel puțin zece ori și tot la mine a revenit după un timp!

Victoria îmbătrânise mult: sub ochi făcuse pungi mari, de ne somn și oboseală. „Tu ce simți?” s-a interesat iarăși, însă nu m-am grăbit să-i răspund. M-am gândit mult. Mi se părea absurd să-i creez vreo iluzie, deși simțeam că așteaptă să-i spun că trăiește, însă nici nu aveam dreptul să-l declar mort, cu toate că așa înclinam să cred. „A avut numeroase conflicte cu huliganii ăia, a spus ea în șoaptă. Și i-au rămas la mine diferite obiecte, hârtii, fotografii de familie...” „Și logica și simțurile mă fac să cred că Helgomar trăiește”, am mințit eu și Victoria s-a luminat brusc. „Dacă ar veni odată, că nu mai am nervi să-l aștept! Nici cu el nu era viață, însă, așa, viața e un coșmar care nu se mai termină. Toată luciditatea mea doctoricească s-a dus dracului. Mă pomenesc rugându-mă. Rugându-mă pentru el, ticălosul... Ghinionul: să-ți iasă în cale un utopist! Nu se poate să nu

se fi convins că, din păcate, s-a înșelat. Uite, domnul meu, i-aș zice, s-a întâmplat exact așa cum am prevăzut: doar eu mai știu de tine, eu cea abandonată din prea multă iubire! Cine îți mai pronunță numele? Cine mă ajută să te caut? Acum numai Cristescu își permite să declare că te iubește, că te-a prețuit... Sunt convinsă că el știe totul... Ca o caraghioasă ce sunt imaginez zilnic cele mai stupide scenarii: să i se întâmple ceva lui Cristescu încât salvarea să depindă numai de mine: să îl am cu ceva la mână și să-l oblig la un schimb de informații; să găsesc eu vreuna din fufulițele lui pentru a o convinge să-l tragă de limbă... Ca să vezi! Mi-am găsit și eu un țel în viață... Mă consolez însă, că nimeni nu poate rămâne normal până la capăt uneori mă condamn pentru câte copilării îmi trec prin minte, alteori mă surprind reacționând ca o cretină... Poate drumul invers pe care suntem obligați să-l facem o bună parte din zi, adică să ne coborâm mereu la înțelegerea subcorticalilor... Până la urmă, dacă o ținem tot așa, n-o să mai fie nevoie de cuvinte, o să comunicăm prin semne... L-am evocat apoi din nou pe Helgomar și am făcut-o cu reală plăcere deoarece, înțelegeam amândouă, numai el ne mai apropia. Și pentru câteva momente ne-am simțit ca odinioară, când ne beam cafeaua sus pe terasă și invadate de bucuria stârnită de iarbă, arbori și flori ne desprindeam parcă de propriile noastre corpuri și pluteam ca aerul răcoros al nopții deasupra pământului sănătos, roditor. Am plecat asigurând-o că foarte curând ne vom revedea. „Sper că m-ai iertat și că mi-ai înțeles ieșirea aceea, mi-a zis iarăși. M-a torturat mult timp...” „Cum să nu te înțeleg? am asigurat-o. Nu merită să-ți mai amintești. S-au întâmplat atâtea încât am impresia că de atunci au trecut secole...”

Adevărul este că am mințit numai pe jumătate: am înțeles-o însă, oricât m-am străduit, mi-a fost imposibil să o iert sau, mai exact, să trec peste acel incident. Eram aproape desensibilizată la mitocăni, grosolăni; nu mă mai impresionau propunerile gen Rafiroiu, strigătele și înghiontelile din mașini sau de la cozi, criticile aberante din zecile de ședințe care de care mai inutile, Victoriei însă îmi fusese imposibil să-i trec cu vederea ieșirea, deoarece mă încredințasem ei cu tot ce aveam; nu mă umiliseră vorbele, nedrepte, spuse cu brutalitate, ci faptul că de atâta timp nici măcar nu încercase să mă cunoască. Chiar și în vremea când îmi relata

disperatele ei investigații pentru a-l găsi pe Helgomar mă gândeam ce simt și, din răspuțeri, îmi impuneam să trec peste cele întâmplute, dar orice ar fi făcut nu mai era aceeași, legăturile dintre noi se rupseseră iremediabil; recunoșteam deschis că o admir, însă, în realitate, sentimentele bune ce î se cuve ne-au se întorceau din drum, neputincioase, nu izbuteau să ajungă până la ea. Îmi era rușine de ceea ce simțeam, lipsa de generozitate mă micșora în propriii mei ochi, dar asta era, o puteam înțelege, conștientă cum și nimic mai mult. Mai târziu, mi-am dat seama că în subconștient îi atribuiam și o altă vină, care, în realitate îmi aparținea: plecarea din Râul Doamnei. Îmi convenea să cred că isteriile ei m-au stârnit; în lipsa lor aș fi amânat transferul și poate aș fi avut timp să-l cunosc mult mai bine pe Anton Crișan. Firește, nu ea m-a pus să intru în ea bina telefonică din centru și să-l sun, însă nerecunoscându-mi inte general vina, împărțind-o, mâhnirea mea, regretul mi se păreau mai ușor de suportat Până la urmă, m-ar fi obligat să fac gestul respectiv, chiar viața pe care o duceam: înghețată, fără orizont și fără speranța că voi găsi un singur pai de care să mă agăț; și chiar dacă ar fi existat, și poate că a existat, sunt sigură că nu l-aș fi văzut. Visam un loc de muncă unde să pun și ceva din mine, să-mi placă, să am sentimentul că sunt utilă — la o școală măcar — însă îmi dădeam seama că în Râul Doamnei nu pot aspira la așa ceva; acolo, poate și din cauza lui Iustin, totul era așteptare, nădăială, urât... Insuportabil provizorat! După ce m-am pomenit iarăși la doamna Sava — revenită deci în punctul din care am plecat —, la pisoii vagabond și la zecile de porumbei ce pătrundeau cu nerușinare în bucătărie, la vecinii de la etaj care nu puteau face dragoste decât după ce se băteau ca chiorii, la bătrâna care culegea coji de pâine de prin toate coșurile cu gunoi, la Bubi și la Kiki, vagabonzii ce terorizau blocul cu motocicletele lor fără țevi de eșapament —, mi-am spus că am neapărată nevoie de un nou început, chiar dacă și acesta va fi cu stângul! Și atunci, n-aveam decât o singură soluție: Anton. El îmi oferea două certitudini — un post la documentare, cum avusesem, și garsoniera părăsită de maică-sa — și două promisiuni: transferul la Universitate și prietenia lui total dezinteresată. „Am s-o ție, teoretic, firește, am bani, am femei câte doresc, am posibilitatea de a pleca pe unde-mi convine, dar n-am prieteni și uneori mă simt atât de

singur încât îmi vine să urlu. Ducem o viață teatralizată la maximum... Când scap de rolul din piesa tâmpită pe care o joc la slujbă sau cu iubita interesată de o noapte ori de o săptămână, mă pomenesc atât de pustiu, de gol încât sunt fericit că nevastă-mea începe să-mi vorbească pentru a mă răni, firește, despre Corfaru al ei, inteligența aceea oacheșă și aproape cheală... De fapt, i-am și spus: nu-ți mai pierde timpul căutând fel de fel de locuri de întâlnire! Adu-l acasă, că tot nu-mi pasă! Cu cât vă vede mai puțin lumea împreună, cu atât ne facem mai puțin de râs și ne prelungim agonia! Mă bucur când pot ajuta... Te-ai hotărât la timp. Mâine posibilitățile mele vor fi egale cu zero. Sunt și eu decis să trec în învățământ... Am nevoie de liniște... Nu-ți faci planul din motive independente de tine, nu-i placi lui Velescu sau cine mai știe cui, și tot directorul este de vină. Cei cu ideile n-au habar de practică, iar cei cu practica sunt prea mărunți. Plec singur, fără ajutorul lor. Nu vreau să cad în ridicol... Nu mai pot trăi așa, împrăștiat... Trebuie să existe ceva ferm în mine, un punct de sprijin, un ax... Acum am sentimentul că sunt ca un cerșetor, cu pălăria întinsă, la colțul străzii... Vreau puțină afecțiune, vreau să creadă cineva în mine... Trebuie să opresc, în fine, această rătăcire aiuritoare...”

Dacă-l credeam? Da, doctore... Eram convinsă că asemenea vorbe nu le pot spune decât cei ce le simt cu adevărat, și Anton vorbea parcă în locul meu, îmi exprima propriile-mi nevoi, iar în clipele acelea, mă gândeam mai mult la durerile mele decât la ale lui. Important mi se părea să plec imediat, fără să mă uit înapoi: nu mă interesa ce se va crede despre mine! Și în Râul Doamnei eram bârfită în fel și chip fără să fiu vinovată. De fapt, organismul întreg refuza această localitate, refuzam și mă refuzau pământul, cerul, copacii, aerul dulceag încât începusem să trăiesc numărând zilele și temându-mă că Anton nu va reuși, pentru ca, în momentul în care i-am auzit asigurările la telefon și apoi, în sfârșit, data când va veni să mă ia, să m-apuce frica. Eram un ghem puternic de spaime, șovăieli și bucurii, încât cel mai adesea îmi era imposibil să-mi precizez starea dominantă: uneori mă surprindeam vorbind singură, gesticulând absurd sau plângând fără un motiv anume, pentru ca, puțin după aceea, să mă pomenesc făcând planurile cele mai

optimiste: asistentă la Universitate, traduceri, călătorii în țările anglofone și, desigur, un cineva care să mă ajute să nu mă simt atât de vulnerabilă. Din păcate, pierderea asta în viitor mă costa cel mai scump. „Ce vrea viața de la mine? Ce nu reușesc eu să înțeleg? De ce mi-e dat să văd numai fața ei mizerabilă?” mă întrebam descoperind camera doamnei Sava cu aerul ei încărcat de mirosuri de usturoi și igrasie. Și, desigur, mă mai întrebam de ce face Anton toate astea? „Așa, din senin, un ajutor, și nu orice ajutor: pentru ce? Care va fi prețul?” Puneam față în față cele două imagini: a mea, cea din Râul Doamnei — o poză veche, ignorată, uitată în cine știe ce sertar — și a mea, așa cum încerca să mi-o construiască el în unele momente când îl anunțam la telefon că mi-e frică de pasul pe care urmează să-l fac și îmi dădeam seama că mai mult decât am pierdut nu mai am ce... „Ai de câștigat chiar dacă acolo te muți la o altă instituție ori pe o altă stradă, dar într-un oraș cu zeci de cinematografe și teatre, zeci de mii de studenți... Știi și tu, ce să mai discutăm?! Ca atâția alții, vrei și tu noul, crezi că ți-e necesar, dar când ești pusă în fața lui fugi, te eschivezi! mă mustra el. Fosta ta gazdă are dreptate: răcușorul”. „De ce faci toate astea? am îndrăznit totuși să-l întreb, dar numai cu puțin înainte de a cumpăra biletele la avion. „O așteptam de mult, mi-a răspuns el cu o seriozitate tristă. Poate dacă mi-ai fi spus de la bun început, ai fi fost scutită de o sumedenie de nopți nedormite. Aș putea să-ți răspund: pentru că m-ai rugat, și fiindcă în clipa de față pot. Dar nu asta este motivul știi bine, eu ți-am făcut propunerea. Adevărul este cam greu de explicat. Cel puțin la un capitol destinele noastre se aseamănă, ba chiar și dorințele. Ajutându-te, parcă mă ajut pe mine însumi. Îmi face plăcere. Mă simt mai om... Oricum, i-am mai sprijinit și pe alții. Nu țin asemenea evidențe... Nu-mi ești obli gată cu nimic. Eventual, cu un whisky la al treilea salariu, căci la primele n-o să poți... „Nu l-am crezut, deși faptul că a acceptat să-mi plătesc chiria, întreținerea, telefonul și celelalte mi-a dat ceva mai mult curaj. Până atunci se stabilise o prietenie bizară: el vorbea continuu, el își răspundea la întrebările pe care tot el și le pune, eu eram martorul tăcut și atent care încerca să-i descopere indirect lumea și structura lui. „Oare chiar simte ceea ce spune?” mă întrebam mereu. Și, cu cât intram în detalii, cu atât îmi sporeau nedumeririle: „Și la el toate sunt în stadiul

de proiect. Ce-l împiedică oare să se desprindă?” Uneori îmi părea obosit, derutat, incapabil să ia o hotărâre, ca alteori să-mi pară fals, strident, complicându-se într-o situație cu o mie de ieșiri. Oricum, nu-i puteam oferi decât soluțiile pe care el însuși mi le servea, fiindcă nu-i cunoșteam prietenii, trecutul, nimic aproape. Cât despre mine, voiam să-mi încep „noua viață” fără complexe și inhibiții, de aceea mă preocupa fiecare amănunt. Ce le voi spune noilor colege dacă se vor interesa cum am ajuns acolo, tocmai acum când asemenea mutări sunt aproape imposibile? Ce le voi vorbi despre căsătoria mea, despre relațiile mele cu Anton? Un concurs favorabil de împrejurări, niște rude cu funcții? Știam că nu pot câștiga mereu, că va trebui să și pierd...

În clipa în care ascensorul ne ducea spre etajul opt, întreaga bucurie a plecării s-a transformat într-o neliniște îngrozitoare: „Dacă prietenia și generozitatea atât de insistent afișate n-au fost decât un simplu paravan pentru a mă aduce aici? Acum sunt chiar la discreția lui. De acolo, plecată definitiv, însoțită doar de grosolăniile lui Rafiroiu: «Te curviși, fotă mică!... Nu-ți ziceam eu că la tine fosta ține loc de cap? De-abia aștept să-i tragi și lui clapa!» Plecată, dar încă neinstalată la noua slujbă... În garsoniera lui în garsoniera lui, într-un oraș străin... Doamne, ce preț mi-ar cere acum Rafiroiu dacă, prin absurd, ar trebui să mă întorc! Cum îl voi respinge dacă...?” Îi vânam gesturile, mimica și, cu toate că pe chipul lui Anton nu se citea urmă de neliniște — mergea relaxat, deși valizele erau grele —, îmi simțeam mușchii contractați până la durere: ei se grăbiseră să răspundă în felul lor la nehotărârea mea. Presimțeam că nu putea să mă aștepte nimic bun, de aceea, îmi venea să fug: încă nu intrasem în cameră, mai aveam timp! Revăzând însă în minte Râul Doamnei și tot ce lăsasem, mă chinuiam să pozez, să nu par speriată: spaima îl face pe om mai vulnerabil, or, cu niciun preț, nu trebuia să mă trădez! Pe de altă parte, dacă era cu adevărat sân cer și dezinteresat, așa cum îmi mărturisise, exista riscul să-l jignesc cu neîncrederea mea, cu această pândă continuă, nesuferită. Am avut nevoie de foarte mult curaj să intru, însă n-am ezitat: „Lua-m-ar dracu’! mă înjuram. Ce am eu de apărat?” Dar toate argumentele mele nu îndrăzneau să se desfășoare din cauza senzației cumplite

de umilință. „Am știut din prima clipă ce mă așteaptă și mi-a plăcut să mă mint!...”

Camera era foarte curată, iar pe masă, într-o vază de cristal, adusesse flori proaspete, de câmp și, involuntar, mi-am amintit de Helgomar: „Dacă în clipa asta aș fi în locul lui!... Dar toți ticăloșii, la și-i, mărunții la suflet au noroc!” Când am auzit ușa încuindu-se în urma mea, m-am lăsat moale, pe pat îmi pierdusem auzul, văzul și îl pândeam într-un fel curios, cu spatele; mă așteptam ca dintr-o clipă în alta să-i simt mâna atingându-mă și mă temeam că n-o să mă pot întoarce sau ridica din cauza contracturii musculare. „Ce ai? Nu te simți bine? s-a interesat el îngrijorat. Să-ți *fac* o cafea? Sau, mai bine, o vodcă?” „Nu prea mă simt bine când merg cu liftul... Și apoi am făcut atâta drum... Am schimbat nu numai orașul, ci și atâtea altele...” „Nu trebuie să-ți fie frică... Sunt convins că n-ai greșit. O să plec, mi-a spus precipitându-se neașteptat. Ia-ți în primire camera și vezi dacă mai ai nevoie de ceva”. „Îți mulțumesc foarte mult, i-am zis recunoscătoare: parcă-mi ghicea gândurile și făcea totul pentru a mă liniști. Văzând florile, mi-am dat seama că nu poate să-mi lipsească nimic”. „O să te sun dimineață, să stabilim ce-i de făcut, a ținut să precizeze. Dacă n-am să reușesc, te prezinți la tovarășul Panait Tufescu. Este la curent cu transferul. De fapt, îl cunoști: ăla mărunțel și gălăgios care nu se desparte de vesta lui neagră nici în toiul verii. Cu vecinii, ca-n orice bloc, e mai bine să n-ai nicio legătură. Când ai nevoie de ceva, mă suni! Până spre șapte sunt la birou, pe urmă fac puțin tenis, pe răcoare, și... după nouă — acasă... Poate mă mai plimb o jumătate de oră, dacă n-o să fiu destul de obosit...” În loc să-i spun că vreau să-i însoțesc la plimbare, cum probabil s-a așteptat, m-am grăbit să-i mulțumesc încă o dată... Din clipa în care l-am văzut părăsind în grabă încăperea, m-am simțit ca suspendată într-un vid perfect: „Și de acum? În absența unui răspuns, am început să cercetez obiectele din jur: nimic deosebit, familiar, toate îmi aminteau de camerele de hotel: pat dublu, jos, două noptiere, un dulap mare, maro, o masă îngustă, două scaune, un televizor portabil și un telefon; spre bucuria mea, aici lipsea obișnuita oglindă de deasupra mesei, un fel de ochi incomod care te urmărește mereu, dar asta nu-mi micșora senzația de provizorat. Surpriza am avut-o abia în bucătărie, unde mă așteptau provizii pentru cel puțin o săptămână:

cafea, zahăr, ceai, salam de Sibiu, brânză, roșii, ardei, niște pachete iugoslave cu supă, ciocolată olandeză și câteva sticle cu vodcă; apoi Busuioacă de Bohotin și apă minerală... O săgeată indicatoare din hârtie roșie, prinsă cu pioane pe perete, îmi orienta privirea spre o sticlă de *Johnnie Walker* pe care lipise o etichetă: „A se utiliza numai în momente de mare bucurie sau de mare tristețe. Pentru trăiri intermediare se recomandă Căciulata și Slănic Moldova — izvorul 6”. Fără să mă gândesc prea mult, am deschis-o și, ca un alcoolic veritabil, mi-am umplut un pahar mare. Dar n-am băut nici de bucurie, nici de tristețe, ci de frică. O frică fără obiect, paralizantă, încât am simțit nevoia să mă rog... Poate că nu m-aș fi atins niciodată de sticlă dacă celelalte nu i-ar fi deconspirat intențiile. Cu toate astea, mai multe zile m-a ignorat cu desăvârșire. E adevărat, uneori, seara, îmi mai dădea câte un telefon, dar vorbea puțin, precipitat, de parcă i-ar fi fost frică să nu fie prins asupra faptului: Ce faci? Cum merge? Ai nevoie de ceva? Tufescu e foarte mulțumit de tine. Și cam atât. Iar la slujbă nu trecea nici măcar din greșeală pe coridorul respectiv și nici nu telefona: era rece, distant, autoritar, stimat și temut în egală măsură. Unii îl vedeau urcând sus de tot, alții dimpotrivă, coborând, însă din același motiv: „E prea deștept, domnule, și asta nu place!” sau: „E prea deștept, domnule, și mai au nevoie și ăștia de câte un om care să le descurce ıtele” în prima variantă. Oricum, nimeni nu-i contesta inteligența și asta mă bucura sincer. Tufescu, omul lui de încredere, în seama căruia mă dăduse, îl ținea la curent cu tot ce fac și, de fapt, îi traduceam împreună niște articole pentru o revistă vest-germană de metalurgie, așa că zilnic, cel puțin zece ore, împărțeam cu el cafeaua și ciocolata, mânca foarte multă ciocolată, și îmi luam rația de superlative: eram deșteaptă foc, foarte frumoasă, foarte cultă și, desigur, foarte modestă având atâtea calități. Laudele lui, necontrolate, mă obligau să scurtez pauzele sau să mi le petrec la toaletă: „O fi încercând să se pună bine cu Anton indirect, prin mine? mă întrebam contrariată. Crede că astfel mă stimulează? Prea multe și prea frecvente ca să fie sincere, dezinteresate!” Până la urmă am îndrăznit să o întreb pe Sanda Popa, o colegă care se arătase mai prietenoasă cu mine: „Nu-ți face griji, mi-a zis ea. Mister Panait e, în realitate, o... miss! Așa se poartă cu toate femeile deși, dacă ar fi mulți ca el, ar exista

riscul să dispară specia! Dar specialist foarte bun și om generos!" Când nu lucram cu...miss Panait, îmi aranjam cărțile, descopeream orașul și, desigur, ascultam muzică, începusem să mă simt bine și să mă obișnuiesc cu noua mea situație. Bănuiam că Anton așteaptă să-l invit să mă viziteze, dar n-am făcut-o: mi se părea ciudat. Odată cu dispariția distanțelor geografice, cele psihice au crescut considerabil. „Nu-ți lipsește nimic?” se interesa el, și eu, neliniștită, încercând să amân o nouă umilință până aveau să se mai estompeze celelalte, îl asiguram că nu, că totul este bine. „Așteptam să mă inviți, dacă nu la o cafea, măcar la o plimbare. Plimbarea era una dintre clauzele înțelegerii dintre noi”, mi-a spus el într-o zi. „Simt gata să mă țin de cuvânt”, i-am răspuns. Mi-a fost o frică îngrozitoare de clipa în care avea să mi se facă o asemenea propunere. Invitația o făcuse cu întârziere fiindcă nu avusese timp sau a vrut să mă lase să descopăr singură proporțiile recunoștinței pe care i-o datoram? Din păcate, îi promisesem și nu aveam de ales.

Dar altele au fost momentele de care nu-mi face nicio plăcere să-mi amintesc... Memoria are capriciile ei: înregistrează detalii fără vreo importanță aparentă sau ignoră altele, frumoase, dilată și contractă timpul, schimbă nepăsătoare culorile faptelor, sfidează logica și cronologia, așezând întâmplările după regulile ei neînțelese. Ea te poate ajuta să afli eventual cine ai fost. Asta însă nu folosește prea mult. Ce vei fi depinde, azi, prea puțin de tine. Într-o lume aleatorie memoria e ca un profet bătut cu ouă în piața publică: nimeni n-are nevoie de el.

În anul care a urmat au fost multe zile frumoase și foarte multe altele triste, minate de spaimă și așteptare. N-aș fi avut aproape nimic de regretat dacă aș fi reușit, măcar uneori, să sar peste patru dintre ele. Măcar uneori, fiindcă orice aș face, ele îmi aparțin, trebuie să mi le asum, le-am trăit. Sigur, mă pot întreba disperată: Unde am fost atunci? Ce s-a întâmplat cu mine? Dar asta nu ajută la nimic. Acum, acele ceasornicului meu merg numai și numai înapoi, toate semnele indicatoare trimit în urmă, deși acolo, oricât aș scormoni, nu pot găsi altceva decât ceea ce știu, decât ceea ce am trăit. Poate că aș reuși să opresc într-un fel nestăpânita alunecare în urmă și să suport mai ușor impactul cu acele zile dacă aș ști că Helgomar

trăiește sau măcar dacă aş izbuti să-i fac Victoriei o bucurie. Eu, cea care a trebuit să-i dau vestea fugii lui Helgo, eu, care n-am iertat-o pentru vorbele spuse într-un moment de criză. Să nu creez iluzii? Dar nu el însuși, într-o clipă de generozitate sau de neatenție, mi le-a creat? Poate i-a povestit Tatiana că am avut de gând să iau atunci medicamentele și știe că numai această minciună m-ar ajuta să depășesc criza... Eternele minciuni mai folositoare oamenilor slabi decât adevărul... Nevoia de iluzii... Dumneata, doctore, ai spus odată: Meseria mea este să întrețin iluziile. Eu fac, de fapt, un fel de politică a medicinei. Sigur, realizarea este tot un fel de iluzie. Dacă m-ai putea convinge că nu el... M-aș strădui din răspuțeri, să te cred...

19

Avea sentimentul că se afla dintotdeauna acolo, pe banca aceea vegheată de inscripția PROASPĂT VOPSIT. Lumina domoală, filtrată de frunzele castanilor și aerul curat al dimineții o eliberaseră treptat de oboseală. Nu se mai îmbrăcase în hainele de spital, deși, la un moment dat, începuse să le simtă lipsa, rămăsese așa cum venise și liniștea îi alungase orice gând, încât se credea invulnerabilă. Înghesuiala din tren, chipul ușor jenat al Victoriei, celălalt chip, al domnului cu nume de whisky, se diluaseră ca apoi să dispară definitiv; era atunci și acolo și nimic mai mult. Mai târziu, imediat după ora dejunului, apă ruse marele M.N.S. cu un ziar în mână: părea foarte indispus că duș manii lui, atât de numeroși, îi cenzurează corespondența. „Îmi trimit mereu și mereu același număr de ziar, îi modifică doar data și numărul, iar eu am ajuns să dirijez de o vreme doar o singură melodie. Dar și așa, Doctrina corelațională este invincibilă deoarece numai ea conține adevărul. După ce se va impune peste tot, și se va impune pentru că ea sintetizează spiritul vremii, am să institui un control sever al fie cărui om; itinerarii, hrană, relații, lecturi, gânduri, ba chiar și de excesele lor sexuale va trebui să mă ocup, și atunci să-i văd pe dușmani cum vor mai acționa! Am să fac oameni numai pentru mine, ființe sănătoase, puternice, fără gânduri suplimentare. Și atunci, mijloacele lor de influențare și denigrare se vor risipi ca norii în bătaia vântului. Toate sunt antene, îi arătase el vârfurile ascuțite ale gardului ce împrejmuia curtea, dar nu

mă mai impresionează, puterea lor a scăzut, așa că, nu peste mult, va veni și marea conexiune!

Fericit că se simțea invulnerabil, M.N.S. se apropiase provocator de gard și, cu ziarul în mână, începu să dirijeze. „Melodia curge la fel de limpede, o asigurase. Clipa clipelor este aproape! Dacă vei trece examenul la care te-am supus demult și dacă referințele lor vor fi bune, marea inițiere nu te va ocoli...”

Imitându-l pe doctorul Cosma, Ioana îi mulțumise respectuos, apoi, cu capul dat pe spate, urmărise cerul înalt, de un albastru intens, jocul musculițelor și al păsărilor, traiectoriile bizare ale unor fluturi albi, neobișnuit de mari. Spaima, oboseala, apoi durerea fără nume care-i însoțise întregul drum — că pierduse totul: timp, prieteni, viață, liniște în schimbul a ceva fără nume, firav, însă încurajator ca o speranță — nu reveniseră odată cu apariția lui M.N.S., și nici ciudata senzație de invulnerabilitate. O vreme, bucuroasă de tovărășie, îl privise cu coada ochiului cum grav, concentrat, cu vanitatea înghețată pe chip, dirija mereu, netulburat până când pașii lui ușori, târâți, geme tele scurte se dizolvară împreună cu castanii și cu banca într-o lumină blândă, egală, fără sfârșit. Nu simțise când apăruse, alături, Tatiana:

„Dacă nu miroși a alcool înseamnă că nici măcar dragoste n-ai făcut, îi spuse ea cercetând-o cu milă. Să ai trei zile la dispoziție și să te reîntorci la bază înainte de vreme este un semn ori de mare durere, ori de mare înțelepciune. Dar te înțeleg: am traversat și eu perioade dintr-astea asexuate, când nu-ți mai spun nimic alcoolul, bărbății, femeile, cărțile, muzica... E ca o boală fără dureri, fără temperatură, gemete și zguduiuri: sufletul îți pleacă aiurea, ca elefanții bătrâni în căutarea acei lui loc numai de ei știut unde reușesc să moară... Haide să ne schimbăm, să mâncăm ceva și să vorbim porcării. În ultimul timp, mai mult chiar decât vodca și decât bărbății, mă satisfac înjurăturile! Înjur ca o nebună și, curios, renasc. Mergem?”

Ioana nu se opuse: ar fi vrut să mai rămână acolo pe bancă, singură, însă cum nu se putea, se lăsă purtată de brațele puternice ale Tatiane. Prezența ei n-o incomoda, dimpotrivă, îi era recunoscătoare pentru această grijă continuă, dezinteresată, iar timpul leneș, obosit, se târa alături, n-o mai grăbea ca altă dată: puteau să rămână, să plece, să discute, să tacă, ba chiar și să se

plimbe prin oraș; nimic nu i se mai părea grav, urgent, orice hotărâre putea să aștepte: se simțea foarte stă până pe ea însăși fiindcă o părăsiseră, surprinzător, durerile și gândurile. Mergea cu o ușurință nesperată, dar se lăsa purtată de braț, ajutată doar pentru a-i face plăcere Tatianeii, pentru a-i da sentimentul că-i este utilă. După câțiva pași le ieși înaintea M.N.S. și Tatiana izbucni în râs: „Excelență... muritorii vă salută!” „La noapte! șopti acesta conspirativ. La noapte. Marea conexiune! Ora ți se va comunica atunci.” „De ce să ne grăbim, excelență? îl întrebă Tatiana cu o vagă durere în glas.Încă nu-s coapte condițiile... Să mai medităm!” „Și lumea? se revoltă

M.N.S. Lumea? Lumea ne așteaptă. Atâtea milioane de oameni așteaptă sămânța...” „Dă-o-n mă-sa de lume, mi se rupe de ea!” „Și doctrina?” „O doctrină valabilă nu moare în câteva zile.” „Teroarea, corupția, degradarea morală... Lumea nu este conștientă...” „Chiar de asta. Își merită soarta. Din grote s-a născut, în grote să ajungă. Iar apoi sunt prea mulți profeți, încă nu-i momentul. Atâția profeți într-o teacă nu încap.” „Ne tânguim? Mai încape discuție? ripostă enervat M.N.S. Nu avem voie să riscăm viitorul lumii.” „În mă-sa de viitor și de lume. Cât suntem aici nu răspundem decât de noi, excelență. Avem hrană, paturi, liniște, medicamente și libertăți asigurate. E atât de bine, excelență, încât vă sfătuiesc să mai meditați...”

M.N.S. o privi pe Ioana cu multă dușmănie: „Ea te-a abătut din drum. Ea este cea trimisă?” „Nu, excelență. Aici, noi suntem întregi la minte și toți ceilalți, nebuni. Afară e invers, deși nu cred... Revin imediat să medităm asupra micii conexiuni, îl asigură Tatiana desenând în aer un semn bizar. Am aranjat cu o trăsniță să se dea la el și să-l îmbete cui. Vreau să văd cum rezistă doctrina corelațională și multiinterferențială la vicii, se explică ea, în mama mării lor de profeți. I-aș arde pe rug!” „Și eu vreau să-mi însușesc această doctrină, excelență, îl asigură Ioana văzând că marele M.N.S. nu are de gând să plece. Am o slăbiciune specială pentru cei ce văd lucrurile la scară interplanetară. Se zice că inteligența pe glob este constantă, doar populația este în continuă creștere. Și asta-mi dă o oarecare neliniște...”

Drept răspuns M.N.S. O privi cu dușmănie, apoi îi făcu Tatianeii același semn cu degetul și, brusc, la o comandă numai de el auzită,

execută militărește „stânga-mprejur” și își continuă dirijatul. „Așa, iubito, zise Tatiana bucuroasă. Când te ocupi de soarta omenirii, micile rahaturi, cum ar fi viața ta individuală, își pierd importanța... Spune-mi, ai trecut cumva și pe la ăla cu voce somnoroasă?” „Nu, nici vorbă, ripostă Ioana. Pentru mine a încetat din viață.” „Înseamnă că ești foarte tare, spuse ea cu admirație. Atunci aș avea curajul să-ți arăt clinica. Am conștientizat pe unul să-mi facă portretul. Poate vrei și tu... Merită să te vezi prin ochii unui extraterestru. E fantastic să poți picta mereu singurătatea... Mai sunt pe aici și alți oameni interesați, ți-am spus. Am descoperit unul. mai normal ca doctorul! Un roșcovan cu o spinare lată cât un dulap”. „Și cum îl cheamă? izbucni Ioana”. „Dracu’ să-l știe. Aici, ai impresia că numele contează?” „Nu mergem chiar acum la el?” „La ăsta nu se poate”. „De ce?” „Pentru că nu se poate. Dar ai o energie...” „Te rog, insistă Ioana stăpânită de un sentiment ciudat, între spaimă și bucurie”. „Ne spălăm, ne schimbăm, mâncăm ceva și pe urmă... Trebuie să încerc singură. Nu l-am văzut de o săptămână... Și tu nu cunoști șmecheriile de pe aici...” „Bine, acceptă Ioana cuprinsă de un tremur neobișnuit. Facem cum zici...” „Ei, da, acum te recunosc...”

În timp ce se îndreptau spre pavilionul lor, Ioana se auzi strigată. „S-a dus în mână și ziua de azi, spuse nemulțumită Tatiana. Iar rămân cu cretinele alea. Doctorul Cosma. Sus, la geamul cabinetului...” „Puteți să treceți pe la mine? se interesă acesta cu un aer ușor mirat”. „Imediat, domnule doctor, răspunse mecanic Ioana. Ca apoi să regrete că s-a grăbit să meargă: nu se schimbaseră, hainele îi erau șifonate și pătate în câteva locuri cu motorină, iar mâinile murdare de fum și praf păreau nespălate de luni de zile. Își bănuia și cearcăne la ochi, dar de asta îi păsa mai puțin. Sper să nu mă țină mult, îi spuse Tatiane, și ea, neconvinsă, rămase în urmă. Vreau mult de tot să ne vedem!” „Nu cred, dar... După o discuție cu mototolitul ăsta ieși ca de la saună”.

Doctorul Cosma o aștepta în ușa cabinetului. Ioana îi remarcă fața proaspătă și o bună dispoziție ce nu-l prea caracteriza.

„Vă așteptam abia peste două zile, spuse el destul de intrigat. Sau...mult, mult mai târziu”. „Înseamnă că nu mai țineți minte sfaturile pe care mi le-ați dat, ripostă Ioana degajată”. „Eu? Sfaturi? se miră doctorul împărțind o cană mare cu cafea. Ce sfaturi?” „Să nu

creez iluzii! accentuă Ioana sorbind cu sete din paharul de sticlă ce i se întinse”. „Și chiar le-ai urmat?” „Da, însă m-am tot întrebat dacă am făcut bine. Nu știu ce să cred: sunt și bucuroasă, și liniștită, și regret, mi-e și rușine... Poate că după un timp va trebui să-i mai fac o vizită”. „Victoria Oprea nu era singură, da?” „Da...” „Am bănuț... Frica și dispera rea au obligat. Sufletește însă a rămas cu el, dacă, într-adevăr, este așa cum mi-ai povestit...” „Ciudat, n-a adus vorba despre el, iar eu n-am avut curajul... În cel mai fericit caz ne-am menajat iarăși. Dar nu voi înțelege cum s-a putut împăca, resemna... Cum a renunțat?” „Poate că numai prezența dumneavoastră acolo, în Râul Doamnei, a stimulat-o, i-a întreținut nevoia de a-l căuta. Plecarea, presupusa căsătorie, mai ales, a eliberat-o de concurență, și atunci... E o ipoteză...” „Să fim atât de lași? se revoltă Ioana, ca apoi, stărnită de fața ușor crispată a doctorului, să-și răspundă singură. De fapt, viața mea de până acum nu-i o demonstrație perfectă? Și nu numai...” „Trist este că și după ce descoperim acest lucru... Dar, apropo de Victoria, eu am emis doar o ipoteză”. „Eu am crezut că a rezolvat altfel cazul...” „Adică?” „Dacă era mort mi-ar fi spus. Moartea e o certitudine. Dacă era închis, cum s-a vorbit, ar fi aflat și iarăși mi-ar fi spus. Dacă ar fi lăsat-o, de asemenea... «Uite, eu am făcut atâtea pentru el, am suferit, am dres, și el, nerecunoscătorul...» Rămâne că a abandonat căutatul, că s-a împăcat cu gândul că nu mai este...” „Dar dacă a fost obligată să-l abandoneze? sublinie doctorul urmărindu-i cu insistență privirea. Poate că a fost curajoasă cât era și el de față. Pe urmă... N-ar fi imposibil să fi acceptat această rezolvare... Nu știu nimic, dar din moment ce ne-am pus pe tăiat firul în patru încerc și eu să-mi explic...” „Sau să-mi sugerați? se bucură Ioana”. „Nu sugerez nimic, se grăbi să răspundă Vlad Cosma nemulțumit. Vorbisem însă de lașitate și am mers pe varianta... lașă! Vă întrebam ce credeți”. „Cine te-ar putea opri la o adică? Atâta timp cât te poți mișca...” „Era hotărâtă, mi-ai spus, să vândă, să meargă până-n pânzele albe. A vândut ceva?” „Nu... N-am observat, spuse tristă Ioana. Dar de ce vreți să distrugeți tot? Când prin meserie aveți obligația să întrețineți...” „Dacă cineva are o credință puternică, niște convingeri ferme, oricât aș încerca eu sau alții să le mineze mi-ar fi imposibil... Dacă nu... De obicei, poți distruge ceea ce s-ar deteriora de la

sine...” „Da și nu, zise Ioana întărâtată”. „Nu m-am referit o clipă la ecologie sau...” „Nu, știu, era vorba de convingeri. M-am gândit în voluntar la teoriile lui M.N.S. în fața forței brute...” „Dacă un om suportă tot ce i se pune în cârcă, înseamnă că-și merită soarta”. „Dar dacă nu știe?” „Nu poate să nu știe. Lumea-i mică. Cei ce spun că nu pot sau nu știu, în realitate nu vor să știe. Aici voiam să ajung. N-ar fi exclus ca Victoria să nu mai fi vrut să știe. Poate că Helgomar este doar numele pe care l-ați dat aspirațiilor dumneavoastră. Nu cred să mai aibă importanță existența lui fizică...” „Oricum, va trebui să o mai văd, ori să mă mai gândesc la cele văzute... Deocamdată toate-mi sunt prea proaspete, spuse derutată Ioana. Poate că am să caut și aspirațiile, și omul. Nu renunț nici la om... Asta cred acum.” „Și pe acasă? schimbă Vlad Cosma discuția.” „N-am simțit nevoia. Mi-e frică, mi-e greață, nu-mi pasă, habar n-am, spuse Ioana uimită că așa ceva nici nu i-a trecut prin minte cât a fost în afara clinicii.” „Și nici pe la Sabin, plusă doctorul regretând că vâra prea adânc bisturiul în rană.” „Aici e și mai clar... M-am gândit pe drum, neavând ce face. Eram tentată să dau un telefon... L-am iubit... Am descoperit însă cu surprindere că mult mai mult mi-am iubit îndrăzneala de a mă despărți de Anton, de a merge pe propriile-mi picioare. Am avut o imagine în minte și am aprins-o ca să mă văd mai bine pe mine însămi...” „Și acum, a mai rămas ceva nears? spuse Vlad Cosma în treacăt, oferindu-i o țigară.” Dar Ioana, furioasă, se agăță cu privirea de desenele acelea stranii: *Vrea să-l distrugă, pe nesimțite, și pe Helgomar. Doar el a mai rămas*, își spuse ea amintindu-și de Tatiana. *Nu, pe el nu...* „Da, nu toate ard...” „Eu nu țin să aprind nimic, ci doar să aflu ce vreți să aprindeți, râse doctorul.” „Pe Helgo însă l-ați aprins singur, ripostă Ioana enervată de aerul lui de ușoară superioritate.” „Nu întreb numai pe alții, ci adesea mă întreb și pe mine ce sunt: laș, lucid, cinic, insensibil?” „Și?” „Cu naivii sunt laș!” „Și cu dumneavoastră?” „Uneori am impresia că în mine n-a mai rămas decât imaginea lumii pe care o am sub observație. Poate că eu nu sunt decât faptele celor pe care i-am ajutat...” „Și în acest caz?” „N-am «produs» niciun erou. Ceea ce ar însemna că ori nu dețin rețeta, ori n-au trecut pe la mine...” „Trist ar fi să nici nu fi salvat vreunul dacă din întâmplare a trecut pe aici, spuse Ioana cu răceală.” „Poate că am salvat, spuse

ironic doctorul, dar nu le prea țin evidența. Numai ei ar putea să spună...” „Și ar putea?” „Da, cred că da... Însă aici nu maieutica ne poate duce spre adevăr, ci timpul. Să revenim însă la cei ce nu sunt eroi. Căci, din păcate, cam de ei depindem...” „Unde-ți fi dorind să ajung? Îl întrebă Ioana privindu-i fața ușor întunecată.” „La capătul fiecărui tunel trebuie să existe o lumină. Numai că simt și tuneluri absurde, făcute de diletanți sau de cretini. Tuneluri neterminate sau greșite. Din păcate, dacă nu încerci să ajungi până la capăt, n-ai cum să știi...”

20

Putem despica la nesfârșit firele. Acum sunt într-o stare atât de bizară încât aș fi capabilă să înnebunesc disecând un gest, o frază sau să mor de fericire ascultându-l pe marele M.N.S. Simt cum îmi încolțește în suflet o nouă ființă și încă nu-mi dau seama dacă va fi înger, monstru sau, cum mi s-a mai întâmplat, doar o banală plăsmuire sortită ridicolului. Foarte ciudat, doctore, am așteptat, să-mi adun cantitatea de somnifere necesară pentru a fugi de ridicol, de lașitate și umilință, iar acum, când le am, când depinde numai de mine să le utilizez, când aș avea absolut toate motivele să nu mai amân ceremonia gândită în cele mai mici detalii, simt cum îmi cresc ghearele. Vor fi prea mici? Mi se vor tăia? Nu voi avea tăria să le folosesc? Vor fi inutile? N-am de unde să știu ce se va întâmpla cu ele. Deocamdată nu fac decât să constat un fenomen. Ai putea crede că vizita făcută Victoriei m-a impresionat peste măsură. Dar sentimentul care m-a încercat acolo n-are nume. A renunțat să se mai vopsească și părul alb îi dă distincție, îi dă un aer paradoxal de femeie tânără care-și afișează cu ostentație semnele altei vârste. Fața mi s-a părut odihnită, doar ochii aveau în ei o lucire aparte, ca și cum înaintea ei s-ar afla trecutul, și nu o persoană oarecare. Îi surprindeam alunecând pentru scurt timp în urmă, resemnați și parcă-mi venea să mă așez în spatele ei pentru a putea fi văzută mai bine. În vorbe era foarte mirată de vizită, și poate că într-adevăr

era, mai ales că nu-i telefonasem, vrusesem să-i văd fața ei cea adevărată, dar în ea, distincte, erau două persoane și ambele îmi păreau străine și, oarecum, intangibile. Mi-am dat seama că ea alunga, se în depărta voit de ceea ce venisem eu să caut: trecutul. M-a sărutat, s-a învârtit în jurul meu, mi-a spus zeci de cuvinte frumoase dar, în esență, agitația ei îmi amintea de dansul bezmetic al unui vrăjitor african pentru alungarea duhurilor rele. Mi l-a prezentat apoi pe „prietenul ei”, domnul Jean Bălănescu, „domnul Jean”, un bărbat înalt, subțire, cu o față distinsă, dar imobilă, îmbrăcat într-o pijama de mătase peste care purta un halat de casă vișiniu cu revere largi, lucioase. „I se mai spune Johnnie. Marca serioasă de whisky. Când se face mult caz în jurul unui lucru, poți fi sigură că lucrul respectiv lipsește. Noi vorbim de whisky, dar bem vin de casă. Ne pauperizăm, fir-ar să fie* Jean era uimit de atenția ce mi se dădea. Victoria însă nu părea dispusă să-i spună ce e cu noi, și el, grav, impasibil, urmărea cu ochii lui reci o agitație oare cum caraghioasă. Am privit camera în care locuisem: avea acum un mobilier mai potrivit, din lemn masiv, cu articulații solide amintind de interioarele țărănești. Poate că făcuse parte din zestrea domnului Jean. Nu mi-a spus, dar m-a lăsat să înțeleg asta. L-a rugat apoi să ne pregătească niște cafele: două modeste și una mai multilateral dezvoltată, ca pentru o hipotensivă ce eram. „Jenică este neurolog. Băiat bun, liniștit, ușor aerian... Celibatar convins până a avut ghinionul să ne cunoaștem. Suportă eroic și binele, și răul, par să-i fie chiar egale. Cei ce fac porcării se tem grozav de cei ce n-au obiceiul să tacă și să înghită. El este agreat, nu creează probleme și nu i se creează. Simpla lui prezență produce calm și siguranță. Omul Carbaxin. Iar peste toate celelalte este și pescar. Îl lași pe malul apei cu undițele întinse și adoarme, adorm și peștii pe care îi satură săptămânal. Să nu aduci vorba de istorie că ai terminat-o: este nebunia lui! Din cauza asta, va trebui să suport o piesă istorică mai pe la șapte seara... Vii cu noi sau, dacă vrei, te culci!” I-am spus că plec deoarece sunt într-o scurtă trecere prin Râul Doamnei și ea nu mi-a mai pus nicio întrebare de teamă să n-o imit. Mi-a arătat pomii, câinii aduși de Jean, niște ființe blănoase și leneșe ce vegetau în spatele casei sub un măr, iepurii de casă, mari, albi, dar n-a scos un singur cuvânt despre noi, măcar despre noi cele de odinioară, ca nu

cumva să vină vorba despre Helgomar. „E bine”, îmi spunea mereu, de parcă ar fi căutat să se convingă în primul rând pe sine. „Dar și tu arăți foarte bine, nu te-ai schimbat”, m-am străduit eu să mă apropiu a punctul vulnerabil. „Am iarăși șaiszeci de kile, nu mă pot plânge. Slavă Domnului că sufletul nu se vede și că nu-i și el material, altfel...” Ar fi fost momentul să deschid eu discuția despre Helgo, să aflu dacă s-a adeverit vreuna dintre ipoteze, însă iarăși a deviat la pomi, vie, câini și Jean. Era inutil să-i spun că Helgomar trăiește. Bănuiam că și ea simte asta și tocmai de aceea evită. Sau știe. Știe și crede în diagnosticul colegilor ei. Ceva era sigur: că doctorul locuia acolo și că un capitol era închis. În ce fel, n-aveam cum să aflu. Oricum, dacă ar fi fost sigură de moartea lui mi-ar fi spus, deci nu e, și bucuria aceasta se adaugă vorbelor dumitale, doctore... Că nu l-a uitat mi-o dovedea teama ei de întrebări. Că l-a părăsit era indiscutabil. Dar o vreme o făcusem chiar și eu, aproape că și eu îl uitasem. Crezusem că e treaba ei să-și continue cercetările... Mai mult, nici nu m-am interesat de el. Ceea ce nu ne convine e obligația altora să rezolve! Iar acum Helgomar rămânea iarăși pe din afară și nu știam pentru ce să optez: pentru liniștea ei, aparent regăsită, pe care, în fel și chip, se străduia să mi-o dovedească sau pentru durerea lui de a fi fost uitat de toți? Logica, oricum, mă absolvea de orice vină; puteam să mă consolez și eu că nu mai există, cum i-a spus Cristescu Victoriei când l-a vizitat: „L-am anunțat la obiecte pierdute, așa că lasă organele să-și facă treaba și nu le mai f...la cap! Nu știi ele? Nu știi nici eu! De unde să-l scot?”

Am plecat repede, asigurându-ne că ne vom revedea curând, cu toate că amândouă credeam că nu ne vom mai căuta niciodată. În clipele acelea, deși eram tentată, n-am avut tăria să o condamnez: ar fi trebuit să am în urmă înfrângerile ei, anii și experiența ei, să fi simțit tot ce a simțit ea, eșecurile și spaimile ei ca să mă pot pronunța într-un fel. Eu o spuneam și tot mie mi se părea foarte periculos acest mod de a înțelege.

Neavând nicio curiozitate față de oraș, temându-mă de el și, în ace lași timp, rușinându-mă, am luat primul tren și, într-un compartiment mizerabil, împreună cu niște țărani care veneau de la lucru, am suportat zbaterile vagoanelor, răceala nopții, opririle, înjurăturile și duhoarea de alcool ce năvălea de pe culoar, iar

cuvintele auzite în ziua aceea, gesturile, întrebările și răspunsurile se adunau de la sine, grăbite într-o memorie care parcă nu-mi aparținea. Apoi, după vreo două ore de drum, legăturile s-au întrerupt brusc și, noaptea din noi a apărut odată cu un cântec chinuit, aspru ca un vânt ce anunță toamna, cântec ce venea parcă din afară, de departe, pentru a ne strivi indiferența și tăcerea:

Nu-i lumină nicăiri.

Au murit toți oamenii...

Mai târziu, odată ce am ajuns, melodia s-a risipit, doar cuvintele, ca o umbră de seară, lungă, deformată, mi-au ritmat pașii, gândurile, mă ațâțau și mă umileau mereu, deși îmi spuneam că era o impresie, că, de fapt, oboseala și emoțiile ascunse în spatele lor îmi făceau ne firești reacțiile, că nu fugeam de mine și nici de acei pe care, din întâmplare, pur și simplu, i-aș fi putut întâlni: Anton și Sabin, dar nici nu știam de cine... Mergeam grăbită spre clinică, de la gară direct la clinică, deși n-aveam vreo treabă deosebită, nu mă aștepta nimeni, nici măcar Tatiana, și, pe drum, stimulată de întunerice și de posibilitatea de a mă mișca unde vreau, după bunul meu plac, mă miram cât eram de singură, în sfârșit singură și liberă, că puteam dispune de mine cum vreau, numai că faptul acesta nu mă făcea mai ușoară, dimpotrivă, abia atunci îmi dădusem și mai bine seama că în realitate nu aveam niciun rost, că nu aparțineam nimănui, poate doar unei obsesii: de a-l căuta pe Helgomar. Nu știu ce mă lega de el, nimic rațional sau de altă natură, doar faptul că simțeam că are nevoie de o mână întinsă, fie ea și una foarte slabă, ca a mea. Deși mă încăpățânam să-l apăr cu disperare, în mine creștea îndoiala: rememorând fiecare moment din seara plecării lui, nu-i puteam ierta nicicum fuga precipitată de la Victoria: gestul lui mi se părea că ascunde mai multă vină decât eram eu capabilă să-l iert. Într-o lume alambicată, aleatorie, torturată de obsesia de asupra vieții, putea oare Helgomar rămâne așa cum mă străduiam să mi-l închipui? Dar dacă într-adevăr trăiește, încă mai trăiește, ascuns sau poate liniștit în altă mină, în alt oraș? Era posibil, oare, să am numai eu dreptate, eu, care nu știu mare lucru despre el, iar toți ceilalți,

care de ani și ani au stat în preajma lui, au lucrat cu el, l-au cunoscut în cele mai intime împrejurări etc. Să se înșele? N-aveam de gând să renunț la a-l căuta. Cu toate astea, mă îndoiam și mă condamnam pentru groaznica îndoială și neîncredere ce murdăreau și pustiau totul, dar mă simțeam cumva supraviețuitoarea unei catastrofe în care au dispărut toți cei apropiați și învinuindu-i, găsindu-le defecte, îmi venea parcă mai ușor să renasc și să mă apropii de ei. Doar la Sabin și la Anton nu-mi plăcea să mă gândesc. Dacă pe lângă primul aș fi putut trece nepăsătoare. Fără cea mai mică teamă că prezența lui mi-ar redeștepta un alt sentiment în afară de cel de respingere — în zilele cât stătusem în clinică, zile nesfârșite, de somn forțat, subconștientul îl neutralizase —, de Anton, în schimb, îmi era frică; relațiile mele cu el erau altele, foarte complicate, iar el era o structură aparte: inteligent, ascuns, imprevizibil. Adevăratul Anton nu se vedea, nu se lăsa descoperit și, în plus, avea o răbdare uimitoare. Înainte de toate însă, nu știam ce ați vorbit, doctore, dacă ați vorbit, și ce mi-ați planificat împreună... Revăzând ultimele două zile, parcă nu mai pot răspunde cu toată gura unde am fost și ce am căutat: am doar senzația că m-am reîntors din cea mai lungă și mai dificilă călătorie a mea, că revin aici după foarte, foarte mult timp, fără să-mi pot imagina pe cine voi găsi și dacă cei pe care mă aștept să-i întâlnesc au rămas aceiași. Sunt, paradoxal, mai sigură pe mine, dar mult mai prudentă. De fapt, cu nesuferita mea prudență am străbătut tunelul — sau tunelurile! — de care-mi vorbeai, doctore, însă n-am găsit ori n-am știut să descopăr urme de lumină. Și dacă, prin absurd, voi ajunge să văd lumina aceea, nu cred că descoperirea va avea o altă importanță decât una arheologică! Întotdeauna ceea ce ne dorim cu toată ființa vine prea târziu, când nu mai ai nici timp și nici energie să te bucuri...

Oricât ar părea de curios, relațiile mele cu Anton s-au înscris chiar de la început sub zodia prudenței pentru care mă condamnam și mă felicitam în același timp... Dacă l-aș fi iubit, prudența mea ar fi încetat de la sine: mi-ar fi fost imposibil să mă împart în două persoane, una să-l iubească, iar alta să-l studieze cu atenție. E adevărat, îi eram foarte recunoscătoare pentru promptitudinea cu care m-a ajutat, cât și pentru faptul că în ce mă privește, părea să

nu-mi ascundă nimic; apoi, aveam aproape aceleași îndoieli și înfrângeri, ne umileau aceleași situații și tânjeam amândoi după puțină înțelegere și căldură omenească, numai că eu, cel puțin, n-o așteptam de la Anton...

De fapt, nu sunt foarte sigură că nu mint puțin, dar pentru ceea ce te interesează, doctore, nu cred să aibă prea multă importanță. Deși mai visam dragoste, și visam nebunește, cu disperare, nu credeam că-mi va fi dat să o găsesc, de aceea în unele momente simțeam că aș fi capabilă să-l ajut, să-i redau încrederea pe care Iuliana, soția lui, se străduia zilnic să i-o zdruncine. Să trăiești lângă o femeie pentru care să nu exiști decât ca sursă de venituri și de prestigiu și să nu te poți elibera de ea, să trăiești provizoriu, plimbându-te de la o femeie la alta, să n-ai cu cine schimba o vorbă, să nu existe nimeni care să-ți întindă mâna când ești căzut nu era o situație dintre cele ce se pot suporta fără consecințe. Mă gândeam că, într-un fel, prietenia ar putea suplini dragostea, mai ales că ceea ce credeam eu a fi dragoste mi se părea a fi doar o aspirație de-a mea, o reminiscență adolescentină, practic irealizabilă. Surplusul de energie, disponibilitatea afectivă, nevoia imperioasă de a iubi le puteam investi în cunoaștere, în studiu, lăsând în seama împlinirii ceea ce n-am reușit eu, cu toate strădaniile de până atunci. Mă convingeam mereu, cu obstinație, conștientă că orice altă ieșire era de neimaginat.

Ne plimbam aiurea prin parcuri, jucam tenis sau întârziam prin baruri, fără ca unul dintre noi să aducă vorba de viitor, să îndrăznească să întrebe ceva; simțeam și eu că mă studiază și uneori, mă chiar bucuram că totuși există un om sincer interesat să afle cine sunt cu adevărat; cu toate astea, nu încercam să par altfel, nu-mi afișam eventualele calități, mă purtam aproape firesc până în clipa când ne apropiam de casă... El însă îmi simțea crisparea și, în fața blocului, grăbit aproape, îmi săruta politicoasă mâna și mă asigura că i-a făcut mare plăcere, că-mi este recunoscător pentru ceea ce fac pentru el. Uneori, când ne despărțeam, foarte devreme, mă gândeam la serile ce mă așteptau, la plimbarea neîntreruptă, inutilă, dintr-un colț în altul al camerei, la nevoia dureroasă de a vorbi cu cineva, la singurătatea de care începusem să am și aici parte și, cu

toate că eram tentată să-l invit la o cafea, nu izbuteam să rostesc un singur cuvânt, mi se făcea frică la gândul că datorită unui gest de-al lui necugetat prietenia noastră ar putea să degenereze. Voiam să plătesc prietenia cu prietenie, și nu altfel... În clipele când întârziem pe malul lacului sau când, bucuroasă că i-am returnat mingea peste fileu cu oarecare îndemânare, mă gândeam involuntar la Iuliana: „Fără răutatea ei, îmi spuneam, fără aventurile ei stupide, n-aș fi fericită acum... Într-un fel, ar trebui să-i fiu recunoscătoare... Fericirea mea se alimentează din nefericirea lor... Ce câștig murdar!” Anton nu înțelegea de ce mă întunec brusc, exact când era bucuros că mă vede zâmbind, eu însă n-aveam cum să-i spun adevărul pentru că ar fi trebuit să-i promit că voi încerca eu ceea ce a refuzat ori n-a reușit Iuliana, or, din frica de a nu fi greșit înțeleasă, îmi era imposibil chiar și să-i sugerez acest lucru, deși probabil că asta aștepta. Răbdarea lui îmi făcea bine: niciun cu vânt deplasat, nicio aluzie sau gest nelalocul lui, deși, ciudat, cu cât se lungea, cu atât mi se făcea mai frică de ea. Fără cuvinte, fără semne simțeam totuși amenințarea plutind în aer, însă îmi plăcea să cred că este doar o obsesie de-a mea, una dintre multe altele... Dar plimbările acestea erau urmate brusc de lungi pauze; dispărea zile întregi, uneori chiar fără să mă anunțe: „Am fugit cu niște amici până la Sinaia” sau: „M-am prostit puțin cu niște prieteni”, îmi spunea la întoarcere, lăsându-mă să înțeleg orice, dar mai ales că este obligat să suplinească într-un fel absența Iulianei, iar eu n-aveam cum să-l condamn, deși mă simțeam vizată și chiar lovită, fiindcă nu eram capabilă să-i promit că-i voi ieși cândva în întâmpinare, și astfel, treceam și eu peste subiect imitându-i aparenta nepăsare. „Și tu? se interesă el. Cum ți-ai omorât timpul?” „Ca de obicei, îi spuneam. Am citit, am ascultat muzică, m-am plimbat puțin prin oraș și, bineînțeles, mi-am adus de lucru acasă. Vreau să merit laudele lui Tufescu”. Și, în mare, acesta era adevărul, cu toate că indiferența lui mă îndemna uneori să mint că am fost cu niște prieteni la un chef sau măcar la film. Mi-ar fi plăcut să-l văd furios, însă mă temeam să nu-i dau ideea de a-mi forța mâna. Un singur lucru nu-i spusese: vizitele tot mai dese pe care i le făceam unei vecine...

Într-o seară, dintre acelea imposibile, când numai privind discurile ai certitudinea că le știi pe de rost, când titlurile cărților te alungă, m-

am pomenit cu niște bătaii timide în ușă: era o fetiță de la etajul unu pe care o remarcasem din prima zi a șederii mele acolo: înaltă, foarte slabă, cu ochii negii, mari, cu o față palidă, aproape vineție. Avea o tristețe aparte, demnă, umilitor de demnă... Mă saluta grăbită, politicoasă, semn că a luat act de mutarea mea, și eu îi răspundeam cu multă, prietenie, o pofteam la mine, îi aranjam părul și mai ales hainele boțite, vechi. Cu timpul s-a obișnuit să mă aștepte, să-mi ajute la plase sau să mă însoțească prin magazine. Aflasem că mama ei era bolnavă, că tatăl le-a abandonat și că ea făcea totul: cumpărături, curățenie, mâncare, spălat și, în momentele cât eram împreună, mă chinuiam s-o fac să uite de toate. Pensia maică-sii, mică, o dădea pe medicamente, așa că amândouă trăiau din mila vecinilor care, de altfel, făcuseră un grafic cu zilele când le venea rândul să le ajute. „Tanti, mi-a zis în seara aceea, nu veniți până la noi? Mama se simte foarte rău și mi-e frică!” Era atât de speriată încât n-am ezitat o clipă. Maică-sa stătea pe pat, cu pumnii înfipti în burtă și urla de durere. Văzându-mă, a început să înjure cu disperare viața care ți-a bătut joc de ea, pe cei ce refuză să-i dea morfină și, mai ales, pe tatăl fetei, că nu vine să o ia la ei fiindcă nu mai poate suporta rușinea de a fi ajutată de vecini. Înfățișarea femeii nu lăsa niciun dubiu asupra bolii. Inhibată de spaimă i-am făcut ceai, curățenie, i-am povestit tot ce-mi trecuse prin minte dar, mai ales, i-am promis că voi încerca să dau de urma soțului ei și, firește, să aranjez o internare. Din păcate, doctorița circumscripției mi-a explicat că femeia face de mult morfină, numai că nu i se spune, că în spital doctorii nu prea internează asemenea cazuri fiindcă nu mai au ce le face, le încarcă doar indicele de mortalitate, însă mi-a promis că-i va crește doza de morfină. De atunci, m-am îngrijit să le duc în fiecare zi câte ceva și, mai ales, să mă ocup de situația fetei: o ajutam la lecții, îi croiam haine, îi încropeam desenele pentru școală fiindcă asta, nu știu de ce, pe maică-sa o scotea din fire; când o vedea desenând începea să țipe: „Iar pierzi vremea cu prostii? Mai bine ai spăla în bucătărie!” Cum nu se prea putea mișca din pat, urina pe ea fără să-și dea seama și mirosul apăsător din casă avea impresia că vine de la coșul de gunoi din bucătărie. Într-o seară am fost iarăși chemată: femeia își pierduse orice urmă de luciditate; urla cât o ținea gura, cerea ca fiică-sa să fie scoasă afară fiindcă

încercase să o omoare, gesticula absurd spre tavan, de unde, cică, fetița s-ar fi coborât pe o frânghie pentru a cădea direct pe pat. O altă vecină, care avea copii, a chemat-o la ea, eu trebuind să rămân cu femeia până va reuși să adoarmă. Au fost niște ore de coșmar: pur și simplu n-aveam cum să comunicăm; îmi povestea cele mai incredibile treburile despre copilă, mă ruga disperată să ascund toate frânghiile și cuțitele, insista să chem și miliția să o apere de furia fetiței. Bolnava a adormit târziu, abia după o doză suplimentară de morfină; o rugasem insistent pe soră să-i facă ceva, deși ea îmi explicase că tocmai excesul de morfină îi provocase asemenea crize... Ajunsă acasă, m-am pomenit torturată de ochii ei tulburi, mari, căutând speriați spre fetița care plângea îngrozită, de pielea pergamentoasă, întinsă parcă direct pe oasele feței; degetele lungi, noduroase agitându-se spre tavan începuseră să mă urmărească peste tot, încât pur și simplu mi s-a făcut și frică și milă: femeia murea îngrozitor de urât; boala aceea oribilă o condamnase la o agonie asemănătoare. Am avut atunci certitudinea că intenționat moartea mi-a descoperit tocmai fața ei cea mai sinistă, că prin femeia aceea a ținut să mă avertizeze că mai târziu voi păți la fel. Orice făceam îmi era imposibil să mă desprind de această obsesie. Cu toate luminile aprinse, m-am pomenit privind-mi brațele, fața, pipăindu-mi cu groază mușchii, dar imaginația o luase cumva înaintea timpului, pe măsură ce mă cercetam, mă simțeam cu adevărat bolnavă, ba până și obiectele din jur împrumutaseră între timp culoarea aceea gălbuie, ceroasă. Muzica, sedativul meu dintotdeauna, devenise inefficientă; din difuzoare se pre lingeau spre mine, asemeni unui lichid uleios, gemetele femeii, plânsul și urletele ei neputincioase, mirosurile... Așa am fost obligată să recurg la băuturile lăsate aici de Anton. Curios, cele două pahare de whisky băute în grabă, de parcă eram alcoolică, mi-au ascuțit simțurile. Mă așteptam ca din clipă în clipă să aud iarăși bătăile timide ale fetiței, urletele femeii spărgând liniștea grea a coridorului, dar nu mai aveam tăria să merg până acolo. Apoi, în fața ochilor mi s-a oprit, pe neașteptate, umbra neagră a mamei, un fel de stafie ignorată și de viață, dar și de moarte. Pornisem cumva înaintea timpului, iar pe mine, cea de atunci, mă abandonasem acolo, ghemuită pe pat, lipită aproape de difuzorul dat la maximum. Aveam acum chipul și

îmbrăcămintea mamei, ochii ei pierduți, întorși cumva spre interior; din ceea ce fusesem îmi rămăsese doar spaima pustiitoare, de animal hăituit. N-aveam încotro, trebuia să pun mâna pe telefon, să aud o voce omenească: parcă luasem ceva din boala femeii și nu mai aveam timp. Așa m-am pomenit invitându-l pe Anton la plimbare. De astă dată nu mă interesase cum arăt, ce haine îmbrac, important mi se păruse să părăsesc foarte repede încăperea. „Tu ești bolnavă, ai febră, mi-a spus neliniștit Anton. Nu facem nicio plimbare, mergem sus să te tratezi!” Zadarnic refuzam, el o ținea una și bună cu boala. Eram sigură că mă va înțelege, și nu frica de el mă îndemna să nu urc, atunci eram convinsă că nu se va întâmpla nimic, ci gândul că sus eram mai aproape de ceea ce însemna femeia pentru mine. Ajunsă în cameră, n-am avut încotro și i-am mărturisit totul, inclusiv că băusem prosteste. Spre surprinderea mea, n-a râs, nu m-a ironizat, ci m-a privit într-un fel aparte, cu tristețe și înțelegere: „Din păcate, cam așa se întâmplă: trebuie să te izbești cu putere de moarte, trebuie să o simți foarte aproape ca să-ți amintești de viață. Descoperi cu stupefacție că ți-a murit un prieten și abia atunci te cuprind remușcările că n-ai avut timp să-i spui măcar o vorbă bună... Suntem niște ființe bizare, castrate afectiv. Nu știm sau nu putem urî, nu suntem capabile să iubim și nici să trăim...Nu ducem absolut nimic până la capăt... Parcă anume ne chinuim să părem cât mai cenușii... Din diverse motive facem totul, zilnic, să ne dovedim inexistența! Și când te gândești că fiecare zi ca asta trece din timpul nostru, din viața noastră... Nimic nu se mai poate recupera...Zăcem acasă, în cârciumi ori în ședințe și încropim planuri de viitor! Uneori mai găsim câte o femeie și ne pierdem în ea și ceea ce se întâmplă, improvizația aceea o numim viață. Bem și zicem că trăim. Ne împerechem și iarăși zicem că trăim. Fugă, lașitate... Trecutul nostru este alcătuit din zeci și zeci de planuri de viitor, de vise și aspirații naive, lipsite de orice acoperire! Un singur lucru uităm mereu: să trăim cu adevărat fiecare clipă!” Fără să-și ceară voie, și-a umplut și el un pahar, mi-a mai pus și mie și, treptat, am simțit cum mi se destind mușchii, cum bolnava se îndepărtează de noi; nu mă părasea, însă aveam tăria să o ignor. Foarte ciudat, Anton nu mă mai privea cu grija de la început, și nici încurajator, cum o făcuse după ce i-am mărturisit adevărul, ci aproape enervat, de parcă i-aș fi

redeșteptat și lui niște spaima adormite demult sau reprimare. „M-am gândit adesea la noi... Nu la mine sau la tine, ci așa, în general știi ce mi se pare că suntem? Niște copii ale neantului, ba, dacă pot spune astfel, chiar expresia lui fizică! Nu încercăm nici să trăim, nici să murim! Lași sau inconștienți?... Eu, cel puțin, am o bănuială: sunt laș. Un laș odios!” Apoi, după ce a mai sorbit un pahar, a izbucnit în râs: „Cine dracu’ susținea că tot ce-i bun este ori interzis, ori imoral, ori îngrașă?” Am auzit apoi țipătul femeii; destul de slab, ca un scâncet de copil, și fără să vreau m-am pomenit plângând. „Iarăși?” Mă simțeam amenințată. El s-a apropiat cu îndrăzneală de mine și a început să mă mângâie pe păr; nu m-am opus, dar nici nu l-am privit; plin geam continuu, liniștită, fără să mă gândesc la spaimă, la mine sau la femeie; eram ca o bucată de gheață ce se topea treptat, cu fiecare la crimă și îmi plăcea să nu mai fiu. Anton a stins lumina, m-a luat în brațe, m-a așezat pe pat. Și asta a fost...

Adevărul este că am fost conștientă de ceea ce se întâmpla, însă nu m-am putut opune, și nici nu sunt foarte sigură că am încercat: eram detașată de propriu-mi corp, în afara lui; îi simțeam mâinile, îi auzeam respirația înăspriată apoi dură eu însă continuam să mă mir și să-mi spun uimită aproape: „Da, eu fac asta... Și, totuși, eu sunt cea care fac asta...” După o absență destul de lungă m-am trezit brusc, de parcă aș fi fost lovită: respirația lui mă înăbușise: abia atunci am încercat din răs puteri să mă desprind, să mă eliberez, pentru că abia atunci mi-am dat seama ce fac, dar n-am avut destulă energie, iar mai târziu a început să nu-mi mai pese; mă detestam cu toată ființa, dar, concomitent, eram și împăcată că după atâta vreme mă simt și eu femeie. Rușinea, adevărata rușine, am simțit-o abia în zori când, din pat, îl urmăream cum se în brață: ea a apărut insidios, ca o boală, care a afectat progresiv fiecare fibră musculară, fiecare celulă și nici ungând, cât de nevinovat, nu reușea să o atenueze măcar. Anton era convins că dorm și, mulțumit, indiferent, se plimba gol prin fața mea, își contempla îndelung corpul, se îmbrăca și se dezbrăca iar, de parcă ar fi regretat că nu s-a admirat destul; în gesturile lui nu era nicio urmă de jenă ori de pudoare, dimpotrivă... Iar eu îl priveam cu infinită atenție, îi înregistram toate detaliile. Abia într-un târziu a observat că eram trează și atunci s-a dezbrăcat din nou și s-a întins lângă mine: „Doamne, mi-a șoptit el, dacă ai ști de

când așteptam momentele acestea!...” „De când?” m-am interesat eu stăpănită de aceeași nevoie de a mă răni. „Exact din clipa când te-am văzut intrând la Rafiroiu cu cafelele...” mi-a spus el, cu sentimentul că-mi fă cea cel mai frumos compliment. „Dar ai știut foarte bine să-ți ascunzi intențiile”, i-am răspuns. „Nu le-am ascuns, a râs el intrând sub cearșaf. Am fost atent să nu le exprim. „N-am bănuț... Aș fi jurat că nu te pre ocupă așa ceva...” „Trebuie să ții seama și de alții, nu numai de tine. Odată și odată tot trebuia să se întâmple. Era inevitabil...” Apoi, ca eliberat de o povară, mi-a declarat dragoste, mi-a dat fel de fel de asigurări, pentru mine însă ceea ce a urmat a fost o tentativă disperată de a mă distruge: î simțeam degetele, dinții, unghiile, eu însă îl provocam și mai mult fiindcă voiam să mă rănească, să fiu, și la propriu, o rană: mărturisirea lui a alungat definitiv din mine orice urmă de respect sau de prietenie. Acolo, pe pat, iar apoi pe covor, ne băteam într-un fel caraghios; simțind că nu-l pot anula, scoate din minți sau învinge, mi se părea mult mai ușor să-mi fac mie însămi ceea ce nu-mi reușise cu el. Dar abia după ce am rămas singură și mi-am descoperit vânătăile și zgârieturile, am avut adevărata imagine a înfrângerii și a umilinței, dimensiunile lor. În ziua aceea nu m-am mai dus la slujbă și, câteva ore, am refuzat să ies din baie; am rămas acolo spălându-mă prostește până când s-a răcit apa și mult după aceea, continuând astfel confruntarea cu mine însămi, începută în zori, imediat după ce-mi mărturisise de când mă aștepta. Zăceam în apa înghețată aproape și, contemplându-mi palmele zbârcite, vineții, mă întrebam absentă dacă e bine să mă întorc în Râul Doamnei sau să plec în altă localitate, unde să nu mă știe nimeni.

Cam în jurul amiezii am auzit cheia răsucindu-se și, nu peste mult, m-am pomenit cu Anton în ușa băii. „Ce ai? Ești vânătă! Ți-e rău? Ai luat ceva? De când zaci acolo?” A încercat apa cu degetul și, fără să-mi ceară voie, s-a repezit să mă scoată. „Ai leșinat...” „A aruncat mai multe pături și haine peste mine, apoi, într-o cană cu ness amestecat la iuțeală, a turnat un păhărel de whisky și mi l-a întins să-l beau, ceea ce am și făcut cu aceeași indiferență. „A venit Tufescu să mă anunțe că lipsești și am intrat puțin la idei, mi-a zis nemulțumit. Ți dai seama că ceea ce am făcut nu se mai poate

șterge din memorie, nega ori anula. Încearcă totuși să fii cu picioarele pe pământ. Deși nu-i o consolare, nu suntem nici primii și nici ultimii păcătoși de pe pământ... Eu, oricum, îți rămân foarte recunoscător... Mi-e jenă să-ți spun ce a însemnat pentru mine. Tocmai viața, care-mi lipsea...”

Mi-a făcut repede un ceai, m-a hrănit acolo, în pat, s-a chinuit din răsuputeri să-mi smulgă măcar un cuvânt de aprobare, însă n-am fost capabilă... Amorțită, cu mintea pustie, pluteam fără oprire peste lucruri și peste întâmplări, obsedată, paradoxal, de imaginea unei hărți pe care căutam panicată un punct de sprijin, un loc unde să mă refugiez, numai că niciun nume de oraș nu-mi mai rămăsese în minte, nici chiar Râul Doamnei; mă născusem parcă în clipele acelea, eram fără trecut, fără istorie și geografie. Mi-am revenit greu de tot, la mult timp după plecarea lui. „Mai târziu și mai pe ocolite, tot aici a trebuit să ajung am observat eu învinsă. Dacă aș reuși să salvez ce se mai poate salva din mine...”

Normalul, îngrozitorul normal, plutirea conștientă între minciună și iluzie, rușinea și acceptarea au durat destul de mult. Anton mă căuta frecvent, uneori rămânea și peste noapte, iar eu nu mă opuneam dorințelor lui — care foarte rar erau și ale mele —, mă lăsam torturată, bruscată și uneori, dintr-o nevoie de a mă ști pedepsită, îl stârneam prosteste. Mai târziu, pentru că astfel rușinea creștea în loc să scadă, am făcut aproape imposibilul pentru a mă abstrage afectiv din această poveste, orele petrecute cu el, anumite ore, erau partea mea rușinoasă, murdară, durerea mea malignă peste care nu puteam trece, deși încercam să-mi ignor corpul și să mă amănesc că niciodată, până la venirea mea aici, n-am avut atâta timp pentru mine însămi. Studiam și citeam cu furie, convinsă că numai astfel voi reuși să-mi diminuez o parte din păcate, că numai în acest fel voi putea încetini invazia pustiei în mine. Vorbeam împreună vrute și nevrute, despre alții, despre lume, dar mi se părea ciudat că pe noi ne excludeam mereu din discuție. Într-o noapte, după ce ne reîntorsesem de la un chef, o petrecere înfiorătoare, la o cabană, unde nimeni nu era cu perechea legală, dar toți ne făceam că nu știm despre ce-i vorba, am îndrăznit să-l întreb ce se întâmplă cu noi. Venea când „avea timp”, apoi dispărea zile întregi fără să se

justifice, ca să reapară cu aerul că abia atunci ne-am despărțit, și eu îl așteptam acolo, resemnată, căutând să fac abstracție de ironiile și răutățile altora, cenzurându-mi curiozitatea sau furia, aliniindu-mă cumva mobilierului camerei. Mi se părea curios că de când mă muta sem încetase să mi-i mai înjure pe Iulia sau pe Corfaru, or, pentru mine, ea era o prezență vie, permanentă, de care îmi era imposibil să fac abstracție: mă temeam de ea, și sentimentul vinovăției îmi sporea neliniștea; mai mult, la fiecare bătaie în ușă mă gândeam în primul rând la Iulia. Ce-i pot spune dacă apare? Cum mă explic? Cum reacționez? Pentru că eram cu adevărat vinovată! Paradoxal, n-aveam sentimentul că, deschis ori în taină, mă confruntam cu ea; îmi lipseau egoismul, spiritul de posesiune, dorința de a-l cuceri sau stăpâni cu orice preț, însă mă împăcasem cu gândul că, totuși, se poate trăi cu el, că-i sunt necesară. Deși nu-mi convenea să fiu dublura nimănui, anexa sau locul lui de refugiu, n-aveam tăria să o caut pe Iulia pentru a lămuri lucrurile între noi, dar nici fără Anton nu mă simțeam pe picioarele mele. Nu alegeam, ci așteptam și mă mințeam că mai este timp... Rana permanentă pe care o aveam în mine — Râul Doamnei, așteptarea absurdă de acolo, Iustin, Victoria, Helgomar, mama... — îmi întreținea un ciudat sentiment al inutilității de a crede în mai mult sau în mai bine. Și totuși, atunci, în noaptea aceea, am îndrăznit să-l întreb dacă s-a gândit vreodată la noi, la viitorul nostru, însă și de astă dată era pregătit, parcă se așteptase de mult la o asemenea întrebare. „Vezi, Ioana, mi-a spus, am făcut imposibilul să fim cât mai mult împreună și până suntem împreună — și suntem! — e bine! Restul? Fals, mizerie, jeg și teatru absurd... Spune-mi, ce rămâne din viața noastră dacă excludem aceste momente de bucurie? Pentru ele, știi doar, sunt capabil să îndur absolut orice. Nu mă interesează privirile nimănui, mutra acră a nevesti-mii, șoaptele, reproșurile, ironiile, trăiesc numai și numai cu gândul la aceste momente... care, am impresia că totuși nu te mulțumesc...” „Nu regret nimic, am mințit eu, mă gândesc însă că am putea trăi fără unele obsesii, fără ironii, reproșuri și sentimentul vinovăției care, pe mine cel puțin, mă omoară... Să nu depindem decât de noi înșine... Iulia are și ea dreptul să...” „Da, e adevărat, Iulia are toate drepturile. Dar oare cunoști exact lumea în care ne mișcăm? O căsnicie, fie și improvizată ca a mea, o căsnicie falsă,

formală valorează în ochii unora mai mult decât toate lucrările mele științifice, mai mult decât inteligența și priceperea mea... Cei ce se ocupă de dosare nu au habar decât de regulile lor... Trebuie să avem răbdare... Iar apoi n-aș mai fi capabil să iau viața de la capăt, pentru că divorțat n-aș mai fi ceea ce sunt... Să începem de la zero, în mizerie... Și mizeria, știi și tu foarte bine, distruge orice urmă de dragoste...” „Deci, după tine, alternativa ar fi: murdar și sătul sau curat și flămând? Iubirea excluzându-se în ambele cazuri”. „Nu se exclude! a protestat el. Doar te iubesc, știi asta... Ți-am dovedit-o! Un act în plus n-are cum să potențeze dragostea”. „Și atunci? Așteptându-te, înșele gând ceea ce nu se poate înțelege, acceptând ceea ce nu se poate accepta... Aș vrea să mă simt și eu întreagă. Nu-mi pasă de morala unor imorali, de nicio convenție, dar e frica și nesiguranța și senzația stupidă de anexă...” „Pe noi numai timpul ne poate ajuta. Timpul și răbdarea... Trebuie să avem mai multă încredere în noi și în timp — viața se schimbă...” Tot ceea ce-mi spunea era logic, acoperea o realitate: astea erau regulile, amândoi eram căsătoriți formal, amândoi puteam reveni oricând „la bază”, dar frica lui de risc m-a îndepărtat și mai mult. Era logic, dar nu suportam. Mă temeam de ceea ce avea să urmeze; deși îi bănuiam răspunsul, când l-am auzit cu adevărat, am avut certitudinea că se prăbușește totul, iremediabil. Nu i-am spus absolut nimic, am de viat discuția, cu destulă eleganță, cred, spre alte subiecte, m-am purtat firesc, de parcă toate ar fi fost în regulă, în mine însă simțeam că nu mai pot suporta provizoratul. De fapt, nu explicațiile, nu cuvintele — niște formule-tip, logice, dar stupide — m-au îndepărtat de el (formal avea dreptate să-mi reproșeze indirect că nu mă puteam ridica la înălțimea unui sentiment pe care bănuia că-l am), ci neliniștea lui recep tată prin toți porii, aerul ce-l înconjura; bătea în retragere atacând.

A fost o noapte îngrozitoare, doctore... L-am lăsat totuși să mă atingă deoarece era chestiune de vanitate să nu par rănită, însă imediat după ce a părăsit încăperea mi s-a făcut foarte rău: călduri, grețuri, vomă...Aveam impresia că sunt o rană cumplită, nevindecabilă. Voia să-l îndepărteze nu numai memoria, ci chiar și celulele ce veniseră în contact cu el. Trebuie să găsesc o ieșire, mă

încurajam, dar în zilele următoare, cât a lipsit, și a lipsit iarăși dintr-un motiv necunoscut, n-am căutat nicio soluție, nu m-am gândit la nimic concret, deoarece dincolo de ezitări, remușcări și distanțe, el era omul cel mai important pentru mine: mă cunoștea în toate felurile, iar absența lui, cu care încercam să mă familiarizez, începuse să mă doară. Făcusem încă o dată imprudența să mă las în seama lui, trăisem cu convingerea că atât cât există el sunt sigură, nu mi se poate întâmpla nimic. Îmi amintesc de o noapte când declarați de lui de dragoste îmi făcuseră bine, de un moment de uitare pe care l-aș fi putut prevedea, când pentru amândoi nu exista decât prezent, numai prezent... Atunci l-am întrebat în glumă ce s-ar face dacă ar ști că noaptea aceea era chiar ultima, dacă dintr-un motiv sau altul mi-aș căuta și eu un rost"? „Cred că aș fi capabil de orice. Chiar să te omor”. „Și eu ce să fac în ziua în care n-o să mai fiu ce sunt acum, o zi când o alta...”. „Este exclus, m-a asigurat. Dar să știi că dacă, prin absurd, te gândești la așa ceva, ești într-un mare pericol!” „Nu ai puterea să o luăm de la capăt, dar ai avea curajul să mă omori?” „Da. Absolut sigur, a accentuat el întunecat. Trebuie să înțelegi că numai tu contezi. Lulia este o ficțiune. Cu ea am doar o convenție. Ne însoțim unul pe altul la recepțiile și sindrofiile oficiale la care nu se poate merge decât împreună. Atâta tot. Femeia-frigider, abstracțiunea de care însă nu mă pot despărți...” „Lașitatea noastră cea de toate zilele...” „N-avem cum să ieșim din rând, din păcate. Frica ne împiedică să fim firești, normali. Frica de foame și de suferință. Consta terea că n-ai instanță de recurs... Curajul acum este inutil sau ridicol. Nu putem ieși din cercul în care ne aflăm. Nu știu dacă-ți amintești de circ, de zidul morții... Te învârți la nesfârșit în același cerc, cu ochii legați sau nelegați... Dacă mergi mai repede sau mai încet, ești pierdut. Uneori te entuziasmează strigătele celor ce te îndeamnă să accelerezi. Și dacă ai curajul... Și dacă-ți place gloria... poți să încerci... Dar nu lumea riscă, ci tu...Ea aplaudă sau huiduiește. Dacă sari dincolo de zid, te consideră nebun sau eșuat. Lumea nu cunoaște decât zidul ce o înconjoară, nu cunoaște decât regulile acestui joc...” „Morală de laș, i-am spus, gândindu-mă cu spaimă la Cristescu. Nu m-ai convins...” „Nu, dar este, din păcate, morală de lucid!” mi-a răspuns cu o infinită milă pentru candoarea mea. Oricum, tentativa mea de a-

I judeca nu i-a convenit; am simțit iarăși desincronizarea dintre noi, o stare de tensiune care, cu timpul, a crescut îngrijorător; uneori, din senin mă încerca nevoia să-l irit, să-i stârnesc furia, să-l fac să iasă din calmul lui atât de monoton, să-i zdruncin puțin siguranța și încrederea în mine. „Poate astfel îmi va vorbi și altceva, cum o făcuse când eram în Râul Doamnei”, mă gândeam. El însă reacționa cu o neașteptată indiferență: lipsea mult, se mulțumea să-mi telefoneze sau să-mi trimită prin Tufescu diverse cadouri, unele foarte scumpe. Atunci m-am gândit că n-are rost să mă găsească mereu acasă, să-i las impresia că depind numai și numai de el. Trebuia să încerc să trăiesc pe picioarele mele, să cunosc lumea fără intermediari.

Seria plimbărilor a început odată cu moartea vecinei și cu plecarea fetei la niște rude de la țară. Până atunci, zi de zi, o ajutam pe aceasta la lecții, o învățam engleza, spălam și călcam împreună; maică-sa, datorită intervenției lui Anton, a fost primită în spital — unde a și murit —, așa că fetei îi rămânea destul timp pentru carte și joacă. Plecarea ei m-a afectat mai mult decât mi-aș fi închipuit. Terorizată de singurătate, am început să mă plimb, iar mai târziu, grație unei colege, Sanda Popa, să merg la dans la un club cam deocheat, unde însă nu mă cunoștea nimeni. N-am reușit să-mi explic în întregime nevoia, maladivă aproape, de dans. Poate fiindcă mă săturasem de mine însămi și voiam să mă pedepsesc... „Este mai eficient decât carboxinul, mă convinsese Sanda. Îți lași mintea și sufletul acasă, te dizolvi în transpirație și prostie... Este ca și cum, o vreme, n-ai mai exista. Pentru mine dansul este un catharsis sau, poate, un mod de a coborî spre vârstele de început ale omenirii. Mă dizolv, mor, las în urmă orice gând, exist altfel, numai cu trupul... Acolo nu ne știe nimeni, este ca și cum ai merge într-o altă localitate...” Nu m-am gândit prea mult și am urmat-o. Dansam nebunește, ore întregi, până nu-mi mai rămânea picătură de energie; mă risipeam pur și simplu, săltăm și mă chinuiam cu bună știință, râdeam dezlănțuită, fără urmă de control, mă înghionteam cu cele mai bizare întrucupări, vorbeam prostii cu nemiluita, iar când simțeam că îmi va fi greu să scap cu fața curată de asediul vagabonzilor, mă strecuram la toaletă și de acolo afară, unde,

speriată, săream în primul taxi. Într-o zi însă, am fost luată în primire tocmai de unul pe care l-am lăsat să mă aștepte mai bine de o oră în fața toaletei. „M-ai lăsat cu ochii-n soare, fă, moțato, dar acu mozulul te paște! Vii cu mine imediat”. Am încercat să mă opun, să glumesc, să-i promit iarăși că-l voi însoți, el însă, neavând încredere, a început să mă îmbrâncească afară. „Dacă miști în front, te-am depilat pe loc, clar? Notează că te voi composta numai eu. Zi mersi că azi sunt blând și înțelept...” Atunci, în momentul când nu mai aveam încotro, când nici lacrimile și nici forța nu mă mai ajutau, a apărut Sabin. „Copilu’, lași fata în pace dacă nu vrei să-ți scrii biografia în altă parte, i-a spus el cu autoritate. Ai fost avertizat!” Curios, tânărul buzat și păros a întins-o repede, fără să mă privească: „Fir-ar a naibii de viață, nici la ocnă n-am văzut atâta curcănime pe centimetru pătrat ca într-o sală de bal. Ia-o tovarășu’ și citiți împreună *Scânteia!*” Sabin m-a scos în stradă și abia după ce ne-am îndepărtat destul de bine de sală a început să râdă: „Bune și confuziile astea la ceva! Mie-mi era mult mai frică decât dumneavoastră... Dar ați văzut ce repede se retrag oamenii în fața unor formule? Totul este să ameninți cu seriozitate. Nici pe la bombe dintr-astea nu mai găsești curajoși. Toți se fofilează și o tulesc. De fapt, cum i se poate răspunde agresivității?”

Atunci am aflat că e un arhitect ratat — și asta a ținut să o sublinieze mereu: „Am desenat cutii de chibrituri cu aspect de penitenciare antebelice. Atât. Asta este opera mea: cutii...” —, că, în zilele în care-i vine să se sinucidă, se pierde în lumea de jos, se duce la dans și la ședințe, deoarece numai acolo are certitudinea că nu-i atât de cretin pe cât i se pare. „Imaginez, acasă, orașe, clădiri teribile, teatre, spitale, le dau personalitate și le așez în rând cu veacul, iar la institut fac exact invers: cât mai anonime, cât mai înghesuite. Eu trebuie să mă realizez *azi, acum*, fiindcă deceniile viitoare vor avea arhitecții lor, ideile lor. Iar eu... Doar șansa de a trăi ca pensionar anonim”.

Nici eu nu aveam o părere mai bună despre mine și, din seara aceea, am început să mă plimb cu el, convinsă că din doi ratați ar putea să iasă un om întreg! Curios, deși vorbeam numai despre ratare, când eram lângă el îmi dădeau târcoale o bizară pulsație de viață, o surprinzătoare dorință de a mă redresa; mi se părea că, în

sfârșit, puteam fi și eu cu adevărat utilă cuiva. N-aveam niciun argument, Sabin nu mă lăsa să cred că-i sunt necesară, dar sentimentul acesta prinsese contur, era viu, statornic, și nu-l regretam. Sigur, până la urmă viața m-a bruscat încă odată cu dușmănie, însă, cu toate astea, din această scurtă dar complicată aventură nu regret absolut nimic. Parcuri, ca bane, străzi... Le știu pe toate, fiecărui loc îi simt aerul, culoarea, unda de viață lăsată în suflet. Nu ne ascundeam de frică și nici pentru a face dragoste, ci spre a ne ridica deasupra ei. Nu-l întrebam nimic și nu mă întreba nimic; veniserăm amândoi fără trecut și fără viitor, iar sub obiectivul nostru se afla ceva mult mai important decât destinele noastre individuale: viața și lumea, în general. N-aș fi bănuiră nicio dată că Anton, pe care credeam că-l interesează numai patul, era la curent cu mișcările noastre. Cam ăsta ar fi drumul până la spital. Parcă am fost împinsă din spate...

Nu știu ce ți-o fi povestit el, doctore... Eu prefer să rămân la minciuna inițială, deoarece încă nu te simt alături de mine și nu am certitudinea că asemenea drumuri îți sunt familiare. Nu sunt un om, ci un caz... Un caz rezolvat cu succes, cum simt că ai început să crezi. Mă opresc aici. Mai departe, prefer să spun că nu-mi amintesc nimic. Și chiar n-aș vrea să-mi mai amintesc... Adevărul este că în timp ce fugeam peste câmp, i-am recunoscut mașina, dar nu m-am oprit, deși nu-mi era frică de el. Fugeam ca o nebună, nu de el, și nici de un altul care ar fi putut să-i împrumute mașina, fugeam de mine însămi, încurajată de speranța absurdă că de undeva, ca atunci, la dans, ar putea să apară Sabin. Dar n-a fost așa. Anton se apropia de mine gata să mă doboare, frâna brusc, aștepta, când reușeam să mă ridic, pornea iar... După un timp, am simțit că nu mai am energie și am cedat. De fapt, mă împiedicaseră și n-am încercat să mă ridic. Sau n-am putut... Știam ce mă așteaptă și, bucuroasă aproape, mă uitam la cer convinsă că nu peste mult mă voi integra și eu în noaptea ce stăpânea totul. În mine, dintotdeauna, moartea era asociată durerii și eram puțin îngrijorată de durerea ce va veni. În rest nu regretam absolut nimic, poate faptul că Sabin ar fi putut să pățească vreun necaz. Și, când l-am simțit pe Anton deasupra mea, rupându-mi hainele cu o furie animalică, am impresia că tocmai asta l-am întrebat. Abia atunci a început să mă lovească și să mă posed.

Îmi amintesc doar de o izbitură puternică în creștet și de liniștea ce a venit odată cu un miros acru, nesuferit de vin prost. Firele de iarbă au apărut mult mai târziu...Și nu-mi face nicio plăcere să mi le amintesc, deoarece am rămas față de ele cu aversiunea de atunci: nu-mi sugerau sfârșitul, cum mi-aș fi dorit, ci continuarea unei agonii ridicole. Dar, ai putea spune, doctore, că drumul de la relativa înțelegere și acceptare a situației la moarte n-a fost chiar atât de brusc, a mai trebuit să se întâmple ceva, mai ales că Anton este un om calculat, sigur pe el, un șahist redutabil scutit de prea multe erori. Din păcate, oricât m-aș strădui, sunt convinsă că mi-ar fi imposibil să găsesc momentul rupturii. Aparent — Corbeanca, ieșirea mea necugetată sau, ceva mai înainte, când m-am lăsat convinsă de Sanda Popa să merg la dans. În realitate însă, n-a fost niciun moment decisiv, hotărâtor, ci o eroziune continuă, o moarte lentă de care începusem să mă sperii: totul se petrecea dincolo de cuvinte și gesturi, era o poticnire sufletească, o încrâncenare a simțurilor de a nu se lăsa deviate, falsificate, o înfruntare continuă cu mine însămi. Fiecare zi „curată” care trecea, adică fără încleștări deschise, nu era decât o nouă greutate ce mă adâncea și mai trainic în noroi. Poate că o vreme aș mai fi reușit să salvez „Liniștea”, să amân catastrofa dacă m-ar fi interesat schimbarea bruscă a atitudinii lui Anton; nu să o opresc, ci să o amân, căci de oprit se putea doar într-un singur fel: să accept viața pe care mi-o sugerase el, adică slujbă, acasă și retur, și nicio întrebare despre noi. Așadar, m-am pomenit căutată din ce în ce mai des, și încă la orele cele mai neașteptate, iar când nu mă găsea acasă îmi lăsa bilete, unele foarte triste, altele uitate, pline de reproșuri. „De unde să fi știut că vii? îi spuneam destul de ne mulțumită. Nu pot să zac la nesfârșit în sicriul ăsta, să te aștept mereu, ca o caraghioasă. Uneori mi-e frică, așa, fără motiv, alteori mă plictisesc...Telefonează-mi, anunță-mă din timp”. „Dar nu vezi și tu că toate-s atât de aiurea, încât niciodată nu poți ști ce vei face în ora imediat următoare? Un telefon de la cine știe cine și s-a dus naibii orice proiect! Prea puține lucruri depind de mine, deși eu plătesc pentru ceea ce greșesc alții...” „Înțeleg, însă n-am nicio vină...” „Iar cu telefoanele astea... în orice loc se găsește câte unul care să-ți țină evidența... Și încă nu e momentul să se dăm prejudecățile, deoarece lipsesc oamenii care să înțeleagă ceea ce s-

ar putea face. Privește cu atenție în jur și-mi vei da dreptate”. „Și să trăim ascunzându-ne la nesfârșit? Tu ești liber, oricum, mult mai liber, pe când eu, aici...” „Ai puțină răbdare, Ioana, mă implorase el, nu va fi întotdeauna așa...” „Până când? Măcar cu aproximație...” „Dacă aș ști! Ori cum, nu mult... Așa simt”. „Și atunci? Atunci ce va fi?” „Doamne, se enerva el, tu nu poți trăi fără să știi ce vei face peste o lună, un an? Ți lipsește ceva?” Întrebarea asta ultimă, rostită întotdeauna cu seriozitate, de parcă i-aști amintit de o datorie pe care uitase să și-o achite, mă para liza pur și simplu; cobora totul într-o zonă meschină, unde îmi era imposibil să mă mișc: îmi sugera, poate involuntar, că mi-e șef, că locuiesc în garsoniera lui și că m-a ajutat într-un moment de derută. Și odată ce acceptasem soarta pe care mi-o destinase, nu aveam dreptul să spun că îmi lipsește ceva. Dar și așa, îmi era greu să admit că nu știa ce i se poate întâmpla de la o zi la alta, iar faptul că evita să-mi vorbească despre drumurile, aspirațiile și nevoile lui mă făcea să bănuiesc lucruri mult mai urâte, astfel că neîncrederea împrăcia totul într-un cenușiu nesuferit. „Nu, nu-mi lipsește nimic, îi răspundeam. Cărți, discuri, cafea, țigări, mâncare, vezi și tu, am suficiente...” „E bine, respira el ușurat, ca, sesizându-mi resemnarea, să se enerveze progresiv: Lasă-le dracului de curiozități și interpretări. Nu trebuie să ne pese de nimeni, înțelegi? În clipa când închid ușa nu mai vreau să știu de nimic, nu mă interesezi decât tu. De-abia aștept să ajung aici, să rup toate legăturile cu lumea, să nu aud și să nu văd! Sunt momente în care dacă nu aș ști că exiști, că avem acest spațiu numai al nostru, aș fi capabil de orice prostie. Dar așa, mă rețin, strâng din dinți și aștept... Uneori îmi vine să râd de mine: am ajuns un fel de depanator. Trebuie să găsesc mereu soluțiile cele mai trăsnete, sigur, numai soluții de moment, fiindcă ce-i valabil azi, mâine cu siguranță nu va fi. De fapt, zilnic nu fac decât să mut greutatea de pe un umăr pe altul. Dacă n-ai fi tu...” „Nu cred că ai fost foarte exact, mă străduiam să precizez, stăpânită de sentimentul inutilității discuției, dacă n-ar fi corpul meu...” „Dar cu ce mă poți tu ajuta? izbucnea. Orice sfat mi-ai da, nu voi reuși să-l fac mai deștept sau mai bun pe Velescu, nici mai puțin arțăgoasă pe Iulia, și nici șandramaua pe care o conduc nu va merge mai bine. Asemenea momente ne ajută să supraviețuim, să ne credem oameni, și nu automate care execută

orbește un program stupid. Nu vreau să te încurc cu nerealizările, spaimile și iluziile mele...”

Firește, eram conștientă că eventualele mele sugestii sau încurajări nu-i puteau ajuta la nimic, însă respingerea lor apriorică, sub pretextul că mă menaja, îmi sporea umilința. Stăteam unul lângă altul, vorbeam, mâneam, făceam dragoste, iar eu, din ce în ce mai uimită, continuam să mă întreb cine este, poate și pentru că mi-ar fi convenit să fie altfel decât îl descopeream. Era în el o ezitare dureroasă, dar îi lipsea curajul să o înfrunte sau măcar să o numească, de aceea aveam impresia că se teme să discute cu mine. Uneori, se pomenea vorbind fel de fel de nimicuri, alteori puneă stăpânire pe el o pasiune curioasă pentru muzică sau literatură și atunci făcea totul să mă stârnească, însă atât după intonație cât, mai ales, după momentul pe care-l alesese pentru a mă întreba, îmi dădeam seama că era artificial, că nu-l interesează cu adevărat. O făcea doar pentru a-mi da și mie impresia că exist și altfel? Greu de spus. Cred, totuși, că se străduia să mă mențină cât mai departe de noi înșine. Eram conștienți amândoi că, fără vorbe, declarații și promisiuni concrete, fără certuri și reproșuri, intrasem într-o fundătură de unde nu mai puteam ieși împreună: simțeam capătul drumului, sfârșitul, dar trăiam ignorându-l, așteptând resemnată să mi-l anunțe el. Și acest eveniment atât de apropiat îmi dădea tăria să-mi suport rușinea. N-aș fi bănuir niciodată că sunt mai departe ca oricând de adevăr, după cum, în vizitele lui atât de dese, nu vedeam decât, în cel mai fericit caz, o tentativă de a-mi adormi nemulțumirea. Și cu el? Cum ar fi cu el? mă întrebam uneori, deoarece acceptând să vin, rugându-l chiar să mă ajute, acceptasem în esență condițiile lui, viața pe care mi-o destinase. Însă toate comoditățile pe care mi le asigura, și nu puține, păleau în fața obligației de a trăi în umbră numai clipa, de a nu mă putea gândi la viitorul meu, oricât era el de neînsemnat. Și poate că aș fi acceptat și umbra, și lipsa de perspective, și mizeria dacă în mine aș fi descoperit măcar o urmă de iubire, deși mă străduisem mereu să mă conving...

Într-o dimineață, m-a anunțat la telefon că pleacă, pentru o săptămână, să controleze niște întreprinderi care nu prea mergeau, dar spre mirarea mea s-a întors după două zile: l-am găsit acasă,

așteptându-mă. Când m-a văzut apărând în ușă, m-a luat în brațe și a început să danseze cu mine. „N-am avut răbdare să rămân acolo, mi-a explicat el. L-am scutit de morală, de sfaturi și indicații, de planuri fictive și de toate câte se mai fac în asemenea ocazii. Dacă ar ști cui datorează ei fericirea, ți-ar ridica monument. „Acum sunt convinsă că apariția mea acasă direct de la slujbă, și singură, i-au infirmat suspiciunile; atunci însă, fusesem destul de contrariată de dorul lui atât de intens, poate real, însă niciodată mărturisit: mă gândeam că promisiunile lui misterioase în legătură cu viitorul nostru au început să prindă contur și, intrigată, așteptam clipa în care se va hotărî să mi le împărtășească și mie.

Relațiile mele cu Sabin erau încă pur intelectuale și nu de puține ori am fost tentată să-i vorbesc despre el și, dacă aș fi avut certitudinea că Anton mă va crede pe cuvânt, mi-ar fi făcut plăcere să-i îndemn să se cunoască. Îmi era frică însă de reacțiile lui brutale, deoarece mă convinsesem că în realitate Anton nu avea niciun prieten; era în relații bune cu foarte mulți, dar numai atât. „Nu trebuie să te dai pe mâna nimănui, mi-a explicat el odată. Viața-i obligă adesea pe oameni la compromisuri dintre cele mai neașteptate. Țelul multora este de a promova în ierarhia administrativă. În cea științifică sau artistică se cer calități deosebite, este nevoie de multă muncă și de rezultate concrete, și e foarte greu. Din coace mai poți să te dai mare fără să fi făcut nimic”. Pe de altă parte, deși era om al concretului, Anton nu putea accepta decât o anumită categorie de adevăruri, cele de care el însuși se izbise. Dacă-i spuneam, de exemplu, că am pierdut o oră admirând un copac înroșit de toamnă, sau crengile noduroase ale castanilor sălbatici ori ale stejarilor de la Mitropolie, crengi care-mi evocau diverse ființe, ori că am urmărit în cordată în unele momente ale zilei culorile lacului, mereu schimbătoare, mă privea suspicios: „Treaba ta ce ai făcut, dar să nu-mi spui mie că ai rămas două ore în parc pentru niște frunze și o apă împutită care-ți taie răsuflarea! Basmă”. Tot așa nu putea admite că mereu îmi era teamă, pur și simplu teamă, fără niciun motiv, că în asemenea momente de derută nici chiar muzica nu-mi făcea bine, că trebuia să ies cu orice preț afară, în stradă. Așadar, cum să fiu prietenă cu un bărbat necăsătorit, care-și închipuia că trăiește după propriile legi? Ratat ca profesionist, un nerealizat veritabil, dar foarte

liber ca om, Sabin n-avea cum să-l atragă, iar teoriile lui, deși Anton le aplica inconștient în practică, l-ar fi exasperat. Pentru mine însă, ele erau o eliberare, mă absolveau cumva de păcate. Remușcările, jena, vinovăția, frica, păcatul în sens religios și toate celelalte, în ochii lui Sabin nu erau decât pași obligatorii spre noi înșine. „Pentru a afla cine suntem, susținea el, nu trebuie să fugi de nimic din ceea ce înseamnă cunoaștere. E vremea să te eliberezi, în fine, de morala ta primitivă. Sigur, să-i dăm organismului ceea ce i se cuvine pentru a funcționa normal, dar viața adevărată începe dincolo de asta, dincolo de hrană, sex și celelalte necesități instinctuale. Nevoia de a ne cunoaște pe noi înșine, de a ne defini, de a ne găsi o identitate și un țel ne despart de celelalte ființe. Unii sunt făcuți doar să-și perpetueze specia și să-i asigure nevoile elementare, pe când alții, să o târască înainte, să caute mereu, să rupă vălurile de pe fața necunoscutului și a interzisului. Unii, ca să nu moară au nevoie să li se creeze reflexe condiționate, iar alții, tot ca să nu moară, trebuie să le ignore ori să le sfideze. „Libertatea spre care mă purta Sabin era periculoasă, dar mă atrăgea; nu eram în totdeauna de acord cu el, însă asta nu mă împiedica să-l admir și că în cerc uneori să mi-o asum: după atâția ani, îmi foloseam pentru prima dată mintea, lecturile; alături de el, mă simțeam înaintând pe un teren străin, accidentat, dar extrem de interesant. Firește, tot reflexele condiționate ne stăpâneau viața, nu puteam face abstracție de legile mediului, de limitele lor, însă negându-le sau sfidându-le în teorie, ne iluzionam că suntem alții, că viața noastră este mai plină, este altfel...

Nu știi, doctore, dacă-mi plăceau teoriile, adică numai teoriile lui, dacă-l iubeam cu adevărat sau dacă sentimentul de a-i fi egală și părtașă în curioasa lui aventură spirituală m-au apropiat atât de mult de el...Probabil că toate. El era eu însămi, dar fără alte obligații, liber... Oricum, Anton rămânea cu fiecare zi tot mai în urmă; mă condamnam pentru că n-aveam tăria să tai odată nodul, în același timp, însă, mă consolam că în realitate nu fac altceva decât să-l imit: amândoi ascundeam ceva, dar consolarea mea, palidă, era că nu eu începusem, că, în locul sincerității care ne apropiase în Râul Doamnei, se înconjurase cu tăceri, și ezități care aveau doar o singură explicație: încă nu-i momentul! Nu era momentul să riscam,

nu era momentul să ne deconspirăm, nu era momentul să căutăm alte posturi, nu era, prin urmare, momentul să-i relatez schimbările ce se petreceau cu mine. Firește, nu mințeam că aveam cine știe ce treabă sau obligație când dispăream sau când nu mă găsea acasă, dar nici nu încercam să-i sugerez măcar adevărul; mă mulțumeam să tac, să-l ascult, deși în realitate tăcerea era tot un fel de minciună... Caraghios, simțeam că relațiile dintre mine și el nu se bazau nici pe adevăr, nici pe minciună, nici pe prietenie, ci pe un sentiment fără nume — și frică, și recunoștință, și obișnuință, și nevoie de el dublat de o lașă așteptare. A venit apoi o seară nenorocită în care mi-am văzut pentru prima dată chipul în cea mai clară dintre oglinzi: m-a încercat atunci sentimentul pe care trebuie să-l aibă un bolnav incurabil când descoperă adevărul... îmi amintesc exact: eram dezbrăcată și, cu plapuma trasă până sub bărbie, urmăream la televizor o ecranizare după Shakespeare. Sabin trebuise să-și însoțească mama la un doctor, iar Anton nu dăduse de două zile niciun semn de viață. Am auzit bătăi în ușă, destul de energice, și instinctiv am sărit să deschid, cu toate că Anton, la care mă gândisem imediat, avea obiceiul să intre direct, cu cheile lui. Din prag m-a întâmpinat o femeie blondă, elegantă, frumoasă, cu niște ochi de un albastru stins, „iartă-mă, mi-a spus ea, însoțindu-și cuvintele cu un zâmbet condescendent, nu prea obișnuiesc să tulbur liniștea soțului meu...Show spunea că un gentleman nu se amestecă nici măcar în treburile sale personale. Din păcate, am impresia că ți-e deranjat telefonul, altfel...Toni este căutat insistent de ministru și individul pare să-și fi pierdut răbdarea...”, „Iată, îmi spuneam, întâlnirea de care mi-a fost cel mai frică!” Mă pierdusem, deoarece întâlnirea cu ea o consumasem mental în zeci de variante, însă în niciuna dintre ele nu ieșisem în avantaj. Indiferentă la tentativa mea involuntară de a o reține la ușă, s-a strecurat pe lângă mine hotărâtă să verifice dacă într-adevăr telefonul este deranjat. „Ei, da, nu m-au mințit fetele de la Centrală, mi-a spus mulțumită, ca apoi să mă privească mult, cu aceeași curiozitate științifică: Merg. Ești cea mai reușită dintre toate... Unde crezi că poate fi?” „Nu l-am văzut de două zile”, i-am răspuns cu o siguranță pe care în realitate i-o datoram. „Adevărat?” „Da...” „Înseamnă că nu peste mult va trebui să te îngrijești de spațiu și, poate, de un nou tutore...” „În prima

clipă, umilința mă paralizase, dar liniștea ei și vocea calmă, detașată m-au ajutat să-mi revin: observațiile, făcute cu o răceală desăvârșită, îmi interziceau să o contra zic. „Tu ai stat cel mai mult dintre toate, și-a continuat ea monologul, poate pentru că ești și cea mai drăguță... Dacă nu este preocupat de absența căldurii și afecțiunii mai poți rămâne. Când vei fi comparată cu frigiderul trebuie să te gândești la împachetat. Cărțile și discurile iau timp...” „Noi amândouă am avea multe de discutat. V-aș fi foarte recunoscătoare”, am asigurat-o, stăpânindu-mi cu greu furia. Trebuie să nu cedez, indiferent ce mi-ar spune, îmi impusesem mai demult, fiindcă și eu cunoșteam totul despre ea, dar fără să-mi dau seama, mă pomenisem cerșindu-i înțelegere. „Știi telefonul, nimic mai simplu, a râs ea împăcată. Unde-l găsim, totuși”? Ar fi păcat să piardă dintr-o prostie copilărească... „S-a uitat în agendă, și-a rujat buzele și, după ce s-a parfumat cu grijă, a încercat iarăși telefonul. „Indiferent la ce oră ar veni, să-l sune imediat pe ministru, mi-a spus. Ori îl dă afară, ori îl trimite în străinătate să descurce niște ițe. Tâmpită și una, și alta... Pe curând, m-a salutat apoi cu condescendență; avea un zâmbet rece, de stăpână înțeleaptă, deținătoare a unor secrete, pe care nu păream demnă să le aflu. Nu pierde sezonul măritişului. Încă mai poți alege”, a ținut ea să adauge din coridor. Și iarăși n-am fost capabilă să ripostez; stăpânirea ei de sine, cal mul, dar mai ales ochii ei stinși, reci de care nu te puteai agăța în niciun fel mă descumpăniseră: niciodată nu mă simțisem mai umilită, fiindcă Iulia avea un fel aparte de a stăpâni și impune încât chiar și dacă am fi discutat despre tabla înmulțirii aș fi ieșit învinsă, rușinată.

Anton, apărut la puțină vreme, m-a găsit plângând ca o disperată. „De două zile nu m-am mișcat de lângă o instalație, s-a explicat el imediat, deși nu-i stătea în obicei. Și tocmai când să-i dau de capăt, ministrul meu mult iubit m-a pus iar pe drumuri. Dă-le-ncolo! Mi-e foame!” Nu i-am răspuns, plânsul mi-ar fi făcut imposibil orice cuvânt, iar apoi mi-era lehamite de el, de mine, de situația noastră atât de absurdă. „Să nu-l aud, să nu-l aud, să nu-l aud”, repetam mecanic strângând perna astfel că, până la urmă, a trebuit să mă întorc spre el cu fața. Văzându-mi lacrimile m-a lăsat cu grijă pe pat, și-a îndreptat spinarea și, preocupat, a început să se uite în jur

de parcă ar fi căutat pe cineva. „Lulia, a șoptit printre dinți. Chanel 5... Toarnă pe ea kilograme de par fum. Dacă aș fi reușit să-i aduc de peste hotare și puțin suflet, fie și artificial... Toți ne-am obișnuit să-i acuzăm pe alții de ceea ce ne lipsește nouă, i-am spus, în cele din urmă. Să nu riscăm, să nu ne opunem, să trăim cât mai ușor. Umilința este suportată mai bine decât foamea și frica. Dacă ai ști cât m-am săturat de mine, de viața asta de cârțită, de ochii ăștia care nu-mi mai folosesc la nimic!” „Și ce ți-a spus?” a insistat el. „Nimic”, i-am răspuns și în clipa aceea ezitam între a pleca definitiv de acolo și a-l cere în căsătorie; furia și demnitatea care-mi lipsiseră atunci, se redeșteptaseră brusc. Abia acum îmi veneau în minte vorbele ce fuseseră alungate de ochii ei străvezii, înșelători ca o mare liniștită; cu toate astea, nu i le-am spus, nu mai simțeam nevoia unei explicații, ea n-ar fi făcut decât să-mi accentueze umilința; eram, într-un fel, împăcată că le știu, că, în sfârșit, îmi aparțin asemeni unui capital la care, la nevoie, aș putea recurge. Pe de altă parte, el nu mai putea să-mi facă vreo surpriză: niciuna dintre asigurările lui, cât de sincere ar fi fost ele, sau dintre calitățile lui reale, nu puține, nu mi-ar fi folosit. Îmi doream din răspuțeri să-l văd plecând deoarece ceea ce simțeam atunci mă privea doar pe mine însămi, era o stare ciudată, ca o ceremonie intimă la care nu suportam să fiu asistată. Nu mă mai văzuse într-o asemenea criză și după ce, o vreme, mă privise nedumerit, încercă să se apropie de mine, dar l-am împins cu furie. „Știu de ce exagerezi o vizită banală a unei persoane, care, pentru mine, n-a fost niciodată femeie, mi-a zis cu o seriozitate ce mă înspăimânta. N-a putut să-ți spună nimic în plus față de ceea ce ai aflat de la mine. Nu ți-am ascuns nici aventurile, nici spaimile... îmi dau seama: ești jignită, viața noastră echivocă n-are cum să te mulțumească. Dar ca să supraviețuim trebuie să coborâm noi la nivelul proștilor. Nu se înțelege nici eroismul, nici cinstea, nici demnitatea. Crede-mă că nu va fi tot așa, că trebuie să ne țină în viață măcar sentimentul care ne-a apropiat. Nu mai sunt cum am fost. În clipa de față caut soluții”. „Voi încerca și eu același lucru, i-am șoptit. E dreptul meu. „Am făcut prea multe concesii și greșeli, mi-a zis privindu-mă cu ochi reci, îndepărtați. Nu mai țin să le repet. Tocmai de aceea vreau să știi că nu ne vom despărți niciodată, orice s-ar întâmpla! Și nu peste mult va veni

vremea să ne lăsăm priviți cu alți ochi. Dacă, prin absurd, te gândești la altceva, te previn că va fi foarte, foarte grav pentru amândoi. Nu mai există întoarcere...” Avertismentul lui, însă, în loc să mă înspăimânte, m-a întăritat și mai mult.

Îmi dădeam seama că sunt nedreaptă cu el, că nimic nu mă îndemna să-l suspectez de nesinceritate: îmi spunea exact ceea ce altă dată mi-aș fi dorit să aud, dar femeia aceea n-o puteam nicidecum dezlipi de el, era ca o boală cronică, severă, pe care o poți ignora o vreme, dar nu te poți însănătoși niciodată. Din clipa în care am întâlnit-o, știusese că-mi va fi imposibil să-l văd fără umbra ei. Spre deosebire de Sabin, el îmi oferea șansa să rămân femeie, numai femeie or, eu, tocmai asta nu voiam. Dar, dincolo de asta, simțeam cum se degradează, totuși, ireversibil, că nimic nu mai poate opri fărâmițarea punților care odată mise păruseră foarte trainice. Și poate că sentimentul vinovăției a contribuit cel mai mult la această rapidă îndepărtare. În aparență nu se întâmpla nimic deosebit: ne vedeam foarte des, făceam eforturi să trăim ca înainte, dar toate aveau gust de degradare și de moarte. Toate erau normale, dar normalul acesta era înspăimântător. Nu știu ce aș fi vrut; gesturile noastre mai nervoase, cuvintele mai reținute ca altă dată și, de-acum puține, strict obligatorii, trădau ceea ce n-aveam curajul să mărturisesc: imposibilitatea de a mai rămâne împreună. Îl pândeam mereu, cu neliniște și curiozitate: crede și el acest lucru? Îl simte? Oare n-a sosit clipa să-mi spună și mie că sunt rece, străină, femeie-frigider? Dar toate mă îndemneau să cred că momentul acela este foarte departe, că viața dublată de umilință, trăită în umbră, așteptând, va continua: și cu mine, și cu Iulia, și cu toate funcțiile prezente și viitoare. De aceea, poate, întâlnirile mele cu Sabin, revolta mea, la început nevinovată, au fost însoțite de sentimentul iminenței unui pericol, atâta doar că acum eram mândră că pot să risc pentru el fiindcă îl iubeam și pe el, dar și libertatea pe care mi-o luasem. Din fericire sau din nefericire — încă nu știu cum ar fi mai bine să spun! — Corbeanca m-a ajutat să sar peste o nouă agonie. În mine, Sabin a murit fulgerător. Anton, în schimb, continuă să mă iubească în felul lui. Și cu toate că nevoia de a fi iubită m-a urmărit de când mă știu, iubirea lui mă sperie și mă micșorează...

Obosită, Ioana privi cu atenție desenele noi așezate sub reproducerea din Munch și ființele acelea absurde, înghețate pe un cer violet, copacii roșii, soarele negru și zidurile ce apăreau în mijlocul unor spații galbene, ucise de liniște îi continuau, într-un fel, gândurile. „Mai bine i le-aș fi arătat pe astea, își spuse surprinsă de descoperire. Poate că m-ar fi înțeles și m-ar fi scutit de întrebări”. Vorbise mult, dintr-o suflare, dar nu se simțea nici mai ușoară, nici mai liberă, așa cum, de altfel, bănuise: o incomodase felul de a fi al doctorului. Avea certitudinea că acesta știe ceva în plus, că o privește ca pe un copil aflat la primii lui pași, or, e greu de vorbit sincer cu un om care ascunde ceva; nu-i contesta bunele intenții, numai că ele nu-i erau de ajuns. Mai mult, îi dispăruse chiar și satisfacția de a-l fi pus pe doctor în imposibilitatea de a-i da o soluție. „Cu alte cuvinte, în felul lui sofisticat, poticnit îmi va sugera să accept tocmai ceea ce am încercat să refuz”, se gândi și, ener vată, îl căută în spatele biroului, unde era obișnuită să-l găsească, dar uimită că nu-l vede imediat se ridică din fotoliu și, când îl descoperi în spatele ei, rezemat de perete, tresări intrigată. *Când a trecut pe lângă mine?* Apoi, convinsă că este inutil să mai aștepte un răspuns, începu să se plimbe prin cabinet. *Dacă mi-ar da o cafea sau măcar o țigară!*

„Ai încercat totuși să-ți explici de ce n-a venit Sabin? se interesă Vlad Cosma, cu același aer absent, trist”. *Dar ce importanță mai are Sabin, dacă a venit sau nu Anton ori Iustin? Chiar cunoscând cauzele nu se mai poate schimba nimic. Am căutat altceva, mereu altceva, însă acest altceva încă n-are nume. Poate dacă n-ar fugi sau dacă nu s-ar ascunde...* își spuse Ioana, ca apoi să-și amintească de doctor. „Presupun doar... *N-ar fi exclus să-l fi vizitat Anton și să-l fi amenințat. Când era vorba de asemenea treburi Anton știa să amenințe. În rest se conservă, plusa ea intrigată:* nu reușea să-și amintească dacă detaliile care l-au îndemnat pe doctor să formuleze această întrebare le știa de la Anton sau i le spusese chiar ea, în zilele ei negre. „Pentru Sabin n-am fost, din păcate, persoana cea mai importantă. Presupun. De fapt, el vedea viața ca pe un spectacol uriaș, fără egal, la care însă refuza să participe. «Privește, mă îndemna el, este fără precedent ceea ce se petrece. În asemenea context, orice erou ar sfârși-o în ridicol. Singurul mod de a te conserva este să ieși din rând... Nici da, nici nu, ci alături.»

Alături e, cred, tot o iluzie”. „Nimic mai greu ca drumul de la *da* la *nu* — observă doctorul. Mă gândesc uneori că un nu spus la timp echivalează cu coborârea din copac a strămoșilor noștri”. „Sabin nu era laș, preciză Ioana. El era doar spectator. Anton susținea că în realitate simula participarea, dar că, în esență, prin ceea ce făcea concret oprea degrada rea. Treabă greu de verificat. Sabin, în schimb, nu se justifica și nici nu îi acuza pe alții. El trăia în afară și se socotea atât de liber, încât nici măcar propria-i viață n-avea importanță. Cel puțin așa am crezut până s-a întâmplat povestea de la Corbeanca”. „Și chiar nu vă afectează «inexistența» lui?” „Nu, cred că nu, spuse Ioana tristă, căutând parcă aprobare în ochii doctorului. Pentru el n-am fost, poate, decât o avea tură oarecare, după cum, pentru Anton, nu sunt decât o femeie de pat pe care vrea cu orice preț să o păstreze. Așadar, ei sunt cum sunt și nu mai poate să mă afecteze decât propria-mi inexistență”.

Vlad Cosma rămăsese în același loc, rezemat de perete. În stânga lui, pentru prima dată de când venea în acest cabinet, descoperi o nouă reproducere, după *Parabola orbilor* de Bruegel. Până atunci figurile dizgrațioase ale celor șase orbi o înspăimântaseră: Bruegel îi părea prea crud. Acum, însă, tabloul începuse să o intereseze: primul orb, cel din fruntea coloanei, zăcea în șanț: fața orientată spre un cer de un albastru stins, gura întredeschisă, o mână pe inutilul toiag iar alta întinsă spre nicăieri; un al doilea orb este înclinat, gata să se prăbușească și parcă nu-i vine să creadă: are gura înghețată a uimire: al treilea și-a pierdut echilibrul; toiagul nu mai întâlnește umărul celui din față, dar simte încă pe spinare mâna orbului din urma sa, mână care nu-i poate fi de niciun ajutor: toiagul acestuia este înclinat, parcă presimte nenoroci rea, însă nu are cum să o evite; poate de aceea își îndreaptă spre cer orbitele goale; doar sub tălpile ultimilor doi orbi solul este, pentru scurt timp, sigur. În planul îndepărtat, într-un peisaj de toamnă timpurie cutreierată de corbi și de ciori, o biserică vegheată de un personaj cu scufie verde; probabil că, în ea, vreun preot îl citează chiar pe Matei: „Când un orb călăuzește pe alt orb, vor cădea amândoi în groapă”. În voluntar, Ioana continua să descopere detalii noi: verdele trestilor răs frânt în apa unui lac adormit, împăcat cu sine, o casă cărămizie și un deal de culoarea casei vegheat de turla altei biserici. Unde mergeau

orbii? Spre ce se îndreptau? Bisericile erau departe, casele în urma lor.

„Mi-a dăruit-o un coleg, se explică Vlad Cosma. Era de părere că e potrivită pentru meseria noastră. Dacă ar fi numai pentru ea, aş fi dispus, chiar la vârsta asta, să mi-o schimb... Îţi aminteşti ce se întreba Baudelaire? *Que cherchent-ils au Ciel, tous ces aveugles?* De ce-şi ridică ochii spre cer toţi aceşti orbi? Pentru că ei mai credeau în ceva. Dar noi? Te-ai întrebat vreodată în ce crezi?”

Ioana nu mai putu suporta orbitele grele, pământii ale celui de-al doilea orb, care, ciudat, o aspirau şi, desprinzându-se de ele ca de nişte legături îndărătnice, dureroase, porni spre geam urmărită de zâmbetul orbului strâmb şi de nedumerirea doctorului care parcă nu aştepta răspuns. „Şi de acum? se interesă Vlad Cosma. Este întrebarea pe care m-am temut să v-o pun până în clipa de faţă...”

Ioana nu se grăbi să-i răspundă. Sub fereastră, aşteptând-o, probabil, o descoperi pe Tatiana alături de M.N.S.; ea urmărea îngrijorată geamul, iar el, cu ochii în ziar, concentrat, grav, continua să dirijeze.

„De câte ori îl văd pe omul ăsta, spuse Ioana arătându-i-l doctorului, simt un fel de fior rece pe şira spinării. Câţi morţi şi schilozi zac în întunecimile minţii lui! Şi câte conştiinţe distruse, reduse la tăcere sau nelăsate să se nască! Şi câţi no-născuţi deformaţi, orbiţi, sortiţi morţii psihice, zac în umbra regulilor lui aparent bine intenţionate...Dar, vorba Tatiane, dacă i-aţi da drumul în lume, ar trece probabil neobservat! Toţi vor să-i facă bine omenirii, iar unii — cu orice preţ”. „Posibil, acceptă doctorul. Aici, în clinică, statistic vorbind, eu sunt excepţia şi ei norma. Afară...” „Afară?” „Acolo e invers, dar asta poate să n-aibă nicio importanţă, râse el trist”.

Ioana o văzu pe Tatiana cum încerca să-l convingă pe M.N.S. să renunţe la dirijat şi, involuntar, îşi aminti o întrebare a acesteia: „Ce-ar fi să mă căsătoresc cu M.N.S? Posibil să fie ceva şi de doctrina lui. Chiar dacă detestă alcoolul. Poate face o excepţie pentru mine. Eu, iubito, am numai două posibilităţi: neantul sau istoria. În neant sunt, aşa că alături de el am şansa istoriei. Dacă nu, nu! Ori cum trebuie să lupt pentru o cauză, am această obsesie”.

„Și de-acum? reveni doctorul. Și de-acum?” „Am și eu o obsesie, spuse Ioana întristându-se brusc: Helgomar. Ce-ar fi să-l caut? N-aș fi împăcată...” „Și dacă nu există? Dacă nu mai există? accentuă doctorul cu o ușoară neliniște în glas”. „Nu se poate. Și, la urma urmei, mai sunt destui care l-au cunoscut. Doar n-au murit toți oamenii. Imposibil...” „Și dacă, totuși...?” „Imposibil, spuse ea destul de fermă. Mă străduiesc din răzputeri să cred în asta. Sunt sigură că Helgo trăiește. Nu vă prea înțeleg: îmi spuneți că vă place să cultivați iluzii, că asta vă este meseria, și, când colo...” „Nici eu nu știu cum e mai bine, zise doctorul urmărind privirea Ioanei oprită pe zidul roșu dincolo de care începea sau se sfârșea lumea. În orice caz, deși trăiesc printre bolnavi, am și eu toate motivele să cred că n-au murit toți oamenii... Nu vă întreb dacă v-ați gândit bine, ci dacă sunteți destul de tare pentru o asemenea aventură. Și ceilalți?” „Care?” „Anton Crișan, Sabin, Iustin... Nimic clar, sigur, ori,ăștia sunt oameni concreți...” „De la ei am învățat ce să refuz”. „Doamne, spuse doctorul destul de iritat, n-am dreptul să fiu nervos, dar nu pot să nu mă întreb dacă într-adevăr știi ce se întâmplă în jurul dumitale. Știi ce se întinde dincolo de spațiul pe care-l cunoști? Ai idee care sunt armele viitorilor adversari?”

Ioana întoarse uimită capul, dar în locul doctorului întâlni orbitele goale, maronii ale orbilor și, până reuși să-l găsească, avu iarăși sentimentul că se adâncește cumva în ele. „Și ce mai pot pierde, la o adică? Am un văr care susține că s-a ratat fiindcă n-a făcut armata la infanterie, spuse Ioana cuprinsă subit de veselie. Infanteria mărește rezistența organismului, te educă într-un anumit spirit, susținea el. Mi-e lehamite de ființele care-mi seamănă: călduțe, fragile, lașe...” „Saltul este prea neașteptat încât să pot crede în el, accentuă Vlad Cosma întinzându-i un plic. L-a adus ieri cineva și...” „Iustin? exclamă Ioana. Ce mai vrea?”

De câteva zile mă aflu aici, în orașul acesta diform ca un aluat dospit ce s-a revărsat la voia întâmplării peste marginile vasului, unde murdăria și eleganța, râsul și plânsul, cruzimea și delicatețea, prostia agresivă și bunul simț, haosul și liniștea se confruntă și se tolerează. Am venit să te întreb dacă te pot ajuta cu ceva: nu în calitate de soț oficial, și nici de bărbat care te-a iubit cândva

nebunește, ci de prieten, de fost prieten care mai demult ți-a făcut un rău fără să-și dea seama. Timpul m-a ajutat să înțeleg unde am greșit: încet, cu grijă, am dat la o parte toate straturile în care a fost învelită povestea noastră și, pe nesimțite, căutând să te recompun din tot ceea ce mi-a mai rămas din tine în memorie și în simțuri — pentru că simțurile au o memorie a lor, independentă, și în ele există, în sfârșit, amprenta ta, așa cum rămâne în plămâni, pentru toată viața, aerul inspirat prima dată — m-am pomenit în fața unui răspuns pe care renunțasem să-l mai caut. Acum am idee cine sunt și mi-e frică de mine însumi, mai ales că atunci, demult, când mi-ai spus, n-am vrut să accept. Acum accept, dar oare mai am tăria să mă înving? Ca prim pas am făcut acest drum fără speranță. Portarul de la uzină, credincios din parohia socrului meu, mă ținea la curent cu ceea ce auzea sau bănuia el că ți se întâmplă, și când nu știa nimic, îmi de scria, cu vocabularul lui puțin și anevoios, cum ești îmbrăcată, cum i-ai părut când ieșeai sau intrai în uzină, ce culori aveau hainele și pungile tale de plastic, ce cuvinte ai rostit trecând pe lângă el, iar eu, acasă, noaptea mai ales, te recompuneam și îți completam ziua din cele câteva sunete și culori. Și eram, într-un fel, mai împăcat știind că existi. De la el am aflat că te caută mereu un director general, și tot de la el știu că te-ai mutat. N-am primit cu plăcere veștile, nu eram atât de înțelept să suport consecințele unui act pe care eu însumi l-am declanșat. Victoria Oprea mi-a dat adresa ta, iar domnul director pe care l-am întâlnit din pură întâmplare pe una dintre străzile pe care odinioară v-am văzut împreună, mi-a adus la cunoștință că ești internată în urma unui accident stupid, de care nu se simte cu nimic vinovat. Curios, contrar ori căror așteptări, a vorbit foarte civilizat cu mine, obligându-mă să-i răs pune în același fel. Și, crede-mă, mi-a fost teribil de greu, pentru că numai el te cunoaște tot atât de bine ca mine. Îmi vorbea blând, cu înțelegere și compasiune, iar eu, gândindu-mă că pe buzele acelea vineții sunt și urmele buzelor tale, că degetele acelea grăsuțe, păroase cu care nu prea știa ce să facă ți-au cutureierat corpul, strângeam în mână până-mi dădea sângele cuțitul de vânătoare primit în dar de la Socoliuc. Nu știu dacă am înțeles totul foarte limpede — fiindcă mă chinuiam din răspuțeri să par calm, sigur, indiferent, să fiu masculul care-l sfidează —, dar am avut sentimentul că este dispus să mi te ofere

înapoi! Adică mi-a spus că pot să te vizitez, dacă doresc, că la nevoie este gata să mă sprijine în fel și chip, chiar și să vin în București. Iată, soțul a primit permisiunea — de la cine? — să-și vadă soția! De fapt, asta e singura certitudine; restul — impresii pe care nu prea poți conta: nu știu dacă e foarte civilizată, căci invitația ar putea însemna și așa ceva, excesul de dragoste pentru tine îl obligă să facă totul să-ți revii, mai ales că sunt și eu, formalfirește, implicat în viața ta, sau chiar este dispus să mi te redea, cum presupun. Adevărul numai tu singură îl poți descoperi, deoarece numai tu cunoști temperatura exactă a relației voastre. Oricum ar fi, am venit. Am venit nu fiindcă, civilizată, și eu, dau curs unei invitații, ci conștient de vina care mă urmărește mereu. Vreau să te ajut cu ce vei crede de cuviință, inclusiv cu bani, medicamente, haine sau orice altceva. Dacă n-ai nevoie de mine, voi fi măcar parțial liniștit că am făcut acest drum pentru a-ți în tinde mâna într-un moment dificil pentru tine. Ai mei știu unde sunt, le-am povestit totul și Codruța a fost prima care m-a îndemnat să fac acest drum, deși îmi imaginez cât a costat-o... Silvia a plâns pur și simplu: „Rău a făcut că s-a despărțit de doamna doctor Oprea care-i cea mai scumpă femeie din Râul Doamnei și care i-a lăsat moștenire totul: casă, grădina, bijuteriile... Putea să-și găsească și ea un inginer sau un doctor localnic, nu să meargă la mama naibii în cine știe ce bloc, unde când e apă nu-i caldură, când e caldură fac vecinii chef... Și i-am mai fi dus și noi, la nevoie, lapte, ouă, brânză, pui, să nu-și piardă vremea pe la cozi!” Preasfințitul, cu gravitatea-i cunoscută, a spus: „Da, daaa, da”, ceea ce înseamnă mai mult decât un îndemn: un ordin! mai stau două zile să-ți aștept telefonul: 50.60.81... Dimineața nu mă mișc din hotel, îmi fac de lucru și sper că la un moment dat va suna. Seara mă mai plimb. Mă străduiesc să pricep ce te-a atras, ce vezi, ce-ți poate reține atenția; caut să descopăr elementele spirituale care te-au legat de acest oraș, sau urmele de spirit, dar poate că nu le prea găsesc eu... în rest, străzile sunt luminate la fel ca în Măgura, oamenii arată ca în ziua când, la noi, revin forestierii de la munte să-și ia salariile. Noroc că în Măgura nu-s vitrine, așa că n-am termen de comparație. Foarte ciudat, mă plimb cu dezinvoltură, încerc să-mi închipui că-s de aici, dintotdeauna, m-am acomodat, cred, destul de repede, am cunoscut niște bișnițari care mi-au procurat par fum țigări

americane și mi-au oferit dolari și lire la un preț rezonabil, mă cert prin tramvaie, îmi dau în glumă cu părerea despre tot ce mi se năzare, sunt, așadar, unul dintr-o uriașă mulțime, nu simt că fac notă aparte, și totuși... Noaptea, la hotel, desfășor o hartă imaginară și, pe ea, nu reușesc să descopăr satul acela nenorocit, pierdut într-o văgăună, dar cu toate astea, nu pot să nu raportez totul la el și, în unele momente, uitând unde mă aflu, trăiesc acolo, chiar trăiesc acolo... Iată, la ora când îți scriu, zece, dimineața, Socoliuc și-a terminat ședințele și se pregătește să-și inspecteze capcanele: încă n-a prins ursul, fabulosul său urs. Luni întregi a cutreierat munții și este aproape sigur că i-a dat de urmă, dar că întotdeauna, când să-l prindă în bătaia armei, părintele Benedict îi încurcă socotelile. Acum însă călugărul s-a îmbolnăvit: întreg corpul i s-a umplut de bube mari, scârboase, pline de puroi, și el, în loc să se trateze sau măcar să se spele, zace în fața colibei, pe o rogojină și fața-i încă nea tinsă, iradiază o bucurie stranie: este convins că Domnul îi încearcă taina credinței. A refuzat doctorul trimis de femeile din sat — deși s-a convins că aura acestuia este bună, verde-albastră — fiindcă așteaptă, cu ochii legați, lumina care-l va vesti că suferințele lui au luat sfârșit. „Nu-mi purtați grija bubelor mele. Eu le văd și le suport. Ale voastre însă sunt mult mai periculoase fiindcă se află înăuntrul vostru, vă murdăresc sufletul!” Iar când mâncărimea și durerea devin insuportabile, caută cu îndârjire cerul și strigă cu disperarea lui Iov: „Pentru ce îți ascunzi fața și mă iei drept vrăjmaș? Vrei să lovești o frunză suflată de vânt? Vrei să urmărești un pai uscat? Pentru ce să mă lovești cu suferințe amare, și să mă pedepsești pentru greșeli din tinerețe? Pentru ce să-mi pui picioarele-n butuci, să-mi pândești toate mișcărilor, să pui hotar pașilor mei, când trupul meu cade în putrezire ca o haină mâncată de molii?” Socoliuc i-a dat multă vreme târcoale, dar văzându-l slab și neputincios a prins curaj și s-a apropiat de el: „Ei, a dat damblaua în tine. Ii-au ieșit păcatele pe nas. Acum ia-ți patul tău și umblă, dacă ai curaj. Nu credeați te-a pus pe rogojină, ci sifilisul! Ți-ai râs de mine, ai aprins pădurea, mi-ai doborât gardul de la casă, mi-ai omorât câinii și mi-ai ascuns un sul crezând că astfel îmi vei știrbi autoritatea. Nu-ți fă griji, aici, în Măgura, eu sunt Iehova. M-ai chemat, am venit! Bucură-te. Acum că te-ai damblagit, am să-ți aduc ursul exact la picioarele tale și am să-l

Înalt pe o cruce să-l vezi până o să-ți dai duhul. Și dacă n-o să-ți ceri iertare, voi ridica o cruce și pentru tine!”. Și, incredibil, cu dinții strânși, lucrând ca un disperat, Socoliuc a reușit să ridice, în fața colibei călugărului, o cruce mare, bine legată, de stejar. „Ori dai slobozenie ursului, ori te urc pe tine aici, în locul lui!” îl amenință zilnic; călugărul însă nu reacționează, cu ochii legați și cu fața orientată spre cer așteaptă cu răbdare minunea ce nu poate întârzia prea mult. De când cu boala părintelui Benedict, comuna este condusă prin «mesaje»: niște bilețele scurte, scrise în grabă de Socoliuc: „Oituz: garduri”. „Călin — contribuții”. „Timofte: recoltă, dări de seamă”. Etc. Și cei în cauză, bucuroși că au scăpat de nervii lui, le execută întocmai. Plutonierul inspectează dacă au fost vopsite în alb gardurile de la drum și pomii, contabilul se chinuie să strângă banii din autoimpuneri și așa mai departe, iar noi îi dăm zor cu activitatea culturală de masă. Hatmanul și-a găsit, se pare, vocația: a renunțat la epigrame și, în locul lor, scrie texte critice la adresa țăranilor care nu ies la lucru, a sectanților și hoților, a bețivilor și curvarilor, dar de frica socrului său mi le atribuie mie și mai ales primarului care se arată foarte mândru de ele: „Mă, profesore, chiar eu ți-am spus-o? Altă dată să fii mai atent când îți vorbesc și să vezi ce faci cu rimele, că astea cam scârțâie. Poezia trebuie să fie simplă, măi tovarășe, să meargă direct la sufletul omului, să o simtă, așa cum merge țuica direct în stomac și te arde. Și mai dați-o și cu partea frumoasă a vieții, că satul ăsta l-am gândit cu capul meu personal. Că de era după voi nici crâșmă n-aveați. Dar per global îi bine, numai că puteți și mai bine dacă mă ascultați!” Lui Dobrotă însă nu-i pasă: „Domnule, îmi spune, ce frumos sună cuvintele tale în gura altora! Stau și mă minunez: eu le-am gândit oare? Oare-i simțirea mea? O mai țin pe poezie până termin de dramatizat Viața lui Ștefan cel Mare de Sadoveanu. Sper că doamna ta nu va refuza rolul Mariei de Mangop, prin care vreau să accentuez rolul femeii în istorie. Căci multe au reușit cu fusta și cu gura ceea ce n-au putut să obțină soții lor cu spada. Căci de la femei ne vin toate: și viața, și suferința. Viața s-a născut în apă, dar aș putea să jur că dobitocul prim care a urcat pe mal a fost de sex feminin. Și asta se vede în tot ce se întâmplă. Dacă bătrânii cronicari erau femei, altfel se vedea rolul Mariei de Mangop și a celorlalte doamne”. Mie, care nu-s

supărăcios din fire și am, cică, o viziune mai profundă asupra fenomenelor, mi s-a încredințat rolul lui Sobieski și, în caz de nevoie, al lui Mahomed. „Mă gândesc la o confruntare între Ștefan și Sultan mai dramatică decât în Scrisoarea a III-a, îmi spune hatmanul. Căci Ștefan era mai cult decât Mircea cel Bătrân și mult mai iute la mână. De aici rezultă dramatismul situației. Și apoi, ar mai fi un dialog al domnitorului cu maică-sa în care-l tai pe Bolintineanu!” Literatura despre Ștefan cel

Mare este foarte bogată, așa că hatmanul are treabă până la sfârșitul vieții. Ce puțin îi trebuie unui om să fie fericit: un pic de atenție și de succes! De altfel, Loana Oituz nu contenește cu laudele: „Ce frumos evoluează băiatul ăsta! Se vede că și-a întemeiat o căsnicie serioasă! Tovarășa Dobrotă este o femeie simplă, fără școală, dar cu un instinct pedagogic în născut. Și să nu negăm rolul părinților. **A**l bătrân e cam nebun, dar își conduce familia cu mână de fier. Fără părinți suntem orfani și singuri. Un om recuperat este o floare adusă societății. Minunate resurse are poporul nostru!” Mi-e greu să-mi dau seama ce s-a întâmplat cu hatmanul: se autoiluzionează, s-a prostit de tot, am avut eu o imagine greșită despre el? De fapt, îți trebuie o tărie fantastică să stai deoparte, să nu te lași înghițit de ceața asta a suficienței și nepăsării: fiecare face exact ceea ce nu se pricepe și tocmai cu asta se laudă! Ștachetele sunt puse în așa fel încât să le poată sări toată lumea! Cine pe cine minte? Nici nu știi dacă trebuie să râzi sau să plângi. Madam Găină, dornică și ea de laude, s-a hotărât, în vederea unor concursuri, să schimbe textele cântecelor populare și a făcut o comisie care se ocupă numai cu asta. Astfel, în viziunea ei

Dorule, câine turbat.

Unde mă duci noaptea-n sat?

a devenit:

Dragul meu nou decorat
Te-aștept la cămin în sat!

Carmen Rugină, moașa comunală, și-a încropit o formație de dan suri moderne și a insistat să-i dau o mână de ajutor, dar, spre bucuria mea, Silvia mi-a interzis categoric. „De asta n-ai voie să te apropii la mai puțin de cinci sute de metri! urlă stricăciunea din ea!” „Gata, am asigurat-o pe soacră-mea, sunt vaccinat definitiv. Cum spunea un filosof, nu mă mai interesează nici femeia, nici bărbatul. „Exact când suntem mai convinși de asta, apare ghinionul. Cât mai putem mișca un deget nimic nu e imposibil.” Socru-meu, părintele Giurgea, când o vede, frumoasă, dreaptă, dezinvoltă, cu mersul ei sfidător, începe să-și facă cruci: „Pustia! Jalea! Apocalipsa!” Paradoxal, numai Codruța o privește cu o secretă admirație: „Așa nu poate merge decât o femeie teribil de inteligentă ori teribil de proastă! Dar la noi prostia nu se vede, iar inteligența n-ai cum să ți-o dovedești!” Prin forța împrejurărilor am vorbit de mai multe ori cu această nouă măgureancă, însă n-am reușit să-mi dau seama ce-i în capul ei. Evită orice răspuns direct, ocolește, alunecă: zâmbetele, gesturile și privirile țin locul cuvintelor încât, la urmă, întreaga conversație cu ea nu o poți aduna nici măcar într-o frază. Mie însă nu mi se pare periculoasă decât pentru nervii femeilor. Dar nu putem trăi fără frică, fără obsesii și mai ales fără speranță — această orbire absolut necesară. După plecarea ta din Râul Doamnei, când mi-am dat seama că între noi nu mai există decât o banală sentință a unui tribunal, am avut un șoc groaznic. Până atunci speram, așteptam, mă iluzionam... Te condamn n-am de zeci de ori pe zi, dar, în același timp, în mine erai iertată, absolvită de orice vină. Și ăsta a fost pasul cel mai greu: să te iert. Să te iert, deși nu știam pentru ce... Și, brusc, m-am pomenit în fața unei certitudini, da, nu mai exiști, sunt obligat, să trăiesc fără tine și fără banala speranță că odată, cândva, vom șterge distanțele... N-am băut, cum ai putea crede, n-am plâns și, curios, nici n-am recurs la vreun anestezic... Am rămas câteva zile singur pe Dealul Oarbe; nu mă gândeam la nimic, nu mă văicăream, așteptam în prostie un răspuns — care trebuia să vină nu știu de unde — la o întrebare nepusă... Fără nici ungând sau dorință, înregistram ca un aparat foto tot ceea ce întâlneam în cale:

brazii, negurile, albul intens al crestei Bulzului, văile neînțelese, suportam as primea vântului, răcoarea crudă a serilor timpurii; mă abandonasem în seama unor mâini nevăzute și ele mă modelau altfel... La un moment dat mi-a venit pur și simplu să mă întorc acasă... Codruța, știind ce s-a întâmplat, mi-a zis îngrijorată: „Acum e mai bine?” „Da”, i-am răspuns. Și îmi era... Abia de atunci încolo am început să o stimez: puterea ei de a se învinge pe sine, de a trece peste propria-i durere și umilință mi-o redescopereau într-o lumină nebănuită. Este mai puternică decât mine, mai demnă. Mai târziu, m-am întrebat ce e de făcut cu rahatul ăsta de viață, dacă tot n-am curajul să termin cu ea? Oricum, trebuie să fi simțit măcar o dată moartea cutreierându-ți ființa, răscolindu-ți, neistovită, fie care celulă ca să-ți poți da seama ce trebuie să alegi și să respingi. Și eu am fost în această situație, moartea mi-a dat mai multe întâlniri, încât acum știu bine că, dacă o parte dintre oameni sunt orbi sau refuză deliberat lumina, pe tine nimeni nu te poate împiedica să o cauți, să încerci măcar să o cauți. Și, uneori cu îngăduință, alteori cu o imensă cruzime, îmi contemplu, asemeni părintelui Benedict, bubele: bubele interioare. Le știu bine, sunt multe, dar le cunosc degeaba. Le am pentru a urca, eventual, pe o cruce, o cruce simbolică, ori chiar pe masiva și sinistru cruce a lui Socoliuc. Pe urmă însă? Deocamdată mă amănesc — de fapt cred — că mai există un pe urmă, că fiecare om trebuie să aibă un rost, chiar dacă nu întotdeauna este conștient de asta. Poate că rostul meu este tocmai acela de a spune altora care le este rostul... Să li-l caut...

Dar n-aș vrea să-ți par mai înțelept decât sunt. Uneori mi-e dor de mine, cel de altă dată, și atunci îmi vine să-mi rîd de convențiile și de prejudecățile în care m-am încorsetat singur, să mă urc în vârful crucii părintelui Benedict și, de acolo, să strig lumii toate mășcările cu putință, să o condamne și să mă condamne, să nu-mi rămână nimic al meu, nicio întâmplare, niciun gând, să mă eliberez de orice durere sau bucurie. În asemenea zile îi plac Silviei iar Codruța mă detestă. Alteori, cine știe din ce motiv, rănilor dinspre tine se deschid brusc, sângerează... Și atunci îmi dau seama că aș da totul, absolut totul, inclusiv bruma de înțelepciune ce mi s-a adunat, pentru ca spațiul acela din suflet, în care erai tu, și care-mi dădea certitudinea că exist, că sunt mult mai om decât îmi pot pretinde, să se umple cu

dragoste. Și asta mi se întâmplă mai ales seara, când oaspeții Silviei încep să se simtă bine. O văd pe Codruța încercând să intre în horă, să se elibereze de ceea ce este. Atunci, un resort bizar mă zvârle și pe mine înapoi, mult înapoi, spre tine. Nu te văd lângă individul acela cu buze vineții și în niciuna dintre situațiile în care distanțele dintre noi erau mari, ci în altele, când ne ajungeam nouă înșine, fără să ne mai intereseze timpul, oamenii din jur, mizeria sau spaima altora.

Putem renunța la orice, dar nu la iubire și la libertate. De aceea te caut mereu... Îți privesc pe cei din jur, simulez râsul, veselia, dar numai eu știu că sunt cu tine, că atunci viața are un sens... Și, când îmi dau seama ce s-a ales de noi, de proiectele noastre, de cei ce am fost, mă întreb dacă ceea ce se întâmplă este comedie sau tragedie. Oricum, în același timp râd și plâng și mă întreb prosteste: ce s-a petrecut cu noi? Cine-i de vină? Și pentru că n-am răspuns, sper că va veni o zi în care mă voi putea privi fără dezgust. E tot ce-mi mai rămâne. Am renunțat la toate, pe rând, însă înțelepciunea la care am ajuns nu răsplătește absența ta. Dar n-am venit să-ți spun asta. Știu că nu nevoia de tine m-a adus încoace. Venind, am avut sentimentul întoarcerii într-o altă vârstă, când nici nu ne păsa că nune găsim camera în care urma să ne petrecem prima noastră noapte de dragoste. Sunt conștient că nimic nu mai poate fi recuperat, în afară, probabil, de prietenia de care am abuzat ca un prost. Și, dacă nici de asta n-ai nevoie, măcar lasă-mă să te ajut, acum, când ești mai singură ca oricând. Așadar, ajută-mă să te pot ajuta! Îmi văd vina, precum părintele Benedict lemnele încrucișate din fața sa. Poate că Socoliuc sau altcineva mi-au înălțat și mie altele... Știi, sunt convins că fiecare sentiment, gând, bucurie sau durere ți le datorez. Locul tău e alături, și lemnele pe care ți se vor înălța odată, cândva, nu vor putea fi decât în apropierea mea. De aceea, scapă-mă cel puțin de crucea pe care mi-am ridicat-o singur, din inconștiență, teamă de singurătate, prostie sau vino sus, să așteptăm împreună timpul ce ne este destinat...

Ultimul rând al scrisorii fusese însoțit de o durere surdă, fără nume. Ne iluzionăm că suntem alții. În realitate am rămas aceiași, însă învinși... Ne este frică să ne recunoaștem eșecul, își spuse Ioana, și ne ascundem în umbra schimbărilor, a proiectelor... Din

păcate, tu nu mă poți ajuta atâta vreme cât mai am încă memorie, cât... Dar am să-ți creez această iluzie deși, ciudat, tocmai de tine aș avea nevoie...

Închise plicul și, dorind să evite privirea întrebătoare a doctorului, descoperi iarăși coloana de orbi. Căutând să-și învingă reținerea și spaima de altă dată, le cercetă cu atenție fețele. Toți se miră și așteaptă, niciunul nu încearcă să iasă din rând. Nimeni nu strigă, nu se opune, nu schițează vreo undă de revoltă. Orbul din frunte a căzut, următorul se prăbușește, al treilea și-a îndreptat spre cer orbitele goale, dar nu strigă, nu imploră, așteaptă doar... Au o credință atât de puternică sau și-au pierdut încrederea în vorbe? Și cine să-i audă? Peisaj trist, de toamnă târzie. Mult maro și vermillon. Cer șters, căzut, cutreierat de ciori și corbi. Oare au forța să nu le pese dacă sunt auziți sau nu? Sau inconștiența este cea care...? Dincolo de șanț nu e nimic. Poate un altul... Mai crudă decât orbirea este mirarea lor tâmpă. Nu știu ce să strige. Și cine să te audă, dacă nu strigi? Privind cu atenție, Ioana avu senzația că puținele ciori au început să zboare, că în urma lor sunt altele care vor acoperi cerul, vor umbri iarba maronie, apa verzuie a lacului, spațiul întins, sănătos sugerând liniștea și prosperitatea. *Eu, oare, ce aș striga?* Cutremurată de orbitele pustii ce o căutau peste tot ca un blestem, de noaptea ce gălgâia neîntrerupt din ele, Ioana se grăbi spre geam, dar jos, în curte, ca o pată neagră, ab surdă, M.N.S. contempla clădirea. Dincolo de el, gardul înalt, trainic și lumea... Aceeași liniște aparentă și de o parte, și de alta. Doar M.N.S. începuse să se agite, să facă semne amenințătoare. Alungată de fața lui înnegrită de furie, Ioana își ridică involuntar privirea și, când în locul figurii doctorului descoperi tavanul cenușiu, crăpat, izbucni într-un râs nervos. *Trebuie să mă eliberez cumva*, își spuse. *Nu-ți poți contempla la nesfârșit înfrângerile, mizeria, umilința. Trebuie. Acum, cât nu e prea târziu.* Privi iarăși neliniștită în jur: dincolo — marele M.N.S., dincoace — orbii, coloana bizară, vegheată de ciori... *N-au murit toți oamenii!* își spuse bucuroasă reîntâlnind persoana cu scufie vermillon și cu spatele spre coloana de orbi. *Altfel, ce aș pierde în afară de viața care...? Oricum, ar trebui să fac în așa fel încât, începând de azi, să nu mai fiu obligată să mă detest...*

Cuprins

Romanul ca un manifest incendiar
Prefață de Mircea Iorgulescu... 2

*

Refugii	
Capitolul 1...	9
Capitolul 2...	17
Capitolul 3...	34
Capitolul 4...	37
Capitolul 5...	48
Capitolul 6...	67
Capitolul 7...	70
Capitolul 8...	86
Capitolul 9...	106
Capitolul 10...	112
Capitolul 11...	135
Capitolul 12...	150
Capitolul 13...	169
Capitolul 14...	189
Capitolul 15...	198
Capitolul 16...	208
Capitolul 17...	231
Capitolul 18...	255
Capitolul 19...	277
Capitolul 20...	282

Augustin Buzura nu apare, irumpe în romanul românesc contemporan ca un combatant de forță. Primul sau roman, *Absenții*, publicat în 1970, produce panică în rândul autorităților vremii ca o neverosimilă explozie de libertate în chiar fortificațiile fostului regim totalitar. O altă explozie îi răspunde — de popularitate —, de îndată ce cartea ajunge la cititori. La niciun an însă de la turbulenta ei apariție, în România ceaușistă începe minirevoluția culturală. Cartea este interzisă, retrasă din librării, sustrasă din bibliotecile publice, topită. De ce era atât de periculoasă? De ce trebuia să fie astfel pedepsită? Și de ce, mai ales, este ea la fel de convingătoare și de necesară? Pentru că autorul irita Puterea transmițându-le semenilor săi adevăruri — oriunde încă valabile! — despre drepturile lor fundamentale. Îi îndemna să se trezească, să nu treacă prin viață absenți, să nu se lase pradă morții psihice, să nu le fie frică. Demnitatea se cucerește, își îmbărbătează el cititorii. Și se păstrează prin voință, cu puterea gândului și a cuvântului în toate vremurile, împotriva oricărei ideologii și în orice regim politic!

Augustin Buzura a debutat cu *Absenții* ca un mare romancier. Avea la debut doar 31 de ani, dar cunoștea atunci, mai bine, poate, decât mulți prozatori de azi, de la noi și de aiurea, secretele romanului modern. Acum, după 43 de ani, cu *Absenții* în această nouă ediție el ne face o mărturisire despre sine, involuntară: anume ca înțelepciunea și talentul unui scriitor adevărat sunt mai puternice decât timpurile. Mai durabile, oricum, decât dictaturile.

Angela Martin